Plutarchi ... Moralia, ex recens. R. Hercheri

Plutarchus

PLUTARCHI CHAERONENSIS
MORALIA

EX RECENSIONE

RUDOLFI HERCHERI

VOLUMEN PRIMUM

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXXII

VIRO ILLUSTRISSIMO

IOSEPHO VALENTINELLI

BIBLIOTHECAE MARCIANAE PRAEFECTO

PRAEFATIO.

Codicum lectiones, ad quorum auctoritatem Plutarchi orationem emendavi, plene et accurate in ampliore Moralium editione aperientur. Nunc satis habeo in medio collocasse ea, quae de mea aliorumve sententia citra manu scriptorum fidem novata sunt.

Opem auxiliumque plerisque huius voluminis libellis Parisinus tulit 1956, quem Wyttenbachius merito honore passim prosecutus est, saepius neglexit, Dübnerus ut interpolatum pertinaciter aspernatus est. Chartas Tischendorfianas adhibui libello qui de profectibus in virtute scriptus est, Heidelbergensem 153 Convivio Septem Sapientum. Praeterea excerptiones habui in codicibus Venetis factas a me et iuris consulto Groningensi, de Fremery, cuius schedas benignissime mecum communicaverunt viri consiliorum meorum adiutores C. M. Franckenus, professor Groningensis, et W. N. du Rieu, bibliothecae Lugdunensis conservator. Paucas mendas sustuli Riccardiani virtute, cuius collationem a Dübnero institutam mihi tramisit Reinholdus Dezeimeris

Burdigalensis, vir omnigena doctrina ornatissimus et ad omnem humanitatis rationem commodissimus.

Ad hos igitur codices orationem Plutarchi sexcenties refinxi, ut iam certiore sensu de illius stilo singulisque proprietatibus iudicari possit. Unde magis etiam emicuerunt eae sententiae, quibus non ex Plutarchi natura et ingenio, sed ex temporis et librariorum iniuriis color relictus est. Harum aliquam partem coniecturis meis et aliorum eluisse mihi videor, reliquas (imprudentis enim est perpetuam sibi coniectandi fortunam spondere) viris committo in distinguendis vitiis et curandis subtilissimis, ut liberent Plutarchum vitiorum isto contubernio, certaque medicina ad veterem salutem reducant.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩϹ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI CHAERONENSIS

MORALIA.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ.

1. Τί τιϲ ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆϲ τῶν ἐλευθέρων 1 παίδων ἀγωγῆϲ καὶ τίνι χρώμενοι ϲπουδαῖοι τοὺϲ τρόπουϲ ἂν ἀποβαῖεν φέρε ϲκεψώμεθα.

2. Βέλτιον δ' ἴϲωϲ ἀπὸ τῆϲ γενέϲεωϲ ἄρξαϲθαι πρῶτον. τοῖϲ τοίνυν ἐπιθυμοῦϲιν ἐνδόξων τέκνων γενέϲθαι πατράϲιν ὑποθείμην ἂν ἔγωγε μὴ ταῖϲ τυχού- B ϲαιϲ γυναιξὶ ϲυνοικεῖν, λέγω δὲ οἷον ἑταίραιϲ ἢ παλλακαῖϲ· τοῖϲ γὰρ πατρόθεν ἢ μητρόθεν ἀδόξοιϲ γεγονόϲιν ἀνεξάλειπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆϲ δυϲγενείαϲ ὀνείδη παρὰ πάντα τὸν βίον καὶ πρόχειρα τοῖϲ ἐλέγχειν καὶ λοιδορεῖϲθαι βουλομένοιϲ. καὶ ϲοφὸϲ ἄρα ἦν ὁ ποιητὴϲ ὅϲ φηϲιν

'ὅταν δὲ κρηπὶϲ μὴ καταβληθῇ γένουϲ
ὀρθῶϲ, ἀνάγκη δυϲτυχεῖν τοὺϲ ἐκγόνουϲ.'

καλὸϲ οὖν παρρηϲίαϲ θηϲαυρὸϲ εὐγένεια, ἧϲ δὴ πλεῖϲτον λόγον ποιητέον τοῖϲ νομίμου παιδοποιίαϲ γλιχομένοιϲ. καὶ μὲν δὴ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόχαλκον καὶ κίβδηλον ἐχόντων τὸ γένοϲ ϲφάλλεϲθαι καὶ ταπεινοῦ- C ϲθαι πέφυκε, καὶ μάλα ὀρθῶϲ ὁ λέγων ποιητήϲ φηϲι

'δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θραϲύϲπλαγχνόϲ τιϲ ᾖ,
ὅταν ϲυνειδῇ μητρὸϲ ἢ πατρὸϲ κακά.'

ὥϲπερ ἀμέλει μεγαλαυχίαϲ ἐμπίπλανται καὶ φρυάγμα-

13. ὅταν] Eurip. Herc. f. 1261 20. δουλοῖ] Id. Hipp. 424

τος οἱ γονέων διασήμων. Διόφαντον γοῦν τὸν Θε-
μιστοκλέους πολλάκις λέγουσι φάναι καὶ πρὸς πολλοὺς
ὡς ὅ τι ἂν αὐτὸς βούληται, τοῦτο καὶ τῷ δήμῳ συν-
δοκεῖ τῷ τῶν Ἀθηναίων. ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐθέλει,
καὶ ἡ μήτηρ· ἃ δ' ἂν ἡ μήτηρ, καὶ Θεμιστοκλῆς· ἃ
D δ' ἂν Θεμιστοκλῆς, καὶ πάντες Ἀθηναῖοι. πάνυ δὲ
ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλοφροσύ-
νης, οἵτινες Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἑαυτῶν ἐζημίω-
σαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος γυναῖκα γάμῳ
λαβεῖν ὑπέμεινεν, ἐπειπόντες ὡς οὐ βασιλέας ἀλλὰ
βασιλείδια παρασχεῖν αὐτοῖς διανοοῖτο.

3. Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν ὅπερ οὐδὲ
τοῖς πρὸ ἡμῶν παρεωρᾶτο. τὸ ποῖον; ὅτι τοὺς ἕνεκα
παιδοποιίας πλησιάζοντας ταῖς γυναιξὶν ἤτοι τὸ παρά-
παν ἀοίνους ἢ μετρίως γοῦν οἰνωμένους ποιεῖσθαι
προσήκει τὸν συνουσιασμόν. φίλοινοι γὰρ καὶ μεθυ-
στικοὶ γίνεσθαι φιλοῦσιν ὧν ἂν τὴν ἀρχὴν τῆς σπορᾶς
2 οἱ πατέρες ἐν μέθῃ ποιησάμενοι τύχωσιν. ᾗ καὶ Διο-
γένης μειράκιον ἐκστατικὸν ἰδὼν καὶ παραφρονοῦν 'νεα-
νίσκε' ἔφησεν, 'ὁ πατήρ σε μεθύων ἔσπειρε'. καὶ περὶ
μὲν τῆς γενέσεως τοσαῦτα εἰρήσθω μοι, περὶ δὲ τῆς
ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον.

4. Καθόλου μὲν εἰπεῖν, ὃ κατὰ τῶν τεχνῶν καὶ
τῶν ἐπιστημῶν λέγειν εἰώθαμεν, ταὐτὸ καὶ κατὰ τῆς
ἀρετῆς φατέον ἐστίν, ὡς εἰς τὴν παντελῆ δικαιοπρα-
γίαν τρία δεῖ συνδραμεῖν, φύσιν καὶ λόγον καὶ ἔθος.
καλῶ δὲ λόγον μὲν τὴν μάθησιν, ἔθος δὲ τὴν ἄσκησιν.
εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς φύσεως, αἱ δὲ προκοπαὶ τῆς
B μαθήσεως, αἱ δὲ χρήσεις τῆς μελέτης, αἱ δ' ἀκρότητες
πάντων. καθ' ὃ δ' ἂν λειφθῇ τούτων, κατὰ τοῦτ'
ἀνάγκη χωλὴν γίνεσθαι τὴν ἀρετήν. ἡ μὲν γὰρ φύ-

cις ἄνευ μαθήcεωc τυφλόν, ἡ δὲ μάθηcιc δίχα φύcεωc ἐλλιπέc, ἡ δὲ ἄcκηcιc χωρὶc ἀμφοῖν ἀτελέc. ὥcπερ δ᾽ ἐπὶ τῆc γεωργίαc πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὑπάρξαι δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δὲ τὸν φυτουργὸν ἐπιcτήμονα, εἶτα τὰ cπέρματα cπουδαῖα, τὸν αὐτὸν τρόπον γῇ μὲν ἔοικεν ἡ φύcιc, γεωργῷ δὲ ὁ παιδεύων, cπέρματι δὲ αἱ τῶν λόγων ὑποθῆκαι καὶ τὰ παραγγέλματα. ταῦτα πάντα διατεινάμενοc ἂν εἴποιμι ὅτι cυνῆλθε καὶ cυνέπνευcεν C εἰc τὰc τῶν παρ᾽ ἅπαcιν ᾀδομένων ψυχάc, Πυθαγόρου καὶ Cωκράτουc καὶ Πλάτωνοc καὶ τῶν ὅcοι δόξηc ἀειμνήcτου τετυχήκαcιν. εὐδαίμων μὲν οὖν καὶ θεοφιλὴc εἴ τῳ ταῦτα πάντα θεῶν τιc ἀπέδωκεν. εἰ δέ τιc οἴεται τοὺc οὐκ εὖ πεφυκόταc μαθήcεωc καὶ μελέτηc τυχόνταc ὀρθῆc πρὸc ἀρετὴν οὐκ ἂν τὴν τῆc φύcεωc ἐλάττωcιν εἰc τοὐνδεχόμενον ἀναλαβεῖν, ἴcτω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸc διαμαρτάνων. φύcεωc μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥᾳθυμία, φαυλότητα δὲ ἐπανορθοῖ διδαχή· καὶ τὰ μὲν ῥᾴδια τοὺc ἀμελοῦνταc φεύγει, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖc ἐπιμελείαιc ἁλίcκεται. καταμάθοιc δ᾽ ἂν ὡc ἀνύcιμον πρᾶγμα καὶ τελεcιουργὸν D ἐπιμέλεια καὶ πόνοc ἐcτίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπιβλέψαc. cταγόνεc μὲν γὰρ ὕδατοc πέτραc κοιλαίνουcι, cίδηροc δὲ καὶ χαλκὸc ταῖc ἐπαφαῖc τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται, οἱ δ᾽ ἁρμάτειοι τροχοὶ πόνῳ καμφθέντεc οὐδ᾽ ἂν εἴ τι γένοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆc δύναιντο ἀναλαβεῖν εὐθυωρίαν, τάc γε μὴν καμπύλαc τῶν ὑποκριτῶν βακτηρίαc ἀπευθύνειν ἀμήχανον, ἀλλὰ τὸ παρὰ φύcιν τῷ πόνῳ τοῦ κατὰ φύcιν ἐγένετο κρεῖττον. μόνα ἄρα ταῦτα τὴν τῆc ἐπιμελείαc ἰcχὺν

1, 5—7 H. 1, 4—6 R.

4. τὸν* 8. ἂν adiecit Emperius 15. ἀναλαβεῖν W: ἀναδραμεῖν 29. μόνα ἄρα*: καὶ μόνα ἄρα τῆc*

διαδείκνυϲιν; οὔκ, ἀλλὰ μυρία ἐπὶ μυρίοιϲ. ἀγαθὴ γῆ
E πέφυκεν· ἀλλ' ἀμεληθεῖϲα χερϲεύεται, καὶ ὅϲῳ τῇ φύϲει βελτίων ἐϲτί, τοϲούτῳ μᾶλλον ἐξαργηθεῖϲα δι' ἀμέλειαν ἐξαπόλλυται. ἔϲτι τιϲ ἀπόκροτοϲ καὶ τραχυτέρα τοῦ δέοντοϲ· ἀλλὰ γεωργηθεῖϲα παραυτίκα γενναίουϲ καρποὺϲ ἐξήνεγκε. ποῖα δὲ δένδρα οὐκ ὀλιγωρηθέντα μὲν ϲτρεβλὰ φύεται καὶ ἄκαρπα καθίϲταται, τυχόντα δὲ ὀρθῆϲ παιδαγωγίαϲ ἔγκαρπα γίνεται καὶ τελεϲφόρα; ποία δὲ ϲώματοϲ ἰϲχὺϲ οὐκ ἐξαμβλοῦται καὶ καταφθίνει δι' ἀμέλειαν καὶ τρυφὴν καὶ καχεξίαν; τίϲ δ' ἀϲθενὴϲ φύϲιϲ οὐ τοῖϲ γυμναϲαμένοιϲ καὶ κατα-
F θλήϲαϲι πλεῖϲτον εἰϲ ἰϲχὺν ἐπέδωκε; τίνεϲ δ' ἵπποι καλῶϲ πωλοδαμνηθέντεϲ οὐκ εὐπειθεῖϲ ἐγένοντο τοῖϲ ἀναβάταιϲ, τίνεϲ δὲ ἀδάμαϲτοι μείναντεϲ οὐ ϲκληραύχενεϲ καὶ θυμοειδεῖϲ ἀπέβηϲαν; καὶ τί δεῖ τἄλλα θαυμάζειν, ὅπου γε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων ὁρῶμεν πολλὰ καὶ τιθαϲευόμενα καὶ χειροήθη γιγνόμενα τοῖϲ πόνοιϲ; εὖ δὲ καὶ ὁ Θετταλὸϲ ἐρωτηθεὶϲ τίνεϲ εἰϲὶν οἱ ἠπιώτατοι Θετταλῶν, ἔφη 'οἱ παυόμενοι πο-
3 λεμεῖν'. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καὶ γὰρ τὸ ἦθοϲ ἔθοϲ ἐϲτὶ πολυχρόνιον, καὶ τὰϲ ἠθικὰϲ ἀρετὰϲ ἐθικὰϲ ἄν τιϲ λέγῃ, οὐκ ἄν τι πλημμελεῖν δόξειεν. ἑνὶ δὲ περὶ τούτων ἔτι παραδείγματι χρηϲάμενοϲ ἀπαλλάξομαι τοῦ ἔτι περὶ αὐτῶν μηκύνειν. Λυκοῦργοϲ γὰρ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτηϲ δύο ϲκύλακαϲ τῶν αὐτῶν γονέων λαβὼν οὐδὲν ὁμοίωϲ ἀλλήλοιϲ ἤγαγεν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπέφηνε λίχνον καὶ ϲινάμωρον, τὸν δὲ ἐξιχνεύειν καὶ θηρᾶν δυνατόν. εἶτά ποτε τῶν Λακεδαιμονίων εἰϲ ταὐτὸ ϲυνειλεγμένων, 'μεγάλη τοι ῥοπὴ

1, 7—8 H. 1, 6—7 R.

1. ἀλλὰ*: ἀλλὰ καὶ 4. ἔϲτι*: ἀλλ' ἔϲτι 21. ἔθοϲ addidit Xylander 27. ϲινάμωρον Iacobsius: ϲινάμορον

πρὸς ἀρετῆς κύησίν ἐστιν ἄνδρες' ἔφησε 'Λακεδαιμόνιοι καὶ ἔθη καὶ διδασκαλίαι καὶ βίων ἀγωγαί, καὶ B ἐγὼ ταῦτα ὑμῖν αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσω φανερά'. εἶτα προσαγαγὼν τοὺς σκύλακας διαφῆκε, καταθεὶς εἰς μέσον λοπάδα καὶ λαγωὸν κατευθὺ τῶν σκυλάκων. καὶ ὃ μὲν ἐπὶ τὸν λαγωὸν ᾖξεν, ὃ δὲ ἐπὶ τὴν λοπάδα ὥρμησε. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐδέπω συμβαλεῖν ἐχόντων τί ποτε αὐτῷ τοῦτο δύναται καὶ τί βουλόμενος τοὺς σκύλακας ἐπεδείκνυεν, 'οὗτοι γονέων' ἔφη 'τῶν αὐτῶν ἀμφότεροι, διαφόρου δὲ τυχόντες ἀγωγῆς ὃ μὲν λίχνος ὃ δὲ θηρευτὴς ἀποβέβηκε'. καὶ περὶ μὲν ἐθῶν καὶ βίων ἀρκείτω ταῦτα.

5. Περὶ δὲ τροφῆς ἐχόμενον ἂν εἴη λέγειν. δεῖ C δέ, ὡς ἐγὼ ἂν φαίην, αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν καὶ τούτοις τοὺς μαστοὺς ὑπέχειν· συμπαθέστερόν τε γὰρ θρέψουσι καὶ διὰ πλείονος ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἔνδοθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύχων ἀγαπῶσαι τὰ τέκνα. αἱ τίτθαι δὲ καὶ αἱ τροφοὶ τὴν εὔνοιαν ὑποβολιμαίαν καὶ παρέγγραπτον ἔχουσιν, ἅτε μισθοῦ φιλοῦσαι. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύσις ὅτι δεῖ τὰς μητέρας ἃ γεγεννήκασιν αὐτὰς τιτθεύειν καὶ τρέφειν· διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζῴῳ τεκόντι τὴν ἐκ τοῦ γάλακτος τροφὴν ἐχορήγησε. σοφῶς δὲ ἄρα καὶ ἡ πρόνοια διττοὺς ἐνέθηκε ταῖς γυναιξὶ τοὺς μαστούς, ἵνα, καὶ εἰ δίδυμα τέκοιεν, διττὰς ἔχοιεν τὰς τῆς τρο- D φῆς πηγάς. χωρὶς δὲ τούτων εὐνούστεραι τοῖς τέκνοις γίγνοιντ' ἂν καὶ φιλητικώτεραι. καὶ μὰ Δί' οὐκ ἀπεικότως· ἡ συντροφία γὰρ ὥσπερ ἐπιτόνιόν ἐστι τῆς εὐνοίας. καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφομέ-

1, 9—11 H. 1, 7—9 R.

1. κύησιν] κτῆσιν W 23. σοφῶς*: σοφὸν 29. καὶ γὰρ] Xenoph. Cyrop. II 1, 13

νων ἀποσπώμενα ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται. μάλιστα
μὲν οὖν ὥσπερ ἔφην αὐτὰς πειρατέον τὰ τέκνα τρέ-
φειν τὰς μητέρας· εἰ δ' ἄρ' ἀδυνάτως ἔχοιεν ἢ διὰ
σώματος ἀσθένειαν (γένοιτο γὰρ ἄν τι καὶ τοιοῦτον)
ἢ πρὸς ἑτέρων τέκνων σπεύδουσαι γένεσιν, ἀλλὰ τάς
γε τίτθας καὶ τὰς τροφοὺς οὐ τὰς τυχούσας ἀλλ' ὡς
E ἔνι μάλιστα σπουδαίας δοκιμαστέον ἐστί. πρῶτον μὲν
τοῖς ἤθεσιν Ἑλληνίδας. ὥσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώ-
ματος εὐθὺς ἀπὸ γενέσεως πλάττειν τῶν τέκνων ἀναγ-
καῖόν ἐστιν, ἵνα ταῦτα ὀρθὰ καὶ ἀστραβῆ φύηται, τὸν
αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων ἤθη ῥυθμίζειν
προσήκει. εὔπλαστον γὰρ καὶ ὑγρὸν ἡ νεότης, καὶ
ταῖς τούτων ψυχαῖς ἁπαλαῖς ἔτι τὰ μαθήματα ἐντή-
F κεται· πᾶν δὲ τὸ σκληρὸν χαλεπῶς μαλάττεται. κα-
θάπερ γὰρ σφραγῖδες τοῖς ἁπαλοῖς ἐναπομάττονται
κηροῖς, οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν ἔτι παιδίων ψυχαῖς
ἐναποτυποῦνται. καί μοι δοκεῖ Πλάτων ὁ δαιμόνιος
ἐμμελῶς παραινεῖν ταῖς τίτθαις μὴ τοὺς τυχόντας
μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς
ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς ἀναπίμπλασθαι συμ-
βαίνῃ. κινδυνεύει δὲ καὶ Φωκυλίδης ὁ ποιητὴς καλῶς
παραινεῖν λέγων

'χρὴ παῖδ' ἔτ' ἐόντα
καλὰ διδάσκειν ἔργα'.

6. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἄξιόν ἐστιν,
ὅτι καὶ τὰ παιδία τὰ μέλλοντα τοῖς τροφίμοις ὑπη-
ρετεῖν καὶ τούτοις σύντροφα γίνεσθαι ζητητέον πρώ-
4 τιστα μὲν σπουδαῖα τοὺς τρόπους, ἔτι μέντοι Ἑλλη-
νικὰ καὶ περίτρανα λαλεῖν, ἵνα μὴ συναναχρωννύμενοι

1, 11—12 H. 1, 9—11 R.

6. τὰς ante τροφοὺς addidi 17. Πλάτων] Rep. p. 377 B
23. χρὴ] Bergk. p. 448³

βαρβάροιϲ καὶ τὸ ἦθοϲ μοχθηροῖϲ ἀποφέρωνταί τι τῆϲ ἐκείνων φαυλότητοϲ. καὶ οἱ παροιμιαζόμενοι δέ φαϲιν οὐκ ἄπο τρόπου λέγοντεϲ, ὅτι 'ἂν χωλῷ παροικήϲῃϲ, ὑποϲκάζειν μαθήϲῃ'.

7. Ἐπειδὰν τοίνυν ἡλικίαν λάβωϲιν ὑπὸ παιδαγωγοῖϲ τετάχθαι, ἐνταῦθα δὴ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἑκτέον ἐϲτὶ τῆϲ τούτων καταϲτάϲεωϲ, ὡϲ μὴ λάθωϲιν ἀνδραπόδοιϲ ἢ βαρβάροιϲ ἢ παλιμβόλοιϲ τὰ τέκνα παραδόντεϲ. ἐπεὶ νῦν γε τὸ γινόμενον πολλοῖϲ ὑπερκαταγέλαϲτόν ἐϲτι. τῶν γὰρ δούλων τῶν ϲπουδαίων τοὺϲ μὲν γεωργοὺϲ ἀποδεικνύουϲι, τοὺϲ δὲ ναυκλή- B ρουϲ τοὺϲ δὲ ἐμπόρουϲ τοὺϲ δὲ οἰκονόμουϲ τοὺϲ δὲ δανειϲτάϲ· ὅ τι δ' ἂν εὕρωϲιν ἀνδράποδον οἰνόληπτον καὶ λίχνον πρὸϲ πᾶϲαν πραγματείαν ἄχρηϲτον, τούτῳ φέροντεϲ ὑποβάλλουϲι τοὺϲ υἱούϲ. δεῖ δὲ τὸν ϲπουδαῖον παιδαγωγὸν τοιοῦτον εἶναι τὴν φύϲιν οἷόϲπερ ἦν ὁ Φοῖνιξ ὁ τοῦ Ἀχιλλέωϲ παιδαγωγόϲ. τὸ δὲ πάντων μέγιϲτον καὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων ἔρχομαι φράϲων. διδαϲκάλουϲ γὰρ ζητητέον τοῖϲ τέκνοιϲ, οἳ καὶ τοῖϲ βίοιϲ εἰϲὶν ἀδιάβλητοι καὶ τοῖϲ τρόποιϲ ἀνεπίληπτοι καὶ ταῖϲ ἐμπειρίαιϲ ἄριϲτοι· πηγὴ C γὰρ καὶ ῥίζα καλοκαγαθίαϲ τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείαϲ. καὶ καθάπερ τὰϲ χάρακαϲ οἱ γεωργοὶ τοῖϲ φυτοῖϲ παρατιθέαϲιν, οὕτωϲ οἱ νόμιμοι τῶν διδαϲκάλων ἐμμελεῖϲ τὰϲ ὑποθήκαϲ καὶ παραινέϲειϲ παραπηγνύουϲι τοῖϲ νέοιϲ, ἵν' ὀρθὰ τούτων βλαϲτάνῃ τὰ ἤθη. νῦν δέ τιϲ κἂν καταπτύϲειε τῶν πατέρων ἐνίων, οἵτινεϲ πρὶν δοκιμάϲαι τοὺϲ μέλλονταϲ διδάϲκειν, δι' ἄγνοιαν, ἔϲτι δ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν ἀνθρώποιϲ ἀδοκίμοιϲ καὶ

1, 12—15 H. 1, 11—12 R.

26. βλαϲτάνῃ*: βλαϲτάνοι 27. κἂν*: καὶ 29. ἔϲτι δ'*: ἔϲθ'

παρασήμοις ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας. καὶ οὔπω τοῦ-
τό ἐστι καταγέλαστον εἰ δι' ἀπειρίαν αὐτὸ πράττου-
D σιν, ἐκεῖνο δὲ ἐσχάτως ἄτοπον. τὸ ποῖον; ἐνίοτε γὰρ
εἰδότες τὴν ἐνίων τῶν παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα καὶ
μοχθηρίαν ὅμως τούτοις ἐπιτρέπουσι τοὺς παῖδας, οἳ
μὲν ταῖς τῶν ἀρεσκευομένων ἡττώμενοι κολακείαις, εἰσὶ
δὲ οἳ καὶ δεομένοις χαριζόμενοι φίλοις, παρόμοιον ποι-
οῦντες ὥσπερ ἂν εἴ τις τῷ σώματι κάμνων τὸν σὺν
ἐπιστήμῃ δυνηθέντα ἂν σῶσαι παραλιπών, φίλῳ χαρι-
ζόμενος τὸν δι' ἀπειρίαν ἀπολέσαντα ἂν αὐτὸν προέ-
λοιτο, ἢ ναύκληρον τὸν ἄριστον ἀφεὶς τὸν χείριστον
δοκιμάσειε φίλου δεηθέντος. Ζεῦ καὶ θεοὶ πάντες,
E πατήρ τις καλούμενος πλείω λόγον ποιεῖται τῆς τῶν
δεομένων χάριτος ἢ τῆς τῶν τέκνων παιδεύσεως; εἶτ'
οὐκ εἰκότα πολλάκις Σωκράτης ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς ἔλε-
γεν, ὅτι εἴπερ ἄρα δυνατὸν ἦν, ἀναβάντα ἐπὶ τὸ μετ-
εωρότατον τῆς πόλεως μέρος ἀνακραγεῖν 'ὦ ἄνθρω-
ποι, ποῖ φέρεσθε, οἵτινες χρημάτων μὲν κτήσεως πέρι
πᾶσαν ποιεῖσθε σπουδήν, τῶν δ' υἱέων, οἷς ταῦτα κα-
ταλείψετε, μικρὰ φροντίζετε'; τούτοις δ' ἂν ἔγωγε
προσθείην ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες παραπλήσιον ποι-
οῦσιν, οἷον εἴ τις τοῦ μὲν ὑποδήματος φροντίζοι, τοῦ
δὲ ποδὸς ὀλιγώρως ἔχοι. πολλοὶ δὲ εἰς τοσοῦτο τῶν
F πατέρων προβαίνουσι φιλαργυρίας ἅμα καὶ μισοτεκνίας,
ὥσθ' ἵνα μὴ πλείονα μισθὸν τελέσειαν, ἀνθρώπους
τοὺς μηδενὸς τιμίους αἱροῦνται τοῖς τέκνοις παιδευ-
τάς, εὔωνον ἀμαθίαν διώκοντες. ᾗ καὶ Ἀρίστιππος
οὐκ ἀκόμψως ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀστείως ἐπέσκωψε τῷ
λόγῳ πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν κενόν. ἐρωτήσαν-

1, 15—17 H. 1, 12—14 R.

4. εἰδότες*: εἰδότες αἰσθομένων μᾶλλον αὐτοῖς τοῦτο λε-γόντων 15. Σωκράτης] Plat. Clitoph. p. 407 A

τος γάρ τινος αὐτὸν πόσον αἰτοίη μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ τέκνου παιδεύσεως, ‘χιλίας’ ἔφη ‘δραχμάς’. τοῦ δέ ‘‘Ἡράκλεις’ εἰπόντος, ‘ὡς ὑπέρπολυ τὸ αἴτημα· δύναμαι γὰρ ἀνδράποδον χιλίων πρίασθαι,’ ‘τοιγαροῦν’ εἶπε ‘δύο ἕξεις ἀνδράποδα, καὶ τὸν υἱὸν καὶ ὃν ἂν πρίῃ’. τὸ δ’ ὅλον πῶς οὐκ ἄτοπον τῇ μὲν δεξιᾷ συνεθίζειν τὰ παιδία δέχεσθαι τὰς τροφάς, κἂν προτείνῃ τὴν ἀριστεράν, ἐπιτιμᾶν, μηδεμίαν δὲ ποιεῖσθαι πρόνοιαν τοῦ λόγων ἐπιδεξίων καὶ νομίμων ἀκούειν; τί οὖν συμβαίνει τοῖς θαυμαστοῖς πατράσιν, ἐπειδὰν κακῶς μὲν θρέψωσι κακῶς δὲ παιδεύσωσι τοὺς υἱεῖς, ἐγὼ φράσω. ὅταν γὰρ εἰς ἄνδρας ἐγγραφέντες τοῦ μὲν ὑγιαίνοντος καὶ τεταγμένου βίου καταμελήσωσιν, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς ἑαυτοὺς κρημνίσωσι, τότε δὴ μεταμέλονται τὴν τῶν τέ- B κνων προδεδωκότες παιδείαν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος, τοῖς ἐκείνων ἀδικήμασιν ἀδημονοῦντες. οἳ μὲν γὰρ αὐτῶν κόλακας καὶ παρασίτους ἀναλαμβάνουσιν, ἀνθρώπους παρασήμους καὶ καταράτους καὶ τῆς νεότητος ἀνατροπέας καὶ λυμεῶνας, οἳ δέ τινες ἑταίρας καὶ χαμαιτύπας μισθοῦνται σοβαρὰς καὶ πολυτελεῖς, οἳ δὲ κατοψοφαγοῦσιν, οἳ δὲ εἰς κύβους καὶ κώμους ἐξοκέλλουσιν, ἤδη δέ τινες καὶ τῶν νεανικωτέρων ἥψαντο κακῶν, μοιχεύοντες καὶ οἰκοφθοροῦντες καὶ μίαν ἡδονὴν θανάτου τιμώμενοι. φιλοσοφίᾳ δὲ ὁμιλήσαντες οὗτοι C οὐ τοιούτοις ἴσως πράγμασιν ἑαυτοὺς ἂν καταπειθεῖς παρέσχοντο, καὶ τό γε παράγγελμα τοῦ Διογένους ἔμαθον ἄν, ὃς φορτικῶς μὲν τοῖς ῥήμασιν ἀληθῶς δὲ τοῖς πράγμασι παραινεῖ καί φησιν ‘εἴσελθε εἰς πορνεῖον

1, 17—19 H. 1, 14—16 R.

7. προτείνῃ Hertlinus: προτείνειε 19. παρασήμους*: ἀσήμους 23. ἥψαντο*: ἅπτονται 24. οἰκοφθοροῦντες W: κιττοφοροῦντες

παῖ, ἵνα μάθῃϲ ὅτι τῶν ἀξίων τὰ τίμια οὐδὲν διαφέρει᾽.

8. Ϲυνελὼν τοίνυν ἐγώ φημι (καὶ χρηϲμολογεῖν μᾶλλον ἢ παραινεῖν δόξαιμ᾽ ἂν εἰκότωϲ) ὅτι ἓν πρῶτον καὶ μέϲον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοιϲ κεφάλαιον ἀγωγὴ ϲπουδαία καὶ παιδεία νόμιμόϲ ἐϲτι, καὶ ταῦτα φορὰ καὶ ϲυνεργὰ πρὸϲ ἀρετὴν καὶ πρὸϲ εὐδαιμονίαν φημί. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα καὶ D μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιοϲπούδαϲτα καθέϲτηκεν. εὐγένεια καλὸν μέν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν. πλοῦτοϲ δὲ τίμιον μέν, ἀλλὰ τύχηϲ κτῆμα, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐχόντων πολλάκιϲ ἀφείλετο, τοῖϲ δ᾽ οὐκ ἐλπίϲαϲι φέρουϲα προϲήνεγκε, καὶ ὅτι ὁ πολὺϲ πλοῦτοϲ ϲκοπὸϲ ἔκκειται τοῖϲ βουλομένοιϲ βαλάντια τοξεύειν, κακούργοιϲ οἰκέταιϲ καὶ ϲυκοφάνταιϲ, καὶ τὸ μέγιϲτον, ὅτι καὶ τοῖϲ πονηροτάτοιϲ μέτεϲτι. δόξα γε μὴν ϲεμνὸν μέν, ἀλλ᾽ ἀβέβαιον. κάλλοϲ δὲ περιμάχητον μέν, ἀλλ᾽ ὀλιγοχρόνιον. ὑγίεια δὲ τίμιον μέν, ἀλλ᾽ εὐμετάϲτατον. ἰϲχὺϲ δὲ ζηλωτὸν μέν, ἀλλὰ νόϲῳ εὐάλωτον καὶ γήρᾳ. τὸ E δὲ ὅλον εἴ τιϲ ἐπὶ τῇ τοῦ ϲώματοϲ ῥώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμηϲ διαμαρτάνων. πόϲτον γάρ ἐϲτιν ἰϲχὺϲ ἀνθρωπίνη τῆϲ τῶν ἄλλων ζῴων δυνάμεωϲ; λέγω δὲ οἷον ἐλεφάντων καὶ ταύρων καὶ λεόντων. παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐϲτὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον. καὶ δύο τὰ πάντων ἐϲτὶ κυριώτατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύϲει, νοῦϲ καὶ λόγοϲ. καὶ ὁ μὲν νοῦϲ ἀρχικόϲ ἐϲτι τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγοϲ ὑπηρετικὸς τοῦ νοῦ, τύχῃ μὲν ἀνάλωτοϲ, ϲυκοφαντίᾳ δὲ ἀναφαίρετοϲ, νόϲῳ δ᾽ ἀδιάφθοροϲ, γήρᾳ δ᾽ ἀλύμαντοϲ. μόνοϲ γὰρ ὁ νοῦϲ παλαιούμενοϲ

1, 19—20 H. 1, 16—17 B.

1. παῖ Cobetus: που 13. ὅτι* 16. ϲεμνὸν μὲν*: ϲεμνὸν

ἀνηβᾷ, καὶ ὁ χρόνος τἄλλα πάντ᾽ ἀφαιρῶν τῷ γήρᾳ F προστίθησι τὴν ἐπιστήμην. ὅ γε μὴν πόλεμος χειμάρρου δίκην πάντα σύρων καὶ πάντα παραφέρων μόνην οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι. καί μοι δοκεῖ Στίλπων ὁ Μεγαρεὺς φιλόσοφος ἀξιομνημόνευτον ποιήσασθαι ἀπόκρισιν, ὅτε Δημήτριος ἐξανδραποδισάμενος τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος κατέβαλε καὶ τὸν Στίλπωνα ἤρετο μή τι ἀπολωλεκὼς εἴη. καὶ ὅς 'οὐ δῆτα' εἶπε, 'πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετήν'. σύμφωνος 6 δὲ καὶ συνῳδὸς καὶ ἡ Σωκράτους ἀπόκρισις ταύτη φαίνεται. καὶ γὰρ οὗτος ἐρωτήσαντος αὐτόν μοι δοκεῖ Γοργίου ἣν ἔχει περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ὑπόληψιν καὶ εἰ νομίζει τοῦτον εὐδαίμονα εἶναι, 'οὐκ οἶδα' ἔφησε 'πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει', ὡς τῆς εὐδαιμονίας ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχηροῖς ἀγαθοῖς κειμένης.

9. Ὥσπερ δὲ παραινῶ τῆς παιδείας τῶν τέκνων μηδὲν ποιεῖσθαι προυργιαίτερον, οὕτως αὖ πάλιν φημὶ δεῖν τῆς ἀδιαφθόρου καὶ ὑγιαινούσης ἔχεσθαι, τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων ὡς πορρωτάτω τοὺς υἱεῖς ἀπάγειν. τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν τοῖς σοφοῖς ἐστιν B ἀπαρέσκειν. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Εὐριπίδης λέγων

'ἐγὼ δ᾽ ἄκομψος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον,
εἰς ἥλικας δὲ κὠλίγους σοφώτερος.
ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ᾽· οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
φαῦλοι παρ᾽ ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν,

ὁρῶ δ᾽ ἔγωγε τοὺς τοῖς συρφετώδεσιν ὄχλοις ἀρεστῶς

1, 20—22 H. 1, 17—19 R.

5. ποιήσασθαι*: ποιῆσαι 10. Σωκράτους] Plat. Gorg. p. 470 E 24. Eur. Hipp. 986 26. ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ᾽ accessit ex eodem γὰρ*: δ᾽

καὶ κεχαριϲμένωϲ ἐπιτηδεύονταϲ λέγειν καὶ τὸν βίον ὡϲ τὰ πολλὰ ἀϲώτουϲ καὶ φιληδόνουϲ ἀποβαίνονταϲ. καὶ νὴ Δί᾽ εἰκότωϲ. εἰ γὰρ ἄλλοιϲ ἡδονὰϲ παραϲκευάζοντεϲ ἀμελοῦϲι τοῦ καλοῦ, ϲχολῇ γ᾽ ἂν τῆϲ ἰδίαϲ ἡδυπαθείαϲ καὶ τρυφῆϲ ὑπεράνω τὸ ὀρθὸν καὶ ὑγιὲϲ ποιήϲαιντο ἢ τὸ ϲῶφρον ἀντι τοῦ τερπνοῦ διώξειαν. καλὸν γάρ τοι μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν μήτε πράττειν, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ‘χαλεπὰ τὰ καλά’. οἱ δ᾽ αὐτοϲχέδιοι τῶν λόγων πολλῆϲ εὐχερείαϲ καὶ ῥᾳδιουργίαϲ εἰϲὶ πλήρειϲ, οὔθ᾽ ὅθεν ἀρκτέον οὔθ᾽ ὅποι παυϲτέον ἐϲτὶν εἰδότων. χωρὶϲ δὲ τῶν ἄλλων πλημμελημάτων οἳ ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγωϲιν, εἰϲ ἀμετρίαν δεινὴν ἐκπίπτουϲι καὶ πολυλογίαν. ϲκέψιϲ δ᾽ οὐκ ἐᾷ τῆϲ ἱκνουμένηϲ ϲυμμετρίαϲ τὸν λόγον ἐκπίπτειν. ὁ Περι-
D κλῆϲ, ‘ὡϲ ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται’, καλούμενοϲ ὑπὸ τοῦ δήμου πολλάκιϲ οὐχ ὑπήκουϲε, λέγων ἀϲύντακτοϲ εἶναι. ὡϲαύτωϲ δὲ καὶ Δημοϲθένηϲ ζηλωτὴϲ τῆϲ τούτου πολιτείαϲ γενόμενοϲ καλούντων αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων ϲύμβουλον ἀντέβαινεν ‘οὐ ϲυντέταγμαι’ λέγων. καὶ ταῦτα μὲν ἴϲωϲ ἀδέϲποτόϲ ἐϲτι καὶ πεπλαϲμένη παράδοϲιϲ· ἐν δὲ τῷ κατὰ Μειδίου τὴν τῆϲ ϲκέψεωϲ ὠφέλειαν ἐναργῶϲ παρίϲτηϲι. φηϲὶ γοῦν ‘ἐγὼ δ᾽ ἐϲκέφθαι μὲν ὦ ἄνδρεϲ Ἀθηναῖοι φημὶ κοὐκ ἂν ἀρνηθείην καὶ μεμελετηκέναι γε ὡϲ ἐνῆν μάλιϲτα ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν ἄθλιοϲ ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ
E πάϲχων ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον’. τὸ δὲ δεῖν παντάπαϲιν ἀποδοκιμάζειν τῶν λόγων τὴν ἑτοιμότητα ἢ πάλιν αὖ ταύτην οὐκ ἐπ᾽ ἀξίοιϲ ἀϲκεῖν οὐ φαίην ἂν ἔγωγε, ἀλλ᾽ ὡϲ ἐν φαρμάκου μοίρᾳ τοῦτο

1, 22—24 H. 1, 19—21 R.

15. ὡϲ — παραδέδοται] Demosth. p. 641, 34 21. κατὰ Μειδίου] p. 576, 17 23. ἄνδρεϲ* καὶ μεμελετηκέναι Demosthenes: καταμεμελετηκέναι

ποιητέον ἐστί. μέχρι δὲ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας οὐ-
δὲν ἐκ τοῦ παρατυχόντος ἀξιῶ λέγειν, ἀλλ' ὅταν τις
ῥιζώσῃ τὴν δύναμιν, τότε τῶν καιρῶν καλούντων ἐλευ-
θεριάζειν τοῖς λόγοις προσήκει. ὥσπερ γὰρ οἱ πολὺν
χρόνον δεθέντες κἂν εἰ λυθεῖεν ὕστερον, ὑπὸ τῆς πο- F
λυχρονίου τῶν δεσμῶν συνηθείας οὐ δυνάμενοι βαδί-
ζειν ὑποσκελίζονται, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῷ
χρόνῳ τὸν λόγον σφίγξαντες, κἂν εἴ ποτε ἐκ τοῦ
παραχρῆμα δεήσειεν εἰπεῖν, οὐδὲν ἧττον τὸν αὐτὸν
τῆς ἑρμηνείας χαρακτῆρα φυλάττουσι. τὸ δὲ ἔτι παῖ-
δας ὄντας ἐᾶν ἐπὶ καιροῦ λέγειν ματαιολογίας τῆς
ἐσχάτης αἴτιον καθίσταται. Ζωγράφος φασὶν ἄθλιος
Ἀπελλῇ δείξας εἰκόνα 'ταύτην' ἔφη 'νῦν γέγραφα', 7
ὃ δέ 'κἂν εἰ μὴ λέγοις' εἶπεν 'οἶδα ὅτι ταχὺ γέγρα-
πται· θαυμάζω δὲ πῶς οὐχὶ τοιαύτας πλείους γέγρα-
φας'. ὥσπερ τοίνυν (ἐπανάγω γὰρ πρὸς τὴν ἐξ ἀρ-
χῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) τὴν θεατρικὴν καὶ παρατρά-
γῳδον, οὕτως αὖ πάλιν καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς
λέξεως καὶ ταπείνωσιν παραινῶ διευλαβεῖσθαι καὶ φεύ-
γειν· ἡ μὲν γὰρ ὑπέρογκος ἀπολίτευτός ἐστιν, ἡ δὲ
ἰσχνὴ λίαν ἀνέκπληκτος. καθάπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ
μόνον ὑγιεινὸν ἀλλὰ καὶ εὐεκτικὸν εἶναι χρή, καὶ τὸν B
λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄνοσον μόνον ἀλλὰ καὶ εὔρω-
στον εἶναι δεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλὲς ἐπαινεῖται μό-
νον, τὸ δὲ ἐπικίνδυνον καὶ θαυμάζεται. τὴν αὐτὴν δὲ
τυγχάνω γνώμην ἔχων καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ δια-
θέσεως. οὔτε γὰρ θρασὺν οὔτ' ἄτολμον καὶ κατα-
πλῆγα προσῆκεν εἶναι· τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν,
τὸ δὲ εἰς ἀνδραποδωδίαν περιίσταται· ἔντεχνον δὲ τὸ

1, 24—25 H. 1, 21—22 R.

5. εἰ 14. κἂν εἰ μὴ λέγοις*: καὶ ἢν μὴ λέγῃς. 25. αὐτὴν*

τὴν μέσην ἐν ἅπασι τέμνειν ἐμμελέστατα. βούλομαι δ', ἕως ἔτι μέμνημαι τῆς παιδείας, ὡς ἔχω δόξης περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, ὅτι τὸν μονόκωλον λόγον πρῶτον μὲν ἀμουσίας οὐ μικρὸν ποιοῦμαι τεκμήριον· ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν ἀψίκορον καὶ παντελῶς ἀνεπίμονον εἶναι νομίζω. μονῳδία γὰρ ἐν ἅπασίν ἐστι
C πλήσμιόν τε καὶ πρόσαντες, ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν, καθάπερ κἀν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷον ἀκούσμασιν ἢ θεάμασιν.

10. Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον μηδενὸς μηδὲ τῶν ἄλλων τῶν καλουμένων ἐγκυκλίων παιδευμάτων μήτε ἀνήκοον μήτε ἀθέατον ἐᾶν εἶναι, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ παραδρομῆς μαθεῖν ὡσπερεὶ γεύματος ἕνεκεν (ἐν ἅπασι γὰρ τὸ τέλειον ἀδύνατον), τὴν δὲ φιλοσοφίαν πρεσβεύειν. ἔχω δὲ δι' εἰκόνος παραστῆσαι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἄρα περιπλεῦσαι μὲν
D πολλὰς πόλεις καλόν, ἐνοικῆσαι δὲ τῇ κρατίστῃ χρήσιμον. ἀστείως δὲ καὶ Βίων ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος ὅτι ὥσπερ οἱ μνηστῆρες τῇ Πηνελόπῃ πλησιάζειν μὴ δυνάμενοι ταῖς ταύτης ἐμίγνυντο θεραπαίναις, οὕτω καὶ οἱ φιλοσοφίας μὴ δυνάμενοι κατατυχεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις παιδεύμασι τοῖς οὐδενὸς ἀξίοις ἑαυτοὺς κατασκελετεύουσι. διὸ δεῖ τῆς ἄλλης παιδείας ὥσπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν. περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς εὗρον ἐπιστήμας οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν γυμναστικήν, ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγίειαν ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθησι. τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρωστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἐστι. διὰ γὰρ ταύτην ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γνῶ-

1, 25—27 H. 1, 23—24 R.

16. ὡς ἄρα*: ὥσπερ γὰρ 26. τὴν ante γυμναστικήν addidi

ναι τί τὸ καλὸν τί τὸ αἰςχρόν, τί τὸ δίκαιον τί τὸ ἄδι-
κον, τί τὸ cυλλήβδην αἱρετὸν τί τὸ φευκτόν· πῶς θεοῖς E
πῶς γονεῦςι πῶς πρεςβυτέροις πῶς νόμοις πῶς ἄρ-
χουςι πῶς φίλοις πῶς γυναιξὶ πῶς τέκνοις πῶς οἰκέταις
χρηςτέον ἐςτί· ὅτι δεῖ θεοὺς μὲν ςέβεςθαι, γονέας
δὲ τιμᾶν, πρεςβυτέρους αἰδεῖςθαι, νόμοις πειθαρχεῖν,
ἄρχουςιν ὑπείκειν, φίλους ἀγαπᾶν, πρὸς γυναῖκας
ςωφρονεῖν, τέκνων ςτερκτικοὺς εἶναι, δούλους μὴ
περιυβρίζειν, τὸ δὲ μέγιςτον, μήτε ἐν ταῖς εὐπραγίαις
περιχαρεῖς μήτε ἐν ταῖς ςυμφοραῖς περιλύπους ὑπάρ-
χειν, μήτε ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους εἶναι μήτε ἐν
ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς καὶ θηριώδεις. ἅπερ ἐγὼ πάν- F
των τῶν ἐκ φιλοςοφίας περιγινομένων ἀγαθῶν πρες-
βύτατα κρίνω. τὸ μὲν γὰρ εὐγενῶς εὐτυχεῖν ἀνδρός,
τὸ δ' ἀνεπιφθόνως εὐηνίου ἀνθρώπου, τὸ δὲ τοῖς
λογιςμοῖς περιεῖναι τῶν ἡδονῶν ςοφοῦ, τὸ δὲ ὀργῆς
κατακρατεῖν ἀνδρὸς οὐ τοῦ τυχόντος ἐςτί. τελείους
δὲ ἀνθρώπους ἡγοῦμαι τοὺς δυναμένους τὴν πολιτι-
κὴν δύναμιν μῖξαι καὶ κεράςαι τῇ φιλοςοφίᾳ, καὶ δυοῖν 8
ὄντοιν μεγίςτοιν ἀγαθοῖν ἐπηβόλους ὑπάρχειν ὑπο-
λαμβάνω, τοῦ τε κοινωφελοῦς βίου πολιτευομένους,
τοῦ τε ἀκύμονος καὶ γαληνοῦ, διατρίβοντας περὶ φι-
λοςοφίαν. τριῶν γὰρ ὄντων βίων ὧν ὁ μέν ἐςτι πρα-
κτικὸς ὁ δὲ θεωρητικὸς ὁ δὲ ἀπολαυςτικός, ὁ μὲν
ἔκλυτος καὶ δοῦλος τῶν ἡδονῶν ζῳώδης καὶ μικρο-
πρεπής ἐςτιν, ὁ δὲ θεωρητικὸς τοῦ πρακτικοῦ διαμαρ-
τάνων ἀνωφελής, ὁ δὲ πρακτικὸς ἀμοιρήςας φιλοςο-
φίας ἄμουςος καὶ πλημμελής. πειρατέον οὖν εἰς δύ-
ναμιν καὶ τὰ κοινὰ πράττειν καὶ τῆς φιλοςοφίας ἀν- B

1, 27—28 H. 6, 24—26 R.

2. τὸ φευκτόν*: φευκτόν 3. νόμοις*: νόμοις πῶς ἀλλοτρίοις 16. ςοφοῦ*: ςοφῶν

τιλαμβάνεϲθαι κατὰ τὸ παρεῖκον τῶν καιρῶν. οὕτωϲ ἐπολιτεύϲατο Περικλῆϲ, οὕτωϲ Ἀρχύταϲ ὁ Ταραντῖνοϲ, οὕτω Δίων ὁ Ϲυρακόϲιοϲ, οὕτωϲ Ἐπαμεινώνδαϲ ὁ Θηβαῖοϲ, ὧν ἅτεροϲ Πλάτωνοϲ ἐγένετο ϲυνουϲιαϲτήϲ. καὶ περὶ μὲν παιδείαϲ οὐκ οἶδ᾽ ὅτι δεῖ πλείονα λέγοντα διατρίβειν· πρὸϲ δὲ τοῖϲ εἰρημένοιϲ χρήϲιμον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐϲτι μηδὲ τῆϲ τῶν παλαιῶν ϲυγγραμμάτων κτήϲεωϲ ὀλιγώρωϲ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιεῖϲθαι ϲυλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδεϲ. τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆϲ παιδείαϲ ἡ χρῆϲιϲ τῶν βιβλίων ἐϲτί, καὶ ἀπὸ πηγῆϲ τὴν ἐπιϲτήμην τηρεῖν ϲυμβέβηκεν.

C 11. Οὐ τοίνυν ἄξιον οὐδὲ τὴν τῶν ϲωμάτων ἀγωνίαν παρορᾶν, ἀλλὰ πέμποντας ἐϲ παιδοτρίβου τοὺϲ παῖδαϲ ἱκανῶϲ ταῦτα διαπονεῖν, ἅμα μὲν τῆϲ τῶν ϲωμάτων εὐρυθμίαϲ ἕνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸϲ ῥώμην· καλοῦ γὰρ γήρωϲ θεμέλιον ἡ ἐν παιϲὶν τῶν ϲωμάτων εὐεξία. καθάπερ οὖν ἐν εὐδίᾳ τὰ πρὸϲ τὸν χειμῶνα προϲῆκε παραϲκευάζειν, οὕτωϲ ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν ϲωφροϲύνην ἐφόδιον εἰϲ τὸ γῆραϲ ἀποτίθεϲθαι. οὕτω δὲ δεῖ ταμιεύεϲθαι τὸν τοῦ ϲώμα-
D τοϲ πόνον, ὡϲ μὴ καταξήρουϲ γινομένουϲ πρὸϲ τὴν τῆϲ παιδείαϲ ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν· κατὰ γὰρ Πλάτωνα ὕπνοι καὶ κόποι μαθήμαϲι πολέμιοι. καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα· ἀλλ᾽ ὃ πάντων ἐϲτὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων ϲπεύδω λέγειν. πρὸϲ γὰρ τοὺϲ ϲτρατιωτικοὺϲ ἀγῶναϲ τοὺϲ παῖδαϲ ἀϲκητέον ἐν ἀκοντιϲμοῖϲ αὐτοὺϲ καταθλοῦνταϲ καὶ τοξείαιϲ καὶ θήραιϲ. 'τὰ'

1, 28—31 H. 6, 26—27 R.

4. ἅτεροϲ W: ἑκάτεροϲ 17. ἡ ἐν παιϲὶν*: ἐν παιϲὶν ἡ 25. μὲν τοιαῦτα Emperius: μέντοι ταῦτα 28. τὰ γὰρ] Xenoph. Cyr. II 3, 2

γὰρ ‘τῶν ἡττωμένων’ ἐν ταῖς μάχαις ‘ἀγαθὰ τοῖς νικῶςιν ἆθλα πρόκειται’. πόλεμος δὲ ἐςκιατραφημένην ςωμάτων ἕξιν οὐ δέχεται, ἰςχνὸς δὲ ςτρατιώτης πολεμικῶν ἀγώνων ἐθὰς καὶ ἀθλητὴς πολεμίων φάλαγγας διωθεῖ. τί οὖν ἄν τις εἴποι; ςὺ δὲ δὴ περὶ E τῆς τῶν ἐλευθέρων παίδων ἀγωγῆς ὑποςχόμενος παραγγέλματα δώςειν ἔπειτα φαίνῃ τῆς μὲν τῶν πενήτων καὶ δημοτικῶν παραμελῶν ἀγωγῆς, μόνοις δὲ τοῖς πλουςίοις ὁμολογεῖς τὰς ὑποθήκας διδόναι. πρὸς οὓς οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆςαι. ἐγὼ γὰρ μάλιςτα ἂν βουλοίμην πᾶςι κοινῇ χρήςιμον εἶναι τὴν ἀγωγήν· εἰ δέ τινες ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες ἀδυνατήςουςι τοῖς ἐμοῖς χρῆςθαι παραγγέλμαςι, τὴν τύχην αἰτιάF ςθωςαν, οὐ τὸν ταῦτα ςυμβουλεύοντα. πειρατέον μὲν οὖν εἰς δύναμιν τὴν κρατίςτην ἀγωγὴν ποιεῖςθαι τῶν παίδων καὶ τοῖς πένηςιν· εἰ δὲ μή, τῇ γε δυνατῇ χρηςτέον. καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῷ λόγῳ παρεφορτιςάμην, ἵν’ ἐφεξῆς καὶ τἄλλα τὰ φέροντα πρὸς τὴν ὀρθὴν τῶν νέων ἀγωγὴν ςυνάψω.

12. Κἀκεῖνό φημι, δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέςεςι καὶ λόγοις, μὴ 9 μὰ Δία πληγαῖς μηδ’ αἰκιςμοῖς. δοκεῖ γάρ που τοῖς δούλοις ταῦτα μᾶλλον ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν· ἀποναρκῶςι γὰρ καὶ φρίττουςι πρὸς τοὺς πόνους, τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγηδόνας τῶν πληγῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τὰς ὕβρεις. ἔπαινοι δὲ καὶ ψόγοι πάςης εἰςὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἳ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες οἳ δὲ ἀπὸ τῶν αἰςχρῶν ἀνείργοντες. δεῖ δὲ ἐναλλὰξ καὶ ποικίλως χρῆςθαι ταῖς ἐπιπλήξεςι καὶ τοῖς ἐπαίνοις, κἀπειδάν ποτε θραςύνωνται, ταῖς ἐπι-

1, 31–34 H. 6, 27—29 R.

4. καὶ ἀθλητὴς*: ἀθλητῶν καὶ 30. θραςύνωνται*: εὐφρανῶνται

πλήξεϲιν ἐν αἰϲχύνῃ ποιεῖϲθαι, καὶ πάλιν ἀνακαλεῖϲθαι τοῖϲ ἐπαίνοιϲ καὶ μιμεῖϲθαι τὰϲ τιτθάϲ, αἵτινεϲ ἐπειδὰν τὰ παιδία κλαυθμυρίϲωϲιν, εἰϲ παρηγορίαν τὸν μαϲτὸν ὑπέχουϲι. δεῖ δὲ αὐτοὺϲ μηδὲ τοῖϲ ἐγκωμίοιϲ ἐπαίρειν καὶ φυϲᾶν· χαυνοῦνται γὰρ ταῖϲ ὑπερβολαῖϲ τῶν ἐπαίνων καὶ θρύπτονται.

B 13. Ἤδη δέ τιναϲ ἐγὼ εἶδον πατέραϲ, οἷϲ τὸ λίαν φιλεῖν τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέϲτη. τί οὖν ἐϲτιν ὃ βούλομαι λέγειν; ἵνα τῷ παραδείγματι φωτεινότερον ποιήϲω τὸν λόγον. ϲπεύδοντεϲ γὰρ τοὺϲ παῖδαϲ ἐν πᾶϲι τάχιον πρωτεῦϲαι πόνουϲ αὐτοῖϲ ὑπερμέτρουϲ ἐπιβάλλουϲιν, οἷϲ ἀπαυδῶντεϲ ἐκπίπτουϲι, καὶ ἄλλωϲ βαρυνόμενοι ταῖϲ κακοπαθείαιϲ οὐ δέχονται τὴν μάθηϲιν εὐηνίωϲ. ὥϲπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖϲ μὲν μετρίοιϲ ὕδαϲι τρέφεται, τοῖϲ δὲ πολλοῖϲ πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖϲ μὲν ϲυμμέτροιϲ αὔξεται πό-
C νοιϲ, τοῖϲ δ' ὑπερβάλλουϲι βαπτίζεται. δοτέον οὖν τοῖϲ παιϲὶν ἀναπνοὴν τῶν ϲυνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένουϲ ὅτι πᾶϲ ὁ βίοϲ ἡμῶν εἰϲ ἄνεϲιν καὶ ϲπουδὴν διῄρηται. καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἐγρήγορϲιϲ ἀλλὰ καὶ ὕπνοϲ εὑρέθη, οὐδὲ πόλεμοϲ ἀλλὰ καὶ εἰρήνη, οὐδὲ χειμὼν ἀλλὰ καὶ εὐδία, οὐδὲ ἐνεργοὶ πράξειϲ ἀλλὰ καὶ ἑορταί. ϲυνελόντι δὲ εἰπεῖν ἡ ἀνάπαυϲιϲ τῶν πόνων ἐϲτὶν ἄρτυμα. καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ζῴων μόνων τοῦτ' ἂν ἴδοι τιϲ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· καὶ γὰρ τὰ τόξα καὶ τὰϲ λύραϲ ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτεῖναι δυνηθῶμεν. καθόλου δὲ ϲῴζεται ϲῶμα μὲν ἐνδείᾳ καὶ πληρώϲει, ψυχὴ δὲ ἀνέϲει καὶ πόνῳ. ἄξιον
D δ' ἐπιτιμᾶν τῶν πατέρων ἐνίοιϲ, οἵτινεϲ παιδαγωγοῖϲ καὶ διδαϲκάλοιϲ ἐπιτρέψαντεϲ τοὺϲ υἱεῖϲ αὐτοὶ τῆϲ

1, 34—35 H. 6, 29—31 R.

3. παρηγορίαν*: παρηγορίαν πάλιν

τούτων μαθήσεως οὔτε αὐτόπται γίνονται τὸ παράπαν οὔτε αὐτήκοοι, πλεῖστον τοῦ δέοντος ἁμαρτάνοντες. αὐτοὺς γὰρ παρ' ὀλίγας ἡμέρας δεῖ δοκιμασίαν λαμβάνειν τῶν παίδων, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν μισθωτοῦ διαθέσει· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλείονα ποιήσονται τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παίδων, μέλλοντες ἑκάστοτε διδόναι τὰς εὐθύνας. κἀνταῦθα δὴ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου χάριεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον ὡς βασιλέως ὀφθαλμός. πάντων δὲ μάλιστα τὴν μνήμην τῶν παίδων ἀσκεῖν καὶ συνεθίζειν· αὕτη γὰρ E ὥσπερ τῆς παιδείας ἐστὶ ταμιεῖον, καὶ διὰ τοῦτο μητέρα τῶν Μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν Μνημοσύνην, αἰνιττόμενοι καὶ παραδηλοῦντες ὅτι οὕτως οὐδὲν τὴν παιδείαν γεννᾶν καὶ τρέφειν ὡς ἡ μνήμη πέφυκε. καὶ τοίνυν ταύτην κατ' ἀμφότερα ἀσκητέον, εἴτε ἐκ φύσεως μνήμονες εἶεν οἱ παῖδες, εἴτε καὶ τοὐναντίον ἐπιλήσμονες. τὴν γὰρ πλεονεξίαν τῆς φύσεως ἐπιρρώσομεν, τὴν δ' ἔλλειψιν ἀναπληρώσομεν· καὶ οἳ μὲν τῶν ἄλλων ἔσονται βελτίους, οἳ δ' ἑαυτῶν. τὸ γὰρ Ἡσιόδειον καλῶς εἴρηται

'εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο
καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ F
τὸ γένοιτο.'

μὴ λανθανέτω τοίνυν μηδὲ τοῦτο τοὺς πατέρας, ὅτι τὸ μνημονικὸν τῆς μαθήσεως μέρος οὐ μόνον πρὸς τὴν παιδείαν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις οὐκ ἐλαχίστην συμβάλλεται μοῖραν. ἡ γὰρ τῶν γεγενημένων πράξεων μνήμη τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐβουλίας γίνεται παράδειγμα.

1, 35—36 H. 6, 31—32 B.

7. τὸ ῥηθὲν] Xenoph. Oecon. XII 20 14. τὴν παιδείαν adiecit W 20. Ἡσιόδειον] O. et D. 361

14. Καὶ μέντοι καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον τοὺς υἱεῖς· ‘λόγος γὰρ ἔργου σκιὴ’ κατὰ Δημόκρι-
10 τον. ἔτι γε μὴν ἐντευκτικοὺς αὐτοὺς εἶναι παρασκευαστέον καὶ φιλοπροσηγόρους· οὐδὲν γὰρ ὡς τὰ ἀνέντευκτα τῶν ἠθῶν ἐστιν οὕτως ἀξιομίσητον. ἔτι τοίνυν οἱ παῖδες ἀμισεῖς γίγνοιντ’ ἂν τοῖς συνοῦσι μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἀπαραχώρητοι γιγνόμενοι· οὐ γὰρ τὸ νικᾶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ἐπίστασθαι καλὸν ἐν οἷς τὸ νικᾶν βλαβερόν. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ νίκη Καδμεία. ἔχω δὲ μάρτυρα τούτων Εὐριπίδην τὸν σοφὸν ἐπαγαγέσθαι λέγοντα

B ‘δυοῖν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος.’

ἃ τοίνυν τῶν εἰρημένων οὐδὲν ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδευτέα τοῖς νέοις καὶ δὴ λεκτέον. ταῦτα δέ ἐστι τὸ τὸν βίον ἀτύφωτον ἀσκεῖν, τὸ τὴν γλῶτταν κατέχειν, τὸ τῆς ὀργῆς ὑπεράνω γίγνεσθαι, τὸ τῶν χειρῶν κρατεῖν. τούτων ἕκαστον ἡλίκον ἐστὶ σκεπτέον· ἔσται δὲ ἐπὶ παραδειγμάτων γνωριμώτερα. οἷον ἵνα ἀπὸ τοῦ τελευταίου πρῶτον ἄρξωμαι, τὰς χεῖράς τινες ὑποσχόντες λήμμασιν ἀδίκοις τὴν δόξαν τῶν προβεβιωμένων ἐξέχεαν. ὡς Γύλιππος ὁ Λακε-
C δαιμόνιος τὰ σακκία τῶν χρημάτων παραλύσας φυγὰς ἀπηλάθη τῆς Σπάρτης. τό γε μὴν ἀόργητον ἀνδρός ἐστι σοφοῦ. Σωκράτης μὲν γάρ, λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμφ’ αὐτὸν ὁρῶν ἀγανακτοῦντας καὶ σφαδάζοντας ὡς καὶ διώκειν αὐτὸν ἐθέλειν, ‘ἆρα’ ἔφησε ‘καὶ εἴ με ὄνος ἐλάκτισεν, ἀντιλακτίσαι τοῦτον ἠξιώσατε ἄν’; οὐ μὴν

1, 36—39 H. 6, 32—34 R

5. ἔτι*: εἶτα 12. Nauck. p. 445 14. οὐδὲν ἧττον*: οὐδενὸς ἧττόν ἐστιν 16. τὸ τὸν Halmius: τὸν

ἐκεῖνός γε παντελῶς κατεπροίξατο, πάντων δὲ αὐτὸν
ὀνειδιζόντων καὶ λακτιστὴν ἀποκαλούντων ἀπήγξατο.
Ἀριστοφάνους δέ, ὅτε τὰς Νεφέλας ἐξέφερε, παν-
τοίως πᾶσαν ὕβριν αὐτοῦ κατασκεδαννύντος, καί τινος
τῶν παρόντων ‘οὐκ ἀγανακτεῖς’ εἰπόντος ‘ὦ Σώκρα-
τες τὰ τοιαῦτα ἀνακωμῳδοῦντος’; ‘μὰ Δί’ οὐκ D
ἔγωγε’ ἔφησεν· ‘ὡς γὰρ ἐν συμποσίῳ μεγάλῳ τῷ
θεάτρῳ σκώπτομαι.’ ἀδελφὰ δὲ τούτοις καὶ σύζυγα
φανήσονται πεποιηκότες Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος καὶ
Πλάτων. ὃ μὲν γὰρ ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ πολέμου
(στρατηγῶν δὲ ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν κεχερσωμέ-
νην, τὸν ἐπίτροπον καλέσας αὐτῆς ‘ᾤμωξας ἄν’ ἔφη-
σεν ‘εἰ μὴ λίαν ὠργιζόμην’. Πλάτων δὲ δούλῳ λίχνῳ
καὶ βδελυρῷ θυμωθείς, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύ-
σιππον καλέσας ‘τοῦτον’ ἔφησεν ἀπελθὼν ‘ῥάπισον·
ἐγὼ γὰρ πάνυ θυμοῦμαι’. χαλεπὰ δὲ ταῦτα καὶ δυσ-
μίμητα φαίη τις ἄν. οἶδα κἀγώ. πειρατέον οὖν
εἰς ὅσον οἷόν τέ ἐστι τούτοις παραδείγμασι χρωμένους E
τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένης ὑφαιρεῖν ὀργῆς·
οὐδὲ γὰρ ἐς τἄλλα ἐνάμιλλοι ταῖς ἐκείνων ἐσμὲν οὔτ’
ἐμπειρίαις οὔτε καλοκαγαθίαις. ἀλλ’ οὐδὲν ἧττον ἐκεί-
νων, ὥσπερ θεῶν ἱεροφάνται καὶ δᾳδοῦχοι τῆς σοφίας
ὄντες, ὅσαπέρ ἐστιν ἐν δυνατῷ, ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ
περικνίζειν ἐπιχειροῦμεν. τὸ τοίνυν τῆς γλώττης κρα-
τεῖν (περὶ τούτου γάρ, ὥσπερ ὑπεθέμην, εἰπεῖν λοι-
πόν) εἴ τις μικρὸν καὶ φαῦλον ὑπείληφε, πλεῖστον
διαμαρτάνει τῆς ἀληθείας. σοφὸν γὰρ εὔκαιρος σιγὴ
καὶ παντὸς λόγου κρεῖττον. καὶ διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ F

1, 39—40 H. 6, 34—35 R.

5 Post παρόντων erat τὰ τοιαῦτα ἀνακωμῳδοῦντος, quod transposui 8. δὲ* 15. ῥάπισον*: κρότησον 25. περὶ — λοιπόν] Aut librariorum aut ipsius scriptoris socordia excidit de βίῳ ἀτυφώτῳ disputatio supra significata p. 10E

τὰς μυστηριώδεις τελετὰς οἱ παλαιοὶ κατέδειξαν, ἵνα ἐν ταύταις σιωπᾶν ἐθισθέντες ἐπὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μυστηρίων πίστιν τὸν ἀπὸ τῶν θεῶν μεταφέρωμεν φόβον. καὶ γὰρ αὖ σιωπήσας μὲν οὐδεὶς μετενόησε, λαλήσαντες δὲ παμπληθεῖς. καὶ τὸ μὲν σιγηθὲν ἐξειπεῖν ῥᾴδιον, τὸ δὲ ῥηθὲν ἀναλαβεῖν ἀδύνατον. μυρίους δ' ἔγωγε οἶδα ἀκούσας ταῖς μεγίσταις συμφο-
11 ραῖς περιπεσόντας διὰ τὴν τῆς γλώττης ἀκρασίαν. ὧν τοὺς ἄλλους παραλιπὼν ἑνὸς ἢ δυοῖν τύπου ἕνεκεν ἐπιμνησθήσομαι. τοῦ γὰρ Φιλαδέλφου γήμαντος τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην Σωτάδης εἰπών

'εἰς οὐχ ὁσίην τρυμαλιὴν τὸ κέντρον ὠθεῖς'

ἐν δεσμωτηρίῳ πολὺν κατεσάπη χρόνον καὶ τῆς ἀκαίρου λαλιᾶς οὐ μεμπτὴν ἔδωκε δίκην, ἵνα δὲ γέλωτα παράσχῃ τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς ἔκλαυσεν. ἐνάμιλλα δὲ τούτοις καὶ σύζυγα καὶ Θεόκριτος ὁ σοφιστὴς εἶπέ τε καὶ ἔπαθε, καὶ πολὺ δεινότερα. Ἀλεξάνδρου γὰρ πορφυρᾶς ἐσθῆτας κελεύσαντος κατασκευάζειν τοὺς
B Ἕλληνας, ἵνα ἐπανελθὼν τὰ ἐπινίκια τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων θύσειε, καὶ τῶν ἐθνῶν κατὰ κεφαλὴν εἰσφερόντων ἄργυρον 'πρότερον μέν' ἔφησεν 'ἠμφισβήτουν, νῦν δὲ ᾔσθημαι σαφῶς ὅτι ὁ 'πορφύρεος' Ὁμήρου 'θάνατος' οὗτός ἐστιν'. ἐξ ὧν ἐχθρὸν ἐκτήσατο τὸν Ἀλέξανδρον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων ἑτερόφθαλμον ὄντα τὴν πήρωσιν προφέρων εἰς οὐ μετρίαν ὀργὴν κατέστησε. τὸν γὰρ ἀρχιμάγειρον Εὐτροπίωνα γεγενημένον ἐν τάξει ἐκπέμψας παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ἠξίου καὶ
C λόγον δοῦναι καὶ λαβεῖν. ταῦτα δὲ ἀπαγγέλλοντος

1, 40—42 H. 6, 35—37 R.

13. πολὺν — χρόνον*: πολλοὺς χρόνους 15. αὐτὸς*: αὐτὸς πολὺν χρόνον

ἐκείνου πρὸϲ αὐτὸν καὶ πολλάκιϲ προϲιόντοϲ ‘εὖ οἶδα’ ἔφηϲεν ‘ὅτι ὠμόν με θέλειϲ τῷ Κύκλωπι παραθεῖναι’, ὀνειδίζων τῷ μὲν ὅτι πηρόϲ, τῷ δὲ ὅτι μάγειροϲ ἦν. κἀκεῖνοϲ ‘τοιγαροῦν’ εἰπών ‘τὴν κεφαλὴν οὐχ ἕξειϲ ἀλλὰ τῆϲ ἀθυροϲτομίαϲ ταύτηϲ καὶ μανίαϲ δώϲειϲ δίκην’ ἀπήγγειλε τὰ εἰρημένα τῷ βαϲιλεῖ, ὃ δὲ πέμψαϲ ἀνεῖλε τὸν Θεόκριτον. παρὰ πάντα δὲ ταῦτα, ὅπερ ἐϲτὶν ἱεροπρεπέϲτατον, τοὺϲ παῖδαϲ ἐθίζειν τἀληθῆ λέγειν· τὸ γὰρ ψεύδεϲθαι δουλοπρεπὲϲ καὶ πᾶϲιν ἀνθρώποιϲ ἄξιον μιϲεῖϲθαι καὶ οὐδὲ μετρίοιϲ δούλοιϲ ϲυγγνωϲτόν.

15. Ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἐνδοιάϲαϲ οὐδὲ μελλήϲαϲ D περὶ τῆϲ τῶν παίδων εὐκοϲμίαϲ καὶ ϲωφροϲύνηϲ διείλεγμαι· περὶ δὲ τοῦ ῥηθήϲεϲθαι μέλλοντοϲ ἀμφίδοξόϲ εἰμι καὶ διχογνώμων, καὶ τῇδε κἀκεῖϲε μετακλίνων ὡϲ ἐπὶ πλάϲτιγγοϲ πρὸϲ οὐδ’ ἕτερον ῥέψαι δύναμαι, πολὺϲ δ’ ὄκνοϲ ἔχει με καὶ τῆϲ εἰϲηγήϲεωϲ καὶ τῆϲ ἀποτροπῆϲ τοῦ πράγματοϲ. ἀποτολμητέον δ’ οὖν ὅμωϲ εἰπεῖν αὐτό. τί οὖν τοῦτό ἐϲτι; πότερα δεῖ τοὺϲ ἐρῶνταϲ τῶν παίδων ἐᾶν τούτοιϲ ϲυνεῖναι καὶ ϲυνδιατρίβειν, ἢ τοὐναντίον εἴργειν αὐτοὺϲ καὶ ἀποϲοβεῖν E τῆϲ πρὸϲ τούτουϲ ὁμιλίαϲ προϲῆκεν. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψω πρὸϲ τοὺϲ πατέραϲ τοὺϲ αὐθεκάϲτουϲ καὶ τὸν τρόπον ὀμφακίαϲ καὶ ϲτρυφνούϲ, οἳ διὰ τὴν τῶν τέκνων ὕβριν οὐκ ἀνεκτὴν τὴν τῶν ἐρώντων ὁμιλίαν ἡγοῦνται, εὐλαβοῦμαι ταύτηϲ εἰϲηγητὴϲ γενέϲθαι καὶ ϲύμβουλοϲ. ὅταν δ’ αὖ πάλιν ἐνθυμηθῶ τὸν Ϲωκράτη τὸν Πλάτωνα τὸν Ξενοφῶντα τὸν Αἰϲχίνην τὸν Κέβητα, τὸν πάντα χορὸν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν οἳ τοὺϲ ἄρρεναϲ ἐδοκίμαϲαν ἔρωταϲ καὶ τὰ μειράκια προήγαγον ἐπί τε παιδείαν καὶ δημαγωγίαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν τρόπων, πάλιν ἕτεροϲ γίνομαι καὶ κάμπτομαι πρὸϲ

F τὸν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ζῆλον. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις Εὐριπίδης οὕτω λέγων

'ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς'.

τὸ δὲ τοῦ Πλάτωνος σπουδῇ καὶ χαριεντισμῷ μεμιγμένον οὐ παραλειπτέον. ἐξεῖναι γάρ φησι δεῖν τοῖς ἀριστεύσασιν ὃν ἂν βούλωνται τῶν καλῶν φιλῆσαι. τοὺς μὲν οὖν τῆς ὥρας ἐπιθυμοῦντας ἀπελαύνειν προσῆκε, τοὺς δὲ τῆς ψυχῆς ἐραστὰς ἐγκρίνειν κατὰ τὸ σύνολον. καὶ τοὺς μὲν Θήβησι καὶ τοὺς ἐν Ἤλιδι φευκτέον ἔρωτας καὶ τὸν ἐν Κρήτῃ καλούμενον ἁρ-
12 παγμόν, τοὺς δὲ Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαίμονι ζηλωτέον.

16. Περὶ μὲν οὖν τούτων, ὅπως ἕκαστος αὐτὸς ἑαυτὸν πέπεικεν, οὕτως ὑπολαμβανέτω· ἐγὼ δ' ἐπειδὴ περὶ τῆς τῶν παίδων εὐταξίας εἴρηκα καὶ κοσμιότητος, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν μειρακίων ἡλικίαν ἤδη μεταβήσομαι καὶ μικρὰ παντάπασιν λέξω. πολλάκις γὰρ κατεμεμψάμην τοὺς μοχθηρῶν ἐθῶν γεγονότας εἰσηγητάς, οἵτινες τοῖς μὲν παισὶ παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους ἐπέστησαν, τὴν δὲ τῶν μειρακίων ὁρμὴν ἄφετον εἴα-
B σαν νέμεσθαι, δέον αὖ τοὐναντίον πλείω τῶν μειρακίων ποιεῖσθαι τὴν εὐλάβειαν καὶ φυλακὴν ἢ τῶν παίδων. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι τὰ μὲν τῶν παίδων πλημμελήματα μικρὰ καὶ παντελῶς ἐστιν ἰάσιμα, παιδαγωγῶν ὀλιγωρία καὶ διδασκάλων παραγωγὴ καὶ ἀνηκουστία· τὰ δὲ τῶν ἤδη νεανισκευομένων ἀδικήματα πολλάκις ὑπερφυᾶ γίνεται καὶ σχέτλια, ἀμετρία γαστρὸς καὶ κλοπαὶ πατρῴων χρημάτων καὶ κύβοι καὶ κῶμοι καὶ

1, 44—46 H. 6, 39—41 R.

3. Nauck. p. 367 5. Πλάτωνος] Rep. V. p. 468 B
10. ἐν* 25. παιδαγωγῶν*: παιδαγωγῶν ἴσως

πότοι καὶ παρθένων ἔρωτες καὶ γυναικῶν οἰκοφθορίαι γαμετῶν. οὐκοῦν τὰς τούτων ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καὶ κατέχειν προσῆκεν. ἀταμίευτον γὰρ τῶν C ἡδονῶν ἡ ἀκμὴ καὶ σκιρτητικὸν καὶ χαλινοῦ δεόμενον, ὥσθ' οἱ μὴ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐρρωμένως ἀντιλαμβανόμενοι τῇ ἀνοίᾳ διδόασιν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα. δεῖ τοίνυν τοὺς ἔμφρονας πατέρας παρὰ τοῦτον μάλιστα τὸν καιρὸν φυλάττειν ἐγρηγορέναι σωφρονίζειν τοὺς μειρακίσκους διδάσκοντας ἀπειλοῦντας δεομένους, παραδείγματα δεικνύντας τῶν διὰ φιληδονίαν μὲν συμφοραῖς περιπεσόντων διὰ δὲ καρτερίαν ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν περιποιησαμένων. δύο γὰρ ταῦτα ὡσπερεὶ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς ἐστιν, ἐλπίς τε τιμῆς καὶ φόβος τιμωρίας· ἡ μὲν γὰρ ὁρμητικωτέρους πρὸς τὰ D κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ὃ δὲ ὀκνηροὺς πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται.

17. Καθόλου δὲ ἀπείργειν προσήκει τοὺς παῖδας τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας· ἀποφέρονται γάρ τι τῆς τούτων κακίας. τοῦτο δὲ παρήγγειλε καὶ Πυθαγόρας αἰνίγμασιν ἅπερ ἐγὼ παραθεὶς ἐξηγήσομαι· καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν συμβάλλεται ῥοπὴν οὐκ ἐλαχίστην. οἷον 'μὴ γεύεσθαι μελανούρων', τοῦτ' ἔστι μὴ συνδιατρίβειν μέλασιν ἀνθρώποις διὰ κακοήθειαν. 'μὴ ζυγὸν ὑπερβαίνειν,' ὅτι δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλεῖστον ποεῖσθαι λόγον καὶ E μὴ ταύτην ὑπερβαίνειν. 'μὴ ἐπὶ χοίνικος καθίσαι,' ἤτοι φεύγειν ἀργίαν καὶ προνοεῖν ὅπως τὴν ἀναγκαίαν παρασκευάσομεν τροφήν. 'μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν,' ἀντὶ τοῦ προχείρως οὐ δεῖ συναλλάσσειν. 'μὴ

1, 46—47 H. 6, 41—42 K

13. ἐστιν*: εἰσιν 15. ὃ Huttenus: ἡ 28. παρασκευάσομεν*: παρασκευάσωμεν

φορεῖν ϲτενὸν δακτύλιον,’ ὅτι δεῖ τὸν βίον ἐπιλύειν καὶ μὴ δεϲμῷ προϲάπτειν αὐτόν. ‘πῦρ ϲιδήρῳ μὴ ϲκαλεύειν,’ ἀντὶ τοῦ μὴ ἐρεθίζειν τὸν θυμούμενον. ‘μὴ ἐϲθίειν καρδίαν,’ ἤτοι μὴ βλάπτειν τὴν ψυχὴν ταῖϲ φροντίϲιν αὐτὴν κατατρύχοντα. ‘κυάμων ἀπέχε-
F ϲθαι,’ ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεϲθαι· κυαμευταὶ γὰρ ἦϲαν ἔμπροϲθεν αἱ ψηφοφορίαι δι’ ὧνπερ ἐπετίθεϲαν τὰϲ ἀρχάϲ. ‘ϲιτίον εἰϲ ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν·’ ἐπιϲημαίνει γὰρ ὅτι εἰϲ πονηρὰν ψυχὴν ἀϲτεῖον λόγον ἐμβάλλειν οὐ προϲῆκεν. ὁ μὲν γὰρ λόγοϲ τροφὴ διανοίαϲ ἐϲτί· τοῦτον δὲ ἀκάθαρτον ἡ πονηρία ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων. ‘μὴ ἐπιϲτρέφεϲθαι ἐπὶ τοὺϲ ὅρουϲ ἐλθόνταϲ,’ τοῦτ’ ἔϲτι μέλλονταϲ ἀποθνήϲκειν καὶ τὸν ὅρον τοῦ βίου πληϲίον ὄντα ὁρῶνταϲ φέρειν εὐκόλωϲ καὶ μὴ ἀθυμεῖν. ἀνακάμψω δὲ ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆϲ τοῦ λόγου ὑπόθεϲιν· ἁπάντων γὰρ ὅπερ ἔφην τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἀπάγειν δεῖ τοὺϲ παῖδαϲ, μάλιϲτα δὲ
13 τῶν κολάκων. ὅπερ γὰρ πολλάκιϲ καὶ πρὸϲ πολλοὺϲ τῶν πατέρων διατελῶ λέγων, καὶ νῦν ἂν εἴποιμι. γένοϲ οὐδέν ἐϲτιν ἐξωλέϲτερον οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκτραχηλίζον νεότητα τῶν κολάκων, οἳ καὶ τοὺϲ πατέραϲ καὶ τοὺϲ παῖδαϲ προρρίζουϲ ἐκτρίβουϲι, τῶν μὲν τὸ γῆραϲ ἐπίλυπον, τῶν δὲ τὴν νεότητα ** ποιοῦντεϲ, τῶν δὲ ϲυμβουλευμάτων δέλεαρ ἀφύλακτον προτείνοντεϲ τὴν ἡδονήν. τοῖϲ παιϲὶ τῶν πλουϲίων οἱ πατέρεϲ νήφειν παραινοῦϲιν οἳ δὲ μεθύειν, ϲωφρονεῖν οἳ δὲ ἀϲελγαίνειν, φυλάττειν οἳ δὲ δαπανᾶν, φι-

1, 47—49 H. 6, 42—44 R

1. ἐπιλύειν*: ἐπιτηδεύειν 2. καὶ μὴ*: καὶ μὴ δεῖν 3. τὸν θυμούμενον*: οὐ γὰρ προϲῆκεν ἀλλ’ ὑπείκειν τοῖϲ ὀργιζομένοιϲ 4. ἤτοι accessit ex Mantissa Prov. apud Leutschium vol. 2. p. 760 7. ὧνπερ ἐπετίθεϲαν τὰϲ ἀρχάϲ*: ὧν πέραϲ ἐπετίθεϲαν ταῖϲ ἀρχαῖϲ 23. **] ἐπονείδιϲτον supplet Schneiderus

λεργεῖν οἳ δὲ ῥᾳθυμεῖν, ‘ϲτιγμὴ χρόνου πᾶϲ ἐϲτιν ὁ B βίοϲ’ λέγοντεϲ. ‘Ζῆν οὐ παραζῆν προϲήκει. τί δὲ φροντιϲτέον ἡμῖν τῶν τοῦ πατρὸϲ ἀπειλῶν; κρονόληροϲ καὶ ϲοροδαίμων ἐϲτί, καὶ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενοι τὴν ταχίϲτην ἐξοίϲομεν.’ καθῆκε δέ τιϲ καὶ χαμαιτύπην καὶ προηγώγευϲε γαμετήν, καὶ τὰ τῶν πατέρων ἐφόδια τοῦ γήρωϲ ἐϲύληϲε καὶ περιέκοψε. μιαρὸν τὸ φῦλον, ὑποκριταὶ φιλίαϲ, ἄγευϲτοι παρρηϲίαϲ, πλουϲίων μὲν κόλακεϲ πενήτων δὲ ὑπερόπται, ὡϲ ἐκ λυρικῆϲ τέχνηϲ ἐπὶ τοὺϲ νέουϲ ἀγόμενοι, ϲεϲηρότεϲ ὅθ’ οἱ τρέφοντεϲ γελῶϲι, καὶ ψυχῆϲ ὑποβολιμαῖα καὶ νόθα μέρη βίου, πρὸϲ δὲ τὸ τῶν πλου- C ϲίων νεῦμα ζῶντεϲ, τῇ τύχῃ μὲν ἐλεύθεροι, τῇ προαιρέϲει δὲ δοῦλοι· ὅταν δὲ μὴ ὑβρίζωνται, τότε ὑβρίζεϲθαι δοκοῦντεϲ, ὅτι μάτην παρατρέφονται. ὥϲτε εἴ τῳ μέλει τῶν πατέρων τῆϲ τῶν τέκνων εὐαγωγίαϲ, ἐκδιωκτέον τὰ μυϲαρὰ ταῦτα θρέμματα, ἐκδιωκτέον δ’ οὐχ ἥκιϲτα καὶ τὰϲ τῶν ϲυμφοιτητῶν μοχθηρίαϲ· καὶ γὰρ οὗτοι τὰϲ ἐπιεικεϲτάταϲ φύϲειϲ ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰϲί.

18. Ταῦτα μὲν οὖν καλὰ καὶ ϲυμφέροντα· ἃ δὲ μέλλω λέγειν, ἀνθρώπινα. οὐδὲ γὰρ αὖ πάλιν τοὺϲ πατέραϲ ἔγωγε ἀξιῶ τελέωϲ τραχεῖϲ καὶ ϲκληροὺϲ εἶναι D τὴν φύϲιν, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ ϲυγχωρῆϲαί τινα τῷ νεωτέρῳ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἑαυτοὺϲ ἀναμιμνήϲκειν ὅτι ἐγένοντο νέοι. καὶ καθάπερ ἰατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖϲ γλυκέϲι χυμοῖϲ καταμιγνύντεϲ τὴν τέρψιν ἐπὶ τὸ ϲυμφέρον πάροδον εὗρον, οὕτω δεῖ τοὺϲ πατέραϲ τὴν τῶν ἐπιτιμημάτων ἀποτομίαν τῇ πρᾳότητι μιγνύναι, καὶ τοτὲ μὲν ταῖϲ ἐπιθυμίαιϲ τῶν παίδων ἐφεῖναι καὶ χαλάϲαι τὰϲ ἡνίαϲ,

1, 49—51 H. 6, 44—45 R.

τοτὲ δ᾽ αὖ πάλιν ἀντιτεῖναι, καὶ μάλιστα μὲν εὐκό-
E λως φέρειν τὰς ἁμαρτίας, εἰ δὲ μή γε, πρὸς καιρὸν ὀργισθέντας ταχέως ἀποφλεγμῆναι. μᾶλλον γὰρ ὀξύθυμον εἶναι δεῖ τὸν πατέρα ἢ βαρύθυμον, ὡς τό γε δυσμενὲς καὶ δυσκατάλλακτον μισοτεκνίας οὐ μικρὸν τεκμήριόν ἐστι. καλὸν δὲ καὶ ἔνια τῶν ἁμαρτημάτων μηδὲ εἰδέναι δοκεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ γήρως ἀμβλυῶττον καὶ δύσκωφον ἐπὶ τὰ γιγνόμενα μεταφέρειν, ὡς ἔνια τῶν πραττομένων ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν. φίλων ἁμαρτήματα φέρομεν· τί θαυμαστὸν εἰ τέκνων; δούλων πολλάκις κραιπαλώντων μέθην οὐκ ἐξηλέγξαμεν **. ἐφείσω ποτέ, ἀλλὰ καὶ χορήγησον· ἠγανάκτησάς ποτε, ἀλλὰ καὶ σύγγνωθι. ἐβου-
F λευσέ ποτε δι᾽ οἰκέτου· τὴν ὀργὴν κατάσχες. ἐξ ἀγροῦ ποτὲ ζεῦγος ἀφείλετο, ἦλθέ ποτε χθιζῆς μέθης ἀποπνέων, ἀγνόησον· μύρων ὄζων, σίγησον. οὕτω σκιρτῶσα νεότης πωλοδαμνεῖται.

19. Πειρατέον δὲ τοὺς τῶν ἡδονῶν ἥττους καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις δυσηκόους γάμῳ καταζεῦξαι, δεσμὸς γὰρ οὗτος τῆς νεότητος ἀσφαλέστατος. ἐγγυᾶσθαι δὲ δεῖ τοῖς υἱέσι γυναῖκας μήτε εὐγενεστέρας πολλῷ μήτε πλουσιωτέρας· τὸ γὰρ ʻτὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα᾽ σοφόν. ὡς οἵ γε μακρῷ κρείττους ἑαυτῶν λαμβάνοντες οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν
14 δοῦλοι λανθάνουσι γιγνόμενοι.

20. Βραχέα δὲ προσθεὶς ἔτι περιγράψω τὰς ὑποθήκας. πρὸ πάντων γὰρ δεῖ τοὺς πατέρας τῷ μηδὲν ἁμαρτάνειν ἀλλὰ πάντα ἃ δεῖ πράττειν ἐναργὲς ἑαυτοὺς παράδειγμα τοῖς τέκνοις παρέχειν, ἵνα πρὸς τὸν τούτων βίον ὥσπερ κάτοπτρον ἀποβλέποντες ἀποτρέ-

1, 51—53 H. 6, 45—47 R.

12. Hiatum significavi 14. κατάσχες Emperius: κατάσχε

πωνται τῶν αἰcχρῶν ἔργων καὶ λόγων. ὡc οἵτινεc τοῖc ἁμαρτάνουcιν υἱοῖc ἐπιτιμῶντεc τοῖc αὐτοῖc ἁμαρτήμαcι περιπίπτουcιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λανθάνουcιν ἑαυτῶν κατήγοροι γιγνόμενοι, τὸ δ' ὅλον φαύλωc ζῶντεc οὐδὲ τοῖc δούλοιc παρρηcίαν ἄγουcιν ἐπιτιμᾶν, μή τι γε τοῖc υἱοῖc. χωρὶc δὲ τούτων γένοιντο B ἂν αὐτοῖc τῶν ἀδικημάτων cύμβουλοι καὶ διδάcκαλοι. ὅπου γὰρ γέροντέc εἰcιν ἀναίcχυντοι, ἐνταῦθ' ἀνάγκη καὶ νέουc ἀναιδεcτάτουc εἶναι. πειρατέον οὖν εἰc τὸν τῶν τέκνων cωφρονιcμὸν πάνθ' ὅcα προcῆκεν ἐπιτηδεύειν, ζηλώcανταc Εὐρυδίκην, ἥτιc Ἰλλυρὶc οὖcα καὶ τριβάρβαροc, ὅμωc ἐπὶ τῇ μαθήcε. τῶν τέκνων ὀψὲ τῆc ἡλικίαc ἥψατο παιδείαc. ἱκανῶc δὲ αὐτῆc τὴν φιλοτεκνίαν cημαίνει τοὐπίγραμμα, ὅπερ ἀνέθηκε Μούcαιc

Εὐρυδίκη Ἱεραπολιῆτιc τόνδ' ἀνέθηκε
Μούcαιc εὔιcτον ψυχῇ ἑλοῦcα πόθον. C
γράμματα γὰρ μνημεῖα λόγων μήτηρ γεγαυῖα
παίδων ἡβώντων ἐξεπόνηcε μαθεῖν.

τὸ μὲν οὖν πάcαc τὰc προειρημέναc cυμπεριλαβεῖν παραινέcειc τύχηc ἴcωc ἔργον ἐcτί· τὸ δὲ τὰc πλείουc ζηλῶcαι καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρίαc δεόμενόν ἐcτι καὶ πολλῆc ἐπιμελείαc, ἀνυcτὸν δ' οὖν ἀνθρωπίνῃ φύcει καθέcτηκεν.

1, 53—54 H. 6, 47—48 R.

8. ὅπου] Plat. Legg. p. 729 C 21. τύχηc*: εὐχῆc

D

ΠΩΣ ΔΕΙ

ΤΟΝ ΝΕΟΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΑΚΟΥΕΙΝ.

---

1. Εἰ μέν, ὡς Φιλόξενος ὁ ποιητὴς ἔλεγεν, ὦ Μάρκε Σήδατε, τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἥδιστά ἐστι καὶ τῶν E ἰχθύων οἱ μὴ ἰχθύες, ἐκείνοις ἀποφαίνεσθαι παρῶμεν οἷς ὁ Κάτων ἔφη τῆς καρδίας τὴν ὑπερῴαν εὐαισθητοτέραν ὑπάρχειν. ὅτι δὲ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λεγομένων οἱ σφόδρα νέοι τοῖς μὴ δοκοῦσι φιλοσόφως μηδ' ἀπὸ σπουδῆς λέγεσθαι χαίρουσι μᾶλλον καὶ παρέχουσιν ὑπηκόους ἑαυτοὺς καὶ χειροήθεις, δῆλόν ἐστιν ἡμῖν. οὐ γὰρ μόνον τὰ Αἰσώπεια μυθάρια καὶ τὰς ποιητικὰς ὑποθέσεις ἀλλὰ καὶ τὸν Ἄβαριν τὸν Ἡρακλείδου καὶ τὸν Λύκωνα τὸν Ἀρίστωνος διερχόμενοι καὶ τὰ περὶ τῶν ψυχῶν δόγματα μεμιγμένα μυθολογίᾳ μεθ' F ἡδονῆς ἐνθουσιῶσι. διὸ δεῖ μὴ μόνον ἐν ταῖς περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν ἡδοναῖς διαφυλάττειν εὐσχήμονας αὐτούς, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἀκροάσεσιν καὶ ἀναγνώσεσιν ἐθίζειν, ὥσπερ ὄψῳ χρωμένους μετρίως τῷ τέρποντι, τὸ χρήσιμον ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ σωτήριον

2. Σήδατε Basileensis: σήδαπε 11. καὶ ante τὰ adiecit W.

διώκειν. οὔτε γὰρ πόλιν αἱ κεκλειμέναι πύλαι τηροῦσιν ἀνάλωτον, ἂν διὰ μιᾶς παραδέξηται τοὺς πολεμίους, οὔτε νέον αἱ περὶ τὰς ἄλλας ἡδονὰς ἐγκράτειαι σῴζουσιν, ἄν γε δι' ἀκοῆς λάθῃ προέμενος αὑτόν, 15 ἀλλ' ὅσον μᾶλλον αὕτη τοῦ φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι πεφυκότος ἅπτεται, τοσοῦτο μᾶλλον ἀμεληθεῖσα φθείρει καὶ βλάπτει τὸν παραδεξάμενον. ἐπεὶ τοίνυν οὔτ' ἴσως δυνατόν ἐστιν οὔτ' ὠφέλιμον ποιημάτων ἀπείργειν τὸν τηλικοῦτον ἡλίκος οὑμός τε τὸ νῦν Σώκλαρός ἐστι καὶ ὁ σὸς Κλέανδρος, εὖ μάλα παραφυλάττωμεν αὐτούς, ὡς ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι μᾶλλον ἢ ταῖς ὁδοῖς παιδαγωγίας δεομένους. ἅπερ οὖν ἐμοὶ περὶ ποιημάτων εἰπεῖν πρῴην ἐπῆλθε, νῦν πρός σε γεγραμμένα πέμψαι διενοήθην. καὶ λαβὼν ταῦτα δίελθε, κἂν B δοκῇ σοι μηδὲν εἶναι φαυλότερα τῶν ἀμεθύστων καλουμένων, ἅ τινες ἐν τοῖς πότοις περιάπτονται καὶ προσλαμβάνουσι, μεταδίδου τῷ Κλεάνδρῳ καὶ προκαταλάμβανε τὴν φύσιν αὐτοῦ διὰ τὸ μηδαμοῦ νωθρὸν ἀλλὰ πανταχοῦ σφοδρὸν καὶ δεδορκὸς εὐαγωγοτέραν ὑπὸ τῶν τοιούτων οὖσαν.

'πουλύποδος κεφαλῇ ἔνι μὲν κακὸν ἐν δὲ καὶ ἐσθλόν,'

ὅτι βρωθῆναι μέν ἐστιν ἥδιστος, δυσόνειρον δ' ὕπνον ἐμποιεῖ, φαντασίας ταραχώδεις καὶ ἀλλοκότους δεχόμενον, ὥς λέγουσιν. οὕτω δὴ καὶ ποιητικῇ πολὺ μὲν C τὸ ἡδὺ καὶ τρόφιμον νέου ψυχῆς ἔνεστιν, οὐκ ἔλαττον δὲ τὸ παράφορον καὶ ταρακτικόν, ἂν μὴ τυγχάνῃ παιδαγωγίας ὀρθῆς ἡ ἀκρόασις. οὐ γὰρ μόνον ὡς ἔοικε περὶ τῆς Αἰγυπτίων χώρας ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ποιητικῆς ἔστιν εἰπεῖν ὅτι

1, 56—58 H. 6, 50—52 R.

17. προσλαμβάνουσι Stephanus: προλαμβάνουσι

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐcθλὰ μεμιγμένα πολλὰ δὲ λυγρά'

τοῖc χρωμένοιc ἀναδίδωcιν.

'ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότηc, ἐν δ' ἵμεροc, ἐν δ' ὀαριcτύc
πάρφαcιc, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονέοντων.'

οὐ γὰρ ἅπτεται τὸ ἀπατηλὸν αὐτῆc ἀβελτέρων κο-
D μιδῇ καὶ ἀνοήτων. διὸ καὶ Cιμωνίδηc μὲν ἀπεκρίνατο
πρὸc τὸν εἰπόντα 'τί δὴ μόνουc οὐκ ἐξαπατᾷc Θετ-
ταλούc'; 'ἀμαθέcτεροι γάρ εἰcιν ἢ ὡc ὑπ' ἐμοῦ ἐξα-
πατᾶcθαι'. Γοργίαc δὲ τὴν τραγῳδίαν εἶπεν ἀπάτην,
ἣν ὅ τ' ἀπατήcαc δικαιότεροc τοῦ μὴ ἀπατήcαντοc
καὶ ὁ ἀπατηθεὶc cοφώτεροc τοῦ μὴ ἀπατηθέντοc.
πότερον οὖν τῶν νέων ὥcπερ τῶν Ἰθακηcίων cκληρῷ
τινι τὰ ὦτα καὶ ἀτέγκτῳ κηρῷ καταπλάccοντεc ἀναγ-
κάζωμεν αὐτοὺc τὸ Ἐπικούρειον ἀκάτιον ἀραμένουc
ποιητικὴν φεύγειν καὶ παρεξελαύνειν, ἢ μᾶλλον ὀρθῷ
τινι λογιcμῷ περιcτέλλοντεc καὶ καταδοῦντεc τὴν κρί-
cιν, ὅπωc μὴ παραφέρηται τῷ τέρποντι πρὸc τὸ βλά-
πτον, ἀπευθύνωμεν καὶ παραφυλάττωμεν;

E 'οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντοc υἱὸc κρατερὸc Λυκόοργοc'

ὑγιαίνοντα νοῦν εἶχεν, ὅτι πολλῶν μεθυcκομένων καὶ παροινούντων τὰc ἀμπέλουc περιιὼν ἐξέκοπτεν ἀντὶ τοῦ τὰc κρήναc ἐγγυτέρω προcάγειν καὶ 'μαινόμενον' θεόν, ὥc φηcιν ὁ Πλάτων, 'ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι κολαζόμενον' cωφρονίζειν. ἀφαιρεῖ γὰρ ἡ κρᾶcιc τοῦ οἴνου τὸ βλάπτον, οὐ cυναναιροῦcα τὸ χρήcιμον. μηδ' ἡμεῖc οὖν τὴν ποιητικὴν ἡμερίδα τῶν Μουcῶν

1, 58—60 H. 6, 52—53 B.

1. Homer. δ 230 4. Id. Ξ 216 13. cκληρῷ Mehlerus: κηρῷ 17. περιcτέλλοντεc*: περιcτάντεc 20. Homer. Ζ 130 23. προcάγειν*: προcαγαγεῖν 24. Πλάτων] Legg. VI. p. 773 D

ἐκκόπτωμεν μηδ' ἀφανίζωμεν, ἀλλ' ὅπου μὲν ὑφ' F ἡδονῆς ἀκράτου πρὸς δόξαν αὐθαδῶς θρασυνόμενον ἐξυβρίζει καὶ ὑλομανεῖ τὸ μυθῶδες αὐτῆς καὶ θεατρικόν, ἐπιλαμβανόμενοι κολούωμεν καὶ πιέζωμεν· ὅπου δ' ἅπτεταί τινος μούσης τῇ χάριτι καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ λόγου καὶ ἀγωγὸν οὐκ ἄκαρπόν ἐστιν οὐδὲ κενόν, ἐνταῦθα φιλοσοφίαν εἰσάγωμεν καὶ καταμιγνύωμεν. ὥσπερ γὰρ ὁ μανδραγόρας ταῖς ἀμπέλοις παραφυόμενος καὶ διαδιδοὺς τὴν δύναμιν εἰς τὸν οἶνον μαλακωτέραν ποιεῖ τὴν καταφορὰν τοῖς πίνουσιν, οὕτω τοὺς λόγους ἡ ποίησις ἐκ φιλοσοφίας ἀναλαμβάνουσα μιγνυμένους πρὸς τὸ μυθῶδες ἐλαφρὰν καὶ προσφιλῆ παρέχει τοῖς νέοις τὴν μάθησιν. ὅθεν οὐ φευκτέον ἐστὶ τὰ ποιήματα τοῖς φιλοσοφεῖν μέλλουσιν, ἀλλὰ προφιλοσοφητέον τοῖς ποιήμασιν ἐθιζομένους ἐν τῷ 16 τέρποντι τὸ χρήσιμον ζητεῖν καὶ ἀγαπᾶν· εἰ δὲ μή, διαμάχεσθαι καὶ δυσχεραίνειν. ἀρχὴ γὰρ αὕτη παιδεύσεως.

'ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν'

κατὰ τὸν Σοφοκλέα.

2. Πρῶτον μὲν οὖν εἰσάγειν εἰς τὰ ποιήματα δεῖ τὸν νέον μηδὲν οὕτω μεμελετημένον ἔχοντα καὶ πρόχειρον ὡς τὸ 'πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί' τὰ μὲν ἑκόντες τὰ δ' ἄκοντες. ἑκόντες μέν, ὅτι πρὸς ἡδονὴν ἀκοῆς καὶ χάριν, ἣν οἱ πλεῖστοι διώκουσιν, αὐστηροτέραν ἡγοῦνται τὴν ἀλήθειαν τοῦ ψεύδους. ἡ μὲν B γὰρ ἔργῳ γιγνομένη, κἂν ἀτερπὲς ἔχῃ τὸ τέλος, οὐκ ἐξίσταται· τὸ δὲ πλαττόμενον λόγῳ ῥᾷστα παραχωρεῖ καὶ τρέπεται πρὸς τὸ ἥδιον ἐκ τοῦ λυποῦντος. οὔτε

1, 60—61 H. 6, 53—55 R

19. Nauck. p. 246 24. Aristot. Metaph. I

γὰρ μέτρον οὔτε τρόπος οὔτε λέξεως ὄγκος οὔτ' εὐκαιρία μεταφορᾶς οὔθ' ἁρμονία καὶ σύνθεσις ἔχει τοσοῦτον αἱμυλίας καὶ χάριτος ὅσον εὖ πεπλεγμένη διάθεσις μυθολογίας, ἀλλ' ὥσπερ ἐν γραφαῖς κινητικώτερόν ἐστι χρῶμα γραμμῆς διὰ τὸ ἀνδρείκελον καὶ ἀπατηλόν, οὕτως ἐν ποιήμασι μεμιγμένον πιθανότητι C ψεῦδος ἐκπλήττει καὶ ἀγαπᾶται μᾶλλον τῆς ἀμύθου καὶ ἀπλάστου περὶ μέτρον καὶ λέξιν κατασκευῆς. ὅθεν ὁ Σωκράτης ἔκ τινων ἐνυπνίων ποιητικῆς ἁψάμενος αὐτὸς μέν, ἅτε δὴ γεγονὼς ἀληθείας ἀγωνιστὴς τὸν ἅπαντα βίον, οὐ πιθανὸς ἦν οὐδ' εὐφυὴς ψευδῶν δημιουργός, τοὺς δ' Αἰσώπου μύθους ἔπεσιν ἐνέτεινεν, ὡς ποίησιν οὐκ οὖσαν ᾗ ψεῦδος μὴ πρόσεστι. θυσίας μὲν γὰρ ἀχόρους καὶ ἀναύλους ἴσμεν, οὐκ ἴσμεν δ' ἄμυθον οὐδ' ἀψευδῆ ποίησιν. τὰ δ' Ἐμπεδοκλέους ἔπη καὶ Παρμενίδου καὶ θηριακὰ Νικάνδρου καὶ γνωμολογίαι Θεόγνιδος λόγοι εἰσὶ κιχράμενοι παρὰ ποιητι- D κῆς ὥσπερ ὄχημα τὸ μέτρον καὶ τὸν ὄγκον, ἵνα τὸ πεζὸν διαφύγωσιν. ὅταν οὖν ἄτοπόν τι καὶ δυσχερὲς ἐν τοῖς ποιήμασι λέγηται περὶ θεῶν ἢ δαιμόνων ἢ ἀρετῆς ὑπ' ἀνδρὸς ἐλλογίμου καὶ δόξαν ἔχοντος, ὁ μὲν ὡς ἀληθῆ προσδεξάμενος λόγον οἴχεται φερόμενος καὶ διέφθαρται τὴν δόξαν, ὁ δὲ μεμνημένος ἀεὶ καὶ κατέχων ἐναργῶς τῆς ποιητικῆς τὴν περὶ τὸ ψεῦδος γοητείαν καὶ δυνάμενος λέγειν ἑκάστοτε πρὸς αὐτήν·

'ὦ μηχάνημα λυγκὸς αἰολώτερον,'

τί παίζουσα τὰς ὀφρῦς συνάγεις, τί δ' ἐξαπατῶσα E προσποιεῖ διδάσκειν; οὐδὲν πείσεται δεινὸν οὐδὲ πι-

1, 61–63 H. 6, 55–57 R

12. μύθους ἔπεσιν ἐνέτεινεν*: τοῖς ἔπεσι μύθους ἐνόμιζεν 17. κιχράμενοι Madvigius: κεχρημένοι 26. Nauck. p. 694 λυγκὸς idem: λυγγὸς

ϲτεύϲει φαῦλον, ἀλλ᾽ ἐπιλήψεται μὲν τοῦ φοβουμένου τὸν Ποϲειδῶνα καὶ ταρβοῦντοϲ μὴ τὴν γῆν ἀναρρήξῃ καὶ ἀπογυμνώϲῃ τὸν Ἅιδην, ἐπιλήψεται δὲ τοῦ τῷ Ἀπόλλωνι χαλεπαίνοντοϲ ὑπὲρ τοῦ πρώτου τῶν Ἀχαιῶν,

'ὃν αὐτὸϲ ὑμνῶν αὐτὸϲ ἐν δαίτῃ παρὼν
αὐτὸϲ τάδ᾽ εἰπὼν αὐτόϲ ἐϲτιν ὁ κτανών.'

παύϲεται δὲ τὸν φθιτὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τὸν καθ᾽ Ἅιδου δακρύων, ἀδυνάτουϲ καὶ ἀϲθενεῖϲ χεῖραϲ ἐπιθυμίᾳ τοῦ ζῆν ὀρέγονταϲ. ἂν δέ που ϲυνταράττηται τοῖϲ πάθεϲι καὶ κρατῆται φαρμαϲϲόμενοϲ, οὐκ ὀκνήϲει πρὸϲ ἑαυτὸν εἰπεῖν

'ἀλλὰ φόωϲδε τάχιϲτα λιλαίεο· ταῦτα δὲ πάντα
ἴϲθ᾽, ἵνα καὶ μετόπιϲθε τεῇ εἴπηϲθα γυναικί.' F

καὶ γὰρ τοῦτο χαριέντωϲ Ὅμηροϲ εἰϲ τὴν νεκυίαν εἶπεν, ὡϲ γυναικὸϲ ἀκρόαϲιν οὖϲαν διὰ τὸ μυθῶδεϲ. τοιαῦτα γάρ ἐϲτιν ἃ πλάττουϲιν ἑκόντεϲ οἱ ποιηταί· πλείονα δ᾽ ἃ μὴ πλάττοντεϲ ἀλλ᾽ οἰόμενοι καὶ δοξάζοντεϲ αὐτοὶ προϲαναχρώννυνται τὸ ψεῦδοϲ ἡμῖν. οἷον ἐπὶ τοῦ Διὸϲ εἰρηκότοϲ Ὁμήρου

'ἐν δ᾽ ἐτίθει δύο κῆρε τανηλεγέοϲ θανάτοιο, 17
τὴν μὲν Ἀχιλλῆοϲ τὴν δ᾽ Ἕκτοροϲ ἱπποδάμοιο,
ἕλκε δὲ μέϲϲα λαβών· ῥέπε δ᾽ Ἕκτοροϲ αἴϲιμον ἦμαρ,
ᾤχετο δ᾽ εἰϲ Ἀίδαο, λίπεν δέ ἑ Φοῖβοϲ Ἀπόλλων'

τραγῳδίαν ὁ Αἰϲχύλοϲ ὅλην τῷ μύθῳ περιέθηκεν, ἐπιγράψαϲ Ψυχοϲταϲίαν καὶ παραϲτήϲαϲ ταῖϲ πλάϲτιγξι τοῦ Διὸϲ ἔνθεν μὲν τὴν Θέτιν ἔνθεν δὲ τὴν Ἠῶ,

1, 63—65 H. 6, 57—59 R.

1. τοῦ G. Hermanus: αὐτοῦ 3. τοῦ adiecit idem 6. Nauck. p. 83 13. Homer. λ 222 20. Ὁμήρου] Χ 63 26. Αἰϲχύλοϲ] Nauck. p. 69.

δεομένας ὑπὲρ τῶν υἱέων μαχομένων. τοῦτο δὲ παντὶ δῆλον, ὅτι μυθοποίημα καὶ πλάσμα πρὸς ἡδονὴν ἢ ἔκπληξιν ἀκροατοῦ γέγονε. τὸ δέ

B 'Ζεύς, ὅς τ' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται'

καὶ τό

'θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ,'

ταῦτα δ' ἤδη κατὰ δόξαν εἴρηται καὶ πίστιν αὐτῶν, ἣν ἔχουσιν ἀπάτην περὶ θεῶν καὶ ἄγνοιαν εἰς ἡμᾶς ἐκφερόντων καὶ μεταδιδόντων. πάλιν αἱ περὶ τὰς νεκυίας τερατουργίαι καὶ διαθέσεις ὀνόμασι φοβεροῖς ἐνδημιουργοῦσαι φάσματα καὶ εἴδωλα ποταμῶν φλεγομένων καὶ τόπων ἀγρίων καὶ κολασμάτων σκυθρωπῶν οὐ πάνυ πολλοὺς διαλανθάνουσιν ὅτι τὸ μυ-
C θῶδες αὐτοῖς πολὺ καὶ τὸ ψεῦδος ὥσπερ τροφαῖς τὸ φαρμακῶδες ἐγκέκραται. καὶ οὔθ' Ὅμηρος οὔτε Πίνδαρος οὔτε Σοφοκλῆς πεπεισμένοι ταῦτα ἔχειν οὕτως ἔγραψαν

'ἔνθεν τὸν ἄπειρον ἐρεύγονται σκότον
βληχροὶ δνοφερᾶς νυκτὸς ποταμοί'

καί

'πὰρ δ' ἴσαν Ὠκεανοῦ τε ῥοὰς καὶ Λευκάδα πέτρην'

καί

'στενωπὸς Ἅιδου καὶ παλίρροια βυθοῦ.'

ὅσοι μέντοι τὸν θάνατον ὡς οἰκτρὸν ἢ τὴν ἀταφίαν ὡς δεινὸν ὀλοφυρόμενοι καὶ δεδιότες φωνὰς ἐξενηνόχασι

'μή μ' ἄκλαυστον ἄθαπτον ἰὼν ὄπιθεν καταλείπειν'

1, 65—66 H. 6, 59—60 R.

4. Homer. Δ 84 6. Nauck. p. 39 19. Bergk. Pindari Fr. 107 (95) 22. Homer. ω 11 24. Nauck. p. 246 28. Homer. λ 72

καί

'ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἀιδόcδε βεβήκει,
ὃν πότμον γοόωcα, λιποῦc' ἀδρότητα καὶ ἥβην' D

καί

'μή μ' ἀπολέcῃc ἄωρον· ἡδὺ γὰρ τὸ φῶc
λεύccειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆν μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάcῃc',

αὗται πεπονθότων εἰcὶ καὶ προεαλωκότων ὑπὸ δόξηc καὶ ἀπάτηc. διὸ μᾶλλον ἅπτονται καὶ διαταράττουcιν ἡμᾶc, ἀναπιμπλαμένουc τοῦ πάθουc καὶ τῆc ἀcθενείαc ἀφ' ἧc λέγονται. πρὸc ταῦτα δὴ πάλιν παραcκευάζωμεν εὐθὺc ἐξ ἀρχῆc ἔχειν ἔναυλον ὅτι ποιητικῇ μὲν οὐ πάνυ μέλον ἐcτὶ τῆc ἀληθείαc, ἡ δὲ περὶ ταῦτα ἀλήθεια καὶ τοῖc μηδὲν ἄλλο πεποιημένοιc ἔργον ἢ γνῶcιν καὶ μάθηcιν τοῦ ὄντοc εὖ μάλα δυcθήρατόc E ἐcτι καὶ δύcληπτοc, ὡc ὁμολογοῦcιν αὐτοί. καὶ τὰ Ἐμπεδοκλέουc ἔcτω πρόχειρα ταυτί

'οὔτ' ἐπιδερκτὰ τάδ' ἀνδράcιν οὔτ' ἐπακουcτά
οὔτε νόῳ περιληπτά'

καὶ τὰ Ξενοφάνουc

'καὶ τὸ μὲν οὖν caφὲc οὔτιc ἀνὴρ γένετ' οὐδέ τιc ἔcται
εἰδὼc ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἅccα λέγω περὶ πάντων'

καὶ νὴ Δία τὰ Cωκράτουc ἐξομνυμένου παρὰ Πλάτωνι τὴν περὶ τούτων γνῶcιν. ἧττον γὰρ ὡc εἰδόcι F τι περὶ τούτων προcέξουcι τοῖc ποιηταῖc ἐν οἷc τοὺc φιλοcόφουc ἰλιγγιῶνταc ὁρῶcιν.

3. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπιcτήcομεν αὐτὸν ἅμα τῷ προcάγειν τοῖc ποιήμαcιν ὑπογράφοντεc τὴν ποιητικὴν

1, 66—68 H. 6, 60—62 R.

2. Hom. Π 856. Χ 362 5. Eurip. Iph. A. 1218. 16. Ἐμπεδοκλέουc] Karsten. Philos. Gr. Rel. vol. 3. p. 90 ταυτί*: ταυτὶ οὕτωc 19. Ξενοφάνουc] Karsten. vol. 1. p. 51

ὅτι μιμητικὴ τέχνη καὶ δύναμίϲ ἐϲτιν ἀντίϲτροφοϲ τῇ ζωγραφίᾳ. καὶ μὴ μόνον ἐκεῖνο τὸ θρυλούμενον ἀκηκοὼϲ ἔϲτω, ζωγραφίαν μὲν εἶναι φθεγγομένην τὴν ποίηϲιν, ποίηϲιν δὲ ϲιγῶϲαν τὴν ζωγραφίαν, ἀλλὰ πρὸϲ τούτῳ 18 διδάϲκωμεν αὐτὸν ὅτι γεγραμμένην ϲαῦραν ἢ πίθηκον ἢ Θερϲίτου πρόϲωπον ἰδόντεϲ ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομεν οὐχ ὡϲ καλὸν ἀλλ᾽ ὡϲ ὅμοιον. οὐϲίᾳ μὲν γὰρ οὐ δύναται καλὸν γενέϲθαι τὸ αἰϲχρόν· ἡ δὲ μίμηϲιϲ, ἄν τε περὶ φαῦλον ἄν τε περὶ χρηϲτὸν ἐφίκηται τῆϲ ὁμοιότητοϲ, ἐπαινεῖται. καὶ τοὐναντίον ἂν αἰϲχροῦ ϲώματοϲ εἰκόνα καλὴν παράϲχῃ, τὸ πρέπον καὶ τὸ εἰκὸϲ οὐκ ἀπέδωκεν. γράφουϲι δὲ καὶ πράξειϲ ἀτόπουϲ ἔνιοι, καθάπερ Τιμόμαχοϲ τὴν Μηδείαϲ τεκνοκτονίαν καὶ Θέων τὴν Ὀρέϲτου μητροκτονίαν καὶ Παρράϲιοϲ τὴν Ὀδυϲϲέωϲ B προϲποίητον μανίαν καὶ Χαιρεφάνηϲ ἀκολάϲτουϲ ὁμιλίαϲ γυναικῶν πρὸϲ ἄνδραϲ. ἐν οἷϲ μάλιϲτα δεῖ τὸν νέον ἐθίζεϲθαι, διδαϲκόμενον ὅτι τὴν πρᾶξιν οὐκ ἐπαινοῦμεν ἧϲ γέγονεν ἡ μίμηϲιϲ, ἀλλὰ τὴν τέχνην εἰ μεμίμηται προϲηκόντωϲ τὸ ὑποκείμενον. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ποιητικὴ πολλάκιϲ ἔργα φαῦλα καὶ πάθη μοχθηρὰ καὶ ἤθη μιμητικῶϲ ἀπαγγέλλει, δεῖ τὸ θαυμαζόμενον ἐν τούτοιϲ καὶ κατορθούμενον μήτ᾽ ἀποδέχεϲθαι τὸν νέον ὡϲ ἀληθὲϲ μήτε δοκιμάζειν ὡϲ καλόν, ἀλλ᾽ ἐπαινεῖν μόνον ὡϲ ἐναρμόττον τῷ ὑποκειμένῳ προϲώπῳ καὶ οἰκεῖον. ὥϲπερ γὰρ ὑὸϲ βοὴν καὶ ψό- C φον τροχιλίαϲ καὶ πνευμάτων ῥοῖζον καὶ θαλάττηϲ κτύπον ἀκούοντεϲ ἐνοχλούμεθα καὶ δυϲχεραίνομεν, ἂν δέ τιϲ πιθανῶϲ ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παρμένων τὴν ὗν καὶ Θεόδωροϲ τὰϲ τροχιλίαϲ, ἡδόμεθα, καὶ νοϲώδη μὲν ἄνθρωπον καὶ ὕπουλον ὡϲ ἀτερπὲϲ θέαμα φεύγομεν, τὸν δ᾽ Ἀριϲτοφῶντοϲ Φιλοκτήτην καὶ τὴν

Σιλανίωνος Ἰοκάστην ὁμοίους φθίνουσι καὶ ἀποθνήσκουσι πεποιημένους ὁρῶντες χαίρομεν, οὕτως ὁ νέος ἀναγιγνώσκων ἃ Θερσίτης ὁ γελωτοποιὸς ἢ Σίσυφος ὁ φθόρος ἢ Βάτραχος ὁ πορνοβοσκὸς λέγων ἢ πράττων πεποίηται, διδασκέσθω τὴν μιμουμένην ταῦτα δύ- D
ναμιν καὶ τέχνην ἐπαινεῖν, ἃς δὲ διαθέσεις καὶ πράξεις μιμεῖται καὶ προβάλλεσθαι καὶ κακίζειν. οὐ γάρ ἐστι ταὐτὸ τὸ καλόν τι καὶ καλῶς τι μιμεῖσθαι. καλῶς γάρ ἐστι τὸ πρεπόντως καὶ οἰκείως, οἰκεῖα δὲ καὶ πρέποντα τοῖς αἰσχροῖς τὰ αἰσχρά. καὶ γὰρ αἱ Δαμωνίδα τοῦ χωλοῦ κρηπῖδες, ἃς ἀπολέσας εὔχετο τοῖς τοῦ κλέψαντος ἐναρμόσαι ποσί, φαῦλαι μὲν ἦσαν, ἐκείνῳ δ' ἥρμοττον. καὶ τό

'εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν'

καὶ τό E

'τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνυσο,
τὰ δ' ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος ἔνθα κερδανεῖς'

καί

'τάλαντον ἡ προίξ. μὴ λάβω; ζῆν δ' ἔστι μοι
τάλαντον ὑπεριδόντι; τεύξομαι δ' ὕπνου
προέμενος; οὐ δώσω δὲ κἀν Ἅιδου δίκην
ὡς ἠσεβηκὼς εἰς τάλαντον ἀργυροῦν;

μοχθηροὶ μέν εἰσι λόγοι καὶ ψευδεῖς, Ἐτεοκλεῖ δὲ καὶ Ἰξίονι καὶ τοκογλύφῳ πρεσβύτῃ πρέποντες. ἂν οὖν ὑπομιμνήσκωμεν τοὺς παῖδας ὅτι ταῦτα οὐκ ἐπαινοῦντες οὐδὲ δοκιμάζοντες ἀλλ' ὡς ἄτοπα καὶ φαῦλα F

1, 69—71 H. 6, 63—65 R.

1. ὁμοίους Reiskius: ὁμοίως 5. φθόρος*: φθορεύς 8. τὸ καλόν τι*: καλόν τι vel τὸ καλόν 14. Eurip. Phoen. 524 17. Nauck. p. 652 20. Meinek. IV. p. 668

φαύλοις καὶ ἀτόποις ἤθεσι καὶ προσώποις περιτιθέντες γράφουσιν, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς δόξης βλάπτοιντο τῶν ποιητῶν. ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ πρὸς τὸ πρόσωπον ὑποψία διαβάλλει καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν λόγον, ὡς φαῦλον ὑπὸ φαύλου καὶ λεγόμενον καὶ πραττόμενον. οἷόν ἐστι καὶ τὸ τῆς συγκοιμήσεως τοῦ Πάριδος ἐκ τῆς μάχης ἀποδράντος. οὐδένα γὰρ ἄλλον ἄνθρωπον ἡμέρας συγκοιμώμενον γυναικὶ ποιήσας ἢ τὸν ἀκόλαστον καὶ μοιχικὸν ἐν αἰσχύνῃ δῆλός ἐστι καὶ ψόγῳ τιθέμενος τὴν τοιαύτην ἀκρασίαν.

19 4. Ἐν δὲ τούτοις εὖ μάλα προσεκτέον εἴ τινας ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐμφάσεις δίδωσι κατὰ τῶν λεγομένων ὡς δυσχεραινομένων ὑπ' αὐτοῦ. καθάπερ ὁ Μένανδρος ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Θαΐδος πεποίηκεν

'ἐμοὶ μὲν οὖν ἄειδε τοιαύτην, θεά,
θρασεῖαν ὡραίαν δὲ καὶ πιθανὴν ἅμα,
ἀδικοῦσαν ἀποκλείουσαν αἰτοῦσαν πυκνά,
μηδενὸς ἐρῶσαν, προσποιουμένην δ' ἀεί.'

B ἄριστα δ' Ὅμηρος τῷ γένει τούτῳ κέχρηται· καὶ γὰρ προδιαβάλλει τὰ φαῦλα καὶ προσυνίστησι τὰ χρηστὰ τῶν λεγομένων. προσυνίστησι μὲν οὕτως

'αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον'

καί

'τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραστάς'.

ἐν δὲ τῷ προδιαβάλλειν μονονοὺ μαρτύρεται καὶ διαγορεύει μήτε χρῆσθαι μήτε προσέχειν ὡς οὖσιν ἀτόποις καὶ φαύλοις. οἷον τόν τ' Ἀγαμέμνονα μέλλων διηγεῖσθαι τῷ ἱερεῖ χρώμενον ἀπηνῶς προείρηκεν

1, 71—72 H. 6, 65—66 R.

7. ἄνθρωπον W: ἀνθρώπων 15. Meinek. IV. p. 131
22. Homer. Ζ 148 24. Id. Β 189

'ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ,
ἀλλὰ κακῶς ἀφίει',

τοῦτ' ἔστιν ἀγρίως καὶ αὐθαδῶς καὶ παρὰ τὸ προσῆκον· C τῷ τ' Ἀχιλλεῖ τοὺς θρασεῖς λόγους περιτίθησιν

'οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο'

τὴν αὑτοῦ κρίσιν ὑπειπών

'Πηλείδης δ' ἐξαῦτις ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν
Ἀτρείδην προσέειπε, καὶ οὔ πω λῆγε χόλοιο.'

καλὸν γὰρ εἰκὸς οὐδὲν εἶναι μετ' ὀργῆς καὶ αὐστηρῶς λεγόμενον. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων

'ἦ ῥα, καὶ Ἕκτορα δῖον ἀεικέα μήδετο ἔργα,
πρηνέα πὰρ λεχέεσσι Μενοιτιάδαο τανύσσας.' D

εὖ δὲ καὶ ταῖς ἐπιρρήσεσι χρῆται, καθάπερ τινὰ ψῆφον ἰδίαν ἐπιφέρων τοῖς πραττομένοις ἢ λεγομένοις, ἐπὶ μὲν τῆς μοιχείας τοῦ Ἄρεος τοὺς θεοὺς ποιῶν λέγοντας

'οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν,'

ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ Ἕκτορος ὑπερφροσύνης καὶ μεγαλαυχίας

'ὣς ἔφατ' εὐχόμενος, νεμέσησε δὲ πότνια Ἥρη,'

ἐπὶ δὲ τῆς Πανδάρου τοξείας

'ὣς φάτ' Ἀθηναίη, τῷ δὲ φρένας ἄφρονι πεῖθεν.'

αὗται μὲν οὖν αἱ τῶν λόγων ἀποφάσεις καὶ δόξαι E παντός εἰσι κατιδεῖν τοῦ προσέχοντος· ἑτέρας δ' ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν παρέχουσι μαθήσεις, ὥσπερ ὁ Εὐριπίδης εἰπεῖν λέγεται πρὸς τοὺς τὸν Ἰξίονα λοιδοροῦντας ὡς ἀσεβῆ καὶ μιαρόν, 'οὐ μέντοι πρότερον

1, 72—73 H. 6, 67—68 R.

1. Homer. A 24 5. Id. A 225 7. Id. A 223 11. Id. Ψ 24 17. Id. θ 329 20. Id. Θ 198 22. Id. Δ 104 26. Εὐριπίδης] Nauck. p. 389

αὐτὸν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐξήγαγον ἢ τῷ τροχῷ προσηλῶσαι'. παρὰ δ' Ὁμήρῳ σιωπώμενόν ἐστι τὸ τοιοῦτο γένος τῆς διδασκαλίας, ἔχον δ' ἀναθεώρησιν ὠφέλιμον ἐπὶ τῶν διαβεβλημένων μάλιστα μύθων, οὓς ταῖς πάλαι μὲν ὑπονοίαις ἀλληγορίαις δὲ νῦν λεγομέναις F παραβιαζόμενοι καὶ διαστρέφοντες ἔνιοι μοιχευομένην φασὶν Ἀφροδίτην ὑπ' Ἄρεος μηνύειν Ἥλιον, ὅτι τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρι συνελθὼν ὁ τοῦ Ἄρεος μοιχικὰς ἀποτελεῖ γενέσεις, Ἡλίου δ' ἐπαναφερομένου καὶ καταλαμβάνοντος οὐ λανθάνουσιν. τὸν δὲ τῆς Ἥρας καλλωπισμὸν ἐπὶ τὸν Δία καὶ τὰς περὶ τὸν κεστὸν γοητείας ἀέρος τινὰ κάθαρσιν εἶναι βούλονται τῷ πυρώδει πλησιάζοντος, ὥσπερ οὐκ αὐτοῦ τὰς λύσεις τοῦ ποιητοῦ διδόντος. ἐν μὲν γὰρ τοῖς περὶ τῆς Ἀφροδίτης διδάσκει τοὺς προσέχοντας ὅτι μουσικὴ φαύλη καὶ ᾄσματα πονηρὰ καὶ λόγοι μοχθηρὰς ὑποθέσεις λαμβάνοντες ἀκόλαστα ποιοῦσιν ἤθη καὶ βίους 20 ἀνάνδρους καὶ ἀνθρώπους τρυφὴν καὶ μαλακίαν καὶ γυναικοκρατίαν ἀγαπῶντας

'εἵματά τ' ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐνάς'.

διὸ καὶ τὸν Ὀδυσσέα τῷ κιθαρῳδῷ προστάττοντα πεποίηκεν

'ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι καὶ ἵππου κόσμον ἄεισον',

καλῶς ὑφηγούμενος τὸ παρὰ τῶν φρονίμων καὶ νοῦν ἐχόντων χρῆναι λαμβάνειν τοὺς μουσικοὺς καὶ ποιητικοὺς τὰς ὑποθέσεις. ἐν δὲ τοῖς περὶ τῆς Ἥρας B ἄριστα τὴν ἀπὸ φαρμάκων καὶ γοητείας καὶ μετὰ δόλου πρὸς τοὺς ἄνδρας ὁμιλίαν καὶ χάριν ἔδειξεν οὐ μόνον ἐφήμερον καὶ ἁψίκορον καὶ ἀβέβαιον οὖσαν,

1, 73—74 H. 6, 68—70 R.

12. τινὰ*: τινας 19. γυναικοκρατίαν Meziriacus: γυναικοκρασίαν 20. Hom. θ 249 23. Id. θ 492

ἀλλὰ καὶ μεταβάλλουσαν εἰς ἔχθραν καὶ ὀργήν, ὅταν τὰ τῆς ἡδονῆς ἀπομαρανθῇ. τοιαῦτα γὰρ ὁ Ζεὺς ἀπειλεῖ καὶ λέγει πρὸς αὐτήν

'ὄφρα ἴδῃς ἤν τοι χραίσμῃ φιλότης τε καὶ εὐνή,
ἣν ἐμίγης ἐλθοῦσα θεῶν ἄπο καί μ' ἀπάτησας'.

ἡ γὰρ τῶν φαύλων διάθεσις ἔργων καὶ μίμησις ἂν προσαποδῷ τὴν συμβαίνουσαν αἰσχύνην καὶ βλάβην τοῖς ἐργασαμένοις, ὠφέλησεν οὐκ ἔβλαψε τὸν ἀκροώμενον. οἱ γοῦν φιλόσοφοι παραδείγμασι χρῶνται, νουθετοῦντες καὶ παιδεύοντες ἐξ ὑποκειμένων· οἱ δὲ C ποιηταὶ ταῦτα ποιοῦσι πλάττοντες αὐτοὶ πράγματα καὶ μυθολογοῦντες. ὁ μὲν οὖν Μελάνθιος εἴτε παίζων εἴτε σπουδάζων ἔλεγε διασῴζεσθαι τὴν Ἀθηναίων πόλιν ὑπὸ τῆς τῶν ῥητόρων διχοστασίας καὶ ταραχῆς· οὐ γὰρ ἀποκλίνειν ἅπαντας εἰς τὸν αὐτὸν τοῖχον, ἀλλὰ γίγνεσθαί τινα τοῦ βλάπτοντος ἀνθολκὴν ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν πολιτευομένων. αἱ δὲ τῶν ποιητῶν ὑπεναντιώσεις πρὸς αὑτοὺς ἀνταναφέρουσαι τὴν πίστιν οὐκ ἐῶσιν ἰσχυρὰν ῥοπὴν γενέσθαι πρὸς τὸ βλάπτον. ὅπου μὲν οὖν αὐτοῖς τὸ τιθέναι σύνεγγυς ἐκφανεῖς ποιεῖ τὰς ἀντιλογίας, δεῖ τῷ βελτίονι συνηγορεῖν ὥσπερ ἐν τούτοις

'πόλλ', ὦ τέκνον, σφάλλουσιν ἀνθρώπους θεοί'. D
'τὸ ῥᾷστον εἶπας, αἰτίασασθαι θεούς'.

καὶ πάλιν

'χρυσοῦ σε πλήθει, τούσδε δ' οὐ χαίρειν χρεών'.
'σκαιὸν τὸ πλουτεῖν κἄλλο μηδὲν εἰδέναι'

καί

'τί δῆτα θύειν δεῖ σε κατθανούμενον';
'ἄμεινον· οὐδεὶς κάματος εὐσεβεῖν θεούς.'

1, 74-76 H. 6, 70—71 R.

4. Hom. O 32 23. Nauck. p. 345 27. τὸ Stobaeus Flor. 93, 7 (Nauck. p. 542): γε 29. Nauck. p. 694 θύειν Cobetus: οὖσιν

τὰ γὰρ τοιαῦτα τὰς λύσεις ἔχει προδήλους, ἄν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὰ βελτίονα τῇ κρίσει τοὺς νέους κατευθύνωμεν. ὅσα δ' εἴρηται μὲν ἀτόπως εὐθὺς δ'
E οὐ λέλυται, ταῦτα δεῖ τοῖς ἀλλαχόθι πρὸς τοὐναντίον εἰρημένοις ὑπ' αὐτῶν ἀνταναιρεῖν, μὴ ἀχθομένους τῷ ποιητῇ μηδὲ χαλεπαίνοντας ἀλλ' ἐν ἤθει καὶ μετὰ παιδιᾶς προσφερομένους. εὐθύς, εἰ βούλει, πρὸς τὰς Ὁμηρικὰς τῶν θεῶν ῥίψεις ὑπ' ἀλλήλων καὶ τρώσεις ὑπ' ἀνθρώπων καὶ διαφορὰς καὶ χαλεπότητας

'οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι'

καὶ νοεῖς νὴ Δία λόγους κρείττονας ἀλλαχόθι καὶ βελτίονας τῶν τοιούτων

'θεοὶ ῥεῖα ζώοντες'

καί

'τῷ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα'

καί

F 'ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσίν'.

αὗται γάρ εἰσιν ὑγιαίνουσαι περὶ θεῶν δόξαι καὶ ἀληθεῖς, ἐκεῖνα δὲ πέπλασται πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων. πάλιν Εὐριπίδου λέγοντος

21 'πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων
σφάλλουσιν ἡμᾶς κρείττονες πεφυκότες'

οὐ χεῖρόν ἐστιν ὑπενεγκεῖν τό

'εἰ θεοί τι δρῶσι φαῦλον, οὐκ εἰσὶν θεοί',

βέλτιον εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ. καὶ τοῦ Πινδάρου σφόδρα πικρῶς καὶ παροξυντικῶς εἰρηκότος

1, 76—77 H. 6, 71—73 R.

7. προσφερομένους*: λεγομένους 10. Hom. H 358 11. λόγους — τοιούτων*: καὶ λέγεις κρεῖττον ἀλλαχόθι καὶ βέλτιον τὰ τοιαῦτα 13. Homer. Z 138 15. Id. Z 46 17. Id. Ω 525 22. Nauck. p. 519 25. Id.. p. 355

'χρὴ δὲ πᾶν ἔρδοντ' ἀμαυρῶcαι τὸν ἐχθρόν',

ἀλλ' αὐτόc γε cὺ λέγειc ὅτι

'τὸ πὰρ δίκαν
γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά',

καὶ τοῦ Cοφοκλέουc

'τὸ κέρδοc ἡδύ, κἂν ἀπὸ ψευδῶν εἴη',

καὶ μὴν cοῦ γ' ἀκηκόαμεν ὡc

'οὐκ ἐξάγουcι καρπὸν οἱ ψευδεῖc λόγοι'.

πρὸc δ' ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ πλούτου B

'δεινὸc γὰρ ἕρπειν πλοῦτοc ἔc τε τἄβατα
καὶ πρὸc τὰ βατὰ καὶ πόθεν πένηc ἀνὴρ
οὐδ' ἐντυχὼν δύναιτ' ἂν ὧν ἐρᾷ τυχεῖν.
καὶ γὰρ δυcειδὲc cῶμα καὶ δυcώνυμον
γλώccῃ cοφὸν τίθηcιν εὔμορφόν τ' ἰδεῖν'

ἀντιπαραθήcει πολλὰ τῶν Cοφοκλέουc, ὧν καὶ ταῦτά ἐcτι

'γένοιτο κἂν ἄπλουτοc ἐν τιμαῖc ἀνήρ'

καί

'οὐδὲν κακίων πτωχόc, εἰ καλῶc φρονοῖ'

καί

'ἀλλὰ τῶν πολλῶν καλῶν
τίc χάριc, εἰ κακόβουλοc
φροντὶc ἐκτρέφει τὸν εὐαίωνα πλοῦτον';

ὁ δὲ Μένανδροc ἐπῆρε μὲν ἀμέλει τὴν φιληδονίαν καὶ ὑπεχαύνωcε τοῖc ἐρωτικοῖc καὶ διαπύροιc ἐκείνοιc

1, 76—77 H. 6, 73—74 R.

1. Isthm. IV 48 3. Isthm. VII 47 6. Nauck. p. 246 ἴῃ Brunckius 8. Nauck. p. 118 10. Id. p. 118 ἔc Stobaeus Flor. 91, 27: πρόc 11. καὶ ὁπόθεν] χὠπόθεν Stobaeus 17. Nauck. p. 247. 19. Id. p. 247 21 Id. p. 207

'ἅπανθ' ὅcα ζῇ καὶ τὸν ἥλιον βλέπει
τὸν κοινὸν ἡμῖν, δοῦλα ταῦτ' ἔcθ' ἡδονῆc'.

πάλιν δ' ἐπέcτρεψε καὶ περιέcπαcε πρὸc τὸ καλὸν ἡμᾶc καὶ τὴν θραcύτητα τῆc ἀκολαcίαc ἐξέκοψεν εἰπών

'ὄνειδοc αἰcχρὸc βίοc ὅμωc κἂν ἡδὺc ᾖ'.

D ταῦτα γὰρ ἐκείνοιc μέν ἐcτιν ὑπεναντία, βελτίω δὲ καὶ χρηcιμώτερα. δυοῖν οὖν θάτερον ἡ τοιαύτη τῶν ἐναντίων ποιήcει παράθεcιc καὶ κατανόηcιc, ἢ παράξει πρὸc τὸ βέλτιον ἢ καὶ τοῦ χείρονοc ἀποcτήcει τὴν πίcτιν. ἂν δ' αὐτοὶ μὴ διδῶcι τῶν ἀτόπωc εἰρημένων λύcειc, οὐ χεῖρόν ἐcτιν ἑτέρων ἐνδόξων ἀποφάcειc ἀντιτάττονταc ὥcπερ ἐπὶ ζυγοῦ ῥέπειν πρὸc τὸ βέλτιον. οἷον τοῦ Ἀλέξιδοc κινοῦντοc ἐνίουc ὅταν λέγῃ

'τὰc ἡδονὰc δεῖ cυλλέγειν τὸν cώφρονα.
τρεῖc δ' εἰcὶν αἵ γε τὴν δύναμιν κεκτημέναι
E τὴν ὡc ἀληθῶc cυντελοῦcαν τῷ βίῳ,
τὸ φαγεῖν τὸ πιεῖν τὸ τῆc Ἀφροδίτηc τυγχάνειν.
τὰ δ' ἄλλα προcθήκαc ἅπαντα χρὴ καλεῖν',

ὑπομνηcτέον ὅτι Cωκράτηc τοὐναντίον ἔλεγε, τοὺc μὲν φαύλουc ζῆν τοῦ ἐcθίειν καὶ πίνειν ἕνεκα, τοὺc δ' ἀγαθοὺc ἐcθίειν καὶ πίνειν ἕνεκα τοῦ ζῆν. πρὸc δὲ τὸν γράψαντα 'ποτὶ τὸν πονηρὸν οὐκ ἄχρηcτον ὅπλον ἁ πονηρία', τρόπον τινὰ cυνεξομοιοῦcθαι κελεύοντα τοῖc πονηροῖc, τὸ τοῦ Διογένουc παραβαλεῖν ἔcτιν·
F ἐρωτηθεὶc γὰρ ὅπωc ἂν τιc ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν, 'αὐτόc' ἔφη 'καλὸc κἀγαθὸc γενόμενοc'. δεῖ δὲ τῷ Διογένει καὶ πρὸc τὸν Cοφοκλέα χρήcαcθαι· πολλὰc

1, 79—80 H. 6, 74—76 R.

1. Meinek. IV. p. 266 5. Id. IV. p. 282 15. Id. III. p. 518. 18. τὸ φαγεῖν τὸ πιεῖν* (445 F): τὸ πιεῖν τὸ φαγεῖν

γὰρ ἀνθρώπων μυριάδας ἐμπέπληκεν ἀθυμίας περὶ τῶν μυστηρίων ταῦτα γράψας

'ὡς τριςόλβιοι
κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη
μόλως' ἐς Ἅιδου· τοῖςδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ
ζῆν ἔςτι, τοῖς δ' ἄλλοιςι πάντ' ἐκεῖ κακά'.

Διογένης δ' ἀκούςας τι τοιοῦτο 'τί λέγεις'; ἔφη. 'κρείττονα μοῖραν ἕξει Παταικίων ὁ κλέπτης ἀποθανὼν ἢ Ἐπαμεινώνδας ὅτι μεμύηται;' Τιμοθέῳ μὲν γὰρ 22
ᾄδοντι τὴν Ἄρτεμιν ἐν τῷ θεάτρῳ μαινάδα θυάδα φοιβάδα λυςςάδα Κινηςίας εὐθὺς ἀντεφώνηςε 'τοιαύτη ςοι θυγάτηρ γένοιτο'. χάριεν δὲ καὶ τὸ τοῦ Βίωνος πρὸς τὸν Θέογνιν λέγοντα

'πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν
οὔθ' ἔρξαι δύναται, γλῶςςα δέ οἱ δέδεται'

'πῶς οὖν ςὺ πένης ὢν φλυαρεῖς τοςαῦτα καὶ καταδολεςχεῖς ἡμῶν';

5. Δεῖ δὲ μηδὲ τὰς ἐκ τῶν παρακειμένων ἢ ςυμ- B
φραζομένων παραλιπεῖν ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπανόρθωςιν, ἀλλ' ὥςπερ οἱ ἰατροὶ τῆς κανθαρίδος οὔςης θαναςίμου τοὺς πόδας ὅμως καὶ τὰ πτερὰ βοηθεῖν οἴονται καὶ ἀναλύειν τὴν δύναμιν, οὕτως ἐν τοῖς ποιήμαςι, κἂν ὄνομα κἂν ῥῆμα παρακείμενον ἀμβλυτέραν ποιῇ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπαγωγήν, ἐπιλαμβάνεςθαι καὶ προςδιαςαφεῖν, ὡς ἐπὶ τούτων ἔνιοι ποιοῦςι

'τοῦτό νύ που γέρας ἐςτὶν ὀιζυροῖςι βροτοῖςι,
κείραςθαί τε κόμην βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν'

καί

1, 80—82 H. 6, 76—78 R.

3. Nauck. p. 247 14. Theogn. 177 22. Post δύναμιν videtur excidisse τοῦ φαρμάκου 26. Homer. δ 197

'ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις'.

C οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἐπικεκλῶσθαι λυπηρὸν βίον, ἀλλὰ τοῖς ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις, οὓς δειλαίους καὶ οἰκτροὺς διὰ μοχθηρίαν ὄντας εἴωθε 'δειλοὺς' καὶ 'ὀιζυροὺς' προσαγορεύειν.

6. Ἄλλος τοίνυν τρόπος ἐστὶ τὰς ἐν τοῖς ποιήμασιν ὑποψίας πρὸς τὸ βέλτιον ἐκ τοῦ χείρονος μεθιστὰς ὁ διὰ τῶν ὀνομάτων τῆς συνηθείας, περὶ ὃν δεῖ τὸν νέον γεγυμνάσθαι μᾶλλον ἢ περὶ τὰς λεγομένας γλώττας. ἐκεῖνο μὲν γὰρ φιλόλογον, καὶ οὐκ ἀηδὲς ὅτι 'ῥιγεδανὸς' κακοθάνατός ἐστιν εἰδέναι· 'δάνον' γὰρ Μακεδόνες τὸν θάνατον καλοῦσι, 'καμμονίην' δὲ νίκην Αἰολεῖς τὴν ἐξ ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας, Δρύοπες δὲ 'πόπους' τοὺς δαίμονας. τουτὶ D δ' ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, εἰ μέλλομεν ἐκ τῶν ποιημάτων ὠφεληθήσεσθαι καὶ μὴ βλαβήσεσθαι, τὸ γιγνώσκειν πῶς τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν οἱ ποιηταὶ χρῶνται καὶ πάλιν τοῖς τῶν κακῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τί τὴν Τύχην καὶ τὴν Μοῖραν νοοῦντες ὀνομάζουσι, καὶ πότερον ταῦτα τῶν ἁπλῶς ἢ τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστὶ παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ ἄλλα πολλά. καὶ γὰρ 'οἶκον' ποτὲ μὲν τὴν οἰκίαν καλοῦσιν

'οἶκον ἐς ὑψόροφον'

ποτὲ δὲ τὴν οὐσίαν

'ἐσθίεταί μοι οἶκος,'

καὶ 'βίοτον' ποτὲ μὲν τὸ ζῆν

1, 82—84 H. 6, 78—79 R.

1. Homer. Ω 525 3. εἶπε*: εἶπε καὶ 16. μέλλομεν Madvigius: μέλλοιμεν 24. Hom. ε 42 26. Id. δ 318 27. καὶ*: καὶ τὸν βίοτον W: βίον

'ἀμενήνωϲεν δέ οἱ αἰχμήν
κυανοχαῖτα Ποϲειδάων, βιότοιο μεγήραϲ'

ποτὲ δὲ τὰ χρήματα

'βίοτον δέ μοι ἄλλοι ἔδουϲι',

καὶ τῷ 'ἀλύειν' ποτὲ μὲν ἀντὶ τοῦ δάκνεϲθαι καὶ ἀπορεῖϲθαι κέχρηται

'ὣϲ ἔφαθ', ἣ δ' ἀλύουϲ' ἀπεβήϲετο, τείρετο δ' αἰνῶϲ'

ποτὲ δ' ἀντὶ τοῦ γαυριᾶν καὶ χαίρειν

'ἦ ἀλύειϲ ὅτι Ἶρον ἐνίκηϲαϲ τὸν ἀλήτην';

καὶ τῷ 'θοάζειν' ἢ τὸ κινεῖϲθαι ϲημαίνουϲιν, ὡϲ Εὐριπίδηϲ

'κῆτοϲ θοάζον ἐξ Ἀτλαντικῆϲ ἁλόϲ',

ἢ τὸ καθέζεϲθαι καὶ θαάϲϲειν, ὡϲ Σοφοκλῆϲ

'τίναϲ πόθ' ἕδραϲ τάϲδε μοι θοάζετε F
ἱκτηρίοιϲ κλάδοιϲιν ἐξεϲτεμμένοι';

χάριεν δὲ καὶ τὸ τὴν χρείαν τῶν ὀνομάτων ϲυνοικειοῦν τοῖϲ ὑποκειμένοιϲ πράγμαϲιν, ὡϲ οἱ γραμματικοὶ διδάϲκουϲιν, ἄλλην πρὸϲ ἄλλα δύναμιν λαμβανόντων, οἷόν ἐϲτι

'νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέϲθαι'.

τῷ μὲν γὰρ 'αἰνεῖν' ϲημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν, αὐτῷ δὲ τῷ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖϲθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ ϲυνηθείᾳ 'καλῶϲ' φαμὲν 'ἔχειν' καὶ 'χαίρειν' κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. οὕτω δὲ καὶ τὴν 'ἐπαινὴν Περϲεφόνειαν' 23 ἔνιοί φαϲιν ὡϲ παραιτητὴν εἰρῆϲθαι. ταύτην δὴ τὴν

1, 84—86 H. 6, 79—80 R.

1. Hom. N 562 4. Id. ν 419 7. Id. Ε 352 10. Id. ϲ 332 392 13. Nauck. p. 523 15. O. T. 2 21. Hesiod. O. et D. 643

4*

διαίρεϲιν καὶ διάκριϲιν τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖϲ μείζοϲι καὶ ϲπουδαιοτέροϲ παραφυλάττοντεϲ ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχώμεθα διδάϲκειν τοὺϲ νέουϲ ὅτι χρῶνται τοῖϲ τῶν θεῶν ὀνόμαϲιν οἱ ποιηταὶ ποτὲ μὲν αὐτῶν ἐκείνων ἐφαπτόμενοι τῇ ἐννοίᾳ, ποτὲ δὲ δυνάμειϲ τινὰϲ ὧν οἱ θεοὶ δοτῆρέϲ εἰϲι καὶ καθηγεμόνεϲ ὁμωνύμωϲ προϲαγορεύοντεϲ. οἷον εὐθὺϲ ὁ Ἀρχίλοχοϲ, ὅταν μὲν εὐχόμενοϲ λέγῃ

B ‘κλῦθ’ ἄναξ Ἥφαιϲτε καί μοι ϲύμμαχοϲ γουνουμένῳ
ἵλαοϲ γενοῦ, χαρίζευ δ’ οἷάπερ χαρίζεαι’,

αὐτὸν τὸν θεὸν ἐπικαλούμενοϲ δῆλόϲ ἐϲτιν· ὅταν δὲ τὸν ἄνδρα τῆϲ ἀδελφῆϲ ἠφανιϲμένον ἐν θαλάττῃ καὶ μὴ τυχόντα νομίμου ταφῆϲ θρηνῶν λέγῃ μετριώτερον ἂν τὴν ϲυμφορὰν ἐνεγκεῖν

‘εἰ κείνου κεφαλὴν καὶ χαρίεντα μέλεα
Ἥφαιϲτοϲ καθαροῖϲιν ἐν εἵμαϲιν ἀμφεπονήθη’,

τὸ πῦρ οὕτωϲ, οὐ τὸν θεὸν προϲηγόρευϲε. πάλιν δ’ ὁ μὲν Εὐριπίδηϲ εἰπὼν ἐν ὅρκῳ

‘μὰ τὸν μετ’ ἄϲτρων Ζῆν’ Ἄρη τε φοίνιον’

αὐτοὺϲ τοὺϲ θεοὺϲ ὠνόμαϲε· τοῦ δὲ Ϲοφοκλέουϲ λέγοντοϲ

C ‘τυφλὸϲ γάρ, ὦ γυναῖκεϲ, οὐδ’ ὁρῶν Ἄρηϲ
ϲυὸϲ προϲώπῳ πάντα τυρβάζει κακά’

τὸν πόλεμον ἔϲτιν ὑπακοῦϲαι, καθάπερ αὖ τὸν χαλκὸν Ὁμήρου λέγοντοϲ

‘τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰρροον ἀμφὶ Ϲκάμανδρον
ἐϲκέδαϲ’ ὀξὺϲ Ἄρηϲ’.

1, 86—87 H. 6, 80—82 R.

9. Bergk. p. 553 16. Id. p. 538 19. Εὐριπίδηϲ] Phoen. 1013 23. Nauck. p. 247 26. Ὁμήρου] H 329

πολλῶν οὖν οὕτω λεγομένων εἰδέναι δεῖ καὶ μνημονεύειν ὅτι καὶ τῷ τοῦ Διὸς καὶ Ζηνὸς ὀνόματι ποτὲ μὲν τὸν θεὸν ποτὲ δὲ τὴν τύχην πολλάκις δὲ τὴν εἱ- D μαρμένην προςαγορεύουςιν. ὅταν μὲν γὰρ λέγωςι

'Ζεῦ πάτερ, Ἴδηθεν μεδέων'

καί

'ὦ Ζεῦ, τίς εἶναί φηςι ςοῦ ςοφώτερος';

τὸν θεὸν αὐτὸν λέγουςιν· ὅταν δὲ ταῖς αἰτίαις πάντων τῶν γιγνομένων ἐπονομάζωςι τὸν Δία καὶ λέγωςι

'Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή',

τὴν εἱμαρμένην. οὐ γὰρ τὸν θεὸν ὁ ποιητὴς οἴεται κακὰ μηχανᾶςθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνάγκην ὀρθῶς ὑποδείκνυςιν, ὅτι καὶ πόλεςι E καὶ στρατοπέδοις καὶ ἡγεμόςιν, ἂν μὲν ςωφρονῶςιν, εὖ πράττειν πέπρωται καὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, ἂν δ' εἰς πάθη καὶ ἁμαρτίας ἐμπεςόντες ὥςπερ οὗτοι διαφέρωνται πρὸς ἀλλήλους καὶ ςταςιάζωςιν, ἀςχημονεῖν καὶ ταράττεςθαι καὶ κακῶς ἀπαλλάττειν.

'εἱμαρμένον γὰρ τῶν κακῶν βουλευμάτων
κακὰς ἀμοιβάς ἐςτι καρποῦςθαι βροτοῖς.'

καὶ μὴν ὁ Ἡςίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελευόμενον

'μή ποτε δῶρα
δέξαςθαι πὰρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀλλ' ἀποπέμπειν',

ἐπὶ τῇ τῆς τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται· F

1, 86—87 H. 6, 82—83 R

5. Hom. Γ 276. Η 202. Ω 308 7. Nauck. p. 694 11. Homer. Α 5. Ante Διός erat πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄιδι προΐαψεν, quod expunxi 20. Nauck. p. 695 24. O. et D. 86

τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληκε, πλούτους καὶ γάμους καὶ ἀρχὰς καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόνητός ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ

'μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρί
τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων',

θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἴρηκεν, ὡς οὐκ ἄξιον ἐγ-
24 καλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν κακίζειν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. οὔπω γὰρ αὐτὸ τοὔνομα τῆς τύχης λέγοντες, εἰδότες δὲ τὴν τῆς ἀτάκτως καὶ ἀορίστως περιφερομένης αἰτίας δύναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἀφύλακτον οὖσαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν ἐξέφραζον, ὥσπερ ἡμεῖς καὶ πράγματα καὶ ἤθη καὶ νὴ Δία λόγους καὶ ἄνδρας εἰώθαμεν δαιμονίους καὶ θείους προσαγορεύειν. οὕτω δὴ τὰ πολλὰ τῶν ἀτόπως περὶ τοῦ Διὸς λέγεσθαι δοκούντων ἐπανορθωτέον, ὧν ἐστι καὶ ταῦτα

'δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
B κηρῶν ἔμπλειοι, ὃ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν'

καί

'ὅρκια μὲν Κρονίδης ὑψίζυγος οὐκ ἐτέλεσσεν,
ἀλλὰ κακὰ φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι'

καί

'τότε γάρ ῥα κυλίνδετο πήματος ἀρχὴ
Τρωσί τε καὶ Δαναοῖσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς',

1, 88—89 H. 6, 83—85 R.

8. O. et D. 717 22. Homer. Ω 527 23. Plat. Rep. II. p. 379 D 25. Homer. H 69 28. Id. Θ 81

ὡϲ περὶ τῆϲ τύχηϲ ἢ τῆϲ εἱμαρμένηϲ λεγομένων, ἐν αἷϲ τὸ ἀϲυλλόγιϲτον ἡμῖν τῆϲ αἰτίαϲ ϲυνεκφαίνεται καὶ τὸ ὅλωϲ οὐ καθ᾽ ἡμᾶϲ. ὅπου δὲ τὸ προϲῆκον καὶ κατὰ λόγον καὶ εἰκόϲ ἐϲτιν, ἐνταῦθα κυρίωϲ ὀνομάζεϲθαι τὸν θεὸν νομίζωμεν, ὥϲπερ ἐν τούτοιϲ

'αὐτὰρ ὃ τῶν ἄλλων ἐπεπωλεῖτο ϲτίχαϲ ἀνδρῶν, C
Αἴαντοϲ δ᾽ ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο·
Ζεὺϲ γάρ οἱ νεμέϲα ὅτ᾽ ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο'

καί

'Ζεὺϲ γὰρ τὰ μὲν μέγιϲτα φροντίζει βροτῶν,
τὰ μικρὰ δ᾽ ἄλλοιϲ δαίμοϲιν παρεὶϲ ἐᾷ'.

ϲφόδρα δὲ δεῖ καὶ τοῖϲ ἄλλοιϲ ὀνόμαϲι προϲέχειν, κατὰ πολλὰ κινουμένοιϲ καὶ μεθιϲταμένοιϲ ὑπὸ τῶν ποιητῶν. οἷόν ἐϲτι καὶ τὸ τῆϲ ἀρετῆϲ. ἐπεὶ γὰρ οὐ μόνον ἔμφροναϲ παρέχεται καὶ δικαίουϲ καὶ ἀγαθοὺϲ D ἐν πράξεϲι καὶ λόγοιϲ, ἀλλὰ καὶ δόξαϲ ἐπιεικῶϲ καὶ δυνάμειϲ περιποιεῖται, παρὰ τοῦτο ποιοῦνται καὶ τὴν εὐδοξίαν ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ὀνομάζοντεϲ, ὥϲπερ 'ἐλάαν' τὸν ἀπὸ τῆϲ ἐλάαϲ, καὶ 'φηγὸν' τὸν ἀπὸ τῆϲ φηγοῦ καρπὸν ὁμωνύμωϲ τοῖϲ φέρουϲιν. οὐκοῦν ὁ νέοϲ ἡμῖν, ὅταν μὲν λέγωϲι

'τῆϲ δ᾽ ἀρετῆϲ ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν'

καί

'τῆμοϲ ϲφῇ ἀρετῇ Δαναοὶ ῥήξαντο φάλαγγαϲ'

καί

1, 89—90 H. 6, 85—87 R.

2. ϲυνεκφαίνεται*: ϲυμβαίνεται 3. τὸ ὅλωϲ*: ὅλωϲ 5. νομίζωμεν W: νομίζομεν 6. Homer. Λ 540 8. νεμέϲαϲχ' Aristot. Rhet. II 9, νεμεϲᾶθ' Plutarch. de Vita et Poesi Hom. §. 132. ὅτ' iidem: ἄν 10. Nauck. p. 695 13. πολλὰ Reiskius: πολλὰ πράγματα 18. τὴν addidit Reiskius 22. Hesiod. O. et D. 289 24. Homer. Λ 90

'εἰ δὲ θανεῖν θέμις, ὧδε θανεῖν καλόν,
εἰς ἀρετὴν καταδυσαμένους βίον',

E εὐθὺς οἰέσθω λέγεσθαι ταῦτα περὶ τῆς ἀρίστης καὶ θειοτάτης ἕξεως ἐν ἡμῖν, ἣν ὀρθότητα λόγου καὶ ἀκρότητα λογικῆς φύσεως καὶ διάθεσιν ὁμολογουμένην ψυχῆς νοοῦμεν. ὅταν δ' ἀναγιγνώσκῃ πάλιν τό τε

'Ζεὺς δ' ἀρετὴν ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε μινύθει τε'

καὶ τό

'πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ',

μὴ 'καθήσθω' τοὺς πλουσίους ἐκπεπληγμένος καὶ 'τεθηπὼς' καθάπερ ὤνιον εὐθὺς ἀργυρίου τὴν ἀρετὴν ἔχοντας, μηδ' ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὑτοῦ φρόνησιν αὔξειν ἢ κολούειν νομίζων, ἀλλ' ἀντὶ δόξης ἢ δυνάμεως ἢ εὐτυχίας ἤ τινος ὁμοίου τῇ ἀρετῇ κεχρῆ-
F σθαι τὸν ποιητὴν ἡγείσθω. καὶ γὰρ τῇ κακότητι ποτὲ μὲν ἰδίως σημαίνουσι κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, ὡς Ἡσίοδος

'τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι',

ποτὲ δ' ἄλλην τινὰ κάκωσιν ἢ δυστυχίαν, ὡς Ὅμηρος

'αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν'.

ἐπεὶ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐξαπατηθείη τις ἂν οὕτω τοὺς ποιητὰς οἰόμενος λέγειν, ὡς οἱ φιλόσοφοι λέγουσι τὴν παντελῆ τῶν ἀγαθῶν ἕξιν ἢ κτῆσιν ἢ καὶ
25 τελειότητα βίου κατὰ φύσιν εὐροοῦντος, ἀλλ' οὐχὶ καταχρωμένους πολλάκις τὸν πλούσιον εὐδαίμονα καλεῖν ἢ μακάριον καὶ τὴν δύναμιν ἢ τὴν δόξαν εὐδαιμονίαν. Ὅμηρος μὲν γὰρ ὀρθῶς κέχρηται τοῖς ὀνόμασιν

1, 90—92 H. 6, 87—88 R.

1. Nauck. p. 529 7. Homer. Υ 242 9. Hesiod. O. et D. 313 18. Id. O. et D. 287 19. Ὅμηρος] τ 360

'ὥς οὔ τοι χαίρων τοῖςδε κτεάτεςςιν ἀνάςςω'

καὶ Μένανδρος

'ἔχω δὲ πολλὴν οὐςίαν καὶ πλούςιος
καλοῦμ' ὑπὸ πάντων, μακάριος δ' ὑπ' οὐδενός',

Εὐριπίδης δὲ πολλὴν ἐργάζεται ταραχὴν καὶ cύγχυςιν ὅταν λέγῃ

'μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος' B

καί

'τί τὴν τυραννίδ', ἀδικίαν εὐδαίμονα,
τιμᾷς';

ἂν μή τις, ὥςπερ εἴρηται, ταῖς μεταφοραῖς καὶ καταχρήςεςι τῶν ὀνομάτων ἕπηται. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς περὶ τούτων.

7. Ἐκεῖνο δ' οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ὑπομνηςτέον ἐςτὶ τοὺς νέους ἐνδεικνύμενον αὐτοῖς, ὅτι μιμητικὴν ἡ ποίηςις ὑπόθεςιν ἔχουςα κόςμῳ μὲν καὶ λαμπρότητι χρῆται περὶ τὰς ὑποκειμένας πράξεις καὶ τὰ ἤθη, τὴν δ' ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς οὐ προλείπει, τῆς μιμήςεως ἐν τῷ πιθανῷ τὸ ἀγωγὸν ἐχούςης. διὸ C καὶ κακίας καὶ ἀρετῆς cημεῖα μεμιγμένα ταῖς πράξεςιν ἡ μὴ παντάπαςι τῆς ἀληθείας ὀλιγωροῦςα μίμηςις ςυνεκφέρει, ὥςπερ ἡ Ὁμήρου πολλὰ πάνυ τοῖς Cτωϊκοῖς χαίρειν φράζουςα, μήτε τι φαῦλον ἀρετῇ προςεῖναι μήτε κακίᾳ χρηςτὸν ἀξιοῦςιν, ἀλλὰ πάντως μὲν ἐν πᾶςιν ἁμαρτωλὸν εἶναι τὸν ἀμαθῆ, περὶ πάντα δ' αὖ κατορθοῦν τὸν ἀςτεῖον. ταῦτα γὰρ ἐν ταῖς cχολαῖς ἀκούομεν. ἐν δὲ τοῖς πράγμαςι καὶ τῷ βίῳ τῶν πολλῶν κατὰ τὸν Εὐριπίδην

1, 92—93 H. 6, 88—89 R.

1. Hom. δ 93 3. Meinek. IV. p. 266 7. Med. 603
9. Phoen. 552

'οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά,
D ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις'.

ἄνευ δὲ τοῦ ἀληθοῦς μάλιστα μὲν ἡ ποιητικὴ τῷ ποικίλῳ χρῆται καὶ πολυτρόπῳ. τὸ γὰρ ἐμπαθὲς καὶ παράλογον καὶ ἀπροσδόκητον, ᾧ πλείστη μὲν ἔκπληξις ἕπεται πλείστη δὲ χάρις, αἱ μεταβολαὶ παρέχουσι τοῖς μύθοις· τὸ δ' ἁπλοῦν ἀπαθὲς καὶ ἄμυθον. ὅθεν οὔτε νικῶντας ἀεὶ πάντα ποιοῦσι τοὺς αὐτοὺς οὔτ' εὐημεροῦντας οὔτε κατορθοῦντας. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς θεοῖς, ὅταν εἰς ἀνθρωπίνας ἐμπέσωσι πράξεις, ἀπαθέσι χρῶνται καὶ ἀναμαρτήτοις, ἵνα μηδαμοῦ τό τε ταράττον καὶ τὸ ἐκπλῆττον ἀργῇ τῆς ποιήσεως ἀκίνδυνον καὶ ἀναγώνιστον γιγνόμενον.

E 8. Οὕτως οὖν τούτων ἐχόντων ἐπάγωμεν τοῖς ποιήμασι τὸν νέον μὴ τοιαύτας ἔχοντα δόξας περὶ τῶν καλῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων ὀνομάτων, ὡς ἄρα σοφοὶ καὶ δίκαιοι οἱ ἄνδρες ἦσαν, ἄκροι τε βασιλεῖς καὶ κανόνες ἀρετῆς ἁπάσης καὶ ὀρθότητος. ἐπεὶ βλαβήσεται μεγάλα δοκιμάζων πάντα καὶ τεθηπώς, μὴ δυσχεραίνων δὲ μηδὲν μηδ' ἀκούων μηδ' ἀποδεχόμενος τοῦ ψέγοντος αὐτοὺς τοιαῦτα πράττοντας καὶ λέγοντας

'αἲ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον,
μήτε τις οὖν Τρώων θάνατον φύγοι, ὅσσοι ἔασι,
F μήτε τις Ἀργείων, νῶιν δ' ἐκδῦμεν ὄλεθρον,
ὄφρ' οἶοι Τροίης ἱερὰ κρήδεμνα λύοιμεν'

καί

'οἰκτροτάτην δ' ἤκουσα ὄπα Πριάμοιο θυγατρὸς
Κασσάνδρης, τὴν κτεῖνε Κλυταιμνήστρη δολόμητις
ἀμφ' ἐμοί'

1, 93—94 H. 6, 90—91 B

1. Nauck. p. 294 13. ἀναγώνιστον W: ἀνταγώνιστον
22. Homer. Π 97 37. Id. Λ 421

καί

'παλλακίδι προμιγῆναι, ἵν' ἐχθήρειε γέροντα.
τῇ πιθόμην καὶ ἔρεξα'

καί

'Ζεῦ πάτερ, οὔ τις σεῖο θεῶν ὀλοώτερος ἄλλος'.

μηδὲν οὖν ἐπαινεῖν ἐθιζέσθω τοιοῦτον ὁ νέος, μηδὲ 26 προφάσεις λέγων μηδὲ παραγωγάς τινας εὐπρεπεῖς ἐπὶ πράγμασι φαύλοις μηχανώμενος πιθανὸς ἔστω καὶ πανοῦργος, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον οἰέσθω, μίμησιν εἶναι τὴν ποίησιν ἠθῶν καὶ βίων, καὶ ἀνθρώπων οὐ τελείων οὐδὲ καθαρῶν οὐδ' ἀνεπιλήπτων παντάπασιν, ἀλλὰ μεμιγμένων πάθεσι καὶ δόξαις ψευδέσι καὶ ἀγνοίαις, διὰ δ' εὐφυΐαν αὑτοὺς πολλάκις μετατιθέντων πρὸς τὸ κρεῖττον. ἡ γὰρ τοιαύτη παρασκευὴ τοῦ νέου καὶ διάνοια, τοῖς μὲν εὖ λεγομένοις καὶ πραττομένοις ἐπαιρομένου καὶ συνενθουσιῶντος, τὰ δὲ φαῦλα μὴ B προσιεμένου καὶ δυσχεραίνοντος, ἀβλαβῆ παρέξει τὴν ἀκρόασιν. ὁ δὲ πάντα θαυμάζων καὶ πᾶσιν ἐξοικειούμενος καὶ καταδεδουλωμένος τῇ δόξῃ τὴν κρίσιν ὑπὸ τῶν ἡρωϊκῶν ὀνομάτων, ὥσπερ οἱ τὴν Πλάτωνος ἀπομιμούμενοι κυρτότητα καὶ τὴν Ἀριστοτέλους τραυλότητα, λήσεται πρὸς πολλὰ τῶν φαύλων εὐχερὴς γενόμενος. δεῖ δὲ μὴ δειλῶς μηδ' ὥσπερ ὑπὸ δεισιδαιμονίας ἐν ἱερῷ φρίττειν ἅπαντα καὶ προσκυνεῖν, ἀλλὰ θαρραλέως ἐθιζόμενον ἐπιφωνεῖν μηδὲν ἧττον τοῦ 'ὀρθῶς' καὶ 'πρεπόντως' τὸ 'οὐκ ὀρθῶς' καὶ 'οὐ προσηκόντως'. οἷον ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκκλησίαν συνάγει τῶν στρα- C τιωτῶν νοσούντων, ἀσχάλλων μὲν ἀργοῦντι τῷ πολέμῳ μάλιστα πάντων διὰ τὴν ἐν ταῖς στρατείαις ἐπιφάνειαν αὑτοῦ καὶ δόξαν, ἰατρικὸς δ' ὢν καὶ μεθ'

1, 94—96 H. 6, 91—93 R.

2. Hom. I 452   5. Id. Γ 365

ἡμέραν ἐνάτην ᾗ ταῦτα κρίνεσθαι πέφυκεν αἰσθόμενος οὐκ οὖσαν συνήθη τὴν νόσον οὐδὲ συνεστῶσαν ἀπὸ κοινῶν αἰτιῶν, ἀναστὰς οὐ δημαγωγεῖ τὸν ὄχλον, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ γίγνεται σύμβουλος

'Ἀτρείδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας ὀίω
ἂψ ἀπονοστήσειν',

D ὀρθῶς ταῦτα καὶ μετρίως καὶ πρεπόντως. τοῦ δὲ μάντεως δεδιέναι φήσαντος τὴν ὀργὴν τοῦ δυνατωτάτου τῶν Ἑλλήνων, οὐκέτ' ὀρθῶς οὐδὲ μετρίως, ἐπομόσας μηδένα προσοίσειν χεῖρας αὐτῷ ζῶντος αὐτοῦ, προστίθησιν

'οὐδ' ἢν Ἀγαμέμνονα εἴπῃς',

ἐνδεικνύμενος ὀλιγωρίαν καὶ περιφρόνησιν τοῦ ἄρχοντος. ἐκ δὲ τούτου μᾶλλον παροξυνθεὶς ἐπὶ τὸ ξίφος φέρεται, σφάττειν διανοούμενος, οὔτε πρὸς τὸ καλὸν ὀρθῶς οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον. εἶτ' αὖθις μετανοήσας

'ἂψ ἐς κουλεὸν ὦσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
E μύθῳ Ἀθηναίης',

ὀρθῶς πάλιν καὶ καλῶς, ὅτι τὸν θυμὸν ἐκκόψαι παντάπασι μὴ δυνηθείς, ὅμως, πρὶν ἀνήκεστόν τι δρᾶσαι, μετέστησε καὶ κατέσχεν εὐπειθῆ τῷ λογισμῷ γενόμενον. πάλιν ὁ Ἀγαμέμνων ἐν μὲν τοῖς περὶ τὴν ἐκκλησίαν γιγνομένοις καὶ λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ καταγέλαστός ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς περὶ Χρυσηίδα σεμνότερος καὶ βασιλικώτερος. ὁ μὲν γὰρ Ἀχιλλεὺς ἀγομένης τῆς Βρισηίδος

'δακρύσας ἑτάρων ἄφαρ ἕζετο νόσφι λιασθείς',

οὗτος δ' αὐτὸς εἰς τὴν ναῦν ἐμβιβάζων καὶ παραδι-

1, 96—97 H. 6, 93—94 R.

3. τὸν Aldina: πρὸς τὸν 5. Homer. A 59 12. Id. A 90 18. Id. A 220 28. Id. A 349

δοὺς καὶ ἀποπέμπων τὴν ἄνθρωπον ἣν ὀλίγῳ πρό- F
σθεν εἴρηκε τῆς γαμετῆς τῇ εὐνοίᾳ προκρίνειν, οὐδὲν ἐρωτικὸν οὐδ' αἰσχρὸν ἐποίησε. καὶ μὴν ὁ Φοίνιξ διὰ τὴν παλλακίδα κατάρατος ὑπὸ τοῦ πατρὸς γενόμενος

'τὸν μὲν ἐγώ' φησί 'βούλευσα κατακτάμεν ὀξέι χαλκῷ·
ἀλλά τις ἀθανάτων παῦσεν χόλον, ὅς ῥ' ἐνὶ θυμῷ
δήμου θῆκε φάτιν καὶ ὀνείδεα πόλλ' ἀνθρώπων,
ὡς μὴ πατροφόνος μετ' Ἀχαιοῖσιν καλεοίμην'.

ὁ μὲν οὖν Ἀρίσταρχος ἐξεῖλε ταῦτα τὰ ἔπη φοβηθείς· ἔχει δὲ πρὸς τὸν καιρὸν ὀρθῶς, τοῦ Φοίνικος τὸν Ἀχιλλέα διδάσκοντος οἷόν ἐστιν ὀργὴ καὶ ὅσα διὰ 27
θυμὸν ἄνθρωποι τολμῶσι, μὴ χρώμενοι λογισμῷ μηδὲ πειθόμενοι τοῖς παρηγοροῦσι. καὶ γὰρ τὸν Μελέαγρον ἐπεισάγει τοῖς πολίταις ὀργιζόμενον, εἶτα πραϋνόμενον, ὀρθῶς τὰ πάθη ψέγων, τὸ δὲ μὴ συνακολουθεῖν ἀλλ' ἀντιτάττεσθαι καὶ κρατεῖν καὶ μετανοεῖν ἐπαινῶν ὡς καλὸν καὶ συμφέρον. ἐνταῦθα μὲν οὖν ἡ διαφορὰ πρόδηλος· ὅπου δ' ἀσαφῆ τὰ τῆς γνώμης, διοριστέον οὕτω πως ἐφιστάντας τὸν νέον. εἰ μὲν ἡ Ναυσικάα ξένον ἄνδρα τὸν Ὀδυσσέα θεασαμένη καὶ παθοῦσα τὸ τῆς Καλυψοῦς πάθος πρὸς αὐτόν, ἅτε δὴ τρυφῶσα καὶ γάμων ὥραν ἔχουσα, τοιαῦτα μωραίνει πρὸς τὰς B
θεραπαινίδας

'αἲ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη
ἐνθάδε ναιετάων, καί οἱ ἅδοι αὐτόθι μίμνειν',

ψεκτέον τὸ θράσος αὐτῆς καὶ τὴν ἀκολασίαν· εἰ δὲ τοῖς λόγοις τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἦθος ἐνιδοῦσα καὶ θαυμάσασα τὴν ἔντευξιν αὐτοῦ πολὺν νοῦν ἔχουσαν εὔχεται

1, 97—98 H. 6, 94—96 R.

6. Hom. I 458 26. ἐμοὶ idem ζ 244: ἐμεῦ

τοιούτῳ cυνοικεῖν μᾶλλον ἢ πλωτικῷ τινι καὶ ὀρχηcτικῷ τῶν πολιτῶν, ἄξιον ἄγαcθαι. πάλιν τῆc Πηνελόπηc τοῖc μνηcτῆρcι προcδιαλεγομένηc οὐκ ἀπανθρώπωc, ἐκείνων δ' αὐτῇ χαριζομένων ἱμάτια καὶ κόcμον ἄλλον, ἡδόμενοc Ὀδυccεύc

C ‘οὕνεκα τῶν μὲν δῶρα παρέλκετο, θέλγε δὲ θυμόν’,

εἰ μὲν ἐπὶ τῇ δωροδοκίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ χαίρει, τὸν κωμῳδούμενον ὑπερβάλλει μαcτροπείᾳ Πολίαγρον

‘εὐδαίμων Πολίαγροc
οὐράνιον αἶγα πλουτοφόρον τρέφων’·

εἰ δὲ μᾶλλον οἰόμενοc ὑποχειρίουc ἕξειν διὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ μέλλον οὐ προcδοκῶνταc, λόγον ἔχει τὸ ἡδόμενον αὐτῷ καὶ θαρροῦν. ὁμοίωc ἐπὶ τῇ διαριθμήcει τῶν χρημάτων, ἃ cυνεξέθηκαν οἱ Φαίακεc αὐτῷ καὶ ἀπέπλευcαν, εἰ μὲν ἀληθῶc ἐν ἐρημίᾳ τοD cαύτῃ καὶ τῶν καθ' αὑτὸν ἀcαφείᾳ καὶ ἀδηλότητι γεγονὼc περὶ τῶν χρημάτων φοβεῖται

‘μή τι οἱ οἴχωνται κοίληc ἐπὶ νηὸc ἄγοντεc’,

οἰκτείρειν ἄξιον ἢ βδελύττεcθαι νὴ Δία τὴν φιλοπλουτίαν· εἰ δ', ὥcπερ ἔνιοι λέγουcι, περὶ τῆc Ἰθάκηc ἀμφιδοξῶν οἴεται τὴν τῶν χρημάτων cωτηρίαν ἀπόδειξιν εἶναι τῆc τῶν Φαιάκων ὁcιότητοc (οὐ γὰρ ἂν ἀκερδῶc φέρονταc αὐτὸν εἰc ἀλλοτρίαν ἐκβαλεῖν χώραν καὶ καταλιπεῖν, ἀποcχομένουc τῶν χρημάτων), οὔτε φαύλῳ τεκμηρίῳ χρῆται, καὶ τὴν πρόνοιαν ἄξιον
E ἐπαινεῖν. ἔνιοι δὲ καὶ τὴν ἔκθεcιν αὐτὴν εἰ μὲν

1, 98—100 H. 6, 96—97 R

6. Homer. ϲ 282 10. Meinek. IV. p. 667 19. Homer. ν 216 ἄγοντεc idem: ἔχοντεc

ἀληθῶς ἐγένετο καθεύδοντος ψέγουσι, καὶ Τυρρηνοὺς ἱστορίαν τινά φασι διαφυλάττειν ὡς ὑπνώδους φύσει τοῦ Ὀδυσσέως γενομένου καὶ δυσεντεύκτου διὰ τοῦτο τοῖς πολλοῖς ὄντος. εἰ δ' οὐκ ἦν ἀληθὴς ὁ ὕπνος, ἀλλ' αἰδούμενος μὲν ἀποπέμψαι τοὺς Φαίακας ἄνευ ξενίων καὶ φιλοφροσύνης, μὴ δυνάμενος δὲ τοὺς ἐχθροὺς λαθεῖν ἐκείνων συμπαρόντων ἐχρήσατο τῆς ἀπορίας παρακαλύμματι, κοιμωμένῳ ποιήσας ὅμοιον ἑαυτόν, ἀποδέχονται. καὶ ταῦτα δὴ τοῖς νέοις ὑποδεικνύοντες οὐκ ἐάσομεν φορὰν πρὸς τὰ φαῦλα γίγνεσθαι τῶν ἠθῶν ἀλλὰ τῶν βελτιόνων ζῆλον καὶ προαίρεσιν, εὐθὺς τοῖς μὲν τὸ ψέγειν τοῖς δὲ τὸ ἐπαινεῖν F ἀποδιδόντες. μάλιστα δὲ τοῦτο ποιεῖν δεῖ ἐν ταῖς τραγῳδίαις, ὅσαι λόγους ἔχουσι πιθανοὺς καὶ πανούργους ἐν πράξεσιν ἀδόξοις καὶ πονηραῖς. οὐ πάνυ γὰρ ἀληθὲς τὸ τοῦ Σοφοκλέους λέγοντος

'οὐκ ἔστ' ἀπ' ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά'·

καὶ γὰρ αὐτὸς εἴωθεν ἤθεσι φαύλοις καὶ ἀτόποις πράγμασι λόγους ἐπιγελῶντας καὶ φιλανθρώπους αἰτίας πορίζειν. καὶ ὁ σύσκηνος αὐτοῦ πάλιν ὁρᾷς ὅτι τήν τε Φαίδραν καὶ προσεγκαλοῦσαν τῷ Θησεῖ πεποίηκεν 28 ὡς διὰ τὰς ἐκείνου παρανομίας ἐρασθεῖσαν τοῦ Ἱππολύτου. τοιαύτην δὲ καὶ τῇ Ἑλένῃ παρρησίαν κατὰ τῆς Ἑκάβης ἐν ταῖς Τρωάσι δίδωσιν, οἰομένῃ δεῖν ἐκείνην κολάζεσθαι μᾶλλον ὅτι μοιχὸν αὐτῆς ἔτεκε. μηδὲν οὖν τούτων κομψὸν ἡγεῖσθαι καὶ πανοῦργον ὁ νέος ἐθιζέσθω, μηδὲ προσμειδιάτω ταῖς τοιαύταις εὑρεσιλογίαις, ἀλλὰ βδελυττέσθω τοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τὰ ἔργα τῆς ἀκολασίας.

1, 100—101 H. 6, 97—99 R

17. Nauck. p. 247 18. αὐτὸς Emperius: οὗτος 19. Nauck. Eurip. Fr. 430[b] p. 113 24. Τρωάσι] V. 919

9. Ἐπὶ πᾶσι τοίνυν καὶ τὸ τὴν αἰτίαν ἑκάστου B τῶν λεγομένων ἐπιζητεῖν χρήσιμόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ Κάτων ἔτι παιδάριον ὢν ἔπραττε μὲν ὃ προστάξειεν ὁ παιδαγωγός, αἰτίαν δὲ καὶ λόγον ἀπῄτει τοῦ προστάγματος· τοῖς δὲ ποιηταῖς οὐ πειστέον ὥσπερ παιδαγωγοῖς ἢ νομοθέταις, ἂν μὴ λόγον ἔχῃ τὸ ὑποκείμενον. ἕξει δέ, ἄνπερ χρηστὸν ᾖ· ἂν δὲ μοχθηρόν, ὀφθήσεται κενὸν καὶ μάταιον. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πικρῶς ἀπαιτοῦσι, καὶ διαπυνθάνονται πῶς λέλεκται

'μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν
πινόντων'

καί

'ὃς δέ κ' ἀνὴρ ἀπὸ ὧν ὀχέων ἕτερ' ἅρμαθ' ἵκηται,
C ἔγχει ὀρεξάσθω'.

τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως παραδέχονται τὴν πίστιν, οἷα καὶ ταῦτ' ἐστίν

'δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ,
ὅταν συνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά',

καί

'σμικρὸν φρονεῖν χρὴ τὸν κακῶς πεπραγότα'.

καίτοι ταῦτα τῶν ἠθῶν ἅπτεται καὶ τοὺς βίους διαταράττει, κρίσεις ἐμποιοῦντα φαύλας καὶ δόξας ἀγεννεῖς, ἂν μὴ πρὸς ἕκαστον αὐτῶν εἰθισμένοι λέγωμεν D διὰ τί σμικρὸν φρονεῖν χρὴ τὸν κακῶς πεπραγότα καὶ μὴ μᾶλλον ἀνταίρειν τῇ τύχῃ καὶ ποιεῖν ὑψηλὸν ἑαυτὸν καὶ ἀταπείνωτον; διὰ τί δέ, ἂν ἐκ πατρὸς

1, 102—103 H. 6, 99—100 R

11. Hesiod. O. et D. 739 14. Homer. Δ 306 18. Eur. Hipp. 424 21. Nauck. p. 695 πεπραγότα Wagnerus: πεπραχότα 25. πεπραγότα*: πεπραχότα

φαύλου καὶ ἀνοήτου γεγονὼϲ αὐτὸϲ ὢ χρηϲτὸϲ καὶ φρόνιμοϲ, οὐ προϲήκει μοι διὰ τὴν ἐμὴν ἀρετὴν μέγα φρονεῖν ἀλλὰ καταπεπλῆχθαι καὶ ταπεινὸν εἶναι διὰ τὴν τοῦ πατρὸϲ ἀμαθίαν; ὁ γὰρ οὕτωϲ ἀπαντῶν καὶ ἀντερείδων καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον ὥϲπερ πνεύματι παραδιδοὺϲ ἑαυτὸν ἀλλ᾽ ὀρθῶϲ ἔχειν νομίζων τὸ ‘βλὰξ ἄνθρωποϲ ἐπὶ παντὶ λόγῳ φιλεῖ ἐπτοῆϲθαι’, πολλὰ διακρούϲεται τῶν οὐκ ἀληθῶϲ οὐδ᾽ ὠφελίμωϲ λεγομένων. ταῦτα μὲν οὖν ἀβλαβῆ παρέξει τὴν τῶν ποιημάτων ἀκρόαϲιν.

10. Ἐπεὶ δ᾽ ὥϲπερ ἐν ἀμπέλου φύλλοιϲ καὶ κλήμαϲιν E εὐθαλοῦϲι πολλάκιϲ ὁ καρπὸϲ ἀποκρύπτεται καὶ λανθάνει καταϲκιαζόμενοϲ, οὕτωϲ ἐν ποιητικῇ λέξει καὶ μυθεύμαϲι περικεχυμένοιϲ πολλὰ διαφεύγει τὸν νέον ὠφέλιμα καὶ χρήϲιμα (δεῖ δὲ τοῦτο μὴ πάϲχειν μηδ᾽ ἀποπλανᾶϲθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ ἐμφύεϲθαι μάλιϲτα τοῖϲ πρὸϲ ἀρετὴν φέρουϲι καὶ δυναμένοιϲ πλάττειν τὸ ἦθοϲ), οὐ χεῖρόν ἐϲτι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν ἐν βραχέϲιν, ἁψάμενον ὡϲ ἐν τύπῳ τῶν πραγμάτων, μήκη δὲ καὶ καταϲκευὰϲ καὶ παραδειγμάτων ὄχλον ἐῶντα τοῖϲ ἐπιδεικτικώτερον γράφουϲι. πρῶτον F μὲν οὖν τὰ χρηϲτὰ καὶ τὰ φαῦλα γιγνώϲκων ὁ νέοϲ ἤθη καὶ πρόϲωπα τοῖϲ λεγομένοιϲ προϲεχέτω καὶ ταῖϲ πράξεϲιν ἃϲ ὁ ποιητὴϲ ἑκατέροιϲ προϲηκόντωϲ ἀποδίδωϲιν. οἷον ὁ Ἀχιλλεὺϲ πρὸϲ τὸν Ἀγαμέμνονα λέγει, καίπερ λέγων μετ᾽ ὀργῆϲ

‘οὐ γὰρ ϲοί ποτε ἶϲον ἔχω γέραϲ, ὁππότ᾽ Ἀχαιοί
Τρώων ἐκπέρϲωϲ᾽ εὖ ναιόμενον πτολίεθρον’,

ὁ δὲ Θερϲίτηϲ ταὐτῷ λοιδορούμενοϲ λέγει

1, 103—105 H. 6, 100—102 R.

7. βλάξ] P. 41 A 27. Homer. A 163

'πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλιcίαι, πολλαὶ δὲ γυναῖκεc
εἰcὶν ἐνὶ κλιcίηc ἐξαίρετοί, ἅc τοι Ἀχαιοί
29 πρωτίcτῳ δίδομεν, εὖτ' ἂν πτολίεθρον ἕλωμεν',

καὶ πάλιν ὁ Ἀχιλλεύc

'αἴ κέ ποθι Ζεύc
δῶcι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι',

ὁ δὲ Θερcίτηc

'ὅν κεν ἐγὼ δήcαc ἀγάγω ἢ ἄλλοc Ἀχαιῶν'.

πάλιν τοῦ Ἀγαμέμνονοc ἐν τῇ ἐπιπωλήcει τὸν Διομήδην λοιδορήcαντοc ὃ μὲν οὐδὲν ἀντεῖπεν

'αἰδεcθεὶc βαcιλῆοc ἐνιπὴν αἰδοίοιο',

ὁ δὲ Cθένελοc, οὗ μηδεὶc λόγοc,

''Ατρείδη' φηcί, 'μὴ ψεύδε' ἐπιcτάμενοc cάφα εἰπεῖν.
B ἡμεῖc τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονεc εὐχόμεθ' εἶναι'.

ἡ γὰρ τοιαύτη διαφορὰ μὴ παρορωμένη διδάξει τὸν νέον ἀcτεῖον ἡγεῖcθαι τὴν ἀτυφίαν καὶ μετριότητα, τὴν δὲ μεγαλαυχίαν καὶ περιαυτολογίαν ὡc φαῦλον εὐλαβεῖcθαι. χρήcιμον δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονοc κατανοεῖν ἐνταῦθα. τὸν μὲν γὰρ Cθένελον ἀπροcαύδητον παρῆλθε, τοῦ δ' Ὀδυccέωc οὐκ ἠμέληcεν ἀλλ' ἠμείψατο καὶ προcηγόρευcεν

'ὡc γνῶ χωομένοιο· πάλιν δ' ὅ γε λάζετο μῦθον'.

τὸ μὲν γὰρ πᾶcιν ἀπολογεῖcθαι θεραπευτικὸν καὶ οὐκ
C ἀξιωματικόν· τὸ δὲ πάντων καταφρονεῖν ὑπερήφανον

1, 105—106 H. 6, 102—104 R.

1. Hom. Β 226 2. κλιcίηc idem: κλιcίῃ 5. Id. Α 128 8. Id. Β 231 11. Id. Δ 402 13. Id. Δ 404 24. Id. Δ 357

καὶ ἀνόητον. ἄριστα δ᾽ ὁ Διομήδης ἐν μὲν τῇ μάχῃ σιωπᾷ κακῶς ἀκούων ὑπὸ τοῦ βασιλέως· μετὰ δὲ τὴν μάχην παρρησίᾳ χρῆται πρὸς αὐτόν

'ἀλκὴν μέν μοι πρῶτον ὀνείδισας ἐν Δαναοῖσιν'.

εὖ δ᾽ ἔχει καὶ φρονίμου διαφορὰν ἀνδρὸς καὶ μάντεως πανηγυρικοῦ μὴ παραλιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ Κάλχας οὐ συνεῖδε τὸν καιρόν, ἀλλ᾽ ἐν πλήθει παρ᾽ οὐδὲν ἐποιήσατο κατηγορῆσαι τοῦ βασιλέως ὡς τὸν λοιμὸν αὐτοῖς ἐπαγαγόντος· ὁ δὲ Νέστωρ βουλόμενος ἐμβαλεῖν λόγον ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα διαλλαγῶν, ἵνα μὴ διαβαλεῖν δοκῇ τὸν Ἀγαμέμνονα πρὸς D τὸ πλῆθος ὡς ἁμαρτόντα καὶ χρησάμενον ὀργῇ,

'δαίνυ δαῖτα γέρουσιν· ἔοικέ τοι, οὔ τοι ἀεικές.
πολλῶν δ᾽ ἀγρομένων τῷ πείσεαι ὅς κεν ἀρίστην
βουλὴν βουλεύσῃ'.

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξαποστέλλει τοὺς πρέσβεις· τοῦτο γὰρ ἦν ἐπανόρθωσις ἁμαρτίας, ἐκεῖνο δὲ κατηγορία καὶ προπηλακισμός.

Ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐν τοῖς γένεσι διαφορὰς σκεπτέον, ὧν τοιοῦτός ἐστιν ὁ τρόπος. οἱ μὲν Τρῶες ἐπίασι μετὰ κραυγῆς καὶ θράσους, οἱ δ᾽ Ἀχαιοί

'σιγῇ δειδιότες σημάντορας'.

τὸ γὰρ ἐν χερσὶ τῶν πολεμίων ὄντων φοβεῖσθαι τοὺς E ἄρχοντας ἀνδρείας ἅμα καὶ πειθαρχίας σημεῖον. ὅθεν ὁ μὲν Πλάτων ἐθίζει τοὺς ψόγους φοβεῖσθαι καὶ τὰ αἰσχρὰ μᾶλλον ἢ τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους, ὁ δὲ Κάτων ἔλεγε φιλεῖν τοὺς ἐρυθριῶντας μᾶλλον ἢ τοὺς ὠχριῶντας. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἴδιος χαρακτήρ. ὁ μὲν γὰρ Δόλων ἐπαγγέλλεται

3. Hom. I 34 12. Id. I 70 21. Id. Δ 431

'τόφρα γὰρ ἐς στρατὸν εἶμι διαμπερὲς ὄφρ' ἂν ἵκωμαι
νῆ' Ἀγαμεμνονέην',

ὁ δὲ Διομήδης ἐπαγγέλλεται μὲν οὐδέν, ἧττον δ' ἄν
F φησι φοβηθῆναι μεθ' ἑτέρου πεμπόμενος. Ἑλληνικὸν οὖν καὶ ἀστεῖον ἡ πρόνοια, βαρβαρικὸν δὲ καὶ φαῦλον ἡ θρασύτης· καὶ δεῖ τὸ μὲν ζηλοῦν τὸ δὲ δυσχεραίνειν. ἔχεται δέ τινος οὐκ ἀχρήστου θεωρίας καὶ τὸ περὶ τοὺς Τρῶας καὶ τὸν Ἕκτορα πάθος, τοῦ Αἴαντος αὐτῷ μονομαχεῖν μέλλοντος. ὁ μὲν γὰρ Αἰσχύλος Ἰσθμοῖ πύκτου πληγέντος εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ κραυγῆς γενομένης 'οἷον' εἶπεν 'ἡ ἄσκησίς ἐστιν. οἱ θεώμενοι βοῶσιν, ὁ δὲ πληγεὶς σιωπᾷ'. τοῦ δὲ ποιητοῦ λέγοντος ὅτι τὸν Αἴαντα μετὰ τῶν ὅπλων προϊόντα λαμπρὸν οἱ μὲν Ἕλληνες ἔχαιρον ὁρῶντες,

30 'Τρῶας δὲ τρόμος αἰνὸς ἐπήλυθε γυῖα ἕκαστον,
Ἕκτορί τ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασσε',

τίς οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τὴν διαφοράν; τοῦ μὲν κινδυνεύοντος ἡ καρδία πηδᾷ μόνον, ὥσπερ παλαίειν νὴ Δί' ἢ σταδιοδρομεῖν μέλλοντος, τῶν δὲ θεωμένων τρέμει καὶ πάλλεται τὸ σῶμα δι' εὔνοιαν καὶ φόβον ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν τοῦ κρατίστου πρὸς τὸν κάκιστον διαφορὰν ἀποθεωρητέον. ὁ μὲν γὰρ Θερσίτης

'ἔχθιστος δ' Ἀχιλῆι μάλιστ' ἦν ἠδ' Ὀδυσῆι',

B ὁ δ' Αἴας ἀεί τε τῷ Ἀχιλλεῖ προσφιλὴς καὶ πρὸς τὸν Ἕκτορα λέγει περὶ αὐτοῦ

1, 107 H. 6, 105—107 R.

1. Homer. Κ 325 15. προϊόντα*: ποιούντων 17. Homer. Η 215 26. Id. Β 220

ʽνῦν μὲν δὴ σάφα εἴσεαι οἰόθεν οἶος
οἷοι καὶ Δαναοῖσιν ἀριστῆες μετέασι,
καὶ μετ᾽ Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα θυμολέοντα᾽.

καὶ τοῦτο μὲν Ἀχιλλέως τὸ ἐγκώμιόν ἐστι, τὰ δ᾽ ἑξῆς ὑπὲρ ἁπάντων εἴρηται χρησίμως

ʽἡμεῖς δ᾽ εἰμὲν τοῖοι οἳ ἂν σέθεν ἀντιάσαιμεν,
καὶ πολέες᾽,

οὔτε μόνον οὔτ᾽ ἄριστον ἀποφαίνων ἑαυτὸν ἀλλὰ μετὰ πολλῶν ὁμοίως δυνάμενον ἀμύνασθαι. ταῦτα C μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ διαφορᾶς, ἂν μὴ κἀκεῖνο βουλώμεθα προσλαβεῖν, ὅτι τῶν Τρώων ἑαλώκασι πολλοὶ ζῶντες, οὐδεὶς δὲ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τῶν μὲν ὑποπεπτώκασιν ἔνιοι τοῖς πολεμίοις, ὥσπερ ὁ Ἄδραστος, οἱ Ἀντιμάχου παῖδες, ὁ Λυκάων, αὐτὸς ὁ Ἕκτωρ δεόμενος περὶ ταφῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ἐκείνων δ᾽ οὐδείς, ὡς βαρβαρικοῦ τοῦ ἱκετεύειν καὶ ὑποπίπτειν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὄντος, Ἑλληνικοῦ δὲ τοῦ νικᾶν μαχόμενον ἢ ἀποθνήσκειν.

11. Ἐπεὶ δ᾽ ὥσπερ ἐν ταῖς νομαῖς ἡ μὲν μέλιττα διώκει τὸ ἄνθος, ἡ δ᾽ αἴξ τὸν θαλλόν, ἡ δ᾽ D ὗς τὴν ῥίζαν, ἄλλα δὲ ζῷα τὸ σπέρμα καὶ τὸν καρπόν, οὕτως ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τῶν ποιημάτων ὃ μὲν ἀπανθίζεται τὴν ἱστορίαν, ὃ δ᾽ ἐμφύεται τῷ κάλλει καὶ τῇ κατασκευῇ τῶν ὀνομάτων, καθάπερ ὁ Ἀριστοφάνης περὶ τοῦ Εὐριπίδου φησί

ʽχρῶμαι γὰρ αὐτοῦ τοῦ στόματος τῷ στρογγύλῳ᾽,

οἱ δὲ τῶν πρὸς τὸ ἦθος εἰρημένων ὠφελίμως ἔχονται, πρὸς οὓς δὲ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ἐστίν, ὑπομιμνή-

1, 108—109 H. 6, 107—108 R.

1. Hom. H 226 6. Id. H 231 9. δυνάμενον W: δυναμένων 11. καὶ ante πολλοὶ delevit W 26. Meinek. II. p. 1142

ϲκωμεν αὐτοὺϲ ὅτι δεινόν ἐϲτι τὸν μὲν φιλόμυθον
μὴ λανθάνειν τὰ καινῶϲ ἱϲτορούμενα καὶ περιττῶϲ,
μηδὲ τὸν φιλόλογον ἐκφεύγειν τὰ καθαρῶϲ πεφραϲ-
E μένα καὶ ῥητορικῶϲ, τὸν δὲ φιλότιμον καὶ φιλόκαλον
καὶ μὴ παιδιᾶϲ ἀλλὰ παιδείαϲ ἕνεκα ποιημάτων ἁπτό-
μενον ἀργῶϲ καὶ ἀμελῶϲ ἀκούειν τῶν πρὸϲ ἀνδρείαν
ἢ ϲωφροϲύνην ἀναπεφωνημένων. οἷα καὶ ταῦτ' ἐϲτί

'Τυδείδη, τί παθόντε λελάϲμεθα θούριδοϲ ἀλκῆϲ;
ἀλλ' ἄγε δεῦρο, πέπον, παρ' ἔμ' ἵϲταϲο· δὴ γὰρ ἔλεγχοϲ
ἔϲϲεται, εἴ κεν νῆαϲ ἕλῃ κορυθαίολοϲ Ἕκτωρ'.

τὸ γὰρ ἐν κινδύνῳ τοῦ διαφθαρῆναι καὶ ἀπολέϲθαι
μετὰ πάντων ὄντα τὸν φρονιμώτατον ὁρᾶν τὸ αἰ-
ϲχρὸν δεδοικότα καὶ τὸ ἐπονείδιϲτον ἀλλὰ μὴ θάνατον,
ἐμπαθῆ ποιήϲει πρὸϲ ἀρετὴν τὸν νέον. καὶ τό

'χαῖρε δ' Ἀθηναίῃ πεπνυμένῳ ἀνδρὶ δικαίῳ'

F τοιοῦτον ἐπιλογιϲμὸν δίδωϲι, μήτε πλουϲίῳ τινὶ μήτε
καλῷ τὸ ϲῶμα μήτ' ἰϲχυρῷ τὴν θεὸν χαίρουϲαν ἀλλὰ
φρονίμῳ καὶ δικαίῳ ποιήϲαϲ. καὶ πάλιν τὸν Ὀδυϲ-
ϲέα φάϲκουϲα μὴ περιορᾶν μηδὲ προλείπειν

'οὕνεκ' ἐπητήϲ ἐϲτι καὶ ἀγχίνοοϲ καὶ ἐχέφρων',

ἐνδείκνυται μόνον εἶναι τῶν ἡμετέρων θεοφιλὲϲ καὶ
θεῖον ἀρετήν, εἴγε δὴ τὰ ὅμοια χαίρειν τοῖϲ ὁμοίοιϲ
31 πέφυκεν. ἐπεὶ δὲ μεγάλου δοκοῦντοϲ εἶναι καὶ ὄν-
τοϲ τοῦ κρατεῖν ὀργῆϲ μεῖζόν ἐϲτιν ἡ φυλακὴ καὶ ἡ
πρόνοια τοῦ μὴ περιπεϲεῖν ὀργῇ μηδ' ἁλῶναι, καὶ
ταῦτα δεῖ τοῖϲ ἀναγιγνώϲκουϲιν ὑποδεικνύειν μὴ παρ-

1, 109—110 H. 6, 108—110 B.

5. παιδιᾶϲ Reiskius: παιγνίαϲ 9. ἀλλ' ἄγε Homerus Λ 313: ἀλλά γε 15. τὸ] διὰ τοῦ? 16. Homer. γ 52 21. Id. ν 332

έργως, ὅτι τὸν Πρίαμον ὁ Ἀχιλλεὺς οὐκ ἀναςχετικὸς ὢν οὐδὲ πρᾶος ἡςυχίαν ἄγειν κελεύει καὶ μὴ παροξύνειν αὐτόν

'μηκέτι νῦν μ' ἐρέθιζε, γέρον (νοέω δὲ καὶ αὐτός
Ἕκτορά τοι λῦςαι, Διόθεν δέ μοι ἄγγελος ἦλθε)
μή ςε, γέρον, οὐδ' αὐτὸν ἐνὶ κλιςίηςιν ἐάςω,
καὶ ἱκέτην περ ἐόντα, Διὸς δ' ἀλίτωμαι ἐφετμάς', B

καὶ τὸν Ἕκτορα λούςας καὶ περιςτείλας αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἀπήνην τίθηςι, πρὶν ᾐκιςμένον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὀφθῆναι,

'μὴ ὃ μὲν ἀχνυμένῃ κραδίῃ χόλον οὐκ ἐρύςαιτο,
παῖδα ἰδών, Ἀχιλῆι δ' ὀρινθείη φίλον ἦτορ
καί ἑ κατακτείνειε, Διὸς δ' ἀλίτηται ἐφετμάς'.

τὸ γὰρ ἐπιςφαλῶς πρὸς ὀργὴν ἔχοντα καὶ φύςει τραχὺν ὄντα καὶ θυμοειδῆ μὴ λανθάνειν ἑαυτὸν ἀλλ' ἐξευλαβεῖςθαι καὶ φυλάττεςθαι τὰς αἰτίας καὶ προκαταλαμβάνειν τῷ λογιςμῷ πόρρωθεν ὅπως οὐδ' C
ἄκων τῷ πάθει περιπεςεῖται, θαυμαςτῆς ἐςτι προνοίας. οὕτω δὲ δεῖ καὶ πρὸς μέθην τὸν φίλοινον ἔχειν καὶ πρὸς ἔρωτα τὸν ἐρωτικόν· ὥςπερ ὁ Ἀγηςίλαος οὐχ ὑπέμεινεν ὑπὸ τοῦ καλοῦ φιληθῆναι προςιόντος, ὁ δὲ Κῦρος οὐδ' ἰδεῖν τὴν Πάνθειαν ἐτόλμηςε, τῶν ἀπαιδεύτων τοὐναντίον ὑπεκκαύματα τοῖς πάθεςι ςυλλεγόντων καὶ πρὸς ἃ μάλιςτα κακῶς καὶ ὀλιςθηρῶς ἔχουςιν αὑτοὺς προϊεμένων. ὁ δ' Ὀδυςςεὺς οὐ μόνον ἑαυτὸν ἀνέχει θυμούμενον, ἀλλὰ καὶ τὸν Τηλέμαχον ἐκ τοῦ λόγου ςυνιδὼν χαλεπὸν ὄντα καὶ μιςοπόνηρον D
ἀμβλύνει καὶ παραςκευάζει πόρρωθεν ἡςυχίαν ἄγειν καὶ ἀνέχεςθαι, κελεύων

1, 110—111 H. 6, 110—111 R.

3. αὐτὸν*: αὐτὸν οὕτως 4. Homer. Ω 560 11. Id. Ω 584

'εἰ δέ μ' ἀτιμήcουcι δόμον κάτα, cὸν δὲ φίλον κῆρ
τετλάτω ἐν cτήθεccι κακῶc πάcχοντοc ἐμεῖο,
ἤν περ καὶ διὰ δῶμα ποδῶν ἕλκωcι θύραζε
ἢ βέλεcιν βάλλωcι· cὺ δ' εἰcορόων ἀνέχεcθαι'.

ὥcπερ γὰρ τοὺc ἵππουc οὐκ ἐν τοῖc δρόμοιc χαλινοῦcιν ἀλλὰ πρὸ τῶν δρόμων, οὕτω τοὺc δυcκαθέκτουc πρὸc τὰ δεινὰ καὶ θυμοειδεῖc προκαταλαμβάνοντεc τοῖc λογιcμοῖc καὶ προκαταρτύοντεc ἐπὶ τοὺc ἀγῶναc ἄγουcι. δεῖ δὲ μηδὲ τῶν ὀνομάτων ἀμελῶc ἀκούειν,
E ἀλλὰ τὴν μὲν Κλεάνθουc παιδιὰν παραιτεῖcθαι· κατειρωνεύεται γὰρ ἔcτιν ὅτε ποοcποιούμενοc ἐξηγεῖcθαι τό

'Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων'

καὶ τό

'Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε'

κελεύων ἀναγιγνώcκειν ὑφ' ἕν, ὡc τὸν ἐκ τῆc γῆc ἀναθυμιώμενον ἀέρα διὰ τὴν ἀνάδοcιν ἀναδωδωναῖον ὄντα. καὶ Χρύcιπποc δὲ πολλαχοῦ γλίcχροc ἐcτίν, οὐ παίζων ἀλλ' εὑρηcιλογῶν ἀπιθάνωc, καὶ παραβιαζόμενοc εὐρύοπα Κρονίδην εἶναι τὸν δεινὸν ἐν τῷ διαλέγεcθαι καὶ διαβεβηκότα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου. βέλτιον δὲ ταῦτα τοῖc γραμματικοῖc παρένταc ἐκεῖνα
F μᾶλλον πιέζειν οἷc ἅμα τὸ χρήcιμον καὶ πιθανὸν ἔνεcτιν

'οὐδέ με θυμὸc ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐcθλόc'

καί

1, 111—112 H. 6, 111—113 R.

1. Homer. π 274 14. Id. Γ 320 16. Id. Π 233
20. εὑρηcιλογῶν L. Dindorfius: εὑρεcιλογῶν 25. ἔνεcτιν*: ἐcτιν 26. Homer. Z 444

'πᾶcιν γὰρ ἐπίςτατο μείλιχος εἶναι'.

τήν τε γὰρ ἀνδρείαν ἀποφαίνων μάθημα καὶ τὸ προcφιλῶς ἅμα καὶ κεχαριcμένως ἀνθρώποις ὁμιλεῖν ἀπ' ἐπιστήμης καὶ κατὰ λόγον γίγνεσθαι νομίζων προτρέπει μὴ ἀμελεῖν ἑαυτῶν, ἀλλὰ μανθάνειν τὰ καλὰ καὶ προσέχειν τοῖς διδάσκουσιν, ὡς καὶ τὴν σκαιότητα καὶ τὴν δειλίαν ἀμαθίαν καὶ ἄγνοιαν οὖσαν. σφόδρα δὲ τούτοις κἀκεῖνα σύμφωνά ἐστιν ἃ λέγει περὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος

ἦ μὰν ἀμφοτέροισιν ὁμὸν γένος ἠδ' ἴα πάτρη, 32
ἀλλὰ Ζεὺς πρότερος γεγόνει καὶ πλείονα ᾔδη.

θειότατον γὰρ ἀποφαίνει τὴν φρόνησιν καὶ βασιλικώτατον, ἐν ᾗ τίθεται τὴν μεγίστην ὑπεροχὴν τοῦ Διός, ἅτε δὴ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἕπεσθαι ταύτῃ νομίζων. ἐθιστέον δ' ἅμα καὶ τούτων ἐγρηγορότως τὸν νέον ἀκούειν

'ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει· μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί'

καί

''Αντίλοχε, πρόσθεν πεπνυμένε, ποῖον ἔρεξας;
ᾔσχυνας μὲν ἐμὴν ἀρετήν, βλάψας δέ μοι ἵππους'

καί

'Γλαῦκε, τίη δὲ σὺ τοῖος ἐὼν ὑπέροπλον ἔειπας; B
ὢ πέπον, ἦ τ' ἐφάμην σε περὶ φρένας ἔμμεναι ἄλλων',

ὡς οὔτε ψευδομένων τῶν φρονίμων οὔτε κακομαχούντων ἐν τοῖς ἀγῶσιν οὔτε παρ' ἀξίαν ἑτέροις ἐγκαλούντων. καὶ τὸν Πάνδαρον δὲ πεισθῆναι λέγων διὰ

1, 112—113 H. 6, 113—114 R.

1. Homer. P 671 10. Id. N 354 17. Id. γ 20. 328
20. Id. Ψ 570 23. Id. P 170

τὴν ἀφροσύνην τὰ ὅρκια συγχέαι δῆλός ἐστιν οὐκ ἂν ἀδικῆσαι τὸν φρόνιμον ἡγούμενος. ὅμοια δ' ἔστι καὶ περὶ σωφροσύνης ὑποδεικνύειν ἐφιστάντα τοῖς οὕτω λεγομένοις

'τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο, δῖ' Ἄντεια,
κρυπταδίῃ φιλότητι μιγήμεναι· ἀλλὰ τὸν οὔ τι
C πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέοντα, δαΐφρονα Βελλεροφόντην'

καί

'ἡ δ' ἤτοι τὸ πρὶν μὲν ἀναίνετο ἔργον ἀεικές,
δῖα Κλυταιμνήστρη· φρεσὶ γὰρ κέχρητ' ἀγαθῇσιν'.

ἐν μὲν οὖν τούτοις τῇ φρονήσει τὴν τοῦ σωφρονεῖν αἰτίαν ἀποδίδωσιν, ἐν δὲ ταῖς παρὰ τὰς μάχας κελεύσεσιν ἑκάστοτε λέγων

'αἰδώς, ὦ Λύκιοι. πόσε φεύγετε; νῦν θοοὶ ἔστε'

καί

'ἀλλ' ἐν φρεσὶ θέσθε ἕκαστος
αἰδῶ καὶ νέμεσιν· δὴ γὰρ μέγα νεῖκος ὄρωρεν'

D ἀνδρείους ἔοικε ποιεῖν τοὺς σώφρονας διὰ τὸ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰς ἡδονὰς δυναμένους ὑπερβαίνειν καὶ τοὺς κινδύνους ὑφίστασθαι. ἀφ' ὧν καὶ Τιμόθεος ὁρμηθεὶς οὐ κακῶς ἐν τοῖς Πέρσαις τοὺς Ἕλληνας παρεκάλει

'σέβεσθ' αἰδῶ συνεργὸν ἀρετᾶς δοριμάχου',

Αἰσχύλος δὲ καὶ τὸ πρὸς δόξαν ἔχειν ἀτύφως καὶ μὴ διασοβεῖσθαι μηδ' ἐπαίρεσθαι τοῖς παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνοις ἐν τῷ φρονεῖν τίθεται περὶ τοῦ Ἀμφιαράου γράφων

1, 113—114 H. 6, 114—116 B.

5. Homer. Ζ 160 10. Id. γ 265 15. Id. Π 422
17. Id. Ν 121 24. Bergk. p. 1271[3] 25. Αἰσχύλος] Sept. 599

‘οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ’ εἶναι θέλει,
βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος, E
ἀφ’ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα’·

τὸ γὰρ ἐφ’ ἑαυτῷ καὶ τῇ διαθέσει τῇ περὶ αὑτὸν οὔσῃ κρατίστῃ μεγαλοφρονεῖν νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστι. πάντων οὖν ἀναγομένων εἰς τὴν φρόνησιν ἀποδείκνυται πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐπιγιγνόμενον ἐκ λόγου καὶ διδασκαλίας.

12. Ἡ μὲν οὖν μέλιττα φυσικῶς ἐν τοῖς δριμυτάτοις ἄνθεσι καὶ ταῖς τραχυτάταις ἀκάνθαις ἐξανευρίσκει τὸ λειότατον μέλι καὶ χρηστικώτατον, οἱ δὲ παῖδες, ἂν ὀρθῶς ἐντρέφωνται τοῖς ποιήμασιν, καὶ ἀπὸ τῶν φαύλους καὶ ἀτόπους ὑποψίας ἐχόντων ἕλκειν F τι χρήσιμον ἁμωσγέπως μαθήσονται καὶ ὠφέλιμον. αὐτίκα γοῦν ὕποπτός ἐστιν ὁ Ἀγαμέμνων ὡς διὰ δωροδοκίαν ἀφεὶς τῆς στρατείας τὸν πλούσιον ἐκεῖνον τὸν τὴν Αἴθην χαρισάμενον αὐτῷ

‘δῶρ’, ἵνα μή οἱ ἕποιθ’ ὑπὸ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν
ἀλλ’ αὐτοῦ τέρποιτο μένων· μέγα γάρ οἱ ἔδωκεν
Ζεὺς ἄφενος’.

ὀρθῶς δέ γε ἐποίησεν, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, ἵππον ἀγαθὴν ἀνθρώπου τοιούτου προτιμήσας· οὐδὲ γὰρ κυνὸς ἀντάξιος οὐδ’ ὄνου μὰ Δία δειλὸς ἀνὴρ καὶ ἄναλκις, ὑπὸ πλούτου καὶ μαλακίας διερρυηκώς. 33 πάλιν αἴσχιστα δοκεῖ τὸν υἱὸν ἡ Θέτις ἐφ’ ἡδονὰς παρακαλεῖν καὶ ἀναμιμνήσκειν ἀφροδισίων. ἀλλὰ κἀνταῦθα δεῖ παραθεωρεῖν τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἐγκράτειαν, ὅτι τῆς Βρισηίδος ἐρῶν ἡκούσης πρὸς αὐτόν, εἰδὼς τὴν τοῦ βίου τελευτὴν ἐγγὺς οὖσαν οὐ σπεύδει τῶν

1, 114–115 H. 6, 116–117 B.

7. ἐκ λόγου Krebsius: ἑκάστου 17. τὸν* 18. Hom. Ψ 297

ἡδονῶν πρὸς ἀπόλαυσιν οὐδ' ὥσπερ οἱ πολλοὶ πενθεῖ τὸν φίλον ἀπραξίᾳ καὶ παραλείψει τῶν καθηκόντων, ἀλλὰ τῶν μὲν ἡδονῶν διὰ τὴν λύπην ἀπέχεται, ταῖς δὲ πράξεσι καὶ ταῖς στρατηγίαις ἐνεργός ἐστι. πάλιν ὁ Ἀρχίλοχος οὐκ ἐπαινεῖται λυπούμενος μὲν B ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς ἀδελφῆς διεφθαρμένῳ κατὰ θάλασσαν, οἴνῳ δὲ καὶ παιδιᾷ πρὸς τὴν λύπην μάχεσθαι διανοούμενος. αἰτίαν μέντοι λόγον ἔχουσαν εἴρηκεν

'οὔτε τι γὰρ κλαίων ἰήσομαι οὔτε κάκιον
θήσω τερπωλὰς καὶ θαλίας ἐφέπων'.

εἰ γὰρ ἐκεῖνος οὐδὲν ἐνόμιζεν ποιήσειν κάκιον τερπωλὰς καὶ θαλίας ἐφέπων, πῶς ἡμῖν τὰ παρόντα χεῖρον ἕξει φιλοσοφοῦσι καὶ πολιτευομένοις καὶ προϊ- C οῦσιν εἰς ἀγορὰν καὶ καταβαίνουσιν εἰς Ἀκαδήμειαν καὶ γεωργίαν ἐφέπουσιν; ὅθεν οὐδ' αἱ παραδιορθώσεις φαύλως ἔχουσιν αἷς Κλεάνθης ἐχρήσατο καὶ Ἀντισθένης, ὃ μὲν εὖ μάλα τοὺς Ἀθηναίους ἰδὼν θορυβήσαντας ἐν τῷ θεάτρῳ

'τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ';

παραβάλλων εὐθύς

'αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρόν, κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ',

ὁ δὲ Κλεάνθης περὶ τοῦ πλούτου

'φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσους πεσὸν
δαπάναισι σῶσαι'

μεταγράφων οὕτω

D 'πόρναις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσους πεσὸν
δαπάναις ἐπιτρῖψαι.

καὶ ὁ Ζήνων ἐπανορθούμενος τὸ τοῦ Σοφοκλέους

1, 115—116 H. 6, 117—119 R.

9. Bergk. p. 687[3] 19. Nauck. p. 293 23. Eur. El. 428

'ὅϲτιϲ δὲ πρὸϲ τύραννον ἐμπορεύεται,
κείνου 'ϲτι δοῦλοϲ, κἂν ἐλεύθεροϲ μόλῃ'

μετέγραφεν

'οὐκ ἔϲτι δοῦλοϲ, ἢν ἐλεύθεροϲ μόλῃ',

τῷ ἐλευθέρῳ νῦν ϲυνεκφαίνων τὸν ἀδεᾶ καὶ μεγαλόφρονα καὶ ἀταπείνωτον. τί δὴ κωλύει καὶ ἡμᾶϲ ταῖϲ τοιαύταιϲ ὑποφωνήϲεϲι τοὺϲ νέουϲ παρακαλεῖν πρὸϲ τὸ βέλτιον, οὕτω πωϲ χρωμένουϲ τοῖϲ λεγομένοιϲ;

τόδ' ἐϲτὶ τὸ ζηλωτὸν ἀνθρώποιϲ, ὅτῳ E
τόξον μερίμνηϲ εἰϲ ὃ βούλεται πέϲῃ.

οὔκ, ἀλλ'

ὅτῳ
τόξον μερίμνηϲ εἰϲ ὃ ϲυμφέρει πέϲῃ.

τὸ γὰρ ἃ μὴ δεῖ βουλόμενον λαμβάνειν καὶ τυγχάνειν οἰκτρόν ἐϲτι καὶ ἄζηλον.

'οὐκ ἐπὶ πᾶϲίν ϲ' ἐφύτευϲ' ἀγαθοῖϲ,
'Αγάμεμνον, 'Ατρεύϲ.
δεῖ δέ ϲε χαίρειν καὶ λυπεῖϲθαι'.

μὰ Δία, φήϲομεν, ἀλλὰ δεῖ ϲε χαίρειν, μὴ λυπεῖϲθαι τυγχάνοντα μετρίων·

οὐ γὰρ ἐπὶ πᾶϲίν ϲ' ἐφύτευϲ' ἀγαθοῖϲ
'Αγάμεμνον, 'Ατρεύϲ.

'αἰαῖ τόδ' ἤδη θεῖον ἀνθρώποιϲ κακόν,
ὅταν τιϲ εἰδῇ τἀγαθόν, χρῆται δὲ μή'. F

θηριῶδεϲ μὲν οὖν καὶ ἄλογον καὶ οἰκτρὸν εἰδότα τὸ βέλτιον ὑπὸ τοῦ χείρονοϲ ἐξ ἀκραϲίαϲ καὶ μαλακίαϲ ἄγεϲθαι.

1, 116—117 H. 6, 119—120 R.

1. Nauck. p. 253 9. Id. p. 695 15. ἄζηλον*: ἄζηλον καὶ 16. Eur. Iph. A. 29 23. Nauck. p. 449

'τρόπος ἔcθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος'.

τρόπος μὲν οὖν καὶ λόγος ἢ τρόπος διὰ λόγου, καθάπερ ἱππεὺς διὰ χαλινοῦ καὶ διὰ πηδαλίου κυβερνήτης, οὐδὲν οὕτω φιλάνθρωπον οὐδὲ cυγγενὲς ἐχούσης τῆς ἀρετῆς ὄργανον ὡς τὸν λόγον.

34 'πρὸς θῆλυ νεύει μᾶλλον ἢ 'πὶ τἄρρενα;
ὅπου προςῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος'.

ἦν δὲ βέλτιον εἰπεῖν

ὅπου προςῇ τὸ cῶφρον, ἀμφιδέξιος

ὡς ἀληθῶς καὶ ἰςόρροπος· ὁ δ' ὑφ' ἡδονῆς καὶ ὥρας ὧδε κἀκεῖ μετοιακιζόμενος ἐπαρίςτερος καὶ ἀβέβαιος.

'φόβος τὰ θεῖα τοῖςι cώφροςιν βροτῶν'.

καὶ μὴν οὐδαμῶς, ἀλλά

θάρςος τὰ θεῖα τοῖςι cώφροςιν βροτῶν,

φόβος δὲ τοῖς ἄφροςι καὶ ἀνοήτοις καὶ ἀχαρίςτοις,
B ὅτι καὶ τὴν παντὸς αἰτίαν ἀγαθοῦ δύναμιν καὶ ἀρχὴν ὡς βλάπτουςαν ὑφορῶνται καὶ δεδίαςι. τὸ μὲν οὖν τῆς ἐπανορθώςεως γένος τοιοῦτόν ἐςτι.

13. Τὴν δ' ἐπὶ πλέον τῶν λεγομένων χρῆςιν ὑπέδειξεν ὀρθῶς ὁ Χρύςιππος, ὅτι δεῖ μετάγειν καὶ διαβιβάζειν ἐπὶ τὰ ὁμοειδῆ τὸ χρήςιμον. ὅ τε γὰρ Ἡςίοδος εἰπών

'οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη'

καὶ περὶ κυνὸς ταὐτὸ καὶ περὶ ὄνου λέγει καὶ περὶ πάντων ὁμοίως τῶν ἀπολέςθαι δυναμένων. καὶ πάλιν τοῦ Εὐριπίδου λέγοντος

1, 117—118 H. 6, 120—122 R.

1. Meinek. IV. p. 209 2. τρόπος*: καὶ τρόπος 3. ἱππεὺς Grotius: ἵππος καὶ διὰ*: καὶ 6. Nauck. p. 288 13. Id. p. 695 24. O. et D. 348

'τίς δ' ἔστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν';

ὑπακουστέον ὅτι καὶ περὶ πόνου καὶ νόσου ταὐτὸν εἴρηκεν. C ὡς γὰρ φαρμάκου πρὸς ἓν ἁρμόσαντος νόσημα τὴν δύναμιν καταμαθόντες οἱ ἰατροὶ μετάγουσι καὶ χρῶνται πρὸς ἅπαν τὸ παραπλήσιον, οὕτω καὶ λόγον κοινοῦν καὶ δημοσιεύειν τὴν χρείαν δυνάμενον οὐ χρὴ περιορᾶν ἑνὶ πράγματι συνηρτημένον ἀλλὰ κινεῖν ἐπὶ πάντα τὰ ὅμοια, καὶ τοὺς νέους ἐθίζειν τὴν κοινότητα συνορᾶν καὶ μεταφέρειν ὀξέως τὸ οἰκεῖον, ἐν πολλοῖς παραδείγμασι ποιουμένους μελέτην καὶ ἄσκησιν ὀξυηκοΐας, ἵνα τοῦ Μενάνδρου λέγοντος

'μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει'

τοῦτο καὶ περὶ δόξης καὶ περὶ ἡγεμονίας καὶ περὶ λόγου δυνάμεως εἰρῆσθαι νομίζωσι, τὴν δὲ πρὸς τὸν D Ἀχιλλέα τὸν ἐν Σκύρῳ καθήμενον ἐν ταῖς παρθένοις γεγενημένην ἐπίπληξιν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως

'σὺ δ', ὦ τὸ λαμπρὸν φῶς ἀποσβεννὺς γένους,
ξαίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς';

καὶ πρὸς τὸν ἄσωτον οἴωνται λέγεσθαι καὶ πρὸς τὸν αἰσχροκερδῆ καὶ πρὸς τὸν ἀμελῆ καὶ ἀπαίδευτον

πίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς,

ἢ κυβεύεις ἢ ὀρτυγοκοπεῖς ἢ καπηλεύεις ἢ τοκογλυφεῖς, μηδὲν μέγα φρονῶν μηδ' ἄξιον τῆς εὐγενείας;

'μὴ πλοῦτον εἴπῃς. οὐχὶ θαυμάζω θεόν
ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο'. E

οὐκοῦν μηδὲ δόξαν εἴπῃς μηδὲ σώματος εὐμορφίαν

1, 118—120 H. 6, 122—124 R.

1. Nauck. p. 523 2. ταὐτὸν*: ταὐτὰ 6. κοινοῦν W: κοινὸν 11. ὀξυηκοΐας Stephanus: ὀξυκοΐας 12. Meinek. IV. p. 103 17. Nauck. p. 653 19. οἴωνται*: οἷόν τε 24. Nauck. p. 294 25. χὠ nescio quis: καὶ ὁ

μηδὲ στρατηγικὴν χλαμύδα μηδ' ἱερατικὸν στέφανον, ὧν καὶ τοὺς κακίστους δρῶμεν τυγχάνοντας.

'τῆς δειλίας γὰρ αἰσχρὰ γίγνεται τέκνα'

καὶ ναὶ μὰ Δία τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τοῦ φθόνου καὶ τῶν ἄλλων νοσημάτων ἁπάντων. ἄριστα δ' εἰρηκότος Ὁμήρου τό

'Δύσπαρι εἶδος ἄριστε

καὶ τό

F '῞Εκτορ εἶδος ἄριστε'

(ψόγου γὰρ ἀποφαίνει καὶ λοιδορίας ἄξιον ᾧ μηδέν ἐστιν ἀγαθὸν εὐμορφίας κάλλιον) ἐφαρμοστέον τοῦτο τοῖς ὁμοίοις, κολούοντα τοὺς μεγαλοφρονοῦντας ἐπὶ τοῖς μηδενὸς ἀξίοις, καὶ διδάσκοντα τοὺς νέους ὄνειδος ἡγεῖσθαι καὶ λοιδορίαν τὸ 'χρήμασιν ἄριστε' 35 καὶ 'δείπνοις ἄριστε' καὶ 'παισὶν ἢ ὑποζυγίοις ἄριστε' καὶ νὴ Δία τὸ λέγειν ἐφεξῆς ἄριστε. δεῖ γὰρ ἐκ τῶν καλῶν διώκειν τὴν ὑπεροχὴν καὶ περὶ τὰ πρῶτα πρῶτον εἶναι καὶ μέγαν ἐν τοῖς μεγίστοις· ἡ δ' ἀπὸ μικρῶν δόξα καὶ φαύλων ἄδοξός ἐστι καὶ ἀφιλότιμος. τοῦτο δ' ἡμᾶς εὐθὺς ὑπομιμνήσκει τὸ παράδειγμα τοῦ τοὺς ψόγους ἀποθεωρεῖν καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐν τοῖς Ὁμήρου μάλιστα ποιήμασιν· ἔμφασις γὰρ γίγνεται μεγάλη τοῦ τὰ σωματικὰ καὶ τυχηρὰ μὴ μεγάλης ἄξια σπουδῆς νομίζειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς δεξιώσεσι καὶ ἀνακλήσεσιν οὐ καλοὺς οὐδὲ πλουσίους οὐδ' ἰσχυροὺς προσαγορεύουσιν, ἀλλὰ τοιαύταις εὐφημίαις χρῶνται

B 'διογενὲς Λαερτιάδη, πολμήχαν' Ὀδυσσεῦ'

1, 120—121 H. 6, 124—125 R.

3. Nauck. p. 695 7. Homer. Γ 39 9. Id. Ρ 142
11. τοῦτο*: τοῦτο καὶ 20. τοῦ*: τὸ 28. Homer. Β 173

καί

'Ἕκτορ υἱὲ Πριάμοιο, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντε'

καί

'ὦ Ἀχιλεῦ Πηλέος υἱέ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν'

καί

'δῖε Μενοιτιάδη, τῷ ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ'.

ἔπειτα λοιδοροῦσιν οὐδὲν ἐφαπτόμενοι τῶν σωματικῶν, ἀλλὰ τοῖς ἁμαρτήμασι τοὺς ψόγους ἐπιφέροντες

'οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο'

καί

'Αἶαν νεῖκος ἄριστε, κακοφραδές' C

καί

'Ἰδομενεῦ, τί πάρος λαβρεύαι; οὐδέ τί σε χρὴ
λαβραγόρην ἔμεναι'

καί

'Αἶαν ἁμαρτοεπὲς βουγάιε'.

καὶ τέλος ὁ Θερσίτης ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως οὐ χωλὸς οὐ φαλακρὸς οὐ κυρτὸς ἀλλ' ἀκριτόμυθος λοιδορεῖται, τὸν δ' Ἥφαιστον ἡ τεκοῦσα φιλοφρονουμένη προσηγόρευσεν ἀπὸ τῆς χωλότητος

'ὄρσεο κυλλοπόδιον, ἐμὸν τέκος'.

οὕτως Ὅμηρος καταγελᾷ τῶν αἰσχυνομένων ἐπὶ χωλότησιν ἢ τυφλότησιν, οὔτε ψεκτὸν ἡγούμενος τὸ μὴ αἰσχρὸν οὔτ' αἰσχρὸν τὸ μὴ δι' ἡμᾶς ἀλλ' ἀπὸ τύχης γιγνόμενον. δύο δὴ περιγίγνεται μεγάλα τοῖς τῶν D ποιητῶν ἐθιζομένοις ἀκούειν, τὸ μὲν εἰς μετριότητα, μηδενὶ τύχην ἐπαχθῶς καὶ ἀνοήτως ὀνειδίζειν, τὸ δ'

1, 121 H. 6, 125—126 B.

2. Hom. Η 47 4. Id. Τ 216 4. Id. Λ 608 9. Id. Α 225 12. Id. Ψ 483 14. Id. Ψ 474 17. Id. Ν 824 22. Id. Φ 331

εἰς μεγαλοφροσύνην, αὐτοὺς χρησαμένους τύχαις μὴ ταπεινοῦσθαι μηδὲ ταράττεσθαι, φέρειν δὲ πράως καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας καὶ γέλωτας, μάλιστα μὲν τὸ τοῦ Φιλήμονος ἔχοντας πρόχειρον

'ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν'.

ἂν δὲ φαίνηταί τις ἐπιλήψεως δεόμενος, τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν παθῶν ἐπιλαμβάνεσθαι, ὥσπερ ὁ τραγικὸς Ἄδραστος, τοῦ Ἀλκμέωνος εἰπόντος πρὸς αὐτόν

E 'ἀνδροκτόνου γυναικὸς ὁμογενὴς ἔφυς',

ἀπεκρίνατο

'σὺ δ' αὐτόχειρ γε μητρὸς ἥ σ' ἐγείνατο'.

καθάπερ γὰρ οἱ τὰ ἱμάτια μαστιγοῦντες οὐχ ἅπτονται τοῦ σώματος, οὕτως οἱ δυστυχίας τινὰς ἢ δυσγενείας ὀνειδίζοντες εἰς τὰ ἐκτὸς ἐντείνονται κενῶς καὶ ἀνοήτως, τῆς ψυχῆς δ' οὐ θιγγάνουσιν οὐδὲ τῶν ἀληθῶς ἐπανορθώσεως δεομένων καὶ δήξεως.

14. Καὶ μὴν ὥσπερ ἐπάνω πρὸς τὰ φαῦλα καὶ
F βλαβερὰ ποιήματα λόγους καὶ γνώμας ἀντιτάσσοντες ἐνδόξων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐδοκοῦμεν ἀφιστάναι καὶ ἀνακρούειν τὴν πίστιν, οὕτως ὅ τι ἂν ἀστεῖον εὕρωμεν παρ' αὐτοῖς καὶ χρηστόν, ἐκτρέφειν χρὴ καὶ αὔξειν ἀποδείξεσι καὶ μαρτυρίαις φιλοσόφοις, ἀποδιδόντας τὴν εὕρεσιν ἐκείνοις. καὶ γὰρ δίκαιον καὶ ὠφέλιμον, ἰσχὺν τῆς πίστεως καὶ ἀξίωμα προσλαμβανούσης, ὅταν τοῖς ἀπὸ σκηνῆς λεγομένοις καὶ πρὸς λύραν ᾀδομένοις καὶ μελετωμένοις ἐν διδασκαλείῳ τὰ Πυθαγόρου δόγματα καὶ τὰ Πλάτωνος ὁμολογῇ, καὶ

1, 121—123 H. 6, 126—128 R.

5. Meinek. IV. p. 9 11. 13. Nauck. p. 695

τὰ Χίλωνοϲ παραγγέλματα καὶ τὰ Βίαντοϲ ἐπὶ τὰϲ
αὐτὰϲ ἄγῃ γνώμαϲ ἐκείνοιϲ τοῖϲ παιδικοῖϲ ἀναγνώϲ- 36
μαϲιν. ὅθεν οὐ παρέργωϲ ὑποδεικτέον ὅτι τὸ μέν

'οὔ τοι, τέκνον ἐμόν, δέδοται πολεμήια ἔργα,
ἀλλὰ ϲύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο'

καὶ τό

'Ζεὺϲ γάρ τοι νεμεϲᾷ, ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιο'

οὐδὲν διαφέρει τοῦ 'γνῶθι ϲαυτόν', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔχει διάνοιαν ἐκείνῳ· τὸ δέ

'νήπιοι, οὐδ' ἴϲαϲιν ὅϲῳ πλέον ἥμιϲυ παντόϲ'

καὶ τό

'ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύϲαντι κακίϲτη'

ταὐτόν ἐϲτι τοῖϲ Πλάτωνοϲ ἐν Γοργίᾳ καὶ Πολιτείᾳ B
δόγμαϲι περὶ τοῦ 'τὸ ἀδικεῖν κάκιον εἶναι τοῦ ἀδικεῖϲθαι' καὶ τοῦ κακῶϲ πάϲχειν τὸ ποιεῖν κακῶϲ βλαβερώτερον. ἐπιρρητέον δὲ καὶ τῷ τοῦ Αἰϲχύλου

'θάρϲει· πόνου γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον'

ὅτι τοῦτό ἐϲτι τὸ παρ' Ἐπικούρου θρυλούμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡϲ 'οἱ μεγάλοι πόνοι ϲυντόμωϲ ἐξάγουϲιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθοϲ οὐκ ἔχουϲιν'. ὧν τὸ μὲν εἴρηκεν ὁ Αἰϲχύλοϲ ἐναργῶϲ, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παρακείμενόν ἐϲτιν. εἰ γὰρ ὁ μέγαϲ καὶ ϲύντονοϲ οὐ παραμένει πόνοϲ, οὐκ ἔϲτι μέγαϲ ὁ παραμένων οὐδὲ δυϲκαρτέρητοϲ. τὰ δὲ τοῦ Θέϲπιδοϲ ταυτί

1, 123—124 H. **6, 128—129 R.**

4. οὔ τοι τέκνον ἐμὸν Homerus Ε 428: τέκνον ἐμὸν οὔ τοι 7. Aristot. Rhet. II 9. Plutarch. de Vita et Poesi Homeri §. 132 10. Hesiod. O. et D. 40 12. Id. 265 13. Γοργίᾳ] P. 473 A 17. Nauck. p. 83

'ὁρᾷς ὅτι Ζεὺς τῷδε πρωτεύει θεῶν,
C οὐ ψεῦδος οὐδὲ κόμπον οὐ μῶρον γέλων
ἀσκῶν· τὸ δ' ἡδὺ μοῦνος οὐκ ἐπίσταται'

τί διαφέρει τοῦ 'πόρρω γὰρ ἡδονῆς καὶ λύπης ἵδρυται τὸ θεῖον', ὡς Πλάτων ἔλεγε. τὸ δέ

'φάσωμεν
πιστὸν κῦδος ἔχειν ἀρετάν·
πλοῦτος δὲ καὶ δειλοῖσιν ἀνθρώπων ὁμιλεῖ'

λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Βακχυλίδου καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου παραπλησίως

'ἐγὼ δ'
οὐδὲν πρεσβύτερον νομί-
ζω τᾶς σωφροσύνας, ἐπεί
τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ σύνεστι'

καὶ τό

'τιμᾶν τὰν ⁝τέτασθε, πλούτῳ δ' ἀρετὰν κατεργάσασθαι δοκεῖτ', ἐν ἐσθλοῖς δὲ καθήσεσθ' ἄνολβοι'

D ἆρ' οὐκ ἀπόδειξιν ἔχει ὧν οἱ φιλόσοφοι λέγουσι περὶ πλούτου καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὡς χωρὶς ἀρετῆς ἀνωφελῶν ὄντων καὶ ἀνονήτων τοῖς ἔχουσι; τὸ γὰρ οὕτω συνάπτειν καὶ συνοικειοῦν τοῖς δόγμασιν ἐξάγει τὰ ποιήματα τοῦ μύθου καὶ τοῦ προσωπείου, καὶ σπουδὴν περιτίθησιν αὐτοῖς χρησίμως λεγομένοις· ἔτι δὲ προανοίγει καὶ προκινεῖ τὴν τοῦ νέου ψυχὴν τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ λόγοις. ἔρχεται γὰρ οὐκ ἄγευστος αὐτῶν παντάπασιν οὐδ' ἀνήκοος, οὐδ' ἀκρίτως ἀνά-
E πλεως ὧν ἤκουε τῆς μητρὸς ἀεὶ καὶ τίτθης καὶ νὴ

1, 124—126 H. 6, 129—131 R.

1. Nauck. p. 647 5. Πλάτων] Epist. III. p. 315 C
6. Bergk. p. 1237 [3] 11. Nauck. p. 523 16. Id. p. 523

Δία τοῦ πατρὸϲ καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ, τοὺϲ πλουϲίουϲ εὐδαιμονιζόντων καὶ ϲεβομένων, φριττόντων δὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν πόνον, ἄζηλον δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μηδὲν ἄνευ χρημάτων καὶ δόξηϲ ἀγόντων. οἷϲ ἀντίφωνα τὰ τῶν φιλοϲόφων ἀκούονταϲ αὐτοὺϲ τὸ πρῶτον ἔκπληξιϲ ἴϲχει καὶ ταραχὴ καὶ θάμβοϲ, οὐ προϲιεμένουϲ οὐδ' ὑπομένονταϲ, ἂν μὴ καθάπερ ἐκ ϲκότουϲ πολλοῦ μέλλοντεϲ ἥλιον ὁρᾶν ἐθιϲθῶϲιν οἷον ἐν νόθῳ φωτὶ κεκραμένηϲ μύθοιϲ ἀληθείαϲ αὐγὴν ἔχοντι μαλακὴν ἀλύπωϲ διαβλέπειν τὰ τοιαῦτα καὶ μὴ φεύγειν. προακηκοότεϲ γὰρ ἐν τοῖϲ ποιήμαϲι καὶ προανεγνωκότεϲ

'τὸν φύντα θρηνεῖν εἰϲ ὅϲ' ἔρχεται κακά, F
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
χαίρονταϲ εὐφημοῦνταϲ ἐκπέμπειν δόμων'

καί

'ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖϲι πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητροϲ ἀκτῆϲ πωματόϲ θ' ὑδρηχόου';

καί

'ἰὼ τυραννὶ βαρβάρων ἀνδρῶν φίλη'

καί 37

'ἡ βροτῶν τ' εὐπραξία
τῶν τἀλάχιϲτα γίγνεται λυπουμένων'

ἧττον ταράττονται καὶ δυϲκολαίνουϲι παρὰ τοῖϲ φιλοϲόφοιϲ ἀκούοντεϲ ὡϲ 'ὁ θάνατοϲ οὐδὲν πρὸϲ ἡμᾶϲ' καὶ 'ὁ τῆϲ φύϲεωϲ πλοῦτοϲ ὥριϲται' καὶ 'τὸ εὔδαιμον καὶ μακάριον οὐ χρημάτων πλῆθοϲ οὐδὲ πραγμάτων ὄγκοϲ οὐδ' ἀρχαί τινεϲ ἔχουϲιν οὐδὲ δυνάμειϲ, ἀλλ' ἀλυπία καὶ πραότηϲ παθῶν καὶ διάθεϲιϲ ψυχῆϲ

1, 126—127 H. 6, 131—133 R.

9. φωτὶ Reiskius: φωτὶ καὶ 13. Nauck. p. 395
17. Id. p. 507 20. 22. Id. p. 696

B τὸ κατὰ φύσιν ὁρίζουσα. διὸ καὶ τούτων ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων ἁπάντων ἀγαθῆς δεῖ τῷ νέῳ κυβερνήσεως περὶ τὴν ἀνάγνωσιν, ἵνα μὴ προδιαβληθεὶς ἀλλὰ μᾶλλον προπαιδευθεὶς εὐμενὴς καὶ φίλος καὶ οἰκεῖος ὑπὸ ποιητικῆς ἐπὶ φιλοσοφίαν προπέμπηται.

1, 127 H. 6, 133 R.

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΑΚΟΥΕΙΝ.

1. Τὴν γενομένην μοι cχολὴν περὶ τοῦ ἀκούειν, ὦ C
Νίκανδρε, ἀπέcταλκά cοι γράψαc, ὅπωc εἰδῇc τοῦ
πείθοντοc ὀρθῶc ἀκούειν, ὅτε τῶν προcταττόντων
ἀπήλλαξαι τὸ ἀνδρεῖον ἀνειληφὼc ἱμάτιον. ἀναρχία
μὲν γάρ, ἣν ἔνιοι τῶν νέων ἐλευθερίαν ἀπαιδευcίᾳ
νομίζουcι, χαλεπωτέρουc ἐκείνων τῶν ἐν παιcὶ διδα- D
cκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεcπόταc ἐφίcτηcι τὰc ἐπι-
θυμίαc ὥcπερ ἐκ δεcμῶν λυθείcαc· καὶ καθάπερ
Ἡρόδοτόc φηcιν ἅμα τῷ χιτῶνι cυνεκδύεcθαι τὴν
αἰδῶ τὰc γυναῖκαc, οὕτωc ἔνιοι τῶν νέων ἅμα τῷ
τὸ παιδικὸν ἱμάτιον ἀποθέcθαι cυναποθέμενοι τὸ αἰ-
δεῖcθαι καὶ φοβεῖcθαι καὶ λύcαντεc τὴν καταcχηματί-
ζουcαν αὐτοὺc περιβολὴν εὐθὺc ἐμπίπλανται τῆc
ἀναγωγίαc. cὺ δὲ πολλάκιc ἀκηκοὼc ὅτι ταὐτόν ἐcτι
τὸ ἕπεcθαι θεῷ καὶ τὸ πείθεcθαι λόγῳ, νόμιζε τὴν
εἰc ἄνδραc ἐκ παίδων ἀγωγὴν οὐκ ἀρχῆc εἶναι τοῖc
εὖ φρονοῦcιν ἀποβολήν, ἀλλὰ μεταβολὴν ἄρχοντοc, E
ἀντὶ μιcθωτοῦ τινοc ἢ ἀργυρωνήτου θεῖον ἡγεμόνα
τοῦ βίου λαμβάνουcι τὸν λόγον, ᾧ τοὺc ἑπομένουc
ἄξιόν ἐcτι μόνουc ἐλευθέρουc νομίζειν. μόνοι γὰρ ἃ
δεῖ βούλεcθαι μαθόντεc, ὡc βούλονται ζῶcι· ταῖc δ'

9. Ἡρόδοτοc] I 8

ἀπαιδεύτοις καὶ παραλόγοις ὁρμαῖς καὶ πράξεσιν ἀγεννὲς ἔνεστι καὶ μικρὸν ἐν πολλῷ τῷ μετανοοῦντι τὸ ἑκούσιον.

2. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὰς
πολιτείας οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ
F μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι τῶν· γιγνομένων, οἱ δ'
ἐκ μετοίκων σύντροφοι καὶ συνήθεις τῶν νόμων ὄν-
τες οὐ χαλεπῶς προσδέχονται τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ
στέργουσιν, οὕτως ἔδει πολὺν χρόνον ἐν φιλοσοφίᾳ
παρατρεφόμενον καὶ πᾶν μάθημα καὶ ἄκουσμα παιδι-
κὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐθισθέντα προσφέρεσθαι λόγῳ φιλο-
σόφῳ μεμιγμένον, εὐμενῆ καὶ οἰκεῖον ἥκειν εἰς φιλο-
σοφίαν, ἣ μόνη τὸν ἀνδρεῖον καὶ τέλειον ὡς ἀληθῶς
ἐκ λόγου τοῖς νέοις περιτίθησι κόσμον. οὐκ ἂν ἀηδῶς
38 δ' οἶμαί σε προακοῦσαι περὶ τῆς ἀκουστικῆς αἰσθή-
σεως, ἣν ὁ Θεόφραστος παθητικωτάτην εἶναί φησι πα-
σῶν. οὔτε γὰρ ὁρατὸν οὐδὲν οὔτε γευστὸν οὔθ' ἁπτὸν
ἐκστάσεις ἐπιφέρει καὶ ταραχὰς καὶ πτοίας τηλικαύτας
ἡλίκαι καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν κτύπων τινῶν καὶ
πατάγων καὶ ἤχων τῇ ἀκοῇ προσπεσόντων. ἔστι δὲ
λογικωτέρα μᾶλλον ἢ παθητικωτέρα. τῇ μὲν γὰρ
κακίᾳ πολλὰ χωρία καὶ μέρη τοῦ σώματος παρέχει
δι' αὐτῶν ἐνδῦσαν ἅψασθαι τῆς ψυχῆς, τῇ δ' ἀρετῇ
μία λαβὴ τὰ ὦτα τῶν νέων ἐστίν, ἂν καθαρὰ καὶ
B ἄθρυπτα κολακείᾳ καὶ λόγοις ἄθικτα φαύλοις ἀπ'
ἀρχῆς φυλάττηται. διὸ καὶ Ξενοκράτης τοῖς παισὶ
μᾶλλον ἢ τοῖς ἀθληταῖς ἐκέλευε περιάπτειν ἀμφωτί-
δας, ὡς ἐκείνων μὲν τὰ ὦτα ταῖς πληγαῖς, τούτων
δὲ τοῖς λόγοις τὰ ἤθη διαστρεφομένων, οὐκ ἀνηκοΐαν

1, 129—130 H. 6, 135—137 R.

4. ἐπεὶ] ἔτι Emperius 15. προακοῦσαι Madvigius: προσακοῦσαι 24. ἂν Reiskius: ἂν ᾖ

οὐδὲ κωφότητα προμνώμενος, ἀλλὰ τῶν λόγων τοὺς φαύλους φυλάττεσθαι παραινῶν, πρὶν ἑτέρους χρηστούς, ὥσπερ φύλακας ἐντραφέντας ὑπὸ φιλοσοφίας τῷ ἤθει, τὴν μάλιστα κινουμένην αὐτοῦ καὶ ἀναπειθομένην χώραν κατασχεῖν. καὶ Βίας ὁ παλαιὸς Ἀμάσιδι, κελευσθεὶς τὸ χρηστότατον ὁμοῦ καὶ φαυλότατον ἀποπέμψαι κρέας τοῦ ἱερείου, τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἀπέπεμψεν, ὡς καὶ βλάβας καὶ ὠφελείας τοῦ λέγειν ἔχοντος μεγίστας. οἵ τε πολλοὶ τὰ μικρὰ παιδία κα- C ταφιλοῦντες αὐτοί τε τῶν ὤτων ἅπτονται κἀκεῖνα τοῦτο ποιεῖν κελεύουσιν, αἰνιττόμενοι μετὰ παιδιᾶς ὅτι δεῖ φιλεῖν μάλιστα τοὺς διὰ τῶν ὤτων ὠφελοῦντας. ἐπεὶ ὅτι γε πάσης ἀκροάσεως ἀπειργόμενος ὁ νέος καὶ λόγου μηδενὸς γευόμενος οὐ μόνον ἄκαρπος ὅλως καὶ ἀβλαστὴς διαμενεῖ πρὸς ἀρετήν, ἀλλὰ καὶ διαστρέφοιτ᾽ ἂν πρὸς κακίαν, ὥσπερ ἐκ χώρας ἀκινήτου καὶ ἀργῆς ἄγρια πολλὰ τῆς ψυχῆς ἀναδιδούς, δῆλόν ἐστι. τὰς γὰρ ἐφ᾽ ἡδονὴν ὁρμὰς καὶ πρὸς πόνον ὑποψίας (οὐ θυραίους οὐδ᾽ ὑπὸ λόγων D ἐπεισάκτους, ἀλλ᾽ ὥσπερ αὐτόχθονας οὔσας μυρίων παθῶν καὶ νοσημάτων πηγάς) ἂν ἐᾷ τις ἀφέτους ᾗ πεφύκασι χωρεῖν καὶ μὴ λόγοις χρηστοῖς ἀφαιρῶν ἢ παρατρέπων καταρτύῃ τὴν φύσιν, οὐκ ἔστιν ὃ τῶν θηρίων οὐκ ἂν ἡμερώτερον ἀνθρώπου φανείη.

3. Διὸ δὴ μεγάλην μὲν ὠφέλειαν, οὐκ ἐλάττω δὲ κίνδυνον τοῖς νέοις τοῦ ἀκούειν ἔχοντος οἶμαι καλῶς ἔχειν καὶ πρὸς αὑτὸν ἀεὶ καὶ πρὸς ἕτερον διαλέγεσθαι περὶ τοῦ ἀκούειν. ἐπεὶ καὶ τούτῳ κακῶς E τοὺς πλείστους χρωμένους ὁρῶμεν, οἳ λέγειν ἀσκοῦσι πρὶν ἀκούειν ἐθισθῆναι· καὶ λόγου μὲν οἴονται μαθη-

1, 130–131 H. 6, 137–139 R.

15. διαμενεῖ Madvigius: διαμένει

cιν εἶναι καὶ μελέτην, ἀκροάcει δὲ καὶ τοὺc ὁπωcοῦν χρωμένουc ὠφελεῖcθαι. καίτοι τοῖc μὲν cφαιρίζουcιν ἅμα τοῦ βαλεῖν καὶ τοῦ λαβεῖν τὴν cφαῖραν ἡ μάθηcιc· ἐν δὲ τῇ τοῦ λόγου χρείᾳ τὸ δέξαcθαι καλῶc τοῦ προέcθαι πρότερόν ἐcτιν, ὥcπερ τοῦ τεκεῖν τὸ cυλλαβεῖν καὶ καταcχεῖν τι τῶν γονίμων. ταῖc μὲν οὖν ὄρνιcι τὰc ὑπηνεμίουc λοχείαc καὶ ὠδῖναc ἀτελῶν τινων καὶ ἀψύχων ὑπολειμμάτων ἀρχὰc λέγουcιν εἶναι· τῶν δ᾽ ἀκούειν μὴ δυναμένων νέων μηδ᾽ F ὠφελεῖcθαι δι᾽ ἀκοῆc ἐθιcθέντων ὑπηνέμιοc ὄντωc ὁ λόγοc ἐκπίπτων

'ἀκλειὴc ἀίδηλοc ὑπαὶ νεφέεccι κεδάcθη'.

τὰ μὲν γὰρ ἀγγεῖα πρὸc τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἐγχεομένων ἐπικλίνουcι καὶ cυνεπιcτρέφουcιν, ἵν᾽ ἔγχυcιc ἀληθῶc, μὴ ἔκχυcιc γένηται, αὑτοὺc δὲ τῷ λέγοντι παρέχειν καὶ cυναρμόττειν τῇ προcοχῇ τὴν ἀκρόαcιν, ὡc μηδὲν ἐκφύγῃ τῶν χρηcίμωc λεγομένων, οὐ μαν-39 θάνουcιν, ἀλλ᾽ ὃ πάντων καταγελαcτότατόν ἐcτιν, ἂν μέν τινι προcτύχωcι διηγουμένῳ δεῖπνον ἢ πομπὴν ἢ ὄνειρον ἢ λοιδορίαν γεγενημένην αὐτῷ πρὸc ἄλλον, ἀκροῶνται cιωπῇ καὶ προcλιπαροῦcιν· ἂν δέ τιc αὐτοὺc ἐπιcπαcάμενοc διδάcκῃ τι τῶν χρηcίμων ἢ παραινῇ τῶν δεόντων ἢ νουθετῇ πλημμελοῦνταc ἢ καταπραΰνῃ χαλεπαίνονταc, οὐχ ὑπομένουcιν, ἀλλ᾽ ἂν μὲν δύνωνται, περιγενέcθαι φιλοτιμούμενοι διαμάχονται πρὸc τὸν λόγον· εἰ δὲ μή, φεύγοντεc ἀπίαcι πρὸc ἑτέρουc λόγουc καὶ φλυάρουc, ὡc ἀγγεῖα φαῦλα καὶ cαθρὰ τὰ ὦτα πάντων μᾶλλον ἢ τῶν ἀναγκαίων B ἐμπιπλάντεc. τοὺc μὲν οὖν ἵππουc οἱ καλῶc τρέφοντεc εὐcτόμουc τῷ χαλινῷ, τοὺc δὲ παῖδαc εὐη-

1, 131—132 H. 6, 139—140 B.

17. ἐκφύγῃ*: ἐκφύγοι

κόους τῷ λόγῳ παρέχουσι, πολλὰ μὲν ἀκούειν μὴ πολλὰ δὲ λέγειν διδασκομένους. καὶ γὰρ τὸν Ἐπαμεινώνδαν ὁ Cπίνθαρος ἐπαινῶν ἔφη μήτε πλείονα γιγνώσκοντι μήτ᾽ ἐλάττονα φθεγγομένῳ ῥᾳδίως ἐντυχεῖν ἑτέρῳ. καὶ τὴν φύσιν ἡμῶν ἑκάστῳ λέγουσι δύο μὲν ὦτα δοῦναι, μίαν δὲ γλῶτταν, ὡς ἐλάττονα λέγειν ἢ ἀκούειν ὀφείλοντι.

4. Πανταχοῦ μὲν οὖν τῷ νέῳ κόσμος ἀσφαλής ἐστιν ἡ σιωπή, μάλιστα δ᾽ ὅταν ἀκούων ἑτέρου μὴ συνταράττῃ μηδ᾽ ἐξυλακτῇ πρὸς ἕκαστον, ἀλλὰ κἂν C ὁ λόγος ᾖ μὴ λίαν ἀρεστός, ἀνέχηται καὶ περιμένῃ παύσασθαι τὸν διαλεγόμενον, καὶ παυσαμένου μὴ εὐθέως ἐπιβάλλῃ τὴν ἀντίρρησιν, ἀλλ᾽ ὥς Αἰσχίνης φησί, διαλείπῃ χρόνον, εἴτε προσθεῖναί τι βούλοιτο τοῖς λελεγμένοις ὁ εἰρηκώς, εἴτε μεταθέσθαι καὶ ἀφελεῖν. οἱ δ᾽ εὐθὺς ἀντικόπτοντες, οὔτ᾽ ἀκούοντες οὔτ᾽ ἀκουόμενοι, λέγοντες δὲ πρὸς λέγοντας ἀσχημονοῦσιν· ὁ δ᾽ ἐγκρατῶς καὶ μετ᾽ αἰδοῦς ἀκούειν ἐθισθεὶς τὸν μὲν ὠφέλιμον λόγον ἐδέξατο καὶ κατέσχε, τὸν δ᾽ ἄχρηστον ἢ ψευδῆ μᾶλλον διεῖδε καὶ κατεφώρασε, φιλαλήθης φανείς, οὐ φιλόνεικος οὐδὲ προ- D πετὴς καὶ δύσερις. ὅθεν οὐ κακῶς ἔνιοι λέγουσιν ὅτι δεῖ τῶν νέων μᾶλλον ἐκπνευματοῦν τὸ οἴημα καὶ τὸν τῦφον ἢ τῶν ἀσκῶν τὸν ἀέρα τοὺς ἐγχέαι τι βουλομένους χρήσιμον· εἰ δὲ μή, γέμοντες ὄγκου καὶ φυσήματος οὐ προσδέχονται.

5. Φθόνος τοίνυν μετὰ βασκανίας καὶ δυσμενείας οὐδενὶ μὲν ἔργῳ παρὼν ἀγαθός, ἀλλὰ πᾶσιν ἐμπόδιος τοῖς καλοῖς, κάκιστος δ᾽ ἀκρωμένῳ πάρεδρος

1, 132—133 H. 6, 140—142 R.

10. συνταράττῃ*: συνταράττηται 15. καὶ] ἢ καὶ Reiskius 28. ἀγαθός*: ἀγαθόν

καὶ ϲύμβουλοϲ, ἀνιαρὰ καὶ ἀηδῆ καὶ δυϲπρόϲδεκτα ποιῶν τὰ ὠφέλιμα διὰ τὸ πᾶϲι μᾶλλον ἥδεϲθαι τοὺϲ
E φθονοῦνταϲ ἢ τοῖϲ εὖ λεγομένοιϲ. καίτοι πλοῦτοϲ μὲν ὅντινα δάκνει καὶ δόξα καὶ κάλλοϲ, ἑτέροιϲ ὑπάρχοντα, φθονερόϲ ἐϲτι μόνον· ἄχθεται γὰρ ἄλλων εὐτυχούντων· ὁ δὲ λόγῳ καλῶϲ λεγομένῳ δυϲχεραίνων ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἀνιᾶται. ὡϲ γὰρ τὸ φῶϲ τῶν βλεπόντων, καὶ ὁ λόγοϲ τῶν ἀκουόντων ἀγαθόν ἐϲτιν, ἂν βούλωνται δέχεϲθαι. τὸν μὲν οὖν ἐφ' ἑτέροιϲ φθόνον ἄλλαι τινὲϲ ἀπαίδευτοι καὶ κακαὶ διαθέϲειϲ ἐμποιοῦϲιν, ὁ δὲ πρὸϲ τοὺϲ λέγονταϲ ἐκ φιλοδοξίαϲ ἀκαίρου καὶ φιλοτιμίαϲ ἀδίκου γεννώμενοϲ οὐδὲ προϲέχειν ἐᾷ τοῖϲ λεγομένοιϲ τὸν οὕτω διακεί-
F μενον, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ περιϲπᾷ τὴν διάνοιαν, ἅμα μὲν τὴν ἑαυτῆϲ ἕξιν ἐπιϲκοποῦϲαν εἰ λείπεται τῆϲ τοῦ λέγοντοϲ, ἅμα δὲ τοὺϲ ἄλλουϲ ἐπιβλέπουϲαν εἰ ἄγανται καὶ θαυμάζουϲιν, ἐκπληττομένην τε ὑπὸ τῶν ἐπαίνων καὶ ἀγριαίνουϲαν πρὸϲ τοὺϲ παρόνταϲ ἂν ἀποδέχωνται τὸν λέγοντα, τῶν δὲ λόγων τοὺϲ μὲν εἰρημένουϲ ἐῶϲαν καὶ προϊεμένην, ὅτι λυποῦϲι μνημονευόμενοι, πρὸϲ δὲ τοὺϲ λείπονταϲ ταραττομένην καὶ τρέμουϲαν μὴ τῶν εἰρημένων βελτίονεϲ γένωνται,
40 ϲπεύδουϲαν δὲ τάχιϲτα παύϲαϲθαι τοὺϲ λέγονταϲ ὅταν κάλλιϲτα λέγωϲι, λυθείϲηϲ δὲ τῆϲ ἀκροάϲεωϲ πρὸϲ οὐδενὶ τῶν εἰρημένων οὖϲαν ἀλλὰ τὰϲ φωνὰϲ καὶ διαθέϲειϲ τῶν παρόντων ἐπιψηφίζουϲαν, καὶ τοὺϲ μὲν ἐπαινοῦνταϲ ὥϲπερ ἐμμανῆ φεύγουϲαν καὶ ἀποπηδῶϲαν, προϲτρέχουϲαν δὲ καὶ ϲυναγελαζομένην τοῖϲ ψέγουϲι τὰ εἰρημένα καὶ διαϲτρέφουϲιν· ἂν δὲ μηδὲν ᾖ διαϲτρέψαι, παραβάλλουϲαν ἑτέρουϲ τινὰϲ ὡϲ ἄμεινον εἰρηκόταϲ εἰϲ ταὐτὸ καὶ δυνατώτερον, ἕωϲ

διαφθείραϲα καὶ διαλυμηναμένη τὴν ἀκρόαϲιν ἀχρεῖον ἑαυτῇ καὶ ἀνόνητον ἀπεργάϲηται.

6. Διὸ δεῖ τῇ φιληκοΐᾳ πρὸϲ τὴν φιλοδοξίαν B ϲπειϲάμενον ἀκροᾶϲθαι τοῦ λέγοντοϲ ἵλεων καὶ πρᾶον, ὥϲπερ ἐφ' ἑϲτίαϲιν ἱερὰν καὶ θυϲίαϲ ἀπαρχὴν παρειλημμένον, ἐπαινοῦντα μὲν οἷϲ ἐπιτυγχάνει τὴν δύναμιν, ἀγαπῶντα δὲ τὴν προθυμίαν αὐτὴν τοῦ φέροντοϲ εἰϲ μέϲον ἃ γιγνώϲκει καὶ πείθοντοϲ ἑτέρουϲ δι' ὧν αὐτὸϲ πέπειϲται. τοῖϲ μὲν οὖν κατορθουμένοιϲ ἐπιλογιϲτέον ὡϲ οὐκ ἀπὸ τύχηϲ οὐδ' αὐτομάτωϲ ἀλλ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ καὶ μαθήϲει κατορθοῦται, καὶ μιμητέον γε ταῦτα θαυμάζοντάϲ γε δὴ καὶ ζηλοῦνταϲ· τοῖϲ δ' ἁμαρτανομένοιϲ ἐφιϲτάναι χρὴ τὴν διάνοιαν, ὑφ' ὧν αἰτιῶν καὶ ὅθεν ἡ παρατροπὴ γέγονεν. ὡϲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν φηϲι τοὺϲ οἰκονομικοὺϲ καὶ ἀπὸ τῶν C φίλων ὀνίναϲθαι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, οὕτω τοὺϲ ἐγρηγορόταϲ καὶ προϲέχονταϲ οὐ μόνον κατορθοῦντεϲ ἀλλὰ καὶ διαμαρτάνοντεϲ ὠφελοῦϲιν οἱ λέγοντεϲ· καὶ γὰρ διανοήματοϲ εὐτέλεια καὶ ῥήματοϲ κενότηϲ καὶ ϲχῆμα φορτικὸν καὶ πτόηϲιϲ μετὰ χαρᾶϲ ἀπειροκάλου πρὸϲ ἔπαινον καὶ ὅϲα τοιαῦτα μᾶλλον ἀκροωμένοιϲ ἐφ' ἑτέρων ἢ λέγουϲιν ἐφ' ἑαυτῶν καταφαίνεται. διὸ δεῖ μεταφέρειν τὴν εὐθύνην ἐφ' ἑαυτοὺϲ ἀπὸ τοῦ λέγοντοϲ, ἀναϲκοποῦνταϲ εἴ τι τοιοῦτο λανθάνομεν ἁμαρτάνοντεϲ. ῥᾷϲτον γάρ ἐϲτι τῶν ὄντων τὸ μέμφεϲθαι D τὸν πληϲίον, ἀχρήϲτωϲ τε καὶ κενῶϲ γιγνόμενον, ἂν μὴ πρόϲ τινα διόρθωϲιν ἢ φυλακὴν ἀναφέρηται τῶν ὁμοίων. καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνοϲ οὐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸϲ αὑτὸν ἐπὶ τῶν ἁμαρτανόντων

1, 135—136 H. **6, 144—146 R.**

11. κατορθοῦται*: κατορθοῦνται 15. Ξενοφῶν] Oecon. I 17 25. μέμφεϲθαι*: μέμψαϲθαι 26. τε] δὲ?

ἀναφθέγγεσθαι, ‘μή που ἄρ’ ἐγὼ τοιοῦτος;’ ὡς γὰρ
ἐν τοῖς ὄμμασι τῶν πλησίον ἐλλάμποντα τὰ ἑαυτῶν
ὁρῶμεν, οὕτως ἐπὶ τῶν λόγων δεῖ τοὺς ἑαυτῶν ἐνει-
κονίζεσθαι τοῖς ἑτέρων, ἵνα μήτ’ ἄγαν θρασέως κατα-
φρονῶμεν ἄλλων, αὐτοῖς τε προσέχωμεν ἐν τῷ λέ-
E γειν ἐπιμελέστερον. χρήσιμον δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὸ
τῆς παραβολῆς, ὅταν γενόμενοι καθ’ αὑτοὺς ἀπὸ τῆς
ἀκροάσεως καὶ λαβόντες τι τῶν μὴ καλῶς ἢ μὴ ἱκα-
νῶς εἰρῆσθαι δοκούντων ἐπιχειρῶμεν εἰς ταὐτὸ καὶ
προάγωμεν αὑτοὺς τὰ μὲν ὥσπερ ἀναπληροῦν, τὰ
δ’ ἐπανορθοῦσθαι, τὰ δ’ ἑτέρως φράζειν, τὰ δ’ ὅλως
ἐξ ὑπαρχῆς εἰσφέρειν πειρώμενοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν.
ὃ καὶ Πλάτων ἐποίησε πρὸς τὸν Λυσίου λόγον. τὸ
μὲν γὰρ ἀντειπεῖν οὐ χαλεπὸν ἀλλὰ καὶ πάνυ ῥᾴδιον
εἰρημένῳ λόγῳ· τὸ δ’ ἕτερον ἀνταναστῆσαι βελτίονα
παντάπασιν ἐργῶδες. ὥσπερ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀκού-
σας ὅτι Φίλιππος Ὄλυνθον κατέσκαψεν ‘ἀλλ’ οὐκ
ἀναστῆσαί γε τοιαύτην’ ἔφη ‘πόλιν ἐκεῖνος ἂν δυνη-
F θείη’. ὅταν οὖν ἐν τῷ διαλέγεσθαι πρὸς τὴν τοι-
αύτην ὑπόθεσιν μὴ πολὺ φαινώμεθα τῶν εἰρηκότων
διαφέροντες, πολὺ τοῦ καταφρονεῖν ἀφαιροῦμεν, καὶ
τάχιστα κολούεται τὸ αὔθαδες ἡμῶν καὶ φίλαυτον ἐν
ταῖς τοιαύταις ἐλεγχόμενον ἀντιπαραβολαῖς.

7. Τῷ τοίνυν καταφρονεῖν τὸ θαυμάζειν ἀντικεί-
μενον εὐγνωμονεστέρας μέν ἐστι δήπου καὶ ἡμερωτέ-
ρας φύσεως, δεῖταί γε μὴν οὐδ’ αὐτὸ μικρᾶς εὐλα-
41 βείας, τάχα δὲ καὶ μείζονος· οἱ μὲν γὰρ καταφρονη-
τικοὶ καὶ θρασεῖς ἧττον ὠφελοῦνται ὑπὸ τῶν λεγόν-
των, οἱ δὲ θαυμαστικοὶ καὶ ἄκακοι μᾶλλον βλάπτονται,
καὶ τὸν Ἡράκλειτον οὐκ ἐλέγχουσιν εἰπόντα ‘βλὰξ

1, 136—137 H. 6, 146—147 R.

1. μή*: ἢ 30. βλάξ] P. 28 D

ἄνθρωποϲ ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆϲθαι φιλεῖ'. δεῖ δὲ τὸν μὲν ἔπαινον ἀφελῶϲ τοῖϲ λέγουϲι τὴν δὲ πίϲτιν εὐλαβῶϲ προΐεϲθαι τοῖϲ λόγοιϲ, καὶ τῆϲ μὲν λέξεωϲ καὶ προφορᾶϲ τῶν ἀγωνιζομένων εὐμενῆ καὶ ἁπλοῦν εἶναι θεατήν, τῆϲ δὲ χρείαϲ καὶ τῆϲ ἀληθείαϲ τῶν λεγομένων ἀκριβῆ καὶ πικρὸν ἐξεταϲτήν, ἵν' οἱ μὲν λέγοντεϲ μὴ μιϲῶϲιν, οἱ δὲ λόγοι μὴ βλάπτωϲιν. ὡϲ B πολλὰ ψευδῆ καὶ πονηρὰ δόγματα λανθάνομεν εὐνοίᾳ καὶ πίϲτει τῇ πρὸϲ τοὺϲ λέγονταϲ ἐνδεχόμενοι. οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμονίων ἄρχοντεϲ ἀνδρὸϲ οὐκ εὖ βεβιωκότοϲ γνώμην δοκιμάϲαντεϲ ἑτέρῳ προϲέταξαν εἰπεῖν εὐδοκιμοῦντι περὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἦθοϲ, ὀρθῶϲ πάνυ καὶ πολιτικῶϲ ἐθίζοντεϲ τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ τρόπου μᾶλλον ἢ τοῦ λόγου τῶν ϲυμβουλευόντων ἄγεϲθαι. τοὺϲ δ' ἐν φιλοϲοφίᾳ λόγουϲ ἀφαιροῦντα χρὴ τὴν τοῦ λέγοντοϲ δόξαν αὐτοὺϲ ἐφ' ἑαυτῶν ἐξετάζειν. ὡϲ γὰρ πολέμου, καὶ ἀκροάϲεωϲ πολλὰ τὰ κενά ἐϲτι. καὶ γὰρ πολιὰ τοῦ λέγοντοϲ καὶ πλάϲμα καὶ ὀφρῦϲ καὶ περιαυτολογία, μάλιϲτα δ' C αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ θόρυβοι καὶ τὰ πηδήματα τῶν παρόντων ϲυνεκπλήττει τὸν ἄπειρον ἀκροατὴν καὶ νέον ὥϲπερ ὑπὸ ῥεύματοϲ παραφερόμενον. ἔχει δέ τι καὶ ἡ λέξιϲ ἀπατηλόν, ὅταν ἡδεῖα καὶ πολλὴ καὶ μετ' ὄγκου τινὸϲ καὶ καταϲκευῆϲ ἐπιφέρηται τοῖϲ πράγμαϲιν. ὡϲ γὰρ τῶν ὑπ' αὐλοῖϲ ᾀδόντων αἱ πολλαὶ τοὺϲ ἀκούονταϲ ἁμαρτίαι διαφεύγουϲιν, οὕτω περιττὴ καὶ ϲοβαρὰ λέξιϲ ἀντιλάμπει τῷ ἀκροατῇ πρὸϲ τὸ δηλούμενον. ὁ μὲν γὰρ Μελάνθιοϲ, ὡϲ ἔοικε, περὶ D τῆϲ Διογένουϲ τραγῳδίαϲ ἐρωτηθεὶϲ οὐκ ἔφη κατιδεῖν αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ἐπιπροϲθουμένην· αἱ δὲ

1, 137—138 H. 6, 147—149 R.

1. ἐπτοῆϲθαι Xylander: παιδεύεϲθαι

τῶν πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν οὐ μόνον τοῖς ὀνόμασι παραπετάσμασι χρῶνται τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν ἐμμελείαις τισὶ καὶ μαλακότησι καὶ παρισώσεσιν ἐφηδύνοντες ἐκβακχεύουσι καὶ παραφέρουσι τοὺς ἀκροωμένους, κενὴν ἡδονὴν διδόντες καὶ κενωτέραν δόξαν ἀντιλαμβάνοντες. ὥστ᾿ αὐτοῖς συμβαίνει τὸ ὑπὸ Διονυσίου ῥηθέν. ἐκεῖνος γάρ, E ὡς ἔοικεν, εὐδοκιμοῦντι κιθαρῳδῷ παρὰ τὴν θέαν ἐπαγγειλάμενος δωρεάς τινας μεγάλας ὕστερον οὐδὲν ἔδωκεν ὡς ἀποδεδωκὼς τὴν χάριν· ‘ὅσον γάρ’ ἔφη ‘χρόνον ηὔφραινες ᾄδων, τοσοῦτον ἔχαιρες ἐλπίζων’. τοῦτον δὲ τὸν ἔρανον αἱ τοιαῦται πληροῦσιν ἀκροάσεις τοῖς λέγουσι· θαυμάζονται γὰρ ἐφ᾿ ὅσον τέρπουσιν, εἶτα ἅμα τῆς ἀκοῆς ἐξερρύη τὸ ἡδὺ κἀκείνους προλέλοιπεν ἡ δόξα, καὶ μάτην τοῖς μὲν ὁ χρόνος τοῖς δὲ καὶ ὁ βίος ἀνάλωται.

8. Διὸ δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαιροῦντα τῆς F λέξεως αὐτὸν διώκειν τὸν καρπὸν καὶ μιμεῖσθαι μὴ τὰς στεφανηπλόκους ἀλλὰ τὰς μελίσσας. αἳ μὲν γὰρ ἐπιοῦσαι τὰ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδη τῶν φύλλων συνείρουσι καὶ διαπλέκουσιν ἡδὺ μὲν ἐφήμερον δὲ καὶ ἄκαρπον ἔργον· αἳ δὲ πολλάκις ἴων καὶ ῥόδων καὶ ὑακίνθων διαπετόμενοι λειμῶνας ἐπὶ τὸν τραχύτατον καὶ δριμύτατον θύμον καταίρουσι καὶ τούτῳ προσκάθηνται

‘ξανθὸν μέλι μηδόμεναι’,

καὶ λαβοῦσαί τι τῶν χρησίμων ἀποπέτονται πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον. οὕτως οὖν δεῖ τὸν φιλότεχνον καὶ
42 καθαρὸν ἀκροατὴν τὰ μὲν ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν

1, 138—139 H. 6, 149—151 R.

19. στεφανηπλόκους*: στεφηπλόκους 26. Bergk. p. 1135[3]

ὀνομάτων καὶ τῶν πραγμάτων τὰ δραματικὰ καὶ πανηγυρικὰ κηφήνων βοτάνην ϲοφιϲτιώντων ἡγούμενον ἐᾶν, αὐτὸν δὲ τῇ προϲοχῇ καταδυόμενον εἰϲ τὸν νοῦν τοῦ λόγου καὶ τὴν διάθεϲιν τοῦ λέγοντοϲ ἕλκειν ἀπ' αὐτῆϲ τὸ χρήϲιμον καὶ ὠφέλιμον, μεμνημένον ὡϲ οὐκ εἰϲ θέατρον οὐδ' ᾠδεῖον ἀλλ' εἰϲ ϲχολὴν καὶ διδαϲκαλεῖον ἀφῖκται, τῷ λόγῳ τὸν βίον ἐπανορθωϲόμενοϲ. ὅθεν δὴ καὶ ποιητέον ἐπίϲκεψιν καὶ κρίϲιν τῆϲ ἀκροάϲεωϲ ἐξ αὑτοῦ καὶ τῆϲ περὶ αὑτὸν διαθέϲεωϲ, ἀναλογιζόμενον εἴ τι τῶν παθῶν γέγονε μαλακώτερον, εἴ τι τῶν ἀνιαρῶν κουφότερον, εἰ θάρϲοϲ εἰ φρόνημα βέβαιον, B εἰ πρὸϲ ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν ἐνθουϲιαϲμόϲ. οὐ γὰρ ἐκ κουρείου μὲν ἀναϲτάντα δεῖ τῷ κατόπτρῳ παραϲτῆναι καὶ τῆϲ κεφαλῆϲ ἅψαϲθαι, τὴν περικοπὴν τῶν τριχῶν ἐπιϲκοποῦντα καὶ τῆϲ κουρᾶϲ τὴν διαφοράν, ἐκ δὲ ἀκροάϲεωϲ ἀπιόντα καὶ ϲχολῆϲ οὐκ εὐθὺϲ ἀφορᾶν χρὴ πρὸϲ ἑαυτόν, καταμανθάνοντα τὴν ψυχὴν εἴ τι τῶν ὀχληρῶν ἀποτεθειμένη καὶ περιττῶν ἐλαφροτέρα γέγονε καὶ ἡδίων. 'οὔτε γὰρ βαλανείου' φηϲὶν ὁ Ἀρίϲτων 'οὔτε λόγου μὴ καθαίροντοϲ ὄφελόϲ ἐϲτιν'.

9. Ἡδέϲθω μὲν οὖν ὑπὸ λόγων ὠφελούμενοϲ ὁ C νέοϲ· οὐ δεῖ δὲ τὸ ἡδὺ τῆϲ ἀκροάϲεωϲ ποιεῖϲθαι τέλοϲ, οὐδ' οἴεϲθαι δεῖν ἐκ ϲχολῆϲ ἀπιέναι φιλοϲόφου μινυρίζοντα καὶ γεγανωμένον, οὐδὲ ζητεῖν μυρίζεϲθαι δεόμενον ἐμβροχῆϲ καὶ καταπλάϲματοϲ, ἀλλὰ χάριν ἔχειν, ἄν τιϲ ὥϲπερ καπνῷ ϲμῆνοϲ λόγῳ δριμεῖ τὴν διάνοιαν ἀχλύοϲ πολλῆϲ καὶ ἀμβλύτητοϲ γέμουϲαν ἐκκαθήρῃ. καὶ γὰρ εἰ τοῖϲ λέγουϲι προϲήκει μὴ παντάπαϲιν ἡδονὴν ἐχούϲηϲ καὶ πιθανότητα λέξεωϲ παραμελεῖν, ἐλάχιϲτα τούτου φροντιϲτέον ἐϲτὶ τῷ νέῳ,

τό γε πρῶτον. ὕςτερον δέ που, καθάπερ οἱ πίνον-
D τες, ὅταν παύςωνται διψῶντες, τότε τὰ τορεύματα
τῶν ἐκπωμάτων ὑποθεωροῦςι καὶ ςτρέφουςιν, οὕτως
ἐμπληςθέντι δογμάτων καὶ ἀναπνεύςαντι δοτέον τὴν
λέξιν εἴ τι κομψὸν ἔχει καὶ περιττὸν ἐπιςκοπεῖν. ὁ
δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὴ τοῖς πράγμαςιν ἐμφυόμενος
ἀλλὰ τὴν λέξιν Ἀττικὴν ἀξιῶν εἶναι καὶ ἰςχνὴν
ὅμοιός ἐςτι μὴ βουλομένῳ πιεῖν ἀντίδοτον, ἂν μὴ
τὸ ἀγγεῖον ἐκ τῆς Ἀττικῆς κωλιάδος ᾖ κεκεραμευμέ-
νον, μηδ' ἱμάτιον περιβαλέςθαι χειμῶνος, εἰ μὴ προ-
βάτων Ἀττικῶν εἴη τὸ ἔριον, ἀλλ' ὥςπερ ἐν τρίβωνι
Λυςιακοῦ λόγου λεπτῷ καὶ ψιλῷ καθήμενος ἄπρακτος
E καὶ ἀκίνητος. ταῦτα γὰρ τὰ νοςήματα πολλὴν μὲν
ἐρημίαν νοῦ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν, πολλὴν δὲ τερ-
θρείαν καὶ ςτωμυλίαν ἐν ταῖς ςχολαῖς πεποίηκε, τῶν
μειρακίων οὔτε βίον οὔτε πρᾶξιν οὔτε πολιτείαν φι-
λοςόφου παραφυλαττόντων ἀνδρός, ἀλλὰ λέξεις καὶ
ῥήματα καὶ τὸ καλῶς ἀπαγγέλλειν ἐν ἐπαίνῳ τιθεμέ-
νων, τὸ δ' ἀπαγγελλόμενον εἴτε χρήςιμον εἴτ' ἄχρη-
ςτον εἴτ' ἀναγκαῖον εἴτε κενόν ἐςτι καὶ περιττὸν οὐκ
ἐπιςταμένων οὐδὲ βουλομένων ἐξετάζειν.

10. Ἀκολουθεῖ δὲ τούτοις τὸ περὶ τῶν προβλη-
F μάτων παράγγελμα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπὶ δεῖπνον ἥκοντα
τοῖς παρακειμένοις χρῆςθαι καὶ μηδὲν αἰτεῖν ἄλλο
μηδ' ἐξελέγχειν· ὁ δ' ἐπὶ λόγων ἀφιγμένος ἑςτίαςιν,
ἂν μὲν ἐπὶ ῥητοῖς, ἀκροάςθω ςιωπῇ τοῦ λέγοντος
(οἱ γὰρ εἰς ἄλλας ὑποθέςεις ἐξάγοντες καὶ παρεμ-
βάλλοντες ἐρωτήματα καὶ προςδιαποροῦντες, οὐχ
ἡδεῖς οὐδ' εὐςυνάλλακτοι πρὸς ἀκρόαςιν ὄντες, ὠφε-
λοῦνται μὲν οὐδέν, τὸν δὲ λέγοντα καὶ τὸν λόγον
ὁμοῦ ςυνταράςςουςιν)· ὅταν δὲ τοὺς ἀκούοντας ὁ

λέγων ἐρωτᾶν καὶ προβάλλειν κελεύσῃ, χρήσιμόν τι δεῖ καὶ ἀναγκαῖον ἀεὶ προβάλλοντα φαίνεσθαι. ὁ μὲν γὰρ Ὀδυσσεὺς καταγελᾶται παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν

43 'αἰτίζων ἀκόλους, οὐκ ἄορας οὐδὲ λέβητας'·

μεγαλοψυχίας γὰρ ἡγοῦνται σημεῖον, ὡς τὸ διδόναι τι τῶν μεγάλων, καὶ τὸ αἰτεῖν. μᾶλλον δ' ἄν τις ἀκροατοῦ καταγελάσειεν εἰς μικρὰ καὶ γλίσχρα προβλήματα τὸν διαλεγόμενον κινοῦντος. οἷον τερθρευόμεμενοί τινες τῶν νέων καὶ παρεπιδεικνύμενοι διαλεκτικὴν ἢ μαθηματικὴν ἕξιν εἰώθασι προβάλλειν περὶ τῆς τῶν ἀορίστων τομῆς, καὶ τίς ἡ κατὰ πλευρὰν ἢ κατὰ διάμετρον κίνησις. πρὸς οὓς ἔστιν εἰπεῖν τὸ ὑπὸ
B Φιλοτίμου πρὸς τὸν ἔμπυον καὶ φθισιῶντα ῥηθέν. ἐπεὶ γὰρ ἐλάλησεν αὐτῷ φαρμάκιον αἰτῶν πρὸς παρωνυχίαν, αἰσθόμενος ἀπὸ τῆς χρόας καὶ τῆς ἀναπνοῆς τὴν διάθεσιν 'οὐκ ἔστι σοι' φησίν 'ὦ βέλτιστε περὶ παρωνυχίας ὁ λόγος'. οὐδὲ σοὶ τοίνυν, ὦ νεανία, περὶ τοιούτων ζητημάτων ὥρα σκοπεῖν, ἀλλὰ πῶς οἰήματος καὶ ἀλαζονείας ἐρώτων τε καὶ φλυαρίας ἀπολυθεὶς εἰς βίον ἄτυφον καὶ ὑγιαίνοντα καταστήσεις σαυτόν.

11. Εὖ μάλα δὲ χρὴ καὶ πρὸς τὴν τοῦ λέγοντος ἐμπειρίαν ἢ φυσικὴν δύναμιν ἡρμοσμένον, ἐν οἷς αὐτὸς ἑαυτοῦ κράτιστός ἐστι, ποιεῖσθαι τὰς ἐρωτήσεις,
C καὶ μὴ παραβιάζεσθαι τὸν μὲν ἠθικώτερον φιλοσοφοῦντα φυσικὰς ἐπάγοντα καὶ μαθηματικὰς ἀπορίας, τὸν δὲ τοῖς φυσικοῖς σεμνυνόμενον εἰς συνημμένων ἐπικρίσεις ἕλκοντα καὶ ψευδομένων λύσεις. ὡς γὰρ ὁ τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζειν τῇ δ' ἀξίνῃ τὴν θύραν

·, 142—143 H. 6, 155—156 R

4. Homer. ρ 222 8. οἷον*: οἷα 23. αὐτὸς] Nauck. p. 329

ἀνοίγειν πειρώμενος οὐκ ἐκεῖνα δόξειεν ἂν ἐπηρεάζειν, ἀλλ' αὑτὸν ἀποστερεῖν τῆς ἑκατέρου χρείας καὶ δυνάμεως, οὕτως οἱ παρὰ τοῦ λέγοντος ὃ μὴ πέφυκε μηδ' ἤσκηκεν αἰτοῦντες, ὃ δ' ἔχει καὶ δίδωσι μὴ δρεπόμενοι μηδὲ λαμβάνοντες, οὐ τοῦτο βλάπτονται μόD νον ἀλλὰ καὶ κακοήθειαν καὶ δυσμένειαν προσοφλισκάνουσι.

12. Φυλακτέον δὲ καὶ τὸ πολλὰ καὶ πολλάκις αὐτὸν προβάλλειν· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ παρεπιδεικνυμένου. τὸ δ' ἑτέρου προτείνοντος ἀκροᾶσθαι μετ' εὐκολίας φιλόλογον καὶ κοινωνικόν, ἂν μή τι τῶν ἰδίων ἐνοχλῇ καὶ κατεπείγῃ πάθος ἐπισχέσεως δεόμενον ἢ νόσημα παρηγορίας. τάχα μὲν γὰρ οὐδ' 'ἀμαθίην κρύπτειν ἄμεινον', ὥς φησιν Ἡράκλειτος, ἀλλ' εἰς μέσον τιθέναι καὶ θεραπεύειν. ἂν δ' ὀργή τις ἢ προσβολὴ δεισιδαιμονίας ἢ διαφορὰ πρὸς οἰκείους σύντονος ἢ περιμανὴς ἐξ ἔρωτος ἐπιθυμία

E 'κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν'

ἐπιταράξῃ τὴν διάνοιαν, οὐ φευκτέον εἰς ἑτέρους λόγους ἀποδιδράσκοντας τὸν ἔλεγχον, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν τούτων ἀκουστέον ἐν ταῖς διατριβαῖς, καὶ μετὰ τὰς διατριβὰς ἰδίᾳ προσιόντας αὐτοὺς καὶ προσανακρίνοντας. ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον, ὥσπερ οἱ πολλοὶ χαίρουσι τοῖς φιλοσόφοις περὶ ἄλλων διαλεγομένοις καὶ θαυμάζουσιν· ἂν δὲ τοὺς ἄλλους ἐάσας ὁ φιλόσοφος αὐτοῖς ἐκείνοις ἰδίᾳ παρρησιάζηται περὶ τῶν διαφερόντων καὶ ὑπομιμνήσκῃ, δυσχεραίνουσι καὶ πεF ρίεργον νομίζουσιν. ἐπιεικῶς γάρ, ὥσπερ τῶν τραγῳδῶν ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ τῶν φιλοσόφων ἐν ταῖς

1, 143—144 H. 6, 156 - 158 R.

9. αὐτὸν Iägerus: αὑτὸν 19. Nauck. p. 696

σχολαῖς οἴονται δεῖν ἀκούειν, ἐν δὲ τοῖς ἔξω πράγ-
μασιν οὐδὲν αὐτοὺς ἑαυτῶν διαφέρειν ἡγοῦνται, πρὸς
μὲν τοὺς σοφιστὰς εἰκότως τοῦτο πεπονθότες (ἀνα-
στάντες γὰρ ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ ἀποθέμενοι τὰ βι-
βλία καὶ τὰς εἰσαγωγὰς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς τοῦ βίου
μέρεσι μικροὶ καὶ ὑπὸ χεῖρα φαίνονται τοῖς πολλοῖς),
περὶ δὲ τῶν ὄντως φιλοσόφων οὐ καλῶς ἀγνοοῦντες
ὅτι καὶ σπουδὴ καὶ παιδιὰ καὶ νεῦμα καὶ μειδίαμα καὶ
σκυθρωπασμὸς αὐτῶν, μάλιστα δ' ὁ πρὸς ἕκαστον ἰδίᾳ
περαινόμενος λόγος ἔχει τινὰ καρπὸν ὠφέλιμον τοῖς
ὑπομένειν καὶ προσέχειν ἐθισθεῖσι. 44

13. Δεῖται δὲ καὶ τὸ περὶ τοὺς ἐπαίνους καθῆ-
κον εὐλαβείας τινὸς καὶ μετριότητος διὰ τὸ μήτε τὴν
ἔλλειψιν αὐτοῦ μήτε τὴν ὑπερβολὴν ἐλευθέριον εἶναι.
βαρὺς μὲν γὰρ ἀκροατὴς καὶ φορτικὸς ὁ πρὸς πᾶν
ἄτεγκτος καὶ ἀτενὴς τὸ λεγόμενον, οἰήματος ὑπούλου
καὶ περιαυτολογίας ἐνδιαθέτου μεστός, ὡς ἔχων τι
τῶν λεγομένων βέλτιον εἰπεῖν, μήτ' ὀφρύος κατά-
στημα κινῶν μήτε φωνὴν εὐγνώμονος μάρτυρα φιλη-
κοΐας προϊέμενος, ἀλλὰ σιγῇ καὶ βαρύτητι καταπλά- B
στῳ καὶ σχηματισμῷ θηρώμενος δόξαν εὐσταθοῦς καὶ
βάθος ἔχοντος ἀνδρός, ὥσπερ χρημάτων τῶν ἐπαί-
νων ὅσον ἄλλῳ μεταδίδωσιν αὑτοῦ δοκῶν ἀφαιρεῖ-
σθαι. πολλοὶ γάρ εἰσιν οἱ κακῶς καὶ παρὰ μέλος τὴν
Πυθαγόρου φωνὴν ὑπολαμβάνοντες. ἐκεῖνος μὲν γὰρ
ἐκ φιλοσοφίας ἔφησεν αὑτῷ περιγεγονέναι τὸ μηδὲν
θαυμάζειν· οὗτοι δὲ τὸ μηδὲν ἐπαινεῖν μηδὲ τιμᾶν ἐν
τῷ καταφρονεῖν τίθενται καὶ τὸ σεμνὸν ὑπεροψίᾳ διώ-
κουσιν **. ὁ γὰρ φιλόσοφος λόγος τὸ μὲν ἐξ ἀπει-

18. ὀφρύος κατάστημα Lobeckius: ὀφρῦν κατὰ σχῆμα
29. Signavi hiatum ἀπειρίας Xylander: ἀπορίας

C ρίας καὶ ἀγνοίας θαῦμα καὶ θάμβος ἐξαιρεῖ γνώσει καὶ ἱστορίᾳ τῆς περὶ ἕκαστον αἰτίας, τὸ δ' εὔκολον καὶ μείλιχον καὶ φιλάνθρωπον οὐκ ἀπόλλυσι. τοῖς γὰρ ἀληθινῶς καὶ βεβαίως ἀγαθοῖς τιμή τε καλλίστη τὸ τιμῆσαί τινα τῶν ἀξίων, καὶ κόσμος εὐπρεπέστατος τὸ ἐπικοσμῆσαι τὸν ἐν περιουσίᾳ δόξης καὶ ἀφθονίᾳ γιγνόμενον. οἱ δὲ γλίσχροι περὶ τοὺς ἑτέρων ἐπαίνους ἔτι πένεσθαι καὶ πεινῆν ἐοίκασι τῶν ἰδίων. ὁ δ' ἐναντίος αὖ πάλιν τούτων, μηδὲν ἐπικρίνων ἀλλὰ κατὰ ῥῆμα καὶ συλλαβὴν ἐξιστάμενος καὶ D κεκραγώς, ἐλαφρός τις ὢν καὶ ὀρνεώδης, πολλάκις μὲν οὐδ' αὐτοῖς ἀρέσκει τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἀεὶ δὲ λυπεῖ τοὺς ἀκροωμένους, ἀνασοβῶν καὶ συνεξανιστὰς παρὰ γνώμην, οἷον ἑλκομένους βίᾳ δι' αἰδῶ καὶ συνεπηχοῦντας. οὐδὲν δ' ὠφεληθεὶς διὰ τὸ ταραχώδη καὶ πολυπτόητον αὐτῷ περὶ τοὺς ἐπαίνους γεγονέναι τὴν ἀκρόασιν ἀπέρχεται τῶν τριῶν ἓν φερόμενος· εἴρων γὰρ ἢ κόλαξ ἢ περὶ λόγους ἀπειρόκαλος ἔδοξεν εἶναι. δίκην μὲν οὖν δικάζοντα δεῖ μήτε πρὸς ἔχθραν τινὰ E μήτε πρὸς χάριν ἀκούειν ἀλλ' ἀπὸ γνώμης πρὸς τὸ δίκαιον· ἐν δὲ ταῖς φιλολόγοις ἀκροάσεσιν οὔτε νόμος οὐδεὶς οὔθ' ὅρκος ἡμᾶς ἀπείργει μὴ μετ' εὐνοίας ἀποδέχεσθαι τὸν διαλεγόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν ταῖς Χάρισιν οἱ παλαιοὶ συγκαθίδρυσαν, ὡς μάλιστα τοῦ λόγου τὸ κεχαρισμένον καὶ προσφιλὲς ἀπαιτοῦντος. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε παντελῶς οὕτως ἐκβόλιμον εἶναι τὸν λέγοντα καὶ διημαρτημένον, ὥστε μήτε νοῦν τινα παρασχεῖν ἄξιον ἐπαίνου μήτ' ἀπομνημόνευσιν ἑτέρων μήτ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου καὶ

1, 145—146 H. 6, 160—161 R.

1. ἐξαιρεῖ W: ἐξαίρει 3. μείλιχον*: μέγα 6. τὸν ἐν*
10. ἐξιστάμενος Emperius: ἐφιστάμενος

προαίρεσιν, ἀλλὰ μηδὲ λέξιν ἢ διάθεσιν τῶν λεγομένων,

'ὡς ἀν' ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν
φύονται μαλακῶν ἄνθεα λευκοΐων'. F

ὅπου γὰρ ἐμέτου τινὲς ἐγκώμια καὶ πυρετοῦ καὶ νὴ Δία χύτρας ἐπιδεικνύμενοι πιθανότητος οὐκ ἀμοιροῦσιν, ἦ που λόγος ὑπ' ἀνδρὸς ἀμωσγέπως δοκοῦντος ἢ καλουμένου φιλοσόφου περαινόμενος οὐκ ἂν ὅλως ἀναπνοήν τινα καὶ καιρὸν ἀκροαταῖς εὐμενέσι καὶ φιλανθρώποις παράσχοι πρὸς ἔπαινον; οἱ γοῦν ἐν ὥρᾳ πάντες, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἁμηγέπη δάκνουσι τὸν ἐρωτικόν, καὶ λευκοὺς μὲν θεῶν παῖδας ἀνακαλῶν μέλανας δ' ἀνδρικούς, καὶ τὸν γρυπὸν βασιλικὸν καὶ τὸν σιμὸν ἐπίχαριν τὸν δ' ὠχρὸν μελίχρουν ὑπο- 45 κοριζόμενος ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ· δεινὸς γάρ ἐστιν ὁ ἔρως ὥσπερ κιττὸς αὑτὸν ἐκ πάσης ἀναδῆσαι προφάσεως. πολὺ δὴ μᾶλλον ὁ φιλήκοος καὶ φιλόλογος ἀεί τινος αἰτίας εὑρετικὸς ἔσται, δι' ἣν οὐκ ἀπὸ τρόπου τῶν λεγόντων ἕκαστον ἐπαινῶν φανεῖται. καὶ γὰρ ὁ Πλάτων τὸν Λυσίου λόγον οὔτε κατὰ τὴν εὕρεσιν ἐπαινῶν καὶ τῆς ἀταξίας αἰτιώμενος ὅμως αὐτοῦ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπαινεῖ, καὶ ὅτι 'τῶν ὀνομάτων σαφῶς καὶ στρογγύλως ἕκαστον ἀποτετόρνευται'. μέμψαιτο δ' ἄν τις Ἀρχιλόχου μὲν τὴν ὑπόθεσιν, B Παρμενίδου δὲ τὴν στιχοποιίαν, Φωκυλίδου δὲ τὴν εὐτέλειαν, Εὐριπίδου δὲ τὴν λαλιάν, Σοφοκλέους δὲ τὴν ἀνωμαλίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τῶν ῥητόρων ἐστὶν ὁ μὲν οὐκ ἔχων ἦθος, ὁ δὲ πρὸς πάθος ἀργός, ὁ δ' ἐνδεὴς χαρίτων· ἕκαστός γε μὴν ἐπαινεῖται κατὰ τὸ ἴδιον τῆς δυνάμεως, ᾧ κινεῖν καὶ ἄγειν πέφυκεν.

1, 146—148 H. 6, 161—164 R.

6. ἀμωσγέπως Reiskius: ἄλλως γέ πως 10. Πλάτων] Rep. V. p. 474 E 19. Πλάτων] Phaedr. p. 234 E

ὥςτε καὶ τοῖς ἀκούουςιν εὐπορίαν εἶναι καὶ ἀφθονίαν
τοῦ φιλοφρονεῖςθαι τοὺς λέγοντας. ἐνίοις γὰρ ἐξαρ-
κεῖ, κἂν μὴ διὰ φωνῆς ἐπιμαρτυρῶμεν, ὄμματος
πραότητα καὶ γαλήνην προςώπου καὶ διάθεςιν εὐμενῆ
καὶ ἄλυπον ἐμπαραςχεῖν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἤδη καὶ
C πρὸς τοὺς ὅλως ἀποτυγχάνοντας ὥςπερ ἐγκύκλια καὶ
κοινὰ πάςης ἀκροάςεώς ἐςτι, καθέδρα τέ τις ἄθρυ-
πτος καὶ ἀκλινὴς ἐν ὀρθῷ ςχήματι καὶ πρόςβλεψις
αὐτῷ τῷ λέγοντι καὶ τάξις ἐνεργοῦ προςοχῆς, καὶ
προςώπου κατάςταςις καθαρὰ καὶ ἀνέμφατος οὐχ
ὕβρεως οὐδὲ δυςκολίας μόνον ἀλλὰ καὶ φροντίδων
ἄλλων καὶ ἀςχολιῶν. ἐν ἔργῳ δὲ παντὶ τὸ μὲν κα-
λὸν ἐκ πολλῶν οἷον ἀριθμῶν εἰς ἕνα καιρὸν ἡκόν-
των ὑπὸ ςυμμετρίας τινὸς καὶ ἁρμονίας ἐπιτελεῖται,
τὸ δ' αἰςχρὸν ἐξ ἑνὸς τοῦ τυχόντος ἐλλείποντος ἢ
προςόντος ἀτόπως εὐθὺς ἑτοίμην ἔχει τὴν γένεςιν,
D ὥςπερ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκροάςεως οὐ μόνον βαρύτης
ἐπιςκυνίου καὶ ἀηδία προςώπου καὶ βλέμμα ῥεμβῶδες
καὶ περίκλαςις ςώματος καὶ μηρῶν ἐπάλλαξις ἀπρεπὴς
ἀλλὰ καὶ νεῦμα καὶ ψιθυριςμὸς πρὸς ἕτερον καὶ μει-
δίαμα χάςμαι τε ὑπνώδεις καὶ κατήφειαι καὶ πᾶν εἴ
τι τούτοις ἔοικεν ὑπεύθυνόν ἐςτι καὶ δεῖται πολλῆς
εὐλαβείας.

14. Οἱ δὲ τοῦ μὲν λέγοντος οἴονταί τι ἔργον
εἶναι, τοῦ δ' ἀκούοντος οὐδέν, ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν
ἀξιοῦςιν ἥκειν πεφροντικότα καὶ παρεςκευαςμένον,
αὐτοὶ δ' ἄςκεπτοι καὶ ἀφρόντιδες τῶν καθηκόντων
ἐμβαλόντες καθέζονται καθάπερ ἀτεχνῶς ἐπὶ δεῖπνον
E ἥκοντες, εὖ παθεῖν πονουμένων ἑτέρων. καίτοι καὶ
ςυνδείπνου τι χαρίεντος ἔργον ἐςτί, πολὺ δὲ μᾶλλον

7. τέ W: δέ 12. ἐν W: ὡς ἐν

ἀκροατοῦ. κοινωνὸς γάρ ἐστι λόγου καὶ συνεργὸς τοῦ λέγοντος, καὶ οὐ τὰ μὲν ἐκείνου πλημμελήματα πικρῶς ἐξετάζειν ὀφείλει κατὰ ῥῆμα καὶ πρᾶγμα προσάγων τὴν εὐθύνην, αὐτὸς δ' ἀνευθύνως ἀσχημονεῖν καὶ πολλὰ σολοικίζειν περὶ τὴν ἀκρόασιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ σφαιρίζειν τῷ βάλλοντι δεῖ συγκινούμενον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον, οὕτως ἐπὶ τῶν λόγων ἐστί τις εὐρυθμία καὶ περὶ τὸν λέγοντα καὶ περὶ τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἑκάτερος τὸ προσῆκον αὐτῷ φυλάττῃ. F

15. Δεῖ δὲ μηδὲ ταῖς φωναῖς τῶν ἐπαίνων ὡς ἔτυχε χρῆσθαι. καὶ γὰρ Ἐπίκουρος ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων ἐπιστολίοις κροτοθορύβους γίγνεσθαι παρ' αὐτῶν λέγων ἀηδής ἐστιν. οἱ δὲ τὰς ξένας φωνὰς τοῖς ἀκροατηρίοις νῦν ἐπεισάγοντες, οὗτοι καὶ 'θείως' καὶ 'θεοφορήτως' καὶ 'ἀπροσίτως' ἐπιλέγοντες, ὡς οὐκέτι τοῦ 'καλῶς' καὶ τοῦ 'σοφῶς' καὶ τοῦ 'ἀληθῶς' ἐξαρκοῦντος, οἷς οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Σωκράτη καὶ Ὑπερείδην ἐχρῶντο σημείοις τῶν ἐπαίνων, ὑπερασχημονοῦσι καὶ διαβάλλουσι τοὺς λέγοντας ὡς ὑπερη- 46 φάνων τινῶν καὶ περιττῶν δεομένους ἐπαίνων. σφόδρα δ' ἀηδεῖς εἰσι καὶ οἱ μεθ' ὅρκου τοῖς λέγουσιν ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τὰς μαρτυρίας ἀποδιδόντες. οὐχ ἧττον δὲ τούτων οἱ περὶ τὰς ποιότητας ἀστοχοῦντες, ὅταν φιλοσόφῳ μὲν ἐπιφωνῶσι 'δριμέως', γέροντι δ' 'εὐφυῶς' ἢ 'ἀνθηρῶς', τὰς τῶν παιζόντων καὶ πανηγυριζόντων ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φωνὰς ἐπὶ τοὺς φιλοσόφους μετακομίζοντες καὶ λόγῳ σωφρονοῦντι προσφέροντες ἔπαινον ἑταιρικόν, ὥσπερ B ἀθλητῇ κρίνων ἢ ῥόδων στέφανον, οὐ δάφνης οὐδὲ

1, 149—150 H. 6, 165—167 R.

3. προσάγων Reiskius: προάγων 12. Ἐπίκουρος] Diog. L. X 5

κοτίνου περιτιθέντες. Εὐριπίδης μὲν οὖν ὁ ποιητής, ὡς ὑπολέγοντος αὐτοῦ τοῖς χορευταῖς ᾠδήν τινα πεποιημένην ἐφ᾽ ἁρμονίας εἷς ἐγέλασεν, ‘εἰ μή τις ἦς ἀναίσθητος’ εἶπε ‘καὶ ἀμαθής, οὐκ ἂν ἐγέλασας ἐμοῦ μιξολυδιστὶ ᾄδοντος’. ἀνὴρ δ᾽ ἂν οἶμαι φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς ἀκροατοῦ διακεχυμένου τρυφὴν ἐκκόψειεν εἰπών ‘σύ μοι δοκεῖς ἀνόητος εἶναι καὶ ἀνάγωγος· οὐ γὰρ ἂν ἐμοῦ διδάσκοντος ἢ νουθετοῦντος ἢ διαλεγομένου περὶ θεῶν ἢ πολιτείας ἢ ἀρχῆς ἐτερέτιζες καὶ προσωρχοῦ τοῖς λόγοις’. ὅρα γὰρ C ἀληθῶς οἷόν ἐστι φιλοσόφου λέγοντος ἀπορεῖν τοὺς ἔξωθεν ὑπὸ τῶν ἔνδον βοώντων καὶ ἀλαλαζόντων πότερον αὐλοῦντος ἢ κιθαρίζοντος ἢ ὀρχουμένου τινὸς ὁ ἔπαινός ἐστι.

16. Καὶ μὴν τῶν γε νουθεσιῶν καὶ τῶν ἐπιπλήξεων οὔτ᾽ ἀναλγήτως οὔτ᾽ ἀνάνδρως ἀκουστέον. οἱ γὰρ εὐκόλως καὶ ὀλιγώρως τὸ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων φέροντες, ὥστε γελᾶν ἐλεγχόμενοι καὶ τοὺς ἐλέγχοντας ἐπαινεῖν, ὥσπερ οἱ παράσιτοι τοὺς τρέφοντας, ὅταν ὑπ᾽ αὐτῶν λοιδορῶνται, παντάπασιν ἰταμοὶ καὶ θρασεῖς ὄντες, οὐ καλὴν οὐδ᾽ ἀληθῆ διδόασιν ἀπόδειξιν ἀνδρείας τὴν ἀναισχυντίαν. σκῶμμα μὲν γὰρ ἀνύβριστον ἐν παιδιᾷ τινι μετ᾽ D εὐτραπελίας ἀφειμένον ἐνεγκεῖν ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς οὐκ ἀγεννὲς οὐδ᾽ ἀπαίδευτον ἀλλ᾽ ἐλευθέριον πάνυ καὶ Λακωνικόν ἐστιν· ἐπαφῆς δὲ καὶ νουθεσίας πρὸς ἐπανόρθωσιν ἤθους ὥσπερ φαρμάκῳ δάκνοντι λόγῳ χρωμένης ἐλέγχοντι μὴ συνεσταλμένον ἀκούειν μηδ᾽ ἱδρῶτος καὶ ἰλίγγου μεστὸν μηδ᾽ αἰσχύνῃ φλεγόμενον τὴν ψυχὴν ἀλλ᾽ ἄτρεπτον καὶ σεσηρότα καὶ κατειρωνευό-

16. οἱ*: οἵ τε 29. μηδ᾽*

μενον, ἀνελευθέρου τινὸς δεινῶς καὶ ἀπαθοῦς πρὸς τὸ αἰδεῖσθαι νέου διὰ συνήθειαν ἁμαρτημάτων καὶ συνέχειαν, ὥσπερ ἐν σκληρᾷ σαρκὶ καὶ τυλώδει τῇ ψυχῇ μώλωπα μὴ λαμβάνοντος. τούτων δὲ τοιούτων E ὄντων οἱ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἔχοντες νέοι κἂν ἅπαξ ποτὲ ἀκούσωσι κακῶς, φεύγοντες ἀνεπιστρεπτὶ καὶ δραπετεύοντες ἐκ φιλοσοφίας, καλὴν ἀρχὴν πρὸς τὸ σωθῆναι τὸ αἰδεῖσθαι παρὰ τῆς φύσεως ἔχοντες, ἀπολλύουσι διὰ τρυφὴν καὶ μαλακίαν, οὐκ ἐγκαρτεροῦντες τοῖς ἐλέγχοις οὐδὲ τὰς ἐπανορθώσεις δεχόμενοι γεννικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τὰς προσηνεῖς καὶ ἁπαλὰς ἀποστρέφοντες ὁμιλίας τὰ ὦτα, κολάκων τινῶν ἢ σοφιστῶν ἀνωφελεῖς καὶ ἀνοήτους ἡδείας δὲ φωνὰς καταδόντων. ὥσπερ οὖν ὁ μετὰ τὴν τομὴν φεύγων τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν ἐπίδεσμον μὴ προσιέμενος τὸ μὲν ἀλγεινὸν ἀνεδέξατο, τὸ δ' ὠφέλιμον οὐχ ὑπέμεινε F τῆς θεραπείας οὕτως ὁ τῷ χαράξαντι καὶ τρώσαντι λόγῳ τὴν ἀβελτερίαν ἀπουλῶσαι καὶ καταστῆσαι μὴ παρασχὼν ἀπῆλθε δηχθεὶς καὶ ἀλγήσας ἐκ φιλοσοφίας, ὠφεληθεὶς δὲ μηδέν. οὐ γὰρ μόνον, ὡς Εὐριπίδης φησί, τὸ Τηλέφου τραῦμα

'πριστοῖσι λόγχης θέλγεται ῥινήμασιν',

ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ φιλοσοφίας ἐμφυόμενον εὐφυέσι νέοις 47 δηγμὸν αὐτὸς ὁ τρώσας λόγος ἰᾶται. διὸ δεῖ πάσχειν μέν τι καὶ δάκνεσθαι, μὴ συντρίβεσθαι δὲ μηδ' ἀθυμεῖν τὸν ἐλεγχόμενον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τελετῇ κατηργμένης αὐτοῦ φιλοσοφίας τοὺς πρώτους καθαρμοὺς καὶ θορύβους ἀνασχόμενον ἐλπίζειν τι γλυκὺ καὶ λαμπρὸν ἐκ τῆς παρούσης ἀδημονίας καὶ ταραχῆς. καὶ γὰρ ἂν ἀδίκως ἡ ἐπιτίμησις γίγνεσθαι δοκῇ, καλὸν

22. Nauck. p. 462

ἀνασχέσθαι καὶ διακαρτερῆσαι λέγοντος· παυσαμένῳ δ' αὐτὸν ἐντυχεῖν ἀπολογούμενον καὶ δεόμενον τὴν παρρησίαν ἐκείνην καὶ τὸν τόνον, ᾧ νῦν κέχρηται B πρὸς αὐτόν, εἴς τι τῶν ἀληθῶς ἁμαρτανομένων φυλάττειν.

17. Ἔτι τοίνυν ὥσπερ ἐν γράμμασι καὶ περὶ λύραν καὶ παλαίστραν αἱ πρῶται μαθήσεις πολὺν ἔχουσι θόρυβον καὶ πόνον καὶ ἀσάφειαν, εἶτα προϊόντι κατὰ μικρὸν ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγενομένη πάντα φίλα καὶ χειροήθη καὶ ῥᾳδια λέγειν τε καὶ πράττειν παρέσχεν, οὕτω δὴ καὶ φιλοσοφίας ἐχούσης τι καὶ γλίσχρον ἀμέλει καὶ ἀσύνηθες ἐν τοῖς πρώτοις ὀνόμασι καὶ πράγμασιν οὐ δεῖ φοβηθέντα τὰς ἀρχὰς ψοφοδεῶς καὶ ἀτόλμως ἐγκαταλείπειν, ἀλλὰ πειρώμενον ἑκάστου καὶ προσ- C λιπαροῦντα καὶ γλιχόμενον τοῦ πρόσω τὴν πᾶν τὸ καλὸν ἡδὺ ποιοῦσαν ἀναμένειν συνήθειαν. ἥξει γὰρ οὐ διὰ μακροῦ πολὺ φῶς ἐπιφέρουσα τῇ μαθήσει καὶ δεινοὺς ἔρωτας ἐνδιδοῦσα πρὸς τὴν ἀρετήν, ὧν ἄνευ πάνυ τλήμονος ἀνδρός ἐστιν ἢ δειλοῦ τὸν ἄλλον ὑπομένειν βίον, ἐκπεσόντα δι' ἀνανδρίαν φιλοσοφίας. ἴσως μὲν οὖν ἔχει τι καὶ τὰ πράγματα τοῖς ἀπείροις καὶ νέοις ἐν ἀρχῇ δυσκατανόητον· οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ γε πλείστῃ περιπίπτουσιν ἀσαφείᾳ καὶ ἀγνοίᾳ δι' αὑτούς, ἀπ' ἐναντίων φύσεων ταὐτὸν ἁμαρτάνοντες. οἳ μὲν γὰρ αἰσχύνῃ τινὶ καὶ φειδοῖ τοῦ λέ- D γοντος ὀκνοῦντες ἀνερέσθαι καὶ βεβαιώσασθαι τὸν λόγον, ὡς ἔχοντες ἐν νῷ συνεπινεύουσιν, οἳ δ' ὑπὸ φιλοτιμίας ἀώρου καὶ κενῆς πρὸς ἑτέρους ἁμίλλης ὀξύτητα καὶ δύναμιν εὐμαθείας ἐπιδεικνύμενοι, πρὶν ἢ λαβεῖν ἔχειν ὁμολογοῦντες, οὐ λαμβάνουσιν. εἶτα

συμβαίνει τοῖς μὲν αἰδήμοσι καὶ σιωπηλοῖς ἐκείνοις, ὅταν ἀπέλθωσι, λυπεῖν αὑτοὺς καὶ ἀπορεῖσθαι, καὶ τέλος αὖθις ὑπ' ἀνάγκης ἐλαυνομένους σὺν αἰσχύνῃ μείζονι τοῖς εἰποῦσιν ἐνοχλεῖν ἀναπυνθανομένους καὶ μεταθέοντας, τοῖς δὲ φιλοτίμοις καὶ θρασέσιν ἀεὶ περιστέλλειν καὶ ἀποκρύπτειν συνοικοῦσαν τὴν ἀμαθίαν.

18. Πᾶσαν οὖν ἀπωσάμενοι τὴν τοσαύτην βλα- E κείαν καὶ ἀλαζὀνείαν καὶ πρὸς τὸ μαθεῖν ἰόντες καὶ περὶ τὸ λαβεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ χρησίμως λεγόμενον ὄντες ὑπομένωμεν τοὺς τῶν εὐφυῶν δοκούντων γέλωτας, ὥσπερ ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Ξενοκράτης βραδύτεροι δοκοῦντες εἶναι τῶν συσχολαστῶν οὐκ ἀπεδίδρασκον ἐκ τοῦ μανθάνειν οὐδ' ἀπέκαμνον, ἀλλὰ φθάνοντες εἰς ἑαυτοὺς ἔπαιζον, ἀγγείοις τε βραχυστόμοις καὶ πινακίσι χαλκαῖς ἀπεικάζοντες, ὡς μόλις μὲν παραδεχόμενοι τοὺς λόγους, ἀσφαλῶς δὲ καὶ βεβαίως τηροῦντες. οὐ γὰρ μόνον, ὥς φησι Φωκυλίδης,

'πόλλ' ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν',

ἀλλὰ καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι καὶ F σκώμματα καὶ βωμολοχίας ἀναδεξάμενον ὤσασθαι παντὶ τῷ θυμῷ καὶ καταθλῆσαι τὴν ἀμαθίαν. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πρὸς τοὐναντίον ἁμαρτίας ἀμελητέον, ἣν ἁμαρτάνουσιν οἱ μὲν ὑπὸ νωθείας, ἀηδεῖς καὶ κοπώδεις ὄντες· οὐ γὰρ ἐθέλουσι γενόμενοι καθ' αὑτοὺς 48 πράγματα ἔχειν, ἀλλὰ παρέχουσι τῷ λέγοντι, πολλάκις ἐκπυνθανόμενοι περὶ τῶν αὐτῶν, ὥσπερ ἀπτῆνες νεοσσοὶ κεχηνότες ἀεὶ πρὸς ἀλλότριον στόμα καὶ πᾶν ἕτοιμον ἤδη καὶ διαπεπονημένον ὑπ' ἄλλων ἐκλαμβάνειν ἐθέλοντες. ἕτεροι δὲ προσοχῆς καὶ δριμύ-

1, 153—155 H. 6, 172—174 R.

19. Bergk. p. 448[3]

τητος ἐν οὐ δέοντι θηρώμενοι δόξαν ἀποκναίουσι
λαλιᾷ καὶ περιεργίᾳ τοὺς λέγοντας, ἀεί τι προσδια-
ποροῦντες τῶν οὐκ ἀναγκαίων καὶ ζητοῦντες ἀπο-
δείξεις τῶν οὐ δεομένων. οὕτως

'ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά',

B ὥς φησι Σοφοκλῆς, οὐκ αὐτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἄλλοις. ἀντιλαμβανόμενοι γὰρ ἑκάστοτε κεναῖς καὶ
περιτταῖς ἐρωτήσεσι τοῦ διδάσκοντος, ὥσπερ ἐν συν-
οδίᾳ, τὸ ἐνδελεχὲς ἐμποδίζουσι τῆς μαθήσεως, ἐπι-
στάσεις καὶ διατριβὰς λαμβανούσης. οὗτοι μὲν οὖν
κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ γλίσχροι
σκύλακες τὰ δέρματα δάκνοντες οἴκοι καὶ τὰ τίλματα
τίλλοντες τῶν θηρίων αὐτῶν οὐχ ἅπτονται· τοὺς δ'
ἀργοὺς ἐκείνους παρακαλῶμεν, ὅταν τὰ κεφάλαια τῇ
νοήσει περιλάβωσιν, αὐτοὺς δι' αὑτῶν τὰ λοιπὰ συν-
τιθέναι, καὶ τῇ μνήμῃ χειραγωγεῖν τὴν εὕρεσιν, καὶ
C τὸν ἀλλότριον λόγον οἷον ἀρχὴν καὶ σπέρμα λαβόν-
τας ἐκτρέφειν καὶ αὔξειν. οὐ γὰρ ὡς ἀγγεῖον ὁ νοῦς
ἀποπληρώσεως, ἀλλ' ὑπεκκαύματος μόνον ὥσπερ ὕλη
δεῖται, ὁρμὴν ἐμποιοῦντος εὑρετικὴν καὶ ὄρεξιν ἐπὶ
τὴν ἀλήθειαν. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἐκ γειτόνων πυρὸς
δεόμενος, εἶτα πολὺ καὶ λαμπρὸν εὑρὼν αὐτοῦ κα-
ταμένοι διὰ τέλους θαλπόμενος, οὕτως εἴ τις ἥκων
λόγου μεταλαβεῖν πρὸς ἄλλον οὐκ οἴεται δεῖν φῶς
οἰκεῖον ἐξάπτειν καὶ νοῦν ἴδιον, ἀλλὰ χαίρων τῇ
D ἀκροάσει κάθηται θελγόμενος, οἷον ἔρευθος ἕλκει καὶ
γάνωμα τὴν δόξαν ἀπὸ τῶν λόγων, τὸν δ' ἐντὸς
εὐρῶτα τῆς ψυχῆς καὶ ζόφον οὐκ ἐκτεθεράπευκεν
οὐδ' ἐξέωκε διὰ φιλοσοφίας. εἰ δεῖ τινὸς οὖν πρὸς

1, 155—156 H. 6, 174—176 R.

6. Σοφοκλῆς] Antig. 237 11. γλίσχροι] λίχνοι W
28. ἐκτεθεράπευκε Emperius: ἐκτεθέρμακεν

ἀκρόαϲιν ἑτέρου παραγγέλματοϲ, δεῖ καὶ τοῦ νῦν εἰρημένου μνημονεύονταϲ ἀϲκεῖν ἅμα τῇ μαθήϲει τὴν εὕρεϲιν, ἵνα μὴ ϲοφιϲτικὴν ἕξιν μηδ' ἱϲτορικὴν ἀλλ' ἐνδιάθετον καὶ φιλόϲοφον λαμβάνωμεν, ἀρχὴν τοῦ καλῶϲ βιῶναι τὸ καλῶϲ ἀκοῦϲαι νομίζοντεϲ.

1, 156 H. 6, 176 R.

E

ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ
ΔΙΑΚΡΙΝΕΙΕ ΤΟΝ ΚΟΛΑΚΑ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ.

---

1. Τῷ ϲφοδρα φιλεῖν ἑαυτόν, ὦ Ἀντίοχε Φιλόπαππε, φάϲκοντι ϲυγγνώμην μὲν ἅπανταϲ ὁ Πλάτων
F διδόναι φηϲί, κακίαν δὲ ϲὺν πολλαῖϲ ἄλλαιϲ ἐγγίγνεϲθαι μεγίϲτην, ὑφ᾽ ἧϲ οὐκ ἔϲτιν αὑτοῦ κριτὴν δίκαιον οὐδ᾽ ἀδέκαϲτον εἶναι· ‘τυφλοῦται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον’, ἂν μή τιϲ μαθὼν ἐθιϲθῇ τὰ καλὰ τιμᾶν καὶ διώκειν μᾶλλον ἢ τὰ ϲυγγενῆ καὶ οἰκεῖα. τοῦτο τῷ κόλακι πολλὴν μεταξὺ τῆϲ φιλίαϲ εὐρυχωρίαν δίδωϲιν, ὁρμητήριον ἐφ᾽ ἡμᾶϲ εὐφυὲϲ ἔχοντι τὴν φιλαυτίαν, δι᾽ ἣν αὐτὸϲ αὑτοῦ κόλαξ ἕκαϲτοϲ
49 ὢν πρῶτοϲ καὶ μέγιϲτοϲ οὐ χαλεπῶϲ προϲίεται τὸν ἔξωθεν ὧν οἴεται καὶ βούλεται μάρτυν ἅμα αὑτῷ καὶ βεβαιωτὴν προϲγιγνόμενον. ὁ γὰρ λοιδορούμενοϲ φιλοκόλαξ ϲφόδρα φίλαυτόϲ ἐϲτι, δι᾽ εὔνοιαν ἑαυτῷ πάντα μὲν ὑπάρχειν βουλόμενοϲ πάντα δ᾽ οἰόμενοϲ ὧν ἡ μὲν βούληϲιϲ οὐκ ἄτοποϲ ἡ δ᾽ οἴηϲιϲ ἐπιϲφαλὴϲ καὶ δεομένη πολλῆϲ εὐλαβείαϲ. εἰ δὲ δὴ θεῖον ἡ ἀλήθεια καὶ ‘πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖϲ

1, 157 H. 6, 177—178 R.

2. Πλάτων] Legg. V. p. 731 DE

πάντων δ᾽ ἀνθρώποις᾽ ἀρχὴ κατὰ Πλάτωνα, κινδυ- B νεύει θεοῖς ἐχθρὸς ὁ κόλαξ εἶναι, τῷ δὲ Πυθίῳ διαφερόντως. ἀντιτάττεται γὰρ ἀεὶ πρὸς τὸ ‘γνῶθι σαυτόν’, ἀπάτην ἑκάστῳ πρὸς ἑαυτὸν ἐμποιῶν καὶ ἄγνοιαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτὸν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, τὰ μὲν ἐλλιπῆ καὶ ἀτελῆ τὰ δ᾽ ὅλως ἀνεπανόρθωτα ποιῶν.

2. Εἰ μὲν οὖν, ὡς τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων κακῶν, ὁ κόλαξ ἥπτετο μόνον ἢ μάλιστα τῶν ἀγεννῶν καὶ φαύλων, οὐκ ἂν ἦν οὕτω δεινὸν οὐδὲ δυσφύλακτον· ἐπεὶ δ᾽ ὥσπερ οἱ θρῖπες ἐνδύονται μάλιστα τοῖς ἁπαλοῖς καὶ γλυκέσι ξύλοις, οὕτω τὰ φιλότιμα τῶν ἠθῶν καὶ χρηστὰ καὶ ἐπιεικῆ τὸν κόλακα δέχεται καὶ τρέφει προσφυόμενον, ἔτι δ᾽ ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης C τὴν ‘ἱπποτροφίαν’ φησὶν ‘οὐ Ζακύνθῳ ὀπαδεῖν ἀλλ᾽ ἀρούραισι πυροφόροις’, οὕτω τὴν κολακείαν ὁρῶμεν οὐ πένησιν οὐδ᾽ ἀδόξοις οὐδ᾽ ἀδυνάτοις ἀκολουθοῦσαν, ἀλλ᾽ οἴκων τε καὶ πραγμάτων μεγάλων ὀλίσθημα καὶ νόσημα γιγνομένην, πολλάκις δὲ καὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας ἀνατρέπουσαν, οὐ μικρὸν ἔργον ἐστὶν οὐδὲ φαύλης δεόμενον προνοίας ἡ περὶ αὐτὴν ἐπίσκεψις, ὡς ἂν μάλιστα περίφωρος οὖσα μὴ βλάπτῃ μηδὲ διαβάλλῃ τὴν φιλίαν. οἱ μὲν γὰρ φθεῖρες ἀπίασιν ἀπὸ τῶν τελευτώντων καὶ ἀπολείπουσι τὰ σώματα σβεν- D νυμένου τοῦ αἵματος ἐξ οὗ τρέφονται, τοὺς δὲ κόλακας οὐδ᾽ ὅλως ἰδεῖν ἔστι πράγμασι ξηροῖς καὶ κατεψυγμένοις προσιόντας, ἀλλὰ ταῖς δόξαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθενται καὶ αὔξονται, ταχὺ δ᾽ ἐν ταῖς μεταβολαῖς ἀπορρέουσιν. ἀλλὰ τὴν τότε πεῖραν οὐ

1, 158—159 H. 6, 178—180 R.

1. Πλάτωνα] Legg. V. p. 730 C 14. Σιμωνίδης] Bergk. p. 1122³ 22. βλάπτῃ — διαβάλλῃ*: βλάπτοι — διαβάλλοι

δεῖ περιμένειν ἀνωφελῆ, μᾶλλον δὲ βλαβερὰν καὶ οὐκ ἀκίνδυνον οὖcαν. χαλεπὴ γὰρ ἐν καιρῷ δεομένῳ φίλων ἡ τῶν μὴ φίλων αἴcθηcιc, ἀντικαταλλαγὴν οὐκ ἔχουcα χρηcτοῦ καὶ βεβαίου πρὸc ἀβέβαιον καὶ κίβδηλον. ἀλλ' ὥcπερ νόμιcμα δεῖ τὸν φίλον ἔχειν πρὸ
E τῆc χρείαc δεδοκιμαcμένον, μὴ ὑπὸ τῆc χρείαc ἐλεγχόμενον. οὐ γὰρ δεῖ βλαβένταc αἰcθέcθαι, ἀλλ' ὅπωc μὴ βλαβῶμεν ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ κατανόηcιν τοῦ κόλακοc. εἰ δὲ μή, ταὐτὸ πειcόμεθα τοῖc αἰcθανομένοιc τῷ προγεγεῦcθαι τῶν θαναcίμων φαρμάκων εἰc τὴν κρίcιν ἀπολλύντεc ἑαυτοὺc καὶ διαφθείροντεc. οὔτε γὰρ δὴ τούτουc ἐπαινοῦμεν οὔθ' ὅcοι τὸν φίλον εἰc τὸ καλὸν τιθέμενοι καὶ ὠφέλιμον οἴονται τοὺc κεχαριcμένωc ὁμιλοῦνταc εὐθὺc ἔχειν ἐπ' αὐτοφώρῳ κόλακαc εἰλημμένουc. οὐδὲ γὰρ ἀηδὴc ὁ φίλοc οὐδ' ἄκρατοc, οὐδὲ τῷ πικρῷ cεμνὸν ἡ φιλία
F καὶ αὐcτηρῷ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ καλὸν καὶ τὸ cεμνὸν αὐτῆc ἡδὺ καὶ ποθούμενόν ἐcτι,

'πὰρ' δ' αὐτῇ Χάριτεc τε καὶ Ἵμεροc οἰκί'
ἔθεντο',

καὶ οὐ δυcτυχοῦντι μόνον

'εἰc ὄμματ' εὔνου φωτὸc ἐμβλέψαι γλυκύ'

κατ' Εὐριπίδην, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τοῖc ἀγαθοῖc ἡδονὴν ἐπιφέρουcα καὶ χάριν ἢ τῶν κακῶν ἀφαιροῦcα τὰc λύπαc καὶ τὰc ἀπορίαc παρέπεται. καὶ καθάπερ
50 ὁ Εὔηνοc εἶπε, τῶν ἡδυcμάτων τὸ πῦρ εἶναι κράτιcτον, οὕτω τῷ βίῳ μίξαc τὴν φιλίαν ὁ θεὸc ἅπαντα φαιδρὰ καὶ γλυκέα καὶ προcφιλῆ ταύτηc παρούcηc καὶ cυναπολαυούcηc ἐποίηcεν. ἐπεὶ πῶc ἂν ὁ κόλαξ ὑπεδύετο ταῖc ἡδοναῖc, εἰ τὴν φιλίαν ἑώρα τὸ ἡδὺ

1, 159—161 H. 6, 180—182 R.

19. Hesiod. Theog. 64 22. Εὐριπίδην] Ion. 732

μηδαμοῦ προϲιεμένην; οὐκ ἔϲτιν εἰπεῖν. ἀλλ' ὥϲπερ τὰ ψευδόχρυϲα καὶ τὰ κίβδηλα τὴν λαμπρότητα τοῦ χρυϲοῦ καὶ τὸ γάνωμα μιμεῖται μόνον, οὕτωϲ ἔοικεν ὁ κόλαξ τοῦ φίλου τὸ ἡδὺ καὶ κεχαριϲμένον B ἐκμιμούμενοϲ ἀεὶ παρέχειν ἱλαρὸν καὶ ἀνθηρὸν καὶ πρὸϲ μηδὲν ἀντιβαίνοντα μηδ' ὑπεναντιούμενον ἑαυτόν. ὅθεν οὐδὲ τοὺϲ ἐπαινοῦνταϲ εὐθὺϲ ὡϲ κολακεύονταϲ ἁπλῶϲ ὑφορατέον· ἔπαινοϲ γὰρ οὐχ ἧττον ἐν καιρῷ ψόγου φιλίᾳ προϲήκει, μᾶλλον δὲ τὸ μὲν δύϲκολον ὅλωϲ καὶ μεμψίμοιρον ἄφιλον καὶ ἀνομίλητον, τῆϲ δ' ἀφθόνωϲ καὶ προθύμωϲ τὸν ἐπὶ τοῖϲ καλοῖϲ ἀποδιδούϲηϲ ἔπαινον εὐνοίαϲ καὶ τὸ νουθετοῦν αὖθιϲ καὶ παρρηϲιαζόμενον ἐλαφρῶϲ καὶ ἀλύπωϲ ὑπομένομεν, πιϲτεύοντεϲ καὶ ἀγαπῶντεϲ ὡϲ ἀναγκαίωϲ ψέγοντα τὸν ἡδέωϲ ἐπαινοῦντα.

3. Χαλεπὸν οὖν φαίη τιϲ ἂν ἐϲτι διακρῖναι τὸν C κόλακα καὶ τὸν φίλον, εἰ μήθ' ἡδονῇ μήτ' ἐπαίνῳ διαφέρουϲι· καὶ γὰρ ἐν ὑπουργίαιϲ καὶ διακονίαιϲ πολλάκιϲ ἰδεῖν ἔϲτι τὴν φιλίαν ὑπὸ τῆϲ κολακείαϲ παρατρεχομένην. τί δ' οὐ μέλλει; φήϲομεν, ἂν τὸν ἀληθινὸν κόλακα καὶ μετὰ δεινότητοϲ καὶ τέχνηϲ ἁπτόμενον τοῦ πράγματοϲ διώκωμεν, ἀλλὰ μή, καθάπερ οἱ πολλοί, τοὺϲ αὐτοληκύθουϲ τούτουϲ λεγομένουϲ καὶ τραπεζέαϲ καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸϲ ὕδωρ ἀκουομένουϲ ὥϲ τιϲ εἶπε κόλακαϲ νομίζωμεν, ὧν ἐν μιᾷ λοπάδι καὶ κύλικι μετὰ βωμολοχίαϲ καὶ βδελυρίαϲ ἡ D ἀνελευθερία γίγνεται κατάδηλοϲ. οὐ γὰρ δήπου Μελάνθιον ἔδει τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου παράϲιτον ἐξελέγχειν, ὃϲ τοῖϲ ἐρωτῶϲι πῶϲ Ἀλέξανδροϲ ἐϲφάγη 'διὰ τῆϲ πλευρᾶϲ' ἔλεγεν 'εἰϲ τὴν γαϲτέρα τὴν ἐμήν', οὐδὲ τοὺϲ ἀμφὶ πλουϲίαν τράπεζαν ἐγκυκλουμένουϲ,

οὓς οὐ πῦρ οὐ cίδαρος οὐδὲ χαλκὸς εἴργει μὴ φοιτᾶν
ἐπὶ δεῖπνον, οὐδὲ τὰς ἐν Κύπρῳ κολακίδας, ἐπειδὴ
διέβηcαν εἰς Cυρίαν, κλιμακίδας προcαγορευθείσας, ὅτι
E ταῖς γυναιξὶ τῶν βαcιλέων ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰς ἁμάξας
δι' αὐτῶν ὑποκατακλινόμεναι παρεῖχον.

4. Τίνα οὖν δεῖ φυλάττεσθαι; τὸν μὴ δοκοῦντα
μηδ' ὁμολογοῦντα κολακεύειν, ὃν οὐκ ἔcτι λαβεῖν
περὶ τοὐπτάνιον, οὐδ' ἁλίσκεται σκιὰν καταμετρῶν
τὴν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐδ' ἔρριπται μεθυσθεὶς ὅπως
ἔτυχεν, ἀλλὰ νήφει τὰ πολλὰ καὶ πολυπραγμονεῖ καὶ
πράξεων μετέχειν οἴεται δεῖν καὶ λόγων ἀπορρήτων
βούλεται κοινωνὸς εἶναι, καὶ ὅλως τραγικός ἐστιν
οὐ σατυρικὸς φιλίας ὑποκριτὴς οὐδὲ κωμικός. ὡς γὰρ
ὁ Πλάτων φησίν 'ἐσχάτης ἀδικίας εἶναι δοκεῖν δί-
F καιον μὴ ὄντα', καὶ κολακείαν ἡγητέον χαλεπὴν τὴν
λανθάνουσαν οὐ τὴν ὁμολογοῦσαν, οὐδὲ τὴν παίζου-
σαν ἀλλὰ τὴν σπουδάζουσαν· αὕτη γὰρ ἀναπίμπλησι
καὶ τὴν ἀληθινὴν φιλίαν ἀπιστίας, συνεκπίπτουσαν
αὐτῇ πολλάκις, ἂν μὴ προσέχωμεν. ὁ μὲν οὖν Γω-
βρύης εἰς σκοτεινὸν οἴκημα τῷ μάγῳ φεύγοντι συνεισ-
πεσὼν καὶ γενόμενος ἐν διαπάλαις ἐπιστάντα καὶ
διαποροῦντα τὸν Δαρεῖον ἐκέλευσεν ὠθεῖν καὶ δι'
ἀμφοτέρων· ἡμεῖς δέ, εἰ μηδαμῇ μηδαμῶς ἐπαινοῦ-
μεν τὸ 'ἐρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ', διὰ πολλῶν ὁμοιο-
51 τήτων τὸν κόλακα τῷ φίλῳ συμπεπλεγμένον ἀποσπά-
σαι ζητοῦντες ὀφείλομεν εὖ μάλα φοβεῖσθαι μή πως
ἢ τῷ κακῷ τὸ χρήσιμον συνεκβάλωμεν ἢ φειδόμενοι
τοῦ οἰκείου τῷ βλάπτοντι περιπέσωμεν. ὥσπερ γὰρ
οἶμαι τῶν ἀγρίων σπερμάτων ὅσα καὶ σχῆμα καὶ

1, 163—164 H. 6, 184—185 R.

1. οὐ πῦρ] Meinek. II. p. 487 9. τὴν ἐπὶ τὸ*: ἐπὶ
14. Πλάτων] Rep. p. 361 A 24. ἐρρέτω] Nauck. p. 696

μέγεθοϲ παραπλήϲιον ἔχοντα τῷ πυρῷ ϲυμμέμικται χαλεπὴν ἔχει τὴν ἀποκάθαρϲιν (ἢ γὰρ οὐ διεκπίπτει τῶν ϲτενοτέρων πόρων ἢ ϲυνεκπίπτει διὰ τῶν ἀραιῶν), οὕτωϲ ἡ κολακεία τῆϲ φιλίαϲ εἰϲ πᾶν πάθοϲ καὶ πᾶν κίνημα καὶ χρείαν καὶ ϲυνήθειαν ἑαυτὴν καταμιγνύουϲα δυϲχώριϲτόϲ ἐϲτιν.

5. Ὅτι μέντοι γε πάντων ἥδιϲτόν ἐϲτιν ἡ φιλία καὶ οὐδὲν ἄλλο μᾶλλον εὐφραίνει, διὰ τοῦτο καὶ ὁ B κόλαξ ἡδοναῖϲ ὑπάγεται καὶ περὶ ἡδονάϲ ἐϲτιν. ὅτι δ' ἡ χάριϲ καὶ ἡ χρεία τῇ φιλίᾳ παρέπεται (καθ' ὃ δὴ καὶ λέγεται πυρὸϲ καὶ ὕδατοϲ ὁ φίλοϲ ἀναγκαιότεροϲ εἶναι), διὰ τοῦτο ἐμβαλὼν εἰϲ τὰϲ ὑπουργίαϲ ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἁμιλλᾶται ϲπουδαϲτικὸϲ ἀεὶ φαίνεϲθαι καὶ ἄοκνοϲ καὶ πρόθυμοϲ. ἐπεὶ δὲ τὸ μάλιϲτα φιλίαϲ ἀρχὴν ϲυνέχον ὁμοιότηϲ ἐϲτὶν ἐπιτηδευμάτων καὶ ἠθῶν, καὶ ὅλωϲ τὸ χαίρειν τοῖϲ αὐτοῖϲ καὶ τὸ ταὐτὰ φεύγειν πρῶτον εἰϲ τοὐτὸ ϲυνάγει καί ϲυνίϲτηϲι διὰ τῆϲ ὁμοιοπαθείαϲ, τοῦτο κατιδὼν ὁ κόλαξ αὑτὸν ὥϲπερ ὕλην τινὰ ῥυθμίζει καὶ ϲχηματίζει, περιαρμόϲαι C καὶ περιπλάϲαι ζητῶν οἷϲ ἂν ἐπιχειρῇ διὰ μιμήϲεωϲ, ὑγρὸϲ ὢν καὶ πιθανὸϲ μεταβάλλεϲθαι ἐπὶ τὰϲ ἐξομοιώϲειϲ, ὥϲτ' εἰπεῖν

'οὐ παῖϲ Ἀχιλλέωϲ, ἀλλ' ἐκεῖνοϲ αὐτὸϲ εἶ'.

ὃ δὲ πάντων ἐϲτὶν αὐτοῦ πανουργότατον, αἰϲθανόμενοϲ τὴν παρρηϲίαν καὶ λεγομένην καὶ δοκοῦϲαν ἰδίαν εἶναι φωνὴν ὥϲπερ τινὸϲ ζῴου τῆϲ φιλίαϲ, τὸ δ' ἀπαρρηϲίαϲτον ἄφιλον καὶ ἀγεννέϲ, οὐδὲ ταύτην ἀμίμητον ἀπολέλοιπεν, ἀλλ' ὥϲπερ οἱ δεινοὶ τῶν ὀψοποιῶν τοῖϲ πικροῖϲ χυμοῖϲ καὶ αὐϲτηροῖϲ ἡδύϲμαϲι χρῶνται, τῶν γλυκέων ἀφαιροῦντεϲ τὸ πλήϲμιον, οὕτωϲ οἱ κόλακεϲ οὐκ ἀληθινὴν οὐδ' ὠφέλιμον ἀλλ' D

23. Nauck. p. 696

οἷον ἐπιλλώπτουςαν ἐξ ὀφρύος καὶ γαργαλίζουςαν ἀτεχνῶς παρρηςίαν προςφέρουςιν. ἔςτι μὲν οὖν διὰ ταῦτα δυςφώρατος ὁ ἀνήρ, ὥςπερ τῶν θηρίων ὅςα πεφυκότα τὴν χρόαν τρέπεςθαι ςυναφομοιοῦται τοῖς ὑποκειμένοις χρώμαςι καὶ χωρίοις· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατᾷ τε καὶ περικαλύπτεται ταῖς ὁμοιότηςιν, ἡμέτερον ἔργον ἐςτὶ ταῖς διαφοραῖς ἀνακαλύπτειν καὶ ἀπογυμνοῦν αὐτὸν 'ἀλλοτρίοις χρώμαςι καὶ ςχήμαςιν', ᾗ φηςιν ὁ Πλάτων, 'χήτει οἰκείων κοςμούμενον'.

6. Εὐθὺς οὖν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ςκοπῶμεν. ἀρχὴν δὲ φιλίας ἔφαμεν εἶναι τοῖς πλείςτοις τὴν ταὐτὰ μὲν E ἐπιεικῶς ἀςπαζομένην ἔθη καὶ ἤθη τοῖς δ' αὐτοῖς χαίρουςαν ἐπιτηδεύμαςι καὶ πράγμαςι ταὶ διατριβαῖς ὁμοιοπαθῆ διάθεςιν καὶ φύςιν, ἐφ' ἧς καὶ ταῦτα εἴρηται

'γέρων γέροντι γλῶςςαν ἡδίςτην ἔχει,
παῖς παιδί, καὶ γυναικὶ πρόςφορον γυνή,
νοςῶν τ' ἀνὴρ νοςοῦντι, καὶ δυςπραξίᾳ
ληφθεὶς ἐπῳδός ἐςτι τῷ πειρωμένῳ'.

εἰδὼς οὖν ὁ κόλαξ ὅτι τὸ χαίρειν τοῖς ὁμοίοις καὶ τὸ χρῆςθαι καὶ ἀγαπᾶν ἔμφυτόν ἐςτι, ταύτῃ πρῶτον F ἐπιχειρεῖ πληςιάζειν ἑκάςτῳ καὶ παραςκηνοῦν, ὥςπερ ἔν τιςι νομαῖς θηρίου τοῖς αὐτοῖς ἐπιτηδεύμαςι καὶ διατριβαῖς περὶ ταὐτὰ καὶ ςπουδαῖς καὶ διαίταις ἀτρέμα παραβάλλων καὶ προςαναχρωννύμενος, ἄχρι οὗ λαβὴν παραδῷ καὶ ψαύοντι τιθαςὸς γένηται καὶ ςυνήθης, ψέγων μὲν οἷς ἐκεῖνον αἰςθάνεται πράγμαςι καὶ βίοις καὶ ἀνθρώποις ἀχθόμενον, ἐπαινέτης δὲ τῶν ἀρεςκόντων οὐ μέτριος ἀλλ' ὥςθ' ὑπερβάλ-
52 λειν ςὺν ἐκπλήξει καὶ θαύματι φαινόμενος, βεβαιῶν

1, 166—167 H. 6, 187—189 R.

8 Πλάτων] Phaedr. p. 239 D 15. Nauck. p. 696

δὲ τὸ φιλοῦν καὶ τὸ μισοῦν ὡς κρίσει μᾶλλον ἢ πάθει γιγνόμενον.

7. Πῶς οὖν ἐλέγχεται καὶ τίσιν ἁλίσκεται διαφοραῖς, οὐκ ὢν ὅμοιος οὐδὲ γιγνόμενος ἀλλὰ μιμούμενος ὅμοιον; πρῶτον μὲν ὁρᾶν δεῖ τὴν ὁμαλότητα τῆς προαιρέσεως καὶ τὸ ἐνδελεχές, εἰ χαίρει τε τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ καὶ ταὐτὰ ἐπαινεῖ καὶ πρὸς ἓν ἀπευθύνει καὶ καθίστησι παράδειγμα τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσπερ ἐλευθέρῳ φιλίας ὁμοιοτρόπου καὶ συνηθείας ἐραστῇ προσήκει. τοιοῦτος γὰρ ὁ φίλος. ὁ δὲ κόλαξ ἅτε δὴ μίαν ἑστίαν ἤθους οὐκ ἔχων μόνιμον οὐδ' ἑαυτῷ βίον ζῶν αἱρετόν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων B καὶ προσαρμόττων ἑαυτόν, οὐχ ἁπλοῦς οὐδ' εἷς ἀλλὰ παντοδαπός ἐστι καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον ἐξ ἄλλου τόπον ὥσπερ τὸ μετερώμενον ὕδωρ περιρρέων ἀεὶ καὶ μετασχηματιζόμενος τοῖς ὑποδεχομένοις. ὁ μὲν γὰρ ὦτος, ὡς ἔοικε, μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐπιχειρῶν ἁλίσκεται συγκινούμενος καὶ συνορχούμενος, ὁ δὲ κόλαξ αὐτὸς ἑτέρους ἐπάγεται καὶ παλεύει, μιμούμενος οὐχ ὁμοίως ἅπαντας ἀλλὰ τῷ μὲν συνορχούμενος καὶ συνᾴδων, τῷ δὲ συμπαλαίων καὶ συγκονιόμενος· θηρευτικοῦ δὲ καὶ κυνηγετικοῦ λαβόμενος μονονοὺ τὰ τῆς Φαίδρας ἀναβοῶν ἕπεται

'πρὸς θεῶν ἔραμαι κυσὶ θωΰξαι C
βαλίαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμενος',

καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρᾶγμα πρὸς τὸ θηρίον, ἀλλ' αὐτὸν ἐκσαγηνεύει καὶ περιβάλλεται τὸν κυνηγόν. ἂν δὲ θηρεύῃ φιλόλογον καὶ φιλομαθῆ νέον, αὖθις ἐν βιβλίοις ἐστὶ καὶ πώγων ποδήρης καθεῖται καὶ τριβω-

1, 167—169 H. 6, 189—191 R.

15. μετερώμενον Lobeckius: μεταιρόμενον 24. Eur. Hipp. 218

νοφορία τὸ χρῆμα καὶ ἀδιαφορία, καὶ διὰ ϲτόματοϲ οἵ τε ἀριθμοὶ καὶ τὰ ὀρθογώνια τρίγωνα Πλάτωνοϲ. εἴ τε ῥᾴθυμόϲ τιϲ ἐμπέπαικεν αὖθιϲ καὶ φιλοπότηϲ καὶ πλούϲιοϲ;

'αὐτὰρ ὃ γυμνώθη ῥακέων πολύμητιϲ Ὀδυϲϲεύϲ',

D ἔρριπται μὲν ὁ τρίβων, κατακείρεται δ' ὁ πώγων ὥϲπερ ἄκαρπον θέροϲ, ψυκτῆρεϲ δὲ καὶ φιάλαι καὶ γέλωτεϲ ἐν περιπάτοιϲ καὶ ϲκώμματα πρὸϲ τοὺϲ φιλοϲοφοῦνταϲ. ὥϲπερ ἐν Cυρακούϲαιϲ φαϲίν, ὁπηνίκα Πλάτων ἀφίκετο, καὶ Διονύϲιον ζῆλοϲ ἔϲχε περιμανὴϲ φιλοϲοφίαϲ, τὰ βαϲίλεια κονιορτοῦ γέμειν ὑπὸ πλήθουϲ τῶν γεωμετρούντων· ἐπεὶ δὲ προϲέκρουϲε Πλάτων καὶ Διονύϲιοϲ ἐκπεϲὼν φιλοϲοφίαϲ πάλιν εἰϲ πότουϲ καὶ γύναια καὶ τὸ ληρεῖν καὶ ἀκολαϲταί- E νειν ἧκε φερόμενοϲ, ἀθρόωϲ ἅπανταϲ ὥϲπερ ἐν Κίρκηϲ μεταμορφωθένταϲ ἀμουϲία καὶ λήθη καὶ εὐήθεια κατέϲχε. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ τῶν μεγάλων ἔργα κολάκων καὶ τὰ τῶν δημαγωγῶν, ὧν ὁ μέγιϲτοϲ Ἀλκιβιάδηϲ, Ἀθήνηϲι μὲν ϲκώπτων καὶ ἱπποτροφῶν καὶ μετὰ εὐτραπελίαϲ ζῶν καὶ χάριτοϲ, ἐν δὲ Λακεδαίμονι κειρόμενοϲ ἐν χρῷ καὶ τριβωνοφορῶν καὶ ψυχρολουτῶν, ἐν δὲ Θρᾴκῃ πολεμῶν καὶ πίνων· ἐπεὶ δὲ πρὸϲ Τιϲϲαφέρνην ἀφίκετο, τρυφῇ καὶ ἁβρότητι καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενοϲ ἐδημαγώγει καὶ καθωμίλει τῷ ϲυναφομοιοῦν καὶ ϲυνοικειοῦν ἑαυτὸν ἅπαϲιν. οὐ F μὴν τοιοῦτοϲ Ἐπαμεινώνδαϲ οὐδ' Ἀγηϲίλαοϲ, ἀλλὰ πλείϲτοιϲ ὁμιλήϲαντεϲ ἀνθρώποιϲ καὶ πόλεϲι καὶ βίοιϲ τὸ προϲῆκον ἦθοϲ αὐτοῖϲ πανταχοῦ καὶ ϲτολῇ καὶ διαίτῃ καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαττον. οὕτω καὶ Πλά-

1, 169—170 H. 6, 191—193 B

3. εἴ τε*: εἴτε 5. Homer. χ 1

των ἐν Cυρακούcαιc οἷοc ἐν Ἀκαδημείᾳ, καὶ πρὸc
Διονύcιον οἷοc πρὸc Δίωνα.

8. Τὰc δὲ τοῦ κόλακοc ὥcπερ πολύποδοc τροπὰc
ῥᾷcτα φωράcειεν ἄν τιc αὐτὸc ἐπὶ πολλὰ δοκῶν τρέ-
πεcθαι, καὶ ψέγων μὲν ὃν ἐπῄνει πρότερον βίον, οἷc
δ' ἤχθετο πράγμαcιν ἢ διαίταιc ἢ λόγοιc ὡc ἀρέcκον-
ταc ἐξαίφνηc προcιέμενοc. ὄψεται γὰρ αὐτὸν οὐδα- 53
μοῦ βέβαιον οὐδ' ἴδιον οὐδ' οἰκείῳ πάθει φιλοῦντα
καὶ μιcοῦντα καὶ χαίροντα καὶ λυπούμενον, ἀλλὰ δίκην
κατόπτρου παθῶν ὀθνείων καὶ βίων καὶ κινημάτων
εἰκόναc ἀναδεχόμενον. τοιοῦτοc γὰρ οἷοc εἰ ψέγοιc
τινὰ τῶν φίλων πρὸc αὐτὸν εἰπεῖν 'βραδέωc πεφώ-
ρακαc τὸν ἄνθρωπον· ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδὲ πρότερον
ἤρεcκεν'. ἂν δ' αὖ πάλιν ἐπαινῇc μεταβαλλόμενοc,
νὴ Δία φήcει cυνήδεcθαι καὶ χάριν ἔχειν αὐτὸc ὑπὲρ
τοῦ ἀνθρώπου καὶ πιcτεύειν. ἂν δὲ βίον ἀλλακτέον
ἕτερον εἴπῃc, οἷον εἰc ἀπραγμοcύνην καὶ ἡcυχίαν ἐκ B
πολιτείαc μεταβαλόμενοc, 'πάλαι γε ἐχρῆν' φηcί
'θορύβων ἡμᾶc ἀπηλλάχθαι καὶ φθόνων'. ἂν δὲ
πάλιν ὁρμᾶν δοκῇc ἐπὶ τὸ πράττειν καὶ λέγειν, ὑπε-
φώνηcεν 'ἄξια cαυτοῦ φρονεῖc· ἡ δ' ἀπραγμοcύνη
γλυκὺ μέν, ἀλλ' ἄδοξον καὶ ταπεινόν'. εὐθὺc οὖν
λέγειν χρὴ πρὸc τὸν τοιοῦτον

'ἀλλοῖόc μοι, ξεῖνε, φάνηc νέον ἠὲ πάροιθεν',

οὐ δέομαι φίλου cυμμεθιcταμένου καὶ cυνεπινεύοντοc
(ἡ γὰρ cκιὰ ταῦτα ποιεῖ μᾶλλον), ἀλλὰ cυναληθεύοντοc
καὶ cυνεπικρίνοντοc.

Εἷc μὲν οὖν τῶν ἐλέγχων τρόποc τοιοῦτόc ἐcτιν·
(9) ἑτέραν δὲ δεῖ ταῖc ὁμοιώcεcι τοιαύτην παραφυ- C

24. ξεῖνε φάνηc Homerus π 181: ξεῖν' ἐφάνηc

λάττειν διαφοράν. ὁ μὲν ἀληθὴς φίλος οὔτε μιμητής ἐστι πάντων οὔτ' ἐπαινέτης πρόθυμος, ἀλλὰ τῶν ἀρίστων μόνων·

'οὐ γὰρ συνέχθειν ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ'

κατὰ τὸν Σοφοκλέα, καὶ νὴ Δία συγκατορθοῦν καὶ συμφιλοκαλεῖν, οὐ συναμαρτάνειν οὐδὲ συρρᾳδιουργεῖν, ἂν μή τις οἷον ὀφθαλμίας ἀπορροὴ καὶ ἀνάχρωσις ἄκοντα δι' ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἀναπλήσῃ φαυλότητος ἢ πλημμελείας τινός. ὥς που καὶ Πλάτωνος ἀπομιμεῖσθαί φασι τοὺς συνήθεις τὸ ἐπίκυρτον, Ἀρι-
D στοτέλους δὲ τὸν τραυλισμόν, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ἔγκλισιν τοῦ τραχήλου καὶ τὴν ἐν τῷ διαλέγεσθαι τραχύτητα τῆς φωνῆς· τὰ γὰρ πολλὰ λανθάνουσιν ἔνιοι καὶ ἀπὸ τῶν ἠθῶν καὶ ἀπὸ τῶν βίων ἀναλαμβάνοντες. ὁ δὲ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν. ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χρόᾳ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται, καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξαδυνατῶν παρέχειν οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ φαῦλοι ζωγράφοι τῶν καλῶν ἐφικνεῖσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν ἐν ῥυτίσι καὶ φακοῖς καὶ οὐλαῖς
E τὰς ὁμοιότητας ἀναφαίνουσιν, οὕτως ἐκεῖνος ἀκρασίας γίγνεται μιμητής, δεισιδαιμονίας ἀκροχολίας, πικρίας πρὸς οἰκέτας, ἀπιστίας πρὸς οἰκείους καὶ συγγενεῖς. φύσει τε γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὰ χείρονα κατάντης ἐστί, καὶ δοκεῖ πορρωτάτω τοῦ ψέγειν τὸ αἰσχρὸν εἶναι μιμούμενος. ὕποπτοι γὰρ οἱ τὰ βελτίω ζηλοῦντες καὶ δοκοῦντες ἄχθεσθαι καὶ δυσκολαίνειν τοῖς ἁμαρτήμασι τῶν φίλων· ὃ δὴ καὶ Διονυσίῳ

1, 171—172 H. 6, 191—196 R.

5. Σοφοκλέα] Antig. 533 22 ἀναφαίνουσιν*: ἀναφέρουσιν 28. ζηλοῦντες Reiskius: ζητοῦντες

Δίωνα καὶ Cάμιον Φιλίππῳ καὶ Κλεομένη Πτολεμαίῳ διέβαλε καὶ ἀπώλεσεν. ὁ δὲ βουλόμενος εἶναι καὶ δοκεῖν ὁμοίως ἡδὺς ἅμα καὶ πιστὸς τοῖς χείροσι μᾶλλον ὑποκρίνεται χαίρειν, ὡς ὑπὸ τοῦ σφόδρα φιλεῖν οὐδὲ τὰ φαῦλα δυσχεραίνων, ἀλλὰ συμπαθὴς πᾶσι F καὶ συμφυὴς γιγνόμενος. ὅθεν οὐδὲ τῶν ἀβουλήτων καὶ τυχηρῶν ἀμοιρεῖν ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ νοσεῖν ὅμοια προσποιοῦνται, κολακεύοντες τοὺς νοσώδεις, καὶ μήτε βλέπειν ὀξὺ μήτ᾽ ἀκούειν, ἂν ὑποτύφλοις ἢ ὑποκώφοις συνῶσιν, ὥσπερ οἱ Διονυσίου κόλακες ἀμβλυωποῦντος ἐμπίπτοντες ἀλλήλοις καὶ τὰς παροψίδας ἐν τῷ δειπνεῖν καταβάλλοντες. ἔνιοι δὲ καὶ μᾶλλον ἁπτόμενοι τῶν παθῶν ἐνδοτέρω ποιοῦσιν ἑαυτούς, καὶ καταμιγνύουσιν ἄχρι τῶν ἀπορρήτων τὰς ὁμοιοπαθείας. αἰσθόμενοι γὰρ ἢ περὶ γάμον δυστυχοῦντας 54 ἢ πρὸς υἱοὺς ἢ πρὸς οἰκείους ὑπόπτως ἔχοντας αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν ἀφειδοῦσι καὶ ἀποδύρονται περὶ τέκνων ἰδίων ἢ γυναικὸς ἢ συγγενῶν ἢ οἰκείων, αἰτίας τινὰς ἀπορρήτους ἐξαγορεύοντες. ἡ γὰρ ὁμοιότης συμπαθεστέρους ποιεῖ, καὶ μᾶλλον ὥσπερ ὅμηρα δεδεγμένοι προΐενταί τι τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς, προέμενοι δὲ χρῶνται καὶ δεδίασιν ἐγκαταλιπεῖν τὴν πίστιν. ἐγὼ δ᾽ οἶδά τινα συνεκβαλόντα τὴν γαμετήν, ὡς ὁ φίλος ἀπεπέμψατο τὴν ἑαυτοῦ· κρύφα δὲ φοιτῶν πρὸς αὐτὴν καὶ διαπεμπόμενος ἐφωράθη, συναι- B σθομένης τῆς τοῦ φίλου γυναικός. οὕτως ἄπειρος ἦν κόλακος ὁ νομίζων τὰ ἰαμβεῖα ταυτὶ τῷ καρκίνῳ μᾶλλον ἢ τῷ κόλακι προσήκειν

'γαστὴρ ὅλον τὸ σῶμα, πανταχῇ βλέπων
ὀφθαλμός, ἕρπον τοῖς ὀδοῦσι θηρίον·'

1, 172—174 H. 6, 196—198 R.

23. τὴν* 29. Meinek. p. 489. Bergk. p. 1309³

παραcίτου γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰκονιcμός ἐcτι

'τῶν περὶ τάγηνον καὶ μετ' ἄριcτον φίλων',

ὡς Εὔπολίς φηcιν.

10. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰc τὸν οἰκεῖον ἀναθώμεθα τοῦ λόγου τόπον· ἐκεῖνο δὲ μὴ παρῶμεν ἐν ταῖc μιμήcεcι τὸ cόφιcμα τοῦ κόλακοc, ὅτι κἂν τῶν
C καλῶν τι μιμῆται τοῦ κολακευομένου, διαφυλάττει τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνῳ. τοῖc μὲν γὰρ ἀληθῶc φίλοιc οὔτε ζῆλοc οὐδείc ἐcτι πρὸc ἀλλήλουc οὔτε φθόνοc, ἀλλὰ κἂν ἴcον ἔχωcιν ἐν τῷ κατορθοῦν κἂν ἔλαττον, ἀνεπαχθῶc καὶ μετρίωc φέρουcιν. ὁ δὲ κόλαξ ἀεὶ μνημονεύων τοῦ τὰ δεύτερα λέγειν ὑφίεται τῇ ὁμοιότητι τῆc ἰcότητοc, ἡττᾶcθαι πανταχοῦ καὶ ἀπολείπεcθαι πλὴν τῶν φαύλων ὁμολογῶν. ἐν δὲ τοῖc φαύλοιc οὐ παρίηcι τὸ πρωτεῖον, ἀλλά φηcιν, ἂν ἐκεῖνοc ᾖ δύcκολοc, αὐτὸν εἶναι μελαγχολικόν· ἂν ἐκεῖνοc δειcιδαίμων, αὐτὸν θεοφόρητον· ἐρᾶν ἐκεῖνον, μαίνεcθαι δ' αὐτόν. 'ἀκαίρωc' φηcίν 'ἐγέλαc, ἐγὼ δ' ἐξέ-
D θνηcκον ὑπὸ τοῦ γέλωτοc'. ἀλλ' ἔν γε τοῖc χρηcτοῖc τοὐναντίον. αὐτόc φηcι ταχέωc τρέχειν, ἵπταcθαι δ' ἐκεῖνον· αὐτὸc ἱππεύειν ἐπιεικῶc, 'ἀλλὰ τί πρὸc τὸν ἱπποκένταυρον τοῦτον; εὐφυήc εἰμι ποιητὴc καὶ cτίχον οὐ φαυλότατον γράφω,

'βροντᾶν δ' οὐκ ἐμὸν ἀλλὰ Διόc."

ἅμα γὰρ αὐτοῦ δοκεῖ καὶ τὴν προαίρεcιν ἀποφαίνειν καλὴν μιμούμενοc καὶ τὴν δύναμιν ἀνέφικτον ἡττώμενοc. ἐν μὲν οὖν ταῖc ἐξομοιώcεcι τοιαῦταί τινέc εἰcιν αἱ τοῦ κόλακοc διαφοραὶ πρὸc τὸν φίλον.

2. Meinek. II. p. 489 μετ'] κατ' Schäferus 24. Bergk. p. 1355[3]

11. Ἐπεὶ δ' ὥϲπερ εἴρηται καὶ τὸ τῆϲ ἡδονῆϲ
κοινόν ἐϲτι (χαίρει γὰρ οὐχ ἧττον τοῖϲ φίλοιϲ ὁ χρη-
ϲτὸϲ ἢ τοῖϲ κόλαξιν ὁ φαῦλοϲ), φέρε καὶ τοῦτο διο-
ρίϲωμεν. ἔϲτι δὲ διοριϲμὸϲ ἡ πρὸϲ τὸ τέλοϲ ἀναφορὰ
τῆϲ ἡδονῆϲ. ϲκόπει δ' οὕτωϲ. ἔνεϲτι μέν που τῷ E
μύρῳ τὸ εὐῶδεϲ, ἔνεϲτι δ' ἐν ἀντιδότῳ. διαφέρει δ'
ὅτι τοῦτο μὲν πρὸϲ ἡδονὴν καὶ πρὸϲ οὐδὲν ἕτερον
γέγονεν, ἐκεῖ δὲ τὸ καθαῖρον ἢ τὸ θερμαῖνον ἢ τὸ
ϲαρκοῦν τῆϲ δυνάμεωϲ ἄλλωϲ εὐῶδέϲ ἐϲτι. πάλιν οἱ
γραφεῖϲ ἀνθηρὰ χρώματα καὶ βάμματα μιγνύουϲιν,
ἔϲτι δὲ καὶ τῶν ἰατρικῶν φαρμάκων ἔνια τὴν ὄψιν
ἀνθηρὰ καὶ τὴν χρόαν οὐκ ἀπάνθρωπον ἔχοντα. τί
τοίνυν διαφέρει; ἢ οὐ δῆλον ὅτι τῷ τέλει τῆϲ χρείαϲ
διακρινοῦμεν; οὐκοῦν ὁμοίωϲ αἱ μὲν τῶν φίλων χά-
ριτεϲ ἐπὶ καλῷ τινι καὶ ὠφελίμῳ τὸ εὐφραῖνον ὥϲπερ F
ἐπανθοῦν ἔχουϲιν, ἔϲτι δ' ὅτε καὶ παιδιᾷ καὶ τραπέζῃ
καὶ οἴνῳ καὶ νὴ Δία γέλωτι καὶ φλυάρῳ πρὸϲ ἀλλή-
λουϲ οἷον ἡδύϲμαϲιν ἐχρήϲαντο τῶν καλῶν καὶ ϲπου-
δαίων. πρὸϲ ὃ δὴ καὶ λέλεκται τό

'μύθοιϲιν τέρποντο πρὸϲ ἀλλήλαϲ ἐνέποντεϲ'

καὶ τό

'οὐδέ κεν ἄλλο
ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε'.

τοῦ δὲ κόλακοϲ τοῦτ' ἔργον ἐϲτὶ καὶ τέλοϲ, ἀεί τινα 55
παιδιὰν ἢ πρᾶξιν ἢ λόγον ἐφ' ἡδονῇ καὶ πρὸϲ ἡδο-
νὴν ὀψοποιεῖν καὶ καρυκεύειν. ϲυνελόντι δ' εἰπεῖν
ὁ μὲν ἵνα ἡδὺϲ ᾖ πάντα δεῖν οἴεται ποιεῖν, ὁ δ' ἀεὶ
ποιῶν ἃ δεῖ πολλάκιϲ μὲν ἡδὺϲ πολλάκιϲ δ' ἀηδήϲ
ἐϲτιν, οὐ τοῦτο βουλόμενοϲ, εἰ δὲ βέλτιον εἴη, μηδὲ

13. οὐ* 20. Homer. Λ 643 22. Id. δ 178

τοῦτο φεύγων. ὥςπερ γὰρ ἰατρός, ἂν συμφέρῃ, κρόκον ἢ νάρδον ἐπέβαλε καὶ νὴ Δία πολλάκις ἔλουςε προςηνῶς καὶ ἔθρεψε φιλανθρώπως, ἔςτι δ' ὅπου ταῦτ' ἐάςας καςτόριον ἐνέςειςεν

'ἢ πόλιον βαρύοςμον ὃ δὴ ῥίγιςτον ὄδωδεν'

B ἤ τινα ἐλλέβορον τρίψας ἐκπιεῖν ἠνάγκαςεν, οὔτ' ἐνταῦθα τὸ ἀηδὲς οὔτ' ἐκεῖ τὸ ἡδὺ ποιούμενος τέλος ἀλλ' ἐφ' ἓν δι' ἀμφοτέρων ἐπὶ τὸ συμφέρον ἄγων τὸν θεραπευόμενον, οὕτως ὁ φίλος ἔςτι μὲν ὅτε ςὺν ἐπαίνῳ καὶ χάριτι μεγαλύνων καὶ εὐφραίνων ἄγει πρὸς τὸ καλόν, ὥςπερ οὗτος

'Τεῦκρε, φίλη κεφαλή, Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν,
βάλλ' οὕτω'

καί

'πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυςῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην';

ὅπου δ' αὖ πάλιν ἐπιςτροφῆς δεῖται, λόγῳ δήκτῃ καὶ παρρηςίᾳ κηδεμονικῇ καθαπτόμενος

C 'ἀφραίνεις, Μενέλαε διοτρεφές, οὐδέ τί ςε χρὴ
ταύτης ἀφροςύνης'.

ἔςτι δ' ὅπου καὶ τὸ ἔργον ἅμα τῷ λόγῳ ςυνῆψεν, ὡς Μενέδημος Ἀςκληπιάδου τοῦ φίλου τὸν υἱὸν ἄςωτον ὄντα καὶ ἄτακτον ἀποκλείων καὶ μὴ προςαγορεύων ἐςωφρόνιςε, καὶ Βάτωνι τὴν ςχολὴν ἀπεῖπεν Ἀρκεςίλαος, ὅτε πρὸς Κλεάνθην ςτίχον ἐποίηςεν ἐν κωμῳδίᾳ, πείςαντος δὲ τὸν Κλεάνθην καὶ μεταμελομένου διηλλάγη. δεῖ γὰρ ὠφελοῦντα λυπεῖν τὸν φίλον, οὐ δεῖ δὲ λυποῦντα τὴν φιλίαν ἀναιρεῖν, ἀλλ'

1, 177—178 H. 6, 201—203 R.

5. Nicander Ther. 64 10. μεγαλύνων*: μεγαλύνων ἀεί 12. Homer. Θ 281 16. Id. Κ 243 19. Id. Η 109 24. Βάτωνι Meinekius: βάττῳ

ὡς φαρμάκῳ τῷ δάκνοντι χρῆσθαι, σῴζοντι καὶ φυλάττοντι D τὸ θεραπευόμενον. ὅθεν ὥσπερ ἁρμονικὸς ὁ φίλος τῇ πρὸς τὸ καλὸν καὶ συμφέρον μεταβολῇ τὰ μὲν ἐνδιδοὺς ἃ δ' ἐπιτείνων πολλάκις μὲν ἡδὺς ἀεὶ δ' ὠφέλιμός ἐστι. ὁ δὲ κόλαξ ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰωθὼς ὑποκρέκειν οὔτ' ἔργον οἶδεν ἀντιτεῖνον οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνῳ παρέπεται τῷ βουλομένῳ, συνᾴδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος. ὥσπερ οὖν τὸν Ἀγησίλαον ὁ Ξενοφῶν ἡδέως ἐπαινεῖσθαί φησιν ὑπὸ τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων, οὕτω δεῖ τὸ εὐφραῖνον καὶ χαριζόμενον ἡγεῖσθαι φιλικόν, ἂν καὶ λυπεῖν ποτε δύνηται καὶ ἀντιτείνειν, τὴν δὲ συνεχῆ ταῖς ἡδοναῖς καὶ τὸ πρὸς E χάριν ἔχουσαν ἄκρατον ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑπονοεῖν, καὶ νὴ Δία τὸ τοῦ Λάκωνος ἔχειν πρόχειρον, ὃς ἐπαινουμένου Χαρίλλου τοῦ βασιλέως 'πῶς οὗτος' ἔφη 'χρηστός, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός ἐστι';

12. Τοῖς μὲν οὖν ταύροις τὸν οἶστρον ἐνδύεσθαι παρὰ τὸ οὖς λέγουσι, καὶ τοῖς κυσὶ τὸν κρότωνα· τῶν δὲ φιλοτίμων ὁ κόλαξ τὰ ὦτα κατέχων τοῖς ἐπαίνοις καὶ προσπεφυκὼς δυσαπότριπτός ἐστιν. ὅθεν ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὴν κρίσιν ἔχειν ἐγρηγορυῖαν καὶ παραφυλάττουσαν πότερον τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ἀν- F δρὸς ὁ ἔπαινός ἐστιν. ἔστι δὲ τοῦ πράγματος, ἂν ἀπόντας μᾶλλον ἢ παρόντας ἐπαινῶσιν, ἂν καὶ αὐτοὶ ταὐτὰ βουλόμενοι καὶ ζηλοῦντες μὴ μόνους ἡμᾶς ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἐπαινῶσιν, ἂν μὴ νῦν μὲν ταῦτα νῦν δὲ τἀναντία πράττοντες καὶ λέγοντες φαίνωνται· τὸ δὲ μέγιστον, ἂν αὐτοὶ γιγνώσκωμεν ἑαυτοὺς μὴ μεταμελομένους ἐφ' οἷς ἐπαινούμεθα μηδ'

28. φαίνωνται*: φαίνοιντο

αἰcχυνομένουc μηδὲ μᾶλλον ἡμῖν τἀναντία τούτων
πεπρᾶχθαι καὶ λελέχθαι βουλομένουc. ἡ γὰρ οἴκοθεν
κρίcιc ἀντιμαρτυροῦcα καὶ μὴ προcδεχομένη τὸν ἔπαι-
56 νον ἀπαθήc ἐcτι καὶ ἄθικτοc καὶ ὑπὸ τοῦ κολακεύον-
τοc ἀνάλωτοc. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπωc οἱ πολλοὶ τὰc
μὲν ἐπὶ τοῖc ἀτυχήμαcι παρηγορίαc οὐχ ὑπομένουcιν,
ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν cυνεπιθρηνούντων ἄγονται καὶ
cυνοδυρομένων· ὅταν δ' ἁμαρτάνωcι καὶ πλημμελῶ-
cιν, ὁ μὲν ἐλέγχῳ καὶ ψόγῳ δηγμὸν ἐμποιῶν καὶ με-
τάνοιαν ἐχθρὸc δοκεῖ καὶ κατήγοροc, τὸν δ' ἐπαι-
νοῦντα καὶ κατευλογοῦντα τὰ πεπραγμένα ἀcπάζον-
ται καὶ νομίζουcιν εὔνουν καὶ φίλον. ὅcοι μὲν οὖν
B ἢ πρᾶξιν ἢ λόγον ἢ cπουδάcαντοc ὁτιοῦν ἢ cκώψαν-
τοc εὐχερῶc ἐπαινοῦcι καὶ cυνεπικροτοῦcιν, εἰc τὸ
παρόν εἰcιν οὗτοι καὶ τὰ ὑπὸ χεῖρα βλαβεροὶ μόνον·
ὅcοι δὲ πρὸc τὸ ἦθοc ἐξικνοῦνται τοῖc ἐπαίνοιc καὶ
νὴ Δία τοῦ τρόπου τῇ κολακείᾳ θιγγάνουcι, ταὐτὸ
ποιοῦcι τῶν οἰκετῶν τοῖc μὴ ἀπὸ τοῦ cωροῦ κλέ-
πτουcιν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ cπέρματοc· cπέρμα γὰρ τῶν
πράξεων οὖcαν τὴν διάθεcιν καὶ τὸ ἦθοc ἀρχὴν καὶ
πηγὴν τοῦ βίου διαcτρέφουcι, τὰ τῆc ἀρετῆc ὀνόματα
τῇ κακίᾳ περιτιθέντεc. ἐν μὲν γὰρ ταῖc cτάcεcι καὶ
τοῖc πολέμοιc ὁ Θουκυδίδηc φηcὶν ὅτι 'τὴν εἰωθυῖαν
ἀξίωcιν τῶν ὀνομάτων ἐc τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ
δικαιώcει. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιcτοc, ἀνδρεία φιλέται-
C ροc ἐνομίcθη, μέλληcιc δὲ προμηθὴc δειλία εὐπρεπήc,
τὸ δὲ cῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόcχημα, καὶ τὸ πρὸc
ἅπαν cυνετὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν'. ἐν δὲ ταῖc κολα-
κείαιc ὁρᾶν χρὴ καὶ παραφυλάττειν ἀcωτίαν μὲν ἐλευ-
θεριότητα καλουμένην καὶ δειλίαν ἀcφάλειαν, ἐμπλη-

23. Θουκυδίδηc] III 82

ξίαν δ', ὀξύτητα, μικρολογίαν δὲ σωφροσύνην, τὸν δ' ἐρωτικὸν φιλοσυνήθη καὶ φιλόστοργον, ἀνδρεῖον δὲ τὸν ὀργίλον καὶ ὑπερήφανον, φιλάνθρωπον δὲ τὸν εὐτελῆ καὶ ταπεινόν. ὥς που καὶ Πλάτων φησὶ D τὸν ἐραστὴν κόλακα τῶν ἐρωμένων ὄντα τὸν μὲν σιμὸν καλεῖν ἐπίχαριν, τὸν δὲ γρυπὸν βασιλικόν, μέλανας δ' ἀνδρικούς, λευκοὺς δὲ θεῶν παῖδας· τὸ δὲ μελίχρουν ὅλως ἐραστοῦ ποίημα εἶναι ὑποκοριζομένου καὶ εὐκόλως φέροντος τὴν ὠχρότητα. καίτοι καλὸς μὲν εἶναι πεισθεὶς ὁ αἰσχρὸς ἢ μέγας ὁ μικρὸς οὔτε χρόνον πολὺν τῇ ἀπάτῃ σύνεστι καὶ βλάπτεται βλάβην ἐλαφρὰν καὶ οὐκ ἀνήκεστον· ὁ δὲ ταῖς κακίαις ἐθίζων E ἔπαινος ὡς ἀρεταῖς, ὡς μὴ ἀχθόμενον ἀλλὰ χαίροντα χρῆσθαι, καὶ τὸ αἰδεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων ἀφαιρῶν, οὗτος ἐπέτριψε Σικελιώτας, τὴν Διονυσίου καὶ Φαλάριδος ὠμότητα μισοπονηρίαν προσαγορεύων, οὗτος Αἴγυπτον ἀπώλεσε, τὴν Πτολεμαίου θηλύτητα καὶ θεοληψίαν καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ τυμπάνων χαράξεις εὐσέβειαν ὀνομάζων καὶ θεῶν λατρείαν, οὗτος τὰ Ῥωμαίων ἤθη τηνικαῦτα παρ' οὐδὲν ἦλθεν ἀνατρέψαι καὶ ἀνελεῖν, τὰς Ἀντωνίου τρυφὰς καὶ ἀκολασίας καὶ πανηγυρισμοὺς ἱλαρὰ παίγματα καὶ φιλάνθρωπα χρωμένης ἀφθόνως αὐτῷ τῆς τύχης ὑποκοριζόμενος. Πτο- F λεμαίῳ δὲ τί περιῆψεν ἄλλο φορβειὰν καὶ αὐλούς, τί δὲ Νέρωνι τραγικὴν ἐπήξατο σκηνὴν καὶ προσωπεῖα καὶ κοθόρνους περιέθηκεν; οὐχ ὁ τῶν κολακευόντων ἔπαινος; οἱ δὲ πολλοὶ τῶν βασιλέων οὐκ Ἀπόλλωνες μὲν ἂν μινυρίσωσι, Διόνυσοι δ' ἂν μεθυσθῶσιν, Ἡρα-

1, 181—183 H. 6, 206—208 R.

4. Πλάτων] Rep. V. p. 474 E 8. ποίημα Plato: προσποίημα 18. χαράξεις L. Dindorfius: ἐγχαράξεις 22. παίγματα*: πράγματα 23. αὐτῷ τῆς*: αὐτῷ δυνάμεως καὶ

κλεῖϲ δ' ἂν παλαίϲωϲι προϲαγορευόμενοι καὶ χαίροντεϲ εἰϲ ἅπαϲαν αἰϲχύνην ὑπὸ τῆϲ κολακείαϲ ἐξάγονται;

13. Διὸ φυλακτέον ἐϲτὶ μάλιϲτα τὸν κόλακα περὶ τοὺϲ ἐπαίνουϲ. ὅπερ οὐδ' αὐτὸν ἐκεῖνον λέληθεν,
57 ἀλλὰ δεινὸϲ ὢν φυλάττεϲθαι τὸ ὕποπτον, ἂν μὲν εὐπαρύφου τινὸϲ ἀγροίκου λάβηται φορίνην παχεῖαν φέροντοϲ, ὅλῳ τῷ μυκτῆρι χρῆται, καθάπερ ὁ Cτρουθίαϲ ἐμπεριπατῶν τῷ Βίαντι καὶ κατορχούμενοϲ τῆϲ ἀναιϲθηϲίαϲ αὐτοῦ τοῖϲ ἐπαίνοιϲ

'Ἀλεξάνδρου πλέον
τοῦ βαϲιλέωϲ πέπωκαϲ'

καί

'γέλωτι πρὸϲ τὸν Κύπριον ἐκθανούμενοϲ'.

τοὺϲ δὲ κομψοτέρουϲ ὁρῶν ἐνταῦθα μάλιϲτα προϲέχονταϲ αὐτοῖϲ καὶ φυλαττομένουϲ τὸ χωρίον τοῦτο καὶ τὸν τόπον οὐκ ἀπ' εὐθείαϲ ἐπάγει τὸν ἔπαινον, ἀλλ' ἀπαγαγὼν πόρρω κυκλοῦται καί

B 'πρόϲειϲιν, οἷον ἀψοφητὶ θρέμματοϲ'

ἐπιψαύων καὶ ἀποπειρώμενοϲ. νῦν μὲν γὰρ ἑτέρων περὶ αὐτοῦ τινων ἐπαίνουϲ ἀπαγγέλλει, καθάπερ οἱ ῥήτορεϲ, ἀλλοτρίῳ προϲχρώμενοϲ προϲώπῳ, ξένοιϲ λέγων ἢ πρεϲβυτέροιϲ ἐν ἀγορᾷ μάλ' ἡδέωϲ παραγενέϲθαι πολλὰ κἀγαθὰ μεμνημένοιϲ αὐτοῦ καὶ θαυμάζουϲι· νῦν δ' αὖ πάλιν αἰτίαϲ ἐλαφρὰϲ καὶ ψευδεῖϲ πλαϲάμενοϲ καὶ ϲυνθεὶϲ ἐπ' αὐτόν, ὡϲ ἀκηκοὼϲ ἑτέρων ἀφῖκται μετὰ ϲπουδῆϲ, πυνθανό-

1, 183—185 H. 6, 208—210 R.

7. τινὸϲ Schellensius: τινὸϲ ἢ 11. Ἀλεξάνδρου — πέπωκαϲ Menander apud Meinek. IV. p. 152: ἀλεξάνδρου τοῦ βαϲιλέωϲ πλέον πέπωκαϲ 14. Meinek. IV. p. 153 ἐκθανούμενοϲ W: ἐνηθούμενοϲ 16. αὐτοῖϲ Reiskius: αὐτῷ

μενοϲ ποῦ τοῦτ᾽ εἶπεν ἢ ποῦ τοῦτ᾽ ἔπραξεν. ἀρνου-
μένου δ᾽, ὡϲ εἰκόϲ, αὐτόθεν ἑλὼν ἐμβέβληκεν εἰϲ τοὺϲ
ἐπαίνουϲ τὸν ἄνθρωπον ‘ἐγὼ δ᾽ ἐθαύμαζον εἰ ϲὺ C
κακῶϲ τινα τῶν ϲυνήθων εἶπαϲ ὁ μηδὲ τοὺϲ ἐχθροὺϲ
πεφυκώϲ, εἰ ϲὺ τοῖϲ ἀλλοτρίοιϲ ἐπεχείρηϲαϲ ὁ το-
ϲαῦτα τῶν ἰδίων δωρούμενοϲ’.

14. Ἕτεροι τοίνυν, ὥϲπερ οἱ ζωγράφοι τὰ φω-
τεινὰ καὶ λαμπρὰ τοῖϲ ϲκιεροῖϲ καὶ ϲκοτεινοῖϲ ἐπιτεί-
νουϲιν ἐγγὺϲ παρατιθεμένοιϲ, οὕτω τῷ ψέγειν τἀναν-
τία καὶ λοιδορεῖν ἢ διαϲύρειν καὶ καταγελᾶν λανθά-
νουϲι τὰ προϲόντα κακὰ τοῖϲ κολακευομένοιϲ ἐπαι-
νοῦντεϲ καὶ τρέφοντεϲ. ϲωφροϲύνην τε γὰρ ὡϲ
ἀγροικίαν ψέγουϲιν ἐν ἀϲώτοιϲ καὶ πλεονέκταιϲ καὶ
κακούργοιϲ καὶ πλουτοῦϲιν ἀπὸ πραγμάτων αἰϲχρῶν
καὶ πονηρῶν, αὐτάρκειάν τε καὶ δικαιοϲύνην ὡϲ ἀτολ- D
μίαν καὶ ἀρρωϲτίαν πρὸϲ τὸ πράττειν· ὅταν δὲ ῥᾳθύ-
μοιϲ ϲχολαϲταῖϲ καὶ τὰ μέϲα φεύγουϲι τῶν πόλεων
ὁμιλῶϲιν, οὐκ αἰϲχύνονται πολιτείαν μὲν ἀλλοτριο-
πραγίαν ἐπίπονον, φιλοτιμίαν δὲ κενοδοξίαν ἄκαρπον
ὀνομάζοντεϲ. ἤδη δὲ καὶ ῥήτοροϲ ἔϲτιν οἳ κολακείᾳ
διέϲυραν φιλόϲοφον, καὶ παρὰ γυναιξὶν ἀκολάϲτοιϲ
εὐδοκιμοῦϲιν οἱ τὰϲ μονολεχεῖϲ καὶ φιλάνδρουϲ ἀνα-
φροδίτουϲ καὶ ἀγροίκουϲ ἀποκαλοῦντεϲ. ὑπερβάλλει
δὲ μοχθηρίᾳ τὸ μηδ᾽ ἑαυτῶν ἀπέχεϲθαι τοὺϲ κόλακαϲ.
ὡϲ γὰρ οἱ παλαιϲταὶ τὸ ϲῶμα ποιοῦϲι ταπεινόν, ὅπωϲ
ἑτέρουϲ καταβάλωϲιν, οὕτω τῷ ψέγειν ἑαυτοὺϲ εἰϲ E
τὸ θαυμάζειν τοὺϲ πληϲίον ὑπορρέουϲιν. ‘ἀνδράπο-
δόν εἰμι δειλὸν ἐν θαλάϲϲῃ, πρὸϲ τοὺϲ πόνουϲ ἀπα-

1, 185—186 H. 6, 210—212 R.

2. ἑλὼν Courierus: ἔχων 15. τε*: δὲ 20. ἔϲτιν οἳ*: ἔϲτιν ὅτε 21. διέϲυραν*: διαϲύραι 22. εὐδοκιμοῦϲιν οἱ*: εὐδοκιμοῦϲι

γορεύω, μαίνομαι κακῶc ἀκούcαc ὑπ' ὀργῆc. ἀλλὰ τούτῳ' φηcίν 'οὐδέν ἐcτι δεινόν, οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ἴδιοc ἄνθρωποc, πάντα πράωc φέρει, πάντα ἀλύπωc'. ἂν δ' ᾖ τιc οἰόμενοc πολὺν ἔχειν νοῦν καὶ βουλόμενοc αὐcτηρὸc εἶναι καὶ αὐθέκαcτοc ὑπὸ δή τινοc ὀρθότητοc ἀεὶ προβάλληται τό

'Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε μήτε τι νείκει',

F οὐ ταύτῃ πρόcειcιν ὁ τεχνίτηc κόλαξ, ἀλλ' ἔcτι τιc ἑτέρα μηχανὴ πρὸc τὸν τοιοῦτον. ἥκει γὰρ αὐτῷ περὶ πραγμάτων ἰδίων ὡc δὴ φρονήcει περιττοτέρῳ cυμβουλευcόμενοc, καί φηcι μᾶλλον μὲν ἑτέρουc ἔχειν cυνήθειc, ἐνοχλεῖν δ' ἀναγκαίωc ἐκείνῳ· 'ποῖ γὰρ καταφύγωμεν οἱ γνώμηc δεόμενοι, τίνι δὲ πιcτεύcωμεν;' εἶτ' ἀκούcαc ὅ τι ἂν ἐπίῃ, χρηcμὸν εἰληφέναι φήcαc οὐ γνώμην ἄπειcιν. ἂν δὲ καὶ λόγων τινὸc ἐμπειρίαc ὁρᾷ μεταποιούμενον, ἔδωκέ τι τῶν αὑτῷ
58 γεγραμμένων, ἀναγνῶναι καὶ διορθῶcαι κελεύcαc. Μιθριδάτῃ δὲ τῷ βαcιλεῖ φιλιατροῦντι καὶ τεμεῖν ἔνιοι καὶ καῦcαι παρέcχον αὑτοὺc τῶν ἑταίρων, ἔργῳ κολακεύοντεc οὐ λόγῳ· μαρτυρεῖcθαι γὰρ ἐμπειρίαν ἐδόκει πιcτευόμενοc ὑπ' αὐτῶν.

'πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,'

τὸ δὲ γένοc τοῦτο τῶν ἀρνουμένων ἐπαίνων πανουργοτέραc δεόμενον εὐλαβείαc ἐλεγκτέον ἐπίτηδεc ἀτόπουc ἐκτάττοντα cυμβουλίαc καὶ ὑποθήκαc, καὶ διορ-
B θώcειc ποιούμενον ἀλόγουc. πρὸc μηδὲν γὰρ ἀντιλέγων, ἀλλὰ πᾶcι cυνεπινεύων καὶ ἀποδεχόμενοc πάντα καὶ βοῶν παρ' ἕκαcτον ὡc εὖ καὶ καλῶc, γίγνεται καταφανήc

1, 186—188 H. 6, 212—213 R

7. Homer. Κ 249 12. ποῖ*: ποῦ 22. Eurip. Alc. 1159 et passim 27. ἀποδεχόμενοc Reiskius: δεχόμενοc

'ϲύνθημ' ἐρωτῶν, ἄλλο μαϲτεύων χρέοϲ',
ἐπαινέϲαι καὶ ϲυνεπιτυφῶϲαι βουλόμενοϲ.

15. Ἔτι τοίνυν ὥϲπερ ἔνιοι τὴν ζωγραφίαν ϲιωπῶϲαν ἀπεφήναντο ποιητικήν, οὕτωϲ ἐϲτί τιϲ κολακείαϲ ϲιωπώϲηϲ ἔπαινοϲ. ὥϲπερ γὰρ οἱ θηρεύοντεϲ ἂν μὴ τοῦτο ποιεῖν ἀλλ' ὁδοιπορεῖν ἢ νέμειν ἢ γεωργεῖν δοκῶϲι, μᾶλλον τὰ θηρευόμενα λανθάνουϲιν, οὕτωϲ οἱ κόλακεϲ ἅπτονται μάλιϲτα τοῖϲ ἐπαίνοιϲ, ὅταν ἐπαινεῖν μὴ δοκῶϲιν ἀλλ' ἕτερόν τι πράττειν. ὁ γὰρ ἕδραϲ εἴκων καὶ κλιϲίαϲ ἐπιόντι καὶ λέγων πρὸϲ δῆμον ἢ βουλὴν ἂν αἴϲθηταί τινα τῶν πλουϲίων βουλόμενον [C] εἰπεῖν, ἀποϲιωπῶν μεταξὺ καὶ παραδιδοὺϲ τὸ βῆμα καὶ τὸν λόγον ἐνδείκνυται ϲιωπῶν μᾶλλον τοῦ βοῶντοϲ ὅτι κρείττονα νομίζει καὶ διαφέροντα τῷ φρονεῖν ἐκεῖνον. ὅθεν ὁρᾶν ἔϲτιν αὐτοὺϲ ἕδραϲ τε τὰϲ πρώταϲ ἐν ἀκροάϲεϲι καὶ θεάτροιϲ καταλαμβάνονταϲ, οὐχ ὅτι τούτων ἀξιοῦϲιν αύτούϲ, ἀλλ' ὅπωϲ ὑπεξιϲτάμενοι τοῖϲ πλουϲίοιϲ κολακεύωϲι· καὶ λόγου κατάρχονταϲ ἐν ϲυνόδοιϲ καὶ ϲυνεδρίοιϲ, εἶτα παραχωροῦνταϲ ὡϲ κρείττοϲι καὶ μετατιθεμένουϲ ῥᾷϲτα πρὸϲ τοὐναντίον, ἄνπερ ᾖ δυνατὸϲ ἢ πλούϲιοϲ [D] ἢ ἔνδοξοϲ ὁ ἀντιλέγων. ᾧ καὶ μάλιϲτα δεῖ τὰϲ τοιαύταϲ ὑποκατακλίϲειϲ καὶ ἀναχωρήϲειϲ ἐξελέγχειν, οὐκ ἐμπειρίαιϲ οὐδ' ἀρεταῖϲ οὐδ' ἡλικίαιϲ ὑφιεμένων ἀλλὰ πλούτοιϲ καὶ δόξαιϲ. Ἀπελλῆϲ μὲν γὰρ ὁ ζωγράφοϲ, Μεγαβύζου παρακαθίϲαντοϲ αὐτῷ καὶ περὶ γραμμῆϲ τι καὶ ϲκιᾶϲ βουλομένου λαλεῖν, 'ὁρᾷϲ' ἔφη 'τὰ παιδάρια ταυτὶ τὰ τὴν μηλίδα τρίβοντα; πάνυ ϲοι προϲεῖχε τὸν νοῦν ϲιωπῶντι, καὶ τὴν πορφύραν ἐθαύμαζε καὶ τὰ χρυϲία· νῦν δέ ϲου καταγελᾷ περὶ ὧν οὐ με- [E]

1. Nauck. p. 297

μάθηκας ἀρξαμένου λαλεῖν’. καὶ Cόλων, Κροίcου περὶ εὐδαιμονίας πυνθανουμένου, Τέλλον τινὰ τῶν οὐκ ἐπιφανῶν ’Αθήνηcι καὶ Βίτωνα καὶ Κλέοβιν ἀπέφηνεν εὐποτμοτέρους. οἱ δὲ κόλακες τοὺς βασιλέας καὶ πλουcίους καὶ ἄρχοντας οὐκ ὀλβίους μόνον καὶ μακαρίους ἀλλὰ καὶ φρονήcει καὶ τέχνῃ καὶ ἀρετῇ πάcῃ πρωτεύοντας ἀναγορεύουcιν.

16. Εἶτα τῶν μὲν Cτωϊκῶν οὐδ’ ἀκούειν ἔνιοι ὑπομένουcι τὸν cοφὸν ὁμοῦ πλούcιον καλὸν εὐγενῆ βαcιλέα προcαγορευόντων, οἱ δὲ κόλακες τὸν πλούcιον ὁμοῦ ῥήτορα καὶ ποιητήν, ἂν δὲ βούληται, καὶ
F ζωγράφον καὶ αὐλητὴν ἀποφαίνουcι καὶ ποδώκη καὶ ῥωμαλέον, ὑποπίπτοντες ἐν τῷ παλαίειν καὶ ἀπολιμπανόμενοι θέοντος, ὥcπερ Κρίcων ὁ ‘Ιμεραῖος ἀπελείφθη διαθέων πρὸς ’Αλέξανδρον, ὃ δ’ αἰcθόμενος ἠγανάκτηcε. Καρνεάδης δ’ ἔλεγε ὅτι πλουcίων καὶ βαcιλέων παῖδες ἱππεύειν μόνον, ἄλλο δ’ οὐδὲν εὖ καὶ καλῶς μανθάνουcι· κολακεύει γὰρ αὐτοὺς ἐν ταῖς διατριβαῖς ὁ διδάcκαλος ἐπαινῶν καὶ ὁ προcπαλαίων ὑποκατακλινόμενος, ὁ δ’ ἵππος, οὐκ εἰδὼς οὐδὲ φροντίζων ὅcτις ἰδιώτης ἢ ἄρχων ἢ πλούcιος ἢ πένης,
59 ἐκτραχηλίζει τοὺς μὴ δυναμένους ὀχεῖcθαι. εὔηθες τοίνυν καὶ ἀβέλτερον τὸ τοῦ Βίωνος ‘εἰ τὸν ἀγρὸν ἔμελλες ἐγκωμιάζων εὔφορον ποιεῖν καὶ εὔκαρπον, οὐκ ἂν ἁμαρτάνειν ἐδόκεις τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ cκάπτων καὶ πράγματα ἔχων· οὐ τοίνυν οὐδ’ ἀνθρώπους ἄτοπος ἂν εἴης ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις

1, 189—191 H. 6, 215—217 B.

11. ὁμοῦ*: ὁμοῦ καὶ 14. θέοντος*: θεόντων Κρίcων*: κρίccων 22. εὔηθες — τὸ*: εὐήθη τοίνυν καὶ ἀβέλτερα τὰ 24. ἔμελλες*: ἔμελλε 25. ἐδόκεις*: ἐδόκει 26. ἀνθρώπους Dobraeus: ἄνθρωπος 27. εἴης*: εἴη

ὠφέλιμος ἔcῃ καὶ πρόcφορος'. ὁ μὲν γὰρ ἀγρὸc οὐ γίγνεται χείρων ἐπαινούμενος, ἄνθρωπον δὲ τυφοῦcι καὶ ἀπολλύουcιν οἱ ψευδῶc καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες.

17. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπόχρῃ περὶ τούτων· ἑφεξῆc δὲ τὸ τῆc παρρηcίαc ἴδωμεν. ἔδει μὲν γάρ, ὡc ὁ Πάτροκλοc τοῦ Ἀχιλλέωc τὰ ὅπλα περιβαλλόμενοc B καὶ τοὺc ἵππουc ἐξελαύνων ἐπὶ τὴν μάχην μόνηc οὐκ ἐτόλμηcε τῆc Πηλιάδοc θιγεῖν ἀλλ' ἀφῆκεν, οὕτω τὸν κόλακα τοῖc τοῦ φίλου cκευοποιούμενον καὶ ἀναπλαττόμενον ἐπιcήμοιc καὶ cυμβόλοιc μόνην τὴν παρρηcίαν ὥcπερ ἐξαίρετον βάcταγμα φιλίαc

'βριθὺ μέγα cτιβαρόν'

καταλείπειν ἄθικτον καὶ ἀμίμητον. ἐπεὶ δὲ φεύγοντεc τὸν ἐν γέλωτι καὶ ἀκράτῳ καὶ cκώμμαcι καὶ παιδιαῖc ἔλεγχον εἰc ὀφρῦν αἴρουcιν ἤδη τὸ πρᾶγμα καὶ κολακεύουcιν ἐcκυθρωπακότεc καὶ ψόγον τινὰ καὶ νου- C θεcίαν παραμιγνύουcι, φέρε μηδὲ τοῦτο παραλείπωμεν ἀβαcάνιcτον. οἶμαι δέ, ὥcπερ ἐν κωμῳδίᾳ Μενάνδρου Ψευδηρακλῆc πρόcειcι ῥόπαλον οὐ cτιβαρὸν κομίζων οὐδ' ἰcχυρὸν ἀλλὰ χαῦνόν τι πλάcμα καὶ διάκενον, οὕτω τὴν τοῦ κόλακοc παρρηcίαν φανεῖcθαι τοῖc πειρωμένοιc μαλακὴν καὶ ἀβαρῆ καὶ τόνον οὐκ ἔχουcαν, ἀλλὰ ταὐτὰ τοῖc τῶν γυναικῶν προcκεφαλαίοιc δρῶcαν, ἃ δοκοῦντα ταῖc κεφαλαῖc ἀντερείδειν καὶ ἀντέχειν ἐνδίδωcι καὶ ὑπείκει μᾶλλον· ὥcπερ ἡ κίβδηλοc αὕτη παρρηcία κενὸν ἔχουcα καὶ ψευδῆ καὶ D ὕπουλον ὄγκον ἐξήρθη καὶ ᾤδηcεν, ἵνα cυcταλεῖcα

1, 191—192 H. 6, 217—218 R.

1. ἔcῃ*: ἐcτι πρόcφοροc Iägerus: πάμφοροc 13. Homer. Π 141 20. ῥόπαλον] Meinek. IV. p. 225 21. κενόν Winckelmannus 23. τοῖc*

καὶ cυμπεcοῦcα δέξηται καὶ cυνεπιcπάcηται τὸν καταφερόμενον εἰc αὐτήν. ἡ μὲν γὰρ ἀληθὴc καὶ φιλικὴ παρρηcία τοῖc ἁμαρτανομένοιc ἐπιφύεται, cωτήριον ἔχουcα καὶ κηδεμονικὸν τὸ λυποῦν, ὥcπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνουcα καὶ καθαίρουcα, τἆλλα δ' ὠφέλιμοc οὖcα καὶ γλυκεῖα, περὶ ἧc ἴδιοc ἔcται λόγοc. ὁ δὲ κόλαξ πρῶτον μὲν ἐνδείκνυται τὸ πικρὸc εἶναι καὶ περιcπερχὴc καὶ ἀπαραίτητοc ἐν τοῖc πρὸc ἑτέρουc (οἰκέταιc γὰρ αὐτοῦ χαλεπόc ἐcτι· καὶ cυγγενῶν καὶ οἰκείων ἐπεμβῆναι δεινὸc ἁμαρτήμαcι καὶ E μηδένα θαυμάcαι μηδὲ cεμνῦναι τῶν ἐκτὸc ἀλλ' ὑπερορᾶν, ἀcυγγνώμων δὲ καὶ διάβολοc ἐν τῷ πρὸc ὀργὴν ἑτέρουc παροξύνειν, θηρώμενοc μιcοπονηρίαc δόξαν, ὡc οὐκ ἂν ἑκὼν ὑφέμενοc παρρηcίαc αὐτοῖc οὐδὲ ποιήcαc οὐδὲν οὐδ' εἰπὼν πρὸc χάριν), ἔπειτα δὲ τῶν μὲν ἀληθινῶν καὶ μεγάλων ἁμαρτημάτων οὐδὲν εἰδέναι προcποιούμενοc οὐδὲ γιγνώcκειν, πρὸc δὲ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἐκτὸc ἐλλείμματα δεινὸc ᾇξαι καὶ μετὰ τόνου καθάψαcθαι καὶ cφοδρότητοc, ἂν cκεῦοc ἀμελῶc ἴδῃ κείμενον, ἂν οἰκοῦντα φαύλωc, ἂν F ὀλιγωροῦντα κουρᾶc ἢ ἀμπεχόνηc ἢ κυνόc τινοc ἢ ἵππου μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιμελόμενον **· γονέων δὲ ὀλιγωρία καὶ παίδων ἀμέλεια καὶ ἀτιμία γαμετῆc καὶ πρὸc οἰκείουc ὑπεροψία καὶ χρημάτων ὄλεθροc οὐδέν ἐcτι πρὸc αὐτόν, ἀλλ' ἄφωνοc ἐν τούτοιc καὶ ἄτολμοc, ὥcπερ ἀθλητὴν ἀλείπτηc ἐῶν μεθύειν καὶ ἀκολαcταίνειν, εἶτα περὶ ληκύθου χαλεπὸc ὢν καὶ cτλεγγίδοc, ἢ γραμματικὸc ἐπιπλήττων παιδὶ περὶ δέλτου καὶ γραφείου, cολοικίζοντοc δὲ καὶ βαρβαρίζοντοc οὐ

6. ἴδιοc ἔcται λόγοc] P. 66 E 22. Intercidisse nonnulla significavi

δοκῶν ἀκούειν. τοιοῦτος γὰρ ὁ κόλαξ, οἷος ῥήτορος
φαύλου καὶ καταγελάστου μηδὲν εἰπεῖν πρὸς τὸν λό-
γον, ἀλλὰ περὶ τῆς φωνῆς αἰτιᾶσθαι καὶ χαλεπῶς ἐγ- 60
καλεῖν ὅτι τὴν ἀρτηρίαν διαφθείρει ψυχροποτῶν, καὶ
σύγγραμμα κελευσθεὶς ἄθλιον διελθεῖν αἰτιᾶσθαι τὸ
χαρτίον ὡς δασὺ καὶ τὸν γραφέα μιαρὸν καὶ ὀλίγω-
ρον ἀποκαλεῖν. οὕτω δὲ καὶ Πτολεμαίῳ φιλομαθεῖν
δοκοῦντι περὶ γλώττης καὶ στιχιδίου μαχόμενοι καὶ
ἱστορίας μέχρι μεσῶν νυκτῶν ἀπέτεινον· ὠμότητι
δὲ χρωμένου καὶ ὕβρει καὶ ἀποτυμπανίζοντος καὶ
στρεβλοῦντος οὐδεὶς ἐνέστη τῶν τοσούτων. ὥσπερ
οὖν εἴ τις ἀνθρώπου φύματα καὶ σύριγγας ἔχοντος B
ἰατρικῷ σμιλίῳ τὰς τρίχας τέμνοι καὶ τοὺς ὄνυχας,
οὕτως οἱ κόλακες τὴν παρρησίαν πρὸς τὰ μὴ λυπού-
μενα μέρη μηδ' ἀλγοῦντα προσφέρουσιν.

18. Ἔτι δὲ τούτων ἕτεροι πανουργότεροι καὶ
πρὸς ἡδονὴν χρῶνται τῷ παρρησιάζεσθαι καὶ ψέγειν.
καθάπερ Ἆγις ὁ Ἀργεῖος, Ἀλεξάνδρου γελωτοποιῷ
τινι μεγάλας δωρεὰς διδόντος, ὑπὸ φθόνου καὶ λύπης
ἐξέκραγεν 'ὢ τῆς πολλῆς ἀτοπίας', ἐπιστρέψαντος
δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ὀργῇ καί 'τί δὴ σὺ λέ-
γεις'; εἰπόντος 'ὁμολογῶ' φησίν 'ἄχθεσθαι καὶ ἀγα-
νακτεῖν, ὁρῶν ὑμᾶς τοὺς ἐκ Διὸς γεγονότας ἅπαντας
ὁμοίως κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ καταγελάστοις χαίρον- C
τας. καὶ γὰρ Ἡρακλῆς Κέρκωψί τισι, καὶ Σειληνοῖς
ὁ Διόνυσος ἐτέρπετο, καὶ παρὰ σοὶ τοιούτους ἰδεῖν
ἔστιν εὐδοκιμοῦντας'. Τιβερίου δὲ Καίσαρος εἰς τὴν
σύγκλητόν ποτε παρελθόντος εἷς τῶν κολάκων ἀνα-
στὰς ἔφη δεῖν ἐλευθέρους ὄντας παρρησιάζεσθαι καὶ

1, 193—195 H. 6, 220—221 R.

10. ἀποτυμπανίζοντος*: τυμπανίζοντος 11. στρε-
βλοῦντος Gatakerus: τελοῦντος

μηδὲν ὑποϲτέλλεϲθαι μηδ᾽ ἀποϲιωπᾶν τῶν ϲυμφερόντων· ἀνατείναϲ δὲ πάνταϲ οὕτωϲ, γενομένηϲ αὐτῷ ϲιωπῆϲ καὶ τοῦ Τιβερίου προϲέχοντοϲ, 'ἄκουϲον' ἔφη 'Καῖϲαρ ἅ ϲοι πάντεϲ ἐγκαλοῦμεν, οὐδεὶϲ δὲ τολμᾷ φανερῶϲ λέγειν. ἀμελεῖϲ ϲεαυτοῦ καὶ προΐεϲαι τὸ ϲῶμα καὶ κατατρύχειϲ ἀεὶ φροντίϲι καὶ πόνοιϲ ὑπὲρ D ἡμῶν, οὔτε μεθ᾽ ἡμέραν οὔτε νυκτὸϲ ἀναπαυόμενοϲ'. πολλὰ δ᾽ αὐτοῦ τοιαῦτα ϲυνείροντοϲ, εἰπεῖν φαϲι τὸν ῥήτορα Κάϲϲιον Ϲευῆρον 'αὕτη τοῦτον ἡ παρρηϲία τὸν ἄνθρωπον ἀποκτενεῖ'.

19. Καὶ ταυτὶ μὲν ἐλάττονά ἐϲτιν. ἐκεῖνα δ᾽ ἤδη χαλεπὰ καὶ λυμαινόμενα τοὺϲ ἀνοήτουϲ, ὅταν εἰϲ τἀναντία πάθη καὶ νοϲήματα κατηγορῶϲιν (ὥϲπερ Ἱμέριοϲ ὁ κόλαξ τῶν πλουϲίων τινὰ τὸν ἀνελευθερώτατον καὶ φιλαργυρώτατον Ἀθήνηϲιν ὡϲ ἄϲωτον ἐλοιδόρει καὶ ἀμελῆ καὶ πεινήϲοντα κακῶϲ μετὰ τῶν τέE κνων) ἢ τοὺϲ ἀϲώτουϲ αὖ πάλιν καὶ πολυτελεῖϲ εἰϲ μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν ὀνειδίζωϲιν (ὥϲπερ Νέρωνα Τίτοϲ Πετρώνιοϲ) ἢ τοὺϲ ὠμῶϲ καὶ ἀγρίωϲ προϲφερομένουϲ ἄρχονταϲ ὑπηκόοιϲ ἀποθέϲθαι κελεύωϲι τὴν πολλὴν ἐπιείκειαν καὶ τὸν ἄκαιρον ἔλεον καὶ ἀϲύμφορον. ὅμοιοϲ δὲ τούτοιϲ καὶ ὁ τὸν εὐήθη καὶ βλάκα καὶ ἀβέλτερον ὡϲ δεινόν τινα καὶ πανοῦργον καὶ φυλάττεϲθαι καὶ δεδιέναι προϲποιούμενοϲ, καὶ ὁ τοῦ βαϲκάνου δὲ καὶ τῷ κακολογεῖν ἀεὶ καὶ ψέγειν χαίροντοϲ, ἄν ποτε προαχθεὶϲ ἐπαινέϲῃ τινὰ τῶν ἐνδόξων, καθαπτόμενοϲ καὶ ἀντιλέγων ὡϲ νόϲημα τοῦτο F ἔχοντοϲ, ἀνθρώπουϲ ἐπαινεῖν μηδενὸϲ ἀξίουϲ. 'τίϲ γὰρ οὗτόϲ ἐϲτιν ἢ τί λαμπρὸν εἴρηκεν ἢ πεποίηκε'. μάλιϲτα δὲ περὶ τοὺϲ ἔρωταϲ τοῖϲ κολακευομένοιϲ ἐπιτίθενται

1, 195—197 H. 6, 221—223 R.

14. τόν*

καὶ προσεκκάουσιν. ἀδελφοῖς μὲν γὰρ ὁρῶντες διαφερομένους ἢ γονέων ὑπερφρονοῦντας ἢ πρὸς γυναῖκας αὐτῶν ὑπερόπτως ἔχοντας οὔτε νουθετοῦσιν οὔτ᾽ ἐγκαλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ προσεπιτείνουσι τὰς ὀργάς. ‛οὐ γὰρ αἰσθάνῃ σαυτοῦ᾽ καὶ ‛σὺ τούτων αἴτιος, ἀεὶ θεραπευτικῶς προσφερόμενος καὶ ταπεινῶς᾽. ἂν δὲ πρὸς ἑταίραν ἢ μοιχεύτριαν ἐρωμένην κνησμός τις ἐξ 61
ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐγγένηται, πάρεστιν εὐθὺς μετὰ παρρησίας λαμπρᾶς ἡ κολακεία, πῦρ ἐπὶ πῦρ εἰσφέρουσα καὶ δικαιολογουμένη καὶ κατηγοροῦσα τοῦ ἐρῶντος ὡς ἀνέραστα πολλὰ καὶ σκληρὰ καὶ νεμεσητὰ ποιοῦντος.

‛ὦ δυσχάριστε, τῶν πυκνῶν φιλημάτων.᾽

οὕτως Ἀντώνιον οἱ φίλοι τῆς Αἰγυπτίας ἐρῶντα καὶ καόμενον ἀνέπειθον ὡς ὑπ᾽ ἐκείνης ἐρῷτο, καὶ λοιδοροῦντες ἐκάλουν ἀπαθῆ καὶ ὑπερήφανον. ‛ἡ μὲν γὰρ γυνὴ καταλιποῦσα βασιλείαν τοσαύτην καὶ διατριβὰς εὐδαίμονας φθείρεται μετὰ σοῦ στρατευομένη, B
σχῆμα παλλακίδος ἔχουσα·

‛σοὶ δέ τις ἐν στήθεσσιν ἀκήλητος νόος ἐστί᾽

καὶ περιορᾷς αὐτὴν ἀνιωμένην.᾽ ὁ δ᾽ ἡδέως ἐλεγχόμενος ὡς ἀδικῶν καὶ τοῖς κατηγοροῦσι χαίρων ὡς οὐδὲ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐλάνθανε τῷ νουθετεῖν δοκοῦντι προσδιαστρεφόμενος. ἔοικε γὰρ ἡ τοιαύτη παρρησία τοῖς τῶν ἀκολάστων δήγμασι γυναικῶν, ἐγείρουσα καὶ γαργαλίζουσα τῷ δοκοῦντι λυπεῖν τὸ ἡδόμενον. καὶ καθάπερ τὸν ἄκρατον ἄλλως βοηθοῦντα πρὸς τὸ κώνειον ἂν ἐμμίξωσι προσεμβαλόντες αὐτῷ, κομιδῇ ποιοῦσι τὴν τοῦ φαρμάκου δύναμιν ἀβοήθητον, ὀξέως C

1, 197—198 H. 6, 223—223 R.

3. ὑπερόπτως W: ὑπεροπτικῶς 13. Nauck. p. 32 20. Homer. κ 329

ἀναφερομένην ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑπὸ θερμότητος, οὕτω τὴν παρρηcίαν ἐπιcτάμενοι μέγα βοήθημα πρὸc τὴν κολακείαν οὖcαν οἱ πονηροὶ δι᾽ αὐτῆc κολακεύουcι τῆc παρρηcίαc. ὅθεν οὐδ᾽ ὁ Βίαc ἀπεκρίνατο καλῶc τῷ πυθομένῳ τί τῶν ζῴων χαλεπώτατόν ἐcτιν, ἀποκρινάμενοc ὅτι τῶν μὲν ἀγρίων ὁ τύραννοc, τῶν δ᾽ ἡμέρων ὁ κόλαξ. ἀληθέcτερον γὰρ ἦν εἰπεῖν ὅτι τῶν κολάκων ἥμεροι μέν εἰcιν οἱ περὶ τὸ βαλανεῖον καὶ
D περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ δ᾽ εἰc τὰ δωμάτια καὶ τὴν γυναικωνῖτιν ἐκτείνων ὥcπερ πλεκτάναc τὸ πολυπράγμον καὶ διάβολον καὶ κακόηθεc ἄγριοc καὶ θηριώδηc καὶ δυcμεταχείριcτοc.

20. Εἷc δέ τιc ἔοικε τρόποc εἶναι φυλακῆc τὸ γιγνώcκειν καὶ μνημονεύειν ἀεὶ ὅτι τῆc ψυχῆc τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ φιλόκαλον καὶ λογικὸν ἐχούcηc, τὸ δ᾽ ἄλογον καὶ φιλοψευδὲc καὶ παθητικόν, ὁ μὲν φίλοc ἀεὶ τῷ κρείττονι πάρεcτι cύμβουλοc καὶ cυνήγοροc, ὥcπερ ἰατρὸc τὸ ὑγιαῖνον αὔξων καὶ διαφυλάττων, ὁ δὲ κόλαξ τῷ παθητικῷ καὶ ἀλόγῳ παρακά-
E θηται, καὶ τοῦτο κνᾷ καὶ γαργαλίζει καὶ ἀναπείθει καὶ ἀφίcτηcι τοῦ λογιcμοῦ, μηχανώμενοc αὐτῷ πονηρὰc ἡδυπαθείαc. ὥcπερ οὖν τῶν cιτίων ἔcτιν ἃ μήθ᾽ αἵματι προcφύεται μήτε πνεύματι, μηδὲ νεύροιc τινὰ τόνον ἢ μυελοῖc προcτίθηcιν, ἀλλ᾽ αἰδοῖα παρακινεῖ καὶ κοιλίαν ἐγείρει καὶ cάρκα ποιεῖ cαθρὰν καὶ ὕπουλον, οὕτωc ὁ τοῦ κόλακοc λόγοc οὐδὲν τῷ φρονοῦντι καὶ λογιζομένῳ προcτίθηcιν, ἀλλ᾽ ἡδονήν τινα τιθαcεύων ἔρωτοc ἢ θυμὸν ἐντείνων ἀνόητον ἢ διερεθίζων φθόνον ἢ φρονήματοc ὄγκον ἐμποιῶν ἐπαχθῆ καὶ κενὸν ἢ λύπῃ cυνεπιθρηνῶν ἢ τὸ κακόηθεc καὶ

23. μηδὲ*: μήτε

ἀνελεύθερον καὶ ἄπιστον ἀεί τισι διαβολαῖς καὶ προ- F
αισθήσεσι δριμὺ καὶ ψοφοδεὲς ποιῶν καὶ ὕποπτον οὐ
διαφεύξεται τοὺς προσέχοντας. ἀεὶ γὰρ ὑφορμεῖ τινι
πάθει καὶ τοῦτο πιαίνει, καὶ πάρεστι βουβῶνος δίκην
ἑκάστοτε τοῖς ὑπούλοις καὶ φλεγμαίνουσι τῆς ψυχῆς
ἐπιγιγνόμενος. 'ὀργίζῃ; κόλασον. ἐπιθυμεῖς; ὤνη-
σαι. φοβῇ; φύγωμεν. ὑπονοεῖς; πίστευσον.' ἂν δὲ
περὶ ταῦτα δυσφώρατος ᾖ τὰ πάθη, διὰ σφοδρότητα
καὶ μέγεθος ἐκκρουομένου τοῦ λογισμοῦ, περὶ τὰ μι-
κρὰ λαβὴν παρέξει μᾶλλον, ὅμοιος ὤν. καὶ γὰρ ἐν 62
ὑποψίᾳ κραιπάλης τινὸς ἢ πλησμονῆς γενόμενον καὶ
διστάζοντα περὶ λουτροῦ καὶ τροφῆς ὁ μὲν φίλος
ἐφέξει, φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν παραινῶν, ὁ δὲ
κόλαξ εἰς τὸ βαλανεῖον ἕλξει, καὶ κελεύσει νεαρόν τι
παρατιθέναι καὶ μὴ κακοῦν ἀνατάσει τὸ σῶμα. καὶ
πρὸς ὁδὸν ἢ πλοῦν ἤ τινα πρᾶξιν ὁρῶν ἀπομαλακι-
ζόμενον οὐ φήσει κατεπείγειν τὸν καιρόν, ἀλλὰ ταὐτὸ
ποιήσειν ὑπερθεμένους ἢ πέμψαντας ἕτερον. ἂν δ'
ὑπεσχημένος ἀργύριον οἰκείῳ τινὶ δανείσειν ἢ ἐπιδώ-
σειν μεταμέληται μὲν αἰδῆται δέ, τῇ χείρονι ῥοπῇ B
προστιθεὶς ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἐπέρρωσε τὴν εἰς τὸ βα-
λάντιον γνώμην καὶ τὸ δυσωπούμενον ἐξέκοψεν, ὡς
ἀναλίσκοντα πολλὰ καὶ πολλοῖς ἀρκεῖν ὀφείλοντα
φείδεσθαι κελεύων. ὅθεν εἰ μὴ λανθάνομεν ἑαυτοὺς
ἐπιθυμοῦντες ἀναισχυντοῦντες ἀποδειλιῶντες, οὐ
λήσεται ἡμᾶς ὁ κόλαξ. ἔστι γὰρ ὁ συνηγορῶν ἀεὶ
τούτοις τοῖς πάθεσι καὶ περὶ τὰς τούτων ἐκβάσεις
παρρησιαζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ τούτων.
21. Ἐπὶ δὲ τὰς χρείας καὶ τὰς ὑπουργίας ἴωμεν

1. προσθέσεσι Emperius 14. ἕλξει — κελεύσει*: ἕλ-
κει — κελεύει 28. ἐκβάσεις] ἐνστάσεις W

ἤδη· καὶ γὰρ ἐν ταύταιϲ πολλὴν ἀπεργάζεται ϲύγχυϲιν C καὶ ἀϲάφειαν ὁ κόλαξ τῆϲ πρὸϲ τὸν φίλον διαφορᾶϲ, ἄοκνοϲ δοκῶν εἶναι καὶ πρόθυμοϲ ἐν πᾶϲι καὶ ἀπροφάϲιϲτοϲ. ὁ μὲν γὰρ τοῦ φίλου τρόποϲ ὥϲπερ ὁ τῆϲ ἀληθείαϲ μῦθοϲ ἁπλοῦϲ ἐϲτι κατ' Εὐριπίδην καὶ ἀφελὴϲ καὶ ἄπλαϲτοϲ, ὁ δὲ τοῦ κόλακοϲ ὄντωϲ

'νοϲῶν ἐν αὑτῷ φαρμάκων δεῖται ϲοφῶν'

καὶ πολλῶν νὴ Δία καὶ περιττῶν. ὥϲπερ οὖν ἐν ταῖϲ ἀπαντήϲεϲιν ὁ μὲν φίλοϲ ἔϲτιν ὅτε μήτ' εἰπὼν μήτ' ἀκούϲαϲ μηδὲν ἀλλὰ προϲβλέψαϲ καὶ μειδιάϲαϲ τὸ εὐμενὲϲ καὶ τὸ οἰκεῖον ἔνδοθεν δοὺϲ ταῖϲ ὄψεϲι καὶ D δεξάμενοϲ παρῆλθεν, ὁ δὲ κόλαξ τρέχει καταδιώκει δεξιοῦται πόρρωθεν, κἂν προϲαγορευθῇ πρότερον ὀφθείϲ, ἀπολογεῖται μετὰ μαρτύρων καὶ ὅρκων πολλάκιϲ, οὕτωϲ ἐν ταῖϲ πράξεϲι πολλὰ παραλείπουϲιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακριβοῦντεϲ οὐδὲ πολυπραγμονοῦντεϲ οὐδέν, οὐδ' ἑαυτοὺϲ εἰϲ πᾶϲαν ὑπουργίαν ἐμβάλλοντεϲ. ἀλλ' ἐκεῖνοϲ ἐνταῦθα ϲυνεχὴϲ καὶ ἐνδελεχὴϲ καὶ ἄτρυτοϲ, οὐ διδοὺϲ ἑτέρῳ τόπον οὐδὲ χώραν διακονίαϲ, ἀλλὰ βουλόμενοϲ κελεύεϲθαι, κἂν μὴ κελευϲθῇ, δακνόμενοϲ, μᾶλλον δ' ὅλωϲ ἐξαθυμῶν καὶ ποτνιώμενοϲ.

22. Ἔϲτι μὲν οὖν καὶ ταῦτα δηλώματα τοῖϲ νοῦν E ἔχουϲιν οὐκ ἀληθινῆϲ φιλίαϲ οὐδὲ ϲώφρονοϲ ἀλλ' ἑταιρούϲηϲ καὶ περιπλεκομένηϲ θερμότερον τοῦ δέοντοϲ. οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ πρῶτον ἐν ταῖϲ ἐπαγγελίαιϲ ϲκοπεῖν τὴν διαφοράν. εὖ γὰρ εἴρηται καὶ τοῖϲ πρὸ ἡμῶν φίλου μὲν ἐκείνην εἶναι τὴν ἐπαγγελίαν

5. Εὐριπίδην] Phoen. 472 13. κἂν*: ἂν 25. τοῦ δέοντοϲ Meziriacus: τῶν δεομένων

'εἰ δύναμαι τελέϲαι γε καὶ εἰ τετελεϲμένον ἐϲτί',

κόλακοϲ δὲ ταύτην

'αὔδα ὅ τι φρονέειϲ'.

καὶ γὰρ οἱ κωμικοὶ τοιούτουϲ εἰϲάγουϲιν

ἐμέ, Νικόμαχε, πρὸϲ τὸν ϲτρατιώτην τάξατε,
ἂν μὴ ποιήϲω πέπονα μαϲτιγῶν ὅλον,
ἂν μὴ ποιήϲω ϲπογγιᾶϲ μαλακώτερον
τὸ πρόϲωπον.

ἔπειτα τῶν μὲν φίλων οὐδεὶϲ γίγνεται ϲυνεργόϲ, εἰ F μὴ γεγένηται ϲύμβουλοϲ πρότερον, ἀλλ' ὅταν δοκιμάϲῃ καὶ ϲυγκαταϲτήϲῃ τὴν πρᾶξιν εἰϲ τὸ πρέπον ἢ τὸ ϲυμφέρον· ὁ δὲ κόλαξ, κἂν ἀποδῷ τιϲ αὐτῷ τὸ ϲυνδοκιμάϲαι καὶ ϲυναποφήναϲθαι περὶ τοῦ πράγματοϲ, οὐ μόνον ὑπείκειν καὶ χαρίζεϲθαι βουλόμενοϲ, ἀλλὰ καὶ δεδιὼϲ ὑποψίαν ὀκνοῦντοϲ παρέχειν καὶ φεύγοντοϲ τὸ ἔργον, ἐνδίδωϲι καὶ ϲυνεξορμᾷ τὴν ἐπιθυμίαν. οὐδεὶϲ γάρ ἐϲτι ῥᾳδίωϲ πλούϲιοϲ οὐδὲ βαϲιλεὺϲ οἷοϲ εἰπεῖν

'ἐμοὶ γὰρ εἴη πτωχόϲ, εἰ δὲ βούλεται, 63
πτωχοῦ κακίων, ὅϲτιϲ ὢν εὔνουϲ ἐμοί
φόβον παρελθὼν τἀπὸ καρδίαϲ ἐρεῖ',

ἀλλ' ὥϲπερ οἱ τραγῳδοὶ χοροῦ δέονται φίλων ϲυνᾳδόντων ἢ θεάτρου ϲυνεπικροτοῦντοϲ. ὅθεν ἡ μὲν τραγικὴ Μερόπη παραινεῖ

'φίλουϲ δὲ τοὺϲ μὲν μὴ χαλῶνταϲ ἐν λόγοιϲ
κέκτηϲο, τοὺϲ δὲ πρὸϲ χάριν ϲὺν ἡδονῇ
τῇ ϲῇ πονηροὺϲ κλῇθρον εἰργέτω ϲτέγηϲ',

1. 202—203 H. 6, 230—231 R.

1. Homer. Ξ 196. Ϲ 427. ε 90 3. Id. Ξ 195. Ϲ 426. ε 89
5. Meinek. IV. p. 669 10. γεγένηται Pflugkius: γένηται
16. τὴν ἐπιθυμίαν idem: τῇ ἐπιθυμίᾳ 19. Nauck. p. 386
29. Id. p. 373

B οἳ δὲ τοὐναντίον δρῶϲι), τοὺϲ μὲν μὴ χαλῶνταϲ ἐν λόγοιϲ ἀλλ' ἀντιβαίνονταϲ ὑπὲρ τοῦ ϲυμφέροντοϲ ἀφοϲιοῦνται, τοὺϲ δὲ πρὸϲ χάριν πονηροὺϲ καὶ ἀνελευθέρουϲ καὶ γόηταϲ οὐ μόνον κλῄθρων καὶ ϲτέγηϲ ἐντὸϲ ἀλλὰ καὶ παθῶν καὶ πραγμάτων ἀπορρήτων λαμβάνουϲιν. ὧν ὁ μὲν ἁπλούϲτεροϲ οὐκ οἴεται δεῖν οὐδ' ἀξιοῖ ϲύμβουλοϲ εἶναι πραγμάτων τηλικούτων ἀλλ' ὑπουργὸϲ καὶ διάκονοϲ, ὁ δὲ πανουργότεροϲ ἔϲτη μὲν ἐν τῷ ϲυνδιαπορεῖν καὶ τὰϲ ὀφρῦϲ ϲυνάγειν καὶ ϲυνδιανεύειν τῷ προϲώπῳ, λέγει δ' οὐδέν· ἂν δ' ἐκεῖνοϲ εἴπῃ τὸ φαινόμενον, 'ὦ Ἡράκλειϲ, ἔφθηϲ με' φηϲί 'μικρὸν εἰπών, ἐγὼ γὰρ αὐτὸ τοῦτο λέγειν ἔμελλον'. ὡϲ γὰρ οἱ μαθηματικοὶ τὰϲ ἐπιφανείαϲ
C καὶ τὰϲ γραμμὰϲ λέγουϲι μήτε κάμπτεϲθαι μήτε διατείνεϲθαι μήτε κινεῖϲθαι καθ' ἑαυτάϲ, νοητάϲ καὶ ἀϲωμάτουϲ οὔϲαϲ, ϲυγκάμπτεϲθαι δὲ καὶ ϲυνδιατείνεϲθαι καὶ ϲυμμεθίϲταϲθαι τοῖϲ ϲώμαϲιν ὧν πέρατά εἰϲιν, οὕτω τὸν κόλακα φωράϲειϲ ἀεὶ ϲυνεπιφάϲκοντα καὶ ϲυναποφαινόμενον καὶ ϲυνηδόμενον νὴ Δία καὶ ϲυνοργιζόμενον, ὥϲτε παντελῶϲ ἔν γε τούτοιϲ εὐφώρατον εἶναι τὴν διαφοράν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν τῷ τρόπῳ τῆϲ ὑπουργίαϲ. ἡ μὲν γὰρ παρὰ τοῦ φίλου χάριϲ
D ὥϲπερ ζῷον ἐν βάθει τὰϲ κυριωτάταϲ ἔχει δυνάμειϲ, ἐπιδεικτικὸν δὲ καὶ πανηγυρικὸν οὐδὲν ἔπεϲτιν ἀλλὰ πολλάκιϲ, ὥϲπερ ἰατρὸϲ λαθὼν ἐθεράπευϲε, καὶ φίλοϲ ὠφέληϲεν ἐντυχὼν ἢ διαλυϲάμενοϲ, ἀγνοοῦντοϲ ἐπιμεληθείϲ. τοιοῦτοϲ Ἀρκεϲίλαοϲ περί τε τἆλλα καὶ νοϲοῦντοϲ Ἀπελλοῦ τοῦ Χίου τὴν πενίαν καταμαθὼν ἐπανῆλθεν αὖθιϲ ἔχων εἴκοϲι δραχμάϲ, καὶ καθίϲαϲ πληϲίον 'ἐνταῦθα μέν'. εἶπεν 'οὐδὲν ἢ τὰ Ἐμπεδοκλέουϲ ϲτοιχεῖα ταυτί

‘πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθέρος ἤπιον
ὕψος’.

ἀλλ’ οὐδὲ κατάκειcαι cὺ δεξιῶς’, ἅμα δὲ διακινῶν τὸ προσκεφάλαιον αὐτοῦ, λαθὼν ὑπέβαλε τὸ κερμάτιον. ὡς οὖν ἡ διακονοῦcα πρεcβῦτις εὗρε καὶ θαυμάcαcα E τῷ Ἀπελλῇ προσήγγειλε, γελάcας ἐκεῖνος ‘Ἀρκεcιλάου’ εἶπε ‘τοῦτο τὸ κλέμμα’. καὶ μὴν ἐοικότα γε τέκνα φύεται γονεῦcιν ἐν φιλοσοφίᾳ. Λακύδης γοῦν ὁ Ἀρκεcιλάου γνώριμος ἀπ’ εἰcαγγελίας φεύγοντι δίκην Κηφιcοκράτει μετὰ τῶν ἄλλων φίλων παρειστήκει. τοῦ δὲ κατηγόρου τὸν δακτύλιον αἰτήcαντος, ὁ μὲν ἡσυχῇ παρακαθῆκεν, αἰcθόμενος δ’ ὁ Λακύδης ἐπέβη τῷ ποδὶ καὶ ἐπέκρυψεν· ἦν γὰρ ὁ ἔλεγχος ἐν ἐκείνῳ. μετὰ δὲ τὴν ἀπόφαcιν τοῦ Κηφιcοκράτους δεξιουμένου τοὺς δικαστὰς εἷς τις ὡς ἔοικεν ἑορακὼς F τὸ γενόμενον ἐκέλευcε Λακύδῃ χάριν ἔχειν καὶ τὸ πρᾶγμα διηγήcατο, τοῦ Λακύδου πρὸς μηδένα φράcαντος. οὕτως οἶμαι καὶ τοὺς θεοὺς εὐεργετεῖν τὰ πολλὰ λανθάνοντας, αὐτῷ τῷ χαρίζεcθαι καὶ εὖ ποιεῖν φύcιν ἔχοντας ἥδεcθαι. τὸ δὲ τοῦ κόλακος ἔργον οὐδὲν ἔχει δίκαιον οὐδ’ ἀληθινὸν οὐδ’ ἁπλοῦν οὐδ’ ἐλευθέριον, ἀλλ’ ἱδρῶτα καὶ κραυγὴν καὶ διαδρομὴν καὶ cύντασιν προσώπου ποιοῦcαν ἔμφαcιν καὶ δόκηcιν ἐπιπόνου χρείας καὶ κατεcπευcμένης, ὥσπερ ζωγράφημα περίεργον ἀναιδέcι φαρμάκοις καὶ κεκλαcμέναις 64 cτολίcι καὶ ῥυτίcι καὶ γωνίαις ἐναργείας φαντασίαν ἐπαγόμενον. ἔστι δὲ καὶ διηγούμενος ἐπαχθὴς ὡς ἔπραξε πλάνας τινὰς ἐπ’ αὐτῷ καὶ φροντίδας, εἶτα ἀπεχθείας πρὸς ἑτέρους εἶτα πράγματα μυρία καὶ μεγάλα πάθη διεξιών, ὥcτ’ εἰπεῖν οὐκ ἄξια ταῦτα ἐκείνων· πᾶcα μὲν γὰρ ὀνειδιζομένη χάρις ἐπαχθὴς

1, 205—206 H. 6, 233—235 R.

καὶ ἄχαριϲ καὶ οὐκ ἀνεκτή, ταῖϲ δὲ τῶν κολάκων οὐχ ὕϲτερον ἀλλὰ πραττομέναιϲ ἔνεϲτιν εὐθὺϲ τὸ ἐπονείδιϲτον B καὶ δυϲωποῦν. ὁ δὲ φίλοϲ, ἂν εἰπεῖν δεήϲῃ τὸ πρᾶγμα, μετρίωϲ ἀπήγγειλε, περὶ αὑτοῦ δ' εἶπεν οὐδέν. ᾗ δὴ καὶ Λακεδαιμόνιοι Cμυρναίοιϲ δεομένοιϲ ϲῖτον πέμψαντεϲ, ὡϲ ἐθαύμαζον ἐκεῖνοι τὴν χάριν, 'οὐδέν' ἔφαϲαν 'μέγα· μίαν γὰρ ἡμέραν ψηφιϲάμενοι τὸ ἄριϲτον ἀφελεῖν ἑαυτῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων ταῦτα ἠθροίϲαμεν'. οὐ γὰρ μόνον ἐλευθέριοϲ ἡ τοιαύτη χάριϲ, ἀλλὰ καὶ τοῖϲ λαμβάνουϲιν ἡδίων, ὅτι τοὺϲ ὠφελοῦνταϲ οὐ μεγάλα βλάπτεϲθαι νομίζουϲιν.

23. Οὐ τοίνυν μάλιϲτα τῷ περὶ τὰϲ ὑπουργίαϲ ἐπαχθεῖ τοῦ κόλακοϲ οὐδὲ τῇ περὶ τὰϲ ἐπαγγελίαϲ C εὐχερείᾳ γνοίη τιϲ ἂν τὴν φύϲιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ καλῷ τῆϲ χρείαϲ ἢ αἰϲχρῷ καὶ διαφέροντι πρὸϲ ἡδονὴν ἢ ὠφέλειαν. ὁ μὲν γὰρ φίλοϲ οὐχ, ὥϲπερ ἀπεφαίνετο Γοργίαϲ, αὐτῷ μὲν ἀξιώϲει τὰ δίκαια τὸν φίλον ὑπουργεῖν, ἐκείνῳ δ' αὐτὸϲ ὑπηρετήϲει πολλὰ καὶ τῶν μὴ δικαίων·

'ϲυϲϲωφρονεῖν γάρ, οὐχὶ ϲυννοϲεῖν ἔφυ.'

μᾶλλον οὖν κἀκεῖνον ἀποτρέψει τῶν μὴ προϲηκόντων· ἂν δὲ μὴ πείθῃ, καλὸν τὸ Φωκίωνοϲ πρὸϲ Ἀντίπατρον 'οὐ δύναϲαί μοι καὶ φίλῳ χρῆϲθαι καὶ κόλακι', τοῦτ' ἔϲτι καὶ φίλῳ καὶ μὴ φίλῳ. ϲυνεργεῖν γὰρ δεῖ τῷ φίλῳ, μὴ ϲυμπανουργεῖν, καὶ ϲυμβουλεύειν, μὴ ϲυνεπιβουλεύειν, καὶ ϲυμμαρτυρεῖν, μὴ ϲυνεξαπατᾶν, καὶ ϲυνατυχεῖν νὴ D Δία, μὴ ϲυναδικεῖν. οὐδὲ γὰρ τὸ ϲυνειδέναι τοῖϲ φίλοιϲ τὰ αἰϲχρά, πόθεν γε δὴ τὸ ϲυμπράττειν καὶ ϲυναϲχημονεῖν αἱρετόν ἐϲτιν; ὥϲπερ οὖν Λακεδαιμόνιοι μάχῃ κρατηθέντεϲ ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ ποιούμενοι διαλύϲειϲ

1, 206—208 H. 6, 235—237 R.

3. ἂν*: κἂν 20. Eurip. Iph. A. 407

ἠξίουν ὅ τι βούλεται ζημιῶδες, αἰσχρὸν δὲ μηδὲν ἐπιτάττειν αὐτοῖς, οὕτως ὁ φίλος, ἄν τις ἢ δαπάνην ἢ κίνδυνον ἢ πόνον ἔχουσα χρεία καταλαμβάνῃ, πρῶτος ἀξιοῖ καλεῖσθαι καὶ μετέχειν ἀπροφασίστως καὶ προθύμως, ὅπου δὲ πρόσεστιν αἰσχύνη, μόνον ἐᾶν καὶ φείδεσθαι παραιτεῖται. ἀλλ' ἥ γε κολακεία τοὐναντίον ἐν μὲν ταῖς ἐπιπόνοις καὶ κινδυνώδεσιν ὑπουργίαις ἀπαγορεύει, κἂν διαπειρώμενος κρούσῃς, σαθρὸν E ἔκ τινος προφάσεως ὑπηχεῖ καὶ ἀγεννές· ἐν δὲ ταῖς αἰσχραῖς καὶ ταπειναῖς καὶ ἀδόξοις διακονίαις ἀπόχρησαι πάτησον, οὐδὲν ἡγεῖται δεινὸν οὐδ' ὑβριστικόν. ὁρᾷς τὸν πίθηκον; οὐ δύναται τὴν οἰκίαν φυλάττειν ὡς ὁ κύων, οὐδὲ βαστάζειν ὡς ὁ ἵππος, οὐδ' ἀροῦν τὴν γῆν ὡς οἱ βόες· ὕβριν οὖν φέρει καὶ βωμολοχίαν καὶ παιδιὰς ἀνέχεται, γέλωτος ὄργανον ἐμπαρέχων ἑαυτόν. οὕτω δὴ καὶ ὁ κόλαξ οὐ συνειπεῖν οὐ συνεισενεγκεῖν οὐ συναγωνίσασθαι δυνάμενος, πόνου τε καὶ σπουδῆς ἁπάσης ἀπολειπόμενος, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστι, καὶ πιστὸς F ἔρωτος ὑπηρέτης καὶ περὶ λύσιν πόρνης ἀκριβὴς καὶ πότου δαπάνης ἐκκαθῆραι λογισμὸν οὐκ ἀμελής, οὐδὲ ῥᾴθυμος ἐν δείπνων παρασκευαῖς, θεραπευτικὸς δὲ παλλακίδων, πρὸς δὲ κηδεστὰς ἀποθρασύνεσθαι κελευσθεὶς καὶ συνεκβαλεῖν γαμετὴν ἄτεγκτος καὶ ἀδυσώπητος. ὥστε μηδὲ ταύτῃ δυσφώρατον εἶναι τὸν ἄνδρα· προσταττόμενος γὰρ ὅ τι βούλει τῶν ἀδόξων 65 καὶ μὴ καλῶν ἕτοιμος ἀφειδεῖν ἑαυτοῦ, τῷ προστάττοντι χαριζόμενος.

24. Οὐχ ἥκιστα δ' ἄν τις αὐτὸν ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἄλλους φίλους διαθέσει καταμάθοι πολὺ τοῦ φίλου

1, 208—209 H. 6, 237—239 R.

4. ἀξιοῖ — παραιτεῖται*: ἀξιῶν — παραιτεῖσθαι

διαφέροντα. τῷ μὲν γὰρ ἥδιστόν ἐστι μετὰ πολλῶν φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι, καὶ τοῦτο πράττων ἀεὶ διατελεῖ περὶ τὸν φίλον ὅπως πολύφιλος καὶ πολυτίμητος ἔσται· κοινὰ γὰρ τὰ φίλων ἡγούμενος οὐδὲν οὕτως οἴεται δεῖν κοινὸν ὡς τοὺς φίλους ὑπάρχειν· ὁ δὲ
B ψευδὴς καὶ νόθος καὶ ὑπόχαλκος ὤν, ἅτε δὴ μάλιστα γιγνώσκων ἑαυτὸν ἀδικοῦντα τὴν φιλίαν ὥσπερ νόμισμα παράσημον ὑπ' αὐτοῦ γενομένην, ἔστι μὲν καὶ φύσει φθονερός, ἀλλὰ τῷ φθόνῳ χρῆται πρὸς τοὺς ὁμοίους, διαμιλλώμενος ὑπερβαλέσθαι βωμολοχίᾳ καὶ σπερμολογίᾳ, τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ Δία 'παρὰ Λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων', ἀλλὰ 'παρὰ χρυσὸν ἑφθόν', ὥς φησι Σιμωνίδης, 'ἀκήρατον οὐδὲ μόλυβδον ἔχων'. ὅταν οὖν ἐλαφρὸς ὢν καὶ ἐπίτηκτος καὶ ἀπατηλὸς ἐγγύθεν ἀντεξετάζηται πρὸς
C ἀληθινὴν καὶ ἐμβριθῆ φιλίαν καὶ σφυρήλατον, οὐκ ἀναφέρων ἀλλ' ἐξελεγχόμενος ταὐτὸ ποιεῖ τῷ ζωγραφήσαντι τοὺς ἀλεκτρυόνας ἀθλίως. ἐκεῖνός τε γὰρ ἐκέλευε τὸν παῖδα τοὺς ἀληθινοὺς ἀλεκτρυόνας ἀποσοβεῖν ἀπωτάτω τοῦ πίνακος, οὗτός τε τοὺς ἀληθινοὺς ἀποσοβεῖ φίλους καὶ οὐκ ἐᾷ πλησιάζειν· ἂν δὲ μὴ δύνηται, φανερῶς μὲν ὑποσαίνει καὶ περιέπει καὶ τέθηπεν ὡς ἀμείνονας, λάθρᾳ δ' ὑφίησί τινας καὶ ὑποσπείρει διαβολάς. κρυφίου δὲ λόγου κνήσαντος ἕλκος, κἂν μὴ παντελῶς εὐθὺς ἐργάσηται, τὸ τοῦ Μηδίου φυλάττει μεμνημένος. ἦν δ' ὁ Μήδιος τοῦ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χοροῦ τῶν κολάκων οἷον ἔξαρχος καὶ σοφιστὴς
D κορυφαῖος ἐπὶ τοὺς ἀρίστους συντεταγμένος. ἐκέλευσεν οὖν θαρροῦντας ἅπτεσθαι καὶ δάκνειν ταῖς δια-

1, 209—211 H. 6, 239—240 R.

12. Bergk. Pind. fr. 190 (222) 13. Σιμωνίδης] Id. p. 1140[3] 15. ἐπίτηκτος Iacobsius: ἐπίκτητος

βολαῖς, διδάσκων ὅτι, κἂν θεραπεύσῃ τὸ ἕλκος ὁ δεδηγμένος, ἡ οὐλὴ μενεῖ τῆς διαβολῆς. ταύταις μέντοι ταῖς οὐλαῖς, μᾶλλον δὲ γαγγραίναις καὶ καρκινώμασι διαβρωθεὶς Ἀλέξανδρος ἀπώλεσε καὶ Καλλισθένη καὶ Παρμενίωνα καὶ Φιλώταν· Ἄγνωσι δὲ καὶ Βαγώαις καὶ Ἀγησίαις καὶ Δημητρίοις ἀφειδῶς ἐνέδωκεν ἑαυτὸν ὑποσκελίζεσθαι, προσκυνούμενον καὶ καταστολιζόμενον καὶ ἀναπλαττόμενον ὑπ' αὐτῶν ὥσπερ ἄγαλμα βαρβαρικόν. οὕτω μεγάλην ἔχει τὸ πρὸς E χάριν δύναμιν, καὶ μεγίστην ὡς ἔοικεν ἐν τοῖς μεγίστοις εἶναι δοκοῦσι· τὸ γὰρ οἴεσθαι τὰ κάλλιστα μετὰ τοῦ βούλεσθαι πίστιν ἅμα τῷ κόλακι καὶ θάρσος δίδωσι. τῶν μὲν γὰρ τόπων τὰ ὑψηλὰ δυσπρόσοδα καὶ δυσέφικτα γίγνεται τοῖς ἐπιβουλεύουσι, τὸ δ' ἐν ψυχῇ νοῦν οὐκ ἐχούσῃ δι' εὐτυχίαν ἢ δι' εὐφυΐαν ὕψος καὶ φρόνημα τοῖς μικροῖς καὶ ταπεινοῖς μάλιστα βάσιμόν ἐστιν.

25. Ὅθεν ἀρχόμενοί τε τοῦ λόγου παρεκελευσάμεθα καὶ νῦν παρακελευόμεθα τὸ φίλαυτον ἐκκόπτειν ἑαυτῶν καὶ τὴν οἴησιν· αὕτη γὰρ ἡμᾶς προκολακεύουσα F μαλακωτέρους ποιεῖ τοῖς θυραίοις κόλαξιν, ὡς ἑτοίμους ὄντας. ἂν δὲ πειθόμενοι τῷ θεῷ καὶ τὸ 'γνῶθι σαυτὸν' ὡς ἑκάστῳ τοῦ παντὸς ἄξιόν ἐστι μαθόντες ἅμα καὶ φύσιν καὶ τροφὴν καὶ παίδευσιν ἑαυτῶν ἀναθεωρῶμεν ἐλλείμματα μυρία τοῦ καλοῦ καὶ πολὺ τὸ φαύλως καὶ εἰκῇ συμμεμιγμένον ἔχουσαν ἐν πράξεσιν ἐν λόγοις ἐν πάθεσιν, οὐ πάνυ ῥᾳδίως ἐμπεριπατεῖν τοῖς κόλαξιν ἑαυτοὺς παρέξομεν. Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ἀπιστεῖν ἔφη τοῖς θεὸν αὐτὸν ἀναγο-

6. Ἀγησίαις] Ἄγισι W 15. ἢ δι' εὐφυΐαν] Delet W

ῥεύουϲιν ἐν τῷ καθεύδειν μάλιϲτα καὶ ἀφροδιϲιάζειν, ὡϲ ἀγεννέϲτεροϲ περὶ ταῦτα καὶ παθητικώτεροϲ αὑτοῦ
66 γιγνόμενοϲ· ἡμεῖϲ δὲ πολλὰ πολλαχοῦ τῶν ἰδίων αἰϲχρὰ καὶ λυπηρὰ καὶ ἀτελῆ καὶ ἡμαρτημένα καθορῶντεϲ ἀεὶ φωράϲομεν ἑαυτοὺϲ οὐκ ἐπαινοῦντοϲ φίλου καὶ κατευλογοῦντοϲ δεομένουϲ, ἀλλ' ἐλέγχοντοϲ καὶ παρρηϲιαζομένου καὶ ψέγοντοϲ ἡμᾶϲ νὴ Δία κακῶϲ πράττονταϲ. ὀλίγοι μὲν γὰρ ἐκ πολλῶν εἰϲιν οἱ παρρηϲιάζεϲθαι μᾶλλον ἢ χαρίζεϲθαι τοῖϲ φίλοιϲ τολμῶντεϲ· ἐν δὲ τοῖϲ ὀλίγοιϲ αὖθιϲ οὐ ῥᾳδίωϲ ἂν εὕροιϲ ἐπιϲταμένουϲ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' οἰομένουϲ, ἂν λοιδορῶϲι καὶ ψέγωϲι, παρρηϲίᾳ χρῆϲθαι. καίτοι καθάπερ
B ἄλλῳ τινὶ φαρμάκῳ, καὶ τῷ παρρηϲιάζεϲθαι μὴ τυχόντι καιροῦ τὸ λυπεῖν ἀχρήϲτωϲ καὶ ταράττειν περίεϲτι καὶ ποιεῖν τρόπον τινὰ μετ' ἀλγηδόνοϲ ὃ ποιεῖ μεθ' ἡδονῆϲ τὸ κολακεύειν. βλάπτονται γὰρ οὐκ ἐπαινούμενοι μόνον ἀκαίρωϲ ἀλλὰ καὶ ψεγόμενοι· καὶ τοῦτο μάλιϲτα τοῖϲ κόλαξιν εὐλήπτουϲ καὶ πλαγίουϲ παραδίδωϲιν, ἀπὸ τῶν ϲφόδρα προϲαντῶν καὶ ἀντιτύπων ὥϲπερ ἐπὶ τὰ κοῖλα καὶ μαλακὰ δίκην ὕδατοϲ ἀπολιϲθάνονταϲ. διὸ δεῖ τὴν παρρηϲίαν ἤθει κεκρᾶϲθαι καὶ λόγον ἔχειν ἀφαιροῦντα τὸ ἄγαν καὶ τὸ ἄκρατον αὐτῆϲ ὥϲπερ φωτόϲ, ἵνα μὴ ταραττόμενοι μηδ' ἀλγοῦντεϲ ὑπὸ τῶν ἅπαντα μεμφομένων καὶ πᾶϲιν ἐγκαλούντων καταφεύγωϲιν εἰϲ τὴν τοῦ κόλακοϲ
C ϲκιάν, καὶ πρὸϲ τὸ μὴ λυποῦν ἀποϲτρέφωνται. πᾶϲαν μὲν γάρ, ὦ Φιλόπαππε, κακίαν φευκτέον ἐϲτὶ δι' ἀρετῆϲ, οὐχὶ διὰ τῆϲ ἐναντίαϲ κακίαϲ, ὥϲπερ ἔνιοι δοκοῦϲιν αἰϲχυντηλίαν μὲν ἀναιϲχυντίᾳ φεύγειν ἀγροικίαν δὲ βωμολοχίᾳ, δειλίαϲ δὲ καὶ μαλακίαϲ ἀπωτάτω τίθεϲθαι τὸν τρόπον ἂν ἔγγιϲτα φαίνωνται λαμυρίαϲ

καὶ θραςύτητος. ἔνιοι δὲ καὶ δειςιδαιμονίας ἀθεότητα καὶ πανουργίαν ἀβελτερίας ἀπολόγημα ποιοῦνται, καθάπερ ξύλον τὸ ἦθος ἐκ καμπῆς εἰς τοὐναντίον ἀπει- D
ρίᾳ τοῦ κατορθοῦν διαςτρέφοντες. αἰςχίςτη δὲ κολακείας ἄρνηςις ἀνωφελῶς λυπηρὸν εἶναι, καὶ κομιδῇ τινος ἀμούςου καὶ ἀτέχνου πρὸς εὔνοιαν ὁμιλίας ἀηδίᾳ καὶ χαλεπότητι φεύγειν τὸ ἀγεννὲς ἐν φιλίᾳ καὶ ταπεινόν, ὥςπερ ἀπελεύθερον ἐν κωμῳδίᾳ τὴν κατηγορίαν ἰςηγορίας ἀπόλαυςιν ἡγούμενον. ἐπεὶ τοίνυν αἰςχρὸν μέν ἐςτι κολακείᾳ περιπεςεῖν διώκοντα τὸ πρὸς χάριν, αἰςχρὸν δὲ φεύγοντα κολακείαν παρρηςίας ἀμετρίᾳ διαφθεῖραι τὸ φιλικὸν καὶ κηδεμονικόν, δεῖ δὲ μηθ' ἕτερον παθεῖν ἀλλ' ὥςπερ ἄλλῳ τινὶ καὶ τῇ παρρηςίᾳ τὸ καλὸν ἐκ τοῦ μετρίου λαβεῖν, αὐτὸς E
ἔοικεν ὁ λόγος ὁ τὸ ἐφεξῆς ἀπαιτῶν ἐπιτιθέναι τὴν κορωνίδα τῷ ςυγγράμματι·

27. Ὥςπερ οὖν κῆράς τινας ἐπούςας τῇ παρρηςίᾳ πλείονας ὁρῶντες πρῶτον ἀφαιρῶμεν αὐτῆς τὴν φιλαυτίαν, εὖ μάλα φυλαττόμενοι μὴ διά τι τῶν ἰδίων οἷον ἀδικούμενοι καὶ ἀλγοῦντες ἐξονειδίζειν δοκῶμεν. οὔτε γὰρ ὑπ' εὐνοίας ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς οἴονται γίγνεςθαι τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ λέγοντος γιγνόμενον λόγον, οὔτε νουθεςίαν ἀλλὰ μέμψιν εἶναι. φιλικὸν γὰρ ἡ παρρηςία καὶ ςεμνόν, ἡ δὲ μέμψις καὶ φίλαυτον καὶ μικρολόγον. ὅθεν αἰδοῦνται τοὺς παρρηςιαζομένους καὶ θαυμάζουςι, τοῖς δὲ μεμφομένοις ἀντεγκαλοῦςι καὶ καταφρονοῦςιν. ὥςπερ ὁ Ἀγαμέμνων τὸν Ἀχιλ- F
λέα παρρηςιάζεςθαι δοκοῦντα μετρίως οὐχ ὑπέμεινε, τοῦ δ' Ὀδυςςέως καθαπτομένου πικρῶς καὶ λέγοντος

'οὐλόμεν', αἴθ' ὤφελλες ἀεικελίου ςτρατοῦ ἄλλου
ςημαίνειν'

1, 214—215 H. 6, 243—245 R.

30. Homer. Ξ 84

εἴκει καὶ καρτερεῖ, τῷ κηδεμονικῷ τοῦ λόγου καὶ νοῦν ἔχοντι ϲυϲτελλόμενοϲ. οὗτοϲ μὲν γὰρ οὐκ ἔχων ἰδίαϲ
67 πρόφαϲιν ὀργῆϲ ἐπαρρηϲιάζετο πρὸϲ αὐτὸν ὑπὲρ τῆϲ Ἑλλάδοϲ, ἐκεῖνοϲ δὲ δι' αὐτὸν ἐδόκει μάλιϲτα χαλεπαίνειν. αὐτόϲ γε μὴν ὁ Ἀχιλλεύϲ, καίπερ οὐ γλυκύθυμοϲ ὢν οὐδ' ἀγανόφρων ἀλλά

'δεινὸϲ ἀνήρ, οἷοϲ καὶ ἀναίτιον αἰτιάαϲθαι',

παρεῖχε τῷ Πατρόκλῳ ϲιωπῇ καταφέρειν αὐτοῦ πολλὰ τοιαῦτα

'νηλεέϲ, οὐκ ἄρα ϲοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα Πηλεύϲ
οὐδὲ Θέτιϲ μήτηρ· γλαυκὴ δέ ϲε τίκτε θάλαϲϲα
πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόοϲ ἐϲτὶν ἀπηνήϲ'.

B ὥϲπερ γὰρ Ὑπερείδηϲ ὁ ῥήτωρ ἠξίου ϲκοπεῖν Ἀθηναίουϲ μὴ μόνον εἰ πικρόϲ ἐϲτιν, ἀλλ' εἰ προῖκα πικρόϲ, οὕτωϲ ἡ τοῦ φίλου νουθεϲία καθαρεύουϲα παντὸϲ ἰδίου πάθουϲ αἰδεϲτόν ἐϲτι καὶ ϲεμνὸν καὶ ἀναντίβλεπτον. ἂν δὲ δὴ φανερὸϲ ᾖ τιϲ ἐν τῷ παρρηϲιάζεϲθαι τὰ μὲν εἰϲ αὐτὸν ἁμαρτήματα τοῦ φίλου κομιδῇ προϊέμενοϲ καὶ ἀπολείπων, ἄλλαϲ δέ τιναϲ αὐτοῦ πλημμελείαϲ ἐλέγχων καὶ δάκνων ἐφ' ἑτέροιϲ καὶ μὴ φειδόμενοϲ, ἄμαχοϲ ὁ τόνοϲ τῆϲ παρρηϲίαϲ οὗτόϲ ἐϲτι καὶ τῇ γλυκύτητι τοῦ νουθετοῦντοϲ ἐπιτείνων τὸ πικρὸν καὶ αὐϲτηρὸν τῆϲ νουθεϲίαϲ. ὅθεν εὖ μὲν εἴρηται τὸ δεῖν ἐν ταῖϲ ὀργαῖϲ καὶ ταῖϲ διαφοραῖϲ
C ταῖϲ πρὸϲ τοὺϲ φίλουϲ μάλιϲτα πράττειν τι καὶ ϲκοπεῖν τῶν ἐκείνοιϲ ϲυμφερόντων ἢ πρεπόντων, οὐχ ἧττον δὲ τούτου φιλικόν ἐϲτι τὸ παρορᾶϲθαι καὶ ἀμελεῖϲθαι δοκοῦνταϲ αὐτοὺϲ ὑπὲρ ἄλλων ἀμελουμένων

1, 215–216 H. 6, 245–247 R.

7. Homer. Λ 652. N 775 10. Id. Π 33 17. δὴ*: δὴ καὶ

παρρηϲιάζεϲθαι καὶ ὑπομιμνήϲκειν. ὡϲ Πλάτων ἐν ταῖϲ πρὸϲ Διονύϲιον ὑποψίαιϲ καὶ διαφοραῖϲ ᾐτήϲατο καιρὸν ἐντυχίαϲ· εἶτα ὃ μὲν ἔδωκεν, οἰόμενοϲ ὑπὲρ αὑτοῦ τι μέμψαϲθαι τὸν Πλάτωνα καὶ διελθεῖν, ὁ δὲ Πλάτων οὕτω πωϲ διελέχθη πρὸϲ αὐτόν. 'εἴ τινα αἴϲθοιο, Διονύϲιε, δυϲμενῆ πεπλευκότα εἰϲ Ϲικελίαν, κακόν τί ϲε ποιῆϲαι βουλόμενον οὐκ ἔχοντα D δὲ καιρόν, ἆρ' ἂν ἐάϲειαϲ αὐτὸν ἐκπλεῦϲαι καὶ περιίδοιϲ ἀθῷον ἀπαλλαγέντα'; 'πολλοῦ δέω' εἶπεν ὁ Διονύϲιοϲ 'ὦ Πλάτων· δεῖ γὰρ οὐ τὰ ἔργα τῶν ἐχθρῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν προαίρεϲιν μιϲεῖν καὶ κολάζειν'. 'εἰ τοίνυν' εἶπεν ὁ Πλάτων 'ἐπ' εὐνοίᾳ τιϲ ἀφιγμένοϲ τῇ ϲῇ δεῦρο βούλεται μὲν ἀγαθοῦ τινοϲ αἴτιόϲ ϲοι γενέϲθαι, ϲὺ δὲ καιρὸν οὐ παρέχειϲ, ἄξιόν ἐϲτι τοῦτον ἀχαρίϲτωϲ προέϲθαι καὶ ὀλιγώρωϲ'; ἐρωτήϲαντοϲ δὲ τοῦ Διονυϲίου τίϲ ἐϲτιν οὗτοϲ, 'Αἰϲχίνηϲ' εἶπεν 'ἀνὴρ τῷ τε ἤθει παρ' ὁντιναοῦν τῶν Ϲωκράτουϲ ἑταίρων ἐπιεικὴϲ καὶ τῷ λόγῳ δυνατὸϲ ἐπανορθοῦν οἷϲ ἂν ϲυνῇ· πλεύϲαϲ δὲ δεῦρο πολλὴν θάλατ- E ταν, ὡϲ ϲυγγένοιτό ϲοι διὰ φιλοϲοφίαϲ, ἠμέληται'. ταῦτα οὕτωϲ ἐκίνηϲε τὸν Διονύϲιον, ὥϲτε τὰϲ μὲν χεῖραϲ τῷ Πλάτωνι εὐθὺϲ περιβάλλειν καὶ καταϲπάζεϲθαι, τὴν εὐμένειαν καί μεγαλοφροϲύνην ἀγάμενον, τοῦ δ' Αἰϲχίνου καλῶϲ καὶ μεγαλοπρεπῶϲ ἐπιμεληθῆναι.

27. Δεύτερον τοίνυν ὥϲπερ ἐκκαθαίροντεϲ ὕβριν ἅπαϲαν καὶ γέλωτα καὶ ϲκῶμμα καὶ βωμολοχίαν ἡδύϲματα πονηρὰ τῆϲ παρρηϲίαϲ ἀφαιρῶμεν. ὥϲπερ γὰρ ἰατροῦ ϲάρκα τέμνοντοϲ εὐρυθμίαν τινὰ δεῖ καὶ καθα- F ριότητα τοῖϲ ἔργοιϲ ἐπιτρέχειν, ὀρχηϲτικὴν δὲ καὶ

1, 216—217 H. 6, 247—248 R.

2. ὑποψίαιϲ Graeco-Latina a. 1624: ὑπεροψίαιϲ 19. ἂν ϲυνῇ*: ϲυνείη

παράβολον καὶ περιτρέχουϲαν ὑγρότητα καὶ περιεργίαν ἀπεῖναι τῆϲ χειρόϲ, οὕτωϲ ἡ παρρηϲία δέχεται τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀϲτεῖον, ἂν ἡ χάριϲ τὴν ϲεμνότητα ϲώζῃ, θραϲύτηϲ δὲ καὶ βδελυρία καὶ ὕβριϲ προϲοῦϲα πάντα διαφθείρει καὶ ἀπόλλυϲιν. ὅθεν ὁ μὲν ψάλτηϲ οὐκ ἀπιθάνωϲ οὐδ' ἀμούϲωϲ ἐπεϲτόμιϲε τὸν Φίλιππον ἐπιχειροῦντα περὶ κρουμάτων διαφέρεϲθαι πρὸϲ αὐτόν, εἰπών 'μὴ γένοιτό ϲοι οὕτωϲ ὦ βαϲιλεῦ κακῶϲ,
68 ἵν' ἐμοῦ ϲὺ ταῦτα βέλτιον εἰδῇϲ'. Ἐπίχαρμοϲ δ' οὐκ ὀρθῶϲ, τοῦ Ἱέρωνοϲ ἀνελόντοϲ ἐνίουϲ τῶν ϲυνήθων καὶ μεθ' ἡμέραϲ ὀλίγαϲ καλέϲαντοϲ ἐπὶ δεῖπνον αὐτόν, 'ἀλλὰ πρώην' ἔφη 'θύων τοὺϲ φίλουϲ οὐκ ἐκάλεϲαϲ'. κακῶϲ δὲ καὶ Ἀντιφῶν, παρὰ Διονυϲίῳ ζητήϲεωϲ οὔϲηϲ καὶ λόγου 'ποῖοϲ χαλκὸϲ ἄριϲτοϲ,' 'ἐκεῖνοϲ' εἶπεν, 'ἐξ οὗ Ἀθήνηϲι κατεϲκεύαϲαν τὰϲ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριϲτογείτονοϲ εἰκόναϲ'. οὔτε γὰρ ὠφελεῖ τὸ λυπηρὸν καὶ πικρόν, οὔτε τέρπει τὸ βωμολόχον καὶ παιδιῶδεϲ, ἀλλ' ἔϲτι κακοηθείᾳ καὶ ὕβρει μεμιγμένηϲ ἀκραϲίαϲ
B μετ' ἔχθραϲ τὸ τοιοῦτον εἶδοϲ, ᾧ χρώμενοι προϲαπολλύουϲιν αὑτούϲ, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχηϲιν ἀτεχνῶϲ ὀρχούμενοι. καὶ γὰρ Ἀντιφῶν ἀπέθανεν ὑπὸ Διονυϲίου καὶ Τιμαγένηϲ ἐξέπεϲε τῆϲ Καίϲαροϲ φιλίαϲ, ἐλευθέρᾳ μὲν οὐδέποτε φωνῇ χρηϲάμενοϲ, ἐν δὲ τοῖϲ ϲυμποϲίοιϲ καὶ τοῖϲ περιπάτοιϲ ἑκάϲτοτε πρὸϲ οὐδ' ἥντινοῦν ϲπουδήν

'ἀλλ' ὅ τι οἱ εἴϲαιτο γελοίιον Ἀργείοιϲιν'

αἰτίαν φιλίαϲ ὥϲπερ ϲόφιϲμα λοιδορίαϲ προφερόμενοϲ. ἐπεὶ καὶ τοῖϲ κωμικοῖϲ πολλὰ πρὸϲ τὸ θέατρον αὐ-

1, 217—219 H. 6, 248—250 B.

5. πάντα Reiskius: πάνυ 9. ϲὺ ταῦτα*: ταῦτα ϲὺ 26. Homer. B 215 27. προφερόμενοϲ Reiskius: προϲφερόμενοϲ 28. αὐϲτηρῶϲ*: αὐϲτηρὰ

ϲτηρῶϲ καὶ πληκτικῶϲ ἐπεποίητο· ϲυμμεμιγμένον δὲ τὸ γελοῖον αὐτοῖϲ καὶ βωμολόχον, ὥϲπερ ϲιτίοιϲ ὑπότριμμα C μοχθηρόν, ἐξίτηλον ἐποίει τὴν παρρηϲίαν καὶ ἄχρηϲτον, ὥϲτε περιῆν κακοηθείαϲ δόξα καὶ βδελυρίαϲ τοῖϲ λέγουϲι, χρήϲιμον δὲ τοῖϲ ἀκούουϲιν οὐδὲν ἀπὸ τῶν λεγομένων. ἄλλωϲ μὲν οὖν προϲοιϲτέον ἐϲτὶ καὶ παιδιὰν καὶ γέλωτα τοῖϲ φίλοιϲ· ἡ δὲ παρρηϲία ϲπουδὴν ἐχέτω καὶ ἦθοϲ. ἂν δ' ὑπὲρ μειζόνων ᾖ, καὶ πάθει καὶ ϲχήματι καὶ τόνῳ φωνῆϲ ὁ λόγοϲ ἀξιόπιϲτοϲ ἔϲτω καὶ κινητικόϲ. ὁ δὲ καιρὸϲ ἐν παντὶ μὲν παρεθεὶϲ μεγάλα βλάπτει, μάλιϲτα δὲ τῆϲ παρρηϲίαϲ διαφθείρει τὸ χρήϲιμον. ὅτι μὲν οὖν ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ τὸ τοιοῦτο φυλακτέον, εὔδηλόν ἐϲτιν. εὐδίᾳ D γὰρ ἐπάγει νέφοϲ ὁ κινῶν ἐν παιδιᾷ καὶ φιλοφροϲύνῃ λόγον ὀφρῦν ἀναϲπῶντα καὶ ϲυνιϲτάντα τὸ πρόϲωπον, ὥϲπερ ἀντιταττόμενον τῷ Λυαίῳ θεῷ καὶ 'λύοντι τὸ τῶν δυϲφόρων ϲχοινίον μεριμνῶν' κατὰ Πίνδαρον. ἔχει δὲ καὶ κίνδυνον ἡ ἀκαιρία μέγαν. ἀκροϲφαλεῖϲ γάρ εἰϲιν αἱ ψυχαὶ πρὸϲ ὀργὴν διὰ τὸν οἶνον, καὶ πολλάκιϲ ἡ μέθη παραλαβοῦϲα τὴν παρρηϲίαν ἔχθραν ἐποίηϲε. καὶ ὅλωϲ οὐκ ἔϲτι γενναῖον οὐδὲ θαρραλέον ἀλλ' ἄνανδρον ἐν τῷ νήφειν ἀπαρρηϲίαϲτου τὸ παρρηϲιάζεϲθαι παρὰ τράπεζαν ὥϲπερ οἱ δειλοὶ κύνεϲ. οὐδὲν οὖν δεῖ περὶ τούτων λέγοντα μηκύνειν.

28. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τοὺϲ φίλουϲ εὖ φερομένουϲ E ἐν τοῖϲ πράγμαϲιν οὔτ' ἀξιοῦϲιν οὔτε τολμῶϲι ῥυθμίζειν, ἀλλ' ὅλωϲ ἀπρόϲιτον καὶ ἀνέφικτον ἡγοῦνται

1, 219—220 H. 6, 250—252 R.

1. πληκτικῶϲ*: πολιτικὰ ἐπεποίητο*: πεποίητο
4. βδελυρίαϲ Reiskius: βδελυρία 16. Λυαίῳ W: Λυδίῳ
18. Πίνδαρον] Bergk. fr. 232 (124)

νουθεσίᾳ τὸ εὐτυχοῦν εἶναι, σφαλλομένοις δὲ καὶ πταίουσιν ἐπιτίθενται καὶ πατοῦσιν ὑπὸ χεῖρα καὶ ταπεινοὺς γεγενημένους, ὥσπερ ῥεῦμα κεκρατημένον παρὰ φύσιν τὴν παρρησίαν ἀθρόως ἐφιέντες αὐτοῖς καὶ ἀπολαύοντες ἄσμενοι τῆς μεταβολῆς διὰ τὴν πρόσθεν ὑπεροψίαν ἐκείνων αὐτῶν δ' ἀσθένειαν, οὐ χεῖρόν ἐστι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν καὶ ἀποκρίνασθαι τῷ Εὐριπίδῃ λέγοντι

'ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων';

F ὅτι δεῖ μάλιστα παρρησιαζομένων φίλων τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τὸ ἄγαν ὑφιέντων τοῦ φρονήματος. ὀλίγοι γάρ εἰσιν οἷς μετὰ τοῦ εὐτυχεῖν παραγίγνεται τὸ φρονεῖν· οἱ δὲ πολλοὶ φρενῶν ἐπεισάκτων δέονται καὶ λογισμῶν πιεζόντων ἔξωθεν αὐτοὺς ὑπὸ τῆς τύχης φυσωμένους καὶ σαλευομένους. ὅταν δ' ὁ δαίμων καταβάλῃ καὶ περιέλῃ τὸν ὄγκον, αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ἔνεστι τὸ νουθετοῦν καὶ μετάνοιαν ἐμποιοῦν. ὅθεν οὐδὲν ἔργον τότε παρρησίας φιλικῆς οὐδὲ λόγων βάρος ἐχόντων καὶ δηγμόν, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἐν ταῖς τοιαύταις μεταβολαῖς

69 'εἰς ὄμματ' εὔνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ'

παρηγοροῦντος καὶ παραθαρρύνοντος, ὥσπερ τοῦ Κλεάρχου τὸ πρόσωπον ὁ Ξενοφῶν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινά φησιν ὁρώμενον εὐμενὲς καὶ φιλάνθρωπον εὐθαρσεστέρους ποιεῖν τοὺς κινδυνεύοντας. ὁ δὲ παρρησίαν καὶ δηγμὸν ἀνθρώπῳ δυστυχοῦντι προσάγων ὥσπερ ὀξυδορκικὸν ὄμματι ταρασσομένῳ καὶ φλεγμαίνοντι, θεραπεύει μὲν οὐδὲν οὐδ' ἀφαιρεῖ

8. Εὐριπίδῃ] Or. 667 21. Eurip. Ion. 732 23. Ξενοφῶν] Anab. II 6, 11

τοῦ λυποῦντος, ὀργὴν δὲ τῇ λύπῃ προςτίθηςι καὶ παροξύνει τὸν ἀνιώμενον. αὐτίκα γοῦν ὑγιαίνων μέν B τις οὐ χαλεπός ἐςτιν οὐδ' ἄγριος παντάπαςιν ἀνδρὶ φίλῳ ψέγοντι μὲν ςυνουςίας καὶ πότους αὐτοῦ ψέγοντι δ' ἀργίαν καὶ ἀγυμναςίαν καὶ λουτρὰ ςυνεχῆ καὶ πληςμονὰς ἀκαίρους· νοςοῦντι δ' οὐκ ἀνεκτὸν ἀλλὰ μείζων νόςος ἀκούειν ὅτι ταῦτά ςοι γέγονεν ἐξ ἀκραςίας καὶ μαλακίας καὶ δι' ὄψα καὶ γυναῖκας. ὢ τῆς ἀκαιρίας, ἄνθρωπε· διαθήκην γράφω καὶ παραςκευάζεταί μοι καςτόριον ἢ ςκαμώνιον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ςὺ δὲ νουθετεῖς καὶ φιλοςοφεῖς. οὕτω τοίνυν καὶ τὰ πράγματα τῶν δυςτυχούντων οὐ παρρηςίαν ἐνδέχεται καὶ γνωμολογίαν, ἀλλ' ἐπιεικείας δεῖται καὶ C βοηθείας. καὶ γὰρ αἱ τίτθαι τοῖς παιδίοις πεςοῦςιν οὐ λοιδορηςόμεναι προςτρέχουςιν, ἀλλ' ἤγειραν καὶ περιέπλυναν καὶ κατέςτειλαν, εἶθ' οὕτως ἐπιπλήττουςι καὶ κολάζουςι. λέγεται δὲ καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ὅτε τῆς πατρίδος ἐξέπεςε καὶ περὶ Θήβας ἀδοξῶν καὶ ταπεινὰ πράττων διῆγεν, οὐχ ἡδέως ἰδεῖν προςιόντα Κράτητα, παρρηςίαν κυνικὴν καὶ λόγους τραχεῖς προςδεχόμενος· ἐντυχόντος δὲ πράως αὐτῷ τοῦ Κράτητος καὶ διαλεχθέντος περὶ φυγῆς ὡς οὐδὲν ἔχει κακὸν οὐδ' ἄξιον φέρειν βαρέως πραγμάτων ςφαλερῶν καὶ D ἀβεβαίων ἀπηλλαγμένον, ἅμα δὲ θαρρεῖν ἑαυτῷ καὶ τῇ διαθέςει παρακαλοῦντος, ἡδίων γενόμενος καὶ ἀναθαρρήςας πρὸς τοὺς φίλους εἶπε 'φεῦ τῶν πράξεων ἐκείνων καὶ ἀςχολιῶν δι' ἃς ἄνδρα τοιοῦτον οὐκ ἔγνωμεν'.

'λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλων,
ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα.'

1, 221—223 H. 6, 254—256 R.

13. ἐνδέχεται Emperius: ἐκδέχεται

29. λυπουμένῳ] Nauck. p. 524 • μὲν*: γὰρ

οὗτος ὁ τρόπος τῶν γενναίων φίλων· οἱ δ' ἀγεννεῖς καὶ ταπεινοὶ τῶν εὐτυχούντων κόλακες, 'ὥσπερ τὰ E ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματά' φησι Δημοσθένης 'ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ τότε κινεῖσθαι', καὶ οὗτοι ταῖς μεταβολαῖς ἐπιφύονται, καθάπερ ἡδόμενοι καὶ ἀπολαύοντες. καὶ γὰρ ἂν δέηταί τινος ὑπομνήσεως ἐν οἷς δι' αὑτὸν ἔπταισε βουλευσάμενος κακῶς, ἱκανόν ἐστι τό

'οὔ τι καθ' ἡμέτερόν γε νόον· μάλα γάρ τοι ἔγωγε
πόλλ' ἀπεμυθεόμην'.

29. Ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι δεῖ τὸν φίλον καὶ πότε τῷ τόνῳ χρῆσθαι τῆς παρρησίας; ὅταν ἡδονῆς ἢ ὀργῆς ἢ ὕβρεως ἐπιλαβέσθαι φερομένης οἱ καιF ροὶ παρακαλῶσιν ἢ κολοῦσαι φιλαργυρίαν ἢ ἀπροσεξίαν ἀνασχεῖν ἀνόητον. οὕτως ἐπαρρησιάζετο Σόλων πρὸς Κροῖσον ὑπ' εὐτυχίας ἀβεβαίου διεφθορότα καὶ τρυφῶντα, τὸ τέλος ὁρᾶν κελεύσας· οὕτω Σωκράτης Ἀλκιβιάδην ἐκόλουε, καὶ δάκρυον ἐξῆγεν ἀληθινὸν ἐξελεγχομένου καὶ τὴν καρδίαν ἔστρεφε. τοιαῦτα τὰ Κύρου πρὸς Κυαξάρην καὶ τὰ πρὸς Δίωνα Πλάτωνος, ὅτε λαμπρότατος ἦν καὶ πάντας εἰς ἑαυτὸν ἀνθρώπους ἐπέστρεφε διὰ τὸ κάλλος τῶν πράξεων καὶ τὸ μέγεθος, παρακελευομένου φυλάττεσθαι καὶ 70 δεδιέναι τὴν 'αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ ξύνοικον'. ἔγραφε δὲ καὶ Σπεύσιππος αὐτῷ μὴ μέγα φρονεῖν εἰ πολὺς αὐτοῦ λόγος ἐστὶν ἐν παιδαρίοις καὶ γυναίοις, ἀλλ' ὁρᾶν ὅπως ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ νόμοις

1, 223–225 H. 6, 256–257 R.

9. Homer. I 108 20. ἔστρεφε*: ἀνέστρεφε 25. αὐθάδειαν] Plat. Ep. IV. p. 321 B

ἀρίστοις κοσμήσας Σικελίαν ‘εὐκλεᾶ θήσει’ τὴν Ἀκαδήμειαν. Εὔκτος δὲ καὶ Εὐλαῖος, ἑταῖροι Περσέως, εὐτυχοῦντι μὲν ἀεὶ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντες καὶ συνεπινεύοντες ὥσπερ οἱ λοιποὶ παρηκολούθουν· ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίοις συμβαλὼν περὶ Πύδναν ἔπταισε καὶ ἔφυγε, προσπεσόντες ἐπετίμων πικρῶς καὶ ἀνεμίμνησκον ὧν ἐξήμαρτεν ἢ παρεῖδεν, ἕκαστον ἐξονειδίζοντες, ἄχρι οὗ διαλγήσας ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ λύπης καὶ ὀργῆς ἀμφοτέρους B τῷ ξιφιδίῳ παίων ἀνεῖλεν.

30. Ὁ μὲν οὖν κοινὸς οὕτω προορίσθω καιρός· οὓς δὲ παρέχουσιν αὐτοὶ πολλάκις οὐ χρὴ προΐεσθαι τὸν κηδόμενον φίλων ἀλλὰ χρῆσθαι· καὶ γὰρ ἐρώτησις ἐνίοις καὶ διήγησις καὶ ψόγος ὁμοίων ἐφ’ ἑτέροις ἢ ἔπαινος ὥσπερ ἐνδόσιμον εἰς παρρησίαν ἐστίν. οἷον ἐλθεῖν Δημάρατον εἰς Μακεδονίαν ἐκ Κορίνθου λέγουσι καθ’ ὃν χρόνον ἐν διαφορᾷ πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν ὁ Φίλιππος ἦν· ἀσπασαμένου δ’ αὐτὸν τοῦ Φιλίππου καὶ πυθομένου πῶς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν ὁμονοίας οἱ Ἕλληνες, εἰπεῖν τὸν Δημάρατον C εὔνουν ὄντα καὶ συνήθη ‘πάνυ γοῦν ὦ Φίλιππε καλόν ἐστί σοι πυνθάνεσθαι μὲν περὶ τῆς Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων ὁμοφροσύνης, τὴν δ’ οἰκίαν περιορᾶν τὴν σεαυτοῦ τοσαύτης στάσεως καὶ διχονοίας γέμουσαν’. εὖ δὲ καὶ Διογένης, ὃς ἐπεὶ παρελθὼν εἰς τὸ τοῦ Φιλίππου στρατόπεδον, ὅτε τοῖς Ἕλλησιν ἐβάδιζε μαχούμενος, ἀνήχθη πρὸς αὐτόν, ὁ δ’ ἀγνοῶν ἠρώτησεν εἰ κατάσκοπός ἐστι, ‘πάνυ μὲν οὖν’ ἔφη ‘κατάσκοπος ὦ Φίλιππε τῆς ἀβουλίας σου καὶ τῆς ἀνοίας, δι’ ἣν οὐδενὸς ἀναγκάζοντος ἔρχῃ περὶ τῆς

1, 225—226 H. 6, 257—259 R.

1. εὐκλεᾶ θήσει] Eurip. Phoen. 1732 12. φίλων Reiskius: φίλον 29. τῆς*

D βαςιλείας καὶ τοῦ ςώματος ὥρᾳ μιᾷ διακυβεύςων’. τοῦτο μὲν οὖν ἴςως ςφοδρότερον, (31) ἕτερος δὲ καιρός ἐςτι νουθεςίας ὅταν ὑπ’ ἄλλων λοιδορηθέντες ἐφ’ οἷς ἁμαρτάνουςι ταπεινοὶ γένωνται καὶ ςυςταλῶςιν. ᾧ χρῷτο ἂν ἐμμελῶς ὁ χαρίεις τοὺς μὲν λοιδοροῦντας ἀνακόπτων καὶ διακρουόμενος, ἰδίᾳ δ’ αὐτὸς ἁπτόμενος τοῦ φίλου καὶ ὑπομιμνήςκων ὡς εἰ διὰ μηδὲν ἄλλο προςεκτέον αὐτῷ, ὅπως γε μὴ θραςεῖς ὦςιν οἱ ἐχθροί. ‘ποῦ γὰρ ἔςτι τούτοις τὸ ςτόμα διᾶραι, τί δὲ προςειπεῖν, ἂν ἀφῇς ταῦτα καὶ ῥίψῃς ἐφ’ E οἷς κακῶς ἀκούεις’; γίγνεται γὰρ οὕτως τὸ μὲν λυπηρὸν τοῦ λοιδοροῦντος, τὸ δ’ ὠφέλιμον τοῦ νουθετοῦντος. ἔνιοι δὲ κομψότερον, ἄλλους ψέγοντες, ἐπιςτρέφουςι τοὺς ςυνήθεις· κατηγοροῦςι γὰρ ἑτέρων ἃ πράττοντας ἐκείνους ἴςαςιν. ὁ δ’ ἡμέτερος καθηγητὴς Ἀμμώνιος ἐν δειλινῇ διατριβῇ τῶν γνωρίμων τινὰς αἰςθόμενος ἠριςτηκότας οὐχ ἁπλοῦν ἄριςτον ἐκέλευςεν ἰδίῳ παιδὶ πληγὰς ἐμβαλεῖν τὸν ἀπελεύθερον, ἐπειπὼν ὅτι χωρὶς ὄξους ἀριςτᾶν οὐ δύναται. καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς ἀπέβλεψεν, ὥςτε τῶν ἐνόχων ἅψαςθαι τὴν ἐπιτίμηςιν.

32. Ἔτι τοίνυν εὐλαβητέον ἐςτὶν ἐν πολλοῖς παρρηςίᾳ χρῆςθαι πρὸς φίλον, ἐνθυμούμενον τὸ τοῦ F Πλάτωνος. ἐπεὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἥψατό τινος τῶν ςυνήθων ςφοδρότερον ἐπὶ ταῖς τραπέζαις διαλεγόμενος, ‘οὐκ ἄμεινον ἦν’ ὁ Πλάτων ἔφη ‘ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι’; καὶ ὁ Σωκράτης ‘ςὺ δ’ οὐκ ἄμεινον’ εἶπεν ‘ἐποίηςας ἂν ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ τοῦτο εἰπών’; Πυθαγόρου δὲ τραχύτερον ἐν πολλοῖς γνωρίμῳ προςενεχθέντος ἀπάγξαςθαι τὸ μειράκιον λέγουςιν, ἐκ τούτου δὲ

226—227 H. 6, 259—261 R.

10. προςειπεῖν] προφέρειν Reiskius

μηδέποτε τὸν Πυθαγόραν αὖθις ἄλλου παρόντος ἄλ-
λον νουθετῆσαι. δεῖ γὰρ ὡς νοσήματος οὐκ εὐπρε-
ποῦς τῆς ἁμαρτίας τὴν νουθέτησιν καὶ ἀποκάλυψιν
ἀπόρρητον εἶναι καὶ μὴ πανηγυρικὴν μηδ' ἐπιδεικτι- 71
κὴν μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς συνάγουσαν. οὐ γὰρ
φιλικὸν ἀλλὰ σοφιστικὸν ἀλλοτρίοις ἐνευδοκιμεῖν
σφάλμασι, καλλωπιζόμενον πρὸς τοὺς παρόντας, ὥς-
περ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ πρὸς
ἐργολαβίαν. ἄνευ δὲ τῆς ὕβρεως, ἣν οὐδεμιᾷ θερα-
πείᾳ προσεῖναι δίκαιόν ἐστι, καὶ τὸ τῆς κακίας σκε-
πτέον φιλόνικον καὶ αὔθαδες. οὐ γὰρ ἁπλῶς 'νου-
θετούμενος ἔρως μᾶλλον πιέζει' κατ' Εὐριπίδην, ἀλλ'
ἂν νουθετῇ τις ἐν πολλοῖς καὶ μὴ φειδόμενος, πᾶν B
νόσημα καὶ πᾶν πάθος εἰς τὸ ἀναίσχυντον καθίστησιν.
ὥσπερ οὖν ὁ Πλάτων τοὺς παρασκευάζοντας ἐν τοῖς
νέοις αἰσχύνην γέροντας αὐτοὺς ἀξιοῖ πρῶτον αἰσχύ-
νεσθαι τοὺς νέους, οὕτω τῶν φίλων ἡ δυσωπουμένη
παρρησία δυσωπεῖ μάλιστα, καὶ τὸ μετ' εὐλαβείας
ἀτρέμα προσιέναι καὶ ἅπτεσθαι τοῦ ἁμαρτάνοντος
ὑπερείπει καὶ διεργάζεται τὴν κακίαν ἀναπιμπλαμέ-
νην τοῦ αἰδεῖσθαι τὸ αἰδούμενον. ὅθεν ἄριστα μὲν
ἔχει τό

'ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι',

ἥκιστα δὲ πρέπει γαμετῆς ἀκουούσης ἄνδρα καὶ παί- C
δων ἐν ὄψει πατέρα καὶ ἐραστὴν ἐρωμένου παρόντος
ἢ γνωρίμων διδάσκαλον ἀποκαλύπτειν· ἐξίστανται γὰρ
ὑπὸ λύπης καὶ ὀργῆς ἐλεγχόμενοι παρ' οἷς εὐδοκι-
μεῖν ἀξιοῦσιν. οἶμαι δὲ καὶ Κλεῖτος οὐχ οὕτω παρώ-
ξυνε διὰ τὸν οἶνον, ὡς ὅτι πολλῶν παρόντων ἐδόκει

1, 227—229 H. 6, 261—262 R.

12. Εὐριπίδην] Nauck. p. 449 15. Πλάτων] Legg. p. 729 C 22. Homer. α 157 28. παρώξυνε*: παροξύναι

κολούειν Ἀλέξανδρον. καὶ Ἀριστομένης ὁ Πτολεμαίου καθηγητὴς ὅτι νυστάζοντα πρεσβείας παρούσης ἐπάταξεν ἐξεγείρων, λαβήν τινα παρέσχε τοῖς κόλαξι, προσποιουμένοις ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ D λέγουσιν ‘εἰ τοσαῦτα κοπιῶν καὶ ἀγρυπνῶν κατηνέχθης, ἰδίᾳ σε νουθετεῖν ὤφελεν, οὐκ ἐναντίον ἀνθρώπων τοσούτων προσφέρειν τὰς χεῖρας’. ὁ δὲ φαρμάκου κύλικα πέμψας ἐκέλευσεν ἐκπιεῖν τὸν ἄνθρωπον. Ἀριστοφάνης δὲ καὶ τὸν Κλέωνα τοῦτ’ ἐγκαλεῖν φησιν ὅτι

‘ξένων παρόντων τὴν πόλιν κακῶς λέγει’

καὶ παροξύνει τοὺς Ἀθηναίους. διὸ δεῖ φυλάττεσθαι καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων τοὺς μὴ παρεπιδείκνυσθαι μηδὲ δημαγωγεῖν ἀλλ’ ὀνησιφόρως καὶ θεραπευτικῶς χρῆσθαι τῇ παρρησίᾳ βουλομένους. καὶ μὴν ὅπερ ὁ E Θουκυδίδης τοὺς Κορινθίους λέγοντας περὶ αὑτῶν πεποίηκεν, ὡς ‘ἄξιοί’ εἰσιν ἑτέροις ‘ἐπενεγκεῖν ψόγον’, οὐ κακῶς εἰρημένον, ἔδει παρεῖναι τοῖς παρρησιαζομένοις. Λύσανδρος μὲν γὰρ ὡς ἔοικε πρὸς τὸν ἐκ Μεγάρων ἐν τοῖς συμμάχοις παρρησιαζόμενον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἔφη τοὺς λόγους αὐτοῦ πόλεως δεῖσθαι· παρρησία δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἤθους ἴσως δεῖται, καὶ τοῦτ’ ἀληθέστατόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἑτέρους νουθετούντων καὶ σωφρονιζόντων λεγόμενον. ὁ γοῦν Πλάτων ἔλεγε νουθετεῖν τῷ βίῳ τὸν Σπεύσιππον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ Πολέμωνα Ξενοκράτης ὀφθεὶς μόνον ἐν τῇ F διατριβῇ καὶ ἀποβλέψας πρὸς αὐτὸν ἐτρέψατο καὶ μετέθηκεν. ἐλαφροῦ δὲ καὶ φαύλου τὸ ἦθος ἀν-

1, 229—230 H. 6, 262—264 R.

6. ὤφελεν*: ὀφείλομεν 13. τοὺς W: τὸ 16. Θουκυδίδης] I 70

θρώπου λόγῳ παρρηcίας ἁπτομένῳ πάρεςτι προcᾆcαι τό

'ἄλλων ἰατρὸc αὐτὸc ἕλκεcιν βρύων'.

33. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ φαύλουc γε ὄνταc αὐτοὺc ἑτέροιc τε τοιούτοιc ὁμιλοῦνταc ἐξάγει τὰ πράγματα πολλάκιc εἰc τὸ νουθετεῖν, ἐπιεικέcτατοc ἂν εἴη τρόποc ὁ cυνεμπλέκων καὶ cυμπεριλαμβάνων ἁμηγέπη τῷ ἐγκλήματι τὸν παρρηcιαζόμενον· ἐφ' ᾧ λέλεκται καὶ τό

'Τυδείδη, τί παθόντε λελάcμεθα θούριδοc ἀλκῆc;'

καὶ τό 72

'νῦν δ' οὐδ' ἑνὸc ἄξιοι εἰμέν
Ἕκτοροc'.

καὶ ὁ Cωκράτηc οὕτωc ἀτρέμα τοὺc νέουc ἤλεγχεν, ὡc μηδ' αὐτὸc ἀπηλλαγμένοc ἀμαθίαc, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων οἰόμενοc δεῖν ἀρετῆc ἐπιμέλεcθαι καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθέc. καὶ γὰρ εὔνοιαν καὶ πίcτιν ἔχουcιν οἱ ταὐτὰ μὲν ἁμαρτάνειν, ἐπανορθοῦcθαι δὲ τοὺc φίλουc ὥcπερ αὑτοὺc δοκοῦντεc. ὁ δὲ cεμνύνων ἑαυτὸν ἐν τῷ κολούειν ἕτερον, ὡc δή τιc εἰλικρινὴc καὶ ἀπαθήc, ἂν μὴ πολὺ καθ' ἡλικίαν ᾖ προήκων μηδ' ἔχων ἀρετῆc ὁμολογούμενον ἀξίωμα καὶ δόξηc, ἐπαχθὴc φανεὶc καὶ βαρὺc οὐδὲν ὠφέληcεν. ὅθεν οὐχ ἁπλῶc B ὁ Φοῖνιξ ἐνέβαλε τὰ περὶ αὐτὸν ἀτυχήματα, δι' ὀργὴν ἐπιχειρήcαντοc ἀνελεῖν τὸν πατέρα καὶ ταχὺ μεταγνόντοc,

'ὡc μὴ πατροφόνοc μετ' Ἀχαιοῖcιν καλεοίμην',

ἵνα μὴ δοκῇ νουθετεῖν ἐκεῖνον ὡc αὐτὸc ἀπαθὴc ὢν

1, 230—231 H. 6, 264—266 R.

1. πάρεcτι προcᾆcαι ('occinere' interpres)*: περίεcτι προcακοῦcαι 3. Nauck. p. 545 27. Homer. I 461

ὑπ᾽ ὀργῆς καὶ ἀναμάρτητος. ἐνδύεται γὰρ ἠθικῶς τὰ τοιαῦτα, καὶ μᾶλλον εἴκουσι τοῖς ὁμοιοπαθεῖν ἀλλὰ μὴ περιφρονεῖν δοκοῦσιν. ἐπεὶ δ᾽ οὔτε φῶς λαμπρὸν ὄμματι φλεγμαίνοντι προσοιστέον, οὔτ᾽ ἐμπαθὴς ψυχὴ παρρησίαν ἀναδέχεται καὶ νουθεσίαν ἄκρατον, C ἐν τοῖς χρησιμωτάτοις ἐστὶ τῶν βοηθημάτων ὁ παραμιγνύμενος ἐλαφρὸς ἔπαινος, ὥσπερ ἐν τούτοις

'ὑμεῖς δ᾽ οὐκέτι καλὰ μεθίετε θούριδος ἀλκῆς
πάντες ἄριστοι ἐόντες ἀνὰ στρατόν. οὐδ᾽ ἂν ἔγωγε
ἀνδρὶ μαχεσσαίμην ὅστις πολέμοιο μεθείη
λυγρὸς ἐών· ὑμῖν δὲ νεμεσσῶμαι περὶ κῆρι'

καί

'Πάνδαρε, ποῦ τοι τόξον ἰδὲ πτερόεντες ὀιστοί
καὶ κλέος, ᾧ οὔ τίς τοι ἐρίζεται ἐνθάδε γ᾽ ἀνήρ;'

σφόδρα δ᾽ ἐμφανῶς ἀνακαλεῖται καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς ὑποφερομένους

'ὁ δ᾽ Οἰδίπους ποῦ καὶ τὰ κλείν᾽ αἰνίγματα;'

καί

'ὁ πολλὰ δὴ τλὰς Ἡρακλῆς λέγει τάδε;'

D οὐ γὰρ μόνον ἀνίησι τοῦ ψόγου τὸ τραχὺ καὶ κελευστικόν, ἀλλὰ καὶ ζῆλον ἐμποιεῖ πρὸς ἑαυτὸν αἰδουμένῳ τὰ αἰσχρὰ τῇ τῶν καλῶν ὑπομνήσει καὶ παράδειγμα ποιουμένῳ τῶν βελτιόνων ἑαυτόν. ὅταν δ᾽ ἑτέρους οἷον ἥλικας ἢ πολίτας ἢ συγγενεῖς παραβάλωμεν, ἄχθεται καὶ διαγριαίνεται τὸ φιλόνικον τῆς κακίας, καὶ τοῦτο πολλάκις εἴωθεν ὑποφωνεῖν μετ᾽ ὀργῆς 'τί οὖν οὐκ ἄπει· πρὸς τοὺς ἐμοῦ κρείττονας,

1, 231—232 H. 6, 266—267 R.

8. Hom. Ν 116 14. Id. Ε 171 18. Eurip. Phoen. 168 20. Id. Herc. f. 1250

ἐμοὶ δὲ μὴ παρέχεις πράγματα;' φυλακτέον οὖν τὸ ἑτέρους ἐπαινεῖν παρρησιαζόμενον πρὸς ἑτέρους, ἂν μὴ νὴ Δία γονεῖς ὦσιν. ὡς Ἀγαμέμνων

'ἦ ὀλίγον οἷ παῖδα ἐοικότα γείνατο Τυδεύς', E

καὶ ὁ ἐν τοῖς Σκυρίοις Ὀδυσσεύς

'σὺ δ', ὦ τὸ λαμπρὸν φῶς καταισχύνων γένους,
ξαίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς;'

34. Ἥκιστα δὲ προσήκει νουθετούμενον ἀντινουθετεῖν καὶ παρρησίᾳ παρρησίαν ἀντεκφέρειν· ταχὺ γὰρ ἐκκάει καὶ ποιεῖ διαφοράν, καὶ ὅλως οὐκ ἀντιπαρρησιαζομένου δόξειεν ἂν ἀλλὰ παρρησίαν μὴ φέροντος ὁ τοιοῦτος ὠθισμὸς εἶναι. βέλτιον οὖν ὑπομέ- F νειν τὸν νουθετεῖν δοκοῦντα φίλον· ἂν γὰρ ὕστερον αὐτὸς ἁμαρτάνῃ καὶ δέηται νουθεσίας, αὐτὸ τοῦτο τῇ παρρησίᾳ τρόπον τινὰ παρρησίαν δίδωσιν. ὑπομιμνησκόμενος γὰρ ἄνευ μνησικακίας ὅτι τοὺς φίλους καὶ αὐτὸς εἰώθει μὴ περιορᾶν ἁμαρτάνοντας ἀλλ' ἐξελέγχειν καὶ διδάσκειν, μᾶλλον ἐνδώσει καὶ παραδέξεται τὴν ἐπανόρθωσιν, ὡς οὖσαν εὐνοίας καὶ χάριτος οὐ μέμψεως ἀνταπόδοσιν οὐδ' ὀργῆς.

35. Ἔτι τοίνυν ὁ μὲν Θουκυδίδης φησίν 'ὅστις 73 ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται'· τῷ δὲ φίλῳ προσήκει τὸ ἐκ τοῦ νουθετεῖν ἐπαχθὲς ὑπὲρ μεγάλων ἀναδέχεσθαι καὶ σφόδρα διαφερόντων. ἂν δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ πρὸς πάντα δυσκολαίνῃ καὶ μὴ φιλικῶς ἀλλὰ παιδαγωγικῶς προσφέρηται τοῖς συνήθεσιν, ἀμβλὺς ἐν τοῖς μεγίστοις νουθετῶν ἔσται καὶ ἄπρακτος, ὥσπερ ἰατρὸς δριμὺ μὲν

1. τὸ Reiskius 4. Homer. Ε 800 6. Nauck. p. 653 21. Θουκυδίδης] II 64

φάρμακον ἢ πικρὸν ἀναγκαῖον δὲ καὶ πολυτελὲϲ εἰϲ B πολλὰ καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα διελὼν τῇ παρρηϲίᾳ κατακεχρημένοϲ. αὐτὸϲ μὲν οὖν ϲφόδρα φυλάξεται τὸ ϲυνεχὲϲ τοῦ φιλαιτίου· ἑτέρου δὲ μικρολογουμένου παρὰ πάντα καὶ παραϲυκοφαντοῦντοϲ ὥϲπερ ἐνδόϲιμον ἕξει πρὸϲ τὰ μείζονα τῶν ἁμαρτημάτων. καὶ γὰρ ἰατρὸϲ Φιλότιμοϲ ἐμπύου τὸ ἧπαρ ἀνθρώπου δείξαντοϲ αὐτῷ τὸν δάκτυλον ἡλκωμένον ‘οὐκ ἔϲτι ϲοι’ εἶπεν ‘ὦ ’τᾶν περὶ παρωνυχίαϲ ὁ λόγοϲ’. οὐκοῦν καὶ τῷ φίλῳ δίδωϲιν ὁ καιρὸϲ εἰπεῖν πρὸϲ τὸν ἐπὶ μικροῖϲ καὶ μηδενὸϲ ἀξίοιϲ ἐγκαλοῦντα ‘τί παιδιὰϲ καὶ πότουϲ καὶ φλυάρουϲ λέγομεν; οὗτοϲ, ὦ ’τᾶν, ἀποπεμψάϲθω τὴν ἑταίραν ἢ παυϲάϲθω κυβεύων, καὶ τὰ ἄλλα θαυμαϲτὸϲ ἡμῖν ἄνθρωποϲ ἔϲται’. C ὁ γὰρ εἰϲ τὰ μικρὰ ϲυγγνώμην λαβὼν οὐκ ἀηδῶϲ εἰϲ τὰ μείζονα τῷ φίλῳ παρρηϲίαν δίδωϲιν· ὁ δ’ ἐγκείμενοϲ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ πικρὸϲ καὶ ἀτερπὴϲ καὶ πάντα γιγνώϲκων καὶ πολυπραγμονῶν οὐδὲ παιϲὶν ἀνεκτὸϲ οὐδ’ ἀδελφοῖϲ, ἀλλὰ καὶ δούλοιϲ ἀφόρητοϲ.

36. Ἐπεὶ δ’ οὔτε τῷ γήρᾳ πάντα πρόϲεϲτι κακὰ κατ’ Εὐριπίδην οὔτε τῇ τῶν φίλων ἀβελτερίᾳ, δεῖ μὴ μόνον ἁμαρτάνονταϲ ἀλλὰ καὶ κατορθοῦνταϲ ἐπιτηρεῖν τοὺϲ φίλουϲ, καὶ νὴ Δία προθύμωϲ ἐπαινεῖν τὸ πρῶτον· εἶθ’ ὥϲπερ ὁ ϲίδηροϲ πυκνοῦται τῇ περι- D ψύξει καὶ δέχεται τὴν ϲτόμωϲιν ἀνεθεὶϲ πρῶτον ὑπὸ θερμότητοϲ καὶ μαλακὸϲ γενόμενοϲ, οὕτω τοῖϲ φίλοιϲ διακεχυμένοιϲ καὶ θερμοῖϲ οὖϲιν ὑπὸ τῶν ἐπαίνων ὥϲπερ βαφὴν ἀτρέμα τὴν παρρηϲίαν ἐπάγειν. δίδωϲι γὰρ ὁ καιρὸϲ εἰπεῖν ‘ἆρ’ ἄξιον ἐκεῖνα τούτοιϲ παρα-

4. τοῦ φιλαιτίου Reiskius: καὶ φιλαίτιον 14. ἔϲται*: ἐϲτιν 21. Εὐριπίδην] Phoen. 532

βάλλειν; ὁρᾷς τὸ καλὸν οἵους καρποὺς ἀποδίδωςι; ταῦτα ἀπαιτοῦμεν οἱ φίλοι, ταῦτ᾽ ἔςτιν οἰκεῖα, πρὸς ταῦτα πέφυκας· ἐκεῖνα δ᾽ ἀποδιοπομπητέον

'εἰς ὄρος ἢ ἐς κῦμα πολυφλοίςβοιο θαλάςςης'.

ὡς γὰρ ἰατρὸς εὐγνώμων βούλοιτ᾽ ἂν ὕπνῳ καὶ τροφῇ μᾶλλον ἢ καςτορίῳ καὶ ςκαμωνίῳ τὸ νόςημα λῦςαι τοῦ κάμνοντος, οὕτω καὶ φίλος ἐπιεικὴς καὶ πατὴρ χρηςτὸς καὶ διδάςκαλος ἐπαίνῳ μᾶλλον ἢ ψόγῳ χαίρει E
πρὸς ἐπανόρθωςιν ἤθους χρώμενος. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ τὸν παρρηςιαζόμενον ἥκιςτα λυπεῖν καὶ μάλιςτα θεραπεύειν ἢ τὸ φειδόμενον ὀργῆς ἐν ἤθει καὶ μετ᾽ εὐνοίας προςφέρεςθαι τοῖς ἁμαρτάνουςιν. ὅθεν οὔτ᾽ ἀρνουμένους δεῖ πικρῶς ἐξελέγχειν οὔτε κωλύειν ἀπολογουμένους, ἀλλὰ καὶ προφάςεις εὐςχήμονας ἁμωςγέπως ςυνεκπορίζειν καὶ τῆς χείρονος αἰτίας ἀφιςταμένοις αὐτὸν ἐνδιδόναι μετριωτέραν, ὡς ὁ Ἕκτωρ

'δαιμόνι᾽, οὐ μὲν καλὰ χόλον τόνδ᾽ ἔνθεο θυμῷ'

πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς οὐκ ἀπόδραςιν οὐδὲ δειλίαν F
οὖςαν ἀλλ᾽ ὀργὴν τὴν ἐκ τῆς μάχης ἀναχώρηςιν αὐτοῦ. καὶ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὁ Νέςτωρ

'ςὺ δὲ ςῷ μεγαλήτορι θυμῷ
εἴξας'.

ἠθικώτερον γὰρ οἶμαι τοῦ 'ἠδίκηςας' καὶ 'ἠςχημόνηςας' τὸ 'οὐκ ἐπέςτηςας' καὶ 'ἠγνόηςας', καὶ τὸ 'μὴ φιλονείκει πρὸς τὸν ἀδελφὸν' ἢ τὸ 'μὴ φθόνει τῷ ἀδελφῷ', καὶ τὸ 'φύγε τὴν γυναῖκα διαφθείρουςαν' 74
ἢ τὸ 'παῦςαι τὴν γυναῖκα διαφθείρων'. τοιοῦτον γὰρ

1, 235—237 H. 6, 271—273 R.

4. Homer. Ζ 347 15. ἀφιςταμένοις Hauptius: ἀφιςταμένους 17. Homer. Ζ 326 21. Id. Ι 109 24. τὸ οὐκ Reiskius: καὶ οὐκ καὶ ἠγνόηςας W: τοῦ ἠγνόηςας

ἡ θεραπευτικὴ παρρησία ζητεῖ τρόπον, ἡ δὲ πληκτικὴ τὸν ἐναντίον. ὅταν γὰρ ἢ μέλλοντας ἁμαρτάνειν ἐκκροῦσαι δεήσῃ ἢ πρὸς ὁρμήν τινα βίαιον μεθισταμένους ἐξ ἐναντίας φερομένην ** ἢ πρὸς τὰ καλὰ μαλακῶς καὶ ἀπροθύμως ἔχοντας ἐντεῖναι καὶ παρορμῆσαι θελήσωμεν, εἰς αἰτίας δεῖ περιφέρειν ἀτόπους καὶ μὴ πρεπούσας τὸ γιγνόμενον. ὡς ὁ παρὰ Σοφοκλεῖ τὸν Ἀχιλλέα παροξύνων Ὀδυσσεὺς οὔ φησιν ὀργίζεσθαι διὰ τὸ δεῖπνον, ἀλλ'

B 'ἤδη' φησί 'τὰ Τροίας εἰσορῶν ἑδώλια
δέδοικας',

καὶ πρὸς ταῦτα πάλιν τοῦ Ἀχιλλέως διαγανακτοῦντος καὶ ἀποπλεῖν λέγοντος

'ἐγῷδ' ὃ φεύγεις, οὐ τὸ μὴ κλύειν κακῶς,
ἀλλ' ἐγγὺς Ἕκτωρ ἐστί· οὐ μένειν καλόν'.

τὸν μὲν οὖν θυμοειδῆ καὶ ἀνδρώδη δειλίας δόξῃ, τὸν δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἀκολασίας, τὸν δ' ἐλευθέριον καὶ μεγαλοπρεπῆ μικρολογίας καὶ φιλαργυρίας δεδιττόμενοι παρορμῶσι πρὸς τὰ καλὰ καὶ τῶν αἰσχρῶν ἀπελαύνουσι, μέτριοι μὲν ἐν τοῖς ἀνηκέστοις ἐξεταζό-
C μενοι καὶ τὸ λυπούμενον καὶ τὸ συναλγοῦν πλέον ἐν τῷ παρρησιάζεσθαι τοῦ ψέγοντος ἔχοντες, ἐν δὲ ταῖς κωλύσεσι τῶν ἁμαρτανομένων καὶ πρὸς τὰ πάθη διαμάχαις σφοδροὶ καὶ ἀπαραίτητοι καὶ συνεχεῖς ὄντες· οὗτος γὰρ ὁ καιρὸς εὐνοίας ἀθρύπτου καὶ παρρησίας ἀληθινῆς ἐστι. τῷ δὲ ψέγειν τὰ πραχθέντα καὶ τοὺς ἐχθροὺς κατ' ἀλλήλων ὁρῶμεν χρωμένους, ὥσπερ Διογένης ἔλεγεν ὅτι τῷ μέλλοντι σῴζεσθαι δεῖ φίλους

1, 237—238 H. 6, 273—275 R.

1. πληκτική*: πρακτική 3. μεθισταμένους*: ἱσταμένους 4. Hiatum significavi. Infinitivum deesse vidit Reiskius 10. Nauck. p. 129

ἀγαθοὺς ἢ διαπύρους ἐχθροὺς ὑπάρχειν· οἳ μὲν γὰρ διδάσκουσιν, οἳ δ' ἐλέγχουσι. βέλτιον δὲ τὰς ἁμαρτίας φυλάττεσθαι τοῖς συμβουλεύουσι πειθόμενον ἢ μετανοεῖν ἁμαρτόντα διὰ τοὺς κακῶς λέγοντας. καὶ D διὰ τοῦτο δεῖ καὶ περὶ τὴν παρρησίαν φιλοτεχνεῖν, ὅσῳ μέγιστον καὶ κράτιστόν ἐστιν ἐν φιλίᾳ φάρμακον, εὐστοχίας τε καιροῦ μάλιστα καὶ κράσεως μέτρον ἐχούσης ἀεὶ δεομένη.

37. Ἐπεὶ τοίνυν, ὥσπερ εἴρηται, πολλάκις ἡ παρρησία τῷ θεραπευομένῳ λυπηρὰ πέφυκε, δεῖ μιμεῖσθαι τοὺς ἰατρούς· οὔτε γὰρ ἐκεῖνοι τέμνοντες ἐν τῷ πονεῖν καὶ ἀλγεῖν καταλείπουσι τὸ πεπονθός, ἀλλ' ἐνέβρεξαν προσηνῶς καὶ κατῃόνησαν, οὔθ' οἱ νουθετοῦντες ἀστείως τὸ πικρὸν καὶ δηκτικὸν προσβαλόντες ἀποτρέχουσιν, ἀλλ' ὁμιλίαις ἑτέραις καὶ λόγοις ἐπιεικέσιν ἐκπραΰνουσι καὶ διαχέουσιν, ὥσπερ οἱ λιθοξόοι E τὰ πληγέντα καὶ περικοπέντα τῶν ἀγαλμάτων ἐπιλεαίνοντες καὶ γανοῦντες. ὁ δὲ πληγεὶς μὲν τῇ παρρησίᾳ καὶ χαραχθείς, ἀφεθεὶς δὲ τραχὺς καὶ οἰδῶν καὶ ἀνώμαλος ὑπ' ὀργῆς δυσανάκλητός αὖθίς ἐστι καὶ δυσπαρηγόρητος. διὸ καὶ τοῦτο δεῖ παραφυλάττειν ἐν τοῖς μάλιστα τοὺς νουθετοῦντας καὶ μὴ προαπολείπειν, μηδὲ ποιεῖσθαι πέρας ὁμιλίας καὶ συνουσίας τὸ λυποῦν καὶ παροξύνον τοὺς συνήθεις.

1, 238—239 H. 6, 275—276 R.

75 ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ

ΑΙΣΘΟΙΤΟ ΕΑΥΤΟΥ ΠΡΟΚΟΠΤΟΝΤΟΣ ΕΠ' ΑΡΕΤΗι.

B 1. Τίς τῶν λόγων, ὦ Σόσσιε Σενεκίων, σώσει τὴν αὑτοῦ βελτιουμένου πρὸς ἀρετὴν συναίσθησιν, εἰ μηδεμίαν αἱ προκοπαὶ ποιοῦσι τῆς ἀφροσύνης ἄνεσιν, ἀλλ' ἴσῳ σταθμῷ πᾶσιν ἡ κακία περιτιθεμένη

'μολυβδὶς ὥστε δίκτυον κατέσπασεν';

οὐδὲ γὰρ ἐν μουσικοῖς τις ἢ γραμματικοῖς ἐπιδιδοὺς ἂν γνοίη μηδὲν ἐν τῷ μανθάνειν ἀπαρύτων τῆς περὶ ταῦτα ἀμαθίας ἀλλ' ἴσης ἀεὶ τῆς ἀτεχνίας αὐτῷ παρούσης, οὐδὲ κάμνοντι θεραπεία μὴ ποιοῦσα ῥᾳστώνην μηδὲ κουφισμὸν ἁμωσγέπως τοῦ νοσήματος ὑπείκοντος καὶ χαλῶντος αἴσθησιν ἂν παρέχοι διαφορᾶς,
C πρὶν εἰλικρινῆ τὴν ἐναντίαν ἕξιν ἐγγενέσθαι παντάπασιν ἀναρρωσθέντος τοῦ σώματος. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τούτοις οὐ προκόπτουσιν, ἂν προκόπτοντες ἀνέσει τοῦ βαρύνοντος οἷον ἐπὶ ζυγοῦ πρὸς τοὐναντίον

1, 240—241 H. 6, 277—278 R.

4. περιτιθεμένη Emperius: περιθεμένη 5. Nauck. p. 247

ἀναφερόμενοι μὴ γιγνώcκωcι τὴν μεταβολήν, οὕτωc ἐν τῷ φιλοcοφεῖν οὔτε προκοπὴν οὔτε τινὰ προκοπῆc αἴcθηcιν ὑποληπτέον, εἰ μηδὲν ἡ ψυχὴ μεθίηcι μηδ᾽ ἀποκαθαίρεται τῆc ἀβελτερίαc, ἄχρι δὲ τοῦ λαβεῖν τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ τέλειον ἀκράτῳ τῷ κακῷ χρῆται. καὶ γὰρ ἐν ἀκαρεῖ χρόνου καὶ ὥραc ἐκ τῆc D ὡc ἔνι μάλιcτα φαυλότητοc εἰc οὐκ ἔχουcαν ὑπερβολὴν ἀρετῆc διάθεcιν μεταβάλοι ἂν ὁ cοφόc, εἰ ἧc οὐδ᾽ ἐν χρόνῳ πολλῷ μέροc ἀφεῖλε κακίαc ἅμα πᾶcαν ἐξαίφνηc ἐκπέφευγε. καίτοι ἤδη τοὺc ταῦτά γε λέγονταc οἶcθα δήπου πάλιν πολλὰ παρέχονταc αὑτοῖc πράγματα καὶ μεγάλαc ἀπορίαc περὶ τοῦ διαλεληθότοc, ὃc αὐτὸc ἑαυτὸν οὐδέπω κατείληφε γεγονὼc cοφόc, ἀλλ᾽ ἀγνοεῖ καὶ ἀμφιδοξεῖ τῷ κατὰ μικρὸν ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ μὲν ἀφαιροῦντι τὰ δὲ προcτιθέντι γιγνομένην τὴν ἐπίδοcιν καθάπερ πορείαν τῇ ἀρετῇ λαθεῖν ἀτρέμα προcμίξαcαν. εἰ δέ γ᾽ εἴη τάχοc τοcοῦτον τῆc μεταβολῆc καὶ μέγεθοc, ὥcτε τὸν πρῷ E κάκιcτον ἑcπέραc γεγονέναι κράτιcτον, ἢ ἂν οὕτω τινὶ cυντύχῃ τὰ τῆc μεταβολῆc, καταδαρθόντα φαῦλον ἀνεγρέcθαι cοφὸν καὶ προcειπεῖν ἐκ τῆc ψυχῆc μεθεικότα τὰc χθιζὰc ἀβελτερίαc καὶ ἀπάταc

'ψευδεῖc ὄνειροι, χαίρετ᾽· οὐδὲν ἦτ᾽ ἄρα',

τίc ἂν ἀγνοήcειεν αὐτοῦ διαφορὰν ἐν αὑτῷ τοcαύτην γενομένην καὶ φρόνηcιν ἀθρόον ἐκλάμψαcαν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ μᾶλλον ἄν τιc, ὡc ὁ Καινεύc, γενόμενοc κατ᾽ εὐχὴν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸc ἀγνοῆcαι τὴν μετακόcμηcιν, ἢ cώφρων καὶ φρόνιμοc καὶ ἀνδρεῖοc ἐκ

6. ἐν Xylander 8. εἰ Madvigius 17. γ᾽ εἴη*: γε ἦν 20. καταδαρθόντα W: καταδαρθέντα 23. Eurip. Iph. T. 569 24. ἂν Emperius

F δειλοῦ καὶ ἀνοήτου καὶ ἀκρατοῦς ἀποτελεσθεὶς καὶ μεταβαλὼν εἰς θεῖον ἐκ θηριώδους βίον ἀκαρῆ διαλαθεῖν αὐτόν.

2. Ἀλλ' ὀρθῶς μὲν εἴρηται τό

'πρὸς στάθμη
πέτρον τίθεσθαι, μή τι πρὸς πέτρῳ στάθμην'.

οἱ δὲ μὴ τιθέμενοι τὰ δόγματα πρὸς τοῖς πράγμασιν ἀλλὰ τὰ πράγματα πρὸς ταῖς ἑαυτῶν ὑποθέσεσιν, ὁμολογεῖν μὴ πεφυκότα καταβιαζόμενοι πολλῶν ἀπο-
76 ριῶν ἐμπεπλήκασι τὴν φιλοσοφίαν, μεγίστης δὲ τῆς εἰς μίαν ὁμοῦ κακίαν πάντας ἀνθρώπους πλὴν ἑνὸς τοῦ τελείου τιθεμένης, ὑφ' ἧς αἴνιγμα γέγονεν ἡ λεγομένη προκοπή, μικρὸν ἀπολείπουσα ἐσχάτης ἀφροσύνης, τοὺς δὲ μὴ πάντων ἅμα παθῶν καὶ νοσημάτων ἀφειμένους ὑπ' αὐτῆς ἔτι τοῖς μηδενὸς ἀπηλλαγμένοις τῶν κακίστων ὁμοίως παρέχουσα κακοδαιμονοῦντας. οὗτοι μὲν οὖν ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ἐν μὲν ταῖς σχολαῖς ἴσην ἀδικίαν τὴν Ἀριστείδου τῇ Φαλάριδος τιθέμενοι, καὶ δειλίαν τὴν Βρασίδου τῇ Δόλωνος, καὶ
B νὴ Δία τῆς Μελήτου μηδ' ὁτιοῦν τὴν Πλάτωνος ἀγνωμοσύνην διαφέρουσαν, ἐν δὲ τῷ βίῳ καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκείνους μὲν ἐκτρεπόμενοι καὶ φεύγοντες ὡς ἀμειλίκτους, τούτοις δ' ὡς ἀξίοις πολλοῦ τὰ μέγιστα καὶ χρώμενοι καὶ πιστεύοντες.

3. Ἡμεῖς δὲ παντὶ γένει κακοῦ, μάλιστα δὲ τῷ περὶ ψυχὴν ἀτάκτῳ καὶ ἀορίστῳ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐγγιγνόμενον ὁρῶντες (ᾗ καὶ διαφέρουσιν αἱ προκοπαί, καθάπερ σκιᾶς ἀνέσει τῆς μοχθηρίας τοῦ λόγου

5. Nauck. p. 697 8. ταῖς — ὑποθέσεσιν*: τὰς — ὑποθέσεις 14. μὴ W

διαφωτίζοντος ἀτρέμα τὴν ψυχὴν καὶ διακαθαίροντος) οὐκ ἄλογον οἰόμεθα τὴν cυναίcθηcιν εἶναι τῆc μεταβολῆc ὥcπερ ἐκ βυθοῦ τινὸc ἀναφερομένοιc, ἀλλ' ἔχουcαν ἐπιλογιcμούc. ὧν cκόπει τὸν πρῶτον εὐθύc. C εἰ καθάπερ οἱ τὸ ἀχανὲc θέοντεc ἱcτίοιc πέλαγοc ἅμα τῷ χρόνῳ πρὸc τὴν τοῦ πνεύματοc ῥώμην ἀναμετροῦνται τὸν δρόμον, ὅcον εἰκὸc ἐν τοcούτῳ γεγονότι ὑπὸ τοcαύτηc κομιζομένοιc ἠνύcθαι δυνάμεωc, οὕτωc ἄν τιc ἐν φιλοcοφίᾳ τὸ ἐνδελεχὲc καὶ τὸ cυνεχὲc τῆc πορείαc καὶ μὴ πολλὰc διὰ μέcου ποιούμενον ἐπιcτάcειc, εἶτ' αὖθιc ὁρμὰc καὶ ἐπιπηδήcειc, ἀλλὰ λείωc καὶ ὁμαλῶc τοῦ πρόcθεν ἐπιλαμβανόμενον ἀεὶ καὶ διιὸν ἀπταίcτωc διὰ τοῦ λόγου τεκμήριον ἑαυτῷ ποιήcαιτο προκοπῆc. τὸ γάρ

'εἰ γάρ κεν καὶ cμικρὸν ἐπὶ cμικρῷ καταθεῖο
καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοιc'

οὐ πρὸc ἀργυρίου μόνον αὔξηcιν εἴρηται καλῶc, ἀλλ' D εἰc ἅπαντα ποιεῖ, μάλιcτα δ' εἰc ἀρετῆc ἐπίδοcιν, πολὺ καὶ τελεcιουργὸν ἔθοc τοῦ λόγου προcλαμβάνοντοc· αἱ δ' ἀνωμαλίαι καὶ ἀμβλύτητεc τῶν φιλοcοφούντων οὐ μόναc ποιοῦcιν ἐποχὰc ὥcπερ ἐν ὁδῷ τῆc προκοπῆc, ἀλλὰ καὶ ἀναλύcειc, ἀεὶ τῷ παρείκοντι κατὰ cχολὴν τῆc κακίαc ἐπιτιθεμένηc καὶ πρὸc τοὐναντίον ἀνθυποφερούcηc. τοὺc μὲν γὰρ πλανήταc οἱ μαθηματικοὶ cτηρίζειν λέγουcι παυcαμένηc τῆc εἰc τοὔμπροcθεν αὐτῶν πορείαc, ἐν δὲ τῷ φιλοcοφεῖν οὐκ ἔcτι ληγούcηc διάλειμμα προκοπῆc οὐδὲ cτηριγμόc, ἀλλ' ἀεί τιναc ἔχουcα κινήcειc ἡ φύcιc ὥcπερ ἐπὶ E ζυγοῦ ῥέπειν ἐθέλει καὶ κατατείνεcθαι ταῖc βελτίοcιν,

1, 243—245 H. 6, 282—284 R.

5. τὸ*: πρὸc 7. ὅcον Reiskius: ὡc 15. Hesiod. O. et D. 361

ἢ ταῖς ἐναντίαις πρὸς τὸ χεῖρον οἴχεται φερομένη.
ἂν οὖν κατὰ τὸν δοθέντα χρησμὸν Ἀμφικτύοσιν ὑπὸ
τοῦ θεοῦ ‘Κιρραίοις πάντ’ ἤματα καὶ πάσας νύκτας
πολεμεῖν’ οὕτω συνίδῃς σεαυτὸν ἡμέρας τε καὶ νύ-
κτωρ ἀεὶ τῇ κακίᾳ διαμεμαχημένον, ἢ μὴ πολλάκις
γε τὴν φρουρὰν ἀνεικότα μηδὲ συχνῶς παρ’ αὐτῆς
οἱονεὶ κήρυκας ἡδονάς τινας ἢ ῥᾳστώνας ἢ ἀσχολίας
ἐπὶ σπονδαῖς προσδεδεγμένον, εἰκότως ἂν εὐθαρσὴς
καὶ πρόθυμος βαδίζοις ἐπὶ τὸ λειπόμενον.
F 4. Οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν ᾖ διαλείμματα γιγνόμενα
τοῦ φιλοσοφεῖν, τὰ δ’ ὕστερα τῶν πρότερον ἑδραιό-
τερα καὶ μακρότερα, σημεῖον οὐ φαῦλόν ἐστιν ἐκθλι-
βομένης πόνῳ καὶ ἀσκήσει τῆς ῥᾳθυμίας· τὸ δ’ ἐναν-
τίον πονηρόν, αἱ μετ’ οὐ πολὺν χρόνον πολλαὶ καὶ
συνεχεῖς ἀνακοπαί, τῆς προθυμίας οἷον ἀπομαραινο-
μένης. ὡς γὰρ ἡ τοῦ καλάμου βλάστησις, ὁρμὴν
77 ἔχουσα πλείστην ἀπ’ ἀρχῆς εἰς μῆκος ὁμαλὸν καὶ
συνεχές, τὸ πρῶτον ἐν διαστήμασι μεγάλοις ὀλί-
γας λαμβάνουσα προσκρούσεις καὶ ἀντικοπάς, εἶθ’
οἷον ὑπ’ ἄσθματος ἄνω δι’ ἀσθένειαν ἀπαγορεύουσα
πολλοῖς ἐνίσχεται καὶ πυκνοῖς τοῖς γόνασι, τοῦ πνεύ-
ματος πληγὰς καὶ τρόμους λαμβάνοντος, οὕτως ὅσοι
τὸ πρῶτον μεγάλαις ἐκδρομαῖς ἐχρήσαντο πρὸς φιλο-
σοφίαν, εἶτα πολλὰ καὶ συνεχῆ προσκρούσματα καὶ
διασπάσματα λαμβάνουσι μηδενὸς διαφόρου πρὸς τὸ
B βέλτιον ἐπαισθανόμενοι, τελευτῶντες ἐξέκαμον καὶ
ἀπηγόρευσαν. ‘τῷ δ’ εὖτε πτερὰ γίγνετο’ δι’ ὠφέ-

1, 245—246 H. 6, 284—286 B.

2. Ἀμφικτύοσιν* ὑπὸ τοῦ θεοῦ Κιρραίοις Boissonadius: Κιρραίοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ 4. συνίδῃς Reiskius: συνειδῇς 6. συχνῶς Emperius: συνεχῶς 27. τῷ δ’] Homer. T 386 εὖτε*: αὖτε

λειαν φερομένῳ καὶ διακόπτοντι τὰς προφάσεις ὥσπερ ὄχλον ἐμποδὼν ὄντα ῥώμῃ καὶ προθυμίᾳ τῆς ἀνύσεως. καθάπερ οὖν ἔρωτος ἀρχομένου σημεῖόν ἐστιν οὐ τὸ χαίρειν τῷ καλῷ παρόντι (τοῦτο γὰρ κοινόν) ἀλλὰ τὸ δάκνεσθαι καὶ ἀλγεῖν ἀποσπώμενον, οὕτως ἄγονται μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας πολλοὶ καὶ σφόδρα γε φιλοτίμως ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ μανθάνειν δοκοῦσιν, ἂν δ' ἀπέλθωσιν ὑπὸ πραγμάτων ἄλλων καὶ ἀσχολιῶν, ἐξερρύη τὸ πάθος αὐτῶν ἐκεῖνο, καὶ ῥᾳδίως φέρουσιν.

'ὅτῳ δ' ἔρωτος δῆγμα παιδικῶν προσῇ,' C

μέτριος μὲν ἄν σοι φανείη καὶ πρᾶος ἐν τῷ παρεῖναι καὶ συμφιλοσοφεῖν· ὅταν δ' ἀποσπασθῇ καὶ χωρὶς γένηται, θεῶ φλεγόμενον καὶ ἀδημονοῦντα καὶ δυσκολαίνοντα πᾶσι πράγμασι καὶ ἀσχολίαις, μνήμῃ δὲ φίλων ὥσπερ ἄλογος ἐλαύνεται πόθῳ τῷ πρὸς φιλοσοφίαν. οὐ γὰρ δεῖ τοῖς λόγοις εὐφραίνεσθαι μὲν παρόντας ὥσπερ τοῖς μύροις, ἀποστάντας δὲ μὴ ζητεῖν μηδ' ἀσχάλλειν, ἀλλὰ πείνῃ τινὶ καὶ δίψῃ πάθος ὅμοιον ἐν τοῖς ἀποσπασμοῖς πάσχοντας ἔχεσθαι τοῦ προκόπτοντος ἀληθῶς, ἄν τε γάμος ἄν τε πλοῦς ἄν τε φρουρά τις ἄν τε στρατεία προσπεσοῦσα ποιήσῃ D τὸν χωρισμόν. ὅσῳ γὰρ πλέον ἐστὶ τὸ προσειλημμένον ἐκ φιλοσοφίας, τοσούτῳ μᾶλλον ἐνοχλεῖ τὸ ἀπολειπόμενον.

5. Τούτῳ δ' ὁμοῦ τι ταὐτόν ἐστιν ἢ σύνεγγυς τὸ πρεσβύτατον δήλωμα προκοπῆς τοῦ Ἡσιόδου, μηκέτι προσάντη μηδ' ὄρθιον ἄγαν ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας εἶναι τὴν ὁδόν, οἷον ἐκλεαινομένην τῇ ἀσκήσει καὶ φῶς ἐν τῷ φιλοσοφεῖν καὶ λαμπρότητα ποιοῦσαν ἐξ ἀπορίας καὶ πλάνης καὶ μεταμε-

1, 246—248 H. 6, 286—288 R.

21. φρουρά*: φιλία 26. Ἡσιόδου] O. et D. 289

λειῶν, αἷς προστυγχάνουσιν οἱ φιλοσοφοῦντες τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ γῆν ἀπολιπόντες ἣν ἴσασι, μηδέπω
E δὲ καθορῶντες ἐφ᾽ ἣν πλέουσι. προέμενοι γὰρ τὰ κοινὰ καὶ συνήθη πρὶν ἢ τὰ βελτίονα γνῶναι καὶ λαβεῖν, ἐν μέσῳ περιφέρονται πολλάκις ὑποτρεπόμενοι. καθάπερ φασὶ Σέξτιον τὸν Ῥωμαῖον ἀφεικότα τὰς ἐν τῇ πόλει τιμὰς καὶ ἀρχὰς διὰ φιλοσοφίαν, ἐν δὲ τῷ φιλοσοφεῖν αὖ πάλιν δυσπαθοῦντα καὶ χρώμενον τῷ λόγῳ χαλεπῷ τὸ πρῶτον, ὀλίγου δεῆσαι καταβαλεῖν ἑαυτὸν ἔκ τινος διήρους. καὶ περὶ Διογένους ὅμοια τοῦ Σινωπέως ἱστοροῦσιν ἀρχομένου φιλοσοφεῖν, ὡς Ἀθηναίοις ἦν ἑορτὴ καὶ δεῖπνα δημοτελῆ καὶ θέατρα,
F καὶ συνουσίας μετ᾽ ἀλλήλων ἔχοντες ἐχρῶντο κώμοις καὶ παννυχίσιν, ὁ δ᾽ ἔν τινι γωνίᾳ συνεσπειραμένος ὡς καθευδήσων ἐνέπιπτεν εἰς λογισμοὺς τρέποντας αὐτὸν οὐκ ἀτρέμα καὶ θραύοντας, ὡς οὐδ᾽ ἀπὸ μιᾶς ἀνάγκης εἰς ἐπίπονον καὶ ἀλλόκοτον ἥκων βίον αὐτὸς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κάθηται τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ἐστερημένος. εἶτα μέντοι μῦν τινα προσερπύσαντα λέγεται περὶ τὰς ψίχας αὐτοῦ τῆς μάζης ἀναστρέφεσθαι, τὸν δ᾽ αὖθις ἀναφέρειν τῷ φρονήματι καὶ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν οἷον ἐπιπλήττοντα καὶ κακίζοντα ‘τί φῄς, ὦ
78 Διόγενες; τοῦτον μὲν εὐωχεῖ τὰ σὰ λείμματα, σὺ δ᾽ ὁ γενναῖος ὅτι μὴ μεθύεις ἐκεῖ κατακείμενος ἐν ἁπαλοῖς καὶ ἀνθινοῖς στρώμασιν ὀδύρῃ καὶ θρηνεῖς σεαυτόν; ὅταν οὖν οἱ τοιοῦτοι κατασπασμοὶ γένωνται μὴ πολλάκις, αἵ τε πρὸς αὐτοὺς ἐξερείσεις καὶ ἀνακρούσεις τοῦ φρονήματος ὥσπερ ἐκ τροπῆς ταχεῖαι παρῶσι καὶ διαλύωσι ῥᾳδίως τὸν ἄλυν καὶ τὴν ἀδημονίαν, ἔν τινι βεβαίῳ δεῖ νομίζειν τὴν προκοπὴν εἶναι.

6. Ἐπεὶ δ᾽ οὐ μόνον ἐξ αὐτῶν τὰ κατασείοντα

καὶ στρέφοντα πρὸς τοὐναντίον ὑπ' ἀσθενείας ἐπιγίγνεται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, ἀλλὰ καὶ φίλων συμβουλαὶ B μετὰ σπουδῆς καὶ διαφόρων ἀντιλήψεις ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ γιγνόμεναι κάμπτουσι καὶ μαλάσσουσιν, ἐνίους δὲ καὶ τέλεον ἤδη φιλοσοφίας ἐξέσεισαν, οὐ φαῦλον ἄν τι προκοπῆς εἴη σημεῖον ἡ πρὸς ταῦτα πρᾳότης ἑκάστου καὶ τὸ μὴ ταραττόμενον μηδὲ κνιζόμενον ὑπὸ τῶν λεγόντων καὶ ὀνομαζόντων ἥλικάς τινας ἐν αὐλαῖς βασιλέων εὐημεροῦντας ἢ φερνὰς ἐπὶ γάμοις λαμβάνοντας ἢ κατιόντας ὑπὸ πλήθους εἰς ἀγορὰν ἐπ' ἀρχήν τινα ἢ συνηγορίαν. ὁ γὰρ ἀνέκπληκτος ἐν τούτοις καὶ ἄτεγκτος ἤδη δῆλός ἐστιν εἰλημμένος ἣν προσήκει λαβὴν ὑπὸ φιλοσοφίας. οὐ γὰρ οἷόν τε C παύσασθαι ζηλοῦντας ἅπερ οἱ πολλοὶ θαυμάζουσιν, οἷς ἂν μὴ τὸ θαυμάζειν ἀρετὴν ἐγγένηται. πρὸς μὲν γὰρ ἀνθρώπους ἀποθρασύνεσθαι καὶ δι' ὀργὴν ἐνίοις παρέστη καὶ διὰ παραφροσύνην· ὧν δὲ θαυμάζουσιν ἄνθρωποι πραγμάτων οὐκ ἔστιν ἄνευ φρονήματος ἀληθινοῦ καὶ βεβαίου καταφρονῆσαι. διὸ καὶ ταῦτα παραβάλλοντες ἐκείνοις ἐπιγαυροῦσιν ἑαυτούς, ὥσπερ ὁ Σόλων

'ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν αἰεί,
χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει'.

καὶ Διογένης τὴν εἰς Ἀθήνας ἐκ Κορίνθου καὶ πάλιν D εἰς Κόρινθον ἐξ Ἀθηνῶν μετάβασιν ἑαυτοῦ παρέβαλλε ταῖς βασιλέως ἔαρος μὲν ἐν Σούσοις καὶ χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι, θέρους δ' ἐν Μηδίᾳ διατριβαῖς. καὶ ὁ Ἀγησίλαος περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως 'τί γὰρ ἐμοῦ

1, 249—250 H. 6, 290—291 R.

1. ἐπιγίγνεται Reiskius: ἐπιτείνεται 22. Bergk. fr. 15

μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος'; ὁ δ' Αριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον περὶ Ἀλεξάνδρου γράφων ἔφη μὴ μόνον ἐκείνῳ προσήκειν ὅτι πολλῶν κρατεῖ μέγα φρονεῖν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον εἴ τις ὀρθῶς γιγνώ-
E σκει περὶ θεῶν. ὁ δὲ Ζήνων ὁρῶν τὸν Θεόφραστον ἐπὶ τῷ πολλοὺς ἔχειν μαθητὰς θαυμαζόμενον, 'ὁ 'κείνου χορός' ἔφη 'μείζων, οὑμὸς δὲ συμφωνότερος'.

7. Ὅταν οὖν οὕτως τὰ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀντιτιθεὶς ὑπεκχέῃς φθόνους καὶ ζηλοτυπίας καὶ τὰ κνίζοντα καὶ ταπεινοῦντα πολλοὺς τῶν ἀρχομένων φιλοσοφεῖν, μέγα καὶ τοῦτο δήλωμα σεαυτῷ τοῦ προκόπτειν ποιεῖς. οὐκ ἔστι δὲ μικρὸν οὐδ' ἡ περὶ τοὺς λόγους μεταβολή. πάντες γὰρ ὡς εἰπεῖν οἱ ἀρχόμενοι φιλοσοφεῖν τοὺς πρὸς δόξαν διώκουσι μᾶλλον, οἳ μὲν ὥσπερ ὄρνιθες ἐπὶ τὴν λαμπρότητα τῶν φυσικῶν καὶ τὸ ὕψος ὑπὸ κουφότητος καὶ φιλοτιμίας καταίροντες, οἳ δ' 'ὥσπερ τὰ σκυλάκια' φησὶν ὁ Πλά-
F των 'τῷ ἕλκειν καὶ σπαράττειν χαίροντες' ἐπὶ τὰς ἔριδας καὶ τὰς ἀπορίας καὶ τὰ σοφίσματα χωροῦσιν, οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς διαλεκτικοῖς ἐνδύντες εὐθὺς ἐπισιτίζονται πρὸς σοφιστείαν, ἔνιοι δὲ καὶ χρείας καὶ ἱστορίας ἀναλεγόμενοι περιίασιν, ὥσπερ Ἀνάχαρσις ἔλεγε τῷ νομίσματι πρὸς οὐδὲν ἢ τὸ ἀριθμεῖν χρωμένους ὁρᾶν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω τοὺς λόγους παραριθμούμενοι καὶ παραμετροῦντες, ἄλλο δ' οὐδὲν εἰς
79 ὄνησιν αὑτῶν τιθέμενοι. συμβαίνει δὴ τὸ τοῦ Ἀντιφάνους, ὅ τις εἶπεν ἐπὶ τῶν Πλάτωνος συνήθων. ὁ γὰρ Ἀντιφάνης ἔλεγε παίζων ἔν τινι πόλει τὰς φωνὰς εὐθὺς λεγομένας πήγνυσθαι διὰ ψῦχος, εἶθ'

1, 250–251 H. 6, 291—293R.

17. Πλάτων] Rep. VII. p. 539 B 27. εἶπεν ἐπὶ Madvigius: εἶπε

ὕστερον ἀνιεμένων ἀκούειν θέρους ἃ τοῦ χειμῶνος διελέχθησαν· οὕτω δὴ τῶν ὑπὸ Πλάτωνος ἔφη νέοις οὖσιν ἔτι λεχθέντων μόλις ποτὲ τοὺς πολλοὺς αἰσθάνεσθαι γέροντας γενομένους. καὶ πρὸς ὅλην δὲ τοῦτο τὴν φιλοσοφίαν πεπόνθασιν, ἄχρι οὗ κατάστασιν ἡ κρᾶσις λαβοῦσα τοῖς ἦθος ἐμποιοῦσι καὶ μέγεθος ἄρξηται συμφέρεσθαι καὶ ζητεῖν λόγους, ὧν κατὰ τὸν Αἴσωπον εἴσω μᾶλλον ἢ ἔξω τὰ ἴχνη τέτραπται. B ὥσπερ γὰρ ὁ Σοφοκλῆς ἔλεγε τὸν Αἰσχύλου διαπεπαιχὼς ὄγκον εἶτα τὸ πικρὸν καὶ κατάτεχνον τῆς αὐτοῦ κατασκευῆς τρίτον ἤδη τὸ τῆς λέξεως μεταβάλλειν εἶδος, ὅπερ ἠθικώτατόν ἐστι καὶ βέλτιστον, οὕτως οἱ φιλοσοφοῦντες, ὅταν ἐκ τῶν πανηγυρικῶν καὶ κατατέχνων εἰς τὸν ἁπτόμενον ἤθους καὶ πάθους λόγον μεταβῶσιν, ἄρχονται τὴν ἀληθῆ προκοπὴν προκόπτειν καὶ ἄτυφον.

8. Ὅρα δὴ μὴ μόνον φιλοσόφων συγγράμματα διεξιὼν καὶ λόγους ἀκούων εἰ μὴ πλέον τοῖς ὀνόμασι C μόνοις προσέχεις ἢ τοῖς πράγμασι μηδὲ μᾶλλον ἐπιπηδᾷς τοῖς τὸ δύσκολον ἔχουσι καὶ περιττὸν ἢ τοῖς τὸ χρήσιμον καὶ σάρκινον καὶ ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ ποιήμασιν ὁμιλῶν καὶ ἱστορίᾳ παραφύλαττε σεαυτὸν εἰ μηδέν σε διαφεύγει τῶν πρὸς ἐπανόρθωσιν ἤθους ἢ πάθους κουφισμὸν ἐμμελῶς λεγομένων. ὥσπερ γὰρ ἄνθεσιν ὁμιλεῖν ὁ Σιμωνίδης φησὶ τὴν μέλισσαν 'ξανθὸν μέλι μηδομέναν', οἱ δ' ἄλλοι χρόαν αὐτῶν καὶ ὀσμήν, ἕτερον δ' οὐδὲν ἀγαπῶσιν οὐδὲ λαμβάνουσιν, οὕτως ὁ τῶν ἄλλων ἐν ποιήμασιν ἡδονῆς ἕνεκα καὶ

1, 251—253 H. **6, 293—295 R.**

3. ποτὲ*: ὀψὲ 9. Σοφοκλῆς] Emendandi conatus enumerat Iahnius ad Soph. El. p. 2 25. Σιμωνίδης] Bergk. p. 1135[3] 28. οὕτως ὁ Madvigius: οὕτω

παιδιᾶς ἀναστρεφομένων αὐτὸς εὑρίσκων τι καὶ συν-
D ἄγων σπουδῆς ἄξιον ἔοικεν ἤδη γνωριστικὸς ὑπὸ συνηθείας καὶ φιλίας τοῦ καλοῦ καὶ οἰκείου γεγονέναι. τοὺς μὲν γὰρ Πλάτωνι καὶ Ξενοφῶντι χρωμένους διὰ τὴν λέξιν, ἕτερον δὲ μηδὲν ἀλλ' ἢ τὸ καθαρόν τε καὶ Ἀττικὸν ὥσπερ δρόσον καὶ χνοῦν ἀποδρεπομένους τί ἂν ἄλλο φαίης ἢ φαρμάκων τὸ μὲν εὐῶδες καὶ ἀνθηρὸν ἀγαπᾶν, τὸ δ' ἀνώδυνον καὶ καθαρτικὸν μὴ προσίεσθαι μηδὲ γιγνώσκειν; ἀλλ' οἵ γε μᾶλλον ἔτι προκόπτοντες οὐκ ἀπὸ λόγων μόνον ἀλλὰ καὶ θεαμάτων καὶ πραγμάτων πάντων ὠφελεῖ-
E σθαι δύνανται καὶ συνάγειν τὸ οἰκεῖον καὶ χρήσιμον, οἷα καὶ περὶ Αἰσχύλου λέγεται καὶ περὶ ἄλλων ὁμοίων. Αἰσχύλος μὲν γὰρ Ἰσθμοῖ θεώμενος ἀγῶνα πυκτῶν, ἐπεὶ πληγέντος τοῦ ἑτέρου τὸ θέατρον ἐξέκραγε, νύξας Ἴωνα τὸν Χῖον 'ὁρᾷς' ἔφη 'οἷόν ἐστιν ἡ ἄσκησις; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν'. Βρασίδας δὲ μῦν τινα συλλαβὼν ἐν ἰσχάσι καὶ δηχθεὶς ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς ἑαυτόν 'ὦ Ἡράκλεις' ἔφη, 'ὡς οὐδέν ἐστι μικρὸν οὐδ' ἀσθενές, ὃ μὴ ζήσεται τολμῶν ἀμύνεσθαι'. Διογένης δὲ τὸν πίνοντα ταῖς χερσὶ θεασάμενος ἐξέβαλε τῆς πήρας τὸ ποτήριον. οὕτω
F τὸ προσέχειν καὶ τετάσθαι τὴν ἄσκησιν αἰσθητικοὺς καὶ δεκτικοὺς ποιεῖ τῶν πρὸς ἀρετὴν φερόντων ἁπανταχόθεν. γίγνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον ἂν τοὺς λόγους ταῖς πράξεσι μιγνύωσι, μὴ μόνον, ὡς Θουκυδίδης ἔλεγε, 'μετὰ κινδύνων ποιούμενοι τὰς μελέτας,' ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονὰς καὶ πρὸς ἔριδας καὶ περὶ κρίσεις καὶ συνηγορίας καὶ ἀρχάς, οἷον ἀπόδειξιν αὑτοῖς τῶν δογ-

1, 253—254 H. 6, 296—297 R.

16. ἐστιν ἡ ἄσκησις Stobaeus Flor. XXIX 89: ἡ ἄσκησίς ἐστιν 26. Θουκυδίδης] I 18

μάτων διδόντες, μᾶλλον δὲ τῷ χρῆcθαι ποιοῦντες τὰ δόγματα. ὡc τούc γε μανθάνονταc ἔτι καὶ πραγ- 80 ματευομένουc καὶ cκοποῦνταc ὃ λαβόντεc ἐκ φιλοcοφίαc εὐθὺc εἰc ἀγορὰν ἢ νέων διατριβὴν ἢ βαcιλικὸν cυμπόcιον ἐκκυκλήcουcιν, οὐ μᾶλλον οἴεcθαι χρὴ φιλοcοφεῖν ἢ τοὺc τὰ φάρμακα πωλοῦνταc ἰατρεύειν· μᾶλλον δ' ὅλωc οὐδὲν ὁ τοιοῦτοc cοφιcτὴc διαφέρει τῆc Ὁμηρικῆc ὄρνιθοc, ὅ τι ἂν λάβῃ τοῖc μαθηταῖc ὥcπερ 'ἀπτῆcι νεοccοῖcιν προφέρων' διὰ τοῦ cτόματοc.

'κακῶc δέ τέ οἱ πέλει αὐτῷ'

μηδὲν εἰc ὄνηcιν οἰκείαν ἀναδιδόντι μηδὲ καταπέττοντι τῶν λαμβανομένων.

9. Ὅθεν ἐπιcκοπεῖν ἀναγκαῖον εἰ χρώμεθα τῷ B λόγῳ πρὸc ἑαυτοὺc μὲν χρηcτικῶc, πρὸc ἑτέρουc δὲ μὴ δόξηc εἰκαίαc ἕνεκα μηδ' ἐκ φιλοτιμίαc, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκοῦcαί τι καὶ διδάξαι βουλόμενοι, μάλιcτα δ' εἰ τὸ φιλόνεικον καὶ δύcερι περὶ τὰc ζητήcειc ὑφεῖται καὶ πεπαύμεθα τοὺc λόγουc ὥcπερ ἱμάνταc ἢ cφαίραc ἐπιδούμενοι πρὸc ἀλλήλουc καὶ τῷ πατάξαι καὶ καταβαλεῖν μᾶλλον ἢ τῷ μαθεῖν τι καὶ διδάξαι χαίροντεc· ἡ γὰρ ἐν τούτοιc ἐπιείκεια καὶ πραότηc καὶ τὸ μὴ μετ' ἀγῶνοc cυνίcταcθαι μήτε διαλύεcθαι μετ' ὀργῆc τὰc κοινολογίαc μηδ' οἷον ἐφυβρίζειν C ἐλέγξανταc ἢ χαλεπαίνειν ἐλεγχθένταc ἱκανῶc προκόπτοντόc ἐcτιν. ἐδήλωcε δ' Ἀρίcτιπποc ἔν τινι λόγῳ καταcοφιcθεὶc ὑπ' ἀνθρώπου τόλμαν μὲν ἔχοντοc, ἄλλωc δ' ἀνοήτου καὶ μανικοῦ. χαίροντα γὰρ ὁρῶν αὐτόν 'ἐγὼ μέν' εἶπεν 'ὁ ἐλεγχθεὶc ἄπειμι cοῦ τοῦ

8. Ὁμηρικῆc] I 323 λάβῃ Pflugkius: λάβοι 9. νεοccοῖcιν*: νεοccοῖc προφέρων*: προcφέρων 19. περιδούμενοι W

ἐλέγξαντος ἥδιον καθευδήσων'. ἔστι δὲ καὶ λέγοντας ἑαυτῶν λαμβάνειν διάπειραν εἰ μήτε πολλῶν παρὰ προσδοκίαν συνελθόντων ὑπὸ δειλίας ἀναδυόμεθα, μήτ' ἐν ὀλίγοις ἀθυμοῦμεν ἀγωνιζόμενοι, μήτε πρὸς D δῆμον ἢ πρὸς ἀρχὴν εἰπεῖν δεῆσαν ἐνδείᾳ τῆς περὶ τὴν λέξιν παρασκευῆς προϊέμεθα τὸν καιρόν, οἷα περὶ Δημοσθένους λέγουσι καὶ Ἀλκιβιάδου. καὶ γὰρ οὗτος νοῆσαι μὲν πράγματα δεινότατος ὢν περὶ δὲ τὴν λέξιν ἀθαρσέστερος ἑαυτὸν διέκρουεν ἐν τοῖς πράγμασι, καὶ πολλάκις ἐν αὐτῷ τῷ λέγειν ζητῶν καὶ διώκων ὄνομα καὶ ῥῆμα διαφεῦγον ἐξέπιπτεν· ** Ὅμηρος δὲ τὸν πρῶτον οὐ διηνέχθη τῶν στίχων ἐξενεγκὼν ἄμετρον· τοσοῦτον περιῆν αὐτῷ φρονήματος εἰς τὰ λοιπὰ διὰ τὴν δύναμιν. οὐκοῦν μᾶλλον εἰκός ἐστιν, οἷς E πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν ἡ ἅμιλλα, τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι χρῆσθαι τῶν ἐπὶ ταῖς λέξεσι θορύβων καὶ κρότων ἐλάχιστα φροντίζοντας.

10. Οὐ μόνον δὲ δεῖ τοὺς λόγους ἀλλὰ καὶ τὰς πράξεις ἕκαστον ἐπισκοπεῖν εἰ τὸ χρειῶδες τοῦ πανηγυρικοῦ καὶ τοῦ πρὸς ἐπίδειξιν αὐταῖς πλέον ἔνεστι τὸ πρὸς ἀλήθειαν. εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικὸς οὐ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρποῦται τὸ ἡδὺ κἂν κρύφα κατεργάσηται τὸν πόθον, ἔτι μᾶλλον εἰκός ἐστι τὸν φιλόκαλον καὶ φιλόσοφον συνόντα διὰ τῶν πράξεων τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σιωπῇ μέγα φρονεῖν, ἐπαινετῶν μηδὲν δεόμενον. F ὥσπερ οὖν ὁ καλῶν ἐκεῖνος οἴκοι τὴν θεραπαινίδα καὶ βοῶν 'θέασαι, Διονυσία, πέπαυμαι τετυφωμένος', οὕτως ὁ ποιήσας τι χάριεν καὶ ἀστεῖον εἶτα τοῦτο

11. Hiatum signavi. De Demosthene apodosin excidisse vidit Wyttenbachius

διηγούμενος καὶ περιφέρων ἁπανταχόσε δῆλός ἐστιν
ἔξω βλέπων ἔτι καὶ πρὸς δόξαν ἑλκόμενος, οὔπω δὲ
τῆς ἀρετῆς γεγονὼς θεατής, οὐδ' ὕπαρ ἀλλ' ὄναρ
αὐτῆς ἐν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς ῥεμβόμενος, εἶθ' ὥσπερ
ζωγράφημα προτιθεὶς ἐπὶ θέαν τὸ πεπραγμένον. ἔστιν
οὖν τοῦ προκόπτοντος οὐ μόνον δόντα τῷ φίλῳ καὶ 81
γνώριμον εὐεργετήσαντα μὴ φράσαι πρὸς ἑτέρους,
ἀλλὰ καὶ ψῆφον ἐν πολλαῖς θέμενον ἀδίκοις δικαίαν
καὶ πρὸς ἔντευξιν αἰσχρὰν πλουσίου τινὸς ἢ ἄρχον-
τος ἀπισχυρισάμενον καὶ δωρεᾶς ὑπεριδόντα καὶ νὴ
Δία διψήσαντα νύκτωρ καὶ μὴ πιόντα ἢ πρὸς φίλημα
καλῆς ἢ καλοῦ διαμαχεσάμενον, ὡς ὁ Ἀγησίλαος, ἐν
ἑαυτῷ κατασχεῖν καὶ σιγῆσαι. τὸ γὰρ αὐτὸν εὐδοκι-
μοῦντα παρ' ἑαυτῷ μὴ καταφρονεῖν ἀλλὰ χαίρειν κἀ-
γαπᾶν ὡς ἱκανὸν ὄντα μάρτυν ἅμα καὶ θεατὴν τῶν
καλῶν δείκνυσι τὸν λόγον ἐντὸς ἤδη τρεφόμενον καὶ B
ῥιζούμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατὰ Δημόκριτον αὐτὸν ἐξ
ἑαυτοῦ 'τὰς τέρψιας ἐθιζόμενον λαμβάνειν'. οἱ μὲν
οὖν γεωργοὶ τῶν σταχύων ἥδιον ὁρῶσι τοὺς κεκλιμέ-
νους καὶ νεύοντας ἐπὶ γῆν, τοὺς δ' ὑπὸ κουφότητος
αἰρομένους ἄνω κενοὺς ἡγοῦνται καὶ ἀλαζόνας· οὕτω
δὴ καὶ τῶν φιλοσοφεῖν βουλομένων νέων οἱ μάλιστα
κενοὶ καὶ βάρος οὐκ ἔχοντες θράσος ἔχουσι καὶ σχῆμα
καὶ βάδισμα καὶ πρόσωπον ὑπεροψίας καὶ ὀλιγωρίας
μεστὸν ἀφειδούσης ἁπάντων, ἀρχόμενοι δὲ πληροῦ-
σθαι καὶ συλλέγειν καρπὸν ἀπὸ τῶν λόγων τὸ σοβα-
ρὸν καὶ φλοιῶδες ἀποτίθενται. καὶ καθάπερ ἀγγείων C
κενῶν ὑγρὸν δεχομένων ὁ ἐντὸς ἀὴρ ὑπέξεισιν ἐκθλι-
βόμενος, οὕτως ἀνθρώποις πληρουμένοις τῶν ἀληθι-
νῶν ἀγαθῶν ἐνδίδωσιν ὁ τῦφος καὶ γίγνεται τὸ οἴημα

13. τὸ Madvigius: οὗτος

μαλακώτερον, καὶ παυόμενοι τοῦ διὰ πώγωνα καὶ τρίβωνα φρονεῖν μέγα τὴν ἄσκησιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταφέρουσι, καὶ τῷ δηκτικῷ καὶ πικρῷ χρῶνται πρὸς ἑαυτοὺς μάλιστα, τοῖς δ' ἄλλοις πραότερον ἐντυγχάνουσι. τὸ δὲ φιλοσοφίας ὄνομα καὶ τὴν τοῦ φιλοσοφεῖν δόξαν οὐχ ἁρπάζουσιν ἑαυτοῖς ὡς πρότερον
D οὐδὲ προσγράφουσιν, ἀλλὰ προσαγορευθεὶς ὑφ' ἑτέρου τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ φθάσας ἂν εὐφυὴς νέος εἴποι μετ' ἐρυθήματος

'οὔ τις τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσκεις;'

'νέας' μὲν γὰρ 'γυναικός', ὡς Αἰσχύλος φησίν, 'οὔ τι λανθάνει φλέγων

ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ᾖ γεγευμένη'·

νέῳ δ' ἀνδρὶ γευσαμένῳ προκοπῆς ἀληθοῦς ἐν φιλοσοφίᾳ τὰ Σαπφικὰ ταυτὶ παρέπεται

'κὰμ μὲν γλῶσσα ἔαγε, λεπτὸν δ'
αὐτίκα χρῷ πῦρ ὑποδέδρομεν',

ἀθόρυβον δ' ὄψει καὶ πρᾷον ὄμμα, φθεγγομένου δ'
E ἂν ἀκοῦσαι ποθήσειας. ὥσπερ γὰρ οἱ τελούμενοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν θορύβῳ καὶ βοῇ συνίασι πρὸς ἀλλήλους ὠθούμενοι, δρωμένων δὲ καὶ δεικνυμένων τῶν ἱερῶν προσέχουσιν ἤδη μετὰ φόβου καὶ σιωπῆς, οὕτω καὶ φιλοσοφίας ἐν ἀρχῇ καὶ περὶ θύρας πολὺν θόρυβον ὄψει καὶ λαλιὰν καὶ θρασύτητα, ὠθουμένων πρὸς τὴν δόξαν ἐνίων ἀγροίκως τε καὶ βιαίως· ὁ δ' ἐντὸς γενόμενος καὶ μέγα φῶς ἰδών, οἷον ἀνακτόρων ἀνοιγομένων, ἕτερον λαβὼν σχῆμα καὶ σιωπὴν καὶ θάμ-

1, 257—258 H. 6, 302—304 R.

10. Homer. π 187 11. Αἰσχύλος] Nauck. p. 61
16. κὰμ — δ'* (Bergk. p. 879[3]): κατὰ μὲν γλῶσσά γε λεπτὸν

βος ὥςπερ θεῷ τῷ λόγῳ ‘ταπεινὸς ξυνέπεται καὶ κε-
κοςμημένος’. εἰς δὲ τούτους ἔοικε καὶ τὸ Μενεδήμῳ F
πεπαιγμένον καλῶς λέγεσθαι· καταπλεῖν γὰρ ἔφη τοὺς
πολλοὺς ἐπὶ σχολὴν Ἀθήναζε, σοφοὺς τὸ πρῶτον,
εἶτα γίγνεσθαι φιλοσόφους, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος
ἰδιώτας, ὅςῳ μᾶλλον ἅπτονται τοῦ λόγου, μᾶλλον
τὸ οἴημα καὶ τὸν τῦφον κατατιθεμένους.

11. Τῶν τοίνυν δεομένων ἰατρείας οἱ μὲν ὀδόντα
πονοῦντες ἢ δάκτυλον αὐτόθεν βαδίζουσι πρὸς τοὺς
θεραπεύοντας, οἱ δὲ πυρέττοντες οἴκαδε καλοῦσι καὶ
δέονται βοηθεῖν, οἱ δ’ εἰς μελαγχολίαν ἢ φρενῖτιν ἢ
παρακοπὴν ἥκοντες οὐδὲ φοιτῶντας ἐνιαχοῦ πρὸς
αὐτοὺς ἀνέχονται, ἀλλ’ ἐξελαύνουσιν ἢ φεύγουσιν,
ὑπὸ τοῦ σφόδρα νοσεῖν μηδ’ ὅτι νοσοῦσιν αἰσθανόμε- 82
νοι. οὕτω δὴ καὶ τῶν ἁμαρτανόντων ἀνήκεστοι μέν
εἰσιν οἱ πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας καὶ νουθετοῦντας ἐχ-
θρῶς καὶ ἀγρίως διατιθέμενοι καὶ χαλεπαίνοντες· οἱ
δ’ ὑπομένοντες καὶ προσιέμενοι πρᾳότερον ἔχουσι.
τὸ δ’ ἑαυτὸν ἁμαρτόντα παρέχειν τοῖς ἐλέγχουσι καὶ
τὸ πάθος λέγειν καὶ τὴν μοχθηρίαν διακαλύπτειν καὶ
μὴ χαίρειν λανθάνοντα μηδ’ ἀγαπᾶν ἀγνοούμενον
ἀλλ’ ὁμολογεῖν καὶ δεῖσθαι τοῦ ἁπτομένου καὶ νουθε-
τοῦντος οὐ φαῦλον ἂν εἴη προκοπῆς σημεῖον. ὥς
που Διογένης ἔλεγε τῷ σωτηρίας δεομένῳ ζητεῖν
προσήκειν ἢ φίλον σπουδαῖον ἢ διάπυρον ἐχθρόν,
ὅπως ἐλεγχόμενος ἢ θεραπευόμενος ἀποφεύγοι τὴν B
κακίαν. ἄχρι δ’ οὗ τις ἐπιδεικνύμενος ῥύπον ἢ κη-
λῖδα χιτῶνος ἢ διερρωγὸς ὑπόδημα καλλωπίζεται πρὸς
τοὺς ἐκτὸς ἀτυφίᾳ κενῇ καὶ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυ-
τὸν ὡς μικρὸν ἢ ὡς κυρτὸν οἴεται νεανιεύεσθαι, τὰ

1, 258—259 H. 6, 304—305 R.

1. ξυνέπεται] Plat. Legg. p. 716 A

δ' ἐντὸς αἴςχη τῆς ψυχῆς καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγχρέμματα καὶ φθόνους καὶ κακοηθείας καὶ μικρολογίας καὶ φιληδονίας καὶ ὥςπερ ἕλκη περιςτέλλων καὶ ἀποκρύπτων οὐδένα θιγεῖν οὐδὲ προςιδεῖν ἐᾷ δεδιὼς τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον αὐτῷ προκοπῆς μέτεςτι, μᾶλλον δ' C οὐδέν. ἀλλ' ὁ τούτοις ὁμόςε χωρῶν καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀλγύνειν τε καὶ κακίζειν ἁμαρτάνοντα, δεύτερον δὲ παρέχειν ἑτέρου νουθετοῦντος ἐγκαρτεροῦντα καὶ καθαιρόμενον ὑπὸ τῶν ἐλέγχων καὶ δυνάμενος καὶ βουλόμενος, οὗτος ἀποτριβομένῳ καὶ βδελυττομένῳ τὴν μοχθηρίαν ἀληθῶς ἔοικε. δεῖ μὲν γὰρ ἀμέλει καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι πονηρὸν αἰδεῖςθαι καὶ φεύγειν· ὁ δὲ τὴν οὐςίαν τῆς μοχθηρίας μᾶλλον ἢ τὴν ἀδοξίαν δυςχεραίνων οὐ φεύγει τὸ κακῶς ἀκοῦςαι καὶ εἰπεῖν ἐπὶ τῷ βελτίων γενέςθαι. χάριεν γὰρ τὸ τοῦ Διογένους πρός τινα νεανίςκον ὀφθέντα μὲν D ἐν καπηλείῳ, καταφυγόντα δ' εἰς τὸ καπηλεῖον, 'ὅςῳ' γὰρ εἶπεν 'ἐνδοτέρω φεύγεις, μᾶλλον ἐν τῷ καπηλείῳ γίγνῃ'. καὶ τῶν φαύλων ἕκαςτος ὅςῳ μᾶλλον ἀρνεῖται, τοςούτῳ μᾶλλον ἐνδύεται καὶ καθείργνυςιν ἑαυτὸν εἰς τὴν κακίαν. ἀμέλει τῶν πενομένων οἱ προςποιούμενοι πλουτεῖν ἔτι μᾶλλον πένονται διὰ τὴν ἀλαζονείαν· ὁ δὲ προκόπτων ἀληθῶς τὸν Ἱπποκράτη ποιεῖται παράδειγμα, τὸ περὶ τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς ἀγνοηθὲν αὐτῷ καὶ ἐξαγορεύςαντα καὶ γράψαντα, λογιζόμενος ὅτι δεινόν ἐςτιν ἐκεῖνον μέν, E ὅπως ἂν ἕτεροι μὴ τὸ αὐτὸ πάθωςιν, ἑαυτοῦ τὴν ἁμαρτίαν κατειπεῖν, αὐτὸν δέ τινα μέλλοντα ςῴζεςθαι μὴ τολμᾶν ἐλέγχεςθαι μηδ' ὁμολογεῖν τὴν ἀβελ-

1, 259—260 H. 6, 305—307 R.

23. τὸν Emperius: καὶ τὸν Ἱπποκράτη] T. IX. p. 340 F. Charter.

τερίαν καὶ ἀμαθίαν. καὶ μὴν τά γε Βίαντος καὶ Πύρρωνος οὐ προκοπῆς ἄν τις ἀλλὰ μείζονος ἕξεως σημεῖα θεῖτο καὶ τελειοτέρας. ὁ μὲν γὰρ ἠξίου τοὺς συνήθεις οἴεσθαι προκόπτειν ὅταν τῶν λοιδορούντων οὕτως ἀκούωσιν ὡς λεγόντων

'ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν'.

Πύρρωνα δέ φασι πλέοντα καὶ κινδυνεύοντα ἐν χει- F
μῶνι δελφάκιόν τι δεῖξαι χρώμενον ἀσμένως κριθαῖς παρακεχυμέναις, καὶ εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἑταίρους ὅτι τοιαύτην ἀπάθειαν παρασκευαστέον ἐκ λόγου καὶ σοφίας τὸν ὑπὸ τῶν προστυγχανόντων ταράττεσθαι μὴ βουλόμενον.

12. Ὅρα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ζήνωνος ὁποῖόν ἐστιν. ἠξίου γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνείρων ἕκαστον ἑαυτοῦ συναισθάνεσθαι προκόπτοντος, εἰ μήθ' ἡδόμενον αἰσχροῦ τινὸς ἑαυτὸν μήτε τι προσιέμενον ἢ πράττοντα τῶν δεινῶν καὶ ἀτόπων ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἀλλ' οἷον ἐν βυθῷ γαλήνης ἀκλύστου καταφανεῖ διαλάμπει τῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν καὶ παθητικὸν διακεχυμένον ὑπὸ τοῦ
λόγου. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων, ὡς ἔοικε, συνιδὼν 83
πρότερος ἐξεμόρφωσε καὶ διετύπωσε τῆς φύσει τυραννικῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν οἷα κατὰ τοὺς ὕπνους ὁρᾷ. 'μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖ μίγνυσθαι' καὶ πρὸς βρώσεις ὁρμᾷ παντοδαπάς, παρανομοῦν καὶ χρώμενον ἑαυτοῦ ταῖς ἐπιθυμίαις οἷον λελυμέναις, ἃς μεθ' ἡμέραν ὁ νόμος αἰσχύνῃ καὶ φόβῳ καθείργνυσιν. ὥσπερ

1, 260—261 H. 6, 307—309 R.

6. ξεῖν'* (Homer. ζ 187): ὦ ξέν' 7. Id. ω 402 8. ἐν* 21. Πλάτων] Rep. IX. p. 571 D 24. πρὸς*: περὶ

οὖν τὰ πεπαιδευμένα καλῶϲ τῶν ὑποζυγίων, οὐδ᾽ ἂν ἀφῇ τὰϲ ἡνίαϲ ὁ ἄρχων, ἐπιχειρεῖ παρατρέπεϲθαι καὶ B ἀπολείπειν τὴν ὁδόν, ἀλλ᾽, ὥϲπερ εἴθιϲται, πρόειϲιν ἐν τάξει, διαφυλάττοντα τὴν πορείαν ἄπταιϲτον, οὕτωϲ οἷϲ ἂν εὐπειθὲϲ ἤδη τὸ ἄλογον καὶ πρᾶον ᾖ γεγονὸϲ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ κεκολαϲμένον, οὔτε καθ᾽ ὕπνουϲ οὔθ᾽ ὑπὸ νόϲων ἔτι ῥᾳδίωϲ ἐξυβρίζειν ἢ παρανομεῖν ἐθέλει ταῖϲ ἐπιθυμίαιϲ, ἀλλὰ τηρεῖ καὶ διαμνημονεύει τὸν ἐθιϲμόν, ἰϲχὺν ἐμποιοῦντα τῇ προϲοχῇ καὶ τόνον. εἰ γὰρ καὶ τὸ ϲῶμα τῇ ἀϲκήϲει τῆϲ ἀπαθείαϲ ὑπήκοον ἑαυτὸ καὶ τὰ μέρη παρέχειν πέφυκεν, ὡϲ ὀφθαλμούϲ τε πρὸϲ οἶκτον ἴϲχεϲθαι δακρύων καὶ καρδίαν πηδήματοϲ ἐν φόβοιϲ, αἰδοῖά τε ϲωφρό- C νωϲ ἔχειν ἀτρέμα καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν παρὰ καλοῖϲ ἢ καλαῖϲ, πῶϲ οὐ μᾶλλον εἰκόϲ ἐϲτι τῆϲ ψυχῆϲ τοῦ παθητικοῦ τὴν ἄϲκηϲιν ἐπιλαβομένην οἷον ἐκλεαίνειν καὶ ϲυϲχηματίζειν τὰ φαντάϲματα καὶ τὰ κινήματα μέχρι τῶν ὕπνων πιέζουϲαν; οἷα λέγεται περὶ τοῦ φιλοϲόφου Στίλπωνοϲ, ὃϲ ἰδεῖν ἔδοξε κατὰ τοὺϲ ὕπνουϲ ὀργιζόμενον αὐτῷ τὸν Ποϲειδῶνα μὴ θύϲαντι βοῦν, ὥϲπερ ἔθοϲ ἦν Μεγαρεῦϲιν, αὐτὸν δὲ μηδὲν ἐκπλαγέντα 'τί λέγειϲ' φάναι 'ὦ Πόϲειδον; ὥϲπερ παῖϲ ἥκειϲ μεμψιμοιρῶν ὅτι μὴ δανειϲάμενοϲ D ἐνέπληϲα κνίϲηϲ τὴν πόλιν, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ὧν εἶχον ἔθυϲά ϲοι μετρίωϲ οἴκοθεν;' καὶ μέντοι δοκεῖν αὐτῷ τὸν Ποϲειδῶνα μειδιάϲαντα τὴν δεξιὰν προτεῖναι καὶ εἰπεῖν ὡϲ ἀφύων φορὰν Μεγαρεῦϲι ποιήϲει δι᾽ ἐκεῖνον. οἷϲ οὖν οὕτωϲ εὐόνειρα καὶ φανὰ καὶ ἄλυπα, φοβερὸν δὲ μηδὲν ἢ τραχὺ μηδὲ κακόηθεϲ ἢ ϲκολιὸν ἐκ τῶν ὕπνων ἐπαναφέρεται, τούτοιϲ τῆϲ προκοπῆϲ ἀπαυ-

1, 261—162 H. 6, 309—311 B.

21. Μεγαρεῦϲιν Hauptius: ἱερεῦϲιν 30. τούτοιϲ*: ταῦτα

γασμούς τινας εἶναι λέγομεν, οἴστρους δὲ καὶ πτοίας
καὶ φυγὰς ἀγεννεῖς καὶ παιδικὰς περιχαρείας καὶ ὀλο-
φύρσεις ἐνυπνίων οἰκτρῶν καὶ ἀλλοκότων ῥαχίαις τισὶ
καὶ σάλοις ἐοικέναι, ψυχῆς οὔπω τὸ κοσμοῦν ἐχούσης
οἰκεῖον, ἀλλὰ πλαττομένης ἔτι δόξαις καὶ νόμοις, ὧν
ἀπωτάτω γιγνομένη κατὰ τοὺς ὕπνους αὖθις ἀναλύε- E
ται καὶ ἀνελίττεται τοῖς πάθεσι. ταῦτα μὲν οὖν συν-
επισκόπει καὶ αὐτός, εἴτε προκοπῆς ἐστιν εἴτε τινὸς
ἕξεως ἤδη βεβαιότητα καὶ κράτος ἐχούσης ἐπὶ τοῖς
λόγοις ἀσάλευτον.

13. Ἐπεὶ δ' ἡ παντελὴς ἀπάθεια μέγα καὶ θεῖον,
ἐνδόσει δέ τινι καὶ πραότητι παθῶν ἔοικεν ὡς λέγο-
μεν ἡ προκοπή, δεῖ καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα
τὰ πάθη σκοποῦντας κρίνειν τὰς διαφοράς· πρὸς αὐ-
τὰ μέν, εἰ νῦν ἐπιθυμίαις τε χρώμεθα μαλακωτέραις
τῶν πάλαι καὶ φόβοις καὶ ὀργαῖς, ταχὺ τῷ λόγῳ τὸ F
ἐξάπτον αὐτῶν καὶ φλεγμαῖνον ἀφαιροῦντες· πρὸς
ἄλληλα δέ, εἰ μᾶλλον αἰσχυνόμεθα νῦν ἢ φοβούμεθα
καὶ ζηλοῦμεν ἢ φθονοῦμεν καὶ φιλοδοξοῦμεν ἢ φιλο-
χρηματοῦμεν, καὶ ὅλως εἰ Δωρίοις μᾶλλον ἢ Λυδίοις
ὥσπερ οἱ μελῳδοῦντες ὑπερβολαῖς ἁμαρτάνομεν, σκλη-
ρότεροι περὶ τὴν δίαιταν ὄντες ἢ μαλακώτεροι, καὶ
βραδύτεροι περὶ τὰς πράξεις ἢ προπετέστεροι, καὶ
θαυμασταὶ παρ' ὃ δεῖ λόγων καὶ ἀνθρώπων ἢ κατα-
φρονηταί. καθάπερ γὰρ αἱ τῶν νόσων εἰς τὰ μὴ κύ- 84
ρια μέρη τοῦ σώματος ἐκτροπαὶ σημεῖον οὐ φαῦλόν
εἰσιν, οὕτως ἡ κακία τῶν προκοπτόντων ἔοικεν εἰς
ἐπιεικέστερα πάθη μεθισταμένη κατὰ μικρὸν ἐξαλείφε-
σθαι. Φρῦνιν μὲν γὰρ οἱ ἔφοροι ταῖς ἑπτὰ χορδαῖς

1. λέγομεν Reiskius: λέγουσιν 21. ὑπερβολαῖς] ὑπερβολαῖς καὶ ἐλλείψεσιν W 29. Φρῦνιν W: Φρύννιν

δύο παρεντεινάμενον ἡρώτων πότερον τὰς ἄνωθεν ἢ τὰς κάτωθεν ἐκτεμεῖν αὐτοῖς παρασχεῖν ἐθέλει· ἡμῶν δὲ δεῖται μέν πως τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω περικοπῆς, εἰ μέλλομεν εἰς τὸ μέσον καθίστασθαι καὶ μέτριον· ἡ δὲ προκοπὴ τὰς ὑπερβολὰς πρότερον καὶ τὰς ὀξύτητας τῶν παθῶν ἀνίησι

B 'πρὸς ἅσπερ οἱ μαργῶντες ἐντονώτατοι'

κατὰ Σοφοκλέα.

14. Καὶ μὴν ὅτι τὸ τὰς κρίσεις ἐπὶ τὰ ἔργα μετάγειν καὶ τοὺς λόγους μὴ λόγους ἐᾶν ἀλλὰ πράξεις ποιεῖν μάλιστα τῆς προκοπῆς ἴδιόν ἐστιν εἴρηται. δήλωμα δ' αὐτοῦ πρῶτον μὲν ὁ πρὸς τὰ ἐπαινούμενα ζῆλος καὶ τὸ ποιεῖν εἶναι προθύμους ἃ θαυμάζομεν, ἃ δὲ ψέγομεν μὴ ἐθέλειν μηδ' ὑπομένειν. ἐπεὶ πάντας μὲν Ἀθηναίους εἰκὸς ἦν ἐπαινεῖν τὴν Μιλτιάδου τόλμαν καὶ ἀνδρείαν, Θεμιστοκλῆς δ' εἰπὼν ὡς οὐκ ἐᾷ καθεύδειν αὐτὸν ἀλλ' ἐκ τῶν ὕπνων ἀνίστησι τὸ C Μιλτιάδου τρόπαιον, οὐκ ἐπαινῶν μόνον οὐδὲ θαυμάζων ἀλλὰ καὶ ζηλῶν καὶ μιμούμενος εὐθὺς ἦν καταφανής. σμικρὸν οὖν οἴεσθαι χρὴ προκόπτειν, ἄχρι οὗ τὸ θαυμάζειν τοὺς κατορθοῦντας ἀργὸν ἔχομεν καὶ ἀκίνητον ἐξ ἑαυτοῦ πρὸς μίμησιν. οὔτε γὰρ ἔρως σώματος ἐνεργός, εἰ μὴ μετὰ ζηλοτυπίας ἔνεστιν, οὔτ' ἔπαινος ἀρετῆς διάπυρος καὶ δραστήριος ὁ μὴ νύττων μηδὲ κεντρίζων μηδὲ ποιῶν ἀντὶ φθόνου ζῆλον ἐπὶ τοῖς καλοῖς, ἀναπληρώσεως ὀρεγόμενον. οὐ γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων δεῖ τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνον ὥσπερ D Ἀλκιβιάδης ἔλεγε τὴν καρδίαν στρέφεσθαι καὶ δάκρυα ἐκπίπτειν, ἀλλ' ὅ γε προκόπτων ἀληθῶς, μᾶλλον

1, 264 H. 6, 312—314 R.

7. Nauck. p. 248 28. Ἀλκιβιάδης] Plat. Conv. p. 25 E

ἔργοις καὶ πράξεσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ τελείου παραβάλλων ἑαυτόν, ἅμα τῷ συνειδότι τοῦ ἐνδεοῦς δακνόμενος καὶ δι' ἐλπίδα καὶ πόθον χαίρων καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς οὐκ ἠρεμούσης οἷός τ' ἐστὶ κατὰ τὸν Σιμωνίδην

'ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὣς ἅμα τρέχειν',

τῷ ἀγαθῷ μονονουχὶ συμφῦναι γλιχόμενος. καὶ γὰρ τοῦτο προκοπῆς ἀληθοῦς ἴδιόν ἐστι πάθος, ὧν ζηλοῦμεν τὰ ἔργα τὴν διάθεσιν φιλεῖν καὶ ἀγαπᾶν καὶ μετ' E εὐνοίας ἀεὶ τιμὴν εὔφημον ἀποδιδούσης ἐξομοιοῦσθαι. φιλονεικία δ' ὅτῳ καὶ φθόνος ἐνέστακται πρὸς τοὺς κρείττονας, οὗτος ἴστω δόξης τινὸς ἢ δυνάμεως ζηλοτυπίᾳ κνιζόμενος, ἀρετὴν δὲ μὴ τιμῶν μηδὲ θαυμάζων.

15. Ὅταν οὖν οὕτως ἀρχώμεθα τῶν ἀγαθῶν ἐρᾶν, ὥστε μὴ μόνον κατὰ Πλάτωνα μακάριον μὲν αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν σώφρονα, 'μακάριον δὲ τὸν ξυνήκοον τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων', ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ βάδισμα καὶ βλέμμα καὶ μειδίαμα θαυμάζοντες αὐτοῦ καὶ ἀγαπῶντες οἷον συναρμόττειν καὶ συγκολλᾶν ἑαυτοὺς ὦμεν πρόθυμοι, τότε χρὴ νομίζειν ἀληθῶς προκόπτειν. ἔτι δὲ μᾶλλον, ἂν μὴ F μόνον εὐημεροῦντας τοὺς ἀγαθοὺς θαυμάζωμεν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἐρῶντες καὶ τραυλότητας ἀσπάζονται τῶν ἐν ὥρᾳ καὶ ὠχρότητας, τῆς δὲ Πανθείας καὶ δάκρυα καὶ κατήφεια πενθούσης ἄρα καὶ κεκακωμένης ἐξέπληξε τὸν Ἀράσπην, οὕτως ἡμεῖς μήτε φυγὴν Ἀριστείδου μήθ' εἱργμὸν Ἀναξαγόρου μήτε πενίαν Σωκράτους ἢ καταδίκην Φωκίωνος ὑποδειμαίνωμεν, ἀλλὰ

4. Σιμωνίδην] Bergk. p. 738[3] 16. Πλάτωνα] Legg. IV. p. 711 E

καὶ μετὰ τούτων ἀξιέραστον ἡγούμενοι τὴν ἀρετὴν ὁμόcε χωρῶμεν αὐτῇ, τὸ Εὐριπίδειον ἐφ' ἑκάcτῳ φθεγγόμενοι

85 'φεῦ, τοῖcι γενναίοιcιν ὡc ἅπαν καλόν'.

τὸν γὰρ ἄχρι τοῦ καὶ τὰ φαινόμενα δεινὰ μὴ δυcχεραίνειν ἀλλὰ θαυμάζειν καὶ ζηλοῦν ἐνθουcιαcμὸν οὐκ ἂν ἔτι γε τῶν καλῶν οὐδεὶc ἀποτρέψειεν. ἤδη δὲ τοῖc τοιούτοιc παρέπεται τὸ βαδίζουcιν ἐπὶ πράξειc τινὰc ἢ λαβοῦcιν ἀρχὴν ἢ χρηcαμένοιc τύχῃ τίθεcθαι πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺc ὄνταc ἀγαθοὺc ἢ γεγενημένουc, καὶ διανοεῖcθαι 'τί δ' ἂν ἔπραξεν ἐν τούτῳ Πλάτων, τί δ' ἂν εἶπεν Ἐπαμεινώνδαc, ποῖοc δ' ἂν ὤφθη
B Λυκοῦργοc ἢ Ἀγηcίλαοc', οἷον πρὸc ἔcοπτρα κοcμοῦνταc ἑαυτοὺc καὶ μεταρρυθμίζονταc ἢ φωνῆc ἀγεννεcτέραc αὑτῶν ἐπιλαμβανομένουc ἢ πρόc τι πάθοc ἀντιβαίνονταc. οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότεc τὰ τῶν Ἰδαίων δακτύλων ὀνόματα χρῶνται πρὸc τοὺc φόβουc αὐτοῖc ὡc ἀλεξικάκοιc, ἀτρέμα καταλέγοντεc ἕκαcτον· ἡ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπίνοια καὶ μνήμη ταχὺ παριcταμένη καὶ διαλαμβάνουcα τοὺc προκόπτονταc ἐν πᾶcι πάθεcι καὶ ἀπορίαιc ἁπάcαιc, ὀρθούc τε καὶ ἀπτῶταc διαφυλάccει. ὅθεν ἔcτω coι καὶ τοῦτο cημεῖον τοῦ πρὸc ἀρετὴν ἐπιδιδόντοc.

16. Πρὸc δὲ τούτῳ τὸ μηκέτι ταράττεcθαι cφό-
C δρα μηδ' ἐρυθριᾶν μηδὲ κατακρύπτειν ἢ μεταcχηματίζειν τι τῶν καθ' ἑαυτόν, ἀνδρὸc ἐνδόξου καὶ cώφρονοc ἐξαπίνηc ἐπιφανέντοc, ἀλλὰ θαρρεῖν ὁμόcε χωροῦντα τοῖc τοιούτοιc ἔχει τοῦ cυνειδότοc τινὰ βεβαίωcιν. Ἀλέξανδροc μὲν γὰρ ὡc ἔοικεν ἄγγελον ἰδὼν περιχαρῆ

1, 265—266 H. 6, 315—317 R.

2. Εὐριπίδειον] Nauck. p. 953 13. οἷον Schaeferus: οἷόν τι 14. καὶ Emperius: ἢ 15. αὑτῶν W: αὐτῶν

προσθέοντα καὶ τὴν δεξιὰν προτείνοντα ‘τί μοι μέλ-
λεις’ εἶπεν ‘ὦ ’τὰν ἀπαγγελεῖν; ἢ ὅτι Ὅμηρος ἀνα-
βεβίωκεν;’ οὐδενὸς αὐτῷ τὰ πράγματα πλὴν ὑστερο-
φημίας οἰόμενος ἐνδεῖν. νέῳ δ’ ἀνδρὶ βελτιουμένῳ
τὸ ἦθος οὐδενὸς ἔρως ἐμφύεται μᾶλλον ἢ καλοῖς
κἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐγκαλλωπίσασθαι καὶ παρασχεῖν D
οἰκίαν αὑτοῦ καταφανῆ, τράπεζαν γυναῖκα, παιδιὰν
σπουδήν, λόγους λεγομένους ἢ γραφομένους, ὥστε
καὶ δάκνεσθαι πατρὸς τεθνεῶτος ἢ καθηγητοῦ μεμνη-
μένον οὐκ ἐπιδόντος αὐτὸν ἐν διαθέσει τοιαύτῃ, καὶ
μηδὲν ἂν οὕτως εὔξασθαι παρὰ τῶν θεῶν, ὡς ἐκεί-
νους ἀναβιώσαντας αὐτῷ γενέσθαι τοῦ βίου καὶ τῶν
πράξεων θεατάς. ὥσπερ αὖ τοὐναντίον οἱ καταμελή-
σαντες ἑαυτῶν καὶ διαφθαρέντες οὐδ’ ἐν ὕπνῳ τοὺς
προσήκοντας ἀτρέμα καὶ ἀδεῶς ὁρῶσιν.

17. Ἔτι τοίνυν πρόσλαβε τοῖς εἰρημένοις σημεῖον E
οὐ μικρόν, εἰ βούλει, τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι
τῶν ἁμαρτανομένων ἀλλ’ ἐξευλαβεῖσθαι καὶ προσέχειν
ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ οἱ τὸ πλουτήσειν ἀπεγνωκότες
ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ μικρὰ δαπανήματα, μηδὲν οἰό-
μενοι ποιήσειν μέγα τὸ μικρῷ τινι προστιθέμενον, ἡ
δ’ ἐλπὶς ἐγγυτέρω τοῦ τέλους βαδίζουσα τῷ πλούτῳ
τὴν φιλοπλουτίαν συναύξει, οὕτως ἐν τοῖς πρὸς ἀρε-
τὴν πράγμασιν ὁ μὴ πολλὰ συγχωρῶν τῷ ‘τί γὰρ τὸ
παρὰ τοῦτο;’ καὶ ‘νῦν μὲν οὕτως αὖθις δὲ βέλτιον’,
ἀλλὰ προσέχων ἑκάστῳ κἂν εἰς τὸ σμικρότατον ἡ κα-
κία ποτὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνδῦσα συγγνώμην πορί- F
ζηται δυσανασχετῶν καὶ δυσκολαίνων δῆλός ἐστιν ἤδη
τι καθαρὸν κτώμενος ἑαυτῷ καὶ οὐδ’ ὁπωσοῦν ἀξιῶν

7. παιδιὰν Emperius: παιδία 10. τοιαύτῃ idem: τοσαύτῃ 17. μικρὸν] Hesiod. O. et D. 361

ῥυπαίνεcθαι, τὸ δὲ μηδὲν οἴεcθαι κατ' αἰcχύνην μέγα μηδ' ἔχειν εὐχερεῖc ποιεῖ καὶ ὀλιγώρουc πρὸc τὰ μικρά. καὶ γὰρ αἱμαcιάν τινα καὶ θριγκὸν οἰκοδομοῦcιν οὐ διαφέρει ξύλον τὸ τυχὸν ἢ λίθον ὑποβαλεῖν χυδαῖον ἢ cτήλην ὑποθεῖναι παραπεcοῦcαν ἀπὸ μνήματοc, οἷα ποιοῦcιν οἱ φαῦλοι, πᾶcαν ἐργαcίαν καὶ πρᾶξιν ὡc ἔτυχε cυμφοροῦντεc εἰc ταὐτὸ καὶ cωρεύ-
86 οντεc· ἀλλ' οἵ γε προκόπτοντεc, οἷc ἤδη, καθάπερ ἱεροῦ τινοc οἰκοδομήματοc καὶ βαcιλικοῦ τοῦ βίου 'κεκρότηται χρυcέα κρηπίc', οὐδὲν εἰκῇ τῶν γιγνομένων προcίενται, ἀλλ' οἷον ἀπὸ cτάθμηc τοῦ λόγου προcάγουcι καὶ προcαρμόττουcιν ἕκαcτον. ὑπὲρ οὗ τὸν Πολύκλειτον οἰόμεθα λέγειν ὡc ἔcτι χαλεπώτατον τὸ ἔργον ὅταν εἰc ὄνυχα ὁ πηλὸc ἀφίκηται.

1, 267—268 H. 6, 318—318 R.

10. κεκρότηται] Bergk. Pind. fr. 176 [206] 14. ὅταν W: οἷc ἂν

ΠΩΣ

ΑΝ ΤΙΣ ΥΠ' ΕΧΘΡΩΝ ΩΦΕΛΟΙΤΟ.

---

1. Ὁρῶ μὲν ὅτι τὸν πραότατον ὦ Κορνήλιε Ποῦλχερ πολιτείας ᾕρησαι τρόπον, ἐν ᾧ μάλιστα τοῖς κοινοῖς ὠφέλιμος ὢν ἀλυπότατον ἰδίᾳ τοῖς ἐντυγχάνουσι παρέχεις σεαυτόν. Ἐπεὶ δὲ χώραν μὲν ἄθηρον C ὥσπερ ἱστοροῦσι τὴν Κρήτην εὑρεῖν ἔστι, πολιτεία δὲ μήτε φθόνον ἐνηνοχυῖα μήτε ζῆλον ἢ φιλονεικίαν, ἔχθρας γονιμώτατα πάθη, μέχρι νῦν οὐ γέγονεν (ἀλλ' εἰ μηδὲν ἄλλο, ταῖς ἔχθραις αἱ φιλίαι συμπλέκουσιν ἡμᾶς· ὃ καὶ Χίλων ὁ σοφὸς νοήσας τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἐχθρὸν ἠρώτησεν εἰ μηδὲ φίλον ἔχει), δοκεῖ μοι τά τε ἄλλα περὶ ἐχθρῶν τῷ πολιτικῷ διεσκέφθαι προσήκειν καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἀκηκοέναι μὴ παρέργως εἰπόντος ὅτι τοῦ νοῦν ἔχοντός ἐστι καὶ 'ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι'. ἅπερ οὖν εἰς τοῦτο πρῴην εἰπεῖν μοι παρέστη, συναγαγὼν ὁμοῦ τι τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν ἀπέσταλκά σοι, φεισάμενος ὡς ἐνῆν μάλιστα τῶν ἐν τοῖς Πολιτικοῖς Παραγγέλμασι γε-

1, 269 H. 6, 320—321 R.

1. Ποῦλχερ Xylander: ποῦλχερ ἄτερ 12. Ξενοφῶντος] Oecon. I 15

D γραμμένων, ἐπεὶ κἀκεῖνο τὸ βιβλίον ὁρῶ ϲε πρόχειρον ἔχοντα πολλάκιϲ.

2. Ἐξήρκει τοῖϲ παλαιοῖϲ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀγρίων ζῴων μὴ ἀδικεῖϲθαι, καὶ τοῦτο τῶν πρὸϲ τὰ θηρία τέλοϲ ἦν ἀγώνων ἐκείνοιϲ· οἱ δ' ὕϲτερον ἤδη χρῆϲθαι μαθόντεϲ αὐτοῖϲ καὶ ὠφελοῦνται ϲαρξὶ τρεφόμενοι καὶ θριξὶν ἀμφιεννύμενοι καὶ χολαῖϲ καὶ πυτίαιϲ ἰατρευόμενοι καὶ δέρμαϲιν ὁπλίζοντεϲ ἑαυτούϲ, ὥϲτ' ἄξιον εἶναι δεδιέναι μὴ τῶν θηρίων ἐπιλιπόντων τῷ ἀνθρώπῳ θηριώδηϲ ὁ βίοϲ αὐτοῦ γένηται καὶ ἀνήμεροϲ. ἐπεὶ τοίνυν τοῖϲ μὲν ἄλλοιϲ ἱκανόν ἐϲτι E τὸ μὴ πάϲχειν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κακῶϲ, τοὺϲ δὲ νοῦν ἔχονταϲ ὁ Ξενοφῶν καὶ ὠφελεῖϲθαί φηϲιν ἀπὸ τῶν διαφερομένων, ἀπιϲτεῖν μὲν οὐ χρή, ζητεῖν δὲ μέθοδον καὶ τέχνην δι' ἧϲ τοῦτο περιέϲται τὸ καλὸν οἷϲ χωρὶϲ ἐχθροῦ ζῆν ἀδύνατόν ἐϲτιν. οὐ δύναται πᾶν ἐξημερῶϲαι δένδρον ὁ γεωργόϲ, οὐδὲ πᾶν τιθαϲεῦϲαι θηρίον ὁ κυνηγόϲ· ἐζήτηϲαν οὖν καθ' ἑτέραϲ χρείαϲ ὃ μὲν ἐκ τῶν ἀκάρπων ὃ δ' ἀπὸ τῶν ἀγρίων ὠφελεῖϲθαι. τῆϲ θαλάττηϲ τὸ ὕδωρ ἄποτόν ἐϲτι καὶ πονηρόν, ἀλλ' ἰχθῦϲ τρέφει καὶ πόμπιμόν ἐϲτι πάντη καὶ πορεύϲιμον ὄχημα τοῖϲ κομιζομένοιϲ· τοῦ δὲ ϲα-F τύρου τὸ πῦρ (ὡϲ πρῶτον ὤφθη, βουλομένου φιλῆϲαι καὶ περιβαλεῖν, ὁ Προμηθεύϲ

'τράγοϲ' ἔφη 'γένειον ἆρα πενθήϲειϲ ϲύ γε')

κάει τὸν ἁψάμενον, ἀλλὰ φῶϲ παρέχει καὶ θερμότητα καὶ τέχνηϲ ἁπάϲηϲ ὄργανόν ἐϲτι τοῖϲ χρῆϲθαι μαθοῦϲι. ϲκόπει δὴ καὶ τὸν ἐχθρόν, εἰ βλαβερὸϲ ὢν τἆλλα καὶ δυϲμεταχείριϲτοϲ, ἁμωϲγέπωϲ ἁφὴν ἐνδίδωϲιν αὐτοῦ

25. Nauck. p. 53 ἔφη*

καὶ χρῆσιν οἰκείαν καὶ ὠφέλιμός ἐστι. καὶ τῶν πραγ- 87
μάτων ἄφιλα πολλὰ καὶ ἀπεχθῆ καὶ ἀντίπαλα τοῖς
ἐντυγχάνουσιν· ἀλλ' ὁρᾷς ὅτι καὶ νόσοις ἔνιοι σώμα-
τος εἰς ἀπραγμοσύνην ἐχρήσαντο, καὶ πόνοι πολλοῖς
προσπεσόντες ἔρρωσαν καὶ ηὔξησαν. ἔνιοι δὲ καὶ
πατρίδος στέρησιν καὶ χρημάτων ἀποβολὴν ἐφόδιον
σχολῆς ἐποιήσαντο καὶ φιλοσοφίας, ὡς Διογένης καὶ
Κράτης· Ζήνων δέ, τῆς ναυκληρίας αὐτῷ συντριβεί-
σης, πυθόμενος εἶπεν 'εὖ γε ὦ τύχη ποιεῖς, εἰς τὸν
τρίβωνα συνελαύνουσα ἡμᾶς'. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥωμα-
λεώτατα τοὺς στομάχους καὶ ὑγιεινότατα τῶν ζῴων
ὄφεις ἐσθίοντα καταπέττει καὶ σκορπίους, ἔστι δ' ἃ
καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις τρέφεται, μεταβάλλει δὲ δι' B
εὐτονίαν καὶ θερμότητα πνεύματος, οἱ δὲ σικχοὶ καὶ
νοσώδεις ἄρτον καὶ οἶνον προσφερόμενοι ναυτιῶσιν,
οὕτως οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ τὰς φιλίας διαφθείρουσιν,
οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἔχθραις ἐμμελῶς χρῆσθαι δύ-
νανται.

3. Πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι τῆς ἔχθρας τὸ βλα-
βερώτατον ὠφελιμώτατον ἂν γενέσθαι τοῖς προσέχου-
σιν. τί δὲ τοῦτό ἐστιν; ἐφεδρεύει σου τοῖς πράγμα-
σιν ἐγρηγορὼς ὁ ἐχθρὸς ἀεὶ καὶ λαβὴν ζητῶν πανταχ-
όθεν περιοδεύει τὸν βίον, οὐ διὰ δρυὸς μόνον ὁρῶν
ὡς ὁ Λυγκεύς, οὐδὲ διὰ λίθων καὶ ὀστράκων, ἀλλὰ C
καὶ διὰ φίλου καὶ οἰκέτου καὶ διὰ συνήθους παντὸς
ὡς ἀνυστόν ἐστι φωρῶν τὰ πραττόμενα καὶ τὰ βου-
λευόμενα διορύττων καὶ διερευνώμενος. οἱ μὲν γὰρ
φίλοι καὶ νοσοῦντες ἡμᾶς πολλάκις καὶ ἀποθνήσκον-

5. ηὔξησαν*: ἤσκησαν 11. ῥωμαλεώτατα* (ῥωμαλεώτερα Suidas v. σικχός): ῥωμαλέα τοὺς στομάχους Suidas: τοῖς στομάχοις 13. μεταβάλλει*: μεταβάλλουσι

τες λανθάνουσιν ἀμελοῦντας καὶ ὀλιγωροῦντας, τῶν δ' ἐχθρῶν μονονουχὶ καὶ τοὺς ὀνείρους πολυπραγμονοῦμεν· νόσοι δὲ καὶ δανεισμοὶ καὶ διαφοραὶ πρὸς γυναῖκας αὐτοὺς ἐκείνους μᾶλλον ἢ τὸν ἐχθρὸν λανθάνουσι. μάλιστα δὲ τῶν ἁμαρτιῶν ἔχεται καὶ ταύτας ἐξιχνεύει. D καὶ καθάπερ οἱ γῦπες ἐπὶ τὰς ὀσμὰς τῶν διεφθορότων σωμάτων φέρονται, τῶν δὲ καθαρῶν καὶ ὑγιαινόντων αἴσθησιν οὐκ ἔχουσιν, οὕτω τὰ νοσοῦντα τοῦ βίου καὶ φαῦλα καὶ πεπονθότα κινεῖ τὸν ἐχθρόν, καὶ πρὸς ταῦτα οἱ μισοῦντες ᾄττουσι καὶ τούτων ἅπτονται καὶ σπαράττουσι. τοῦτο οὖν ὠφέλιμόν ἐστι; πάνυ μὲν οὖν ** εὐλαβούμενον ζῆν καὶ προσέχειν ἑαυτῷ, καὶ μήτε πράττειν μηδὲν ὀλιγώρως καὶ ἀπερισκέπτως μήτε λέγειν, ἀλλ' ἀεὶ διαφυλάττειν ὥσπερ ἐν ἀκριβεῖ διαίτῃ τὸν βίον ἀνεπίληπτον· ἡ γὰρ οὕτω E συστέλλουσα τὰ πάθη καὶ συνέχουσα τὸν λογισμὸν εὐλάβεια μελέτην ἐμποιεῖ καὶ προαίρεσιν τοῦ ζῆν ἐπιεικῶς καὶ ἀνεγκλήτως. καθάπερ γὰρ αἱ πολέμοις ἀστυγειτονικοῖς καὶ στρατείαις ἐνδελεχέσι σωφρονιζόμεναι πόλεις εὐνομίαν καὶ πολιτείαν ὑγιαίνουσαν ἠγάπησαν, οὕτως οἱ δι' ἔχθρας τινὰς ἀναγκασθέντες ἐπινήφειν τῷ βίῳ καὶ φυλάττεσθαι τὸ ῥᾳθυμεῖν καὶ καταφρονεῖν καὶ μετ' εὐχρηστίας ἕκαστα πράττειν λανθάνουσιν εἰς τὸ ἀναμάρτητον ὑπὸ τῆς συνηθείας ἀγόμενοι καὶ κατακοσμούμενοι τὸν τρόπον, ἂν καὶ μικρὸν ὁ λόγος συνεπιλαμβάνηται. τὸ γὰρ

F 'ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες'

οἷς ἐστιν ἀεὶ πρόχειρον, ἐπιστρέφει καὶ διατρέπει καὶ ἀφίστησι τῶν τοιούτων ἐφ' οἷς οἱ ἐχθροὶ χαίρουσι καὶ καταγελῶσι. καὶ μὴν τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνί-

12. **] Signavi hiatum 27. Homer. A 255

τας ὁρῶμεν ἐκλελυμένους καὶ ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἀκριβῶς πολλάκις ἀγωνιζομένους ἐν τοῖς θεάτροις ἐφ᾽ ἑαυτῶν· ὅταν δ᾽ ἅμιλλα καὶ ἀγὼν γένηται πρὸς ἑτέρους, οὐ μόνον αὑτοὺς ἀλλὰ καὶ τὰ ὄργανα μᾶλλον συνεπιστρέφουσι, χορδολογοῦντες καὶ ἀκριβέστερον ἁρμοττόμενοι καὶ καταυλοῦντες. ὅστις οὖν οἶδεν ἀνταγωνιστὴν βίου καὶ δόξης τὸν ἐχθρὸν ὄντα, προσέχει μᾶλλον αὑτῷ, καὶ τὰ πράγματα περισκοπεῖ καὶ 88
διαρμόττεται τὸν βίον. ἐπεὶ καὶ τοῦτο τῆς κακίας ἴδιόν ἐστι, τὸ τοὺς ἐχθροὺς αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τοὺς φίλους ἐφ᾽ οἷς ἐξαμαρτάνομεν. ὅθεν ὁ Νασικᾶς, οἰομένων τινῶν καὶ λεγόντων ἐν ἀσφαλεῖ γεγονέναι τὰ Ῥωμαίων πράγματα Καρχηδονίων μὲν ἀνῃρημένων Ἀχαιῶν δὲ δεδουλωμένων, ‘νῦν μὲν οὖν’ εἶπεν ‘ἐπισφαλῶς ἔχομεν, μήθ᾽ οὓς φοβηθῶμεν μήθ᾽ οὓς αἰσχυνθῶμεν ἑαυτοῖς ἀπολελοιπότες’.

4. Ἔτι τοίνυν πρόσλαβε τὴν Διογένους ἀπόφασιν, B
φιλόσοφον σφόδρα καὶ πολιτικὴν οὖσαν. ‘πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν;’ ‘αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος’. ἵππους ἐχθρῶν ὁρῶντες εὐδοκιμοῦντας ἢ κύνας ἐπαινουμένους ἀνιῶνται· ἂν χωρίον ἐκπεπονημένον ἴδωσιν, ἂν εὐθαλοῦντα κῆπον, ἐπιστένουσι. τί οὖν οἴει, σεαυτὸν ἐπιδεικνύμενος ἄνδρα δίκαιον ἀρτίφρονα χρηστόν, ἐν λόγοις εὐδόκιμον, ἐν πράξεσι καθαρόν, ἐν διαίτῃ κόσμιον,

‘βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενον,
ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα’;

‘νικώμενοι’ φησὶ Πίνδαρος ‘ἄνδρες ἀγρυξίᾳ δέδεν-

1, 273—274 H. 6, 326—327 R.

20. ἢ κύνας ἐπαινουμένους ἀνιῶνται*: ἀνιῶνται κύνας ἐπαινουμένους 26. βαθεῖαν] Aesch. Sept. 793 28. Πίνδαρος] Bergk. fr. 214 [253]

C ται', οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ πάντες, ἀλλ' ὅσοι νικωμένους αὑτοὺς ὁρῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπιμελείᾳ χρηστότητι μεγαλοφροσύνῃ φιλανθρωπίαις εὐεργεσίαις· ταῦτα 'ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν' ὡς ὁ Δημοσθένης φησίν· 'ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ'.

'σύ τοι διάφερε τῶν κακῶν· ἔξεστι γάρ.'

εἰ θέλεις ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα, μὴ λοιδόρει κίναιδον μηδὲ μαλακὸν μηδ' ἀκόλαστον μηδὲ βωμολόχον μηδ' ἀνελεύθερον, ἀλλ' αὐτὸς ἀνὴρ ἴσθι καὶ σωφρόνει καὶ ἀλήθευε καὶ χρῶ φιλανθρώπως καὶ δικαίως τοῖς ἐν-
D τυγχάνουσιν. ἂν δὲ λοιδορῆσαι προαχθῇς, ἄπαγε πορρωτάτω σεαυτὸν ὧν λοιδορεῖς ἐκεῖνον. ἐνδύου τῇ ψυχῇ, περισκόπει τὰ σαθρά, μή τίς σοί ποθεν ὑποφθέγγηται τὸ τοῦ τραγῳδοῦ

'ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσι βρύων'.

ἂν ἀπαίδευτον εἴπῃς, ἐπίτεινε τὸ φιλομαθὲς ἐν σεαυτῷ καὶ φιλόπονον· ἂν δειλόν, ἔγειρε μᾶλλον τὸ θαρραλέον καὶ ἀνδρῶδες· ἂν ἀσελγῆ καὶ ἀκόλαστον, ἐξάλειφε τῆς ψυχῆς εἴ τι λανθάνον ἐστὶ φιληδονίας ἴχνος. οὐδὲν γὰρ αἴσχιόν ἐστι βλασφημίας παλινδρομούσης οὐδὲ λυπηρότερον, ἀλλ' ἔοικε καὶ τοῦ φωτὸς τὸ ἀνακλώμενον μᾶλλον ἐνοχλεῖν τὰς ἀσθενεῖς ὁράσεις καὶ τῶν ψόγων οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀναφερόμενοι
E τοὺς ψέγοντας ὑπὸ τῆς ἀληθείας. ὡς γὰρ ὁ καικίας τὰ νέφη, καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκει τὰς λοιδορίας.

5. Ὁ μὲν οὖν Πλάτων ὁσάκις ἀσχημονοῦσιν ἀν-

4. Δημοσθένης] P. 406, 5 6. σύ] Eurip. Or. 251 13. ὑποφθέγγηται*: ὑποφθέγγηται κακία 15. Nauck. p. 545 16. εἴπῃς Boissonadius: εἴπῃ σε 18. ἂν*: κἂν 24. ὡς γὰρ] Nauck. p. 660

θρώποις παραγένοιτο, πρὸς αὐτὸν εἰώθει λέγειν 'μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;' ὁ δὲ λοιδορήσας τὸν ἑτέρου βίον ἂν εὐθὺς ἐπισκοπῇ τὸν ἑαυτοῦ καὶ μεθαρμόττῃ πρὸς τοὐναντίον ἀπευθύνων καὶ ἀποστρέφων, ἕξει τι χρήσιμον ἐκ τοῦ λοιδορεῖν, ἄλλως ἀχρήστου καὶ κενοῦ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ γελῶσιν, ἄν τις ὢν φαλακρὸς ἢ κυρτὸς ἑτέρους εἰς ταῦτα λοιδορῇ καὶ σκώπτῃ· γελοῖον δ' ὅλως ἐστὶ F
τὸ λοιδορεῖν καὶ σκώπτειν ὁτιοῦν ἀντιλοιδορηθῆναι δυνάμενον, ὡς Λέων ὁ Βυζάντιος ὑπὸ κυρτοῦ λοιδορηθεὶς εἰς τὴν τῶν ὀμμάτων ἀσθένειαν 'ἀνθρώπινον' ἔφη 'πάθος ὀνειδίζεις, ἐπὶ τοῦ νώτου φέρων τὴν νέμεσιν'. οὐκοῦν μηδὲ μοιχὸν λοιδορήσῃς, αὐτὸς ὢν παιδομανής· μηδ' ἄσωτον, αὐτὸς ὢν ἀνελεύθερος.

'ἀνδροκτόνου γυναικὸς ὁμογενὴς ἔφυς'

πρὸς τὸν Ἄδραστον ὁ Ἀλκμέων. τί οὖν ἐκεῖνος; οὐκ ἀλλότριον ἀλλ' ἴδιον αὐτῷ προφέρων ὄνειδος

'σὺ δ' αὐτόχειρ γε μητρὸς ἥ σ' ἐγείνατο'. 89

πρὸς τὸν Κράσσον ὁ Δομίτιος 'οὐ σὺ μυραίνης ἐν ζωγρείῳ σοι τρεφομένης εἶτα ἀποθανούσης ἔκλαυσας;' καὶ ὁ ἕτερος 'οὐ σὺ τρεῖς γυναῖκας ἐκκομίσας οὐκ ἐδάκρυσας;' οὐκ εὐφυᾶ δεῖ τὸν λοιδορησόμενον εἶναι καὶ μεγαλόφωνον καὶ ἰταμόν, ἀλλ' ἀλοιδόρητον καὶ ἀνέγκλητον· οὐδενὶ γὰρ οὕτως ἔοικε προστάττειν ὁ θεὸς ὡς τῷ μέλλοντι ψέγειν ἕτερον τὸ 'γνῶθι σαυτόν', ἵνα μὴ λέγοντες ἃ θέλουσιν ἀκούωσιν ἃ μὴ θέλουσι. 'φιλεῖ' γὰρ ὁ τοιοῦτος κατὰ τὸν Σοφοκλέα

'γλῶσσαν ἐκχέας μάτην B
ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ λόγους'.

1, 275—276 H. 6, 329—331 R.

2. που ἄρ'*: πη ἄρ' 15. Nauck. p. 695 18. Id. p. 695 27. Σοφοκλέα] Id. p. 261

6. Τουτὶ μὲν οὖν ἔνεστι τῷ λοιδορεῖν τὸν ἐχθρὸν ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον· οὐκ ἔλαττον δ' ἕτερον, τὸ λοιδορεῖcθαι καὶ κακῶc ἀκούειν αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. ὅθεν ὀρθῶc ὁ Ἀντιcθένηc εἶπεν ὅτι τοῖc μέλλουcι cῴζεcθαι φίλων δεῖ γνηcίων ἢ διαπύρων ἐχθρῶν· οἳ μὲν γὰρ νουθετοῦντεc τοὺc ἁμαρτάνονταc οἳ δὲ λοιδοροῦντεc ἀποτρέπουcι. ἐπεὶ δ' ἡ φιλία τὰ νῦν ἰcχνόφωνοc γέγονεν ἐν τῷ παρρηcιάζεcθαι, καὶ τὸ κολακεῦον αὐτῆc λάλον ἐcτὶ τὸ δὲ νουθετοῦν C ἄναυδον, ἀκουcτέον ἐcτὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν τὴν ἀλήθειαν. ὡc γὰρ ὁ Τήλεφοc οἰκείου μὴ τυγχάνων ἰατροῦ τῷ πολεμίῳ δόρατι τὸ ἕλκοc ὑπέθηκεν, οὕτω τοὺc ἀποροῦνταc εὐνοίαc νουθετούcηc ὑπομένειν ἀνάγκη μιcοῦντοc ἐχθροῦ λόγον, ἂν ἐλέγχῃ καὶ κολάζῃ τὴν κακίαν, cκοποῦνταc τὸ ἔργον ἀλλὰ μὴ τὴν γνώμην τοῦ κακῶc λέγοντοc. ὥcπερ γὰρ ὁ τὸν Θεccαλὸν Προμηθέα κτεῖναι διανοηθεὶc ἔπαιcε τῷ ξίφει τὸ φῦμα καὶ διεῖλεν οὕτωc ὥcτε cωθῆναι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ φύματοc ῥαγέντοc, οὕτω πολλάκιc ὑπ' ὀργῆc ἢ ἔχθραc προcπεcοῦcα λοιδορία D κακὸν ψυχῆc ἢ ἀγνοούμενον ἢ ἀμελούμενον ἐθεράπευcεν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ λοιδορηθέντεc οὐ cκοποῦcιν εἰ πρόcεcτιν αὐτοῖc τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ τί πρόcεcτιν ἕτερον τῷ λοιδοροῦντι, καὶ καθάπερ οἱ παλαίοντεc τὴν κόνιν οὐχ ἑαυτῶν ἀποψῶcι τὰc λοιδορίαc, ἀλλὰ cυμπάccουcιν ἀλλήλουc εἶτα φύρονται καὶ ἀναχρώννυνται cυμπεcόντεc ὑπ' ἀλλήλων. δεῖ δ' ἀκούcαντα κακῶc ὑπ' ἐχθροῦ τὸ μὲν προcὸν ἀφαιρεῖν αὑτοῦ μᾶλλον ἢ κηλῖδα προcοῦcαν ἱματίῳ καὶ δειχθεῖcαν· ἂν δέ τιc λέγῃ τὰ μὴ προcόντα, ὅμωc ζητεῖν τὴν αἰτίαν

30. τὴν*

ἀφ' ἧς ἡ βλασφημία γέγονε, καὶ φυλάττεσθαι καὶ E
δεδιέναι μή τι λανθάνωμεν ἢ σύνεγγυς ἢ ὅμοιον τῷ
λεγομένῳ παραμαρτάνοντες. οἷον Λακύδην τὸν Ἀρ-
γείων βασιλέα κόμης τις διάθεσις καὶ βάδισμα τρυφε-
ρώτερον εἰς μαλακίαν διέβαλε καὶ Πομπήιον τὸ ἑνὶ
κνᾶσθαι τὴν κεφαλὴν δακτύλῳ, πορρωτάτω θηλύτη-
τος καὶ ἀκολασίας ὄντας. Κράσσος δὲ τῶν ἱερῶν μιᾷ
παρθένων αἰτίαν ἔσχε πλησιάζειν, χωρίον τι καλὸν
ὠνήσασθαι παρ' αὐτῆς βουλόμενος καὶ διὰ τοῦτο πολ-
λάκις ἐντυγχάνων ἰδίᾳ καὶ θεραπεύων. Ποστουμίαν
δὲ τὸ γελᾶν προχειρότερον καὶ λαλιᾷ χρῆσθαι θρασυ- F
τέρᾳ πρὸς ἄνδρας διέβαλεν, ὥστε κριθῆναι φθορᾶς.
εὑρέθη μὲν οὖν καθαρὰ τῆς αἰτίας, ἀπολύσας δ' αὐ-
τὴν ὁ ἀρχιερεὺς Σπόριος Μινούκιος ὑπέμνησε μὴ χρῆ-
σθαι λόγοις ἀσεμνοτέροις τοῦ βίου. Θεμιστοκλεῖ δὲ
Παυσανίας μηδὲν ἀδικοῦντι προσετρίψατο τὴν ὑπο-
ψίαν τῆς προδοσίας διὰ τὸ χρῆσθαι φίλῳ καὶ γράφειν
συνεχῶς καὶ πέμπειν πρὸς αὐτόν.

7. Ὅταν οὖν λεχθῇ τι μὴ ἀληθές, οὐχ ὅτι ψεῦ-
δός ἐστι δεῖ καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν
τί τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων ἢ πραττομένων ἢ σπου- 90
δαζομένων ἢ συνόντων ὁμοιότητα τῇ διαβολῇ παρ-
έσχηκε, καὶ τοῦτο διευλαβεῖσθαι καὶ φεύγειν. εἰ γὰρ
ἕτεροι πράγμασιν ἀβουλήτοις περιπεσόντες διδάσκονται
τὸ χρήσιμον, ὥσπερ ἡ Μερόπη φησίν

'αἱ τύχαι δέ με
μισθὸν λαβοῦσαι τῶν ἐμῶν τὰ φίλτατα
σοφὴν ἔθηκαν',

τί κωλύει διδάσκαλον ἄμισθον λαβόντα τὸν ἐχθρὸν

1, 278—279 H. 6, 333—335 R.

4. τις*: τινος 7. ὄντας*: ὄντα 22. συνόντων] Requiritur σκωπτομένων vel παιζομένων 26. Nauck. p. 396

ὠφεληθῆναι καὶ μαθεῖν τι τῶν λανθανόντων; πολλὰ γὰρ ὁ ἐχθρὸς αἰcθάνεται τοῦ φίλου μᾶλλον ('τυφλοῦται' γὰρ 'τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον', ὡc ὁ B Πλάτων φηcί), τῷ δὲ μιcεῖν μετὰ τοῦ πολυπραγμονεῖν καὶ τὸ λαλεῖν ἔνεcτιν. ὁ Ἱέρων ὑπό τινος τῶν ἐχθρῶν εἰc τὴν δυcωδίαν ἐλοιδορήθη τοῦ cτόματος. ἐλθὼν οὖν οἴκαδε πρὸc τὴν γυναῖκα 'τί λέγειc;' εἶπεν, 'οὐδὲ cύ μοι τοῦτο ἔφραcαc;' ἡ δ' οὖcα cώφρων καὶ ἄκακοc 'ᾤμην' εἶπεν 'ὅτι τοιοῦτο πάντεc ὄζουcιν οἱ ἄνδρεc'. οὕτω καὶ τὰ αἰcθητὰ καὶ τὰ cωματικὰ καὶ τὰ καταφανῆ πᾶcι παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαθεῖν πρότερόν ἐcτιν ἢ τῶν φίλων καὶ cυνήθων.

8. Ἄνευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶτταν ἐγκράτειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆc μέροc οὖcαν, ὑπήκοον C ἀεὶ τῷ λογιcμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔνεcτιν, ἂν μή τιc ἀcκήcει καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κάκιcτα τῶν παθῶν, οἷόν ἐcτιν ἡ ὀργή, κατεργάcηται. ἡ γὰρ 'ἀκουcίωc ἐκπίπτουcα φωνὴ' καὶ τό

'ἔποc φύγεν ἕρκοc ὀδόντων',

καὶ τὸ 'ἔνια ἐξίπταcθαι τῶν ῥημάτων αὐτόματα' τοῖc ἀναcκήτοιc μάλιcτα θυμοῖc οἷον ὀλιcθάνουcι καὶ διαρρέουcιν ἐπιγίγνεται δι' ἀcθένειαν θυμοῦ, δι' ἀκρατῆ γνώμην, δι' ἀγωγὴν θραcεῖαν. λόγου δὲ κουφοτάτου πράγματοc βαρυτάτη ζημία κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα καὶ παρὰ θεῶν ἕπεται καὶ παρ' ἀνθρώπων. ἡ δὲ D cιγὴ πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον (οὐ μόνον ἄδιψον, ὥc φηcιν Ἱπποκράτηc), ἐν δὲ λοιδορίαιc cεμνὸν καὶ

1, 279—280 H. 6, 335—336 R.

4. Πλάτων] Legg. V. p. 731 E 10. αἰcθητὰ Reiskius: αἰcθητικὰ 13. τὴν Stobaeus Flor. XXXIV 9 23. δι' ἀγωγὴν θραcεῖαν Reiskius: διαίτῃ θραcείᾳ 24. Πλάτωνα] Legg. XI. p. 935 A 27. λοιδορίαιc Stob. Flor. XIX 1: λοιδορίᾳ

Cωκρατικόν, μᾶλλον δ' Ἡράκλειον, εἴ γε κἀκεῖνος

'οὐδ' ὅccον μυίας cτυγερῶν ἐμπάζετο μύθων'.

οὐ μὴν τούτου cεμνότερον καὶ κάλλιόν ἐcτι τὸ λοιδοροῦντος ἐχθροῦ τὴν ἡcυχίαν ἄγειν 'λιccάδα πέτραν φιλοκέρτομον ὣc παρανηχομένουc', οὐδ' ἄλλη μείζων ἄcκηcιc. ἂν γὰρ ἐχθρὸν ἐθιcθῇc λοιδοροῦντα φέρειν cιωπῇ, πάνυ ῥᾳδίωc οἴcειc γυναικὸc ὀργὴν κακῶc λεγούcηc, καὶ φίλου φωνὰc καὶ ἀδελφοῦ πικροτάταc ἀκούων ὑπομενεῖc ἀθορύβωc· πατρὶ δὲ καὶ μητρὶ τυπτόμενοc καὶ βαλλόμενοc παρέξειc ἄθυμον καὶ ἀμήνιτον cεαυτόν. ὁ μὲν γὰρ Cωκράτηc ἔφερε τὴν Ξανθίππην E θυμοειδῆ καὶ χαλεπὴν οὖcαν, ὡc εὐκόλωc cυνεcόμενοc ἑτέροιc, ἂν ἐκείνην ὑπομένειν ἐθιcθῇ· πολὺ δὲ βέλτιον ἐχθρῶν καὶ ἀλλοτρίων ἐγγυμναcάμενον βδελυρίαιc καὶ ὀργαῖc καὶ cκώμμαcι καὶ λοιδορίαιc ἐθίcαι τὸν θυμὸν ἡcυχίαν ἄγειν μηδ' ἀcχάλλειν ἐν τῷ λοιδορεῖcθαι.

9. Πραότητα μὲν οὖν καὶ ἀνεξικακίαν οὕτωc ἔcτιν ἐνεπιδείξαcθαι ταῖc ἔχθραιc, ἁπλότητα δὲ καὶ μεγαλοφροcύνην καὶ χρηcτότητα μᾶλλον ἐν ταῖc φιλίαιc. φίλον μὲν γὰρ οὐχ οὕτω τὸ εὖ ποιεῖν καλόν, ὡc F αἰcχρὸν τὸ μὴ ποιεῖν δεόμενον· ἐχθροῦ δὲ καὶ τὸ τιμωρίαν παραλείπειν καιροῦ παραcχόντοc ἐπιεικέc ἐcτι. τὸν δὲ καὶ πταίcαντι cυμπαθήcαντα καὶ δεηθέντι cυλλαβόμενον καὶ παιcὶν ἐχθροῦ καὶ οἰκείοιc καὶ πράγμαcιν ἐν χρείᾳ γενομένοιc cπουδήν τινα καὶ

1, 280—281 H. 6, 336—338 R.

3. οὐ*: οὔτε τὸ] τοῦ Reiskius 5. οὐδ' ἄλλη μείζων ἄcκηcιc Emperius: ἀλλὰ μείζων ἡ ἄcκηcιc 6. γὰρ idem 7. ὀργὴν W: ὁρμὴν 23. παραλείπειν καιροῦ*: παραλιπεῖν ἐν καιρῷ 25. οἰκείοιc καὶ Reiskius: οἰκείοιc

προθυμίαν ἐνδειξάμενον ὅςτις οὐκ ἄγαται τῆς εὐμενείας οὐδ' ἐπαινεῖ τὴν χρηςτότητα, 'κεῖνος

91 'ἐξ ἀδάμαντος
ἢ ςιδάρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν'.

τῷ Καίςαρι κελεύςαντι τὰς Πομπηίου τιμὰς ἀναςταθῆναι καταβεβλημένας ὁ Κικέρων 'τοὺς Πομπηίου' φηςίν 'ἀνδριάντας ἀνέςτηςας, τοὺς δὲ ςοὺς ἔπηξας'. ὅθεν οὐδ' ἐπαίνου φειςτέον οὐδὲ τιμῆς περὶ ἀνδρὸς ἐχθροῦ δικαίως εὐδοκιμήςαντος. ἔπαινόν τε γὰρ φέρει μείζονα τοῖς ἐπαινοῦςι, καὶ πίςτιν ἔχει πάλιν ἐγκαλῶν, ὡς οὐ τὸν ἄνδρα μιςῶν ἀλλὰ τὴν πρᾶξιν ἀποδοκιμάζων· τὸ δὲ κάλλιςτον καὶ χρηςιμώτατον,
B ἀπωτάτω καθίςταται τοῦ φθονεῖν καὶ φίλοις εὐτυχοῦςι καὶ κατορθοῦςιν οἰκείοις ὁ τοὺς ἐχθροὺς ἐθιςθεὶς ἐπαινεῖν καὶ μὴ δάκνεςθαι μηδὲ βαςκαίνειν εὖ πραττόντων. καίτοι τίς ἄςκηςις ἑτέρα μείζονα ὠφέλειαν ἐνεργάζεται ταῖς ψυχαῖς ἢ διάθεςιν κρείττονα τῆς ἀφαιρούςης τὸ δύςζηλον ἡμῶν καὶ φιλόφθονον; ὥςπερ γὰρ ἐν πολέμῳ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων ἄλλως δὲ φαύλων ἔθους λαβόντα καὶ νόμου δύναμιν οὐκ ἔςτι ῥᾳδίως ἀπώςαςθαι βλαπτομένους, οὕτως ἡ ἔχθρα ςυνειςάγουςα τῷ μίςει φθόνον, ζηλοτυπίαν ἐπιχαιρεκακίαν μνηςικακίαν ἐναπολείπει. πρὸς δὲ τούτοις καὶ
C πανουργία καὶ ἀπάτη καὶ ἐπιβουλή, δοκοῦςα μὴ φαῦλον εἶναι μηδ' ἄδικον πρὸς ἐχθρόν, ἂν ἐγγένηται, παραμένει δυςαπάλλακτος· εἶτα χρῶνται πρὸς τοὺς φίλους ὑπὸ ςυνηθείας, ἂν μὴ φυλάξωνται πρὸς τοὺς ἐχθρούς. εἴπερ οὖν ὀρθῶς ὁ Πυθαγόρας, ἐν ἀλόγοις ζῴοις ἐθίζων ὠμότητος ἀπέχεςθαι καὶ πλεον-

1, 281—282 H. 6, 338—340 R.

1. ἄγαται*: ἀγαπᾷ 3. Bergk. Pind. fr. 100 [88]
27. φίλους*: φίλους αὐτοὶ

εξίας, ὀρνέων τε θήρας παρῃτεῖτο καὶ βόλους ὠνούμενος ἰχθύων ἐκέλευεν ἀφιέναι, καὶ παντὸς ἡμέρου ζῴου φόνον ἀπηγόρευε, πολὺ δήπου σεμνότερόν ἐστιν ἐν διαφοραῖς πρὸς ἀνθρώπους καὶ φιλονεικίαις, γενναῖον ἐχθρὸν ὄντα καὶ δίκαιον καὶ ἀψευδῆ, τὰ μοχθηρὰ D καὶ ἀγεννῆ καὶ πανοῦργα πάθη κολάζειν καὶ ταπεινὰ ποιεῖν, ὅπως ἐν τοῖς πρὸς τοὺς φίλους συμβολαίοις παντάπασιν ἀτρεμῇ καὶ ἀπέχηται τοῦ κακουργεῖν. Σκαῦρος ἐχθρὸς ἦν Δομιτίου καὶ κατήγορος. οἰκέτης οὖν τοῦ Δομιτίου πρὸ τῆς δίκης ἧκε πρὸς αὐτὸν ὡς ἔχων τι μηνῦσαι τῶν λανθανόντων ἐκεῖνον, ὃ δ' οὐκ εἴασεν εἰπεῖν, ἀλλὰ συλλαβὼν τὸν ἄνθρωπον ἀπήγαγε πρὸς τὸν δεσπότην. Κάτωνι δὲ Μουρήναν διώκοντι δημοκοπίας καὶ συνάγοντι τοὺς ἐλέγχους ἐξ ἔθους παρηκολούθουν οἱ τὰ πραττόμενα παραφυλάττοντες. πολλάκις οὖν αὐτὸν ἠρώτων εἴ τι μέλλει σήμερον συνάγειν ἢ πραγματεύεσθαι πρὸς E τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πιστεύοντες ἀπῄεσαν. ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῦ τῆς δόξης ἔχει τεκμήριον μέγιστον· ἀλλὰ μεῖζον καὶ κάλλιον, ὅτι τῷ δικαίῳ χρῆσθαι καὶ πρὸς ἐχθροὺς ἐθισθέντες οὐδέποτε μὴ προσενεχθῶμεν ἀδίκως καὶ πανούργως τοῖς συνήθεσι καὶ φίλοις.

10. ''Ἐπεὶ' δὲ 'πάσαις κορυδαλλίσι χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι' κατὰ τὸν Σιμωνίδην, καὶ πᾶσα φύσις ἀνθρώπου φέρει φιλονικίαν καὶ ζηλοτυπίαν καὶ φθόνον, F 'κενεοφρόνων ἀνδρῶν ἑταῖρον', ὥς φησι Πίν-

1, 282—283 H. 6, 340—341 R.

1. θήρας*: θηρευτὰς 20. κάλλιον Reiskius: κάλλιστον 24. πάσαις*: πάσαισι 25. Σιμωνίδην] Bergk. p. 1141[3] Πίνδαρος] Bergk. fr. 196 (231)

δαρος, οὐ μετρίως ἄν τις ὠφελοῖτο τῶν παθῶν τούτων ποιούμενος εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἀποκαθάρσεις καὶ ἀποστρέφων ὥσπερ ὀχετοὺς πορρωτάτω τῶν ἑταίρων καὶ οἰκείων. καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικε, συνιδὼν πολιτικὸς ἀνὴρ Ὀνομάδημος, ἐν Χίῳ τῆς κρατούσης μερίδος ἐν στάσει γενόμενος, παρῄνει τοῖς ἑταίροις μὴ πάντας
92 ἐξελάσαι τοὺς ἀντιστασιάσαντας, ἀλλ' ὑπολιπέσθαι τινάς, 'ὅπως' ἔφη 'μὴ πρὸς τοὺς φίλους ἀρξώμεθα διαφέρεσθαι, τῶν ἐχθρῶν παντάπασιν ἀπαλλαγέντες'. οὐκοῦν καὶ ἡμῶν καταναλισκόμενα ταῦτα τὰ πάθη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἧττον ἐνοχλήσει τοῖς φίλοις. οὐ γὰρ κεραμεῖ δεῖ κεραμέα φθονεῖν οὐδ' ἀοιδὸν ἀοιδῷ καθ' Ἡσίοδον, οὐδὲ γείτονα ζηλοῦν οὐδ' ἀνεψιὸν οὐδ' ἀδελφὸν 'εἰς ἄφενος σπεύδοντα' καὶ τυγχάνοντα χρηστῶν πραγμάτων. ἀλλ' εἰ μηδεὶς τρόπος ἐστὶν
B ἄλλος ἀπαλλαγῆς ἐρίδων καὶ φθόνων καὶ φιλονικιῶν, ἔθιζε σεαυτὸν δάκνεσθαι τῶν ἐχθρῶν εὐημερούντων, καὶ παρόξυνε καὶ χάραττε τὸ φιλόνικον ἐν ἐκείνοις θηγόμενον. ὥσπερ γὰρ οἱ χαρίεντες γεωργοὶ τὰ ῥόδα καὶ τὰ ἴα βελτίω ποιεῖν νομίζουσι σκόροδα καὶ κρόμμυα παραφυτεύοντες (ἀποκρίνεται γὰρ εἰς ἐκεῖνα πᾶν ὅσον ἔνεστι τῇ τροφῇ δριμὺ καὶ δυσῶδες), οὕτω καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀναλαμβάνων καὶ περιέπων τὸ κακόηθες καὶ βάσκανον, εὐμενέστερόν σε παρέξει τοῖς φίλοις εὖ πράττουσι καὶ ἀλυπότερον. διὸ καὶ τὰς ἁμίλλας πρὸς ἐκείνους ἐστὶ ποιητέον ὑπὲρ δόξης ἢ ἀρχῆς ἢ πορισμῶν δικαίων, μὴ δακνομένους μόνον, ἄν τι πλέον ἡμῶν ἔχωσιν, ἀλλὰ καὶ πάντα παραφυλάττοντας ἐξ
C ὧν πλέον ἔχουσι, καὶ πειρωμένους ὑπερβαλέσθαι ταῖς ἐπιμελείαις καὶ φιλοπονίαις καὶ τῷ σωφρονεῖν καὶ

1, 283—285 H. 6, 341—343 B.

13. Ἡσίοδον] O. et D. 23 24. σε Reiskius

προcέχειν ἑαυτοῖc, ὡc Θεμιcτοκλῆc ἔλεγεν οὐκ ἐᾶν αὐτὸν καθεύδειν τὴν ἐν Μαραθῶνι Μιλτιάδου νίκην. ὁ μὲν γὰρ εὐτυχίᾳ διαφέρειν αὐτοῦ τὸν ἐχθρὸν ἡγούμενος ἐν ἀρχαῖc ἢ cυνηγορίαιc ἢ πολιτείαιc ἢ παρὰ φίλοιc καὶ ἡγεμόcιν ἐκ τοῦ πράττειν τι καὶ ζηλοῦν εἰc τὸ βαcκαίνειν παντάπαcι καὶ ἀθυμεῖν καταδυόμενοc ἀργῷ τῷ φθόνῳ καὶ ἀπράκτῳ cύνεcτιν· ὁ δὲ μὴ τυφλούμενοc περὶ τὸ μιcούμενον ἀλλὰ καὶ βίου καὶ ἤθουc καὶ λόγων καὶ ἔργων γιγνόμενοc θεατὴc δίκαιοc τὰ πλεῖcτα κατόψεται τῶν ζηλουμένων ἐξ D ἐπιμελείαc καὶ προνοίαc καὶ πράξεων χρηcτῶν περιγιγνόμενα τοῖc κεκτημένοιc, καὶ πρὸc ταῦτα cυντείνων ἐπαcκήcει τὸ φιλότιμον αὑτοῦ καὶ φιλόκαλον, τὸ δὲ χαcμῶδεc ἐκκόψει καὶ ῥᾴθυμον.

11. Εἰ δέ τινac οἱ ἐχθροὶ κολακεύοντεc ἢ πανουργοῦντεc ἢ δεκάζοντεc ἢ μιcθαρνοῦντεc αἰcχρὰc καὶ ἀνελευθέρουc δοκοῦcι καρποῦcθαι δυνάμειc ἐν αὐλαῖc ἢ πολιτείαιc, οὐκ ἐνοχλήcουcιν ἡμᾶc ἀλλὰ μᾶλλον εὐφρανοῦcι, τὴν αὑτῶν ἐλευθερίαν καὶ τὸ καθαρὸν τοῦ βίου καὶ ἀνύβριcτον ἀντιτιθένταc. ἅπαc γὰρ ὁ ὑπὲρ γῆc καὶ ὑπὸ γῆc χρυcὸc ἀρετῆc οὐκ ἀντάξιοc E κατὰ Πλάτωνα, καὶ τὸ τοῦ Cόλωνοc ἔχειν ἀεὶ δεῖ πρόχειρον

'ἀλλ' ἡμεῖc αὐτοῖc οὐ διαμειψόμεθα
τῆc ἀρετῆc τὸν πλοῦτον'

οὐδέ γε βοὰc δεδειπνιcμένων θεάτρων οὐδὲ τιμὰc καὶ προεδρίαc παρ' εὐνούχοιc καὶ παλλακαῖc οὐδὲ cατραπείαc βαcιλέων· ζηλωτὸν γὰρ οὐδὲν οὐδὲ καλὸν ἐξ

1, 285—286 H. 6, 343—345 R.

22. Πλάτωνα] Legg. V. p. 728 A Cόλωνοc] Bergk. p. 427[3] 27. οὐδὲ*: καὶ cατραπείαc Reiskius: cατραπείαιc

F αἰϲχροῦ φυόμενον. ἀλλ᾿ ἐπεὶ τυφλοῦται τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, ὥϲ φηϲιν ὁ Πλάτων, καὶ μᾶλλον ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ παρέχουϲιν αἴϲθηϲιν ἀϲχημονοῦντεϲ, δεῖ μήτε τὸ χαῖρον ἐφ᾿ οἷϲ ἁμαρτάνουϲιν ἀργὸν εἶναι, μήτε τὸ λυπούμενον ἐφ᾿ οἷϲ κατορθοῦϲιν, ἀλλ᾿ ἐπιλογίζεϲθαι δι᾿ ἀμφοτέρων ὅπωϲ τὰ μὲν φυλαττόμενοι βελτίονεϲ ὦμεν αὐτῶν, τὰ δὲ μιμούμενοι μὴ χείρονεϲ.

1, 286 H. 6, 345 R

2. Πλάτων] Legg. V. p. 731 E

ΠΕΡΙ ΠΟΛΥΦΙΛΙΑΣ. 93

1. Μένωνα τὸν Θετταλὸν οἰόμενον ἐν λόγοις ἱκανῶς B γεγυμνάσθαι καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους λεγόμενον

'σοφίης ἐπ' ἄκροισι θαμίζειν'

ἠρώτησεν ὁ Σωκράτης τί ἀρετή ἐστιν· ἀποκριναμένου δ' ἰταμῶς ἐκείνου καὶ προχείρως ὅτι καὶ παιδός ἐστιν ἀρετὴ καὶ πρεσβύτου καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ ἄρχοντος καὶ ἰδιώτου καὶ δεσπότου καὶ θεράποντος, 'εὖ γε' εἶπεν ὁ Σωκράτης 'ὅτι μίαν ἀρετὴν αἰτηθεὶς σμῆνος ἀρετῶν κεκίνηκας', οὐ κακῶς τεκμαιρόμενος ὅτι μηδεμίαν εἰδὼς ἀρετὴν ἄνθρωπος πολλὰς ὠνόμαζεν. ἆρ' οὖν οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἄν τις ἐπιχλευάσειεν ὅτι μηδέπω μίαν φιλίαν κεκτημένοι βεβαίως φοβούμεθα C μὴ λάθωμεν εἰς πολυφιλίαν ἐμπεσόντες; σχεδὸν γὰρ οὐδὲν διαφέρομεν ἀνθρώπου κολοβοῦ καὶ τυφλοῦ, φοβουμένου μὴ Βριάρεως ὁ ἑκατόγχειρ καὶ Ἄργος ὁ πανόπτης γένηται. καίτοι τόν γε παρὰ τῷ Μενάν-

1, 287 H. 6, 346—347 R.

4. σοφίης Sextus Empiricus: σοφίας 5. Σωκράτης] Plat. Men. p. 71 E 17. Μενάνδρῳ] Meinek. IV. p. 241

δρῳ νεανίσκον ὑπερφυῶς ἐπαινοῦμεν εἰπόντα θαυμαστὸν ὅσον νομίζειν ‘ἀγαθὸν ἕκαστον’, ἂν ‘ἔχῃ φίλου σκιάν’.

2. Ἐναντιοῦται δὲ μετὰ πολλῶν ἄλλων οὐχ ἥκιστα πρὸς φιλίας κτῆσιν ἡ τῆς πολυφιλίας ὄρεξις, ὥσπερ ἀκολάστων γυναικῶν τῷ πολλάκις καὶ πολλοῖς συμ-
D πλέκεσθαι τῶν πρώτων κρατεῖν μὴ δυναμένοις ἀμελουμένων καὶ ἀπορρεόντων· μᾶλλον δ’ ὥσπερ ὁ τῆς Ὑψιπύλης τρόφιμος εἰς τὸν λειμῶνα καθίσας ἔδρεπεν

‘ἕτερον ἐφ’ ἑτέρῳ αἱρόμενος
ἄγρευμ’ ἀνθέων ἡδομένᾳ ψυχᾷ
τὸ νήπιον ἄπληστον ἔχων’,

οὕτως ἕκαστον ἡμῶν διὰ τὸ φιλόκαινον καὶ ἁψίκορον ὁ πρόσφατος ἀεὶ καὶ ἀνθῶν ἐπάγεται, καὶ μετατίθησι πολλὰς ὁμοῦ καὶ ἀτελεῖς ἀρχὰς πράττοντας φιλίας καὶ συνηθείας, ἔρωτι τοῦ διωκομένου παρερχο-
E μένους τὸ καταλαμβανόμενον. πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ’ ἑστίας ἀρξάμενοι τῆς τοῦ βίου φήμης ἣν ὑπὲρ φίλων βεβαίων ἀπολέλοιπεν ἡμῖν, τὸν μακρὸν καὶ παλαιὸν αἰῶνα μάρτυρα ἅμα τοῦ λόγου καὶ σύμβουλον λάβωμεν, ἐν ᾧ κατὰ ζεῦγος φιλίαι λέγονται Θησεὺς καὶ Πειρίθους, Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος, Ὀρέστης καὶ Πυλάδης, Φιντίας καὶ Δάμων, Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας. σύννομον γὰρ ἡ φιλία ζῷον οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν οὐδὲ κολοιῶδες, καὶ τὸ ἄλλον αὑτὸν ἡγεῖσθαι τὸν φίλον καὶ προσαγορεύειν

‘τὸν ἑταῖρον ‘ἕτερον’ οὐδέν ἐστιν ἢ μέτρῳ’

φιλίας τῇ δυάδι χρωμένων. οὔτε γὰρ δούλους οὔτε

4. ἐναντιοῦται*: αἴτιον 5. πρὸς*: εἰς 10. Nauck. p. 468 12. ἄπληστον p. 661 F: ἄχρηστον 17. τὸ Reiskius: τὸν 21. φιλίαι Stephanus: φιλίας 27. τὸν*

φίλους ἔςτι κτήςαςθαι πολλοὺς ἀπ' ὀλίγου νομίςματος. F τί οὖν νόμιςμα φιλίας; εὔνοια καὶ χάρις μετ' ἀρετῆς, ὧν οὐδὲν ἔχει ςπανιώτερον ἡ φύςις. ὅθεν τὸ ςφόδρα φιλεῖν καὶ φιλεῖςθαι πρὸς πολλοὺς οὐκ ἔςτιν, ἀλλ' ὥςπερ οἱ ποταμοὶ πολλὰς ςχίςεις καὶ κατατομὰς λαμβάνοντες ἀςθενεῖς καὶ λεπτοὶ ῥέουςιν, οὕτω τὸ φιλεῖν ἐν ψυχῇ ςφοδρὸν πεφυκὸς εἰς πολλοὺς μεριζόμενον ἐξαμαυροῦται. διὸ καὶ τῶν ζῴων τὸ φιλότεκνον τοῖς μονοτόκοις ἰςχυρότερον ἐμφύεται, καὶ Ὅμηρος ἀγαπητὸν υἱὸν ὀνομάζει 'μοῦνον τηλύγετον', τοῦτ' ἔςτι τὸν τοῖς μήτ' ἔχουςιν ἕτερον γονεῦςι 94 μήθ' ἕξουςι γεγενημένον.

3. Τὸν δὲ φίλον ἡμεῖς 'μοῦνον' μὲν οὐκ ἀξιοῦμεν εἶναι, μετ' ἄλλου δὲ τηλύγετός τις καὶ ὀψίγονος ἔςτω, τὸν θρυλούμενον ἐκεῖνον χρόνῳ τῶν ἁλῶν ςυγκατεδηδοκὼς μέδιμνον, οὐχ ὥςπερ νῦν πολλοὶ φίλοι λεγόμενοι ςυμπιόντες ἅπαξ ἢ ςυςφαιρίςαντες ἢ ςυγκυβεύςαντες ἢ ςυγκαταλύςαντες ἐκ πανδοκείου καὶ παλαίςτρας καὶ ἀγορᾶς φιλίαν ςυλλέγουςιν. ἐν δὲ ταῖς τῶν πλουςίων καὶ ἡγεμονικῶν οἰκίαις πολὺν ὄχλον καὶ θόρυβον B ἀςπαζομένων καὶ δεξιουμένων καὶ δορυφορούντων ὁρῶντες εὐδαιμονίζουςι τοὺς πολυφίλους. καίτοι πλείονάς γε μυίας ἐν τοῖς ὀπτανίοις αὐτῶν ὁρῶςιν. ἀλλ' οὔθ' αὗται τῆς λιχνείας οὔτ' ἐκεῖνοι τῆς χρείας ἐπιλιπούςης παραμένουςιν. ἐπεὶ δ' ἡ ἀληθινὴ φιλία τρία ζητεῖ μάλιςτα, τὴν ἀρετὴν ὡς καλόν, καὶ τὴν ςυνήθειαν ὡς ἡδύ, καὶ τὴν χρείαν ὡς ἀναγκαῖον (δεῖ γὰρ ἀποδέξαςθαι κρίναντα καὶ χαίρειν ςυνόντα καὶ χρῆςθαι δεόμενον, ἃ πάντα πρὸς τὴν πολυφιλίαν ὑπεναντιοῦται, καὶ μάλιςτά πως τὸ κυριώτατον ἡ κρίςις),

10. Ὅμηρος] Ι 498. π 19 11. μήτ'*: μή

σκεπτέον πρῶτον εἰ δύνατόν ἐστιν ἐν βραχεῖ χρόνῳ C δοκιμάσαι χορευτὰς συγχορευσομένους, ἐρέτας δμορροθήσοντας, οἰκέτας χρημάτων ἐπιτρόπους ἢ τέκνων παιδαγωγοὺς ἐσομένους, μήτι γε φίλους πολλοὺς εἰς ἀγῶνα πάσης τύχης συναποδυσομένους, ὧν ἕκαστος αὐτός θ' αὑτόν

'πράττων εὖ τίθησιν εἰς μέσον,
τοῦ δυστυχοῦς τε λαγχάνων οὐκ ἄχθεται'.

οὔτε ναῦς ἐπὶ τοσούτους ἕλκεται χειμῶνας εἰς θάλατταν, οὔτε χωρίοις θριγκοὺς καὶ λιμέσι προσβάλλουσιν ἕρκη καὶ χώματα τηλικούτους προσδεχόμενοι κινδύ-
D νους καὶ τοσούτους, ὅσων ἐπαγγέλλεται φιλία καταφυγὴν καὶ βοήθειαν, ὀρθῶς καὶ βεβαίως ἐξετασθεῖσα. τῶν δ' ἀνεξετάστως παραρρυέντων ὥσπερ νομισμάτων ἀδοκίμων ἐλεγχομένων

'οἱ μὲν ἐστερημένοι
χαίρουσιν, οἱ δ' ἔχοντες εὔχονται φυγεῖν'.

ἔστι δὲ τοῦτο χαλεπὸν καὶ οὐ ῥᾴδιον, τὸ φυγεῖν ἢ ἀποθέσθαι δυσαρεστουμένην φιλίαν. ἀλλ' ὥσπερ σιτίον βλαβερὸν καὶ δυσχεραινόμενον οὔτε κατέχειν οἷόν τε μὴ λυποῦν καὶ διαφθεῖρον οὔτ' ἐκβάλλειν οἷον εἰσῆλθεν ἀλλ' εἰδεχθὲς καὶ συμπεφυρμένον καὶ ἀλλόκοτον, οὕτω φίλος πονηρὸς ἢ σύνεστι λυπῶν καὶ λυμαινόμενος, ἢ βίᾳ μετ' ἔχθρας καὶ δυσμενείας ὥσπερ χολή τις ἐξέπεσε.

E 4. Διὸ δεῖ μὴ ῥᾳδίως προσδέχεσθαι μηδὲ κολλᾶσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσι μηδὲ φιλεῖν τοὺς διώκον-

1, 291—292 H. 6, 352—355 R.

1. σκεπτέον*: σκεπτέον δὲ 7. Nauck. p. 697 10. περιβάλλουσιν*? 16. Nauck. p. 215 23. λυμαινόμενος*: λυπούμενος

τας, ἀλλὰ τοὺς ἀξίους φιλίας διώκειν. οὐ γὰρ αἱρετέον πάντως τὸ ῥᾳδίως ἁλισκόμενον. καὶ γὰρ ἀπαρίνην καὶ βάτον ἐπιλαμβανομένην ὑπερβάντες καὶ διωσάμενοι βαδίζομεν ἐπὶ τὴν ἐλάαν καὶ τὴν ἄμπελον. οὕτω δεῖ μὴ τὸν εὐχερῶς περιπλεκόμενον ποιεῖσθαι συνήθη, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις σπουδῆς καὶ ὠφελίμοις αὐτοὺς περιπλέκεσθαι δοκιμάσαντας.

5. Ὥσπερ οὖν ὁ Ζεῦξις αἰτιωμένων αὐτὸν τινῶν F ὅτι ζωγραφεῖ βραδέως, 'ὁμολογῶ' εἶπεν 'ἐν πολλῷ χρόνῳ γράφειν, καὶ γὰρ εἰς πολύν', οὕτω φιλίαν δεῖ καὶ συνήθειαν σῴζειν παραλαβόντας ἐν πολλῷ κριθεῖσαν. ἆρ' οὖν κρῖναι μὲν οὐκ ἔστι πολλοὺς φίλους ῥᾴδιον, συνεῖναι δὲ πολλοῖς ὁμοῦ ῥᾴδιον, ἢ καὶ τοῦτο ἀδύνατον; καὶ μὴν ἀπόλαυσίς ἐστιν ἡ συνήθεια τῆς φιλίας, καὶ τὸ ἥδιστον ἐν τῷ συνεῖναι καὶ συνδιημερεύειν·

'οὐ μὲν γὰρ ζωοί γε φίλων ἀπάνευθεν ἑταίρων
βουλὰς ἑζόμενοι βουλεύσομεν'.

καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ Μενέλαος 95

'οὐδέ κεν ἄλλο
ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρίν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψε'.

τοὐναντίον οὖν ἔοικεν ἡ καλουμένη πολυφιλία ποιεῖν. ἡ μὲν γὰρ συνάγει καὶ συνίστησι καὶ συνέχει καταπυκνοῦσα ταῖς ὁμιλίαις καὶ φιλοφροσύναις

'ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐγόμφωσεν καὶ ἔπηξε'

1, 292—293 H. 6, 355—357 R.

5. δεῖ W: ἀεὶ 6. συνήθη*: συνήθη καλόν 7. δοκιμάσαντας Reiskius: δοκιμάζοντας 17. Homer. Ψ 78 20. Id. δ 179

B κατ' Ἐμπεδοκλέα (τοιαύτην γὰρ ἡ φιλία βούλεται ποιεῖν ἑνότητα καὶ σύμπηξιν), ἡ δὲ πολυφιλία διίστησι καὶ ἀποσπᾷ καὶ ἀποστρέφει, τῷ μετακαλεῖν καὶ μεταφέρειν ἄλλοτε πρὸς ἄλλον οὐκ ἐῶσα κρᾶσιν οὐδὲ κόλλησιν εὐνοίας ἐν τῇ συνηθείᾳ περιχυθείσῃ καὶ παγείσῃ γενέσθαι. τοῦτο δ' εὐθὺς ὑποβάλλει καὶ τὴν περὶ τὰς ὑπουργίας ἀνωμαλίαν καὶ δυσκολίαν· τὰ γὰρ εὔχρηστα τῆς φιλίας δύσχρηστα γίγνεται διὰ τὴν πολυφιλίαν.

'ἄλλον τρόπον' γὰρ 'ἄλλων ἐγείρει φροντὶς ἀνθρώπων'·

οὔτε γὰρ αἱ φύσεις ἡμῶν ἐπὶ ταὐτὰ ταῖς ὁρμαῖς ῥέπουσιν, οὔτε τύχαις ὁμοτρόποις ἀεὶ σύνεσμεν· οἵ τε C τῶν πράξεων καιροὶ καθάπερ τὰ πνεύματα τοὺς μὲν φέρουσι τοῖς δ' ἀντιπίπτουσι.

6. Καίτοι κἂν πάντες ἅμα τῶν αὐτῶν οἱ φίλοι δέωνται, χαλεπὸν ἐξαρκέσαι πᾶσι βουλευομένοις ἢ πολιτευομένοις ἢ φιλοτιμουμένοις ἢ ὑποδεχομένοις. ἂν δ' ἑνὶ καιρῷ διαφόροις πράγμασι καὶ πάθεσι προστυγχάνοντες ὁμοῦ παρακαλῶσιν ὁ μὲν πλέων συναποδημεῖν, ὁ δὲ κρινόμενος συνδικεῖν, ὁ δὲ κρίνων συνδικάζειν, ὁ δὲ πιπράσκων ἢ ἀγοράζων συνδιοικεῖν, ὁ δὲ γαμῶν συνθύειν, ὁ δὲ θάπτων συμπενθεῖν,

'πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμῃ,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων'

D ἡ πολυφιλία, πᾶσι μὲν ἀμήχανον παρεῖναι, μηδενὶ δ' ἄτοπον, ἑνὶ δ' ὑπουργοῦντα προσκρούειν πολλοῖς ἀνιαρόν·

1, 293—294 H. 6, 357—358 R.

7. δυσκολίαν Emperius: δυσωπίαν 10. Bergk. p. 1344[3]
24. Soph. O. R. 4

'οὐδεὶς γὰρ ἀγαπῶν αὐτὸς ἀμελεῖθ' ἡδέως'. καίτοι τὰς ἀμελείας καὶ ῥᾳθυμίας τῶν φίλων πρᾳότερον φέρουσι, καὶ τὰς τοιαύτας ἀπολογίας ἀμηνίτως δέχονται παρ' αὐτῶν 'ἐξελαθόμην' 'ἠγνόηκα'. ὁ δὲ λέγων 'οὐ παρέστην σοι δίκην ἔχοντι, παριστάμην γὰρ ἑτέρῳ φίλῳ', καὶ 'πυρέττοντά σε οὐκ εἶδον, τῷ δεῖνι γὰρ φίλους ἑστιῶντι συνησχολούμην' αἰτίαν τῆς ἀμελείας τὴν ἑτέρων ἐπιμέλειαν ποιούμενος οὐ λύει τὴν μέμψιν, ἀλλὰ προσεπιβάλλει ζηλοτυπίαν. ἀλλ' E οἱ πολλοὶ τὰς πολυφιλίας ἃ δύνανται παρέχειν μόνον ὡς ἔοικε σκοποῦσιν, ἃ δ' ἀνταπαιτοῦσι παρορῶσι, καὶ οὐ μνημονεύουσιν ὅτι δεῖ τὸν πολλοῖς εἰς ἃ δεῖται χρώμενον πολλοῖς δεομένοις ἀνθυπουργεῖν. ὥσπερ οὖν ὁ Βριάρεως ἑκατὸν χερσὶν εἰς πεντήκοντα φορῶν γαστέρας οὐδὲν ἡμῶν πλέον εἶχε τῶν ἀπὸ δυοῖν χεροῖν μίαν κοιλίαν διοικούντων, οὕτως ἐν τῷ πολλοῖς φίλοις χρῆσθαι καὶ τὸ λειτουργεῖν πολλοῖς ἔνεστι καὶ τὸ συναγωνιᾶν καὶ τὸ συνασχολεῖσθαι καὶ τὸ συγκάμνειν. οὐ γὰρ Εὐριπίδῃ πειστέον λέγοντι

'χρῆν γὰρ μετρίας εἰς ἀλλήλους
φιλίας θνητοὺς ἀνακίρνασθαι
καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς, F
εὔλυτα δ' εἶναι στέργηθρα φρενῶν,
ἀπό τ' ὤσασθαι καὶ ξυντεῖναι',

καθάπερ πόδα νεὼς ἐνδιδόντι καὶ προσάγοντι ταῖς χρείαις τὴν φιλίαν. ἀλλὰ τοῦτο μέν, ὦ Εὐριπίδη, μεταθῶμεν ἐπὶ τὰς ἔχθρας, καὶ κελεύωμεν μετρίας

1. Meinek. IV. p. 282 16. ἐν τῷ πολλοῖς φίλοις χρῆσθαι Halmius: ἐν τοῖς φίλοις χρήσιμον 18. τὸ συγκάμνειν*: συγκάμνειν 20. μετρίας — φιλίας* (Hippol. 253): μετρίαν — φιλίαν 23. στέργηθρα*: θέλγητρα

ποιεῖcθαι τὰc διαφορὰc καὶ μὴ πρὸc ἄκρον μυελὸν
ψυχῆc, εὔλυτα δ' εἶναι μίcη καὶ ὀργὰc καὶ μεμψι-
μοιρίαc καὶ ὑπονοίαc· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἡμῖν παραί-
96 νει τὸ Πυθαγορικὸν 'μὴ πολλοῖc ἐμβάλλειν δεξιάν',
τοῦτ' ἔcτι μὴ πολλοὺc ποιεῖcθαι φίλουc μηδὲ πολύ-
κοινον μηδὲ πάνδημον ἀcπάζεcθαι φιλίαν καὶ πρὸc
ἐναντίην ἢ μετὰ πολλῶν παθῶν εἰcιοῦcαν, ὧν τὸ
μὲν cυναγωνιᾶν καὶ cυνάχθεcθαι καὶ cυμπονεῖν καὶ
cυγκινδυνεύειν πάνυ δύcοιcτον τοῖc ἐλευθέροιc καὶ
γενναίοιc ἐcτί. τὸ δὲ τοῦ cοφοῦ Χίλωνοc ἀληθέc,
ὃc πρὸc τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἐχθρόν 'ἔοικαc'
ἔφη 'cὺ μηδὲ φίλον ἔχειν'. αἱ γὰρ ἔχθραι ταῖc
φιλίαιc εὐθὺc ἐπακολουθοῦcι καὶ cυμπλέκονται, ἐπεί-
B περ (7) οὐκ ἔcτι φίλον μὴ cυναδικεῖcθαι μηδὲ cυνα-
δοξεῖν μηδὲ cυναπεχθάνεcθαι· οἱ γὰρ ἐχθροὶ τὸν φί-
λον εὐθὺc ὑφορῶνταί τε καὶ μιcοῦcιν, οἱ δὲ φίλοι
πολλάκιc φθονοῦcί τε καὶ ζηλοτυποῦcι καὶ περιcπῶ-
cιν. ὥcπερ οὖν ὁ τῷ Τιμηcίᾳ περὶ τῆc ἀποικίαc δο-
θεὶc χρηcμὸc προηγόρευcε

'cμῆνα μελιccάων τάχα τοι καὶ cφῆκεc ἔcονται',

οὕτωc οἱ φίλων ζητοῦντεc ἑcμὸν ἔλαθον ἐχθρῶν
cφηκίαιc περιπεcόντεc. καὶ οὐκ ἴcον ἄγει cταθμὸν
ἐχθροῦ μνηcικακία καὶ φίλου χάριc. ὅρα δὲ τοὺc Φι-
C λώτου καὶ Παρμενίωνοc φίλουc καὶ οἰκείουc ἃ διέ-
θηκεν Ἀλέξανδροc, ἃ τοὺc Δίωνοc Διονύcιοc καὶ
τοὺc Πλαύτου Νέρων καὶ τοὺc Cηιανοῦ Τιβέριοc cτρε-
βλοῦντεc καὶ ἀποκτιννύοντεc. ὡc γὰρ τὸν Κρέοντα
τῆc θυγατρὸc οὐδὲν ὁ χρυcὸc οὐδ' ὁ πέπλοc ὠφέ-
λει, τὸ δὲ πῦρ ἀναφθὲν αἰφνιδίωc προcδραμόντα καὶ

1, 295—297 H. 6, 360—362 R.

25. Διονύcιοc καὶ*: διονύcιοc

περιπτύξαντα κατέκαυσε καὶ συναπώλεσεν, οὕτως ἔνιοι τῶν φίλων οὐδὲν ἀπολαύσαντες εὐτυχούντων συναπόλλυνται δυστυχοῦσι. καὶ τοῦτο μάλιστα πάσχουσιν οἱ φιλόσοφοι καὶ χαρίεντες, ὡς Θησεὺς τῷ Πειρίθῳ κολαζομένῳ καὶ δεδεμένῳ

'αἰδοῦς ἀχαλκεύτοις συνέζευκται πέδαις',

ἐν δὲ τῷ λοιμῷ φησιν ὁ Θουκυδίδης τοὺς ἀρετῆς D μάλιστα μεταποιουμένους συναπόλλυσθαι τοῖς φίλοις νοσοῦσιν· ἠφείδουν γὰρ σφῶν αὐτῶν ἰόντες παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους.

8. Ὅθεν τῆς ἀρετῆς ἀφειδεῖν οὐ προσῆκον ἄλλοτ' ἄλλοις συνδοῦντας αὐτὴν καὶ συμπλέκοντας, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τὴν αὐτῆς κοινωνίαν φυλάττειν, τοῦτ' ἔστι τοῖς ὁμοίως φιλεῖν καὶ κοινωνεῖν δυναμένοις. καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάντων μέγιστόν ἐστιν ἐναντίωμα πρὸς τὴν πολυφιλίαν, ὅτι τῇ φιλίᾳ γένεσις δι' ὁμοιότητός ἐστιν. ὅπου γὰρ καὶ τὰ ἄψυχα τὰς μίξεις πρὸς τὰ ἀνόμοια ποιεῖται μετὰ βίας ἀναγκαζόμενα καὶ ὀκλάζει καὶ ἀγανακτεῖ φεύγοντα ἀπ' E ἀλλήλων, τοῖς δὲ συγγενέσι καὶ οἰκείοις ὁμοιοπαθεῖ κεραννύμενα καὶ προσίεται τὴν κοινωνίαν λείως καὶ μετ' εὐμενείας, πῶς οἷόν τε φιλίαν ἤθεσι διαφόροις ἐγγενέσθαι καὶ πάθεσιν ἀνομοίοις καὶ βίοις ἑτέρας προαιρέσεις ἔχουσιν; ἡ μὲν γὰρ περὶ ψαλμοὺς καὶ φόρμιγγας ἁρμονία δι' ἀντιφώνων ἔχει τὸ σύμφωνον, ὀξύτησι καὶ βαρύτησιν ἁμωσγέπως ὁμοιότητος

6. αἰδοῦς*: πέδαις ἀχαλκεύτοις συνέζευκται Stephanus: ἀχαλκεύτοισιν ἔζευκται πέδαις*: πόδας 7. Θουκυδίδης] II 51 11. ὅθεν*: ὅθεν οὕτως 17. ἄψυχα] ἄλογα W 20. ὁμοιοπαθεῖ W: ὁμοπαθεῖ

ἐγγιγνομένης· τῆς δὲ φιλικῆς συμφωνίας ταύτης καὶ ἁρμονίας οὐδὲν ἀνόμοιον οὐδ' ἀνώμαλον οὐδ' ἄνισον εἶναι δεῖ μέρος, ἀλλ' ἐξ ἁπάντων ὁμοίως ἐχόν-
F των ὁμολογεῖν καὶ ὁμοβουλεῖν καὶ ὁμοδοξεῖν καὶ συνομοπαθεῖν, ὥσπερ μιᾶς ψυχῆς ἐν πλείοσι διῃρημένης σώμασι.

9. Τίς οὖν ἐστιν οὕτως ἀνεπίμονος καὶ μετάβολος καὶ παντοδαπὸς ἄνθρωπος, ὥστε πολλοῖς ἑαυτὸν ἐξομοιοῦν καὶ προσαρμόττειν καὶ μὴ καταγελᾶν τοῦ Θεόγνιδος παραινοῦντος

'πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ,
τῇ περ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη;'

καίτοι τοῦ πολύποδος αἱ μεταβολαὶ βάθος οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν γίγνονται τὴν ἐπιφάνειαν, στυ-
97 φότητι καὶ μανότητι τὰς ἀπορροὰς τῶν πλησιαζόντων ἀναλαμβάνουσαν· αἱ δὲ φιλίαι τὰ ἤθη ζητοῦσι συνεξομοιοῦν, καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς διαθέσεις. Πρωτέως τινὸς οὐκ εὐτυχοῦς οὐδὲ πάνυ χρηστοῦ τὸ ἔργον, ἀλλ' ὑπὸ γοητείας ἑαυτὸν εἰς ἕτερον εἶδος ἐξ ἑτέρου μεταλλάττοντος ἐν ταὐτῷ πολλάκις, φιλολόγοις συναναγιγνώσκοντος καὶ παλαισταῖς συγκονιομένου καὶ φιλοθήροις συγκυνηγετοῦντος καὶ φιλοπόταις συμμεθυσκομένου καὶ πολιτικοῖς συναρχαιρεσιάζοντος, ἰδίαν ἤθους ἑστίαν οὐκ ἔχοντος. ὡς δὲ τὴν ἀσχημάτιστον οἱ φυσικοὶ
B καὶ ἀχρώματον οὐσίαν καὶ ὕλην λέγουσιν ὑποκειμένην καὶ τρεπομένην ὑφ' αὑτῆς νῦν μὲν φλέγεσθαι νῦν δ' ἐξυγραίνεσθαι, τοτὲ δ' ἐξαεροῦσθαι πήγνυσθαι

1, 298—299 H. 6, 364—366 R.

7. ἀνεπίμονος*: ἐπίπονος 11. Bergk. p. 500[3]

δ᾽ αὖθιϲ, οὕτωϲ ἄρα τῇ πολυφιλίᾳ ψυχὴν ὑποκεῖϲθαι δεήϲει, πολυπαθῆ καὶ πολύτροπον καὶ ὑγρὰν καὶ ῥᾳδίαν μεταβάλλειν. ἀλλ᾽ ἡ φιλία ϲτάϲιμόν τι ζητεῖ καὶ βέβαιον ἦθοϲ καὶ ἀμετάπτωτον ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ ϲυνηθείᾳ. διὸ καὶ ϲπάνιον καὶ δυϲεύρετόν ἐϲτι φίλοϲ βέβαιοϲ.

1, 299 H. 6, 366 R.

C

ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ.

---

1. ‘Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ’, οὐκ εὐβουλία’.
πότερον οὐδὲ δικαιοσύνη τὰ θνητῶν πράγματα οὐδ’ ἰσό-
της οὐδὲ σωφροσύνη οὐδὲ κοσμιότης, ἀλλ’ ἐκ τύχης
μὲν καὶ διὰ τύχην Ἀριστείδης ἐνεκαρτέρησε τῇ πενίᾳ,
D πολλῶν χρημάτων κύριος γενέσθαι δυνάμενος, καὶ
Σκιπίων Καρχηδόνα ἑλὼν οὐδὲν οὔτ’ ἔλαβεν οὔτ’
εἶδε τῶν λαφύρων, ἐκ τύχης δὲ καὶ διὰ τύχην Φιλο-
κράτης λαβὼν χρυσίον παρὰ Φιλίππου ‘πόρνας καὶ
ἰχθῦς ἠγόραζε’, καὶ Λασθένης καὶ Εὐθυκράτης ἀπώ-
λεσαν Ὄλυνθον, ‘τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰ-
σχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν;’ ἀπὸ τύχης δ’ ὁ μὲν Φι-
λίππου Ἀλέξανδρος αὐτός τε τῶν αἰχμαλώτων ἀπεί-
χετο γυναικῶν καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκόλαζεν, ὁ δὲ
Πριάμου δαίμονι κακῷ καὶ τύχῃ χρησάμενος συνεκοι-
μᾶτο τῇ τοῦ ξένου γυναικί, καὶ λαβὼν αὐτὴν ἐνέ-
E πλησε πολέμου καὶ κακῶν τὰς δύο ἠπείρους; εἰ γὰρ
ταῦτα γίγνεται διὰ τύχην, τί κωλύει καὶ τὰς γαλᾶς
καὶ τοὺς τράγους καὶ τοὺς πιθήκους συνέχεσθαι φά-
ναι διὰ τύχην ταῖς λιχνείαις καὶ ταῖς ἀκρασίαις καὶ
ταῖς βωμολοχίαις;

1, 300—301 H. 6, 367—368 R.

1. Nauck. p. 607 15. ἐνέπλησε*: ἐνέπλησέ τε
19. ταῖς βωμολοχίαις*: βωμολοχίαις

2. Εἰ δ' ἔστι σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία, πῶς λόγον ἔχει μὴ εἶναι φρόνησιν; εἰ δὲ φρόνησις, πῶς εὐβουλίαν μὴ εἶναι; ἡ γὰρ σωφροσύνη φρόνησίς τίς ἐστιν ὥς λέγουσι, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς φρονήσεως δεῖται παρούσης, μᾶλλον δὲ τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν φρόνησιν ἐν μὲν ἡδοναῖς ἀγαθοὺς παρεχομένην ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην καλοῦμεν, ἐν δὲ κινδύνοις καὶ πόνοις καρτερίαν καὶ ἀνδραγαθίαν, ἐν δὲ κοινωνήμασι καὶ πολιτείαις εὐνομίαν καὶ δικαιοσύνην. ὅθεν εἰ τὰ τῆς εὐβουλίας ἔργα τῆς τύχης δι- F
καιοῦμεν εἶναι, ἔστω τύχης καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὰ τῆς σωφροσύνης, καὶ νὴ Δία τὸ κλέπτειν τύχης ἔστω καὶ τὸ βαλαντιοτομεῖν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν, καὶ μεθέμενοι τῶν οἰκείων λογισμῶν εἰς τὴν τύχην ἑαυτοὺς ἀφῶμεν ὥσπερ ὑπὸ πνεύματος πολλοῦ κονιορτὸν ἢ συρφετὸν ἐλαυνομένους καὶ διαφερομένους. εὐβουλίας τοίνυν μὴ οὔσης οὐδὲ βουλὴν εἰκὸς εἶναι περὶ πραγμάτων οὐδὲ σκέψιν οὐδὲ ζήτησιν τοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ ἐλήρησεν εἰπὼν ὁ Σοφοκλῆς ὅτι

'πᾶν τὸ ζητούμενον 98
ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον'·

καὶ πάλιν αὖ τὰ πράγματα διαιρῶν

'τὰ μὲν διδακτὰ μανθάνω, τὰ δ' εὑρετὰ
ζητῶ, τὰ δ' εὐκτὰ παρὰ θεῶν ᾐτησάμην'.

τί γὰρ εὑρετὸν ἢ τί μαθητόν ἐστιν ἀνθρώποις, εἰ πάντα περαίνεται κατὰ τύχην; ποῖον δ' οὐκ ἀναιρεῖται βουλευτήριον πόλεως ἢ ποῖον οὐ καταλύεται συνέδριον βασιλέως, εἰ ὑπὸ τῇ τύχῃ πάντα ἐστίν, ἣν τυφλὴν λοιδοροῦμεν, ὡς τυφλοὶ περιπίπτοντες αὐτῇ;

1, 301—302 H. 6, 368—370 R.

2. δὲ* 16. καὶ W: ἢ 19. Σοφοκλῆς] O. R. 110
23. Nauck. p. 243

B τί δ' οὐ μέλλομεν, ὅταν ὥϲπερ ὄμματα τὴν εὐβουλίαν ἐκκόψαντεϲ αὐτῶν τοῦ βίου τυφλὴν χειραγωγὸν λαμβάνωμεν;

3. Καίτοι φέρε λέγειν τινὰ ἡμῶν ὡϲ τύχη τὰ τῶν βλεπόντων πράγματα, οὐκ ὄψιϲ οὐδ' 'ὄμματα φωϲφόρα', φηϲὶν ὁ Πλάτων, καὶ τύχη τὰ τῶν ἀκουόντων, οὐ δύναμιϲ ἀντιληπτικὴ πληγῆϲ ἀέροϲ δι' ὠτὸϲ καὶ ἐγκεφάλου προϲφερομένηϲ· καλὸν δ', ὡϲ ἔοικεν, εὐλαβεῖϲθαι τὴν αἴϲθηϲιν. ἀλλὰ μὴν τὴν ὄψιν καὶ ἀκοὴν καὶ γεῦϲιν καὶ ὄϲφρηϲιν καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ ϲώματοϲ καὶ τὰϲ δυνάμειϲ αὐτῶν ὑπηρεϲίαν εὐ-
C βουλίαϲ καὶ φρονήϲεωϲ ἡ φύϲιϲ ἤνεγκεν ἡμῖν, καὶ 'νοῦϲ ὁρῇ καὶ νοῦϲ ἀκούει, τἄλλα' δὲ 'κωφὰ καὶ τυφλά'. καὶ ὥϲπερ ἡλίου μὴ ὄντοϲ ἕνεκα τῶν ἄλλων ἄϲτρων εὐφρόνην ἂν ἤγομεν, ὥϲ φηϲιν Ἡράκλειτοϲ, οὕτωϲ ἕνεκα τῶν αἰϲθήϲεων, εἰ μὴ νοῦν μηδὲ λόγον ὁ ἄνθρωποϲ ἔϲχεν, οὐδὲν ἂν διέφερε τῷ βίῳ τῶν θηρίων. νῦν δ' οὐκ ἀπὸ τύχηϲ οὐδ' αὐτομάτωϲ περίεϲμεν αὐτῶν καὶ κρατοῦμεν, ἀλλ' ὁ Προμηθεύϲ, τοῦτ' ἔϲτιν ὁ λογιϲμὸϲ αἴτιοϲ

ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάϲ
δοὺϲ ἀντίδωρα καὶ πόνων ἐκδέκτορα

D κατ' Αἰϲχύλον. ἐπεὶ τύχῃ γε καὶ φύϲει γενέϲεωϲ ἀμείνονι τὰ πλεῖϲτα τῶν ἀλόγων κέχρηται. τὰ μὲν γὰρ ὥπλιϲται κέραϲι καὶ ὀδοῦϲι καὶ κέντροιϲ, 'αὐτὰρ ἐχίνοιϲ' φηϲὶν Ἐμπεδοκλῆϲ

'ὀξυβελεῖϲ χαῖται νώτοιϲ ἐπιπεφρίκαϲι',

τὰ δ' ὑποδέδεται καὶ ἠμφίεϲται φολίϲι καὶ λάχναιϲ

1, 302—304 H. 6, 370—371 R.

6. Πλάτων] Tim. p. 45 B 11. καὶ τὰϲ δυνάμειϲ Reiskius: δυνάμεωϲ 21. Nauck. p. 50 24. ἀμείνονί Reiskius: ἄμεινον 26. ἐχίνοιϲ Stephanus: ἐχῖνοϲ

καὶ χηλαῖς καὶ ὁπλαῖς ἀποκρότοις· μόνος δ' ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Πλάτωνα 'γυμνὸς καὶ ἄοπλος καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄστρωτος' ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπολέλειπται.

'ἀλλ' ἓν διδοῦσα πάντα μαλθάσσει τάδε',

τὸν λογισμὸν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πρόνοιαν. E

'ἦ βραχὺ μὲν σθένος ἀνέρος· ἀλλά
ποικιλίᾳ πραπίδων
δεινὰ μὲν φῦλα πόντου
χθονίων τ' ἀερίων τε
δάμναται βουλεύματα'.

κουφότατον ἵπποι καὶ ὠκύτατον, ἀνθρώπῳ δὲ θέουσι· μάχιμον κύων καὶ θυμοειδές, ἀλλ' ἄνθρωπον φυλάττει· ἥδύτατον ἰχθὺς καὶ πολύσαρκον ὗς, ἀνθρώπῳ δὲ τροφὴ καὶ ὄψον ἐστί. τί μεῖζον ἐλέφαντος ἢ φοβερώτερον ἰδεῖν; ἀλλὰ καὶ οὗτος παίγνιον γέγονεν ἀνθρώπου καὶ θέαμα πανηγυρικόν, ὀρχήσεις τε μανθάνει καὶ χορείας καὶ προσκυνήσεις, οὐκ ἀχρήστως τῶν τοιούτων παρεισαγομένων, ἀλλ' ἵνα μανθάνωμεν ποῖ F τὸν ἄνθρωπον ἡ φρόνησις αἴρει καὶ τίνων ὑπεράνω ποιεῖ, καὶ πῶς κρατεῖ πάντων καὶ περίεστιν.

'οὐ γὰρ πυγμάχοι εἰμὲν ἀμύμονες οὐδὲ παλαισταί,
οὐδὲ ποσὶ κραιπνῶς θέομεν',

ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ἀτυχέστεροι τῶν θηρίων ἐσμέν· ἐμπειρίᾳ δὲ καὶ μνήμῃ καὶ σοφίᾳ καὶ τέχνῃ κατ' Ἀναξαγόραν σφῶν τ' αὐτῶν χρώμεθα καὶ βλίττομεν

1, 304—306 H. 6, 371—373 R.

2. Πλάτωνα] Protag. p. 321 C 5. Nauck. p. 300 7. Id. p. 295 9. φῦλα ex p. 959 D 14. ἀνθρώπῳ*: ἀνθρώποις 16. οὗτος Reiskius: τοῦτο 19. ποῖ*: ποῦ 22. Homer. Θ 246

καὶ ἀμέλγομεν καὶ φέρομεν καὶ ἄγομεν cυλλαμβάνοντες, ὥcτ' ἐνταῦθα μηδὲν τῆc τύχηc ἀλλὰ πάντα τῆc εὐβουλίαc εἶναι.

99 4. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ τεκτόνων δήπου πράγματα θνητῶν ἐcτι, καὶ τὰ χαλκοτύπων καὶ οἰκοδόμων καὶ ἀνδριαντοποιῶν, ἐν οἷc οὐδὲν αὐτομάτωc οὐδ' ὡc ἔτυχε κατορθούμενον ὁρῶμεν. ὅτι γὰρ ʽβραχεῖα cοφῷ τύχη παρεμπίπτει, τὰ δὲ' πλεῖcτα καὶ ʽμέγιcτα' τῶν ἔργων αἱ τέχναι cυντελοῦcι δι' αὐτῶν, καὶ οὗτοc ὑποδεδήλωκε

ʽβᾶτ' εἰc ὁδὸν δὴ πᾶc ὁ χειρῶναξ λεώc,
οἳ τὴν Διὸc γοργῶπιν Ἐργάνην cτατοῖc
λίκνοιcι προcτρέπεcθε'·

B τὴν γὰρ Ἐργάνην αἱ τέχναι πάρεδρον οὐ τὴν Τύχην ἔχουcιν. Νεάλκη μέντοι φαcὶν ἵππον ζωγραφοῦντα τοῖc μὲν ἄλλοιc κατορθοῦν εἴδεcι καὶ χρώμαcι, τοῦ δ' ἀφροῦ τὴν περὶ τῷ χαλινῷ κοπτομένην χαυνότητα καὶ τὸ cυνεκπῖπτον ἆcθμα μὴ κατορθοῦντα γράφειν τε πολλάκιc καὶ ἐξαλείφειν, τέλοc δ' ὑπ' ὀργῆc προcβαλεῖν τῷ πίνακι τὸν cπόγγον ὥcπερ εἶχε τῶν φαρμάκων ἀνάπλεων, τὸν δὲ προcπεcόντα θαυμαcτῶc ἐναπομάξαι καὶ ποιῆcαι τὸ δέον. τοῦτο ἔντεχνον τύχηc μόνον ἱcτορεῖται. κανόcι δὲ καὶ cταθμοῖc καὶ μέτροιc καὶ ἀριθμοῖc πανταχοῦ χρῶνται, ἵνα μηδαμοῦ
C τὸ εἰκῇ καὶ ὡc ἔτυχε τοῖc ἔργοιc ἐγγένηται. καὶ μὴν αἱ τέχναι μικραί τινεc εἶναι λέγονται φρονήcειc, μᾶλλον δ' ἀπορροαὶ φρονήcεωc καὶ ἀποτρίμματα ἐνδιεcπαρμένα ταῖc χρείαιc ταῖc περὶ τὸν βίον, ὥcπερ

1, 306—308 H. 6, 373—375 R.

7. βραχεῖα] Epicurus ap. Diog. L. X 144 11. Nauck. p. 248 14. Ἐργάνην*: ἐργάνην καὶ τὴν ἀθηνᾶν 15. Νεάλκη Madvigius: ἕνα 28. χρείαιc ταῖc*: χρείαιc

αἰνίττεται τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως μερισθὲν ἄλλο ἄλλῃ διασπαρῆναι. καὶ γὰρ τῆς φρονήσεως μόρια καὶ σπάσματα μικρὰ θραυομένης καὶ κατακερματιζομένης εἰς τάξεις κεχώρηκε.

5. Θαυμαστὸν οὖν ἐστι πῶς αἱ μὲν τέχναι τῆς τύχης οὐ δέονται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, ἡ δὲ πασῶν μεγίστη καὶ τελειοτάτη τέχνη καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνθρωπίνης εὐφημίας καὶ δικαιώσεως οὐδέν ἐστιν. ἀλλ' ἐν ἐπιτάσει μὲν καὶ ἀνέσει χορδῶν εὐβουλία τίς ἐστιν ἣν μουσικὴν καλοῦσι, καὶ περὶ ἄρτυσιν ὄψων ἣν μαγειρικὴν ὀνομάζομεν, καὶ περὶ πλύσιν ἱματίων ἣν γναφικήν, τούς τε παῖδας καὶ ὑποδεῖσθαι καὶ περιβάλλεσθαι D διδάσκομεν καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ λαμβάνειν τοῦ ὄψου τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατεῖν τὸν ἄρτον, ὡς οὐδὲ τούτων γιγνομένων ἀπὸ τύχης ἀλλ' ἐπιστάσεως καὶ προσοχῆς δεομένων· τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα πρὸς εὐδαιμονίαν οὐ παρακαλεῖ τὴν φρόνησιν, οὐδὲ μετέχει τοῦ κατὰ λόγον καὶ πρόνοιαν; ἀλλὰ γῆν μὲν οὐδεὶς ὕδατι δεύσας ἀφῆκεν, ὡς ἀπὸ τύχης καὶ αὐτομάτως πλίνθων ἐσομένων, οὐδ' ἔρια καὶ σκύτη κτησάμενος κάθηται τῇ τύχῃ προσευχόμενος ἱμάτιον αὐτῷ καὶ ὑποδήματα γενέσθαι· χρυσίον δὲ πολὺ συμφορήσας καὶ ἀργύριον καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ πολυθύρους E αὐλὰς περιβαλόμενος καὶ κλίνας προσθέμενος πολυτελεῖς καὶ τραπέζας οἴεται ταῦτα φρονήσεως αὐτῷ μὴ παραγενομένης εὐδαιμονίαν ἔσεσθαι καὶ βίον ἄλυπον καὶ μακάριον καὶ ἀμετάβλητον; ἠρώτα τις Ἰφικράτην τὸν στρατηγόν, ὥσπερ ἐξελέγχων, τίς ἐστιν; 'οὔτε

1, 308—310 H. 6, 375—376 R.

9. καὶ ἀνέσει χορδῶν Benselerus: χορδῶν καὶ ἀνέσει
12. τε*: δὲ 13. μὲν*

γὰρ ὁπλίτης οὔτε τοξότης οὔτε πελταστής'. κἀκεῖνος 'ὁ τούτοις' ἔφη 'πᾶσιν ἐπιτάττων καὶ χρώμενος'.

6. Οὐ χρυσίον ἡ φρόνησίς ἐστιν οὐδ' ἀργύριον
F οὐδὲ δόξα οὐδὲ πλοῦτος οὐδ' ὑγίεια οὐδ' ἰσχὺς οὐδὲ κάλλος. τί οὖν ἐστι; τὸ πᾶσι τούτοις καλῶς χρῆσθαι δυνάμενον καὶ δι' ὃ τούτων ἕκαστον ἡδὺ γίγνεται καὶ ἔνδοξον καὶ ὠφέλιμον· ἄνευ δὲ τούτου δύσχρηστα καὶ ἄκαρπα καὶ βλαβερά, καὶ βαρύνει καὶ καταισχύνει τὸν κεκτημένον. ἦ που καλῶς ὁ Ἡσιόδου Προμηθεὺς τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελεύεται

'μή ποτε δῶρα
δέξασθαι πὰρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀλλ' ἀποπέμπειν',

100 τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός, ὡς εἰ παρεκελεύετο μὴ λυρίζειν ἄμουσον ὄντα μηδ' ἀναγιγνώσκειν ἀγράμματον μηδ' ἱππεύειν ἄνιππον, οὕτω παρακελευόμενος αὐτῷ μὴ ἄρχειν ἀνόητον ὄντα μηδὲ πλουτεῖν ἀνελεύθερον μηδὲ γαμεῖν κρατούμενον ὑπὸ γυναικός. οὐ γὰρ μόνον 'τὸ εὖ πράσσειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται', ὡς Δημοσθένης εἶπεν, ἀλλὰ τὸ εὐτυχεῖν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς πράττειν τοῖς μὴ φρονοῦσιν.

1, 310—311 H. 6, 376—377 B.

9. Ἡσιόδου] O. et D. 86 14. λυρίζειν*: συρίζειν
19. Δημοσθένης] Olynth. I 23

ΠΕΡΙ B
ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

---

1. Τὰ ἱμάτια δοκεῖ θερμαίνειν τὸν ἄνθρωπον, οὐκ αὐτὰ δήπου προσβάλλοντα τὴν θερμότητα (καθ' ἑαυτὸ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν ψυχρόν ἐστιν, ᾗ καὶ πολλάκις καυματιζόμενοι καὶ πυρέττοντες ἐξ ἑτέρων ἕτερα μεταλαμβάνουσιν), ἀλλ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἀναδίδωσιν ἐξ C ἑαυτοῦ θερμότητα, ταύτην ἡ ἐσθὴς τῷ σώματι προσπεσοῦσα συνέχει καὶ περιστέλλει, καὶ καθειργνυμένην εἰς τὸ σῶμα οὐκ ἐᾷ πάλιν σκεδάννυσθαι. ταὐτὸ δὴ τοῦτο τοῖς πράγμασιν ὑπάρχον ἐξαπατᾷ τοὺς πολλούς, ὡς, ἂν οἰκίας μεγάλας περιβάλωνται καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ χρημάτων συναγάγωσιν, ἡδέως βιωσομένους. τὸ δ' ἡδέως ζῆν καὶ ἱλαρῶς οὐκ ἔξωθέν ἐστιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ ἄνθρωπος τοῖς περὶ αὐτὸν πράγμασιν ἡδονὴν καὶ χάριν ὥσπερ ἐκ πηγῆς τοῦ ἤθους προστίθησιν.

'αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι', D καὶ πλοῦτος ἡδίων καὶ δόξα λαμπροτέρα καὶ δύναμις, ἂν τὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἔχῃ γῆθος. ὅπου καὶ πε-

1, 319 H. 6, 390—391 R.

2. δήπου*: δήπου θερμαίνοντα καὶ 3. οἱ Stephanus 16. Nauck. p. 343

νίαν καὶ φυγὴν καὶ γῆρας ἐλαφρῶς καὶ προσηνῶς πρὸς εὐκολίαν καὶ πραότητα τρόπου φέρουσιν.

2. Ὡς γὰρ ἀρώματα τρίβωνας εὐώδεις καὶ ῥάκια ποιεῖ, τοῦ δ' Ἀγχίσου τὸ σῶμα ἰχῶρα πονηρὸν ἐξεδίδου

'νώτου καταστάζοντα βύσσινον φάρος',

οὕτω μετ' ἀρετῆς καὶ δίαιτα πᾶσα καὶ βίος ἄλυπός ἐστι καὶ ἐπιτερπής, ἡ δὲ κακία καὶ τὰ λαμπρὰ φαινό-
E μενα καὶ πολυτελῆ καὶ σεμνὰ μιγνυμένη λυπηρὰ καὶ ναυτιώδη καὶ δυσπρόσδεκτα παρέχει τοῖς κεκτημένοις.

'οὗτος μακάριος ἐν ἀγορᾷ νομίζεται.
ἐπὰν δ' ἀνοίξῃ τὰς θύρας, τρισάθλιος,
γυνὴ κρατεῖ πάντων, ἐπιτάττει μάχετ' ἀεί'.

καίτοι γυναικὸς οὐ χαλεπῶς ἄν τις ἀπαλλαγείη πονηρᾶς ἀνὴρ ὤν, μὴ ἀνδράποδον· πρὸς δὲ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν οὐκ ἔστι γραψάμενον ἀπόλειψιν ἤδη πραγμάτων ἀφεῖσθαι καὶ ἀναπαύεσθαι γενόμενον καθ' αὑτόν, ἀλλ' ἀεὶ συνοικοῦσα τοῖς σπλάγχνοις καὶ προσπεφυκυῖα νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν

'εὕει ἄτερ δαλοῦ καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκε',

F βαρεῖα συνέκδημος οὖσα δι' ἀλαζονείαν καὶ πολυτελὴς σύνδειπνος ὑπὸ λιχνείας καὶ σύγκοιτος ὀδυνηρά, φροντίσι καὶ μερίμναις καὶ ζηλοτυπίαις ἐκκόπτουσα τὸν ὕπνον καὶ διαφθείρουσα. καὶ γὰρ ὃ καθεύδουσι, τοῦ σώματος ὕπνος ἐστὶ καὶ ἀνάπαυσις, τῆς δὲ ψυχῆς πτοῖαι καὶ οἶστροι καὶ ταραχαὶ διὰ δεισιδαιμονίαν.

'ὅταν δὲ νυστάζοντά μ' ἡ λύπη λάβῃ,
ἀπόλλυμ' ὑπὸ τῶν ἐνυπνίων'

1, 312—313 H. 6, 380—382 R.

5. Nauck. p. 168 10. Meinek. IV. p. 157 19. Hesiod. O. et D. 705 25. οἶστροι*: ὄνειροι 27. Meinek. IV. p. 669

φηcί τιc. οὕτω δὲ καὶ φθόνοc καὶ φόβοc καὶ θυμὸc
καὶ ἀκολαcία διατίθηcι. μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἔξω
βλέπουcα καὶ cυcχηματιζομένη πρὸc ἑτέρουc ἡ κακία
δυcωπεῖται καὶ παρακαλύπτει τὰ πάθη, καὶ οὐ παν- 101
τάπαcι ταῖc ὁρμαῖc ἐκδίδωcιν ἑαυτὴν ἀλλ' ἀντιτείνει
καὶ διαμάχεται πολλάκιc· ἐν δὲ τοῖc ὕπνοιc ἀποφυγοῦcα
δόξαc καὶ νόμουc καὶ πορρωτάτω γενομένη τοῦ δεδιέ-
ναι τε καὶ αἰδεῖcθαι πᾶcαν ἐπιθυμίαν κινεῖ, καὶ ἐπαν-
εγείρει τὸ κακόηθεc καὶ ἀκόλαcτον. 'μητρί τε γὰρ ἐπι-
χειρεῖ μίγνυcθαι', ὥc φηcιν ὁ Πλάτων, καὶ βρώcειc
ἀθέcμουc προcφέρεται καὶ πράξεωc οὐδεμιᾶc ἀπέχεται,
ἀπολαύουcα τοῦ παρανομεῖν ὡc ἀνυcτόν ἐcτιν εἰδώλοιc
καὶ φάcμαcιν εἰc οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ τελείωcιν τοῦ
ἐπιθυμοῦντοc τελευτῶcιν, ἀλλὰ κινεῖν μόνον καὶ δια- B
γριαίνειν τὰ πάθη καὶ τὰ νοcήματα δυναμένοιc.

3. Ποῦ τοίνυν τὸ ἡδὺ τῆc κακίαc ἐcτίν, εἰ μηδα-
μοῦ τὸ ἀμέριμνον καὶ τὸ ἄλυπον μηδ' αὐτάρκεια
μηδ' ἀταραξία μηδ' ἡcυχία; ταῖc μὲν γὰρ τῆc cαρκὸc
ἡδοναῖc ἡ τοῦ cώματοc εὐκραcία καὶ ὑγίεια χώραν
δίδωcι· τῇ δὲ ψυχῇ οὐκ ἔcτιν ἐγγενέcθαι γῆθοc οὐδὲ
χαρὰν βέβαιον, ἂν μὴ τὸ εὔθυμον καὶ ἄφοβον καὶ
θαρραλέον ὥcπερ ἕδραν ἢ γαλήνην ἄκλυcτον ὑποβά-
ληται, ἀλλὰ κἂν ὑπομειδιάcῃ τιc ἐλπὶc ἢ τέρψιc,
αὕτη ταχὺ φροντίδοc ἐκραγείcηc ὥcπερ ἐν εὐδίᾳ cπι-
λάδοc cυνεχύθη καὶ cυνεταράχθη.

4. Ἄθροιζε χρυcίον, cύναγε ἀργύριον, οἰκοδόμει C
περιπάτουc, ἔμπληcον ἀνδραπόδων τὴν οἰκίαν καὶ
χρεωcτῶν τὴν πόλιν. ἂν μὴ τὰ πάθη τῆc ψυχῆc
καταcτορέcῃc καὶ τὴν ἀπληcτίαν παύcῃc καὶ φόβων

1, 313—314 H. 6, 382—383 R.

6. διαμάχεται*: μάχεται 10. Πλάτων] Rep. IX. p. 571 D 12. εἰδώλοιc] ἐν εἰδώλοιc Stephanus

καὶ φροντίδων ἀπαλλάξῃς σαυτόν, οἶνον διηθεῖς πυ-
ρέττοντι καὶ χολικῷ μέλι προσφέρεις καὶ σιτία καὶ
ὄψα κοιλιακοῖς ἑτοιμάζεις καὶ δυσεντερικοῖς, μὴ στέ-
γουσι μηδὲ ῥωννυμένοις ἀλλὰ προσδιαφθειρομένοις
ὑπ' αὐτῶν. οὐχ ὁρᾷς τοὺς νοσοῦντας ὅτι τῶν βρω-
μάτων τὰ καθαρώτατα καὶ πολυτελέστατα δυσχεραί-
D νουσι καὶ διαπτύουσι καὶ παραιτοῦνται προσφερόντων
καὶ βιαζομένων, εἶτα τῆς κράσεως μεταβαλούσης καὶ
πνεύματος χρηστοῦ καὶ γλυκέος αἵματος ἐγγενομένου
καὶ θερμότητος οἰκείας ἀναστάντες ἄρτον λιτὸν ἐπὶ
τυρῷ καὶ καρδάμῳ χαίρουσι καὶ ἀσμενίζουσιν ἐσθίον-
τες; τοιαύτην ὁ λόγος ἐμποιεῖ τῇ ψυχῇ διάθεσιν.
αὐτάρκης ἔσῃ, ἂν μάθῃς τί τὸ καλὸν κἀγαθόν ἐστι·
τρυφήσεις ἐν πενίᾳ καὶ βασιλεύσεις καὶ τὸν ἀπράγμονα
βίον καὶ ἰδιώτην οὐδὲν ἧττον ἀγαπήσεις ἢ τὸν ἐπὶ
στρατηγίαις καὶ ἡγεμονίαις· οὐ βιώσῃ φιλοσοφήσας
ἀηδῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ ζῆν ἡδέως μαθήσῃ καὶ ἀπὸ
πάντων· εὐφρανεῖ σε πλοῦτος πολλοὺς εὐεργετοῦντα
E καὶ πενία πολλὰ μὴ μεριμνῶντα καὶ δόξα τιμώμενον
καὶ ἀδοξία μὴ φθονούμενον.

1, 314—315 H. 6, 381—385 R.

11. ἐσθίοντες Iannotius: ἔσθοντες

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ. F

---

1. Καὶ πάλαι coι cυνήλγηcα καὶ cυνηχθέcθην, Ἀπολ-
λώνιε, ἀκούcαc περὶ τῆc τοῦ προcφιλεcτάτου πᾶcιν
ἡμῖν υἱοῦ cου προώρου μεταλλαγῆc τοῦ βίου, νεανί-
cκου κοcμίου πάνυ καὶ cώφρονοc καὶ διαφερόντωc
τά τε πρὸc θεοὺc καὶ πρὸc γονέαc καὶ φίλουc ὅcια
καὶ δίκαια διαφυλάξαντοc. τότε μὲν οὖν ὑπὸ τὸν τῆc 102
τελευτῆc καιρὸν ἐντυγχάνειν coι καὶ παρακαλεῖν ἀν-
θρωπίνωc φέρειν τὸ cυμβεβηκὸc ἀνοίκειον ἦν, παρει-
μένῳ τό τε cῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆc παραλόγου
cυμφορᾶc· οὐδὲ γὰρ οἱ βέλτιcτοι τῶν ἰατρῶν πρὸc
τὰc ἀθρόαc τῶν ῥευμάτων ἐπιφορὰc εὐθὺc προcφέ-
ρουcι τὰc διὰ τῶν φαρμάκων βοηθείαc, ἀλλ' ἐῶcι τὸ
βαρῦνον τῆc φλεγμονῆc δίχα τῆc τῶν ἔξωθεν περι-
χρίcτων ἐπιθέcεωc αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ λαβεῖν πέψιν.
(2) ἐπειδὴ δὲ καὶ χρόνοc ὁ πάντα πεπαίνειν εἰωθὼc
ἐγγέγονε τῇ cυμφορᾷ καὶ ἡ περὶ cὲ διάθεcιc ἀπαιτεῖν B
ἔοικε τὴν παρὰ τῶν φίλων βοήθειαν, καλῶc ἔχειν

5. καὶ πρὸc Stephanus: καὶ τὰ πρὸc 10. cυμφορᾶc*: cυμφορᾶc καὶ cυμπαθεῖν δ' ἦν ἀναγκαῖον 15. δὲ*: οὖν

ὑπέλαβον τῶν παραμυθητικῶν coι μεταδοῦναι λόγων πρὸc ἄνεcιν τῆc λύπηc καὶ παῦλαν τῶν πενθικῶν καὶ ματαίων ὀδυρμῶν.

'ψυχῆc' γὰρ 'νοcούcηc εἰcὶν ἰατροὶ λόγοι,
ὅταν τιc ἐν καιρῷ γε μαλθάccῃ κέαρ.'

κατὰ γὰρ τὸν coφὸν Εὐριπίδην

'ἄλλο δέ γ' ἐπ' ἄλλῃ φάρμακον κεῖται νόcῳ·
λυπουμένῳ μὲν μῦθοc εὐμενὴc φίλων,
ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα'.

C πολλῶν γὰρ ὄντων ψυχικῶν παθῶν, ἡ λύπη τὸ χαλεπώτατον πέφυκεν εἶναι πάντων.

'διὰ λύπην γάρ' φηcι 'καὶ μανία γίγνεται
πολλοῖcι καὶ νοcήματ' οὐκ ἰάcιμα,
αὑτούc τ' ἀνῃρήκαcι διὰ λύπην τινέc'.

3. Τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν καὶ δάκνεcθαι τελευτήcαντοc υἱοῦ φυcικὴν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆc λύπηc, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ ἔγωγε cυμφέρομαι τοῖc τὴν ἄγριον ὑμνοῦcι καὶ cκληρὰν ἀπάθειαν, ἔξω καὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ cυμφέροντοc οὖcαν· ἀφαιρήcεται γὰρ ἡμῶν αὕτη τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖcθαι καὶ φιλεῖν εὔ-
D νοιαν, ἣν παντὸc μᾶλλον διαcῴζειν ἀναγκαῖον. τὸ δὲ πέρα τοῦ μετρίου παρεκφέρεcθαι καὶ cυναύξειν τὰ πένθη παρὰ φύcιν εἶναί φημι καὶ ὑπὸ τῆc ἐν ἡμῖν φαύληc γίγνεcθαι δόξηc. διὸ καὶ τοῦτο μὲν ἐατέον ὡc βλαβερὸν καὶ φαῦλον καὶ cπουδαίοιc ἀνδράcιν ἥκιcτα πρέπον, τὴν δὲ μετριοπάθειαν οὐκ ἀποδοκι-

1, 317—318 H. 6, 387—388 R.

4. ψυχῆc] Aesch. Prom. 379 6. Εὐριπίδην] Nauck. p. 524 12. Meinek. IV. p. 43 φηcι καὶ μανία γίγνεται πολλοῖcι* (Stobaeus Flor. XCIX 1): φαcι καὶ μανίαν γίνεcθαι πολλοῖc 22. μετρίου Pflugkius: μέτρου

μαστέον. ‘μὴ γὰρ νοσοῖμεν’ φησὶν ὁ ἀκαδημιακὸς Κράντωρ, ‘νοσήσασι δὲ παρείη τις αἴσθησις, εἴτ’ οὖν τέμνοιτό τι τῶν ἡμετέρων εἴτ’ ἀποσπῷτο. τὸ γὰρ ἀνώδυνον τοῦτο οὐκ ἄνευ μεγάλων ἐγγίγνεται μισθῶν τῷ ἀνθρώπῳ· τεθηριῶσθαι γὰρ εἰκὸς ἐκεῖ μὲν σῶμα ἐνταῦθα δὲ ψυχήν’. E

4. Οὔτ’ οὖν ἀπαθεῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων συμφορῶν ὁ λόγος ἀξιοῖ γίγνεσθαι τοὺς εὖ φρονοῦντας οὔτε δυσπαθεῖς· τὸ μὲν γὰρ ἄτεγκτον καὶ θηριῶδες, τὸ δ’ ἐκλελυμένον καὶ γυναικοπρεπές. εὐλόγιστος δ’ ὁ τὸν οἰκεῖον ὅρον ἔχων καὶ δυνάμενος φέρειν δεξιῶς τά τε προσηνῆ καὶ τὰ λυπηρὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ συμβαινόντων, καὶ προειληφὼς ὅτι καθάπερ ἐν δημοκρατίᾳ κλῆρός ἐστι τῶν ἀρχῶν καὶ δεῖ λαχόντα μὲν ἄρχειν ἀπολαχόντα δὲ φέρειν ἀνεπαχθῶς τὴν τύχην, οὕτω καὶ τῇ διανομῇ τῶν πραγμάτων ἀνεγκλήτως καὶ πειθηνίως ἕπεσθαι. τοῦτο γὰρ οἱ μὴ δυνάμενοι ποιεῖν F οὐδὲ τὰς εὐπραγίας ἂν ἐμφρόνως φέρειν δύναιντο καὶ μετρίως. τῶν μὲν γὰρ καλῶς λεγομένων ἐστὶν ἐν ὑποθήκης μέρει καὶ τοῦτο

‘μηδ’ εὐτύχημα μηδὲν ὧδ’ ἔστω μέγα,
ὅ σ’ ἐξεπαρεῖ μεῖζον ἢ χρεὼν φρονεῖν,
μηδ’ ἄν τι συμβῇ δυσχερές, δουλοῦ πάλιν,
ἀλλ’ αὐτὸς αἰεὶ μίμνε, τὴν σαυτοῦ φύσιν
σῴζων βεβαίως, ὥστε χρυσὸς ἐν πυρί’.

πεπαιδευμένων δέ ἐστι καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν πρός τε τὰς δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς 103 τὰς ἀτυχίας φυλάξαι γενναίως τὸ πρέπον. τῆς γὰρ εὐλογιστίας ἔργον ἐστὶν ἢ φυλάξασθαι τὸ κακὸν ἐπι-

5. σῶμα Döhnerus: σῶμα τοιοῦτον 21. Nauck. p. 524

φερόμενον ἢ διορθώcαcθαι γενόμενον ἢ cυcτεῖλαι πρὸc τὸ βραχύτατον ἢ παραcκευάζειν αὑτῷ τὴν ὑπομονὴν ἄρρενα καὶ γενναίαν. καὶ γὰρ περὶ τἀγαθὸν ἡ φρόνηcιc πραγματεύεται τετραχῶc, ἢ κτωμένη τἀγαθὰ ἢ φυλάττουcα ἢ αὔξουcα ἢ χρωμένη δεξιῶc. οὗτοι τῆc φρονήcεωc καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰcὶ κανόνεc, οἷc πρὸc ἀμφότερα χρηcτέον.

B 'οὐκ ἔcτιν' γὰρ 'ὅcτιc πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ'

καὶ νὴ Δία

'τό τοι χρεὼν οὐκ ἔcτι μὴ χρεὼν ποιεῖν'.

5. Ὥcπερ γὰρ ἐν φυτοῖc ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίγνονται ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζῴοιc ποτὲ μὲν πολυγονίαι ποτὲ δ' ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ εὐδίαι τε καὶ χειμῶνεc, οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιcτάcειc γιγνόμεναι πρὸc τὰc ἐναντίαc περιάγουcι τοὺc ἀνθρώπουc τύχαc. εἰc ἃc διαβλέψαc ἄν τιc οὐκ ἀπεικότωc εἴποι

'οὐκ ἐπὶ πᾶcίν c' ἐφύτευc' ἀγαθοῖc
C Ἀγαμέμνον Ἀτρεύc.
δεῖ δέ cε χαίρειν καὶ λυπεῖcθαι·
θνητὸc γὰρ ἔφυc. κἂν μὴ cὺ θέλῃc,
τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔcται'

καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Μενάνδρου ῥηθέν

'εἰ γὰρ ἐγένου cύ, Τρόφιμε, τῶν πάντων μόνοc,
ὅτ' ἔτικτεν ἡ μήτηρ c', ἐφ' ᾧ τε διατελεῖν
πράccων ἃ βούλει καὶ διευτυχῶν ἀεί,

1, 319 H. 6, 390—391 R.

8. Nauck. p. 447 10. Id. p. 697 13. δ'*: δὲ καὶ 18. Eurip. Iph. A. 29 22. βουλόμεν' Euripides: βουλομένων 23. Μενάνδρου] Meinek. IV. p. 227 25. τε Schäferus: γε

καὶ τοῦτο τῶν θεῶν τις ὡμολόγησέ σοι,
ὀρθῶς ἀγανακτεῖς· ἔστι γάρ σ' ἐψευσμένος,
ἄτοπόν τε πεποίηκ'. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
ἐφ' οἷσπερ ἡμεῖς ἔσπασας τὸν ἀέρα
τὸν κοινόν, ἵνα σοι καὶ τραγικώτερον λαλῶ, D
οἰστέον ἄμεινον ταῦτα καὶ λογιστέον.
τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ,
οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος καὶ πάλιν
ταπεινότητα ζῷον οὐδὲν λαμβάνει.
καὶ μάλα δικαίως· ἀσθενέστατον γὰρ ὂν
φύσει μεγίστοις οἰκονομεῖται πράγμασιν,
ὅταν πέσῃ δέ, πλεῖστα συντρίβει καλά.
σὺ δ' οὔθ' ὑπερβάλλοντα Τρόφιμ' ἀπώλεσας
ἀγαθά, τὰ νυνί τ' ἐστί μέτριά σοι κακά. E
ὥστ' ἀνὰ μέσον που καὶ τὸ λοιπὸν διάφερε'.

ἀλλ' ὅμως τοιούτων ὄντων τῶν πραγμάτων ἔνιοι διὰ τὴν ἀφροσύνην οὕτως εἰσὶν ἀβέλτεροι καὶ κεναυχεῖς, ὥστε μικρὸν ἐπαρθέντες ἢ διὰ χρημάτων περιουσίαν ἄφθονον ἢ διὰ μέγεθος ἀρχῆς ἢ διά τινας προεδρίας πολιτικὰς ἢ διὰ τιμὰς καὶ δόξας ἐπαπειλεῖν τοῖς ἥττοσι καὶ ἐξυβρίζειν, οὐκ ἐνθυμούμενοι τὸ τῆς F τύχης ἄστατον καὶ ἀβέβαιον, οὐδ' ὅτι ῥᾳδίως τὰ ὑψηλὰ γίγνεται ταπεινὰ καὶ τὰ χθαμαλὰ πάλιν ὑψοῦται ταῖς ὀξυρρόποις μεθιστάμενα τῆς τύχης μεταβολαῖς. ζητεῖν οὖν ἐν ἀβεβαίοις βέβαιόν τι λογιζομένων ἐστὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ὀρθῶς·

'τροχοῦ' γὰρ 'περιστείχοντος ἄλλοθ' ἡτέρα
ἁψὶς ὕπερθε γίγνετ' ἄλλοθ' ἡτέρα'.

6. Κράτιστον δὴ πρὸς ἀλυπίαν φάρμακον ὁ λόγος

2. σ' Grotius 13. τ'*: δ' 14. τὰ νυνὶ Bentleius: τανῦν 15. διάφερε*: φέρε 27. Bergk. p. 1358³

καὶ ἡ διὰ τούτου παραςκευὴ πρὸς πάςας τοῦ βίου τὰς μεταβολάς. χρὴ γὰρ οὐ μόνον ἑαυτὸν εἰδέναι θνητὸν ὄντα τὴν φύςιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι θνητῷ cύγκληρόc ἐcτι βίῳ καὶ πράγμαcι ῥᾳδίως μεθιcταμένοιc πρὸc
104 τοὐναντίον. ἀνθρώπων γὰρ ὄντωc θνητὰ μὲν καὶ ἐφήμερα τὰ cώματα, θνηταὶ δὲ τύχαι καὶ πάθη καὶ πάνθ' ἁπλῶc τὰ κατὰ τὸν βίον, ἅπερ

'οὐκ ἔcτι φυγεῖν βροτὸν οὐδ' ὑπαλύξαι'

τὸ παράπαν ἀλλά

'Ταρτάρου πυθμὴν πιέζει c' ἀφανοῦc cφυρηλάτοιc ἀνάγκαιc',

ὥc φηcι Πίνδαροc. ὅθεν ὀρθῶc ὁ Φαληρεὺc Δημήτριοc εἰπόντοc Εὐριπίδου

'ὁ δ' ὄλβοc οὐ βέβαιοc ἀλλ' ἐφήμεροc'

καὶ ὅτι

'μικρὰ τὰ cφάλλοντα, καὶ μί' ἡμέρα
τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν τὰ δ' ἦρ' ἄνω'

B τὰ μὲν ἄλλα καλῶc ἔφη λέγειν αὐτόν, 'βέλτιον δ' ἂν ἔχον ἦν, εἰ μὴ μίαν ἡμέραν ἀλλὰ cτιγμὴν εἶπε χρόνου'.

'κύκλοc γὰρ αὐτὸc καρπίμοιc τε γῆc φυτοῖc
θνητῶν τε γενεᾷ. τοῖc μὲν αὔξεται βίοc,
τῶν δὲ φθίνει τε κἀκθερίζεται πάλιν.'

ὁ δὲ Πίνδαροc ἐν ἄλλοιc

'τί δέ τιc; τί δ' οὔ τιc; cκιᾶc ὄναρ
ἄνθρωποc,

ἐμφαντικῶc cφόδρα καὶ φιλοτέχνωc ὑπερβολῇ χρηcά-

1, 321—322 H. 6, 394—394 R.

8. Homer. M 326 10. Bergk. p. 357³ 13. Εὐριπίδου] Phoen. 558 16. μικρὰ τὰ* (ὡc μικρὰ τὰ Stobaeus Flor. CV 1. Nauck. p. 388): μικρότατα 19. ἔχον ἦν*: εἶχεν ὄν 21. Nauck. p. 387 24. Πίνδαροc] Pyth. VIII 135

μενος τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐδήλωσε. τί γὰρ σκιᾶς ἀσθενέστερον; τὸ δὲ ταύτης ὄναρ οὐδ' ἂν ἐκφράσαι τις ἕτερος δυνηθείη σαφῶς. τούτοις δ' ἑπομένως καὶ C ὁ Κράντωρ παραμυθούμενος ἐπὶ τῇ τῶν τέκνων τελευτῇ τὸν Ἱπποκλέα φησί 'ταῦτα γὰρ πᾶσα αὕτη ἡ ἀρχαία φιλοσοφία λέγει τε καὶ παρακελεύεται. ὧν εἰ δή τι ἄλλο μὴ ἀποδεχόμεθα, τό γε πολλαχῇ εἶναι ἐργώδη καὶ δύσκολον τὸν βίον ἄγαν ἀληθές. καὶ γὰρ εἰ μὴ φύσει τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὑπό γε ἡμῶν εἰς τοῦτο ἀφῖκται διαφθορᾶς. ἥ τε ἄδηλος αὕτη τύχη πόρρωθεν ἡμῖν καὶ ἔτι ἀπ' ἀρχῆς ἠκολούθηκεν οὐδ' ἐφ' ἑνὶ ὑγιεῖ, φυομένοις τε μίγνυταί τις ἐν πᾶσι κακοῦ μοῖρα· τὰ γάρ τοι σπέρματα εὐθὺς θνητὰ ὄντα ταύτης κοινωνεῖ τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς ἀφυΐα μὲν ψυχῆς, νόσοι δὲ καὶ κήδεα καὶ μοῖρα θνητῶν ἐκεῖθεν ἡμῖν ἕρπει'. τοῦ δὴ χάριν ἐτραπόμεθα δεῦρο; ἵν' εἰδείη- D μεν ὅτι καινὸν οὐδὲν ἀτυχεῖν ἀνθρώπῳ ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. 'ἄσκοπος γὰρ ἡ τύχη' φησὶν ὁ Θεόφραστος 'καὶ δεινὴ παρελέσθαι τὰ προπεπονημένα καὶ μεταρρῖψαι τὴν δοκοῦσαν εὐημερίαν, οὐδένα καιρὸν ἔχουσα τακτόν'. ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα καὶ καθ' ἑαυτὸν ἑκάστῳ λογίσασθαι ῥᾴδιον, καὶ ἄλλων ἀκοῦσαι παλαιῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν· ὧν πρῶτος μέν ἐστιν ὁ θεῖος Ὅμηρος, εἰπών

'οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.
οὐ μὲν γάρ ποτέ φησι κακὸν πείσεσθαι ὀπίσσω,
ὄφρ' ἀρετὴν παρέχωσι θεοὶ καὶ γούνατ' ὀρώρῃ·
ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ λυγρὰ θεοὶ μάκαρες τελέσωσι,
καὶ τὰ φέρει ἀεκαζόμενος τετληότι θυμῷ' E

15. δὲ*: τε 17. οὐδὲν ἀτυχεῖν Reiskius: ἀτυχεῖν οὐδὲν 28. τελέσωσι* (Homer. σ 133): τελέουσι

καί

'τοῖος γὰρ νόος ἐςτὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃςι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε'

καὶ ἐν ἄλλοις

'Τυδείδη μεγάθυμε, τίη γενεὴν ἐρεείνεις;
οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.
φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
τηλεθόωςα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
ὣς ἀνδρῶν γενεὴ ἣ μὲν φύει ἣ δ' ἀπολήγει'.

F ταύτῃ δ' ὅτι καλῶς ἐχρήσατο τῇ εἰκόνι τοῦ ἀνθρωπείου βίου δῆλον ἐξ ὧν ἐν ἄλλῳ τόπῳ φηςὶν οὕτω

'βροτῶν ἕνεκα πτολεμίζω
δειλῶν, οἳ φύλλοιςιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
ζαφλεγέες τελέθουςιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
ἄλλοτε δὲ φθινύθουςιν ἀκήριοι, οὐδέ τις ἀλκή'.

105 Σιμωνίδης δ' ὁ τῶν μελῶν ποιητής, Παυςανίου τοῦ βαςιλέως τῶν Λακεδαιμονίων μεγαλαυχουμένου ςυνεχῶς ἐπὶ ταῖς αὑτοῦ πράξεςι καὶ κελεύοντος ἀπαγγεῖλαί τι αὐτῷ ςοφὸν μετὰ χλευαςμοῦ, ςυνεὶς αὐτοῦ τὴν ὑπερηφανίαν ςυνεβούλευε μεμνῆςθαι ὅτι ἄνθρωπός ἐςτι· Φίλιππος δ' ὁ τῶν Μακεδόνων βαςιλεὺς τριῶν αὐτῷ προςαγγελθέντων εὐτυχημάτων ὑφ' ἕνα καιρόν, πρώτου μὲν ὅτι τεθρίππῳ νενίκηκεν ὀλύμπια, δευτέρου δ' ὅτι Παρμενίων ὁ ςτρατηγὸς μάχῃ Δαρ-
B δανέας ἐνίκηςε, τρίτου δ' ὅτι ἄρρεν αὐτῷ παιδίον ἐκύηςεν Ὀλυμπιάς, ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας 'ὦ δαῖμον' εἶπε, 'μέτριόν τι τούτοις ἀντίθες ἐλάττωμα', εἰδὼς ὅτι τοῖς μεγάλοις εὐτυχήμαςι φθο-

4, 323—325 H. 6, 397—398 R.

2. Homer. ς 136 5. Id. Ζ 145 13. Id. Φ 463
πτολεμίζω*: πτολεμίζειν

νεῖν πέφυκεν ἡ τύχη. Θηραμένης δ' ὁ γενόμενος Ἀθήνηςι τῶν τριάκοντα τυράννων, ςυμπεςούςης τῆς οἰκίας ἐν ᾗ μετὰ πλειόνων ἐδείπνει, μόνος ςωθεὶς καὶ πρὸς πάντων εὐδαιμονιζόμενος, ἀναφωνήςας μεγάλῃ τῇ φωνῇ 'ὦ τύχη' εἶπεν, 'εἰς τίνα με καιρὸν ἄρα φυλάττεις;' μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον καταςτρεβλωθεὶς ὑπὸ τῶν ςυντυράννων ἐτελεύτηςεν.

7. Ὑπερφυῶς δὲ φαίνεται περὶ τὴν παραμυθίαν ὁ ποιητὴς εὐδοκιμεῖν, ποιήςας τὸν Ἀχιλλέα λέγον- C
τα πρὸς τὸν Πρίαμον ἥκοντα ἐπὶ λύτρα τοῦ Ἕκτορος ταυτί

'ἀλλ' ἄγε δὴ κατ' ἄρ' ἕζευ ἐπὶ θρόνου, ἄλγεα δ' ἔμπης
ἐν θυμῷ κατακεῖςθαι ἐάςομεν ἀχνύμενοί περ·
οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
ὣς γὰρ ἐπεκλώςαντο θεοὶ δειλοῖςι βροτοῖςι,
ζώειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰςί.
δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων οἷα δίδωςι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.
ᾧ μέν κ' ἀμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται ἄλλοτε δ' ἐςθλῷ· D
ᾧ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε
καί ἑ κακὴ βούβρωςτις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖςι τετιμένος οὔτε βροτοῖςιν'.

ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ καὶ τῷ χρόνῳ, καίτοι τῶν Μουςῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν Ἡςίοδος, καὶ οὗτος ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακά, τὴν Πανδώραν ἀνοίξαςαν ἀποφαίνει ςκεδάςαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶςαν γῆν καὶ θάλατταν, λέγων ὧδε

1, 325—326 H. **6, 398—400 R.**

12. Homer. Ω 522

'ἀλλὰ γυνὴ χείρεςςι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦςα
E ἐςκέδας'· ἀνθρώποιςι δὲ μήςατο κήδεα λυγρά.
μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοιςι δόμοιςιν
ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χείλεςιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη· πρόςθεν γὰρ ἐπέλλαβε πῶμα πίθοιο.
ἀλλὰ δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλαςςα.
νοῦςοι δ' ἀνθρώποιςιν ἐφ' ἡμέρῃ αἳ δ' ἐπὶ νυκτί
αὐτόματοι φοιτῶςι, κακὰ θνητοῖςι φέρουςαι
ςιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύς'.

F 8. Ἀπηρτημένως δὲ τούτοις ὁ κωμικὸς ἐπὶ τῶν δυςπαθούντων ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ςυμφοραῖς ταυτὶ λέγει

'εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ' ὁ κλαύςας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
ἠλλαττόμεςθ' ἂν δάκρυα, δόντες χρυςίον.
νῦν δ' οὐ προςέχει τὰ πράγματ' οὐδ' ἀποβλέπει
εἰς ταῦτα, δέςποτ', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν,
ἐάν τε κλάῃς ἄν τε μή, πορεύεται.
τί οὖν ποιεῖς πλέον; οὐδέν· ἡ λύπη δ' ἔχει
106 ὥςπερ τὰ δένδρα τοῦτο καρπὸν τὸ δάκρυον'.

ὁ δὲ παραμυθούμενος τὴν Δανάην δυςπενθοῦςαν Δίκτυς φηςί

'δοκεῖς τὸν Ἅιδην ςῶν τι φροντίζειν γόων
καὶ παῖδ' ἀνήςειν τὸν ςόν, εἰ θέλοις ςτένειν;
παῦςαι· βλέπουςα δ' εἰς τὰ τῶν πέλας κακά
ῥᾴων γένοι' ἄν, εἰ λογίζεςθαι θέλοις

1, 326—327 H. 6, 400—402 R.

1. Hesiod. O. et D. 94 11. ὁ κωμικός] Meinek. IV. p. 23 15. ἀεὶ Stobaeus Flor. CVIII 1: αἰεὶ 20. ποιεῖς πλέον Meinekius: πλέον ποιοῦμεν 21. τὸ δάκρυον Stobaeus: τὰ δάκρυα 24. Nauck. p. 366

ὅcοι τε δεcμοῖc ἐμμεμόχλευνται βροτῶν,
ὅcοι τε γηράcκουcιν ὀρφανοὶ τέκνων,
τούc τ᾽ ἐκ μέγιcτον ὀλβίαc τυραννίδοc
τὸ μηδὲν ὄνταc. ταῦτά cε cκοπεῖν χρεών᾽. B

κελεύει γὰρ αὐτὴν ἐνθυμεῖcθαι τὰ τῶν ἴcα καὶ μείζω δυcτυχούντων, ὡc ἐcομένην ἐλαφροτέραν.

9. Ἐνταῦθα γὰρ ἄν τιc ἑλκύcειε καὶ τὴν τοῦ Cωκράτουc φωνήν, τὴν οἰομένην, εἰ cυνειcενέγκαιμεν εἰc τὸ κοινὸν τὰc ἀτυχίαc, ὥcτε διελέcθαι τὸ ἴcον ἕκαcτον, ἀcμένωc ἂν τοὺc πλείουc τὰc αὑτῶν ἀναλαβόνταc ἀπελθεῖν. ἐχρήcατο δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ καὶ Ἀντίμαχοc ὁ ποιητήc. ἀποθανούcηc γὰρ τῆc γυναικὸc αὐτῷ Λύδηc, πρὸc ἣν φιλοcτόργωc εἶχε, παραμύθιον τῆc λύπηc αὑτῷ ἐποίηcε τὴν ἐλεγείαν τὴν καλουμένην Λύδην, ἐξαριθμηcάμενοc τὰc ἡρωικὰc cυμ- C φοράc, τοῖc ἀλλοτρίοιc κακοῖc ἐλάττω τὴν ἑαυτοῦ ποιῶν λύπην. ὥcτε καταφανὲc εἶναι ὅτι ὁ παραμυθούμενοc τὸν λελυπημένον καὶ δεικνύων κοινὸν καὶ πολλῶν τὸ cυμβεβηκὸc καὶ τῶν ἑτέροιc cυμβεβηκότων ἔλαττον τὴν δόξαν τοῦ λελυπημένου μεθίcτηcι καὶ τοιαύτην τινὰ ποιεῖ πίcτιν αὐτῷ, ὅτι ἔλαττον ἢ ἡλίκον ᾤετο τὸ cυμβεβηκόc ἐcτιν.

10. Ὁ δ᾽ Αἰcχύλοc καλῶc ἔοικεν ἐπιπλήττειν τοῖc νομίζουcι τὸν θάνατον εἶναι κακόν, λέγων ὧδε

‘ὡc οὐ δικαίωc θάνατον ἔχθουcιν βροτοί,
ὅcπερ μέγιcτον ῥῦμα τῶν πολλῶν κακῶν᾽.

τοῦτον γὰρ ἀπεμιμήcατο καὶ ὁ εἰπών

1, 327—328 H. 6, 402—404 B.

1. ἐμμεμόχλευνται Bentleius: ἐκμεμόχθηνται 3. μέγιcτον Elmsleius: μεγίcτηc 10. ἀναλαβόνταc*: λαβόνταc 20. ἔλαττον Reiskius: ἐλάττονα 23. Αἰcχύλοc] Nauck. p. 84

D ʽὦ θάνατε παιὰν ἰατρὸς μόλοις’.

λιμὴν γὰρ ὄντως ʼΑίδας ἀν’ αἶαν. μέγα γάρ ἐςτι τὸ μετὰ πείςματος τεθαρρηκότος εἰπεῖν

ʽτίς δ’ ἔςτι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;’

καί

ʽ"Αιδην δ’ ἔχων βοηθὸν οὐ τρέμω ςκιάς’.

τί γὰρ τὸ χαλεπόν ἐςτι καὶ τὸ δυςανιῶν ἐν τῷ τεθνάναι; τὰ γὰρ τοῦ θανάτου μήποτε καὶ λίαν ἡμῖν ὄντα ςυνήθη καὶ ςυμφυᾶ πάλιν οὐκ οἶδ’ ὅπως δυςαλγῆ δοκεῖ εἶναι. τί γὰρ θαυμαςτὸν εἰ τὸ τμητὸν τέτμηται, εἰ τὸ τηκτὸν τέτηκται, εἰ τὸ καυςτὸν κέκαυ-
E ται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς οὐκ ἔςτιν ὁ θάνατος; καί, ᾗ φηςιν Ἡράκλειτος, ʽταὐτῷ τ’ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς καὶ ἐγρηγορὸς καὶ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεςόντα ἐκεῖνά ἐςτι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεςόντα ταῦτα’. ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δύναταί τις πλάττων ζῷα ςυγχεῖν καὶ πάλιν πλάττειν καὶ ςυγχεῖν καὶ τοῦτο ἓν παρ’ ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως, οὕτω καὶ ἡ φύςις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης πάλαι μὲν τοὺς προγόνους ἡμῶν
F ἀνέςχεν, εἶτα ςυνεχεῖς αὐτοῖς ἐγέννηςε τοὺς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ’ ἄλλους ἐπ’ ἄλλοις ἀνακυκλήςει. καὶ ὁ τῆς γενέςεως ποταμὸς οὕτως ἐνδελεχῶς ῥέων οὔποτε ςτήςεται, καὶ πάλιν ὁ ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς εἴτε ʼΑχέρων εἴτε Κωκυτὸς καλούμενος ὑπὸ τῶν ποιητῶν. ἡ πρώτη οὖν αἰτία ἡ δείξαςα ἡμῖν τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἡ αὐτὴ καὶ τὸν ζοφερὸν "Αιδην ἄγει,

1, 328—329 H. 6, 404—405 R.

1. Nauck. p. 64 4. Id. p. 523 6. Id. p. 697
7. δυςανιῶν Reiskius: δυςανιῶν καὶ 14. ταὐτῷ Bernaysius: ταὐτό καὶ ἐγρηγορὸς καὶ Reiskius: καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ

καὶ μήποτε τοῦδε εἰκὼν ᾖ ὁ περὶ ἡμᾶς ἀήρ, ἓν παρ' ἓν ἡμέραν καὶ νύκτα ποιῶν, ἐπαγωγοὺς ζωῆς τε καὶ θανάτου καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως. διὸ καὶ μοιρίδιον χρέος εἶναι λέγεται τὸ ζῆν, ὡς ἀποδοθησόμενον ὃ ἐδανείσαντο ἡμῶν οἱ προπάτορες. ὃ δὴ καὶ 107 εὐκόλως καταβλητέον καὶ ἀστενάκτως, ὅταν ὁ δανείσας ἀπαιτῇ· εὐγνωμονέστατοι γὰρ ἂν οὕτω φανείημεν.

11. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν φύσιν ὁρῶσαν τό τε ἄτακτον καὶ βραχυχρόνιον τοῦ βίου ἄδηλον ποιῆσαι τὴν τοῦ θανάτου προθεσμίαν· τοῦτο γὰρ ἦν ἄμεινον. εἰ γὰρ προῄδειμεν, κἂν προεξετήκοντό τινες ταῖς λύπαις καὶ πρὶν ἀποθανεῖν ἐτεθνήκεσαν. ὅρα δὲ καὶ τοῦ βίου τὸ ὀδυνηρὸν καὶ τὸ πολλαῖς φροντίσιν ἐπηντλημένον, ἃς εἰ βουλοίμεθα καταριθμεῖσθαι, λίαν ἂν αὐτοῦ καταγνοίημεν, ἐπαληθεύσαιμεν δὲ καὶ τὴν παρ' ἐνίοις κρατοῦσαν δόξαν ὡς ἄρα κρεῖττόν ἐστι τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν. ὁ γοῦν Σιμωνίδης

'ἀνθρώπων' φησίν 'ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρακτοι δὲ μεληδόνες, B
αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ.
ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος·
κείνου γὰρ ἴσον λάχον μέρος οἵ τ' ἀγαθοὶ
ὅστις τε κακός'.

Πίνδαρος δέ

'ἓν παρ' ἐσθλὸν σύνδυο πήματα δαίονται βροτοῖς
ἀθάνατοι. τὰ μὲν ὦν οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ φέρειν'.

1, 329—330 H. 6, 405—407 R.

2. ἐπαγωγοὺς Emperius: ἐπαγωγὰς 17. Σιμωνίδης] Bergk. p. 1132³ 24. Πίνδαρος] Pyth. III 81 25. δαίονται Pindarus: δαίνυνται

Cοφοκλῆc δέ

'cὺ δ' ἄνδρα θνητὸν εἰ κατέφθιτο cτένειc,
εἰδὼc τὸ μέλλον οὐδὲν εἰ κέρδοc φέρει;'

Εὐριπίδηc δέ

'τὰ θνητὰ πράγματ' οἶδαc ἣν ἔχει φύcιν;
C δοκῶ μὲν οὔ· πόθεν γάρ; ἀλλ' ἄκουέ μου.
βροτοῖc ἅπαcι κατθανεῖν ὀφείλεται,
κοὐκ ἔcτιν αὐτῶν ὅcτιc ἐξεπίcταται
τὴν αὔριον μέλλουcαν εἰ βιώcεται.
τὸ τῆc τύχηc γὰρ ἀφανὲc οἷ προβήcεται'.

τοιούτου δὴ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ὄντοc οἷον οὗτοί φαcι, πῶc οὐκ εὐδαιμονίζειν μᾶλλον προcήκει τοὺc ἀπολυθένταc τῆc ἐν αὐτῷ λατρείαc ἢ κατοικτείρειν τε καὶ θρηνεῖν, ὅπερ οἱ πολλοὶ δρῶcι δι' ἀμαθίαν;

D 12. Ὁ δὲ Cωκράτηc παραπλήcιον ἔλεγεν εἶναι τὸν θάνατον ἤτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανιcμῷ τοῦ τε cώματοc καὶ τῆc ψυχῆc, κατ' οὐδὲν δὲ τούτων κακὸν εἶναι. καὶ καθ' ἕκαcτον ἐπεπορεύετο, καὶ πρῶτον τῷ πρώτῳ. εἰ γὰρ δὴ ὕπνοc τίc ἐcτιν ὁ θάνατοc καὶ περὶ τοὺc καθεύδονταc μηδέν ἐcτι κακόν, δῆλον ὡc οὐδὲ περὶ τοὺc τετελευτηκόταc εἴη ἄν τι κακόν. ἀλλὰ μήν γ' ὅτι ἥδιcτόc ἐcτιν ὁ βαθύτατοc τί δεῖ καὶ λέγειν; αὐτὸ γὰρ τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐcτι πᾶcιν ἀνθρώποιc, μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ὅμηροc ἐπ' αὐτοῦ λέγων

'νήγρετοc ἥδιcτοc, θανάτῳ ἄγχιcτα ἐοικώc'.

E ἀλλαχοῦ δὲ καὶ ταῦτα λέγει

1, 330—331 H. 6, 407—408 B.

1. Cοφοκλῆc] Nauck. p. 248 4. Εὐριπίδηc] Alc. 780
15. Cωκράτηc] Plat. Apol. p. 40 C 25. Ὅμηροc] ν 80

'ἔνθ' Ὕπνῳ ξύμβλητο, καcιγνήτῳ Θανάτοιο'

καί

'Ὕπνῳ καὶ Θανάτῳ διδυμάοcιν',

ὄψει τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν δηλῶν· τὰ γὰρ δίδυμα τὴν ὁμοιότητα μάλιcτα παρεμφαίνει. πάλιν τέ πού φηcι τὸν θάνατον εἶναι 'χάλκεον ὕπνον', τὴν ἀναιcθηcίαν ἡμῶν αἰνιττόμενοc. οὐκ ἀμούcωc δ' ἔδοξεν ἀποφήναcθαι οὐδ' ὁ εἰπὼν τὸν ὕπνον τὰ μικρὰ τοῦ θανάτου μυcτήρια· προμύηcιc γὰρ ὄντωc ἐcτὶ τοῦ θανάτου ὁ ὕπνοc. πάνυ δὲ cοφῶc καὶ ὁ κυνικὸc F Διογένηc κατενεχθεὶc εἰc ὕπνον καὶ μέλλων ἐκλείπειν τὸν βίον, διεγείραντοc αὐτὸν τοῦ ἰατροῦ καὶ πυθομένου μή τι περὶ αὐτὸν εἴη χαλεπόν, 'οὐδέν' ἔφη· 'ὁ γὰρ ἀδελφὸc τὸν ἀδελφὸν προλαμβάνει'.

13. Εἴ γε μὴν ἀποδημίᾳ προcέοικεν ὁ θάνατοc, οὐδ' οὕτωc ἐcτὶ κακόν· μήποτε δὲ τοὐναντίον ἀγαθόν. τὸ γὰρ μὴ δεδουλωμένον cαρκὶ καὶ τοῖc πάθεcι ταύτηc διάγειν, ὑφ' ὧν καταcπώμενοc ὁ νοῦc τῆc θνητῆc ἀναπίμπλαται φλυαρίαc, εὔδαιμόν τι καὶ μακάριον. 'μυρίαc μὲν γὰρ ἡμῖν' φηcὶν ὁ Πλάτων 108 'ἀcχολίαc παρέχει τὸ cῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἐάν τινεc νόcοι προcπέcωcιν, ἐμποδίζουcιν ἡμῖν τὴν τοῦ ὄντοc θήραν, ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίαc ἐμπίπληcιν ἡμᾶc, ὥcτε τὸ λεγόμενον ὡc ἀληθῶc τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆcαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμουc καὶ cτάcειc καὶ

1, 331–332 H. 6, 408—410 R.

1. Homer. Ξ 231 3. Id. Π 672. 682 6. χάλκεον] Id. Λ 241 14. προλαμβάνει Döhnerus: προλαμβάνει ὁ ὕπνοc τὸν θάνατον 17. δεδουλωμένον I. C. Orellius: δεδουλῶcθαι 20. Πλάτων] Phaed. p. 66 B

μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ cῶμα καὶ αἱ τούτου
ἐπιθυμίαι· διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆcιν πάντες
B οἱ πόλεμοι γίγνονται· τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα
κτᾶcθαι διὰ τὸ cῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θερα-
πείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀcχολίαν ἄγομεν φιλοcοφίας
πέρι διὰ ταῦτα πάντα. τὸ δ' ἔcχατον πάντων, ὅτι
ἐάν τις ἡμῖν καὶ cχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τρα-
πώμεθα πρὸς τὸ cκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήcεcι παν-
ταχοῦ παραπῖπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ
ἐκπλήττει, ὥcτε μὴ δύναcθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τἀ-
ληθές. ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι εἰ μέλλομέν
ποτε καθαρῶς τι εἴcεcθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ
αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε,
C ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔcται οὗ ἐπιθυμοῦμεν καὶ οὗ φαμεν
ἐρᾶν (ἔcτι δὲ φρόνηcις), ἐπειδὰν τελευτήcωμεν, ὡς ὁ
λόγος cημαίνει, ζῶcι δ' οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ
τοῦ cώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον,
ἢ οὐδαμοῦ ἔcτι κτήcαcθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήcαcι·
τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἔcται ἡ ψυχὴ χωρὶς τοῦ
cώματος, πρότερον δ' οὔ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕ-
τως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐcόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν
ὅτι μάλιcτα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ cώματι μηδὲ κοινω-
νῶμεν, ὅ τι μὴ πᾶcα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα
τῆς τούτου φύcεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ,
D ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύcῃ ἡμᾶς. καὶ οὕτω μὲν
ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ cώματος ἀφροcύνης, ὡς τὸ
εἰκός, μετὰ τοιούτων ἐcόμεθα, δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν
τὸ εἰλικρινὲς ὁρῶντες· τοῦτο δέ ἐcτι τὸ ἀληθές. μὴ
καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεcθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ'.
ὥcτε εἰ καὶ προcέοικε μετάγειν εἰς ἕτερον τόπον ὁ

1. αἱ Plato: αἱ ἀπὸ

θάνατος, οὐκ ἔστι κακόν· μήποτε γὰρ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀναφαίνηται, καθάπερ ἀπέδειξεν ὁ Πλάτων. διὸ καὶ πάνυ δαιμονίως ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς δικαστὰς τοιαῦτ' ἔφη 'τὸ γὰρ δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, τὸν θάνα- E τον οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον πάντων ὂν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν'. οὐκ ἀπᾴδειν δ' ἔοικε τούτων οὐδ' ὁ εἰπών,

'μηδεὶς φοβείσθω θάνατον ἀπόλυσιν πόνων',

ἀλλὰ καὶ κακῶν τῶν μεγίστων.

14. Λέγεται δὲ τούτοις μαρτυρεῖν καὶ τὸ θεῖον. πολλοὺς γὰρ παρειλήφαμεν δι' εὐσέβειαν παρὰ θεῶν ταύτης τυχόντας τῆς δωρεᾶς. ὧν τοὺς μὲν ἄλλους φειδόμενος τῆς συμμετρίας τοῦ συγγράμματος παραλείψω· μνησθήσομαι δὲ τῶν ὄντων ἐμφανεστάτων καὶ πᾶσι διὰ στόματος. πρῶτα δή σοι τὰ περὶ Κλέοβιν F καὶ Βίτωνα τοὺς Ἀργείους νεανίσκους διηγήσομαι. φασὶ γὰρ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἱερείας οὔσης τῆς Ἥρας ἐπειδὴ τῆς εἰς τὸν νεὼν ἀναβάσεως ἧκεν ὁ καιρός, τῶν ἑλκόντων τὴν ἀπήνην ὀρέων ὑστερησάντων καὶ τῆς ὥρας ἐπειγούσης, τούτους ὑποδύντας ὑπὸ τὴν ἀπήνην ἀγαγεῖν εἰς τὸ ἱερὸν τὴν μητέρα, τὴν δ' ὑπερησθεῖσαν τῇ τῶν υἱῶν εὐσεβείᾳ κατεύξασθαι τὸ κράτιστον αὐτοῖς παρὰ τῆς θεοῦ δοθῆναι τῶν ἐν ἀνθρώποις, τοὺς δὲ κατακοιμηθέντας μηκέτ' ἀναστῆναι, τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ἀμοιβὴν δωρησαμένης. καὶ περὶ Ἀγαμήδους 109 δὲ καὶ Τροφωνίου φησὶ Πίνδαρος τὸν νεὼν τὸν ἐν

1, 331–335 H. 6, 412–413 R.

3. Σωκράτης] Plat. Apol. p. 29 A 11. Nauck. p. 697

Δελφοῖϲ οἰκοδομήϲανταϲ αἰτεῖν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνοϲ μιϲθόν, τὸν δ' αὐτοῖϲ ἐπαγγείλαϲθαι εἰϲ ἑβδόμην ἡμέραν ἀποδώϲειν, ἐν τοϲούτῳ δ' εὐωχεῖϲθαι παρακελεύϲαϲθαι· τοὺϲ δὲ ποιήϲανταϲ τὸ προϲταχθὲν τῇ ἑβδόμῃ νυκτὶ κατακοιμηθένταϲ τελευτῆϲαι. λέγεται δὲ καὶ αὐτῷ Πινδάρῳ ἐπιϲκήψαντι τοῖϲ παρὰ τῶν Βοιωτῶν πεμφθεῖϲιν εἰϲ θεοῦ πυθέϲθαι 'τί ἄριϲτόν ἐϲτιν ἀν-
B θρώποιϲ' ἀποκρίναϲθαι τὴν πρόμαντιν ὅτι οὐδ' αὐτὸϲ ἀγνοεῖ, εἴ γε τὰ γραφέντα περὶ Τροφωνίου καὶ Ἀγαμήδουϲ ἐκείνου ἐϲτίν· εἰ δὲ καὶ πειραθῆναι βούλεται, μετ' οὐ πολὺ ἔϲεϲθαι αὐτῷ πρόδηλον. καὶ οὕτω πυθόμενον τὸν Πίνδαρον ϲυλλογίζεϲθαι τὰ πρὸϲ τὸν θάνατον, διελθόντοϲ δ' ὀλίγου χρόνου τελευτῆϲαι. τὰ δὲ περὶ τὸν Ἰταλὸν Εὐθύνοον τοιαῦτά φαϲι γενέϲθαι. εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν Ἠλυϲίου Τεριναίου, τῶν ἐκεῖ πρώτου καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ, τελευτῆϲαι δ' ἐξαπίνηϲ αἰτίᾳ τινὶ ἀδήλῳ. τὸν οὖν Ἠλύϲιον εἰϲελθεῖν ὅπερ ἴϲωϲ κἂν ἄλλον εἰϲῆλθε, μή-
C ποτ' εἴη φαρμάκοιϲ ἀπολωλώϲ· τοῦτον γὰρ εἶναι μόνον αὐτῷ ἐπ' οὐϲίᾳ πολλῇ καὶ χρήμαϲιν. ἀποροῦντα δ' ὅτῳ τρόπῳ βάϲανον λάβοι τούτων, ἀφικέϲθαι ἐπί τι ψυχομαντεῖον, προθυϲάμενον δ' ὡϲ νόμοϲ ἐγκοιμᾶϲθαι καὶ ἰδεῖν ὄψιν τοιάνδε. δόξαι παραγενέϲθαι τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ· ἰδόντα δὲ διεξέρχεϲθαι πρὸϲ αὐτὸν περὶ τῆϲ τύχηϲ τῆϲ κατὰ τὸν υἱόν, καὶ ἀντιβολεῖν τε καὶ δεῖϲθαι ϲυνεξευρεῖν τὸν αἴτιον τοῦ θανάτου. καὶ τόν 'ἐπὶ τούτῳ' φάναι 'ἥκω. ἀλλὰ δέξαι παρὰ τοῦδε ἅ ϲοι φέρει, ἐκ γὰρ τούτων ἅπαντ' εἴϲῃ ὧν πέρι λυπῇ'. εἶναι δ' ὃν ἐϲήμηνε νεανίϲκον
D ἑπόμενον αὐτῷ, ἐμφερῆ τε τῷ υἱῷ καὶ τὰ τοῦ χρόνου

1, 335–337 H. 6, 413–416 B.

15. Ἠλυϲίου*: ἠλυϲίου πατρὸϲ τοῦ

τε καὶ τὰ τῆς ἡλικίας ἐγγύς. ἐρέσθαι οὖν ὅστις εἴη. καὶ τὸν φάναι 'δαίμων τοῦ υἱέος σου', καὶ οὕτω δὴ ὀρέξαι οἱ γραμματίδιον. ἀνειλήσαντα οὖν αὐτὸ ἰδεῖν ἐγγεγραμμένα τρία ταῦτα

'ἦ που νηπιέῃσιν ἀλύουσιν φρένες ἀνδρῶν.
Εὐθύνοος κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ.
οὐ γὰρ ἔην ζώειν καλὸν αὐτῷ οὐδὲ γονεῦσι'.

τοιαῦτα δή σοι καὶ τὰ τῶν διηγημάτων τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀναγεγραμμένων.

15. Εἴ γε μὴν ὁ θάνατος τελεία τίς ἐστι φθορὰ E καὶ διάλυσις τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς (τὸ τρίτον γὰρ ἦν τοῦτο τῆς Σωκρατικῆς εἰκασίας), οὐδ' οὕτω κακόν ἐστιν· ἀναισθησία γάρ τις κατ' αὐτὸν γίνεται καὶ πάσης ἀπαλλαγὴ λύπης καὶ φροντίδος. περὶ γὰρ τὸ ὂν καὶ τὸ ὑφεστηκὸς καθάπερ τὸ ἀγαθὸν πέφυκε γίνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ κακόν· περὶ δὲ τὸ μὴ ὂν ἀλλ' ἠρμένον ἐκ τῶν ὄντων οὐδ' ἕτερον τούτων ὑπάρχει. εἰς τὴν αὐτὴν οὖν τάξιν οἱ τελευτήσαντες καθίστανται τῇ πρὸ τῆς γενέσεως. ὥσπερ F οὖν οὐδὲν ἦν ἡμῖν πρὸ τῆς γενέσεως οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτήν. καὶ καθάπερ τὰ πρὸ ἡμῶν οὐδὲν ἦν πρὸς ἡμᾶς, οὕτως οὐδὲ τὰ μεθ' ἡμᾶς οὐδὲν ἔσται πρὸς ἡμᾶς·

'ἄλγος' γὰρ ὄντως 'οὐδὲν ἅπτεται νεκροῦ.'
'τὸ' γὰρ 'μὴ γενέσθαι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.'

ἡ γὰρ αὐτὴ κατάστασίς ἐστι τῇ πρὸ τῆς γενέσεως ἡ

1, 337–338 H. 6, 416–417 R.

5. ἦ που Iunius: ἤρου νηπιέῃσιν ἀλύουσιν*: νήπιε ἠλύσιε 7. οὐ γὰρ ἔην*: οὐκ ἦν γὰρ οὐδὲ G. Wolffius: οὔτε 14. φροντίδος*: φροντίδος ὥσπερ γὰρ οὔτ' ἀγαθὸν ἡμῖν ἔπεστιν οὕτως οὐδὲ κακόν 24. ἄλγος] Nauck. p. 64 25. τὸ] Eurip. Troad. 636

μετὰ τὴν τελευτήν. ἀλλ' οἴει cὺ διαφορὰν εἶναι μὴ γενέcθαι ἢ γενόμενον ἀπογενέcθαι; εἰ μὴ καὶ τῆc οἰκίαc καὶ τῆc ἐcθῆτοc ἡμῶν μετὰ τὴν φθορὰν ὑπολαμβάνειc τινὰ διαφορὰν εἶναι πρὸc τὸν ὃν οὐδέπω κατεcκευάcθη χρόνον. εἰ δ' ἐπὶ τούτων οὐδέν ἐcτι, 110 δῆλον ὡc οὐδ' ἐπὶ τοῦ θανάτου πρὸc τὴν πρὸ τῆc γενέcεωc κατάcταcίν ἐcτι διαφορά. χάριεν γὰρ τὸ τοῦ Ἀρκεcιλάου. 'τοῦτο' φηcί 'τὸ λεγόμενον κακὸν ὁ θάνατοc μόνον τῶν ἄλλων τῶν νενομιcμένων κακῶν παρὸν μὲν οὐδένα πώποτ' ἐλύπηcεν, ἀπὸν δὲ καὶ προcδοκώμενον λυπεῖ.' τῷ γὰρ ὄντι πολλοὶ διὰ τὴν οὐδένειαν καὶ τὴν πρὸc τὸν θάνατον διαβολὴν ἀποθνήcκουcιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωcι. καλῶc οὖν ὁ Ἐπίχαρμοc 'cυνεκρίθη' φηcί 'καὶ διεκρίθη καὶ ἀπῆνB θεν ὅθεν ἦνθε πάλιν, γᾶ μὲν εἰc γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; οὐδὲ ἕν'. ὁ Κρεcφόντηc δέ που ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ περὶ τοῦ Ἡρακλέουc λέγων

'εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖ' φηcί 'νερτέραc ὑπὸ χθονόc
ἐν τοῖcιν οὐκέτ' οὖcιν, οὐδὲν ἂν cθένοι'.

τοῦτο μεταποιήcαc εἴποιc ἂν

'εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖ νερτέραc ὑπὸ χθονόc
ἐν τοῖcιν οὐκέτ' οὖcιν, οὐδὲν ἂν πάθοι'.

γενναῖον δὲ καὶ τὸ Λακωνικόν

'νῦν ἄμμεc, πρόcθ' ἄλλοι ἐθάλεον, αὐτίκα δ' ἄλλοι,
ὧν ἄμμεc γενεὰν οὐκέτ' ἐποψόμεθα'

καὶ πάλιν

1, 338—339 H. 6, 417—419 R.

7. γὰρ] δὲ?* 14. ἀπῆνθεν — ἦνθε Scaliger: ἀπῆλθεν — ἦλθε 17. Εὐριπίδῃ] Nauck. p. 396 24. ἐθάλεον L. Dindorfius: ἐθάλλεον

'οἳ θάνον οὐ τὸ ζῆν θέμενοι καλὸν οὐδὲ τὸ C
θνήcκειν,
ἀλλὰ τὸ ταῦτα καλῶc ἀμφότερ' ἐκτελέcαι'.

πάνυ δὲ καλῶc καὶ ὁ Εὐριπίδηc ἐπὶ τῶν τὰc μακρὰc νοcηλείαc ὑπομενόντων φηcί

'μιcῶ δ' ὅcοι χρῄζουcιν ἐκτείνειν βίον,
βρωτοῖcι καὶ ποτοῖcι καὶ μαγεύμαcι
παρεκτρέποντεc ὀχετὸν ὥcτε μὴ θανεῖν.
οὓc χρῆν, ἐπειδὰν μηδὲν ὠφελῶcι γῆν,
θανόνταc ἔρρειν κἀκποδὼν εἶναι νέοιc'.

ἡ δὲ Μερόπη λόγουc ἀνδρώδειc προφερομένη κινεῖ D
τὰ θέατρα, λέγουcα τοιαῦτα

'τεθνᾶcι παῖδεc οὐκ ἐμοὶ μόνῃ βροτῶν,
οὐδ' ἀνδρὸc ἐcτερήμεθ', ἀλλὰ μυρίαι
τὸν αὐτὸν ἐξήντληcαν ὡc ἐγὼ βίον'.

τούτοιc γὰρ οἰκείωc ἄν τιc ταῦτα cυνάψειε

'ποῦ γὰρ τὰ cεμνὰ κεῖνα, ποῦ δὲ Λυδίηc
μέγαc δυνάcτηc Κροῖcοc ἢ Ξέρξηc βαρὺν
ζεύξαc θαλάccηc αὐχέν' Ἑλληcποντίαc;
ἅπαντεc ἀΐδαν ἦλθον καὶ Λάθαc δόμουc', E

τῶν χρημάτων ἅμα τοῖc cώμαcι διαφθαρέντων.

16. Νὴ Δί' ἀλλὰ τοὺc πολλοὺc κινεῖ πρὸc τὰ πένθη καὶ τοὺc θρήνουc ὁ ἄωροc θάνατοc. ἀλλὰ καὶ οὗτοc οὕτωc ἐcτὶν εὐπαραμύθητοc, ὥcτε καὶ ὑπὸ τῶν τυχόντων ποιητῶν cυνεωρᾶcθαι καὶ τετυχηκέναι παραμυθίαc. θέαcαι γὰρ οἷα περὶ τούτου φηcὶ τῶν κωμικῶν τιc πρὸc τὸν ἐπὶ τῷ ἀώρῳ λυπούμενον θανάτῳ

1, 339—340 H. 6, 419—421 R.

1. Bergk. p. 1189[3] 4. Εὐριπίδηc] Suppl. 1109 13. Nauck. p. 396 17. Bergk. p. 1357[3] 18. βαθὺν W 20. ἅπαντ' ἐc Ἀιδαν ἦλθε Bergkius

ʽεἶτʼ εἰ μὲν ᾔδειϲ ὅττι τοῦτον τὸν βίον,
ὃν οὐκ ἐβίωϲε, ζῶν διευτύχηϲεν ἄν,
ὁ θάνατοϲ οὐκ εὔκαιροϲ· εἰ δʼ ἤνεγκεν αὖ
οὗτοϲ ὁ βίοϲ τι τῶν ἀνηκέϲτων, ἴϲωϲ
ὁ θάνατοϲ αὐτὸϲ ϲοῦ γέγονεν εὐνούϲτεροϲʼ.

F ἀδήλου οὖν ὄντοϲ πότερον ϲυμφερόντωϲ ἀνεπαύϲατο τὸν βίον ἐκλιπὼν καὶ μειζόνων ἀπολυθεὶϲ κακῶν ἢ οὔ, χρὴ μὴ φέρειν οὕτω βαρέωϲ ὡϲ ἀπολωλεκόταϲ πάνθʼ ὅϲων ᾠήθημεν τεύξεϲθαι παρʼ αὐτοῦ. οὐ φαύλωϲ γὰρ ἂν δόξειεν ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ Ἀμφιάραοϲ παραμυθεῖϲθαι τὴν Ἀρχεμόρου μητέρα δυϲχεραίνουϲαν ὅτι νήπιοϲ ὢν ὁ παῖϲ καὶ ἄγαν ἄωροϲ ἐτελεύτηϲε. φηϲὶ γὰρ οὕτωϲ

ʽἔφυ μὲν οὐδεὶϲ ὅϲτιϲ οὐ πονεῖ βροτῶν.
θάπτει τε τέκνα χἄτερʼ αὖ κτᾶται νέα,
αὐτόϲ τε θνήϲκει· καὶ τάδʼ ἄχθονται βροτοί
111 εἰϲ γῆν φέροντεϲ γῆν. ἀναγκαίωϲ δʼ ἔχει
βίον θερίζειν ὥϲτε κάρπιμον ϲτάχυν,
καὶ τὸν μὲν εἶναι τὸν δὲ μή. τί ταῦτα δεῖ
ϲτένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύϲιν διεκπερᾶν;
δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖϲʼ.

17. Καθόλου γὰρ χρὴ διανοεῖϲθαι πάντα τινὰ καὶ πρὸϲ αὑτὸν καὶ πρὸϲ ἄλλον διεξιόντα μετὰ ϲπουδῆϲ ὡϲ οὐχ ὁ μακρότατοϲ βίοϲ ἄριϲτοϲ ἀλλʼ ὁ ϲπουδαιότατοϲ. οὐδὲ γὰρ ὁ πλεῖϲτα κιθαρῳδήϲαϲ ἢ ῥητορεύ-
B ϲαϲ ἢ κυβερνήϲαϲ ἀλλʼ ὁ καλῶϲ ἐπαινεῖται. τὸ γὰρ καλὸν οὐκ ἐν μήκει χρόνου θετέον, ἀλλʼ ἐν ἀρετῇ

1, 340–341 H. 6, 421–422 R.

1. Meinek. IV. p. 669. V. p. CCCXLVII ὅττι] διότι Iacobi 3. αὖ* 5. ὁ θάνατοϲ Meziriacus 14. Nauck. p. 468 17. γῆν ἀναγκαίωϲ δʼ Grotius: τὴν δʼ ἀναγκαίωϲ

καὶ τῇ καιρίῳ cυμμετρίᾳ· τοῦτο γὰρ εὔδαιμον καὶ θεοφιλὲc εἶναι νενόμιcται. διὰ τοῦτο γοῦν τοὺc ὑπεροχωτάτουc τῶν ἡρώων καὶ φύνταc ἀπὸ θεῶν πρὸ γήρωc ἐκλιπόνταc τὸν βίον οἱ ποιηταὶ παρέδοcαν ἡμῖν, ὥcπερ κἀκεῖνον

'ὃν περὶ κῆρι φίλει Ζεύc τ' αἰγίοχοc καὶ
Ἀπόλλων
παντοίην φιλότητ', οὐδ' ἵκετο γήραοc οὐδόν'.

τὴν γὰρ εὐκαιρίαν μᾶλλον, οὐ τὴν εὐγηρίαν πανταχῇ θεωροῦμεν πρωτεύουcαν. καὶ γὰρ φυτῶν ἄριcτα τὰ C
πλείcτην καρπῶν ἐν βραχεῖ φορὰν ποιούμενα, καὶ ζῴων ἀφ' ὧν ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ πολλὴν πρὸc τὸν βίον ὠφέλειαν ἔχομεν. τό τε πολὺ δήπουθεν ἢ μικρὸν οὐδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸc τὸν ἄπειρον ἀφορῶcιν αἰῶνα. τὰ γὰρ χίλια καὶ τὰ μύρια κατὰ Cιμωνίδην ἔτη cτιγμή τίc ἐcτιν ἀόριcτοc, μᾶλλον δὲ μόριόν τι βραχύτατον cτιγμῆc. ἐπεὶ καὶ τῶν ζῴων ἐκείνων, ἅπερ ἱcτοροῦcι περὶ τὸν Πόντον γινόμενα τὴν ζωὴν ἔχειν ἡμερηcίαν, ἕωθεν μὲν γεννώμενα, μέcηc δ' ἡμέραc ἀκμάζοντα, δείληc δὲ γηρῶντα καὶ τελειοῦντα τὸ ζῆν, οὐχὶ κἀκείνων ἦν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶc πάθοc τοῦτο, εἴπερ ψυχή τιc ἀνθρωπίνη καὶ λογιcμὸc ἑκάcτοιc ἐνῆν, καὶ ταὐτὰ δήπου γ' ἂν cυνέπιπτεν, D
ὥcτε τὰ πρὸ μέcηc τῆc ἡμέραc ἐκλείποντα θρήνουc παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δὲ διημερεύcαντα πάντωc εὐδαιμονίζεcθαι; μέτρον γὰρ τοῦ βίου τὸ καλόν, οὐ τὸ τοῦ χρόνου μῆκοc.

18. Ματαίουc γὰρ καὶ πολλῆc εὐηθείαc ἡγητέον εἶναι τὰc τοιαύταc ἐκφωνήcειc 'ἀλλ' οὐκ ἔδει νέον

6. Homer. ο 245 25. πάντωc*: πάντωc ἂν

ὄντα ἀναρπαγῆναι'. τίς γὰρ ἂν εἴποι ὡς ἔδει; πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐφ' ὧν ἄν τις εἴποι ὡς 'οὐκ ἔδει πραχθῆναι' πέπρακται καὶ πράττεται καὶ πραχθήσεται
E πολλάκις. οὐ γὰρ νομοθετήσοντες πάρεσμεν εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ πεισόμενοι τοῖς διατεταγμένοις ὑπὸ τῶν τὰ ὅλα πρυτανευόντων θεῶν καὶ τοῖς τῆς εἱμαρμένης καὶ προνοίας θεσμοῖς.

19. Τί δ'; οἱ πενθοῦντες τοὺς οὕτως ἀποθανόντας ἑαυτῶν ἕνεκα πενθοῦσιν ἢ τῶν κατοιχομένων; εἰ μὲν οὖν ἑαυτῶν, ὅτι τῆς ἀπὸ τῶν τεθνεώτων ἡδονῆς ἢ χρείας ἢ γηροβοσκίας ἐστερήθησαν, φίλαυτος ἡ τῆς λύπης πρόφασις· οὐ γὰρ ἐκείνους ποθοῦντες ἀλλὰ τὰς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας φανήσονται. εἰ δὲ τῶν τεθνεώτων ἕνεκα πενθοῦσιν, ἐπιστήσαντες ὅτι ἐν οὐ-
F δενὶ κακῷ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀπαλλαγήσονται τῆς λύπης, ἀρχαίῳ καὶ σοφῷ πεισθέντες λόγῳ τῷ παραινοῦντι τὰ μὲν ἀγαθὰ ποιεῖν ὡς μέγιστα, τὰ δὲ κακὰ συστέλλειν καὶ ταπεινοῦν. εἰ μὲν οὖν τὸ πένθος ἐστὶν ἀγαθόν, δεῖ ποιεῖν αὐτὸ ὡς πλεῖστον καὶ μέγιστον· εἰ δ', ὥσπερ ἡ ἀλήθεια ἔχει, κακὸν αὐτὸ ὁμολογοῦμεν εἶναι, συστέλλειν καὶ ποιεῖν ὡς ἐλάχιστον καὶ ἐξαλείφειν εἰς τὸ δυνατόν. ὡς δὲ τοῦτο ῥᾴδιον, καταφανὲς ἐκ τῆς τοιαύτης παραμυθίας. φασὶ γάρ τινα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων εἰσιόντα πρὸς Ἀρσινόην τὴν
112 βασίλισσαν πενθοῦσαν τὸν υἱὸν τοιούτῳ χρήσασθαι λόγῳ, φάμενον ὅτι καθ' ὃν χρόνον ὁ Ζεὺς ἔνεμε τοῖς δαίμοσι τὰς τιμάς, οὐκ ἔτυχε παρὸν τὸ Πένθος, ἤδη δὲ νενεμημένων ἦλθεν ὕστερον. τὸν οὖν Δία, ὡς ἠξίου καὶ αὐτῷ τιμὴν δοθῆναι, ἀποροῦντα διὰ τὸ ἤδη κατηναλῶσθαι πάσας τοῖς ἄλλοις, ταύτην αὐτῷ δοῦναι τὴν ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι γιγνομένην, οἷον

δάκρυα καὶ λύπας. ὥσπερ οὖν τοὺς ἄλλους δαίμονας, ὑφ᾽ ὧν τιμῶνται, τούτους ἀγαπᾶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ Πένθος. ‘ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸ ἀτιμάσῃς, B ὦ γύναι, οὐ προσελεύσεταί σοι· ἐὰν δὲ τιμᾶται ὑπὸ σοῦ ἐπιμελῶς ταῖς δοθείσαις αὐτῷ τιμαῖς, λύπαις καὶ θρήνοις, ἀγαπήσει σε καὶ ἀεί τί σοι παρέξεται τοιοῦτον ἐφ᾽ ᾧ τιμηθήσεται παρὰ σοῦ συνεχῶς’. θαυμασίως δὴ φαίνεται τῷ λόγῳ πείσας οὗτος παρελέσθαι τῆς ἀνθρώπου τὸ πένθος καὶ τοὺς θρήνους.

20. Τὸ δ᾽ ὅλον εἴποι τις ἂν πρὸς τὸν πενθοῦντα ‘πότερα παύσῃ ποτὲ δυσφορῶν ἢ ἀεὶ δεῖν οἰήσῃ λυπεῖσθαι καὶ παρ᾽ ὅλον τὸν βίον; εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ μενεῖς ἐπὶ τῇ δυσπαθείᾳ ταύτῃ, τελείαν ἀθλιότητα σεαυτῷ παρέξεις καὶ πικροτάτην κακοδαιμονίαν διὰ ψυχῆς C ἀγέννειαν καὶ μαλακίαν· εἰ δὲ μεταθήσῃ ποτέ, τί οὐκ ἤδη μετατίθεσαι καὶ σεαυτὸν ἀνέλκεις ἐκ τῆς ἀτυχίας; οἷς γὰρ λόγοις τοῦ χρόνου προϊόντος χρησάμενος ἀπολυθήσῃ, τούτοις νῦν προσσχὼν ἀπαλλάγηθι τῆς κακουχίας· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παθημάτων ἡ ταχίστη τῆς ἀπαλλαγῆς ὁδὸς ἀμείνων. ὃ οὖν μέλλεις τῷ χρόνῳ χαρίζεσθαι, τοῦτο τῷ λόγῳ χάρισαι καὶ τῇ παιδείᾳ, καὶ σεαυτὸν ἔκλυσαι τῶν κακῶν.

21. ‘Ἀλλ᾽ οὐ γὰρ ἤλπιζον’ φησί ‘ταῦτα πείσεσθαι, οὐδὲ προσεδόκων’. ἀλλ᾽ ἐχρῆν σε προσδοκᾶν D καὶ προκατακεκρικέναι τῶν ἀνθρωπείων τὴν ἀδηλότητα καὶ οὐδένειαν, καὶ οὐκ ἂν νῦν ἀπαράσκευος ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων ἐξαίφνης ἐπελθόντων ἐλήφθης. καλῶς γὰρ ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Θησεὺς παρεσκευάσθαι φαίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖνος γάρ φησιν

1, 343—344 H. 6, 426—427 R.

6. σε Perizonius: τε 29. Εὐριπίδῃ] Nauck. p. 381

'ἐγὼ δὲ ** παρὰ σοφοῦ τινος μαθὼν
εἰς φροντίδας νοῦν συμφοράς τ' ἐβαλλόμην,
φυγάς τ' ἐμαυτῷ προστιθεὶς πάτρας ἐμῆς
θανάτους τ' ἀώρους καὶ κακῶν ἄλλας ὁδούς,
ἵν' εἴ τι πάσχοιμ' ὧν ἐδόξαζον φρενί,
E μή μοι νεωρὲς προσπεσὸν μᾶλλον δάκοι'.

οἱ δ' ἀγεννέστεροι καὶ ἀνασκήτως διακείμενοι οὐδὲ ἀναστροφὴν ἐνίοτε λαμβάνουσι πρὸς τὸ βουλεύσασθαί τι τῶν εὐσχημόνων καὶ συμφερόντων, ἀλλ' ἐκτρέπονται πρὸς τὰς ἐσχάτας ταλαιπωρίας, τὸ μηδὲν αἴτιον σῶμα τιμωρούμενοι καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα κατὰ τὸν Ἀχαιὸν συναλγεῖν ἀναγκάζοντες.

22. Διὸ καὶ πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν ἐν 'ταῖς' τοιαύταις 'συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ,
F οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι· ἐμποδὼν γὰρ γίγνεσθαι τὸ λυπεῖσθαι τῷ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ γεγονότος καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ πράγματα, ὅπῃ λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν. οὐ δεῖν οὖν προσπταίσαντας καθάπερ παῖδας ἐχομένους τοῦ πληγέντος βοᾶν, ἀλλ' ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι περὶ τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν, ἰατρικῇ θρηνῳδίαν ἀφανίζοντας'. τὸν τῶν Λυκίων νομοθέτην φασὶ προστάξαι τοῖς αὑτοῦ πολίταις, ἐπὰν πενθῶσι, γυναικείαν ἠμφιεσμένους ἐσθῆτα πενθεῖν, ἐμφαίνειν βουληθέντα ὅτι γυναικῶδες
113 τὸ πάθος καὶ οὐχ ἁρμόττον ἀνδράσι κοσμίοις καὶ παι-

1, 344—345 H. 6, 427—429 R

6. νεωρὲς Musgravius: νεαρὸν δάκοι Galenus vol. 5. p. 151 Chart.: δάκῃ 12. 'Ἀχαιὸν] Nauck. p. 587 13. Πλάτων] Rep. X. p. 604 B 20. βέλτιστ' ἂν Plato: βέλτιστα

δείας ἐλευθερίου μεταπεποιημένοις. θῆλυ γὰρ ὄντως καὶ ἀσθενὲς καὶ ἀγεννὲς τὸ πενθεῖν· γυναῖκες γὰρ ἀνδρῶν εἰσι φιλοπενθέστεραι καὶ οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν τῶν βαρβάρων οὐχ οἱ γενναιότατοι Κελτοὶ καὶ Γαλάται καὶ πάντες οἱ φρονήματος ἀνδρειοτέρου πεφυκότες ἔμπλεοι, μᾶλλον δ', εἴπερ ἄρα, Αἰγύπτιοί τε καὶ Σύροι καὶ Λυδοὶ καὶ πάντες ὅσοι τούτοις παραπλήσιοι. τούτων γὰρ τοὺς μὲν B εἰς βόθρους τινὰς καταδύντας ἱστοροῦσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας μένειν, μηδὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὁρᾶν βουλομένους, ἐπειδὴ καὶ ὁ τετελευτηκὼς ἀπεστέρηται τούτου. Ἴων γοῦν ὁ τραγικὸς ποιητής, οὐκ ἀνήκοος ὢν τῆς τούτων εὐηθείας, πεποίηκέ τινα λέγουσαν

'ἐξῆλθον ὑμῶν ἱκέτις ἡβώντων τροφὸς
παίδων, βόθρους λιποῦσα πενθητηρίους'.

τινὲς δὲ τῶν βαρβάρων καὶ μέρη τοῦ σώματος ἀποτέμνουσι, ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καταικίζοντες, δοκοῦντές τι χαρίζεσθαι τοῖς τετελευτηκόσιν ἀπαρτώμενοι τῆς κατὰ φύσιν ἐν τοῖς τοιούτοις μετριοπαθείας.

23. Ἀλλὰ νὴ Δία τινὲς ὑποτυγχάνοντες οὐκ ἐπὶ C παντὶ θανάτῳ τὰ πένθη δεῖν οἴονται γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀώροις, διὰ τὸ μηδενὸς τετυχηκέναι τῶν ἐν τῷ βίῳ νενομισμένων ἀγαθῶν, οἷον γάμου παιδείας τελειότητος πολιτείας ἀρχῶν (ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ λυποῦντα μάλιστα τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀώροις ἀτυχοῦντας, διὰ τὸ ἀφῃρῆσθαι πρὸ τοῦ δέοντος τῆς ἐλπίδος), ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ ἄωρος θάνατος ὡς πρὸς τὴν τῶν

1. ἐλευθερίου Hertlinus: ἐλευθέρου 4. Ἑλλήνων καὶ αὐτῶν*: Ἑλλήνων καὶ οἱ χείρους ἄνδρες τῶν ἀμεινόνων καὶ αὐτῶν δὲ 12. Ἴων] Nauck. p. 576

ἀνθρώπων φύσιν οὐδὲν διαφέρει. καθάπερ γὰρ τῆς
εἰς κοινὴν πατρίδα πορείας προκειμένης πᾶσιν ἀναγ-
καίας καὶ ἀπαραιτήτου οἳ μὲν προπορεύονται οἳ δ'
ἐπακολουθοῦσι, πάντες δ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔρχονται, τὸν
αὐτὸν τρόπον τῶν εἰς τὸ χρεὼν ὁδευόντων οὐδὲν
D πλέον ἔχοντες τυγχάνουσιν οἱ βραδύτερον ἀφικνού-
μενοι τῶν θᾶττον παραγινομένων. εἴ γε μὴν ὁ ἄω-
ρος θάνατος κακόν ἐστιν, ἀωρότατος ἂν εἴη ὁ τῶν
νηπίων καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ τῶν ἄρτι γεγονότων. ἀλλὰ
τοὺς τούτων θανάτους ῥᾳδίως φέρομεν καὶ εὐθύμως,
τοὺς δὲ τῶν ἤδη προβεβηκότων δυσχερῶς καὶ πενθι-
κῶς διὰ τὸν ἐκ τῶν ματαίων ἐλπίδων ἀναπλασμόν,
ἤδη νομιζόντων ἡμῶν βεβαίαν ἔχειν τὴν τῶν τηλι-
κούτων διαμονήν. εἰ δὲ ὁ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων
χρόνος εἰκοσαέτης ἦν, τὸν πεντεκαιδεκαέτη ἀπογενό-
μενον ἐνομίζομεν ἂν μηκέτι ἄωρον τελευτᾶν ἀλλ'
ἤδη μέτρον ἡλικίας ἔχοντα ἱκανόν· τὸν δὲ τὴν τῶν
E εἴκοσιν ἐτῶν προθεσμίαν ἐκπληρώσαντα ἢ τὸν ἐγγὺς
γενόμενον τοῦ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμοῦ πάντως ἂν
ἐμακαρίζομεν ὡς εὐδαιμονέστατον καὶ τελειότατον
διαπεράσαντα βίον. εἰ δὲ διακοσίων ἐτῶν ἦν, τὸν
ἑκατὸν ἐτῶν τελευτήσαντα πάντως ἂν ἄωρον νομί-
ζοντες εἶναι πρὸς ὀδυρμοὺς καὶ θρήνους ἐτραπόμεθα.

24. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ λεγόμενος ἄωρος θά-
νατος εὐπαραμύθητός ἐστι διά τε ταῦτα καὶ τὰ προ-
ειρημένα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. μεῖον γὰρ ὄντως ἐδά-
F κρυσεν Τρωίλος ἢ Πρίαμος αὐτός, εἰ προετελεύτησεν
ἔτ' ἀκμαζούσης αὐτῷ τῆς βασιλείας καὶ τῆς τοσαύτης
τύχης ἣν ἐθρήνει. οἷα γοῦν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διε-
λέχθη υἱὸν Ἕκτορα, παραινῶν ἀναχωρεῖν ἀπὸ τῆς

8. τῶν νηπίων*: τῶν παίδων καὶ νηπίων

πρὸς τὸν Ἀχιλλέα μάχης, ἐν οἷς φησιν

'ἀλλ' εἰσέρχεο τεῖχος, ἐμὸν τέκος, ὄφρα σαώσῃς
Τρῶας καὶ Τρωάς, μηδὲ μέγα κῦδος ὀρέξῃς
Πηλείδῃ, αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερθῇς.
πρὸς δ' ἐμὲ τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέησον, 114
δύσμορον, ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ
αἴσῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσει, κακὰ πόλλ' ἐπιδόντα,
υἷάς τ' ὀλλυμένους, ἑλκηθείσας τε θύγατρας,
καὶ θαλάμους κεραϊζομένους, καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενα ποτὶ γαίῃ, ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι,
ἑλκομένας τε νυοὺς ὀλοῇς ὑπὸ χερσὶν Ἀχαιῶν.
αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσι
ὠμησταὶ ἐρύουσιν, ἐπεί κέ τις ὀξέι χαλκῷ
τύψας ἠὲ βαλὼν ῥεθέων ἐκ θυμὸν ἕληται. B
ἀλλ' ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον
αἰδῶ τ' αἰσχύνωσι κύνες κταμένοιο γέροντος,
τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν'.

ὄντων οὖν σοι παμπόλλων παραδειγμάτων περὶ τούτου ἐννοήθητι τὸν θάνατον οὐκ ὀλίγους ἀπαλλάττειν μεγάλων καὶ χαλεπῶν κακῶν, ὧν, εἰ ἐπεβίωσαν, πάντως ἂν ἐπειράθησαν. ἃ φειδόμενος τῆς τοῦ λόγου C συμμετρίας παρέλιπον, ἀρκεσθεὶς τοῖς εἰρημένοις πρὸς τὸ μὴ δεῖν πέρα τοῦ φυσικοῦ μέτρου πρὸς ἄπρακτα πένθη καὶ θρήνους ἀγεννεῖς ἐκτρέπεσθαι.

25. Τὸ γὰρ μὴ δι' αὐτὸν κακῶς πράττειν ὁ μὲν Κράντωρ φησὶν οὐ μικρὸν εἶναι κούφισμα πρὸς τὰς

3. Τρωάς* (Homer. X 56): τρωϊάδας 14. ἐρύουσιν*: ἐρίσουσιν aut ἐρύσωσιν 18. βροτοῖσιν*: βροτοῖσιν ἦ ῥ' ὁ γέρων πολιὰς δ' ἄρ' ἀνὰ τρίχας ἕλκετο χερσὶ τίλλων ἐκ κεφαλῆς οὐδ' Ἕκτορι θυμὸν ἔπειθεν 24. μέτρου*: καὶ μετρίου

τύχας, ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι φάρμακον ἀλυπίας εἶναι μέγιστον. τὸ δὲ φιλεῖν τὸν μεταλλάξαντα καὶ στέργειν οὐκ ἐν τῷ λυπεῖν ἑαυτούς ἐστιν, ἀλλ' ἐν τῷ τὸν ἀγαπώμενον ὠφελεῖν· ὠφέλεια δ' ἐστὶ τοῖς ἀφῃρημέ- D νοις ἡ διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης τιμή. οὐδεὶς γὰρ ἀγαθὸς ἄξιος θρήνων ἀλλ' ὕμνων καὶ παιάνων, οὐδὲ πένθους ἀλλὰ μνήμης εὐκλεοῦς, οὐδὲ δακρύων ἐπωδύνων ἀλλ' ἐτείων ἀπαρχῶν, εἴ γε ὁ μετηλλαχὼς θειότερόν τινα βίον μετείληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τοῦ σώματος λατρείας καὶ τῶν ἀτρύτων τούτων φροντίδων τε καὶ συμφορῶν, ἃς ἀνάγκη τοὺς εἰληχότας τὸν θνητὸν βίον ὑπομένειν, ἕως ἂν ἐκπλήσωσι τὸν ἐπικλωσθέντα τῆς ζωῆς μίτον, ὃν ἔδωκεν ἡμῖν ἡ φύσις οὐκ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ἀπένειμε τὸν μερισθέντα κατὰ τοὺς τῆς εἱμαρμένης νόμους.

E 26. Διὸ τοὺς εὖ φρονοῦντας ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσιν οὐ χρὴ πέρα τοῦ φυσικοῦ μέτρου τῆς περὶ τὴν τύχην λύπης εἰς ἄπρακτα καὶ βαρβαρικὰ πένθη παρεκτρέπεσθαι καὶ τοῦθ' ὅπερ πολλοῖς ἤδη συνέβη περιμένειν, ὥστε πρὶν ἀπώσασθαι τὰ πένθη κακουχουμένους τελευτῆσαι τὸν βίον καὶ ἐν τοῖς πενθίμοις τῆς κακοδαίμονος ταφῆς μεταλαβεῖν, ἅμα τῶν τε ἀνιαρῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλογιστίας κακῶν συγκηδευομένων αὐτοῖς, ὥστ' ἐπιφθέγξασθαι τὸ Ὁμηρικόν

'μυρομένοισι δὲ τοῖσι μέλας ἐπὶ ἕσπερος ἦλθε'.

F διὸ καὶ πολλάκις αὐτοῖς προσδιαλέγεσθαι χρή 'τί δαί; παυσόμεθά ποτε λυπούμενοι ἢ ἀκαταπαύστῳ συμφορᾷ συνεσόμεθα μέχρι παντὸς τοῦ βίου;' τὸ γὰρ δὴ ἀτε-

1, 349—351 H. 6, 434—436 R.

6. παιάνων Lennepius: ἐπαίνων 8. ἐτείων Reiskius: ἀστείων 13. μίτον*: βίον 18. τύχην W: ψυχὴν 25. μυρομένοισι] Ψ 109. α 423. σ 305

λεύτητον νομίζειν τὸ πένθος ἀνοίας ἐστὶν ἐσχάτης, καὶ ταῦθ' ὁρῶντας ὡς καὶ οἱ βαρυλυπότατοι καὶ πολυπενθέστατοι πρᾳότατοι γίγνονται πολλάκις ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐν οἷς ἐδυσχέραινον σφόδρα μνήμασιν ἀνοιμώζοντες καὶ στερνοτυπούμενοι λαμπρὰς εὐωχίας συνίστανται μετὰ μουσουργῶν καὶ τῆς ἄλλης διαχύσεως. μεμηνότος οὖν ἐστι τὸ οὕτως ὑπολαμβάνειν παράμονον ἕξειν τὸ πένθος. ἀλλ' εἰ λογίζοιντο' ὅτι 115
παύσεταί τινος γενομένου, προσαναλογίσαιντ' ἂν χρόνου δηλαδή τι ποιήσαντος· τὸ γὰρ γεγενημένον οὐδὲ θεῷ δυνατόν ἐστι ποιῆσαι ἀγένητον. οὐκοῦν τὸ νῦν παρ' ἐλπίδα συμβεβηκὸς καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν ἔδειξε τὸ εἰωθὸς περὶ πολλοὺς γίνεσθαι δι' αὐτῶν τῶν ἔργων. τί οὖν; ἆρά γ' ἡμεῖς τοῦτο διὰ τοῦ λόγου μαθεῖν οὐ δυνάμεθα οὐδ' ἐπιλογίσασθαι, διότι 'πλείη μὲν γαῖα κακῶν πλείη δὲ θάλασσα' καί

'τοιάδε θνητοῖσι κακὰ κακῶν
ἀμφί τε κῆρες εἰλεῦνται, κενεὴ δ' εἴσδυσις οὐδ' B
αἰθέρι;'

27. Πολλοῖς γὰρ καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν, ὥς φησι Κράντωρ, οὐ νῦν ἀλλὰ πάλαι κέκλαυσται τἀνθρώπινα, τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον καὶ ἀρχὴν τὸ γενέσθαι ἄνθρωπον συμφορὰν τὴν μεγίστην. τοῦτο δέ φησιν Ἀριστοτέλης καὶ τὸν Σειληνὸν συλληφθέντα τῷ Μίδᾳ ἀποφήνασθαι. βέλτιον δ' αὐτὰς τὰς τοῦ φιλοσόφου λέξεις παραθέσθαι. φησὶ δὴ ἐν τῷ Εὐδήμῳ ἐπιγραφομένῳ ἢ Περὶ ψυχῆς ταυτί. 'διόπερ, ὦ κράτιστε πάντων καὶ μακαριστότατε, πρὸς τῷ μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι τοὺς τετελευτηκότας νομίζειν C

1, 351—352 H. 6, 436—438 R.

2. καὶ ταῦθ'*: καίτοι γε 10. τὸ*: τὸ μὲν 16. πλείη] Hesiod. O. et D. 101 17. Bergk. 1344³

καὶ τὸ ψεύσασθαί τι κατ᾽ αὐτῶν καὶ τὸ βλασφημεῖν οὐχ ὅσιον ἡγούμεθα ὡς κατὰ βελτιόνων καὶ κρειττόνων ἤδη γεγονότων. καὶ ταῦθ᾽ οὕτως ἀρχαῖα καὶ παλαιὰ διατελεῖ νενομισμένα παρ᾽ ἡμῖν, ὥστε τὸ παράπαν οὐδεὶς οἶδεν οὔτε τοῦ χρόνου τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸν θέντα πρῶτον, ἀλλὰ τὸν ἄπειρον αἰῶνα τυγχάνει διὰ τέλους οὕτω νενομισμένα. πρὸς δὲ δὴ τούτοις διὰ στόματος ὂν τοῖς ἀνθρώποις ὁρᾷς ὃ ἐκ πολλῶν ἐτῶν περιφέρεται θρυλούμενον.᾽ ‘τί τοῦτ᾽;᾽ ἔφη. κἀκεῖνος ὑπολαβὼν ‘ὡς ἄρα μὴ γίνεσθαι μέν᾽ D ἔφη ‘ἄριστον πάντων, τὸ δὲ τεθνάναι τοῦ ζῆν ἐστι κρεῖττον. καὶ πολλοῖς οὕτω παρὰ τοῦ δαιμονίου μεμαρτύρηται. τοῦτο μὲν ἐκείνῳ τῷ Μίδᾳ λέγουσι δήπου μετὰ τὴν θήραν ὡς ἔλαβε τὸν Σειληνὸν διερωτῶντι καὶ πυνθανομένῳ τί ποτέ ἐστι τὸ βέλτιστον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τί τὸ πάντων αἱρετώτατον, τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ἐθέλειν εἰπεῖν ἀλλὰ σιωπᾶν ἀρρήκτως· ἐπειδὴ δέ ποτε μόλις πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενος προσηγάγετο φθέγξασθαί τι πρὸς αὐτόν, οὕτως ἀναγκαζόμενον εἰπεῖν ‘δαίμονος ἐπιπόνου καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον σπέρμα, τί με βιάζεσθε λέγειν ἃ E ὑμῖν ἄρειον μὴ γνῶναι; μετ᾽ ἀγνοίας γὰρ τῶν οἰκείων κακῶν ἀλυπότατος ὁ βίος. ἀνθρώποις δὲ πάμπαν οὐκ ἔστι γενέσθαι τὸ πάντων ἄριστον οὐδὲ μετασχεῖν τῆς τοῦ βελτίστου φύσεως (ἄριστον ἄρα πᾶσι καὶ πάσαις τὸ μὴ γενέσθαι)· τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο καὶ τὸ

2. ἡγούμεθα ὡς κατὰ βελτιόνων*: ὡς κατὰ βελτιόνων ἡγούμεθα 6. τυγχάνει*: τυγχάνουσι 8. ὂν Halmius: ἐν ὃ*: ὡς 15. βέλτιστον Meziriacus: βέλτιον 17. ἀρρήκτως Reiskius: ἀρρήτως 25. ἄρα Bernaysius: γὰρ

πρῶτον τῶν ἀνθρώπῳ ἀνυστῶν τὸ γενομένους ἀπο-
θανεῖν ὡς τάχιστα. δῆλον οὖν ὡς οὔσης κρείττονος
τῆς ἐν τῷ τεθνάναι διαγωγῆς ἢ τῆς ἐν τῷ ζῆν, οὕ-
τως ἀπεφήνατο’. μυρία δ’ ἐπὶ μυρίοις ἄν τις ἔχοι
τοιαῦτα παρατίθεσθαι πρὸς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον· ἀλλ’
οὐκ ἀναγκαῖον μακρηγορεῖν.

28. Οὐ χρὴ οὖν τοὺς ἀποθνήσκοντας νέους θρη- F
νεῖν ὅτι τῶν ἐν τῷ μακρῷ βίῳ νομιζομένων ἀγαθῶν
ἀπεστέρηνται· τοῦτο γὰρ ἄδηλον, ὡς πολλάκις εἴπο-
μεν, εἴτε ἀγαθῶν ἀπεστερημένοι τυγχάνουσιν εἴτε
κακῶν· πολλῷ γὰρ πλείονα τὰ κακά. καὶ τὰ μὲν
μόλις καὶ διὰ πολλῶν φροντίδων κτώμεθα, τὰ δὲ
κακὰ πάνυ ῥᾳδίως· στρογγύλα γὰρ εἶναί φασι ταῦτα
καὶ συνεχῆ καὶ πρὸς ἄλληλα φερόμενα κατὰ πολλὰς
αἰτίας, τὰ δ’ ἀγαθὰ διεχῆ τε καὶ δυσκόλως συνερχό-
μενα πρὸς αὐτοῖς τοῦ βίου τοῖς τέρμασιν. ἐπιλελη-
σμένοις οὖν ἐοίκαμεν ὅτι οὐ μόνον, ὥς φησιν Εὐριπί- 116
δης, ‘τὰ χρήματα’ οὐκ ‘ἴδια κέκτηνται βροτοί’, ἀλλ’
ἁπλῶς τῶν ἀνθρωπίνων οὐδέν. διὸ καὶ ἐπὶ πάντων
λέγειν χρή

‘τὰ τῶν θεῶν δ’ ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
ὅταν δὲ χρῄζωσ’, αὔτ’ ἀφαιροῦνται πάλιν’.

οὐ δεῖ οὖν δυσφορεῖν, ἐὰν ἃ ἔχρησαν ἡμῖν πρὸς ὀλί-
γον, ταῦτα ἀπαιτῶσιν· οὐδὲ γὰρ οἱ τραπεζῖται, καθά-
περ εἰώθαμεν λέγειν πολλάκις, ἀπαιτούμενοι τὰ θέ-
ματα δυσχεραίνουσιν ἐπὶ τῇ ἀποδόσει, ἐάνπερ εὐγνω-
μονῶσι. πρὸς γὰρ τοὺς οὐκ εὐμαρῶς ἀποδιδόντας
εἰκότως ἄν τις εἴποι ‘ἐπελάθου ὅτι ταῦτ’ ἔλαβες ἐπὶ B

1. ἀνθρώπῳ ἀνυστῶν Reiskius: ἄλλων ἀνυστὸν τὸ*: δεύτερον δὲ τὸ 2. ὡς] ὅτι ὡς Reiskius 17. Εὐριπίδης] Phoen. 555 21. Ibid. 556

τῷ ἀποδοῦναι;’ τοῦτο δὴ τοῖϲ θνητοῖϲ ἅπαϲι ϲυμβέβηκεν. ἔχομεν γὰρ τὸ ζῆν ὥϲπερ ἐπὶ παρακαταθεμένοιϲ θεοῖϲ ἐξ ἀνάγκηϲ, καὶ τούτου χρόνοϲ οὐδείϲ ἐϲτιν ὡριϲμένοϲ τῆϲ ἀποδόϲεωϲ, ὥϲπερ οὐδὲ τοῖϲ τραπεζίταιϲ τῆϲ τῶν θεμάτων, ἀλλ’ ἄδηλον πότε ὁ δοὺϲ ἀπαιτήϲει. ὁ οὖν ἢ αὐτὸϲ μέλλων ἀποθνήϲκειν ἢ τέκνων ἀποθανόντων ὑπεραγανακτῶν πῶϲ οὐ καταφανῶϲ ἐπιλέληϲται ὅτι καὶ αὐτὸϲ ἄνθρωπόϲ ἐϲτι καὶ τὰ τέκνα θνητὰ ἐγέννηϲεν; οὐ γάρ ἐϲτι φρέναϲ ἔχοντοϲ ἀνθρώπου ἀγνοεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωποϲ ζῷόν ἐϲτι θνητόν, οὐδ’ ὅτι γέγονεν εἰϲ τὸ ἀποθανεῖν. εἰ
C γοῦν ἡ Νιόβη κατὰ τοὺϲ μύθουϲ πρόχειρον εἶχε τὴν ὑπόληψιν ταύτην ὅτι καὶ ἡ

‘θαλέθοντι βίῳ
βλάϲταιϲ τε τέκνων βριθομένα γλυκερόν
φάοϲ ὁρῶϲα’

τελευτήϲει, οὐκ ἂν οὕτωϲ ἐδυϲχέραινεν ὡϲ καὶ τὸ ζῆν ἐθέλειν ἐκλιπεῖν διὰ τὸ μέγεθοϲ τῆϲ ϲυμφορᾶϲ, καὶ τοὺϲ θεοὺϲ ἐπικαλεῖϲθαι ἀνάρπαϲτον αὐτὴν γενέϲθαι πρὸϲ ἀπώλειαν τὴν χαλεπωτάτην. δύ’ ἐϲτὶ τῶν Δελφικῶν γραμμάτων τὰ μάλιϲτ’ ἀναγκαιότατα πρὸϲ τὸν βίον, τὸ ‘γνῶθι ϲαυτὸν’ καὶ τὸ ‘μηδὲν ἄγαν’· ἐκ τού-
D των γὰρ ἤρτηται καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ταῦτα γάρ ἐϲτιν ἀλλήλοιϲ ϲυνῳδὰ καὶ ϲύμφωνα, καὶ διὰ θατέρου θάτερον ἔοικε δηλοῦϲθαι κατὰ δύναμιν. ἔν τε γὰρ τῷ γινώϲκειν ἑαυτὸν περιέχεται τὸ μηδὲν ἄγαν, καὶ ἐν τούτῳ τὸ γινώϲκειν ἑαυτόν. διὸ καὶ περὶ μὲν τούτου φηϲὶν ὁ Ἴων οὕτωϲ

‘τὸ ‘γνῶθι ϲαυτὸν’ τοῦτ’ ἔποϲ μὲν οὐ μέγα,
ἔργον δ’ ὅϲον Ζεὺϲ μόνοϲ ἐπίϲταται θεῶν’,

1, 354—355 H. 6, 441—442 B.

2. ἐπὶ* 14. Bergk. p. 1343³. Nauck. p. 697 29. Nauck. p. 576

ὁ δὲ Πίνδαρος

'coφοὶ δέ' φηcί 'καὶ τὸ 'μηδὲν ἄγαν' ἔπος αἴ-
νηcαν περιccῶc'.

29. Ταῦτα οὖν ἐν διανοίᾳ τις ἔχων ὡς πυθόχρηcτα παραγγέλματα πρὸc πάντα τὰ τοῦ βίου πράγματα E ῥᾳδίωc ἐφαρμόζειν δυνήcεται καὶ φέρειν αὐτὰ δεξιῶc, εἴc τε τὴν αὑτοῦ φύcιν ἀφορῶν καὶ εἰc τὸ μὴ πέρα τοῦ προcήκοντοc ἐν τοῖc προcπίπτουcιν ἢ διαίρεcθαι πρὸc ἀλαζονείαν ἢ ταπεινοῦcθαι καὶ καταπίπτειν πρὸc οἴκτουc καὶ ὀλοφυρμοὺc διὰ τὴν τῆc ψυχῆc ἀcθένειαν καὶ τὸν ἐμφυόμενον ἡμῖν τοῦ θανάτου φόβον παρὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν εἰωθότων ἐν τῷ βίῳ cυμβαίνειν κατὰ τὴν τῆc ἀνάγκηc ἢ πεπρωμένηc μοῖραν. καλῶc δ' οἱ Πυθαγόρειοι παρεκελεύcαντο λέγοντεc

'ὅccα δὲ δαιμονίῃcι τύχαιc βροτοὶ ἄλγε' ἔχουcιν,
ἣν ἂν μοῖραν ἔχῃc, ταύτην ἔχε μηδ' ἀγανάκτει' F

καὶ ὁ τραγικὸc Αἰcχύλοc

'ἀνδρῶν γάρ ἐcτιν ἐνδίκων τε καὶ cοφῶν
ἐν τοῖc κακοῖcι μὴ τεθυμῶcθαι θεοῖc'

καὶ ὁ Εὐριπίδηc

'ὅcτιc δ' ἀνάγκῃ cυγκεχώρηκεν βροτῶν
cοφὸc παρ' ἡμῖν καὶ τὰ θεῖ' ἐπίcταται'

καὶ ἐν ἄλλοιc

'τὰ προcπεcόντα δ' ὅcτιc εὖ φέρει βροτῶν,
ἄριcτοc εἶναι cωφρονεῖν τέ μοι δοκεῖ'. **117**

30. Οἱ δὲ πολλοὶ πάντα καταμέμφονται καὶ πάντα τὰ παρὰ τὰc ἐλπίδαc αὐτοῖc cυμβεβηκότα ἐξ ἐπηρείαc τύχηc καὶ δαιμόνων γενέcθαι νομίζουcι. διὸ καὶ ἐπὶ

1, 355—356 H. **6, 443—444 R.**

1. Πίνδαροc] Bergk. fr. 201 (235) 15. Carm. Aur. 17
17. Αἰcχύλοc] Nauck. p. 543 20. Εὐριπίδηc] Id. p. 524
24. Id. p. 412 28. γενέcθαι*: γίνεcθαι

πᾶςιν ὀδύρονται, ςτένοντες καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀτυχίαν αἰτιώμενοι. πρὸς οὓς ὑποτυχὼν ἄν τις εἴποι

'θεὸς δέ ςοι πῆμ' οὐδὲν ἀλλ' αὐτὸς ςὺ ςοί'

καὶ ἡ διὰ τὴν ἀπαιδευςίαν ἄνοια καὶ παραφροςύνη. διὰ ταύτην γοῦν τὴν διηπατημένην καὶ ψευδῆ δόξαν πάντα καταμέμφονται θάνατον. ἐὰν μὲν γὰρ ἐν ἀπο-
B δημίᾳ τις ὢν ἀποθάνῃ, ςτένουςιν ἐπιλέγοντες

'δύςμορος, οὐδ' ἄρα τῷ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
ὄςςε καθαιρήςουςιν'·

ἐὰν δ' ἐπὶ τῆς οἰκείας παρόντων τῶν γονέων, ὀδύρονται ὡς ἐξαρπαςθέντος ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς ὀδύνην αὐτοῖς ἐφέντος. ἐὰν ἄφωνος μηδὲν προςειπὼν περὶ μηδενός, κλάοντες λέγουςιν

'οὐδέ τι μοι εἶπας πυκινὸν ἔπος, οὗ τέ κεν αἰεί
C μεμνήμην'.

ἐὰν προςομιλήςας τι, τοῦτ' ἀεὶ πρόχειρον ἔχουςιν ὥςπερ ὑπέκκαυμα τῆς λύπης. ἐὰν ταχέως, ὀδύρονται λέγοντες 'ἀνηρπάςθη'. ἐὰν μακρῶς, μέμφονται ὅτι καταφθινήςας καὶ τιμωρηθεὶς ἀπέθανε. πᾶςα γὰρ πρόφαςις ἱκανὴ πρὸς τὸ τὰς λύπας καὶ τοὺς θρήνους ςυνεγείρειν. ταῦτα δ' ἐκίνηςαν οἱ ποιηταί, καὶ μάλιςτα τούτων ὁ πρῶτος Ὅμηρος λέγων

'ὡς δὲ πατὴρ οὗ παιδὸς ὀδύρεται ὀςτέα καίων,
νυμφίου, ὅς τε θανὼν δειλοὺς ἀκάχηςε τοκῆας'.

1, 356—357 H. 6, 444—446 R.

3. ςὺ ςοί (Soph. OR. 379) Reiskius: αὐτῷ ςὺ ςοί
8. Homer. Λ 453 11. οἰκείας Reiskius: οἰκείας πατρίδος
13. ἐφέντος*: ἀφέντος ἐὰν*: ἐὰν δ' 15. Homer.
Ω 744 24. Id. Ψ 222 25. τοκῆας*: τοκῆας ἄρρητον
δὲ τοκεῦςι γόον καὶ πένθος ἔθηκε (id. Ρ 37)

καὶ ταῦτα μὲν οὔπω δῆλον εἰ δικαίωϲ ὀδύρεται, ἀλλ' D ὅρα τὸ ἑξῆϲ

'μοῦνοϲ τηλύγετοϲ πολλοῖϲιν ἐπὶ κτεάτεϲϲι'.

(31) τίϲ γὰρ οἶδεν, εἰ ὁ θεὸϲ πατρικῶϲ κηδόμενοϲ τοῦ ἀνθρωπείου γένουϲ, προορώμενοϲ τὰ μέλλοντα ϲυμβήϲεϲθαι προεξάγει τινὰϲ ἐκ τοῦ ζῆν ἀώρουϲ; ὅθεν οὐδὲν ἀπευκτὸν νομιϲτέον αὐτοὺϲ πάϲχειν

('δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖϲ'

οὔτε τῶν κατὰ προηγούμενον λόγον ϲυμβαινόντων οὔτε τῶν κατ' ἐπακολούθηϲιν) καὶ ὅτι οἱ πλεῖϲτοι E θάνατοι πρὸ ἄλλων δυϲχερῶν μειζόνων γίγνονται, καὶ ὅτι τοῖϲ μὲν οὐδὲ γενέϲθαι ϲυνέφερε, τοῖϲ δ' ἅμα τῷ γενέϲθαι ἀποθανεῖν, τοῖϲ δὲ προελθοῦϲιν ἐπὶ μικρὸν τοῖϲ δ' ἀκμάζουϲι. πρὸϲ πάνταϲ δὴ τούτουϲ τοὺϲ θανάτουϲ ἐλαφρῶϲ ἑκτέον, εἰδόταϲ ὅτι τὴν μοῖραν οὐκ ἔϲτιν ἐκφυγεῖν (πεπαιδευμένων δ' ἔϲτιν ἀνθρώπων προειληφέναι διότι βραχὺν χρόνον προειλήφαϲιν ἡμᾶϲ οἱ δοκοῦντεϲ ἄωροι τοῦ ζῆν ἐϲτερῆϲθαι· καὶ γὰρ ὁ μακρότατοϲ βίοϲ ὀλίγοϲ ἐϲτὶ καὶ ϲτιγμαῖοϲ πρὸϲ τὸν ἄπειρον αἰῶνα) καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπὶ πλέον πεν- F θηϲάντων μετ' οὐ πολὺ τοῖϲ ὑπ' αὐτῶν κατοδυρθεῖϲιν ἐπηκολούθηϲαν, οὐδὲν ἐκ τοῦ πένθουϲ ὄφελοϲ περιποιηϲάμενοι, μάτην δὲ αὑτοὺϲ καταικιϲάμενοι ταῖϲ κακουχίαιϲ. βραχυτάτου δὲ τοῦ τῆϲ ἐπιδημίαϲ ὄντοϲ ἐν τῷ βίῳ χρόνου, οὐκ ἐν ταῖϲ αὐχμηραῖϲ λύπαιϲ οὐδ' ἐν τῷ κακοδαιμονεϲτάτῳ πένθει διαφθείρειν ἑαυτοὺϲ δεῖ ταῖϲ ὀδύναιϲ καὶ ταῖϲ τοῦ ϲώματοϲ αἰκίαιϲ παρατεινομένουϲ, ἀλλὰ μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ κρεῖϲϲον

1, 357—358 H. 6, 446—447 R

3. Homer. I 492 7. ἀπευκτὸν*: φευκτὸν 8. δεινὸν γὰρ οὐδὲν Clemens Strom. IV. p. 587 (Nauck. p. 468, 757, 9): οὐδὲν γὰρ δεινὸν

καὶ ἀνθρωπικώτερον πειρωμένους, καὶ σπουδάζοντας
118 ἐντυγχάνειν ἀνδράσι μὴ τοῖς συλλυπουμένοις καὶ διε-
γείρουσι τὰ πένθη διὰ κολακείαν, ἀλλὰ τοῖς ἀφαιρου-
μένοις τὰς λύπας διὰ γενναίας καὶ σεμνῆς παρηγορίας,
ἐπακούοντας καὶ ἔχοντας ἐν νῷ τὸ Ὁμηρικὸν τοῦτο
ἔπος, ὅπερ ὁ Ἕκτωρ πρὸς τὴν Ἀνδρομάχην ἀντιπαρ-
ηγορῶν αὐτὴν εἶπεν ὡδί

‘δαιμονίη, μή μοί τι λίην ἀκαχίζεο θυμῷ·
οὐ γάρ τίς μ’ ὑπὲρ αἶσαν ἀνὴρ Ἄϊδι προϊάψει,
μοῖραν δ’ οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται’.

ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν ἄλλοις ὁ ποιητής φησι

B ‘γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ’.

32. Ταῦτα πρὸ διανοίας λαβόντες τῆς ἀπράκτου
καὶ κενῆς ἀπαλλαγησόμεθα βαρυπενθείας, ὀλίγου δὴ
παντάπασι τοῦ μεταξὺ χρόνου τῆς ζωῆς ὄντος. σπευ-
στέον οὖν ὅπως εὔθυμόν τε καὶ ἀπαρενόχλητον
ταῖς πενθικαῖς λύπαις διαγάγωμεν, τὰ τοῦ πέν-
θους παράσημα μεθέμενοι καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπι-
μελείας φροντίσαντες καὶ τῆς τῶν συμβιούντων ἡμῖν
σωτηρίας. καλὸν δὲ καὶ μεμνῆσθαι τῶν λόγων, οἷς
κατὰ τὸ εἰκὸς ἐχρησάμεθά ποτε πρὸς συγγενεῖς ἢ φί-
λους ἐν ταῖς παραπλησίοις γενομένους συμφοραῖς,
C παραμυθούμενοι καὶ πείθοντες τὰ κοινὰ τοῦ βίου συμ-
πτώματα κοινῶς φέρειν καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀνθρωπίνως,
καὶ μὴ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐπαρκεῖν πρὸς ἀλυπίαν δύνα-
σθαι, ἑαυτοῖς δὲ μηδὲν ὄφελος εἶναι τὴν τούτων ὑπό-
μνησιν, δι’ ὧν δεῖ τὸ ἀλγοῦν τῆς ψυχῆς ἀποθεραπεύειν

4. διὰ*: διὰ τῆς 8. Homer. Ζ 486 14. Id. Υ 128 17. σπευστέον*: φειστέον

παιωνιοιc λογου φαρμάκοιc, ὡc πάντων μᾶλλον ἢ ἀλυπίαc ἀναβολὴν δεῖ ποιεῖcθαι. καίτοι γε τὸν ἐν ὁτῳοῦν ἀμβολιεργὸν ἄταιc φηcὶ παλαίειν, τὸ κυκλούμενον τοῦτο παρὰ πᾶcιν ἔποc· πολὺ δ' οἶμαι μᾶλλον [D] τὸν ὑπερτιθέμενον τὰ τῆc ψυχῆc ἀχθεινὰ πάθη καὶ δυcάντητα πρὸc τὸν ἐπιόντα χρόνον.

33. Ἀποβλέπειν δὲ καὶ πρὸc τοὺc εὐγενῶc καὶ μεγαλοφρόνωc τοὺc ἐπὶ τοῖc υἱοῖc γενομένουc θανάτουc καὶ πράωc ὑποcτάνταc, Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον καὶ Δημοcθένη τὸν Ἀθηναῖον καὶ Δίωνα τὸν Cυρακόcιον καὶ τὸν βαcιλέα Ἀντίγονον, καὶ cυχνοὺc ἄλλουc τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶc. τούτων γὰρ Ἀναξαγόραν παρειλήφαμεν, ὥc φαcι, φυcιολογοῦντα καὶ διαλεγόμενον τοῖc γνωρίμοιc, ἀκούcαντα παρά τινοc τῶν ἀναγγειλάντων αὐτῷ τὴν περὶ τὸν υἱὸν τελευτήν, μικρὸν ἐπιcχόντα πρὸc τοὺc [E] παρόνταc εἰπεῖν 'ᾔδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννηcα τὸν υἱόν'. Περικλέα δὲ τὸν καὶ Ὀλύμπιον προcαγορευθέντα διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν cύνεcιν ὑπερβεβλημένην δύναμιν, πυθόμενον ἀμφοτέρουc αὐτοῦ τοὺc υἱοὺc μετηλλαχέναι τὸν βίον, Πάραλόν τε καὶ Ξάνθιππον (ὥc φηcι Πρωταγόραc, εἰπὼν οὕτωc 'τῶν γὰρ υἱέων νεηνιέων ὄντων καὶ καλῶν, ἐν ὀκτὼ δὲ τῇcι πάcῃcιν ἡμέρῃcιν ἀποθανόντων νηπενθέωc ἀνέτλη. εὐδίηc γὰρ εἴχετο, ἐξ ἧc πολλὸν ὤνητο κατὰ πᾶcαν ἡμέρην εἰc εὐποτμίην καὶ ἀνωδυνίην καὶ τὴν ἐν τοῖcι πολλοῖcι [F]

1, 359—360 H. 6, 449—451 R.

3. ἀμβολιεργὸν] Hesiod. O. et D. 414 8. θανάτουc καὶ W: θανάτουc 10. καὶ — Ἀθηναῖον] Post Ἀθηναῖον Hertlinus addit καὶ Ξενοφῶντα τὸν Ἀθηναῖον. Fuisse videtur καὶ Περικλέα καὶ Ξενοφῶντα καὶ Δημοcθένη τοὺc Ἀθηναίουc 18. τὸν*

δόξαν· πᾶς γάρ τίς μιν ὁρέων τὰ ἑαυτοῦ πένθεα ἐρρωμένως φέροντα, μεγαλόφρονά τε καὶ ἀνδρήιον ἐδόκεε εἶναι καὶ ἑαυτοῦ κρείσσω, κάρτα εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ ἐν τοιοίσιδε πράγμασι ἀμηχανίην'), οὐδὲν ἧττον ἐστεφανωμένον κατὰ τὸ πάτριον ἔθος καὶ λευχειμονοῦντα δημηγορεῖν 'βουλάς τ' ἐξάρχοντ' ἀγαθάς' πρός τε τὸν πόλεμον ἐπιπαρορμῶντα τοὺς Ἀθηναίους. Ξενοφῶντα δὲ τὸν Σωκρατικὸν θύοντά ποτε, παρὰ τῶν ἀγγέλων ἀπὸ τοῦ πολέμου πυθόμενον ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γρύλλος ἀγωνιζόμενος ἐτελεύτησε, περιελόμενον
119 τὸν στέφανον ἐξετάζειν τίνα τρόπον ἐτελεύτησε. τῶν δὲ ἀπαγγειλάντων ὅτι γενναίως ἀριστεύων καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων κατακτείνας, μικρὸν παντελῶς διαστήσαντα χρόνον καὶ τῷ λογισμῷ τὸ πάθος παρακατασχόντα, ἐπιθέμενον πάλιν τὸν στέφανον ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, καὶ πρὸς τοὺς ἀγγέλους εἰπεῖν ὅτι 'θεοῖς ηὐξάμην οὐκ ἀθάνατον οὐδὲ πολυχρόνιον γενέσθαι μοι τὸν υἱόν (τὸ γὰρ τοιοῦτον ἄδηλον εἰ συμφέρει), ἀγαθὸν δὲ καὶ φιλόπατριν, ὃ δὴ καὶ γέγονεν'. Δίωνα
B δὲ τὸν Συρακόσιον συνεδρεύοντα μετὰ τῶν φίλων, κατὰ τὴν οἰκίαν θορύβου γενομένου καὶ μεγάλης κραυγῆς, πυθόμενον τὴν αἰτίαν καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἀκούσαντα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ στέγους ἐτελεύτησεν, οὐδὲν ἐκπλαγέντα τὸ μὲν σωμάτιον κελεῦσαι τοῦ μεταλλάξαντος ταῖς γυναιξὶ παραδοῦναι πρὸς τὴν νόμιμον ταφήν, αὐτὸν δὲ περὶ ὧν διεσκέπτετο μὴ παραλιπεῖν. τοῦτον ζηλῶσαι λέγεται καὶ Δημοσθένη τὸν ῥήτορα, τὴν μόνην καὶ ἀγαπητὴν ἀπο-

1, 360—362 H. 6, 451—452 R.

4. ἀμηχανίην*: ἀμηχανίην· τοῦτον γὰρ εὐθὺς μετὰ τὴν προσαγγελίαν ἀμφοτέρων τῶν υἱέων 6. βουλάς] Homer. B 273 18. εἰ*: ὅτι

λέcαντα θυγατέρα, περὶ ἧc φηcιν Αἰcχίνηc, κατηγορεῖν αὐτοῦ δόξαc, ταυτί. ‘ἑβδόμην δ’ ἡμέραν τῆc θυγατρὸc αὐτῷ τετελευτηκυίαc, πρὶν πενθῆcαι καὶ τὰ νομιζόμενα C ποιῆcαι, cτεφανωcάμενοc καὶ λευκὴν ἐcθῆτα ἀναλαβὼν ἐβουθύτει καὶ παρενόμει, τὴν μόνην ὁ δείλαιοc καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προcειποῦcαν ἀπολέcαc’. οὗτοc μὲν οὖν ῥητορικῶc προθέμενοc αὐτοῦ κατηγορῆcαι ταῦτα διεξῆλθεν, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τούτων αὐτὸν ἐπαινεῖ τὸ πενθεῖν παρωcάμενον καὶ τὸ φιλόπατρι πρὸ τῆc τῶν ἀναγκαίων cυμπαθείαc ἐπιδειξάμενον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βαcιλέα πυθόμενον τὴν Ἀλκυονέωc τοῦ υἱοῦ τελευτὴν ἐν παρατάξει γενομένην μεγαλοφρόνωc τε πρὸc τοὺc ἀπαγγείλανταc αὐτῷ τὴν cυμφορὰν ἀπιδεῖν καὶ μικρὸν ἐπιcχόντα καὶ κατηφιάcαντα προcειπεῖν ‘ὦ Ἀλκυονεῦ, ὀψίτερον μετήλλαξαc D τὸν βίον, οὕτωc ἀφειδῶc ἐξορμῶν ἐπὶ τοὺc πολεμίουc καὶ οὔτε τῆc ἑαυτοῦ cωτηρίαc οὔτε τῶν ἐμῶν παραινέcεων φροντίζων’. τούτουc δὴ τοὺc ἄνδραc θαυμάζουcι μὲν τῆc μεγαλοφροcύνηc πάντεc καὶ ἄγανται, μιμεῖcθαι δ’ ἐπὶ τῶν ἔργων οὐ δύνανται διὰ τὴν ἐκ τῆc ἀπαιδευcίαc ἀcθένειαν τῆc ψυχῆc. πλὴν πολλῶν ὄντων παραδειγμάτων τῶν διὰ τῆc ἱcτορίαc ἡμῖν παραδιδομένων τῆc τε Ἑλληνικῆc καὶ τῆc Ῥωμαϊκῆc τῶν γενναίωc καὶ καλῶc ἐν ταῖc τῶν ἀναγκαίων τελευταῖc διαγενομένων ἀποχρήcει τὰ εἰρημένα πρὸc τὴν ἀπόθεcιν τοῦ πάντων ἀνιαροτάτου πένθουc καὶ τῆc ἐν τούτῳ πρὸc οὐδὲν χρήcιμον ματαιοπονίαc. E

34. Ὅτι γὰρ οἱ ταῖc ἀρεταῖc διενεγκόντεc ὡc

1, 362—363 H. 6, 452—454 R.

1. Αἰcχίνηc] adv. Ctesiph. p. 64, 38 5. παρενόμει Aeschines: παρηνόμει 16. ἐπὶ*: πρὸc 26. πάντων Reiskius: παντὸc

θεοφιλεῖc νέοι μετέcτηcαν πρὸc τὸ χρεὼν καὶ πάλαι μὲν διὰ τῶν πρόcθεν ὑπέμνηcα λόγων, καὶ νῦν δὲ πειράcομαι διὰ βραχυτάτων ἐπιδραμεῖν, προcμαρτυρήcαc τῷ καλῶc ὑπὸ Μενάνδρου ῥηθέντι τούτῳ

'ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦcιν ἀποθνήcκει νέοc'.

ἀλλ' ἴcωc ὑποτυχὼν ἂν φαίηc Ἀπολλώνιε φίλτατε, cφόδρ' ἦν ἐπιτετευμένοc ὁ νεανίcκοc Ἀπόλλωνι καὶ
F μοίραιc, καί cε ἔδει ὑπ' ἐκείνου τελείου γενομένου κηδευθῆναι μεταλλάξαντα τὸν βίον· τοῦτο γὰρ εἶναι κατὰ φύcιν. τὴν ἡμετέραν δηλονότι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν τῶν ὅλων πρόνοιαν καὶ τὴν κοcμικὴν διάταξιν. ἐκείνῳ δὲ τῷ μακαριcθέντι οὐκ ἦν κατὰ φύcιν περαιτέρω τοῦ ἀπονεμηθέντοc αὐτῷ χρόνου πρὸc τὸν ἐνθάδε βίον περιμένειν, ἀλλ' εὐτάκτωc τοῦτον ἐκπλήcαντι πρὸc τὴν εἱμαρμένην ἐπανάγειν πορείαν, καλούcηc αὐτῆc, φηcίν, ἤδη πρὸc ἑαυτήν. ἀλλ' ἄωροc ἐτελεύτηcεν; οὐκοῦν εὐποτμότεροc διὰ τοῦτο καὶ κακῶν ἀπείρατόc ἐcτιν·

120 'ὁ βίοc γάρ' φηcὶν Εὐριπίδηc 'ὄνομ' ἔχει βίον
μόροc γεγώc'.

οὗτοc δ' ἐπὶ τῆc εὐανθεcτάτηc ἡλικίαc προαπεφοίτηcεν ὁλόκληροc ἠίθεοc, ζηλωτὸc καὶ περίβλεπτοc πᾶcι τοῖc cυνήθεcιν αὐτῷ, φιλοπάτωρ γενόμενοc καὶ φιλομήτωρ καὶ φιλοίκειοc καὶ φιλόcοφοc, τὸ δὲ cύμπαν εἰπεῖν φιλάνθρωποc, αἰδούμενοc μὲν τοὺc πρεcβυτέρουc τῶν φίλων ὥcπερ πατέραc, cτέργων δὲ τοὺc ὁμήλικαc καὶ cυνήθειc, τιμητικὸc δὲ τῶν καθηγηcαμένων, ξένοιc δὲ καὶ ἀcτοῖc πραότατοc, πᾶcι δὲ μείλιχοc

1, 363—364 H. 6, 454—456 R.

5. Meinek. IV. p. 105 8. μοίραιc] Μούcαιc Madvigius 17. ἄωροc Didotiana: ἀώρωc 19. Nauck. p. 524 ἔχει βίον μόροc*: ἔχει πόνοc γεγώc Nauckius: ἐγώ c'

καὶ φίλος διά τε τὴν ἐξ ὄψεως χάριν καὶ τὴν εὐπροc- B ήγορον φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνος μὲν τῆς τε cῆc εὐcεβείας καὶ τῆς ἑαυτοῦ τὴν πρέπουcαν εὐφημίαν ἔχων πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον προαπεφοίτηcε τοῦ θνητοῦ βίου, καθάπερ ἐκ cυμποcίου, πρὶν εἴc τινα παροινίαν ἐκπεcεῖν τὴν τῷ μακρῷ γήρᾳ παρεπομένην. εἰ δ' ὁ τῶν παλαιῶν τε ποιητῶν καὶ φιλοcόφων λόγος ἐcτὶν ἀληθὴc ὥcπερ εἰκὸc ἔχειν, οὕτω καὶ τοῖc εὐcεβέcι τῶν μεταλλαξάντων ἐcτί τις τιμὴ καὶ προεδρία καθάπερ λέγεται, καὶ χῶρός τις ἀποτεταγμένος ἐν ᾧ διατρίβουcιν αἱ τούτων ψυχαί, καλὰc ἐλπίδαc C ἔχειν cε δεῖ περὶ τοῦ μακαρίτου υἱέοc cου, ὅτι τούτοιc cυγκαταριθμηθεὶc cυνέcται.

35. Λέγεται δ' ὑπὸ μὲν τοῦ μελικοῦ Πινδάρου ταυτὶ περὶ τῶν εὐcεβῶν ἐν Ἅιδου,

'τοῖcι λάμπει μὲν μένοc ἀελίου τὰν ἐνθάδε νύκτα κάτω,
φοινικορόδοιc ἐν λειμώνεccι προάcτιον αὐτῶν
καὶ λιβάνῳ cκιαρὸν καὶ χρυcέοιc κάρποιc βεβριθόc.
καὶ τοὶ μὲν ἵπποιc γυμναcίοιc τε τοὶ δὲ πεccοῖc,
τοὶ δὲ φορμίγγεcι τέρπονται, παρὰ δέ cφιcιν εὐανθὴc ἅπαc τέθαλεν ὄλβοc,
ὀδμὰ δ' ἐρατὸν κατὰ χῶρον κίδναται
αἰεὶ θύα μιγνύντων πυρὶ τηλεφανεῖ παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖc'.

1, 364—366 H. 6, 456-458 R.

5. ἐκ*: ἐκ τοῦ 14. Πινδάρου] Bergk. fr. 106 (95) 18. φοινικορόδοιc ἐν (δ' ἐνὶ Bergkius) λειμώνεccι p. 1130 C: φοινικορόδιαί τε λειμῶνεc προάcτιον G. Hermannus: προάcτειον 19. χρυcέοιc κάρποιc Böckhius: χρυcοκάρποιcι βεβριθόc Reiskius: βέβριθε 21. ἵπποιc γυμναcίοιc τε Hermannus: ἱππείοιc γυμναcίοιc 25. θύα idem: θύματα

D καὶ μικρὸν προελθὼν ἐν ἄλλῳ θρήνῳ περὶ ψυχῆς λέγων φησίν

'ὀλβίᾳ δ' ἅπαντες αἴςᾳ λυςίπονον τελευτάν.
καὶ cῶμα μὲν πάντων ἕπεται θανάτῳ περιcθενεῖ,
ζωὸν δ' ἔτι λείπεται αἰῶνος εἴδωλον· τὸ γὰρ ἐςτι μόνον
ἐκ θεῶν. εὕδει δὲ πραςςόντων μελέων, ἀτὰρ εὑδόντεςςιν ἐν πολλοῖς ὀνείροις
δείκνυςι τερπνῶν ἐφέρποιςαν χαλεπῶν τε κρίςιν'.

36. Ὁ δὲ θεῖος Πλάτων πολλὰ μὲν ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς περὶ τῆς ἀθαναςίας αὐτῆς εἴρηκεν, οὐκ ὀλίγα E δὲ ἐν τῇ Πολιτείᾳ καὶ τῷ Μένωνι καὶ τῷ Γοργίᾳ καὶ ςποράδην ἐν τοῖς ἄλλοις διαλόγοις. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς διαλόγῳ ῥηθέντα κατ' ἰδίαν ὑπομνηματιςάμενός ςοι παρέξομαι, ὡς ἐβουλήθης· τὰ δὲ πρὸς τὸ παρὸν καίρια καὶ χρήςιμα λεχθέντα τὸν Ἀθηναῖον, ἑταῖρον δὲ καὶ μαθητὴν Γοργίου τοῦ ῥήτορος. φηςὶ γὰρ ὁ παρὰ τῷ Πλάτωνι Σωκράτης, 'ἄκουε δή, φαςί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν ςὺ μὲν ἡγήςει, ὡς ἐγὼ οἶμαι, μῦθον, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα ςοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥςπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποςειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς F παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔςτιν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως διελθόντα τὸν βίον καὶ ὁςίως, ἐπειδὰν τελευτήςῃ, εἰς μακάρων νήςους ἀπιόντα

3. Bergk. fr. 107 (95) 5. ζωὸν δ' ἔτι vit. Rom. c. 28: ζῶν δὲ 6. ἐςτι μόνον ibidem: μόνον ἐςτί 10. περὶ Reiskius: περί τε 18. Πλάτωνι] Gorg. p. 523 C 19. φαςί Plato: φηςί

οἰκεῖν ἐν πάcῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸc κακῶν, τὸν δὲ ἀδί- 121
κωc καὶ ἀθέωc εἰc τὸ τῆc δίκηc τε καὶ τίcεωc δεcμω-
τήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦcιν, ἰέναι. τούτων δὲ οἱ
δικαcταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι νεωcτὶ τοῦ Διὸc τὴν
ἀρχὴν ἔχοντοc ζῶντεc ἦcαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
δικάζοντεc ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν. ἔπειτα αἱ δίκαι πῶc
οὐ κακῶc ἐκρίνοντο; ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπι-
μεληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήcων ἰόντεc ἔλεγον πρὸc τὸν
Δία ὅτι φοιτῷέν cφιcιν ἄνθρωποι ἑκατέρωcε ἀνάξιοι.
εἶπεν οὖν ὁ Ζεύc 'ἀλλ' ἐγώ' ἔφη 'παύcω τοῦτο γι-
γνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶc αἱ δίκαι δικάζονται.
ἀμπεχόμενοι γάρ' ἔφη 'οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶν- B
τεc γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν ἴcωc' ἦ δ' ὅc 'πο-
νηρὰc ψυχὰc ἔχοντεc ἠμφιεcμένοι εἰcὶ cώματά τε καλὰ
καὶ γένη καὶ πλούτουc, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίcιc ᾖ, ἔρ-
χονται αὐτοῖc πολλοὶ μαρτυρήcοντεc ὡc δικαίωc βε-
βιώκαcιν. οἱ οὖν δικαcταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττον-
ται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουcι, πρὸ
τῆc ψυχῆc τῆc ἑαυτῶν ὀφθαλμούc τε καὶ ὦτα καὶ
ὅλον τὸ cῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖc
πάντα ἐπίπροcθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέcματα
καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν παυcτέον
ἐcτὶ προειδόταc αὐτοὺc τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προΐ- C
caci. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ,
ὅπωc ἂν παύcῃ αὐτό. ἔπειτα γυμνοὺc κριτέον ἁπάν-
των τούτων· τεθνεῶταc γὰρ δεῖ κρίνεcθαι. καὶ τὸν
κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ

1, 367—368 H. 6, 459—461 R.

6. πῶc οὐ κακῶc*: πωc οὐ καλῶc 13. πολλοὶ Plato: πολλοὶ μὲν 17. ἐκπλήττονται καὶ idem: ἐκπλήττονται 21. ἐπίπροcθεν idem: ἐπιπρόcθηcιc αὐτῶν idem: ἑαυτῶν 23. νῦν idem: νῦν μὲν

αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος
ἑκάστου, ἔρημον ἁπάντων τῶν cυγγενῶν, καὶ καταλι-
πόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόcμον, ἵνα
δικαία ἡ κρίcιc ᾖ. ἐγὼ οὖν ταῦτα ἐγνωκὼc πρό-
τεροc ἢ ὑμεῖc ἐποιηcάμην δικαcτὰc υἱεῖc ἐμαυτοῦ, δύο
μὲν ἐκ τῆc Ἀcίαc, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ
D ἐκ τῆc Εὐρώπηc, Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευ-
τήcωcι, δικάcουcιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ ἐξ
ἧc φέρετον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰc μακάρων νήcουc, ἡ
δ' εἰc τάρταρον. καὶ τοὺc μὲν ἐκ τῆc Ἀcίαc Ῥαδά-
μανθυc κρινεῖ, τοὺc δ' ἐκ τῆc Εὐρώπηc Αἰακόc· Μίνῳ
δὲ πρεcβεῖα δώcω ἐπιδιακρίνειν ἐὰν ἀπορῆτόν τι τὼ
ἑτέρω, ἵνα ὡc δικαιοτάτη κρίcιc ᾖ περὶ τῆc πορείαc
τοῖc ἀνθρώποιc.' ταῦτ' ἔcτιν, ὦ Καλλίκλειc, ἃ ἐγὼ
ἀκηκοὼc πιcτεύω ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν
λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι cυμβαίνειν, ὅτι ὁ θάνατοc
τυγχάνει ὤν, ὡc ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν
E πραγμάτοιν διάλυcιc, τῆc ψυχῆc καὶ τοῦ cώματοc ἀπ'
ἀλλήλοιν.'

37. Ταῦτά cοι cυναγαγών, Ἀπολλώνιε φίλτατε,
καὶ cυνθεὶc μετὰ πολλῆc ἐπιμελείαc ἀπειργαcάμην τὸν
παραμυθητικόν cοι λόγον, ἀναγκαιότατον ὄντα cοι
πρόc τε τὴν τῆc παρούcηc λύπηc ἀπαλλαγὴν καὶ τοῦ
πάντων ἀνιαροτάτου πένθουc παῦλαν. περιέχει δὲ
καὶ τὴν πρὸc τὸν θεοφιλέcτατον υἱόν cου Ἀπολλώνιον
πρέπουcαν τιμήν, ποθεινοτάτην οὖcαν τοῖc ἀφιερω-
θεῖcι, τὴν διὰ τῆc ἀγαθῆc μνήμηc καὶ τῆc ἀδιαλείπτου
πρὸc τὸν ἀεὶ χρόνον εὐφημίαc. καλῶc οὖν ποιήcειc

2. cυγγενῶν καὶ Plato: cυγγενῶν 4. πρότεροc idem: πρότερον 12. ἀπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω idem: ἀπόρρητόν τι ᾖ τῷ ἑτέρῳ 16. τοιόνδε idem: τοιόν (sic) 22. cοι ante λόγον deleam 25. πρὸc] εἰc?

καὶ τῷ λόγῳ πειcθεὶc καὶ τῷ μακαρίτῃ cου υἱῷ χαρι- F
cάμενος καὶ μεταβαλὼν ἐκ τῆc ἀνωφελοῦc περὶ τὸ
cῶμα καὶ τὴν ψυχὴν κακώcεωc καὶ καταφθορᾶc ἐπὶ
τὴν cυνήθη coὶ καὶ κατὰ φύcιν διαγωγήν. ὡc γὰρ
οὐδὲ cυμβιῶν ἡμῖν ἡδέωc ἑώρα κατηφεῖc ὄνταc οὔτε
cὲ οὔτε τὴν μητέρα, οὕτωc οὐδὲ νῦν μετὰ θεῶν ὢν
καὶ τούτοιc cυνεcτιώμενοc εὐαρεcτήcειεν ἂν τῇ τοι-
αύτῃ ὑμῶν διαγωγῇ. ἀνδρὸc οὖν ἀγαθοῦ καὶ γεν-
ναίου καὶ φιλοτέκνου φρόνημα ἀναλαβὼν cεαυτόν τε
καὶ τὴν μητέρα τοῦ νεανίcκου καὶ τοὺc cυγγενεῖc καὶ
φίλουc ἔκλυcαι τῆc τοιαύτηc κακοδαιμονίαc, εἰc γαλη- 122
νότερον μετελθὼν βίου cχῆμα καὶ προcφιλέcτερον τῷ
τε υἱῷ cου καὶ πᾶcιν ἡμῖν τοῖc κηδομένοιc cου κατὰ
τὸ προcῆκον.

1, 369–370 H. 6, 462–463 R.

4. διαγωγήν Reiskius: διαγωγὴν ἐλθεῖν 12. προc-φιλέcτερον idem: προcφιλέcτατον

B # ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

---

1. ΜΟϹΧΙΩΝ. Ϲὺ δὴ Γλαῦκον χθὲϲ, ὦ Ζεύξιππε, τὸν ἰατρὸν ἀπετρέψω ϲυμφιλοϲοφεῖν ὑμῖν βουλόμενον.

ΖΕΥΞΙΠΠΟϹ. Οὔτ' ἀπετρεψάμην, ὦ φίλε Μοϲχίων, οὔτ' ἐβούλετο ϲυμφιλοϲοφεῖν ἐκεῖνοϲ, ἀλλ' C ἔφυγον καὶ ἐφοβήθην λαβὴν φιλομαχοῦντι παραϲχεῖν. ἐν μὲν γὰρ ἰατρικῇ καθ' Ὅμηρον ὁ ἀνήρ

'πολλῶν ἀντάξιοϲ ἄλλων',

οὐκ εὐμενὴϲ δὲ πρὸϲ φιλοϲοφίαν, ἀλλ' ἀεί τι τραχὺ καὶ δύϲκολον ἔχων ἐν τοῖϲ λόγοιϲ. καὶ νῦν ἐναντίοϲ ἐφ' ἡμᾶϲ ἐχώρει, βοῶν ἔτι πρόϲωθεν οὐ μικρὸν οὐδ' ἐπιεικὲϲ ἔργον ἡμῖν ϲύγχυϲιν ὅρων τετολμῆϲθαι, διαλεχθεῖϲι περὶ διαίτηϲ ὑγιεινῆϲ. 'χωρὶϲ' γὰρ ἔφη τὰ φιλοϲόφων καὶ ἰατρῶν ὥϲπερ τινῶν 'Μυϲῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίϲματα', καί τινα τῶν οὐ μετὰ ϲπουδῆϲ, οὐ μὴν ἀχρήϲτωϲ εἰρημένων παρ' ἡμῶν διὰ ϲτόματοϲ D ἔχων ἐϲπάραττεν.

ΜΟϹΧΙΩΝ. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἔγωγε καὶ τῶν ἄλλων, ὦ Ζεύξιππε, πρόθυμοϲ ἀκροατὴϲ ἡδέωϲ ἂν γενοίμην.

1, 371 H. 6, 464—465 R.

2. ὑμῖν Meziriacus: ἡμῖν 6. Ὅμηρον] Λ 515
12. χωρὶϲ] Nauck. p. 725

ΖΕΥΞΙΠΠΟC. Φιλόcοφος γὰρ εἶ τὴν φύcιν, ὦ Μοcχίων, καὶ τῷ μὴ φιλιατροῦντι χαλεπαίνεις φιλοcόφῳ, καὶ ἀγανακτεῖc εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται προcήκειν γεωμετρίας καὶ διαλεκτικῆc καὶ μουcικῆc ὁρᾶcθαι μεταποιούμενον ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον

'ὅττι τοι ἐν μεγάροιcι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται'

τῷ cώματι. καίτοι πλείους ἂν ἴδοις ἐκεῖ θεατάς, ὅπου θεωρικόν τι νέμεται τοῖc cυνιοῦcιν, ὥcπερ Ἀθήνηcι· E τῶν ἐλευθερίων δὲ τεχνῶν ἰατρικὴ τὸ μὲν γλαφυρὸν καὶ περιττὸν καὶ ἐπιτερπὲc οὐδεμιᾶc ἐνδεέcτερον ἔχει, θεωρικὸν δὲ μέγα τοῖc φιλομαθοῦcι τὴν cωτηρίαν καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπιδίδωcιν. ὥcτ' οὐ παράβαcιν ὅρων ἐπικαλεῖν δεῖ τοῖc περὶ ὑγιεινῶν διαλεγομένοις φιλοcόφοις, ἀλλ' εἰ μὴ παντάπαcιν ἀνελόντες τοὺc ὅρους οἴονται δεῖν ὥcπερ ἐν μιᾷ χώρᾳ κοινῶc ἐμφιλοκαλεῖν, ἅμα τὸ ἡδὺ τῷ λόγῳ καὶ τὸ ἀναγκαῖον διώκοντες.

ΜΟCΧΙΩΝ. Ἀλλὰ Γλαῦκον μὲν ἐῶμεν, ὦ Ζεύξιππε, ὑπὸ cεμνότητος αὐτοτελῆ βουλόμενον εἶναι F καὶ ἀπροcδεᾶ φιλοcοφίας, cὺ δὲ τοὺc λόγους ἡμῖν δίελθε πάντας· εἰ δὲ βούλει, πρώτους ἐκείνους ὧν ἔφηc οὐ πάνυ μετὰ cπουδῆc εἰρημένων ἐπιλαμβάνεcθαι τὸν Γλαῦκον.

2. ΖΕΥΞΙΠΠΟC. Ἔφη τοίνυν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν ἀκοῦcαί τινος λέγοντος ὡc τὸ τὰc χεῖρας ἀεὶ θερμὰc ἔχειν καὶ μὴ περιορᾶν ψυχομένας οὐ μικρὸν εἴη πρὸc 123 ὑγίειαν, καὶ τοὐναντίον ἡ τῶν ἄκρων περίψυξιc εἰc τὰ μέcα cυνελαύνουcα τὸ θερμὸν ὥcπερ τινὰ cυνήθειαν ἢ μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ· τὸ δ' ἔξω cτρέ-

6. Homer. δ 392 15. τοὺc ὅρους οἴονται δεῖν Reiskius: οἴονται δεῖν τοὺc ὅρους

φοντα μετὰ τῆς θερμότητος ἕλκειν ἐπὶ πάντα καὶ διανέμειν τὴν ὕλην ὑγιεινόν. ἂν μὲν οὖν ἐνεργοῦντές τι ταῖς χερσὶ καὶ χρώμενοι τυγχάνωμεν, αὐτὴν τὴν κίνησιν ἐπάγειν ἐνταῦθα καὶ συνέχειν τὸ θερμόν· ἔργων δὲ τοιούτων σχολὴν ἄγοντας ἥκιστα δεῖν προσδέχεσθαι τοῖς ἄκροις τὸ ψυχρόν.

3. Ἓν μὲν οὖν τοῦτο τῶν γελασθέντων ἦν· δεύτερον δ᾽ οἶμαι τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἃς προσφέρετε B τοῖς κάμνουσιν. ἅπτεσθαι γὰρ αὐτῶν διὰ χρόνου παρῄνει καὶ γεύεσθαι, συνεθίζοντας αὐτοὺς ἐν τῷ ὑγιαίνειν καὶ μὴ τρέμοντας ὥσπερ τὰ παιδάρια, μηδὲ μισοῦντας ἐκείνην τὴν δίαιταν, ἀλλὰ ποιουμένους ἀτρέμα χειροήθη ταῖς ὀρέξεσι καὶ σύντροφον, ὅπως ἐν τῷ νοσεῖν μὴ δυσχεραίνωμεν ὡς φάρμακα τὰ σιτία, μηδ᾽ ἀσχάλλωμεν ἁπλοῦν τι καὶ ἄνοψον καὶ ἄκνισον λαμβάνοντες. ὅθεν οὐδ᾽ ἀλούτους ποτὲ φευκτέον ἐλθεῖν ἐπὶ τροφήν, οὐδ᾽ ὕδωρ πιεῖν οἴνου παρόντος, οὐδὲ θερμὸν ἐν θέρει, χιόνος παρακειμένης, C τὰς μὲν ἐπιδεικτικὰς καὶ σοφιστικὰς χαίρειν ἐῶντας ἀποσχέσεις τῶν τοιούτων καὶ μεγαλαυχίας ἐπὶ ταῖς ἀποσχέσεσιν, αὐτοὺς δὲ καθ᾽ ἑαυτοὺς σιωπῇ τήν τε ὄρεξιν ἅμα τοῦ συμφέροντος ὑπήκοον ἐθίζοντας εἶναι μετ᾽ εὐκολίας, καὶ τῆς ψυχῆς ἀφαιροῦντας πόρρωθεν ἔτι τὴν περὶ ταῦτα μικρολογίαν ἐν ταῖς νόσοις καὶ τὸ ἐπιθρηνεῖν, ἀνοδυρομένης ὡς ἐξ ἡδονῶν μεγάλων καὶ ἀγαπητῶν εἰς ἀγεννῆ καὶ ταπεινὴν ἀπελήλαται δίαιταν. εὖ γὰρ εἰρημένον τὸ 'ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δ᾽ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει' καὶ κατὰ μέρος ὡς ἕκαστα πειρωμένῳ χρήσιμόν ἐστι, μάλιστα δὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα διαιτημάτων ἐν τοῖς ὑγιεινοτά-

2. οὖν Meziriacus 29. ὡς] εἰς W

τοις ἐπάγοντα τὴν συνήθειαν εὐμενῆ καὶ γνώριμα τῇ φύσει καὶ οἰκεῖα παρασκευάζειν, μεμνημένον ἃ πάσχουσιν ἔνιοι καὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀρρωστίαις, χαλε- D
παίνοντες καὶ δυσανασχετοῦντες ὕδατος θερμοῦ προσφερομένου καὶ ῥοφήματος ἢ ἄρτου, μιαρὰ μὲν ταῦτα καὶ ἀηδῆ μιαροὺς δὲ καὶ χαλεποὺς τοὺς ἀναγκάζοντας ἀποκαλοῦντες. πολλοὺς δὲ καὶ λουτρὸν ἀπώλεσεν, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ μέγα κακὸν ἔχοντας ἀλλ' ἢ τὸ μὴ δύνασθαι μηδ' ὑπομένειν γεύσασθαι τροφῆς ἀλούτους. ὧν καὶ Τίτος ἦν ὁ αὐτοκράτωρ, ὥς φασιν οἱ νοσηλεύσαντες.

4. Ἔτι τοίνυν ἐλέχθη τοιοῦτον, ὡς ἀεὶ μὲν ὑγιεινότερα σώματι τὰ εὐτελέστερα, μάλιστα δὲ φυλακτέον πλησμονὰς καὶ μέθας καὶ ἡδυπαθείας ἑορτήν τινα μέλ- E
λουσαν ἢ φίλων ὑποδοχὴν ἐν χερσὶν ἔχοντας ἢ προσδοκῶντας ἑστίασιν βασιλικὴν καὶ ἡγεμονικὴν καὶ συμπεριφορὰν ἀπαραίτητον, οἷον ἐπιόντος ἀνέμου καὶ κύματος εὐσταλὲς τὸ σῶμα καὶ κοῦφον ἐν εὐδίᾳ παρασκευάζοντας. ἔργον γάρ ἐστιν ἐν συνουσίαις καὶ φιλοφροσύναις αὑτὸν ἐπὶ τῶν μετρίων καὶ τῶν συνήθων φυλάξαι μὴ πᾶσι μετὰ ἀηδίας δεινῆς ἐπαχθῆ φανέντα καὶ φορτικόν. ἵν' οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, ὥς F
φασι, πλησμονή τις ἐπὶ πλησμονῇ καὶ ἄκρατος ἐπ' ἀκράτῳ γένηται, τὸ παιχθὲν ἀστείως ὑπὸ Φιλίππου μετὰ σπουδῆς μιμητέον· ἦν δὲ τοιοῦτον. ἄνθρωπος αὐτὸν ἐπὶ χώρας ὡς σὺν ὀλίγοις ὄντα δειπνῆσαι παρεκάλεσεν, εἶθ' ὁρῶν πολλοὺς ἄγοντα παρεσκευασμένων οὐ πολλῶν ἐταράττετο. συναισθόμενος οὖν ὁ Φίλιππος ὑπέπεμπε τῶν φίλων ἑκάστῳ κελεύων πλακοῦντι καταλιπεῖν χώραν, οἱ δὲ πειθόμενοι καὶ προσ- 124
δοκῶντες ἐφείδοντο τῶν παρακειμένων. ἤρκεσεν οὖν

ἅπαςι τὸ δεῖπνον. οὕτω δὴ προπαραςκευαςτέον αὐτούς ἐςτι τῶν ἀναγκαίων ςυμπεριφορῶν, καὶ ὄψῳ καὶ πέμματι καὶ νὴ Δία μέθῃ χώραν φυλάττοντας ἐν τῷ ςώματι, καὶ πρόςφατον ἐπὶ ταῦτα καὶ βουλομένην τὴν ὄρεξιν ἄγοντας.

5. Ἂν δὲ τοιαῦταί τινες ἄφνω βαρεῖς ὄντας ἡμᾶς καὶ διακειμένους φαύλως ἀνάγκαι καταλάβωςιν ἡγεμόνων παρόντων ἢ ξένων ἐπιφανέντων ὑπ' αἰδοῦς βαδίζειν εἰς ταὐτὸ τοῖς ἱκανῶς ἔχουςι ςυμπίνειν, ἐν- B ταῦθα μάλιςτα δεῖ παρατετάχθαι πρὸς 'τὴν μέγα ςινομένην ἄνδρας αἰδῶ' καὶ δυςωπίαν, τὰ τοῦ τραγικοῦ Κρέοντος λέγοντας

'κρεῖςςον δέ μοι νῦν πρός ς' ἀπέχθεςθαι, ξένε,
ἢ μαλθακιςθένθ' ὕςτερον μέγα ςτένειν'.

τὸ γὰρ ἀγροικίας φοβηθέντα δόξαν εἰς πλευρῖτιν ἢ φρενῖτιν ἐμβάλλειν ἑαυτὸν ἀγροίκου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἐςτι καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντος οὐδὲ λόγον ἄνευ κύλικος καὶ κνίςης ἀνθρώποις ἐπιςτάμενον ὁμιλεῖν. ἥ τε γὰρ παραίτηςις ἂν τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀςτεῖον ἔχῃ, οὐχ ἧττον ἔςται κεχαριςμένη τῆς ςυμπεριφορᾶς· ἄν τέ τις C παρέχων ἑςτίαςιν ὥςπερ ἀγεύςτου θυςίας αὐτὸς ἀπέχηται, παρά τε τῇ κύλικι καὶ τῇ τραπέζῃ μετὰ προθυμίας καὶ φιλοφροςύνης ἅμα τι παίζων καὶ λέγων εἰς ἑαυτόν, ἡδίων φανεῖται τοῦ ςυμμεθυςκομένου καὶ ςυνοψοφαγοῦντος. ἐμνήςθη δὲ τῶν μὲν παλαιῶν Ἀλεξάνδρου μετὰ πότον πολὺν αἰςχυνθέντος ἀντει-

1, 375—376H. 6, 471—472R.

4. ταῦτα καὶ Reiskius: ταῦτα 9. ἔχουςι idem: ἔχουςι καὶ 10. τὴν] Homer. Ω 45. Hesiod. O. et D. 318 13. Eurip. Med. 290 21. ἀγεύςτου θυςίας*: θυςίαν ἄγευςτον 22. παρά τε] παρῇ δὲ W

πεῖν Μηδίῳ παρακαλοῦντι καὶ καταβάλλοντι αὖθις ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν εἰς ἄκρατον ἀφ᾽ οὗ διεφθάρη, τῶν δὲ καθ᾽ ἡμᾶς Ῥήγλου τοῦ παγκρατιαστοῦ. καλοῦντος γὰρ ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἅμα ἡμέρᾳ Τίτου Καίσαρος ἧκε καὶ D συνελούσατο, καὶ πιὼν ἅπαξ, ὥς φασιν, ἀποπληξίας καταλαβούσης εὐθὺς ἀπέθανε. ταῦθ᾽ ἡμῖν ὁ Γλαῦκος ἐν γέλωτι προύφερεν ὡς παιδαγωγικά· τῶν δ᾽ ἄλλων οὐ πάνυ πρόθυμος ἦν ἀκούειν, οὐδ᾽ ἡμεῖς ἐκείνῳ διηγεῖσθαι. σὺ δ᾽ ἐπισκόπει τῶν λεχθέντων ἕκαστον.

6. Πρῶτον μὲν ὁ Σωκράτης παρακελευόμενος φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν πωμάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας, οὐχ ἁπλῶς τὸ χρῆσθαι τούτοις ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ χρῆσθαι δεομένους ἐδίδασκε καὶ τὸ ἡδὺ κατατάττοντας E αὐτῶν εἰς τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ οἱ τὰ θεωρικὰ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι στρατιωτικά. τὸ γὰρ ἡδὺ τῇ φύσει μέχρι ἂν ᾖ μέρος τοῦ τρέφοντος οἰκεῖόν ἐστι, καὶ δεῖ πεινῶντας ἔτι τῶν ἀναγκαίων ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, ἰδίᾳ δὲ μὴ κινεῖν ἑτέρας ὀρέξεις τῶν κοινῶν ἀπηλλαγμένους. ὥσπερ γὰρ τῷ Σωκράτει γυμνάσιον ἦν οὐκ ἀηδὲς ἡ ὄρχησις, οὕτως ᾧτινι τὸ πέμμα καὶ τὸ τράγημα δεῖπνόν ἐστι καὶ σιτίον, ἧττον βλάπτεται· τὸ δ᾽ ἀπέχοντα τῇ φύσει τὸ μέτριον καὶ πεπληρωμένον ἐπιδράττεσθαι τῶν τοιούτων φυλακτέον ἐν τοῖς μάλιστα. φυλακτέον δὲ τῆς περὶ ταῦτα φιλη- F δονίας καὶ γαστριμαργίας οὐδὲν ἧττον ἀπειροκαλίαν καὶ φιλοτιμίαν· καὶ γὰρ αὗται πολλάκις συναναπείθουσι μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἔνια καὶ πίνειν μὴ δι-

1, 376—377 H. 6, 472—474 R.

10. πρῶτον W: πρῶτος 18. ἀπολαύειν Reiskius: ἀπολαύειν ἢ 20. τῷ*: αὐτῷ Σωκράτει] Xenoph. Conv. II 17

ψῶντας, ἀνελευθέρους κομιδῇ καὶ φορτικὰς ὑποβάλλουςαι φαντασίας, ὡς ἄτοπόν ἐστι πράγματος σπανίου καὶ πολυτελοῦς μὴ ἀπολαῦσαι παρόντος, οἷον οὔθατος ἢ μυκήτων Ἰταλικῶν ἢ Σαμίου πλακοῦντος ἢ χιόνος ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα γὰρ δήπου προάγεται πολλάκις χρῆσθαι τοῖς περιβοήτοις καὶ σπανίοις, ὥσπερ ὑπὸ κνίσης τῆς κενῆς δόξης ἀγομένους καὶ τὸ
125 σῶμα κοινωνεῖν μηδὲν δεόμενον ἀναγκάζοντας, ὅπως ἔχωσιν ἑτέροις διηγεῖσθαι, ζηλούμενοι τῆς ἀπολαύσεως τῶν οὕτω δυσπορίστων καὶ περιττῶν. ὅμοια δὲ καὶ πρὸς γυναῖκας ἐνδόξους πάσχουσιν. ἰδίαις μὲν γὰρ ἔστιν ὅτε καὶ καλαῖς καὶ ἀγαπώσαις συναναπαυόμενοι τὴν ἡσυχίαν ἄγουσι, Φρύνῃ τε τελέσαντες ἀργύριον ἢ Λαΐδι καὶ τὸ σῶμα φαύλως καὶ πρὸς συνουσίαν ἀργῶς ἔχοντες διακείμενον ἐγείρουσιν ἅμα καὶ παρακαλοῦσι τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς κενῆς δόξης. αὐτὴ γοῦν ἔλεγεν ἡ Φρύνη πρεσβυτέρα γε-
B γενημένη τὴν τρύγα πλείονος πωλεῖν διὰ τὴν δόξαν.

7. Ἔστι δὲ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἂν ὅσον ἡ φύσις δεομένη δέχεται τῶν ἡδονῶν προσιέμενοι τῷ σώματι, μᾶλλον δ' ἂν τὰ πολλὰ παρὰ τὰς πράξεις αὐτῷ διαμαχόμενοι καὶ ἀναβαλλόμενοι καὶ μόλις πάνυ ταῖς ἀναγκαίαις χρηματίζοντες ἢ ὥς φησιν ὁ Πλάτων καὶ δάκνοντος καὶ κατατείνοντος ἐνδιδόντες ἀβλαβεῖς ἀπαλλάττωμεν. τὰς δ' ἀνάπαλιν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ σῶμα κατιούσας ἐπιθυμίας καὶ καταβιαζομένας τοῖς ἐκείνης ὑπηρετεῖν καὶ συνεξανίστασθαι πάθεσιν οὐδε-
C μία μηχανὴ τὸ μὴ σφοδροτάτας βλάβας καὶ μεγίστας ἐφ' ἡδοναῖς ἀσθενέσι καὶ ἀμαυραῖς ἐναπολιπεῖν. ἥκι-

1, 377—379 H. 6, 474—476 R

21. παρὰ τὰς πράξεις] πρὸς τὰς ὀρέξεις Reiskius
23. ὥς φησιν ὁ Πλάτων] Suspecta Wyttenbachio

cτα δὲ ψυχῆc ἐπιθυμίᾳ cῶμα πρὸc ἡδονὰc κινητέον· ἡ γὰρ ἀρχὴ παρὰ φύcιν γίγνεται. καὶ καθάπερ αἱ τῶν μαcχαλῶν ψηλαφήcειc οὐκ ἴδιον οὐδὲ πρᾶον οὐδ' ἵλεων γέλωτα τῇ ψυχῇ παρέχουcιν ἀλλ' ἐοικότα cπαcμῷ καὶ χαλεπόν, οὕτω πάλιν ὅcαc τὸ cῶμα νυττόμενον ὑπὸ τῆc ψυχῆc ἡδονὰc ἴcχει καὶ ταραττόμενον, ἐκcτατικαὶ καὶ ταρακτικαὶ αὗται καὶ ἀλλότριαι τῆc φύcεώc εἰcιν. ὅταν οὖν τι τῶν cπανίων ἀπολαυcμάτων ἢ ἐνδόξων παραγένηται, ταῖc ἀποcχέcεcι D μᾶλλον φιλοτιμητέον ἢ ταῖc ἀπολαύcεcι, μεμνημένουc ὅτι καθάπερ ὁ Cιμωνίδηc ἔλεγε μηδέποτε αὐτῷ μεταμελῆcαι cιγήcαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκιc, οὕτωc ἡμῖν οὔτε ὄψον παρωcαμένοιc μετεμέληcεν οὔτε ὕδωρ ἀντὶ Φαλερίνου πιοῦcιν. ἀλλὰ τοὐναντίον οὐ μόνον οὐ προcβιαcτέον ἐcτὶ τὴν φύcιν, ἀλλὰ κἂν δεομένη προcφέρηταί τι τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὰ λιτὰ καὶ cυνήθη πολλάκιc ἀποτρεπτέον ἔθουc ἕνεκα καὶ μελέτηc τὴν ὄρεξιν.

'εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή'

φηcὶν ὁ Θηβαῖοc οὐκ ὀρθῶc λέγων, E

'τυραννίδοc πέρι
κάλλιcτον ἀδικεῖν'·

ἡμεῖc δὲ βέλτιον ὡc, εἴπερ φιλοδοξεῖν πρὸc τὰ τοιαῦτα, ἐγκρατείᾳ κάλλιcτον ὑπὲρ ὑγιείαc. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλιcχρότηc ἐνίουc ἀναγκάζει πιέζονταc οἴκοι τὰc ἐπιθυμίαc καὶ κατιcχναίνονταc ἐμπίπλαcθαι παρ' ἑτέροιc τῶν πολυτελῶν καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίαc ἀφειδῶc ἐπιcιτιζομένουc· εἶτα κακῶc διατεθέντεc ἀπίαcιν, εἰc τὴν ὑcτεραίαν ἐφόδιον τῆc ἀπληcτίαc τὴν ἀπεψίαν ἔχοντεc.

1, 379—380 H. 6, 476—478 R.

19. Eurip. Phoen. 527 24. ἐγκρατείᾳ W: ἐγκράτεια

F ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ τὰς τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μετὰ παιδιᾶς παρῄνει

'μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων
εἰς στάσιν ἄμμε βάλῃς'·

αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλάαν ἐπὶ τὸ θρῖον καὶ τὸν ἰχθὺν εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν

26 καὶ διαρροίας. τὰ γὰρ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων, ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημιουργῶν καί

'τὰ πανοῦργα ταῦτ' ὀψάρια χὐποτρίμματα'

κατὰ τὸν κωμικὸν ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετατίθησιν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ παραλλάττει τὸ συμφέρον, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον ἡμῶν τὰς γυναῖκας ὅσαι φίλτρα μηχανῶνται καὶ γοητείας ἐπὶ τοὺς ἄνδρας βδελυττομένων καὶ δυσχεραινόντων, μισθωτοῖς δὲ καὶ δούλοις προϊεμένων τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα μονονοὺ μαγγανεύειν καὶ φαρμάττειν. εἰ τοίνυν καὶ πικρότερον φανεῖται τὸ τοῦ Ἀρκεσιλάου πρὸς τοὺς μοιχικοὺς καὶ ἀκολάστους εἰρημένον, 'μηδὲν διαφέρειν ὄπισθέν τινα ἢ ἔμπροσθεν εἶναι κίναιδον', οὐκ

B ἀνάρμοστόν ἐστι τοῖς ὑποκειμένοις. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς διαφέρει σατύρια προσάγοντα κινεῖν καὶ παροξύνειν τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὰς ἡδονάς, ἢ τὴν γεῦσιν ὀσμαῖς καὶ καρυκείαις ἐρεθίζειν καὶ ὥσπερ τὰ ψωριῶντα κνησμῶν ἀεὶ δεῖσθαι καὶ γαργαλισμῶν;

1, 380–381 H. 6, 478–479 R.

4. Bergk. p. 670[3] 5. εἰς Athenaeus IV. p. 158 B: ἀεὶ 7. λοπάδ' αὔξων*: λοπάδα αὔξων αἰεὶ 14. κωμικὸν] Meinek. IV. p. 670 16. οὐκ οἶδ' W: οὐκ οἶδα δὲ

8. Ἄλλοτε μὲν οὖν πρὸς τὰς ἡδονὰς λεκτέον ἴςως, τὸ καλὸν καὶ ςεμνὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τῆς ἐγκρατείας οἷόν ἐςτι δεικνύοντας· ὁ δὲ νῦν λόγος ὑπὲρ πολλῶν ἡδονῶν καὶ μεγάλων ἐςτίν. οὔτε γὰρ πράξεις οὔτε ἐλπίδας οὔτε ἀποδημίας οὔτε διαγωγὰς αἱ νόςοι τοςαύτας ὅςας ἡδονὰς ἡμῶν ἀφαιροῦνται καὶ διαφθείρουςιν. ὅθεν ἥκιςτα λυςιτελεῖ καταφρονεῖν τῆς ὑγι- C είας τοῖς μάλιςτα τὴν ἡδονὴν διώκουςι. καὶ γὰρ φιλοςοφεῖν ἀρρωςτίαι πολλοῖς παρέχουςι καὶ ςτρατηγεῖν νὴ Δία καὶ βαςιλεύειν, ἡδοναὶ δὲ ςωματικαὶ καὶ ἀπολαύςεις ἔνιαι μὲν οὐδ' ὅλως γένεςιν ἐν νόςῳ λαμβάνουςιν, αἱ δὲ λαμβάνουςαι βραχὺ τὸ οἰκεῖον καὶ οὐ καθαρὸν ἀλλὰ ςυμπεφυρμένον πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ καὶ μεμωλωπιςμένον ὥςπερ ἐκ Ζάλης καὶ χειμῶνος ἀναφέρουςιν. οὐ γὰρ 'ἐν πληςμοναῖς Κύπρις', ἀλλὰ μᾶλλον ἐν εὐδίᾳ ςαρκὸς καὶ γαλήνῃ. καὶ Κύπρις εἰς ἡδονὴν τελευτᾷ καὶ βρῶςις καὶ πόςις· ἡ δ' ὑγίεια ταῖς ἡδοναῖς ὥςπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόςιν ἀςφαλῆ D καὶ καλὴν γένεςιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωςι. κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν ὅτι τῶν ἡδυςμάτων ἄριςτόν ἐςτι τὸ πῦρ· ἀληθέςτερον γὰρ ἄν τις εἴποι τὴν ὑγίειαν ἥδυςμα θειότατον εἶναι καὶ προςηνέςτατον. ἑφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοςοῦςιν ἢ κραιπαλῶςιν ἢ ναυτιῶςιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωςι, καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι ςώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ καὶ 'ἁρπαλέον', ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ πρόςφορον.

9. Ἐπεὶ δ' ὥςπερ ὁ Δημάδης πολεμικοὺς ἀκαίρως τοὺς Ἀθηναίους ὄντας ἔλεγε μηδέποτε χειροτονεῖν E

1, 381—382 H. 6, 479—481 R.

15. ἐν πληςμοναῖς] Nauck. p. 506 27. Ὅμηρος] θ 164

εἰρήνην ἄνευ μελάνων ἱματίων, οὕτω καὶ ἡμεῖϲ οὐδέ-
ποτε μεμνήμεθα λιτῆϲ διαίτηϲ καὶ ϲώφρονοϲ ἄνευ
καύϲεων καὶ καταπλαϲμάτων· ἔν τε τούτοιϲ γιγνόμε-
νοι πιέζομεν ϲφόδρα τὰϲ ἁμαρτίαϲ, ἀντερειδόμενοι
τῇ μνήμῃ καὶ καθάπερ οἱ πολλοὶ νῦν μὲν ἀέραϲ νῦν
δὲ χώραϲ ἐπιμεμφόμενοι νοϲώδειϲ, ἐξαιρούμενοι τῆϲ
αἰτίαϲ τὴν ἀκραϲίαν καὶ φιληδονίαν. ἀλλ' ὥϲπερ ὁ
Λυϲίμαχοϲ ἐν Γέταιϲ ϲυϲχεθεὶϲ δίψῃ καὶ παραδοὺϲ
ἑαυτὸν μετὰ τοῦ ϲτρατεύματοϲ αἰχμάλωτον εἶτα πιὼν
F ὕδωρ ψυχρὸν 'ὦ θεοί' εἶπεν, 'ὡϲ βραχείαϲ ἡδονῆϲ
ἕνεκα μεγάλην εὐδαιμονίαν ἀπεβαλόμην', οὕτωϲ ἀνοι-
ϲτέον ἐν ταῖϲ ἀρρωϲτίαιϲ πρὸϲ αὑτοὺϲ ὡϲ διὰ ψυχρο-
ποϲίαν ἢ λουτρὸν ἄκαιρον ἢ ϲυμπεριφορὰν πολλὰϲ
μὲν αὑτῶν διεφθείραμεν ἡδονάϲ, καλὰϲ δὲ πράξειϲ
ἐπιτερπεῖϲ τε διαγωγὰϲ ἀπωλέϲαμεν. ὁ γὰρ ἐκ τῶν
τοιούτων ἀναλογιϲμῶν δηγμὸϲ αἱμάϲϲει τὴν μνήμην,
ὥϲτε οἷον οὐλὴν παραμένουϲαν ἐν τῷ ὑγιαίνειν εὐ-
127 λαβεϲτέρουϲ ποιεῖν περὶ τὴν δίαιταν. οὐδὲ γὰρ ἂν
τὸ ὑγιαῖνον ϲῶμα φύϲειε μεγάλαϲ ἐπιθυμίαϲ οὐδὲ δυϲ-
πειθεῖϲ οὐδ' ἀϲυνήθειϲ οὐδὲ δυϲεκβιάϲτουϲ, ἀλλὰ
δεῖ θαρρεῖν πρὸϲ τὰϲ ὀρέξειϲ ἐκφερομέναϲ καὶ ἐπιτη-
δώϲαϲ ταῖϲ ἀπολαύϲεϲιν, ὡϲ ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν
ἐχούϲαϲ τὸ μεμψιμοιροῦν καὶ κλαυθμυριζόμενον, εἶτα
παυομέναϲ ἀρθείϲηϲ τῆϲ τραπέζηϲ καὶ μηδὲν ἐγκαλού-
ϲαϲ μηδ' ἀδικουμέναϲ, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰϲ καὶ
ἱλαρὰϲ καὶ οὐ βαρείαϲ οὐδὲ ναυτιώδειϲ περιμενούϲαϲ

4. ἀντερειδόμενοι*: ἐναπερειδόμενοι 6. νοϲώδειϲ*: νοϲώδειϲ ἀποδημίαϲ (ἐπιδημίαϲ Xylander) τέ τιναϲ λέγουϲι 9. τοῦ* 14. διεφθείραμεν Reiskius: διαφθείρομεν δὲ W: τε 18. ἂν*: ἄγαν 19. φύϲειε*: φύϲει

τὴν αὔριον. ὥςπερ ἀμέλει καὶ Τιμόθεόν φαςιν εἰπεῖν B τῇ προτεραίᾳ δεδειπνηκότα ἐν ἀκαδημείᾳ παρὰ Πλάτωνι μουςικὸν καὶ λιτὸν δεῖπνον, ὡς οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνήςαντες καὶ εἰς αὔριον ἡδέως γίγνονται. λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρος εἰπεῖν τοὺς τῆς Ἄδας ὀψοποιοὺς ἀποπεμψάμενος ὡς ἔχει βελτίονας ἀεὶ ςὺν αὑτῷ, πρὸς μὲν τὸ ἄριςτον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριςτίαν.

10. Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι καὶ διὰ κόπους πυρέττουςιν ἄνθρωποι καὶ δι' ἐγκαύςεις καὶ διὰ περιψύξεις. ἀλλ' ὥςπερ αἱ τῶν ἀνθέων ὀςμαὶ καθ' ἑαυτὰς ἀςθενεῖς εἰςι, μιχθεῖςαι δὲ τῷ ἐλαίῳ ῥώμην ἴςχουςι καὶ τόνον, οὕτω ταῖς ἔξωθεν αἰτίαις καὶ ἀρχαῖς οἷον οὐςίαν καὶ ςῶμα παρέχει τὸ πλῆθος ὑποκείμενον. ἄνευ C δὲ τούτου χαλεπὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦνται καὶ διαχέονται ῥᾳδίως, αἵματος λεπτοῦ καὶ πνεύματος καθαροῦ δεχομένου τὴν κίνηςιν· ἐν δὲ πλήθει καὶ περιττώματι οἷον ἰλὺς ἀναταραττομένη μιαρὰ ποιεῖ πάντα καὶ δυςχερῆ καὶ δυςαπάλλακτα. διὸ δεῖ μὴ καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ ναύκληροι πολλὰ δι' ἀπληςτίαν ἐμβαλόμενοι, τοὐντεῦθεν ἤδη διατελοῦςιν ἀντλοῦντες καὶ ὑπεξαιροῦντες τὴν θάλατταν, οὕτως ἐμπλήςαντας τὸ ςῶμα καὶ βαρύναντας ὑποκαθαίρειν αὖθις καὶ ὑποκλύζειν, ἀλλὰ διατηρεῖν εὐςταλές, ὅπως, κἂν πιεςθῇ D ποτέ, φελλοῦ δίκην ὑπὸ κουφότητος ἀναφέρηται.

11. Μάλιςτα δὲ προφυλακτέον ἐν ταῖς προπαθείαις καὶ προαιςθήςεςιν. οὐ γὰρ ἅπαςαι κατὰ τὸν

1. φαςιν* 6. βελτίονας Stobaeus Flor. CI 8: βελτίονας ἄγειν 15. τούτου Reiskius: τούτων 20. ἀγαθοὶ] κακοὶ Emperius 22. ὑπεξαιροῦντες W: ὑπεξαίροντες

Ἡcίοδον ἐπιφοιτῶcιν αἱ νόcοι

'cιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύc',

ἀλλ' αἱ πλεῖcται καθάπερ προαγγέλουc καὶ προδρόμουc καὶ κήρυκαc ἔχουcιν ἀπεψίαc καὶ δυcκινηcίαc. 'βαρύτητεc καὶ κόποι' φηcὶν Ἱπποκράτηc 'αὐτόματοι νοῦcον φράζουcι', διὰ πλῆθοc ὡc ἔοικεν ἐντὸc διάταcιν καὶ cφήνωcιν τοῦ περὶ τὰ νεῦρα πνεύματοc
E ἔχοντοc. ἀλλ' ὅμωc αὐτοῦ μονονουχὶ τοῦ cώματοc ἀντιτείνοντοc καὶ καταcπῶντοc ἐπὶ τὸ κλινίδιον καὶ τὴν ἡcυχίαν οἱ μὲν ὑπὸ λαιμαργίαc καὶ φιληδονίαc ἐμβάλλουcιν ἑαυτοὺc ἐπὶ τὰ βαλανεῖα καὶ cπεύδουcιν ἐπὶ τὰc προπόcειc, ὥcπερ εἰc πολιορκίαν ἐπιcιτιζόμενοι καὶ δεδιότεc μὴ φθάcῃ καταλαβὼν αὐτοὺc ὁ πυρετὸc ἀναρίcτουc, οἱ δὲ κομψότεροι ταύτῃ μὲν οὐχ ἁλίcκονται, πάνυ δ' ἀβελτέρωc αἰcχυνόμενοι κραιπάλην ἢ ἀπεψίαν ὁμολογεῖν καὶ διημερεύειν ἐν ἱματίοιc, ἑτέρων εἰc τὸ γυμνάcιον βαδιζόντων καὶ παρακαλούντων ἀναcτάντεc cυναποδύονται καὶ ταὐτὰ
F πράττουcι τοῖc ὑγιαίνουcι. τοὺc δὲ πλείοναc ἀκραcίαc καὶ μαλακίαc cυνήγορον ἔχουcα τὴν παροιμίαν ἐλπὶc ἀναπείθει καὶ προάγεται βαδίζειν ἴταμῶc ἐπὶ τὴν cυνήθειαν, ὡc οἴνῳ δὴ τὸν οἶνον κραιπάλῃ δὲ τὴν κραιπάλην ἐξελῶνταc καὶ διαφορήcονταc. πρὸc μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλπίδα τὴν τοῦ Κάτωνοc εὐλάβειαν ἀντιτακτέον ἥν φηcιν ἐκεῖνοc ὁ ἀνὴρ 'τὰ μὲν μεγάλα μικρὰ ποιεῖν τὰ δὲ μικρὰ παντελῶc ἀναιρεῖν',
128 καὶ ὅτι κρεῖττον ἔνδειαν ὑπομεῖναι διὰ κενῆc καὶ ἡcυ-

1, 384—385 H. 6, 484—486 R.

1. Ἡcίοδον] O. et D. 104 5. Ἱπποκράτηc] Aphor. II 5 19. ἀκραcίαc καὶ μαλακίαc*: ἀκραcία καὶ μαλακία 20. τὴν Reiskius 23. ἐξελῶνταc καὶ διαφορήcονταc W: ἐξελόνταc καὶ διαφορήcαντεc

χίαν ἢ διακυβεῦσαι πρὸς λουτρὸν ὠσαμένους καὶ δεῖπνον. εἰ μὲν γάρ ἐστί τι, βλάψει τὸ μὴ φυλάξασθαι μηδ' ἐπισχεῖν· εἰ δὲ μηδέν, οὐ βλάψει τὸ συσταλῆναι τῷ σώματι καὶ γενέσθαι καθαρώτερον. ὁ δὲ παιδαριώδης ἐκεῖνος καὶ τοῖς φίλοις δεδιὼς καὶ τοῖς οἰκέταις φανερὸς γενέσθαι διακείμενος ἐκ πλησμονῆς ἢ κραιπάλης ἀηδῶς, αἰσχυνόμενος ἀπεψίαν ὁμολογῆσαι τήμερον, αὔριον ὁμολογήσει κατάρροιαν ἢ πυρετὸν ἢ στρόφον.

'αἰσχυνόμενος αἴσχιστα πενίαν ἂν φέροις',

πολὺ δ' αἴσχιον ἀπεψίαν καὶ βαρύτητα καὶ πλησμονὴν B
σώματος εἰς βαλανεῖον ἑλκομένου καθάπερ εἰς θάλασσαν σαθροῦ πλοίου καὶ μὴ στέγοντος. ὥσπερ γὰρ ἀμέλει πλέοντες ἔνιοι χειμῶνος ὄντος αἰδοῦνται ἐπ' ἀκτῆς διατρίβειν, εἶτ' ἀναχθέντες αἴσχιστα διάκεινται βοῶντες καὶ ναυτιῶντες, οὕτως ἐν ὑποψίᾳ καὶ προπαθείᾳ σώματος ἀγεννὲς ἡγούμενοι μίαν ἡμέραν ἐν κλίνῃ διάγειν καὶ μὴ παραθέσθαι τράπεζαν, αἴσχιστα πολλὰς ἡμέρας κεῖνται καθαιρόμενοι καὶ καταπλασσόμενοι καὶ θωπεύοντες ἰατροὺς καὶ θεραπεύοντες, οἶνον αἰτοῦντες ἢ ψυχρὸν ὕδωρ, ἄτοπα καὶ ἀγεννῆ πολλὰ ποιεῖν καὶ φθέγγεσθαι διὰ τὸν πόνον καὶ τὸν φόβον C
ὑπομένοντες. καὶ μὴν τούς γε διὰ τὰς ἡδονὰς μὴ κρατοῦντας ἑαυτῶν ἀλλ' ἐγκλίνοντας ἢ φερομένους ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καλῶς ἔχει διδάσκειν καὶ ἀναμιμνήσκειν ὅτι πλεῖστον ἐκ τοῦ σώματος αἱ ἡδοναὶ λαμβάνουσι, (12) καὶ καθάπερ οἱ Λάκωνες ὄξος καὶ ἅλας δόντες τῷ μαγείρῳ τὰ λοιπὰ κελεύουσιν ἐν τῷ ἱερείῳ ζητεῖν, οὕτως ἐν τῷ σώματι τοῦ προσφερομένου τὰ κάλλιστα τῶν ἡδυσμάτων ἐστίν, ἄνπερ ὑγιαίνοντι καὶ

1, 385—386 H. 6, 486—487 R.

10. Meinek. IV. p. 291 ἂν Porsonus

καθαρῷ προσφέρηται. γλυκὺ μὲν γὰρ ἢ πολυτελὲς ἔξω καὶ καθ' αὑτὸ τὸ τοιοῦτόν ἐστιν, ἡδὺ δὲ πέφυκεν ἐν τῷ ἡδομένῳ καὶ μετὰ τοῦ ἡδομένου γίγνεσθαι κατὰ D φύσιν ἔχοντος· ἐν δὲ δυσαρέστοις καὶ κραιπαλῶσι καὶ φαύλως διακειμένοις πάντα τὴν αὑτῶν χάριν καὶ ὥραν ἀπόλλυσι. διὸ δεῖ μὴ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρός, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμόν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος, ἀλλ' ἑαυτὸν εἰ μὴ ναυτιώδης μηδὲ θολερὸς μηδ' ἕωλος μηδὲ τεταραγμένος. εἰ δὲ μή, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπίκωμοι μεθύοντες οὐ φιλοφροσύνην παρέσχον οὐδ' ἡδονὴν ἀλλὰ κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίησαν, οὕτω καὶ ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ E βαλανεῖα καὶ οἶνος ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ παρεξίστησιν, ἡδὺ δ' οὐδὲν ἀξιολόγως οὐδ' ἀπολαυστικὸν οὐδὲν οἷον προσεδοκήσαμεν ἀποδίδωσιν.

13. Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένη δίαιτα τό τε σῶμα κομιδῇ ψοφοδεὲς παρέχεται καὶ σφαλερόν, αὐτῆς τε τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἧττον ἐν ἡδοναῖς ἢ πόνοις διατριβὴν ὑφορωμένης καὶ πρὸς μηδὲν ἰταμῶς καὶ θαρραλέως βαδιζούσης. δεῖ δ' ὥσ-F περ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας οὔσης καὶ πιέζειν σφόδρα, μήτ' ἀνειμένως χρῆσθαί τε καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γενόμενον, ἀλλ' ἐνδιδόναι καὶ

1, 386—388 H. 6, 487—489 B.

2. τὸ τοιοῦτον*: τῶν τοιούτων 10. ἑαυτὸν Stobaeus Floril. CI 11: αὑτὸν 13. καὶ ὀδυρμοὺς idem 17. παρεξίστησιν*: προσεξίστησιν 21. τε Stobaeus: δὲ 24. ἢ Madvigius: καὶ διατριβὴν Stobaeus: διατριβὴν καὶ πρᾶξιν 28. γενόμενον idem: γινόμενον

ποιεῖν ἐλαφρὸν ὥcπερ εἴρηται, καὶ μὴ περιμένειν ἀπεψίας καὶ διαρροίας μηδὲ θερμαςίας μηδὲ νάρκας, ὑφ' ὧν ἔνιοι μόλις ὥcπερ ὑπ' ἀγγέλων ἢ κλητόρων, πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος ἤδη, θορυβούμενοι cυcτέλ- 129 λουcιν ἑαυτούς, ἀλλὰ πόρρωθεν ἐξευλαβεῖcθαι

'πρὸ χείματος, ὥcτ' ἀνὰ ποντίαν ἄκραν
βορέα πνέοντος'.

ἄτοπον γάρ ἐcτι κοράκων μὲν λαρυγγιcμοῖc καὶ κλωcμοῖc ἀλεκτορίδων καὶ 'cυcὶν ἐπὶ φορυτῷ μαργαινούcαιc', ὡc ἔφη Δημόκριτος, ἐπιμελῶc προcέχειν, cημεῖα ποιουμένουc πνευμάτων καὶ ὄμβρων, τὰ δὲ τοῦ cώματος κινήματα καὶ cάλουc καὶ προπαθείαc μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν, μηδ' ἔχειν cημεῖα χειμῶνος ἐν ἑαυτῷ γενηcομένου καὶ μέλλοντος. ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν μόνον οὐδὲ γυμνάcια δεῖ φυλάττειν τὸ cῶμα μὴ παρὰ τὸ εἰωθὸc ἅπτηται τούτων B ὀκνηρῶc καὶ ἀπροθύμωc ἢ πάλιν διψῶδεc ᾖ καὶ πειναλέον ὡc οὐ πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὕπνων τὸ μὴ cυνεχὲc μηδὲ λεῖον ἀλλ' ἀνωμαλίαc ἔχον καὶ διαcπαcμοὺc εὐλαβεῖcθαι, καὶ νὴ Δία τῶν ἐνυπνίων τὴν ἀτοπίαν, ἄνπερ ὦcι μὴ νόμιμοι μηδὲ cυνήθειc αἱ φαντασίαι, πλῆθοc ἢ πάχοc ὑγρῶν ἢ πνεύματοc ταραχὴν ἐντὸc κατηγοροῦcαν. ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆc ψυχῆc κινήματα τὸ cῶμα μηνύει πρὸc νόcον ἐπιcφαλῶc ἔχειν. ἄλογοι γὰρ ἴcχουcιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι πολλάκιc ὑπ' οὐδενὸc φανεροῦ, τὰc ἐλπίδαc ἄφνω καταcβεννύουcαι· C γίγνονται δὲ καὶ ταῖc ὀργαῖc ἐπίχολοι καὶ ὀξεῖc καὶ μικρόλυποι, καὶ δακρυρροοῦcι καὶ ἀδημονοῦcιν

1, 388—389 H. 6, 489—490 R.

3. ὑφ' Salmasius: ἀφ' 6. Bergk. p. 1344[3] 7. βορέα idem: βορρᾶ 17. ᾖ*: ἐcτι 22. πνεύματοc Stobaeus CI 11: πνευμάτων

ὅταν ἀτμοὶ πονηροὶ καὶ ἀναθυμιάσεις πικραὶ συνιστάμεναι 'ταῖς τῆς ψυχῆς', ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀνακραθῶσι 'περιόδοις'. διὸ δεῖ σκοπεῖν οἷς ἂν ταῦτα συμπίπτῃ καὶ μνημονεύειν ὅτι σωματικόν ἐστιν αἴτιον ὑποστολῆς τινος ἢ καθάρσεως δεόμενον.

14. Χρήσιμον δὲ πάνυ καὶ τὸ τοὺς φίλους ἐπι- D σκεπτόμενον ἀσθενοῦντας ἐκπυνθάνεσθαι τὰς αἰτίας, μὴ σοφιστικῶς μηδὲ περιέργως ἐνστάσεις καὶ παρεμπτώσεις καὶ κοινότητας λαλοῦντα καὶ παρεπιδεικνύμενον ἰατρικῶν ὀνομάτων καὶ γραμμάτων ἐμπειρίαν, ἀλλὰ ταυτὶ τὰ φαῦλα καὶ κοινὰ μὴ παρέργως ἀκούοντα, πλῆθος ἡλίωσιν κόπον ἀγρυπνίαν, μάλιστα δὲ δίαιταν ᾗ χρώμενος ἐπύρεξεν· εἶθ' ὥσπερ ὁ Πλάτων ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων εἰώθει λέγειν 'μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;' οὕτω τὰ περὶ αὑτὸν ἐν τοῖς πλησίον εὖ τίθεσθαι, καὶ φυλάττεσθαι καὶ μνημονεύειν ὅπως οὐ περιπεσεῖται τοῖς αὐτοῖς οὐδ' αὐτὸς E εἰς τὴν κλίνην καταπεσὼν ὑμνήσει ποθῶν τὴν πολυτίμητον ὑγίειαν, ἀλλ' ἑτέρου πάσχοντος ἐνσημανεῖται πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἄξιον πολλοῦ τὸ ὑγιαίνειν καὶ δεῖ τοῦτο διατηρεῖν αὑτῷ προσέχοντα καὶ φειδόμενον. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν παρεπισκοπεῖν δίαιταν. ἂν γὰρ ἐν πόσεσι καὶ προσφοραῖς ἤ τισι πόνοις καὶ ἀταξίαις ἑτέραις τυγχάνωμεν γεγονότες, τὸ δὲ σῶμα μηδεμίαν ὑποψίαν παρέχῃ μηδὲ προαίσθησιν, ὅμως αὐτοὺς δεῖ φυλάττεσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν ἐκ μὲν

1, 389—390 H. 6, 490—492 B.

2. Πλάτων] Tim. p. 47 D 4. μνημονεύειν*: μνημονεύειν ἂν μηδὲν ᾖ πνευματικόν 12. ἡλίωσιν Erasmus: ἢ λείωσιν 14. τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων*: τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασιν λέγειν*: λέγειν ἀπιών 15. ἄρ'*: ἄρα καὶ

ἀφροδιcίων καὶ κόπων ὄντας ἀναπαύcει καὶ ἡcυχίᾳ, μετὰ δ' οἴνωcιν καὶ cυμπεριφορὰν ὑδροποcίᾳ, μάλι- F cτα δὲ τροφαῖc κεχρημένουc ἐμβριθέcι καὶ κρεώδεcιν ἢ ποικίλαιc ὀλιγοcιτεῖν καὶ μηδὲν ὑπολιπεῖν περιττώματοc πλῆθοc ἐν τῷ cώματι. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα δι' αὑτὰ πολλῶν αἴτια νόcων ἐcτί, καὶ προcτίθηcι ταῖc ἄλλαιc αἰτίαιc ὕλην καὶ δύναμιν. ὅθεν ἄριcτα λέλεκται 'τροφῆc ἀκορίην καὶ πόνων ἀοκνίην καὶ cπέρματοc οὐcίηc cυντήρηcιν ὑγιεινότατα εἶναι'. καὶ 130 γὰρ ἡ περὶ τὰc cυνουcίαc ἀκραcία τῷ μάλιcτα τὴν δύναμιν ἐκλύειν ὑφ' ἧc ἡ τροφὴ διαπονεῖται, πλέον περίττωμα ποιεῖ καὶ πλῆθοc.

15. Αὖθιc οὖν ἀναλαβόντεc ἐξ ἀρχῆc περὶ ἑκάcτου, πρῶτον δὲ περὶ γυμναcίων φιλολόγοιc ἁρμοττόντων λέγωμεν ὅτι ὥcπερ ὁ φήcαc μηδὲν γράφειν παραθαλαccίοιc περὶ λουτρῶν (διδάξειν γὰρ τὴν χρείαν), οὕτω καὶ φιλολόγοιc φαίη τιc ἂν μηδὲν γράφειν περὶ γυμναcίων. ἡ γὰρ καθ' ἡμέραν τοῦ λόγου χρεία διὰ φωνῆc περαινομένη θαυμαcτὸν οἷόν ἐcτι γυμνάcιον οὐ μόνον πρὸc ὑγίειαν ἀλλὰ καὶ πρὸc ἰcχύν, οὐ παλαιcτικὴν οὐδὲ cαρκοῦcαν καὶ πυκνοῦcαν τὰ ἐκτὸc ὥcπερ οἰκο- B δομήματοc, ἀλλὰ τοῖc ζωτικωτάτοιc μέρεcι ῥώμην ἐνδιάθετον καὶ τόνον ἀληθινὸν ἐμποιοῦcαν. ὅτι μὲν γὰρ ἰcχὺν δίδωcι τὸ πνεῦμα δηλοῦcιν οἱ ἀλεῖπται, τοὺc ἀθλητὰc κελεύοντεc ἀντερείδειν ταῖc τρίψεcι καὶ παρεγκόπτειν ἐντείνονταc ἀεὶ τὰ πλαccόμενα μέρη καὶ ψηλαφώμενα τοῦ cώματοc· ἡ δὲ φωνή, τοῦ πνεύμα-

1, 390—391 H. 6, 492—494 R.

11. πλέον — ποιεῖ Stobaeus Flor. CI 12: πλεῖον — ποιεῖται 16. λουτρῶν διδάξειν γὰρ*: ὀδόντων ἐδίδαξε 17. μηδὲν*: μὴ 21. τὰ Reiskius: τὴν 24. ἰcχὺν idem: ἰcχύειν 26. ἐντείνονταc*: τηροῦνταc

τος οὖσα κίνησις, οὐκ ἐπιπολαίως ἀλλ' ὥσπερ ἐν πηγαῖς περὶ τὰ σπλάγχνα ῥωννυμένη, τὸ θερμὸν αὔξει C καὶ λεπτύνει τὸ αἷμα, καὶ πᾶσαν μὲν ἐκκαθαίρει φλέβα, πᾶσαν δ' ἀρτηρίαν ἀνοίγει, σύστασιν δὲ καὶ πῆξιν ὑγρότητος οὐκ ἐᾷ περιττωματικῆς ὥσπερ ὑποστάθμην γενέσθαι τοῖς τὴν τροφὴν παραλαμβάνουσι καὶ κατεργαζομένοις ἀγγείοις. διὸ δεῖ μάλιστα ποιεῖν ἑαυτοὺς τούτῳ τῷ γυμνασίῳ συνήθεις καὶ συντρόφους ἐνδελεχῶς λέγοντας, ἂν δ' ᾖ τις ὑποψία τοῦ σώματος ἐνδεέστερον ἢ κοπωδέστερον ἔχοντος, ἀναγιγνώσκοντας καὶ ἀναφωνοῦντας. ὅπερ γὰρ αἰώρα πρὸς γυμνάσιόν ἐστι, τοῦτο πρὸς διάλεξιν ἀνάγνωσις, ὥσπερ ἐπ' ὀχήματος ἀλλοτρίου λόγου κινοῦσα μαλακῶς καὶ διαφέρουσα πράως τὴν φωνήν. ἡ δὲ διάλεξις ἀγῶνα καὶ σφοδρότητα προστίθησιν, ἅμα τῆς ψυχῆς τῷ σώματι D συνεπιτιθεμένης. κραυγὰς μέντοι περιπαθεῖς καὶ σπαραγματώδεις εὐλαβητέον· αἱ γὰρ ἀνώμαλοι προσβολαὶ καὶ διατάσεις τοῦ πνεύματος ῥήγματα καὶ σπάσματα ποιοῦσιν. ἀναγνόντα δ' ἢ διαλεχθέντα λιπαρᾷ καὶ ἀλεεινῇ τρίψει χρηστέον πρὸ τοῦ περιπάτου καὶ μαλάξει τῆς σαρκός, ὡς ἄνυστόν ἐστι, τῶν σπλάγχνων ποιούμενον ἁφὴν καὶ τὸ πνεῦμα πράως διομαλύνοντα καὶ διαχέοντα μέχρι τῶν ἄκρων. μέτρον δὲ τοῦ πλήθους τῆς τρίψεως ἔστω τὸ προσφιλὲς τῇ αἰσθήσει καὶ E ἄλυπον. ὁ γὰρ οὕτω καταστήσας τὴν ἐν βάθει ταραχὴν καὶ διάτασιν τοῦ πνεύματος, ἀλύπῳ τε χρῆται τῷ περιττώματι, κἂν ἀκαιρία τις ἢ χρεία κωλύσῃ τὸν περίπατον, οὐδέν ἐστι πρᾶγμα· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἡ φύσις ἀπείληφεν. ὅθεν οὔτε πλοῦν ποιητέον οὔτε κα-

11. καὶ W: ἢ 17. προβολαὶ Salmasius 21. ἀνυστόν Stephanus: ἀνοιστόν 29. οὔτε πλοῦν*: οὐδὲ πλοῦν

ταγωγὴν ἐν πανδοκείῳ σιγῆς πρόφασιν, οὐδ' ἂν πάν-
τες καταγελῶσιν. ὅπου γὰρ οὐκ αἰσχρὸν τὸ φαγεῖν,
οὐδὲ τὸ γυμνάζεσθαι δήπουθεν αἰσχρόν· ἀλλ' αἴσχιον
τὸ δεδοικέναι καὶ δυσωπεῖσθαι ναύτας καὶ ὀρεωκόμους
καὶ πανδοκέας καταγελῶντας οὐ τοῦ σφαιρίζοντος καὶ
σκιαμαχοῦντος ἀλλὰ τοῦ λέγοντος, ἂν ἅμα διδάσκῃ F
τι καὶ ζητῇ καὶ μανθάνῃ καὶ ἀναμιμνήσκηται γυμνα-
ζόμενος. ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι τῷ κι-
νοῦντι δι' ὀρχήσεως αὑτὸν ἑπτάκλινος οἶκος ἱκανός
ἐστιν ἐγγυμνάζεσθαι, τῷ δὲ δι' ᾠδῆς ἢ λόγου γυμνα-
ζομένῳ γυμνάσιον ἀποχρῶν καὶ ἑστῶτι καὶ κατακει-
μένῳ πᾶς τόπος παρέχει. μόνον ἐκεῖνο φυλακτέον,
ὅπως μήτε πλησμονὴν μήτε λαγνείαν μήτε κόπον
ἑαυτοῖς συνειδότες ἐντεινώμεθα τῇ φωνῇ τραχύτερον,
ὃ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σοφιστῶν,
οἱ μὲν ὑπὸ δόξης καὶ φιλοτιμίας, οἱ δὲ διὰ μισθοὺς 131
ἢ πολιτικὰς ἁμίλλας ἐξαγόμενοι παρὰ τὸ συμφέρον
ἀγωνίζεσθαι. Νίγρος δ' ὁ ἡμέτερος ἐν Γαλατίᾳ σο-
φιστεύων ἄκανθαν ἐτύγχανεν ἰχθύος καταπεπωκώς.
ἑτέρου δ' ἐπιφανέντος ἔξωθεν σοφιστοῦ καὶ μελετῶν-
τος, ὑφειμένου δόξαν παρασχεῖν ὀρρωδῶν, ἔτι τῆς
ἀκάνθης ἐνισχομένης ἐμελέτησε· μεγάλης δὲ φλεγμονῆς
καὶ σκληρᾶς γενομένης, τὸν πόνον οὐ φέρων ἀνεδέ-
ξατο τομὴν ἔξωθεν βαθεῖαν. ἡ μὲν οὖν ἄκανθα διὰ B
τοῦ τραύματος ἐξῃρέθη, τὸ δὲ τραῦμα χαλεπὸν γενό-
μενον καὶ ῥευματικὸν ἀνεῖλεν αὐτόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ἄν τις ὕστερον εὐκαίρως ὑπομνήσειε.

Γυμνασαμένους δὲ λουτρῷ χρῆσθαι ψυχρῷ μὲν
ἐπιδεικτικὸν καὶ νεανικὸν μᾶλλον ἢ ὑγιεινόν ἐστιν.

8. Σωκράτης] Xenoph. Conv. II 18 10. γυμναζομένῳ γυμνάσιον ἀποχρῶν Reiskius: γυμνάσιον ἀπόχρη γυμναζομένῳ

ἣν γὰρ δοκεῖ δυϲπάθειαν ποιεῖν πρὸϲ τὰ ἔξω καὶ ϲκληρότητα τοῦ ϲώματοϲ, αὕτη μεῖζον ἀπεργάζεται περὶ τὰ ἐντὸϲ κακόν, ἐνιϲταμένη τοῖϲ πόροιϲ καὶ τὰ ὑγρὰ ϲυνάγουϲα καὶ πηγνύουϲα τὰϲ ἀναθυμιάϲειϲ ἀεὶ χαλᾶϲθαι καὶ διαφορεῖϲθαι βουλομέναϲ. ἔτι δ' ἀνάγκη τοὺϲ ψυχρολουτοῦνταϲ εἰϲ ἐκείνην αὖθιϲ ἐμβαίνειν ἣν C φεύγομεν ἀκριβῆ καὶ τεταγμένην ἀποτόμωϲ δίαιταν, ἀεὶ προϲέχονταϲ αὑτοῖϲ μὴ παραβαίνωϲι ταύτην, ὡϲ εὐθὺϲ ἐξελεγχομένου πικρῶϲ παντὸϲ ἁμαρτήματοϲ. ἡ δὲ θερμολουϲία δίδωϲι πολλὴν ϲυγγνώμην. οὐ γὰρ τοϲοῦτον εὐτονίαϲ ὑφαιρεῖ καὶ ῥώμηϲ, ὅϲον ὠφελεῖ πρὸϲ ὑγίειαν, ἐνδόϲιμα τῇ πέψει καὶ μαλακτικὰ παρέχουϲα, τοῖϲ δὲ τὴν πέψιν διαφεύγουϲιν, ἄν γε δὴ μὴ παντάπαϲιν ὠμὰ καὶ μετέωρα μείνῃ, διαχύϲειϲ ἀλύπουϲ παραϲκευάζουϲα καὶ κόπουϲ ἐκλεαίνουϲα λανD θάνονταϲ. οὐ μὴν ἀλλ' ὅταν ἡ φύϲιϲ παρέχῃ μετρίωϲ διακειμένου καὶ ἱκανῶϲ τοῦ ϲώματοϲ αἴϲθηϲιν, ἐατέον τὸ βαλανεῖον. ἄλειμμα δὲ τὸ πρὸϲ πῦρ βέλτιον, ἂν ἀλέαϲ δέηται τὸ ϲῶμα, ταμιεύεται γὰρ αὑτῷ τὴν θερμότητα. ὁ δ' ἥλιοϲ οὔτε μᾶλλον οὔθ' ἧττον ἀλλ' ὡϲ κέκραται πρὸϲ τὸν ἀέρα κεχρῆϲθαι δίδωϲι. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ γυμναϲίων.

16. Ἐπὶ δὲ τροφὴν παραγενομένουϲ, ἂν μὲν ᾖ τι τῶν πρόϲθεν ὄφελοϲ λόγων οἷϲ τὰϲ ὀρέξειϲ ἐκηλοῦμεν καὶ κατεπραΰνομεν, ἄλλο τι χρὴ παραινεῖν τῶν ἐφεξῆϲ· ἂν δ' ὥϲπερ ἐκ δεϲμῶν λελυμέναιϲ χαλεπὸν

1, 393—395 H. 6, 497—499 R.

8. παραβαίνωϲι Reiskius: παραβαίνειν 10. πολλὴν idem: πολλῷ 12. μαλακτικὰ*: μαλακὰ 18. πῦρ Reiskius: πυρὶ 19. τὴν θερμότητα idem: τῆϲ θερμότητοϲ 24. ἐκηλοῦμεν καὶ κατεπραΰνομεν idem: κηλοῦμεν καὶ καταπραΰνομεν 26. λελυμέναιϲ idem: λελυμένῃ

ᾖ χρῆcθαι καὶ φιλονεικεῖν πρὸc γαcτέρα ὦτα μὴ ἔχου- E
cαν, ὡc ἔλεγε Κάτων, διαμηχανητέον τῇ ποιότητι τῆc
τροφῆc ἐλαφρότερον ποιεῖν τὸ πλῆθοc. καὶ τὰ μὲν
cτερεὰ καὶ πολύτροφα τῶν cιτίων, οἷον τὰ κρεώδη
καὶ τυρώδη καὶ cύκων τὰ ξηρὰ καὶ ᾠῶν τὰ ἑφθά,
προcφέρεcθαι πεφυλαγμένωc ἁπτόμενον (ἔργον γὰρ
ἀεὶ παραιτεῖcθαι), τοῖc δὲ λεπτοῖc ἐμφύεcθαι καὶ κού-
φοιc, οἷα τὰ πολλὰ τῶν λαχάνων καὶ τὰ πτηνὰ καὶ
τῶν ἰχθύων οἱ μὴ πίονεc. ἔcτι γὰρ τὰ τοιαῦτα προc-
φερόμενον καὶ χαρίζεcθαι ταῖc ὀρέξεcι καὶ τὸ cῶμα F
μὴ πιέζειν. μάλιcτα δὲ τὰc ἀπὸ κρεῶν φοβητέον
ἀπεψίαc· καὶ γὰρ εὐθὺc cφόδρα καὶ βαρύνουcι, καὶ
λείψανον εἰcαῦθιc πονηρὸν ἀπ' αὐτῶν παραμένει.
καὶ κράτιcτον μὲν ἐθίcαι τὸ cῶμα μηδεμιᾶc προcδεῖ-
cθαι cαρκοφαγίαc· πολλὰ γὰρ οὐ μόνον πρὸc διατρο-
φὴν ἄφθονα ἀλλὰ καὶ πρὸc εὐπάθειαν καὶ ἀπόλαυcιν
ἀναδίδωcιν ἡ γῆ, τοῖc μὲν αὐτόθεν ἀπραγμόνωc χρῆ-
cθαι παρέχουcα, τὰ δὲ μιγνύμενα καὶ παντοδαπῶc
παραcκευαζόμενα cυνηδύνειν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθοc τρόπον 132
τινὰ φύcιc οὐ παρὰ φύcιν γέγονεν, οὐ δεῖ χρῆcθαι
κρεωφαγίᾳ πρὸc ἀποπλήρωcιν ὀρέξεωc, ὥcπερ λύκουc
ἢ λέονταc, ἀλλ' οἷον ὑπέρειcμα καὶ διάζωcμα τῆc
τροφῆc ἐμβαλλομένουc ἑτέροιc cιτίοιc χρῆcθαι καὶ
ὄψοιc, ἃ καὶ τῷ cώματι μᾶλλόν ἐcτι κατὰ φύcιν, καὶ
τῆc ψυχῆc ἧττον ἀμβλύνει τὸ λογικόν, ὥcπερ ἐκ λι-
τῆc καὶ ἐλαφρᾶc ὕληc ἀναπτόμενον.

17. Τῶν δ' ὑγρῶν γάλακτι μὲν οὐχ ὡc ποτῷ
χρηcτέον, ἀλλ' ὡc cιτίῳ δύναμιν ἐμβριθῆ καὶ πολύ-
τροφον ἔχοντι. πρὸc δὲ τὸν οἶνον ἅπερ Εὐριπίδηc B

1, 395—396 H. 6, 499—500 R.

24. ἐcτι Xylander: ἐcτι καὶ 29. Εὐριπίδηc] Nauck. p. 525

πρὸς τὴν Ἀφροδίτην λεκτέον

'εἴης μοι, μέτριον δέ πως
εἴης, μηδ' ἀπολείποις'.

καὶ γὰρ ποτῶν ὠφελιμώτατόν ἐστι καὶ φαρμάκων ἥδιστον καὶ ὄψων ἀσικχότατον, ἂν τύχῃ τῆς πρὸς τὸν καιρὸν εὐκρασίας μᾶλλον ἢ τῆς πρὸς τὸ ὕδωρ. ὕδωρ δ' οὐ μόνον τὸ μιγνύμενον πρὸς οἶνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸ τοῦ κεκραμένου μεταξὺ πινόμενον ἀβλαβέστερον ποιεῖ τὸ κεκραμένον. ἐθιστέον οὖν παρὰ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ὕδατος προσφέρεσθαι καὶ δύο καὶ τρία ποτήρια, τήν τε δύναμιν τοῦ οἴνου ποιοῦντα μαλα- C κωτέραν καὶ τοῦ σώματος συνήθη τὴν ὑδροποσίαν, ὅπως, ὅταν ἐν χρείᾳ γένηται, μὴ ξενοπαθῇ μηδ' ἀπαναίνηται. συμβαίνει γὰρ ἐνίους φέρεσθαι πρὸς τὸν οἶνον ὅταν μάλιστα χρείαν ὑδροποσίας ἔχωσι. καὶ γὰρ ἡλιωθέντες καὶ ῥιγώσαντες πάλιν καὶ σφοδρότερον εἰπόντες καὶ συντονώτερον φροντίσαντες καὶ ὅλως μετὰ τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνας οἴονται ποτέον εἶναι τὸν οἶνον, ὡς καὶ τῆς φύσεως ἀπαιτούσης εὐπάθειάν τινα τῷ σώματι καὶ μεταβολὴν ἐκ D τῶν πόνων. ἡ δὲ φύσις εὐπάθειαν μέν, εἴ τις εὐπάθειαν καλεῖ τὴν ἡδυπάθειαν, οὐκ ἀπαιτεῖ, μεταβολὴν δ' ἀπαιτεῖ τὴν εἰς τὸ μέσον ἡδονῆς καὶ πόνου καθιστᾶσαν. διὸ καὶ τροφῆς ὑφαιρετέον ἐν τούτοις, καὶ τὸν οἶνον ἢ παντελῶς ἀφαιρετέον ἢ προσοιστέον πολλῇ κατακεραννύμενον διὰ μέσου καὶ κατακλυζόμενον ὑδροποσίᾳ. πλήκτης γὰρ ὢν καὶ ὀξὺς ἐπιτείνει τὰς τοῦ σώματος ταραχάς, καὶ τραχύτερα ποιεῖ καὶ παροξύνει τὰ πεπληγμένα, παρηγορίας δεόμενα καὶ

1. λεκτέον Reiskius: διαλεκτέον 14. φέρεσθαι*: φέρεσθαι μάλιστα

λειότητος, ἃς μάλιστα τὸ ὕδωρ ἐνδίδωσι. καὶ γὰρ ἂν
οὐ διψῶντες, ἄλλως δὲ θερμὸν ὕδωρ πίωμεν μετὰ
τοὺς κόπους καὶ τὰς διατάσεις καὶ τὰ καύματα, χα- E
λάσματος καὶ μαλακότητος αἰσθανόμεθα περὶ τὰ ἐντός·
ἤπιος γὰρ ἡ τοῦ ὕδατος ὑγρότης καὶ ἄσφυκτος, ἡ
δὲ τοῦ οἴνου φορὰν ἔχει πολλὴν καὶ δύναμιν οὐκ
εὐμενῆ τοῖς προσφάτοις πάθεσιν οὐδὲ φιλάνθρωπον.
καὶ γὰρ ἃς λέγουσιν ἔνιοι τῷ σώματι τὴν ἀσιτίαν δρι-
μύτητας ἐγγεννᾶν καὶ πικρότητας εἴ τις δέδιεν ἢ κα-
θάπερ οἱ παῖδες δεινὸν ἡγεῖται πρὸ τοῦ πυρέττειν μὴ
παρατίθεσθαι τράπεζαν ἐν ὑποψίᾳ γεγονώς, εὐάρμο-
στον ἡ ὑδροποσία μεθόριον. καὶ γὰρ αὐτῷ τῷ Διο-
νύσῳ πολλάκις νηφάλια θύομεν, ἐθιζόμενοι καλῶς μὴ
ζητεῖν ἀεὶ τὸν ἄκρατον. ὁ δὲ Μίνως καὶ τὸν αὐλὸν F
ἀφεῖλε τῆς θυσίας καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ λύπης. καί-
τοι λυπουμένην ψυχὴν ἴσμεν οὔτε ὑπὸ στεφάνων οὔτε
ὑπὸ αὐλῶν παθοῦσαν· σῶμα δ' οὐδὲν οὕτως ἰσχυρόν
ἐστιν, ᾧ τεταραγμένῳ καὶ φλεγμαίνοντι προσπεσὼν
οἶνος οὐκ ἠδίκησε.

18. Τοὺς μὲν οὖν Λυδοὺς ἐν τῷ λιμῷ λέγουσι
διάγειν ἡμέραν παρ' ἡμέραν τρεφομένους, εἶτα
παίζοντας καὶ κυβεύοντας· φιλόλογον δ' ἄνδρα καὶ
φιλόμουσαν ἐν καιρῷ δεομένῳ βραδυτέρου δείπνου **133**
διάγραμμα παρακείμενον ἤ τι βιβλίον ἢ λύριον οὐ
προΐεται τῇ γαστρὶ λεηλατούμενον, ἀλλ' ἀποστρέφων
συνεχῶς καὶ μεταφέρων ἐπὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀπὸ
τῆς τραπέζης ὥσπερ Ἁρπυίας τὰς ὀρέξεις διασοβήσει
ταῖς Μούσαις. οὐ γὰρ ὁ μὲν Σκύθης, ὅταν πίνῃ,
πολλάκις ἐφάπτεται τοῦ τόξου καὶ παραψάλλει τὴν

1. ἃς Reiskius: οἷς 21. διάγειν*: διαγαγεῖν 23. δεομένῳ Meziriacus: δεόμενον

νευράν, ἐκλυόμενον ὑπὸ τῆς μέθης ἀνακαλούμενος
τὸν θυμόν, Ἕλλην δ' ἀνὴρ φοβήσεται τοὺς καταγε-
λῶντας αὐτοῦ γράμμασι καὶ βιβλίοις ἀγνώμονα καὶ
δυσπαραίτητον ἐπιθυμίαν ἀνιέντος ἀτρέμα καὶ χαλῶν-
B τος; τῶν μὲν γὰρ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεανίσκων
ὑπὸ τοῦ πορνοβοσκοῦ παρὰ πότον ἐπιβουλευομένων
καλὰς καὶ πολυτελεῖς εἰσάγοντος ἑταίρας ἕκαστος, ὥς
φησι,

'κύψας καθ' αὑτὸν τῶν τραγημάτων ἔφλα',

φυλαττόμενος καὶ φοβούμενος ἐμβλέπειν· οἱ δὲ φιλό-
λογοι πολλὰς καὶ ἡδείας ἀπόψεις καὶ ἀποστροφὰς
ἔχουσιν, ἄνπερ ἄλλως μὴ δύνωνται τὸ κυνικὸν καὶ
θηριῶδες τῶν ὀρέξεων κατέχειν παρακειμένης τραπέ-
ζης. ἀλειπτῶν δὲ φωνὰς καὶ παιδοτριβῶν λόγους
ἑκάστοτε λεγόντων ὡς τὸ παρὰ δεῖπνον φιλολογεῖν
τὴν τροφὴν διαφθείρει καὶ βαρύνει τὴν κεφαλὴν τότε
C φοβητέον ὅταν τὸν Ἰνδὸν ἀναλύειν ἢ διαλέγεσθαι
περὶ τοῦ Κυριεύοντος ἐν δείπνῳ μέλλωμεν. τὸν μὲν
γὰρ ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος, γλυκὺν ὄντα σφόδρα,
κεφαλαλγὸν λέγουσιν εἶναι· διαλεκτικὴ δὲ 'τρωγάλιον'
ἐπὶ δείπνῳ 'γλυκὺ' μὲν οὐδαμῶς κεφαλαλγὲς δὲ καὶ
κοπῶδες ἰσχυρῶς ἐστίν. ἂν δ' ἡμᾶς μὴ ἄλλο τι ζη-
τεῖν ἢ φιλοσοφεῖν ἢ ἀναγιγνώσκειν παρὰ δεῖπνον
ἐῶσι τῶν ἐν τῷ καλῷ καὶ ὠφελίμῳ τὸ ἐπαγωγὸν ὑφ'
ἡδονῆς καὶ γλυκὺ μόριον ἐχόντων, κελεύσομεν αὐτοὺς
D μὴ ἐνοχλεῖν, ἀλλ' ἀπιόντας ἐν τῷ ξυστῷ ταῦτα καὶ
ταῖς παλαίστραις διαλέγεσθαι τοῖς ἀθληταῖς, οὓς τῶν
βιβλίων ἐξελόντες ἀεὶ διημερεύειν ἐν σκώμμασι καὶ

1, 398—399 H. 6, 503—505 R.

9. Meinek. IV. p. 280 καθ' W: ἐς 10. φιλόλογοι L. Dindorfius: φιλολόγοι καλὰς καὶ 20. κεφαλαλγὲς vel κεφαλαλγικὸν idem τρωγάλιον] Bergk. p. 329. 1368[3]

βωμολοχίαιϲ ἐθίζοντεϲ, ὡϲ ὁ κομψὸϲ Ἀρίϲτων ἔλεγε, τοῖϲ ἐν γυμναϲίῳ κίοϲιν ὁμοίωϲ λιπαροὺϲ πεποιήκαϲι καὶ λιθίνουϲ. αὐτοὶ δὲ πειθόμενοι τοῖϲ ἰατροῖϲ παραινοῦϲιν ἀεὶ τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ὕπνου λαμβάνειν μεθόριον καὶ μὴ ϲυμφορήϲανταϲ εἰϲ τὸ ϲῶμα τὰ ϲιτία καὶ τὸ πνεῦμα καταθλίψανταϲ μὴ εὐθὺϲ ὠμῇ καὶ ζεούϲῃ τῇ τροφῇ βαρύνειν τὴν πέψιν ἀλλ' ἀναπνοὴν καὶ χάλαϲμα παρέχειν, ὥϲπερ οἱ τὰ ϲώματα κινεῖν μετὰ δεῖπνον ἀξιοῦντεϲ οὐ δρόμοιϲ οὐδὲ παγκρατίοιϲ E τοῦτο ποιοῦϲιν ἀλλὰ βληχροῖϲ περιπάτοιϲ καὶ χορείαιϲ ἐμμελέϲιν, οὕτωϲ καὶ ἡμεῖϲ οἰηϲόμεθα δεῖν τὰϲ ψυχὰϲ διαφέρειν μετὰ δεῖπνον μήτε πράγμαϲι μήτε φροντίϲι μήτε ϲοφιϲτικοῖϲ ἀγῶϲι πρὸϲ ἅμιλλαν ἐπιδεικτικὴν ἢ κινητικὴν περαινομένοιϲ. ἀλλὰ πολλὰ μέν ἐϲτι τῶν φυϲικῶν προβλημάτων ἐλαφρὰ καὶ πιθανά, πολλαὶ δὲ διηγήϲειϲ ἠθικαὶ καὶ ϲκέψειϲ ἔχουϲαι τοῦτο δὴ τὸ ‘μενοεικέϲ’, ὡϲ Ὅμηροϲ ἔφη, καὶ μὴ ἀντίτυπον. τὰϲ δ' ἐν ταῖϲ ἱϲτορικαῖϲ καὶ ποιητικαῖϲ ζητήϲεϲι διατριβὰϲ οὐκ ἀηδῶϲ ἔνιοι δευτέραϲ τραπέζαϲ ἀνδράϲι φιλολόγοιϲ καὶ φιλομούϲοιϲ προϲεῖπον. εἰϲὶ δὲ καὶ διηγήϲειϲ ἄλυποι καὶ μυθολογίαι, καὶ τὸ περὶ αὐλοῦ τι καὶ F λύραϲ ἀκοῦϲαι καὶ εἰπεῖν ἐλαφρότερον ἢ λύραϲ αὐτῆϲ φθεγγομένηϲ ἀκούειν καὶ αὐλοῦ. μέτρον δὲ τοῦ καιροῦ τὸ τῆϲ τροφῆϲ καθιϲταμένηϲ ἀτρέμα καὶ ϲυμπνεούϲηϲ τὴν πέψιν ἐγκρατῆ γενέϲθαι καὶ ὑπερδέξιον.

19. Ἐπεὶ δ' Ἀριϲτοτέληϲ οἴεται τῶν δεδειπνηκότων τὸν μὲν περίπατον ἀναρριπίζειν τὸ θερμόν, τὸν

1, 399—400 H. 6, 505—507 R.

6. μὴ delet Xylander 8. παρέχειν*: ἔχειν 10. ἀλλὰ βληχροῖϲ L. Dindorfius: ἀλλ' ἀβληχροῖϲ 11. οὕτωϲ καὶ Reiskius: οὕτωϲ 17. τὰϲ δ' ἐν ταῖϲ Xylander: ταῖϲ δὲ

δ' ὕπνον, ἂν εὐθὺϲ καθεύδωϲι, καταπνίγειν, ἕτεροι δὲ τὴν μὲν ἡϲυχίαν οἴονται τὰϲ πέψειϲ βελτίοναϲ
134 ποιεῖν, τὴν δὲ κίνηϲιν ταράττειν τὰϲ ἀναδόϲειϲ, καὶ τοῦτο τοὺϲ μὲν περιπατεῖν εὐθὺϲ ἀπὸ δείπνου τοὺϲ δ' ἀτρεμεῖν πέπεικεν, ἀμφοτέρων ἂν οἰκείωϲ ἐφάπτεϲθαι δόξειεν ὁ τὸ μὲν ϲῶμα ϲυνθάλπων καὶ ϲυνέχων μετὰ τὸ δεῖπνον, τὴν δὲ διάνοιαν μὴ καταφερόμενοϲ μηδ' ἀργῶν εὐθὺϲ ἀλλ' ὥϲπερ εἴρηται διαφορῶν ἐλαφρῶϲ τὸ πνεῦμα καὶ λεπτύνων τῷ λαλεῖν τι καὶ ἀκούειν τῶν προϲηνῶν καὶ μὴ δακνόντων μηδὲ βαρυνόντων.

20. Ἐμέτουϲ δὲ καὶ κοιλίαϲ καθάρϲειϲ ὑπὸ φαρμάκων, μιαρὰ 'παραμύθια πληϲμονῆϲ', ἄνευ μεγάληϲ
B ἀνάγκηϲ οὐ κινητέον, ὥϲπερ οἱ πολλοὶ κενώϲεωϲ ἕνεκα πληροῦντεϲ τὸ ϲῶμα καὶ πάλιν ἐκ πληρώϲεωϲ κενοῦντεϲ παρὰ φύϲιν, ταῖϲ πληϲμοναῖϲ οὐχ ἧττον ἢ ταῖϲ ἐνδείαιϲ ἀνιώμενοι, μᾶλλον δ' ὅλωϲ τὴν μὲν πλήρωϲιν ὡϲ κώλυϲιν ἀπολαύϲεωϲ βαρυνόμενοι, τὴν δ' ἔνδειαν ὡϲ χώραν ἀεὶ ταῖϲ ἡδοναῖϲ παραϲκευάζοντεϲ. τὸ γὰρ βλαβερὸν ἐν τούτοιϲ προῦπτόν ἐϲτι· ταραχάϲ τε γὰρ ἀμφότερα τῷ ϲώματι παρέχεται καὶ ϲπαραγμούϲ. ἴδιον δὲ τῷ μὲν ἐμέτῳ κακὸν πρόϲεϲτι τὸ τὴν ἀπληϲτίαν αὔξειν τε καὶ τρέφειν· γίγνονται γὰρ αἱ πεῖναι καθάπερ τὰ ἀνακοπτόμενα ῥεῖθρα τρα-
C χεῖαι καὶ ταραχώδειϲ, καὶ βίᾳ τὴν τροφὴν ἕλκουϲιν ἀεὶ λυποῦνταϲ, οὐκ ὀρέξεϲιν ἐοικυῖαι ϲιτίων δεομέναιϲ ἀλλὰ φλεγμοναῖϲ φαρμάκων καὶ καταπλαϲμάτων. ὅθεν ἡδοναὶ μὲν ὀξεῖαι καὶ ἀτελεῖϲ καὶ πολὺν ἔχουϲαι ϲφυγμὸν καὶ οἶϲτρον ἐν ταῖϲ ἀπολαύϲεϲι λαμβάνουϲιν

1, 400—401 H. 6, 507—509 R.

15. ἐκ* 24. ἀνακοπτόμενα Madvigius: κοπτόμενα
26. ὀρέξεϲιν ἐοικυῖαι Reiskius: ὄρεξιν ἐοικυῖαν

αὐτούϲ, διατάϲειϲ δὲ καὶ πληγαὶ πόρων καὶ πνευμάτων ἐναπολήψειϲ διαδέχονται, μὴ περιμένουϲαι τὰϲ κατὰ φύϲιν ἐξαγωγάϲ, ἀλλ' ἐπιπολάζουϲαι τοῖϲ ϲώμαϲιν ὥϲπερ ὑπεράντλοιϲ ϲκάφεϲι, φορτίων ἐκβολῆϲ οὐ περιττωμάτων δεομένοιϲ. αἱ δὲ περὶ τὴν κάτω κοιλίαν ἐκταράξειϲ διὰ φαρμακείαϲ φθείρουϲαι καὶ τήκουϲαι τὰ ὑποκείμενα πλείονα ποιοῦϲι περίττωϲιν ἢ ἐξάγουϲιν. ὥϲπερ οὖν εἴ τιϲ Ἑλλήνων ὄχλον ἐν D πόλει βαρυνόμενοϲ ϲύνοικον Ἀράβων ἐμπλήϲειε καὶ Σκυθῶν τὴν πόλιν ἐπηλύδων, οὕτωϲ ἔνιοι τοῦ παντὸϲ διαμαρτάνουϲιν ἐπ' ἐκβολῇ περιττωμάτων ϲυνήθων καὶ ϲυντρόφων ἐμβάλλοντεϲ ἔξωθεν εἰϲ τὸ ϲῶμα κόκκουϲ τινὰϲ Κνιδίουϲ καὶ ϲκαμωνίαν καὶ δυνάμειϲ ἄλλαϲ ἀϲυγκράτουϲ καὶ ἀγρίαϲ καὶ καθαρμοῦ δεομέναϲ μᾶλλον ἢ καθῆραι τὴν φύϲιν δυναμέναϲ. ἄριϲτον μὲν οὖν τὸ μετρίᾳ διαίτῃ καὶ ϲώφρονι τὸ ϲῶμα ποιεῖν περί τε κενώϲειϲ καὶ πληρώϲειϲ αὐτοτελὲϲ ἀεὶ καὶ ϲύμμετρον· εἰ δ' ἀνάγκη ποτὲ καταλάβοι, τοὺϲ μὲν ἐμέτουϲ ποιητέον ἄνευ φαρμακείαϲ καὶ περιεργίαϲ, μηδὲν ἐκταράττονταϲ ἀλλ' ὅϲον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν E αὐτόθεν ἀφιένταϲ ἀπραγμόνωϲ τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέραϲιν. ὡϲ γὰρ τὰ ὀθόνια ῥύμμαϲι καὶ χαλαϲτραίοιϲ πλυνόμενα μᾶλλον ἐκπλύνεται τῶν ὑδατοκλύϲτων, οὕτωϲ οἱ μετὰ φαρμάκων ἔμετοι λυμαίνονται τῷ ϲώματι καὶ διαφθείρουϲιν. ὑφιϲταμένηϲ δὲ κοιλίαϲ οὐδὲν φάρμακον οἷα τῶν ϲιτίων ἔνια μαλακὰϲ ἐνδιδόντα προθυμίαϲ καὶ διαλύοντα πράωϲ, ὧν ἥ τε πεῖρα πᾶϲι ϲυνήθηϲ καὶ ἡ χρῆϲιϲ ἄλυποϲ. ἂν δὲ τούτοιϲ ἀπειθῇ, πλείοναϲ ἡμέραϲ ὑδροποϲίαν ἢ ἀϲιτίαν ἢ κλυ- F

1, 401—402 H. 6, 509—510 R.

2. ἐναπολήψειϲ*: ἐναπολείψειϲ 14. ἀϲυγκράτουϲ Meziriacus: ἀϲυγκρίτουϲ

cτῆρα προcδεκτέον μᾶλλον ἢ ταρακτικὰc καὶ φθαρτι-
κὰc φαρμακείαc, ἐφ' ἃc οἱ πολλοὶ φέρονται προχεί-
ρωc, καθάπερ ἀκόλαcτοι γυναῖκεc, ἐκβολίοιc χρώμε-
ναι καὶ φθορίοιc ὑπὲρ τοῦ πάλιν πληροῦcθαι καὶ
ἡδυπαθεῖν.

21. Ἀλλὰ τούτουc μὲν ἐατέον· οἱ δ' ἄγαν αὖ
πάλιν ἀκριβεῖc καὶ τεταγμέναc τινὰc ἐκ περιόδου κρι-
135 τικὰc ἐμβάλλοντεc ἀcιτίαc οὐκ ὀρθῶc τὴν φύcιν μὴ
δεομένην διδάcκουcι δεῖcθαι cυcτολῆc καὶ ποιεῖν ἀναγ-
καίαν τὴν οὐκ ἀναγκαίαν ὑφαίρεcιν ἐν καιρῷ ζητού-
μενον ἔθοc ἀπαιτοῦντι. βέλτιον γὰρ ἐλευθέροιc τοῖc
τοιούτοιc χρῆcθαι κολαcμοῖc εἰc τὸ cῶμα, μηδεμιᾶc
προαιcθήcεωc οὔcηc μηδ' ὑποψίαc, καὶ τὴν ἄλλην
δίαιταν, ὥcπερ εἴρηται, πρὸc τὸ cυντυγχάνον ἀεὶ
ταῖc μεταβολαῖc ὑπήκοον ἔχειν, μὴ καταδεδουλωμένην
μηδ' ἐνδεδεμένην ἑνὶ cχήματι βίου πρόc τιναc και-
ροὺc ἢ ἀριθμοὺc ἢ περιόδουc ἄγεcθαι μεμελετηκότοc.
B οὐ γὰρ ἀcφαλὲc οὐδὲ ῥᾴδιον οὐδὲ πολιτικὸν οὐδ'
ἀνθρωπικὸν ἀλλ' ὀcτρέου τινὸc ζωῇ προcεοικὸc ἢ
cτελέχουc τὸ ἀμετάcτατον τοῦτο καὶ κατηναγκαcμένον
ἐν τροφαῖc καὶ ἀποχαῖc καὶ κινήcεcι καὶ ἡcυχίαιc **
εἰc ἐπίcκιόν τινα βίον καὶ cχολαcτὴν καὶ μονότροπον
καὶ ἄφιλον καὶ ἄδοξον ἀπωτάτω πολιτείαc καθίcαcιν
ἑαυτοὺc καὶ cυcτείλαcιν, οὐ 'κατά γε τὴν ἐμήν' ἔφη
'γνώμην'. (22) οὐ γὰρ ἀργίαc ὤνιον ἡ ὑγίεια καὶ
ἀπραξίαc, ἅ γε δὴ μέγιcτα κακῶν ταῖc νόcοιc πρόc-
εcτι, καὶ οὐδὲν διαφέρει τοῦ τὰ ὄμματα τῷ μὴ δια-
C βλέπειν καὶ τὴν φωνὴν τῷ μὴ φθέγγεcθαι φυλάττον-

1, 402—403 H. 6, 510—512 R.

12. μηδεμιᾶc*: μηδεμιᾶc δὲ 21. Signavi hiatum 22. μονότροπον*: μονότροπόν τινα 26. μέγιcτα Xylander: μέγιcτα γνώμην

τοϲ ὁ τὴν ὑγίειαν ἀχρηϲτίαιϲ καὶ ἡϲυχίαιϲ χρῄζειν
οἰόμενοϲ· οὐδὲν γὰρ ἑαυτῷ χρήϲαιτο ἄν τιϲ ὑγιαί-
νοντι κρείττονι πρὸϲ πολλὰϲ καὶ φιλανθρώπουϲ πρά-
ξειϲ. ἥκιϲτα δὴ τὴν ἀργίαν ὑγιεινὸν ὑποληπτέον, εἰ
τὸ τῆϲ ὑγιείαϲ τέλοϲ ἀπόλλυϲι, καὶ οὐδ' ἀληθέϲ ἐϲτι
τὸ μᾶλλον ὑγιαίνειν τοὺϲ ἡϲυχίαν ἄγονταϲ· οὔτε γὰρ
Ξενοκράτηϲ μᾶλλον διυγίαινε Φωκίωνοϲ οὔτε Δημη-
τρίου Θεόφραϲτοϲ, Ἐπίκουρόν τε καὶ τοὺϲ περὶ Ἐπί-
κουρον οὐδὲν ὤνηϲε πρὸϲ τὴν ὑμνουμένην ϲαρκὸϲ
εὐϲτάθειαν ἡ πάϲηϲ φιλοτιμίαν ἐχούϲηϲ πράξεωϲ ἀπό-
δραϲιϲ. ἀλλὰ καὶ ἑτέραιϲ ἐπιμελείαιϲ διαϲωϲτέον ἐϲτὶ D
τῷ ϲώματι τὴν κατὰ φύϲιν ἕξιν, ὡϲ παντὸϲ βίου καὶ
νόϲον δεχομένου καὶ ὑγίειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖϲ
πολιτικοῖϲ ἔφη παραινετέον εἶναι τοὐναντίον οὗ Πλά-
των παρῄνει τοῖϲ νέοιϲ. ἐκεῖνοϲ μὲν γὰρ λέγειν ἐκ
τῆϲ διατριβῆϲ ἀπαλλαττόμενοϲ εἰώθει 'ἄγε, ὅπωϲ εἰϲ
καλόν τι καταθήϲεϲθε τὴν ϲχολήν, ὦ παῖδεϲ· ἡμεῖϲ
δ' ἂν τοῖϲ πολιτευομένοιϲ παραινέϲαιμεν εἰϲ τὰ καλὰ
χρῆϲθαι τοῖϲ πόνοιϲ καὶ ἀναγκαῖα, μὴ μικρῶν ἕνεκα
μηδὲ φαύλων τὸ ϲῶμα παρατείνονταϲ, ὥϲπερ οἱ
πολλοὶ κακοπαθοῦϲιν ἐπὶ τοῖϲ τυχοῦϲιν, ἀποκναίοντεϲ
ἑαυτοὺϲ ἀγρυπνίαιϲ καὶ πλάναιϲ καὶ περιδρομαῖϲ εἰϲ E
οὐδὲν χρηϲτὸν οὐδ' ἀϲτεῖον, ἀλλ' ἐπηρεάζοντεϲ ἑτέ-
ροιϲ ἢ φθονοῦντεϲ ἢ φιλονεικοῦντεϲ ἢ δόξαϲ ἀκάρ-
πουϲ καὶ κενὰϲ διώκοντεϲ. πρὸϲ τούτουϲ γὰρ οἶμαι
μάλιϲτα τὸν Δημόκριτον εἰπεῖν ὡϲ εἰ τὸ ϲῶμα δικά-
ϲαιτο τῇ ψυχῇ κακώϲεωϲ, οὐκ ἂν αὐτὴν ἀποφυγεῖν.

1, 403—405 H. 6, 362—364 R.

1. ἀχρηϲτίαϲ καὶ ἡϲυχίαϲ W: ἀχρηϲτία καὶ ἡϲυχία 3. φιλανθρώπουϲ Xylander: ἀφιλανθρώπουϲ 7. διυγίαινε W: δι' ὑγίειαν 10. πάϲηϲ idem: πάϲηϲ καὶ 14. Πλάτων] Legg. I. p. 643 B 20. ὥϲπερ Reiskius: ὡϲ γὰρ

ἴcωc μὲν γάρ τοι καὶ Θεόφραcτοc ἀληθὲc εἶπεν, εἰ-
πὼν ἐν μεταφορᾷ πολὺ τῷ cώματι τελεῖν ἐνοίκιον
τὴν ψυχήν. πλείονα μέντοι τὸ cῶμα τῆc ψυχῆc ἀπο-
λαύει κακὰ μὴ κατὰ λόγον αὐτῷ χρωμένηc μηδ᾽ ὡc
προcήκει θεραπευόμενον· ὅταν γὰρ ἐν πάθεcιν ἰδίοιc
γένηται καὶ ἀγῶcι καὶ cπουδαῖc, ἀφειδεῖ τοῦ cώμα-
F τοc. ὁ μὲν οὖν Ἰάcων οὐκ οἶδα ὅ τι παθὼν 'τὰ
μικρὰ δεῖν ἀδικεῖν' ἔλεγεν 'ἕνεκεν τοῦ τὰ μεγάλα
δικαιοπραγεῖν'. ἡμεῖc δ᾽ ἂν εὐλόγωc τῷ πολιτικῷ
παραινέcαιμεν τὰ μικρὰ ῥᾳθυμεῖν καὶ cχολάζειν καὶ
ἀναπαύειν αὑτὸν ἐν ἐκείνοιc, εἰ βούλεται πρὸc τὰc
136 καλὰc πράξειc καὶ μεγάλαc μὴ διάπονον ἔχειν τὸ cῶ-
μα μηδ᾽ ἀμβλὺ μηδ᾽ ἀπαγορεῦον ἀλλ᾽ ὥcπερ ἐν νεωλ-
κίᾳ τῇ cχολῇ τεθεραπευμένον, ὅπωc αὖθιc ἐπὶ τὰc
χρείαc τῆc ψυχῆc ἀγούcηc

'ἄθηλοc ἵππῳ πῶλοc ὣc ἅμα τρέχῃ'.

23. Διὸ τῶν πραγμάτων διδόντων ἀναληπτέον
ἑαυτοὺc μήθ᾽ ὕπνου φθονοῦνταc τῷ cώματι μήτ᾽ ἀρί-
cτου μήτε ῥᾳcτώνηc τὸν μέcον ἡδυπαθείαc καὶ κακο-
παθείαc φυλάττονταc ὅρον, ὃν οἱ πολλοὶ μὴ φυλάτ-
τοντεc ἐπιτρίβουcι τὸ cῶμα ταῖc μεταβολαῖc, ὥcπερ
τὸν βαπτόμενον cίδηρον, ὅταν ἐνταθῇ καὶ πιεcθῇ
cφόδρα τοῖc πόνοιc, αὖθιc ἐν ἡδοναῖc τηκόμενον ἀμέ-
B τρωc καὶ λειβόμενον, εἶτα πάλιν ἐξ ἀφροδιcίων καὶ
οἴνου διάλυτον καὶ μαλακὸν εἰc ἀγορὰν ἢ αὐλὴν ἤ
τινα πραγματείαν διαπύρου καὶ cυντόνου δεομένην
cπουδῆc ἐλαυνόμενον. Ἡράκλειτοc μὲν γὰρ ὑδρωπιά-

1, 405—406 H. **6, 514—515 R.**

1. τοι Reiskius: τι 16. Bergk. p. 738[3] 19. τὸν Salmasius: τὸ κακοπαθείαc idem: κακοπαθείαc μήτε 20. φυλάττονταc W: φυλαττούcηc ὃν οἱ πολλοὶ μὴ Salmasius: οἷον οἱ πολλοὶ 24. λειβόμενον W: θλιβόμενον

ϲαϲ ἐκέλευεν ‘αὐχμὸν ἐξ ἐπομβρίαϲ’ ποιῆϲαι τὸν ἰατρόν· οἱ δὲ πολλοὶ τοῦ παντὸϲ ἁμαρτάνουϲιν, ὅταν ἐν κόποιϲ καὶ πόνοιϲ καὶ ἐνδείαιϲ γένωνται, μάλιϲτα ταῖϲ ἡδοναῖϲ ἐξυγραίνειν καὶ ἀνατήκειν τὰ ϲώματα παραδιδόντεϲ, αὖθιϲ δὲ μετὰ τὰϲ ἡδονὰϲ οἷον ἐπιϲτρέφοντεϲ καὶ κατατείνοντεϲ. ἡ γὰρ φύϲιϲ οὐ ζητεῖ τοιαύτην ἀνταπόδοϲιν τοῦ ϲώματοϲ. ἀλλὰ τῆϲ ψυχῆϲ τὸ ἀκόλαϲτον καὶ ἀνελεύθερον ἐκ τῶν ἐπιπόνων ὥϲπερ C οἱ ναῦται πρὸϲ ἡδονὰϲ καὶ ἀπολαύϲειϲ ὕβρει φερόμενον καὶ μετὰ τὰϲ ἡδονὰϲ πάλιν ἐπ’ ἐργαϲίαϲ καὶ πορῖϲμοὺϲ ὠθούμενον οὐκ ἐᾷ λαβεῖν τὴν φύϲιν ἧϲ μάλιϲτα δεῖται καταϲτάϲεωϲ καὶ γαλήνηϲ, ἀλλ’ ἐξίϲτηϲι καὶ ταράττει διὰ τὴν ἀνωμαλίαν. οἱ δὲ νοῦν ἔχοντεϲ ἥκιϲτα μὲν ἡδονὰϲ πονοῦντι τῷ ϲώματι προϲφέρουϲιν· οὐ γὰρ δέονται τὸ παράπαν οὐδὲ μέμνηνται τῶν τοιούτων πρὸϲ τῷ καλῷ τῆϲ πράξεωϲ τὴν διάνοιαν ἔχοντεϲ, καὶ τῷ χαίροντι τῆϲ ψυχῆϲ ἢ D ϲπουδάζοντι τὰϲ ἄλλαϲ ἐξαμαυροῦντεϲ ἐπιθυμίαϲ. ὅπερ γάρ φαϲιν εἰπεῖν τὸν Ἐπαμεινώνδαν μετὰ παιδιᾶϲ, ἀνδρὸϲ ἀγαθοῦ περὶ τὰ Λευκτρικὰ νόϲῳ τελευτήϲαντοϲ, ‘ὦ Ἡράκλειϲ, πῶϲ ἐϲχόλαϲεν ἀνὴρ ἀποθανεῖν ἐν τοϲούτοιϲ πράγμαϲι’, τοῦτ’ ἀληθῶϲ ἔϲτιν εἰπεῖν ἐπ’ ἀνδρὸϲ ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν ἢ φιλόϲοφον φροντίδα διὰ χειρὸϲ ἔχοντοϲ, ‘τίϲ δὲ ϲχολὴ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ νῦν ἀπεπτεῖν ἢ μεθύειν ἢ λαγνεύειν;’ γενόμενοι δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν πράξεων ἐν ἡϲυχίᾳ κατατίθενται τὸ ϲῶμα καὶ διαναπαύουϲι, τῶν τε πόνων τοὺϲ ἀχρήϲτουϲ καὶ μᾶλλον ἔτι τῶν ἡδονῶν τὰϲ οὐκ ἀναγκαίαϲ E ὡϲ τῇ φύϲει πολεμίαϲ φυλαττόμενοι καὶ φεύγοντεϲ.

1, 406—407 H. 6, 515—517 R.

17. τῷ χαίροντι W: τὸ χαῖρον 18. ϲπουδάζοντι Halmius: ϲπουδάζον τὰϲ ἄλλαϲ — ἐπιθυμίαϲ Xylander: ταῖϲ ἄλλαιϲ — ἐπιθυμίαιϲ

26. Ἤκουϲα Τιβέριόν ποτε Καίϲαρα εἰπεῖν ὡϲ ἀνὴρ ὑπὲρ ἑξήκοντα γεγονὼϲ ἔτη καὶ προτείνων ἰατρῷ χεῖρα καταγέλαϲτόϲ ἐϲτιν. ἐμοὶ δὲ τοῦτο μὲν εἰρῆϲθαι δοκεῖ ϲοβαρώτερον, ἐκεῖνο δ' ἀληθὲϲ εἶναι, τὸ δεῖν ἕκαϲτον αὑτοῦ μήτε ϲφυγμῶν ἰδιότητοϲ εἶναι ἄπειρον (πολλαὶ γὰρ αἱ καθ' ἕκαϲτον διαφοραί) μήτε κρᾶϲιν ἀγνοεῖν ἣν ἔχει τὸ ϲῶμα θερμότητοϲ καὶ ξηρότητοϲ, μήθ' οἷϲ ὠφελεῖϲθαι χρώμενον ἢ βλάπτεϲθαι πέφυκεν. αὑτοῦ γὰρ ἀναίϲθητόϲ ἐϲτιν καὶ τυφλὸϲ ἐνοικεῖ τῷ ϲώματι καὶ κωφὸϲ ὁ ταῦτα μανθάνων παρ'
F ἑτέρου καὶ πυνθανόμενοϲ τοῦ ἰατροῦ πότερον μᾶλλον θέρουϲ ἢ χειμῶνοϲ ὑγιαίνει, καὶ πότερον τὰ ὑγρὰ ῥᾷον ἢ τὰ ξηρὰ προϲδέχεται, καὶ πότερον φύϲει πυκνὸν ἔχει τὸν ϲφυγμὸν ἢ μανόν· καὶ γὰρ ὠφέλιμον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καὶ ῥᾴδιον, ἀεί γε δὴ πειρωμένουϲ καὶ ϲυνόνταϲ. βρωμάτων δὲ καὶ πωμάτων τὰ χρήϲιμα μᾶλλον ἢ τὰ ἡδέα γιγνώϲκειν προϲήκει, καὶ μᾶλλον ἔμπειρον εἶναι τῶν εὐϲτομάχων ἢ τῶν εὐϲτόμων, καὶ τῶν τὴν πέψιν μὴ ταραττόντων ἢ τῶν τὴν
137 γεῦϲιν ϲφόδρα γαργαλιζόντων. τὸ γὰρ παρ' ἰατροῦ πυνθάνεϲθαι τί δύϲπεπτον ἢ εὔπεπτον αὑτῷ καὶ τί δυϲκοίλιον ἢ εὐκοίλιον οὐχ ἧττον αἰϲχρόν ἐϲτιν ἢ τὸ πυνθάνεϲθαι τί γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ αὐϲτηρόν. νῦν δὲ τοὺϲ μὲν ὀψοποιοὺϲ ἐπανορθοῦϲιν, ἐμπείρωϲ διαιϲθανόμενοι ποῦ πλέον τὸ γλυκὺ τοῦ προϲήκοντοϲ ἢ τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ αὐϲτηρὸν ἔνεϲτιν· αὐτοὶ δ' ἀγνοοῦϲι τί τῷ ϲώματι μιχθὲν ἐλαφρὸν καὶ ἄλυπον ἔϲται καὶ χρήϲιμον. ὅθεν ζωμοῦ μὲν ἄρτυϲιϲ οὐ πολλάκιϲ ἁμαρτάνεται παρ' αὐτοῖϲ, αὑτοὺϲ δ' ὁμοῦ φαύλωϲ καὶ
B κακῶϲ ἀρτύοντεϲ ὁϲημέραι πολλὰ παρέχουϲι πράγμα-

407—408 H. 6, 517—519 B.

1. ἤκουϲα W: ἤκουϲα τοίνυν

τα τοῖς ἰατροῖς. Ζωμὸν μὲν γὰρ οὐκ ἄριστον ἡγοῦνται τὸν γλυκύτατον, ἀλλὰ πολλὰ καὶ δριμέα συμμιγνύουσιν· εἰς δὲ τὸ σῶμα πολλὰς καὶ κατακόρους ἐμβάλλουσιν ἡδονάς, τὰ μὲν ἀγνοοῦντες τὰ δ' οὐ μνημονεύοντες ὅτι τοῖς ὑγιεινοῖς καὶ ὠφελίμοις ἡ φύσις ἡδονὴν ἄλυπον καὶ ἀμεταμέλητον προστίθησιν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ μνημονεύειν, τὰ σύμφυλα καὶ πρόσφορα τῷ σώματι καὶ τοὐναντίον ἐν ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις περιστάσεσιν, εἰδότας οἰκείως προσαρμόττειν ἑκάστῳ τὴν δίαιταν.

25. Ὅσα μὲν γὰρ μικρολογίας καὶ ἀνελευθερίας C
προσκρούματα λαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ περί τε συγκομιδὰς καρπῶν καὶ τηρήσεις ἐπιπόνους, ἀγρυπνίαις καὶ περιδρομαῖς ἐξελέγχοντες τὰ σαθρὰ καὶ ὕπουλα τοῦ σώματος, οὐκ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι μὴ πάθωσιν ἄνδρες φιλόλογοι καὶ πολιτικοί, πρὸς οὓς ἐνέστηκεν ἡμῖν ὁ λόγος· ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φυλακτέον ἐστὶ τούτοις δριμυτέραν ἐν γράμμασι καὶ μαθήμασι μικρολογίαν, ὑφ' ἧς ἀφειδεῖν καὶ ἀμελεῖν τοῦ σώματος ἀναγκάζονται,
πολλάκις ἀπαγορεύοντος οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλὰ προσ- D
βιαζόμενοι θνητὸν ἀθανάτοις καὶ γηγενὲς Ὀλυμπίοις συνεξαμιλλᾶσθαι καὶ συνεξανύτειν. εἶτα ὡς ὁ βοῦς πρὸς τὴν ὁμόδουλον ἔλεγε κάμηλον, ἐπικουφίσαι τοῦ φορτίου μὴ βουλομένην· 'ἀλλὰ κἀμὲ καὶ ταῦτα πάντα μετὰ μικρὸν οἴσεις', ὃ καὶ συνέβη τελευτήσαντος αὐτοῦ, οὕτως ἡ ψυχὴ μικρὰ χαλάσαι καὶ παρεῖναι μὴ βουλομένη πονοῦντι καὶ δεομένῳ, μετ' ὀλίγον πυρετοῦ τινος ἢ σκοτώματος ἐμπεσόντος

26. οὕτως ἡ ψυχὴ*: οὕτω συμβαίνει τῇ ψυχῇ μικρὰ Meziriacus: καὶ μικρὰ 27. βουλομένη*: βουλομένῃ

ἀφεῖcα τὰ βιβλία καὶ τοὺc λόγουc καὶ τὰc διατριβὰc ἀναγκάζεται cυννοεῖν ἐκείνῳ καὶ cυγκάμνειν. ὀρθῶc
E οὖν ὁ Πλάτων παρῄνεcε μήτε cῶμα κινεῖν ἄνευ ψυχῆc μήτε ψυχὴν ἄνευ cώματοc, ἀλλ' οἷόν τινα ξυνωρίδοc ἰcορροπίαν διαφυλάττειν, ὅτι μάλιcτα τῇ ψυχῇ cυνεργεῖ τὸ cῶμα καὶ cυγκάμνει, πλείcτην ἐπιμέλειαν αὐτῷ καὶ θεραπείαν ἀποδιδόνταc καὶ τὴν καλὴν καὶ |ἐράcμιον ὑγίειαν ὧν δίδωcιν ἀγαθῶν κάλλιcτον ἡγουμένουc διδόναι τὸ πρὸc κτῆcιν ἀρετῆc καὶ χρῆcιν ἔν τε λόγοιc καὶ πράξεcιν ἀκώλυτον αὐτῶν.

1, 409—410 H. 6, 520—521 R.

2. Πλάτων] Tim. p. 88 B. Phaedr. p. 246 B 5. ὅτι Reiskius: ὅτε 8. ὑγίειαν idem: ὑγίειαν ἀποδιδόνταc

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. 138

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΠΟΛΛΙΑΝΩι ΚΑΙ ΕΥΡΥΔΙΚΗι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Μετὰ τὸν πάτριον θεσμόν, ὃν ὑμῖν ἡ τῆς Δήμητρος B ἱέρεια συνειργνυμένοις ἐφήρμοσεν, οἶμαι καὶ τὸν λόγον ὁμοῦ συνεφαπτόμενον ὑμῶν καὶ συνυμεναιοῦντα χρήσιμον ἄν τι ποιῆσαι καὶ τῷ νόμῳ προσῳδόν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μουσικοῖς ἕνα τῶν αὐλητικῶν νόμων ἱππόθορον ἐκάλουν, μέλος τι τοῖς ἵπποις ὁρμῆς ἐπεγερτικὸν ὡς ἔοικεν ἐνδιδόντα πρὸς τὰς ὀχείας· φιλοσοφίᾳ δὲ πολλῶν λόγων καὶ καλῶν ἐνόντων, οὐδενὸς ἧττον ἄξιος σπουδῆς ὁ γαμήλιός ἐστιν οὗτος, C ᾧ κατᾴδουσα τοὺς ἐπὶ βίου κοινωνίᾳ συνιόντας εἰς ταὐτὸ πράους τε παρέχει καὶ χειροήθεις ἀλλήλοις. ὧν οὖν ἀκηκόατε πολλάκις ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενοι κεφάλαια συντάξας ἔν τισιν ὁμοιότησι βραχείαις, ὡς εὐμνημόνευτα μᾶλλον εἴη, κοινὸν ἀμφοτέροις πέμπω δῶρον, εὐχόμενος τῇ Ἀφροδίτῃ τὰς Μούσας παρεῖναι καὶ συνεργεῖν, ὡς μήτε λύραν τινὰ μήτε κιθάραν μᾶλλον αὐταῖς ἢ τὴν περὶ γάμον καὶ οἶκον ἐμμέλειαν

7. πρὸς Reiskius: περὶ

ἡρμοϲμένην παρέχειν διὰ λόγου καὶ ἁρμονίαϲ καὶ φιλοϲοφίαϲ προϲῆκον. καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν ϲυγκαθίδρυϲαν, ὡϲ τῆϲ περὶ τὸν γάμον ἡδονῆϲ μάλιϲτα λόγου δεομένηϲ, τήν τε Πειθὼ καὶ D τὰϲ Χάριταϲ, ἵνα πείθοντεϲ διαπράττωνται παρ' ἀλλήλων ἃ βούλονται, μὴ μαχόμενοι μηδὲ φιλονεικοῦντεϲ.

1. Ὁ Ϲόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ ϲυγκατακλίνεϲθαι μήλου κυδωνίου κατατραγοῦϲαν, αἰνιττόμενοϲ ὡϲ ἔοικεν ὅτι δεῖ τὴν πρώτην ἀπὸ ϲτόματοϲ καὶ φωνῆϲ χάριν εὐάρμοϲτον εἶναι καὶ ἡδεῖαν.

2. Ἐν Βοιωτίᾳ τὴν νύμφην κατακαλύψαντεϲ ἀϲφραγίᾳ ϲτεφανοῦϲιν· ἐκείνη τε γὰρ ἥδιϲτον ἐκ τραχυτάτηϲ ἀκάνθηϲ καρπὸν ἀναδίδωϲιν, ἥ τε νύμφη τῷ μὴ φυγόντι μήτε δυϲχεράναντι τὴν πρώτην χαλεπότητα καὶ ἀηδίαν αὐτῆϲ ἥμερον καὶ γλυκεῖαν παρέξει E ϲυμβίωϲιν. οἱ δὲ τὰϲ πρώταϲ τῶν παρθένων διαφορὰϲ μὴ ὑπομείναντεϲ οὐδὲν ἀπολείπουϲι τῶν διὰ τὸν ὄμφακα τὴν ϲταφυλὴν ἑτέροιϲ προϊεμένων. πολλαὶ δὲ καὶ τῶν νεογάμων δυϲχεράναϲαι διὰ τὰ πρῶτα τοὺϲ νυμφίουϲ ὅμοιον ἔπαθον πάθοϲ τοῖϲ τὴν μὲν πληγὴν τῆϲ μελίττηϲ ὑπομείναϲι, τὸ δὲ κηρίον προεμένοιϲ.

3. Ἐν ἀρχῇ μάλιϲτα δεῖ τὰϲ διαφορὰϲ καὶ τὰϲ προϲκρούϲειϲ φυλάττεϲθαι τοὺϲ γεγαμηκόταϲ, ὁρῶνταϲ ὅτι καὶ τὰ ϲυναρμοϲθέντα τῶν ϲκευῶν κατ' ἀρχὰϲ μὲν ὑπὸ τῆϲ τυχούϲηϲ ῥᾳδίωϲ διαϲπᾶται προφά- F ϲεωϲ, χρόνῳ δὲ τῶν ἁρμῶν ϲύμπηξιν λαβόντων μόλιϲ ὑπὸ πυρὸϲ καὶ ϲιδήρου διαλύεται.

1, 411—412 H. 6, 523—525 R.

10. πρώτην* 11. εἶναι*: εἶναι πρώτην 13. ἀϲφραγίᾳ*: ἀϲφραγωνιᾷ

4. Ὥσπερ τὸ πῦρ ἐξάπτεται μὲν εὐχερῶς ἐν ἀχύροις καὶ θρυαλλίδι καὶ θριξὶ λαγῴαις, σβέννυται δὲ τάχιον ἂν μή τινος ἑτέρου δυναμένου στέγειν ἅμα καὶ τρέφειν ἐπιλάβηται, οὕτω τὸν ἀπὸ σώματος καὶ ὥρας ὀξὺν ἔρωτα τῶν νεογάμων ἀναφλεγόμενον δεῖ μὴ διαρκῆ μηδὲ βέβαιον νομίζειν, ἂν μὴ περὶ τὸ ἦθος ἱδρυθεὶς καὶ τοῦ φρονοῦντος ἁψάμενος ἔμψυχον λάβῃ διάθεσιν.

5. Ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα ταχὺ μὲν αἱρεῖ 139
καὶ λαμβάνει ῥᾳδίως τὸν ἰχθύν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν. οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενομένοις, τὸν δ' Ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως ὑπερηγάπησεν.

6. Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν ἢ φρονίμων ἀκούειν ἐοίκασι τοῖς ἐν ὁδῷ βουλομένοις μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοὺς ἢ τοῖς γιγνώσκουσιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουσι.

7. Τὴν Πασιφάην ἀπιστοῦσι βοὸς ἐρασθῆναι βασι- B
λεῖ συνοῦσαν, ἐνίας ὁρῶσαι τοὺς μὲν αὐστηροὺς καὶ σώφρονας βαρυνομένας, τοῖς δ' ἐξ ἀκρασίας καὶ φιληδονίας κεκρατημένοις ὥσπερ κυσὶν ἢ τράγοις ἥδιον συνούσας.

8. Οἱ τοῖς ἵπποις ἐφάλλεσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν αὐτοὺς ἐκείνους ὀκλάζειν καὶ

20. τυφλοὺς Stobaeus Floril. LXXXV 9: τυφλοῖς
25. κεκρατημένοις Coraes: κεκραμένοις

ὑποπίπτειν διδάcκουcιν· οὕτωc ἔνιοι τῶν λαβόντων εὐγενεῖc ἢ πλουcίαc γυναῖκαc οὐχ ἑαυτοὺc ποιοῦcι βελτίουc ἀλλ' ἐκείναc περικολούουcιν, ὡc μᾶλλον ἄρξοντεc ταπεινῶν γενομένων. δεῖ δ' ὥcπερ ἵππου τὸ μέγεθοc φυλάττοντα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆc γυναικὸc χρῆcθαι τῷ χαλινῷ.

C 9. Τὴν cελήνην, ὅταν ἀποcτῇ τοῦ ἡλίου, περιφανῆ καὶ λαμπρὰν ὁρῶμεν, ἀφανίζεται δὲ καὶ κρύπτεται πληcίον γενομένη· τὴν δὲ cώφρονα γυναῖκα δεῖ τοὐναντίον ὁρᾶcθαι μάλιcτα μετὰ τοῦ ἀνδρὸc οὖcαν, οἰκουρεῖν δὲ καὶ κρύπτεcθαι μὴ παρόντοc.

10. Οὐκ ὀρθῶc ὁ Ἡρόδοτοc εἶπεν ὅτι ἡ γυνὴ ἅμα τῷ χιτῶνι ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ· τοὐναντίον γὰρ ἡ cώφρων ἀντενδύεται τὴν αἰδῶ, καὶ τοῦ μάλιcτα φιλεῖν τῷ μάλιcτα αἰδεῖcθαι cυμβόλῳ χρῶνται πρὸc ἀλλήλουc.

11. Ὥcπερ ἂν φθόγγοι δύο cύμφωνοι ληφθῶcι, D τοῦ βαρυτέρου γίγνεται τὸ μέλοc, οὕτω πᾶcα πρᾶξιc ἐν οἰκίᾳ cωφρονούcῃ πράττεται μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμονοούντων, ἐπιφαίνει δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸc ἡγεμονίαν καὶ προαίρεcιν.

12. Ὁ ἥλιοc τὸν βορέαν ἐνίκηcεν. ὁ γὰρ ἄνθρωποc τοῦ μὲν ἀνέμου βιαζομένου τὸ ἱμάτιον ἀφελέcθαι καὶ λαμπρὸν καταπνέοντοc μᾶλλον ἔcφιγγε καὶ cυνεῖχε τὴν περιβολήν· τοῦ δ' ἡλίου μετὰ τὸ πνεῦμα θερμοῦ γενομένου θαλπόμενοc εἶτα καυματιζόμενοc καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ προcαπεδύcατο. τοῦτο ποιοῦcιν αἱ πλεῖcται γυναῖκεc. ἀφαιρουμένοιc τοῖc E ἀνδράcι βίᾳ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν διαμά-

1, 413—414 H. 6, 526—527 R.

12. Ἡρόδοτοc] I 8 14. τοῦ Reiskius: τῷ

χονται καὶ χαλεπαίνουϲιν· ἂν δὲ πείθωνται μετὰ λόγου, πράωϲ ἀποτίθενται καὶ μετριάζουϲιν.

13. Ὁ Κάτων ἐξέβαλε τῆϲ βουλῆϲ τὸν φιλήϲαντα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῆϲ θυγατρὸϲ παρούϲηϲ. τοῦτο μὲν οὖν ἴϲωϲ ϲφοδρότερον· εἰ δ' αἰϲχρόν ἐϲτιν, ὥϲπερ ἔϲτιν, ἑτέρων παρόντων ἀϲπάζεϲθαι καὶ φιλεῖν καὶ περιβάλλειν ἀλλήλουϲ, πῶϲ οὐκ αἴϲχιον ἑτέρων παρόντων λοιδορεῖϲθαι καὶ διαφέρεϲθαι πρὸϲ ἀλλήλουϲ, ** τὰϲ μὲν ἐντεύξειϲ καὶ φιλοφροϲύναϲ ἀπορρήτουϲ πρὸϲ τὴν γυναῖκα ποιεῖϲθαι, νουθεϲίᾳ δὲ καὶ μέμψει καὶ παρρηϲίᾳ χρῆϲθαι φανερᾷ καὶ ἀναπεπταμένη; F

14. Ὥϲπερ ἐϲόπτρου καταϲκευαϲμένου χρυϲῷ καὶ λίθοιϲ ὄφελοϲ οὐδέν ἐϲτιν, εἰ μὴ δείκνυϲι τὴν μορφὴν ὁμοίαν, οὕτωϲ οὐδὲ πλουϲίαϲ γαμετῆϲ ὄνηϲιϲ, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ ϲύμφωνον τὸ ἦθοϲ. εἰ χαίροντοϲ μὲν εἰκόνα ϲκυθρωπὴν ἀποδίδωϲι τὸ ἔϲοπτρον, ἀχθομένου δὲ καὶ ϲκυθρωπάζοντοϲ ἱλαρὰν καὶ ϲεϲηρυῖαν, ἡμαρτημένον ἐϲτὶ καὶ φαῦλον. οὐκοῦν καὶ γυνὴ φαῦλοϲ καὶ ἄκαιροϲ ἡ παίζειν μὲν ὡρμημένου καὶ φιλοφρονεῖϲθαι τοῦ ἀνδρὸϲ ἐϲκυθρωπακυῖα, ϲπουδάζοντοϲ δὲ παίζουϲα καὶ γελῶϲα· τὸ μὲν γὰρ ἀηδίαϲ, τὸ δ' ὀλιγωρίαϲ. δεῖ δέ, ὥϲπερ οἱ 140 γεωμέτραι λέγουϲι τὰϲ γραμμὰϲ καὶ τὰϲ ἐπιφανείαϲ οὐ κινεῖϲθαι καθ' ἑαυτὰϲ ἀλλὰ ϲυγκινεῖϲθαι τοῖϲ ϲώμαϲιν, οὕτω τὴν γυναῖκα μηδὲν ἴδιον πάθοϲ ἔχειν, ἀλλὰ κοινωνεῖν τῷ ἀνδρὶ καὶ ϲπουδῆϲ καὶ παιδιᾶϲ καὶ ϲυννοίαϲ καὶ γέλωτοϲ.

15. Οἱ τὰϲ γυναῖκαϲ μὴ ἡδέωϲ βλέποντεϲ ἐϲθιούϲαϲ B μετ' αὐτῶν διδάϲκουϲιν ἐμπίπλαϲθαι μόναϲ γενο-

8. Signavi hiatum

μένας. οὕτως οἱ μὴ συνόντες ἱλαρῶς ταῖς γυναιξὶ μηδὲ παιδιᾶς κοινωνοῦντες αὐταῖς καὶ γέλωτος ἰδίας ἡδονὰς χωρὶς αὐτῶν ζητεῖν διδάσκουσιν.

B 16. Τοῖς τῶν Περσῶν βασιλεῦσιν αἱ γνήσιαι γυναῖκες παρακάθηνται δειπνοῦσι καὶ συνεστιῶνται· βουλόμενοι δὲ παίζειν καὶ μεθύσκεσθαι ταύτας μὲν ἀποπέμπουσι, τὰς δὲ μουσουργοὺς καὶ παλλακίδας καλοῦσιν, ὀρθῶς τοῦτό γε ποιοῦντες, ὅτι τὸ συνακολασταίνειν καὶ παροινεῖν οὐ μεταδιδόασι ταῖς γαμεταῖς. ἂν οὖν ἰδιώτης ἀνήρ, ἀκρατὴς δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἀνάγωγος ἐξαμάρτῃ τι πρὸς ἑταίραν ἢ θεραπαινίδα, δεῖ τὴν γαμετὴν μὴ ἀγανακτεῖν μηδὲ χαλεπαίνειν, λογιζομένην ὅτι παροινίας καὶ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως αἰδούμενος αὐτὴν ἑτέρᾳ μεταδίδωσιν.

C 17. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογίους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς. οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναῖκα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

18. Λάκαινα παιδίσκη, πυνθανομένου τινὸς εἰ ἤδη ἀνδρὶ προσελήλυθεν 'οὐκ ἔγωγε' εἶπεν 'ἀλλ' ἐμοὶ ἐκεῖνος'. οὗτος ὁ τρόπος, οἶμαι, τῆς οἰκοδεσποίνης, μήτε φεύγειν μήτε δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς ἀρχομένου μήτε αὐτὴν κατάρχεσθαι· τὸ μὲν γὰρ
D ἑταιρικὸν καὶ ἰταμόν, τὸ δ' ὑπερήφανον καὶ ἀφιλόστοργον.

19. Ἰδίους οὐ δεῖ φίλους κτᾶσθαι τὴν γυναῖκα, κοινοῖς δὲ χρῆσθαι τοῖς τοῦ ἀνδρός· οἱ δὲ θεοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ μέγιστοι. διὸ καὶ θεοὺς οὓς ὁ ἀνὴρ νομίζει σέβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γιγνώσκειν μόνους προσή-

κει, περιέργοιϲ δὲ θρηϲκείαιϲ καὶ ξέναιϲ δειϲιδαιμονίαιϲ ἀποκεκλεῖϲθαι τὴν αὔλειον. οὐδενὶ γὰρ θεῶν ἱερὰ κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα δρᾶται κεχαριϲμένωϲ ὑπὸ γυναικόϲ.

20. Ὁ Πλάτων φηϲὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾗ 'τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν' ἥκιϲτα φθεγγομένων ἀκούουϲι διὰ τὸ κοινοῖϲ ὡϲ ἔνι μάλιϲτα E χρῆϲθαι τοῖϲ ἀξίοιϲ ϲπουδῆϲ τοὺϲ πολίταϲ. πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ γάμου δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἀνῃρῆϲθαι. πλὴν ὥϲπερ οἱ ἰατροὶ λέγουϲι τὰϲ τῶν εὐωνύμων πληγὰϲ τὴν αἴϲθηϲιν ἐν τοῖϲ δεξιοῖϲ ἀναφέρειν, οὕτω τὴν γυναῖκα τοῖϲ τοῦ ἀνδρὸϲ ϲυμπαθεῖν καλὸν καὶ τὸν ἄνδρα τοῖϲ τῆϲ γυναικόϲ, ἵν' ὥϲπερ οἱ δεϲμοὶ κατὰ τὴν ἐπάλλαξιν ἰϲχὺν δι' ἀλλήλων λαμβάνουϲιν, οὕτωϲ ἑκατέρου τὴν εὔνοιαν ἀντίϲτροφον ἀποδιδόντοϲ ἡ κοινωνία ϲώζηται δι' ἀμφοῖν. καὶ γὰρ ἡ φύϲιϲ μίγνυϲι διὰ τῶν ϲωμάτων ἡμᾶϲ, ἵν' ἐξ ἑκατέρων F μέροϲ λαβοῦϲα καὶ ϲυγχέαϲα κοινὸν ἀμφοτέροιϲ ἀποδῷ τὸ γεννώμενον, ὥϲτε μηδ' ἕτερον διορίϲαι μηδὲ διακρῖναι τὸ ἴδιον ἢ τὸ ἀλλότριον. αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία προϲήκει μάλιϲτα τοῖϲ γαμοῦϲιν εἰϲ μίαν οὐϲίαν πάντα καταχεαμένοιϲ καὶ ἀναμίξαϲι μὴ τὸ μέροϲ ἴδιον καὶ τὸ μέροϲ ἀλλότριον ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖϲθαι καὶ μηδὲν ἀλλότριον. ὥϲπερ γὰρ τὸ κρᾶμα καίτοι ὕδατοϲ μετέχον πλείονοϲ οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐϲίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸϲ λέγεϲθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα ϲυμβάλληται.

21. Φιλόπλουτοϲ ἡ Ἑλένη, φιλήδονοϲ ὁ Πάριϲ· φρόνιμοϲ ὁ Ὀδυϲϲεύϲ, ϲώφρων ἡ Πηνελόπη. διὰ

1, 416—417 H. 6, 530—532 R.

5. Πλάτων] Rep. V. p. 462 C 6. καὶ τὸ Stobaeus Floril. LXXIV 43: καὶ 12. καλὸν*: μᾶλλον 24. γὰρ*

141 τοῦτο μακάριος γάμος ὁ τούτων καὶ ζηλωτός, ὁ δ' ἐκείνων Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν.

22. Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπεπέμψατο, τὸν κάλτιον αὐτοῖς προτείνας 'καὶ γὰρ οὗτος' ἔφη 'καλὸς ἰδεῖν καὶ καινός, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει'. δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ μηδὲ γένει μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρός, ὁμιλίᾳ τε καὶ ἤθει καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ μηδ' ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν ἀλλ' εὐάρ-
B μοστα καὶ ἄλυπα καὶ προσφιλῆ παρέχειν. ὥσπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γεννωμένους πυρετοὺς μᾶλλον δεδοίκασιν ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἔχοντας, οὕτω τὰ λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς μᾶλλον διίστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

23. Ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ἤρα Θεσσαλῆς γυναικὸς αἰτίαν ἐχούσης καταφαρμακεύειν αὐτόν. ἐσπούδασεν οὖν ἡ Ὀλυμπιὰς λαβεῖν τὴν ἄνθρωπον ὑποχείριον· ὡς δ' εἰς ὄψιν ἐλθοῦσα τό τε εἶδος εὐπρεπὴς ἐφάνη καὶ διελέχθη πρὸς αὐτὴν οὐκ ἀγεννῶς οὐδ' ἀσυνέ-
C τως, 'χαιρέτωσαν' εἶπεν ἡ Ὀλυμπιάς 'αἱ διαβολαί· σὺ γὰρ ἐν σεαυτῇ τὰ φάρμακα ἔχεις'. ἄμαχον οὖν τι γίγνεται πρᾶγμα γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν ἑαυτῇ πάντα θεμένη, καὶ προῖκα καὶ γένος καὶ φάρμακα καὶ τὸν κεστὸν αὐτόν, ἤθει καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὴν εὔνοιαν.

1, 417—418 H. 6, 532—534 R.

6. κάλτιον impressi: κάλκιον (π supra κ) 27. ἑαυτῇ Stobaeus Floril. LXXIV 47: αὐτῇ

24. Πάλιν ἡ Ὀλυμπιάς, αὐλικοῦ τινος νεανίσκου γήμαντος εὐπρεπῆ γυναῖκα κακῶς ἀκούουσαν, ‘οὗτος’ εἶπεν ‘οὐκ ἔχει λογισμόν· οὐ γὰρ ἂν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔγημε’. δεῖ δὲ μὴ τοῖς ὄμμασι γαμεῖν μηδὲ τοῖς δακτύλοις, ὥσπερ ἔνιοι ψηφίσαντες πόσα φέρουσαν λαμβάνουσιν, οὐ κρίναντες πῶς συμβιωσομένην. D

25. Ὁ Σωκράτης ἐκέλευε τῶν ἐσοπτριζομένων νεανίσκων τοὺς μὲν αἰσχροὺς ἐπανορθοῦσθαι τῇ ἀρετῇ, τοὺς δὲ καλοὺς μὴ καταισχύνειν τῇ κακίᾳ τὸ εἶδος. καλὸν οὖν καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν, ὅταν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχῃ τὸ ἔσοπτρον, αὐτὴν ἑαυτῇ διαλαλεῖν, τὴν μὲν αἰσχράν ‘τί οὖν, ἂν μὴ σώφρων γένωμαι;’ τὴν δὲ καλήν ‘τί οὖν, ἂν καὶ σώφρων γένωμαι;’ τῇ γὰρ αἰσχρᾷ σεμνὸν εἰ φιλεῖται διὰ τὸ ἦθος ἢ τὸ κάλλος.

26. Ταῖς Λυσάνδρου θυγατράσιν ὁ τύραννος ὁ Σικελικὸς ἱμάτια καὶ πλόκια τῶν πολυτελῶν ἔπεμψεν· ὁ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἔλαβεν εἰπών ‘ταῦτα τὰ E κόσμια καταισχυνεῖ μου μᾶλλον ἢ κοσμήσει τὰς θυγατέρας’. πρότερος δὲ Λυσάνδρου Σοφοκλῆς τοῦτο εἶπεν

‘οὐ κόσμος, οὔκ, ὦ τλῆμον, ἀλλ’ ἀκοσμία
φαίνοιτ’ ἂν εἶναι σῶν τε μαργότης φρενῶν’.

‘κόσμος γάρ ἐστιν’, ὡς ἔλεγε Κράτης, ‘τὸ κοσμοῦν’· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν. ποιεῖ δὲ τοιαύτην οὔτε χρυσὸς οὔτε σμάραγδος οὔτε κόκκος, ἀλλ’ ὅσα σεμνότητος εὐταξίας αἰδοῦς ἔμφασιν περιτίθησιν.

27. Οἱ τῇ γαμηλίᾳ θύοντες Ἥρᾳ τὴν χολὴν οὐ

1, 418—419 H. 6, 531—525 B

12. αὐτὴν Reiskius: αὐτὴν ἐν 20. Σοφοκλῆς] Nauck. p. 249

F cυγκαθαγίζουcι τοῖc ἄλλοιc ἱεροῖc, ἀλλ' ἐξελόντεc ἔρριψαν παρὰ τὸν βωμόν, αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου τὸ μηδέποτε δεῖν χολὴν μηδ' ὀργὴν γάμῳ παρεῖναι. δεῖ γὰρ εἶναι τῆc οἰκοδεcποίνηc ὥcπερ οἴνου τὸ αὐcτηρὸν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, μὴ πικρὸν ὥcπερ ἀλόηc, μηδὲ φαρμακῶδεc.

28. Ὁ Πλάτων τῷ Ξενοκράτει βαρυτέρῳ τὸ ἦθοc ὄντι τἆλλα δὲ καλῷ κἀγαθῷ παρεκελεύετο θύειν ταῖc Χάριcιν. οἶμαι δὴ καὶ τῇ cώφρονι μάλιcτα δεῖν πρὸc
142 τὸν ἄνδρα χαρίτων, ἵν', ὡc ἔλεγε Μητρόδωροc, ἡδέωc cυνοικῇ καὶ 'μὴ ὀργιζομένη ὅτι cωφρονεῖ'. δεῖ γὰρ μήτε τὴν εὐτελῆ καθαριότητοc ἀμελεῖν μήτε τὴν φίλανδρον φιλοφροcύνηc· ποιεῖ γὰρ ἡ χαλεπότηc ἀηδῆ τὴν εὐταξίαν τῆc γυναικόc, ὥcπερ ἡ ῥυπαρία τὴν ἀφέλειαν.

29. Ἡ φοβουμένη γελάcαι πρὸc τὸν ἄνδρα καὶ παῖξαί τι, ἵνα μὴ φανῇ θραcεῖα καὶ ἀκόλαcτοc, οὐδὲν διαφέρει τῆc ἵνα μὴ δοκῇ μυρίζεcθαι τὴν κεφαλὴν μηδ' ἀλειφομένηc, καὶ ἵνα μὴ φυκοῦcθαι τὸ πρόcωπον μηδὲ νιπτομένηc. ὁρῶμεν δὲ καὶ ποιητὰc καὶ ῥήτοραc, ὅcοι φεύγουcι τὸ περὶ τὴν λέξιν ὀχλικὸν καὶ
B ἀνελεύθερον καὶ κακόζηλον, τοῖc πράγμαcι καὶ ταῖc οἰκονομίαιc καὶ τοῖc ἤθεcιν ἄγειν καὶ κινεῖν τὸν ἀκροατὴν φιλοτεχνοῦνταc. διὸ δεῖ καὶ τὴν οἰκοδέcποιναν πᾶν τὸ περιττὸν καὶ πανηγυρικὸν καὶ ἑταιρικόν, εὖ ποιοῦcαν, φεύγειν καὶ παραιτεῖcθαι, μᾶλλον δὲ φιλοτεχνεῖν ἐν ταῖc ἠθικαῖc καὶ βιωτικαῖc χάριcι πρὸc τὸν ἄνδρα, τῷ καλῷ μεθ' ἡδονῆc cυνεθίζουcαν αὐτόν. ἂν δ' ἄρα φύcει τιc αὐcτηρὰ καὶ ἄκρατοc γένηται καὶ ἀνήδυντοc, εὐγνωμονεῖν δεῖ τὸν ἄνδρα,

17. παῖξαι W: πρᾶξαι

καὶ καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν αὐτῷ προϲτάττοντοϲ οὐ καλὴν οὐδὲ πρέπουϲαν, εἶπεν 'οὐ δύναϲαί μοι καὶ φίλῳ χρῆϲθαι καὶ κόλακι', οὕτω C λογίζεϲθαι περὶ τῆϲ ϲώφρονοϲ καὶ αὐϲτηρᾶϲ γυναικόϲ 'οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ καὶ ὡϲ γαμετῇ καὶ ὡϲ ἑταίρᾳ ϲυνεῖναι'.

30. Ταῖϲ Αἰγυπτίαιϲ ὑποδήμαϲι χρῆϲθαι πάτριον οὐκ ἦν, ὅπωϲ ἐν οἴκῳ διημερεύϲωϲι. τῶν δὲ πλείϲτων γυναικῶν ἂν ὑποδήματα διάχρυϲα περιέλῃϲ καὶ ψέλλια καὶ περιϲκελίδαϲ καὶ πορφύραν καὶ μαργαρίταϲ, ἔνδον μένουϲιν.

31. Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον. εἰπόντοϲ δέ τινοϲ 'καλὸϲ ὁ πῆχυϲ', 'ἀλλ' οὐ δημόϲιοϲ' ἔφη. δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόϲιον εἶναι τῆϲ D ϲώφρονοϲ, ** τὴν φωνὴν ὡϲ ἀπογύμνωϲιν αἰδεῖϲθαι καὶ φυλάττεϲθαι πρὸϲ τοὺϲ ἐκτόϲ· ἐνορᾶται γὰρ αὐτῇ καὶ πάθοϲ καὶ ἦθοϲ καὶ διάθεϲιϲ λαλούϲηϲ.

32. Τὴν Ἠλείων ὁ Φειδίαϲ Ἀφροδίτην ἐποίηϲε χελώνην πατοῦϲαν, οἰκουρίαϲ ϲύμβολον ταῖϲ γυναιξὶ καὶ ϲιωπῆϲ. δεῖ γὰρ ἢ πρὸϲ τὸν ἄνδρα λαλεῖν ἢ διὰ τοῦ ἀνδρόϲ, μὴ δυϲχεραίνουϲαν εἰ δι' ἀλλοτρίαϲ γλώϲϲηϲ ὥϲπερ αὐλητὴϲ φθέγγεται ϲεμνότερον.

33. Οἱ πλούϲιοι καὶ οἱ βαϲιλεῖϲ τιμῶντεϲ τοὺϲ φιλοϲόφουϲ αὐτούϲ τε κοϲμοῦϲι κἀκείνουϲ, οἱ δὲ φιλόϲοφοι τοὺϲ πλουϲίουϲ θεραπεύοντεϲ οὐκ ἐκείνουϲ E ποιοῦϲιν ἐνδόξουϲ ἀλλ' αὑτοὺϲ ἀδοξοτέρουϲ. τοῦτο ϲυμβαίνει καὶ περὶ τὰϲ γυναῖκαϲ. ὑποτάττουϲαι μὲν γὰρ ἑαυτὰϲ τοῖϲ ἀνδράϲιν ἐπαινοῦνται, κρατεῖν δὲ

13. εἰπόντοϲ δέ τινοϲ Stobaeus Floril. LXXIV 49: τινὸϲ δ' εἰπόντοϲ 16. Hiatum significavi

βουλόμεναι μᾶλλον τῶν κρατουμένων ἀσχημονοῦσι. κρατεῖν δὲ δεῖ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς οὐχ ὡς δεσπότην κτήματος ἀλλ' ὡς ψυχὴν σώματος, συμπαθοῦντα καὶ συμπεφυκότα τῇ εὐνοίᾳ. ὥσπερ οὖν σώματος ἔστι κήδεσθαι μὴ δουλεύοντα ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, οὕτω γυναικὸς ἄρχειν εὐφραίνοντα καὶ χαριζόμενον.

34. Τῶν σωμάτων οἱ φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διε-
F στώτων λέγουσιν εἶναι καθάπερ στόλον καὶ στρατόπεδον, τὰ δ' ἐκ συναπτομένων ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν, τὰ δ' ἡνωμένα καὶ συμφυᾶ καθάπερ τῶν ζῴων ἕκαστον. σχεδὸν οὖν καὶ γάμος ὁ μὲν τῶν ἐρώντων ἡνωμένος καὶ συμφυής ἐστιν, ὁ δὲ τῶν διὰ προῖκας ἢ τέκνα γαμούντων ἐκ συναπτομένων, ὁ δὲ τῶν ** συγκαθευδόντων ἐκ διεστώτων, οὓς συνοικεῖν ἄν τις ἀλλήλοις οὐ συμβιοῦν νομίσειε. δεῖ δέ, ὥσπερ οἱ
148 φυσικοὶ τῶν ὑγρῶν λέγουσι δι' ὅλων γενέσθαι τὴν κρᾶσιν, οὕτω τῶν γαμούντων καὶ σώματα καὶ χρήματα καὶ φίλους καὶ οἰκείους ἀναμιχθῆναι δι' ἀλλήλων. καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοὺς γεγαμηκότας, οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ νομίζωσιν.

35. Ἐν Λέπτει τῆς Λιβύης πόλει πάτριόν ἐστι τῇ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρᾳ τὴν νύμφην πρὸς τὴν τοῦ νυμφίου μητέρα πέμψασαν αἰτεῖσθαι χύτραν· ἡ δ' οὐ δίδωσιν οὐδέ φησιν ἔχειν, ὅπως ἀπ' ἀρχῆς ἐπισταμένη τὸ τῆς ἑκυρᾶς μητρυιῶδες, ἂν ὕστερόν τι συμβαίνῃ τραχύτερον, μὴ ἀγανακτῇ μηδὲ δυσκολαίνῃ.

1, 422 H. 6, 539—540 R.

11. καθάπερ*: καθάπερ ἐστὶ Excidisse videtur ἡδονῆς ἕνεκα 14. Hiatum signavi.

τοῦτο δεῖ γιγνώcκουcαν τὴν γυναῖκα θεραπεύειν τὴν πρόφαcιν· ἔcτι δὲ ζηλοτυπία τῆc μητρὸc ὑπὲρ εὐνοίαc B πρὸc αὐτήν. θεραπεία δὲ μία τοῦ πάθουc ἰδίᾳ μὲν εὔνοιαν τῷ ἀνδρὶ ποιεῖν πρὸc ἑαυτήν, τὴν δὲ μητρὸc μὴ περιcπᾶν μηδ' ἐλαττοῦν.

36. Τοὺc υἱοὺc δοκοῦcι μᾶλλον ἀγαπᾶν αἱ μητέρεc ὡc δυναμένουc αὐταῖc βοηθεῖν, οἱ δὲ πατέρεc τὰc θυγατέραc ὡc δεομέναc αὐτῶν βοηθούντων· ἴcωc δὲ καὶ τιμῇ τῇ πρὸc ἀλλήλουc ὁ ἕτεροc τὸ μᾶλλον οἰκεῖον τῷ ἑτέρῳ βούλεται μᾶλλον ἀcπαζόμενοc καὶ ἀγαπῶν φανερὸc εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν ἴcωc ἀδιάφορόν ἐcτιν, ἐκεῖνο δ' ἀcτεῖον, ἂν ἡ γυνὴ μᾶλλον ἀποκλίναcα τῇ τιμῇ πρὸc τοὺc γονέαc τοῦ ἀνδρὸc ἢ τοὺc ἑαυτῆc βλέπηται, κἄν τι λυπῆται, πρὸc ἐκείνουc C ἀναφέρουcα, τοὺc δ' αὑτῆc λανθάνουcα. ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιcτεύειν δοκεῖν πιcτεύεcθαι, καὶ τὸ φιλεῖν φιλεῖcθαι.

37. Τοῖc περὶ τὸν Κῦρον Ἕλληcι παρήγγειλαν οἱ cτρατηγοὶ τοὺc πολεμίουc, ἂν μὲν βοῶντεc ἐπίωcι, δέχεcθαι μετὰ cιωπῆc, ἂν δ' ἐκεῖνοι cιωπῶcιν, αὐτοὺc μετὰ βοῆc ἀντεξελαύνειν. αἱ δὲ νοῦν ἔχουcαι γυναῖκεc ἐν ταῖc ὀργαῖc τῶν ἀνδρῶν κεκραγότων μὲν ἡcυχάζουcι, cιωπῶνταc δὲ προcλαλοῦcαι καὶ παραμυθούμεναι καταπραΰνουcιν.

38. Ὀρθῶc ὁ Εὐριπίδηc αἰτιᾶται τοὺc τῇ λύρᾳ D χρωμένουc παρ' οἶνον· ἔδει γὰρ ἐπὶ τὰc ὀργὰc καὶ τὰ πένθη μᾶλλον τὴν μουcικὴν παρακαλεῖν ἢ προcεκλύειν τοὺc ἐν ταῖc ἡδοναῖc ὄνταc. νομίζετε οὖν ὑμεῖc ἁμαρτάνειν τοὺc ἡδονῆc ἕνεκα cυγκαθεύδονταc

11. ἀδιάφορον Reiskius: διάφορον 25. Εὐριπίδηc] Med. 190

ἀλλήλοις, ὅταν δ' ἐν ὀργῇ τινι γένωνται καὶ διαφορᾷ, χωρὶς ἀναπαυομένους καὶ μὴ τότε μάλιστα τὴν Ἀφροδίτην παρακαλοῦντας, ἰατρὸν οὖσαν τῶν τοιούτων ἀρίστην. ὥς που καὶ ὁ ποιητὴς διδάσκει, τὴν Ἥραν ποιῶν λέγουσαν

'καί σφ' ἄκριτα νείκεα λύσω
E εἰς εὐνὴν ἀνέσασα ὁμωθῆναι φιλότητι'.

39. Ἀεὶ μὲν δεῖ καὶ πανταχοῦ φεύγειν τὸ προσκρούειν τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα καὶ τῇ γυναικὶ τὸν ἄνδρα, μάλιστα δὲ φυλάττεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐν τῷ συναναπαύεσθαι καὶ συγκαθεύδειν. ἡ μὲν γὰρ ὠδίνουσα καὶ δυσφοροῦσα πρὸς τοὺς κατακλίνοντας αὐτὴν ἔλεγε 'πῶς δ' ἂν ἡ κλίνη ταῦτα θεραπεύσειεν οἷς ἐπὶ τῆς κλίνης περιέπεσον;' ἃς δ' ἡ κλίνη γεννᾷ διαφορὰς καὶ λοιδορίας καὶ ὀργάς, οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ διαλυθῆναι.

40. Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθὲς λέγουσα
F 'κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν'.

τοῦτο δ' οὐχ ἁπλῶς γιγνόμενόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς ἀνοίγωσι. τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὴν νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν τὰ ὦτα καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, καὶ πρόχειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου. λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας εἰπεῖν 'τί οὖν, ἂν κακῶς ποιῶμεν αὐτούς;' ὅταν οὖν αἱ διαβάλλουσαι λέγωσιν ὅτι 'λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σω-

1, 424 H. 6, 542—543 R.

4. ὁ ποιητὴς] Ξ 206 209 13. ἂν idem: ἃς 18. Eurip. Andr. 930 28. ἂν*: ἂν καὶ

φρονοῦcαν’, ‘τί οὖν, ἂν μιcεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ 144
ἀδικεῖν;’

41. Ὁ τὸν δραπέτην ἰδὼν διὰ χρόνου καὶ διώκων, ὡc κατέφυγε φθάcαc εἰc μύλωνα, ‘ποῦ δ’ ἄν’ ἔφη ‘cὲ μᾶλλον εὑρεῖν ἐβουλήθην ἢ ἐνταῦθα;’ γυνὴ τοίνυν διὰ ζηλοτυπίαν ἀπόλειψιν γράφουcα καὶ χαλεπῶc ἔχουcα λεγέτω πρὸc ἑαυτήν ‘ποῦ δ’ ἂν ἡ ζηλοῦcά με μᾶλλον ἥcθείη θεαcαμένη καὶ τί ποιοῦcαν ἢ λυπουμένην καὶ cταcιάζουcαν πρὸc τὸν ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον καὶ τὸν θάλαμον προϊεμένην;’

42. Ἀθηναῖοι τρεῖc ἀρότουc ἱεροὺc ἄγουcι, πρῶτον ἐπὶ Cκίρῳ, τοῦ παλαιτάτου τῶν cπόρων ὑπό- B
μνημα, δεύτερον ἐν τῇ Ῥαρίᾳ, τρίτον ὑπὸ πόλιν τὸν καλούμενον Βουζύγιον. τούτων δὲ πάντων ἱερώτερόc ἐcτιν ὁ γαμήλιοc cπόροc καὶ ἄροτοc ἐπὶ παίδων τεκνώcει. καλῶc τὴν Ἀφροδίτην ὁ Cοφοκλῆc ‘εὔκαρπον Κυθέρειαν’ προcηγόρευcε. διὸ δεῖ μάλιcτα τούτῳ χρῆcθαι μετ’ εὐλαβείαc τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, τῶν ἀνιέρων καὶ παρανόμων πρὸc ἑτέρουc ἁγνεύονταc ὁμιλιῶν, καὶ μὴ cπείρονταc ἐξ ὧν οὐδὲν αὐτοῖc φύεcθαι θέλουcιν ἀλλὰ κἂν γένηται καρπὸc αἰcχύνονται καὶ ἀποκρύπτουcι.

43. Γοργίου τοῦ ῥήτοροc ἀναγνόντοc ἐν Ὀλυμπίᾳ λόγον περὶ ὁμονοίαc τοῖc Ἕλληcιν ὁ Μελάνθιοc ‘οὗτοc ἡμῖν’ ἔφη ‘cυμβουλεύει περὶ ὁμονοίαc, ὃc C
αὑτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θεράπαιναν ἰδίᾳ τρεῖc ὄνταc ὁμονοεῖν οὐ πέπεικεν’. ἦν γὰρ ὡc ἔοικέ τιc

1, 424—425 H. 6, 543—545 R.

1. τί οὖν] Excidit φήcει ἂν*: ἂν καὶ 10. οἶκον*: οἶκον αὐτὸν 13. πόλιν Xylander: πέλιν 14. ἱερώτερόc Madvigius: ἱερώτατόc 16. Cοφοκλῆc] Nauck. p. 249 24. Μελάνθιοc Xylander: μέλανθοc

ἔρωϲ τοῦ Γοργίου καὶ ζηλοτυπία τῆϲ γυναικὸϲ πρὸϲ τὸ θεραπαινίδιον. εὖ τοίνυν ἡρμοϲμένον τὸν οἶκον εἶναι δεῖ τῷ μέλλοντι ἁρμόττεϲθαι πόλιν καὶ ἀγορὰν καὶ φίλουϲ· μᾶλλον γὰρ ἔοικε τὰ τῶν γυναικῶν ἢ τὰ πρὸϲ γυναῖκαϲ ἁμαρτήματα λανθάνειν τοὺϲ πολλούϲ.

44. Εἰ καθάπερ τὸν αἴλουρον ὀδμῇ μύρων ἐκταράττεϲθαι καὶ μαίνεϲθαι λέγουϲιν, οὕτω τὰϲ γυναῖκαϲ D ἀγριαίνειν καὶ παραφρονεῖν ὑπὸ μύρων ϲυνέβαινε, δεινὸν ἦν μὴ ἀπέχεϲθαι μύρου τοὺϲ ἄνδραϲ, ἀλλὰ δι' ἡδονὴν αὑτῶν βραχεῖαν οὕτω κακουμέναϲ περιορᾶν. ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα πάϲχουϲιν οὐ μυριζομένων τῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ ϲυγγιγνομένων ἑτέραιϲ, ἄδικόν ἐϲτιν ἡδονῆϲ ἕνεκα μικρᾶϲ ἐπὶ τοϲοῦτο λυπεῖν καὶ ϲυνταράττειν τὰϲ γυναῖκαϲ καὶ μή, καθάπερ ταῖϲ μελίτταιϲ, αἳ δοκοῦϲι δυϲχεραίνειν καὶ μάχεϲθαι τοῖϲ μετὰ γυναικῶν γενομένοιϲ, ἁγνοὺϲ καὶ καθαρεύονταϲ ἑτέρων ϲυνουϲίαϲ προϲιέναι ταῖϲ γυναιξίν.

45. Οἱ προϲιόντεϲ ἐλέφαϲιν ἐϲθῆτα λαμπρὰν οὐ λαμβάνουϲιν, οὐδὲ φοινικίδαϲ οἱ ταύροιϲ· διαγριαίνεται E γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων μάλιϲτα τὰ ζῷα· τὰϲ δὲ τίγρειϲ φαϲὶ περιτυμπανιζομέναϲ ἐκμαίνεϲθαι παντάπαϲι καὶ διαϲπᾶν ἑαυτάϲ. ἐπεὶ τοίνυν καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἐϲθῆταϲ κοκκίναϲ καὶ πορφυρᾶϲ ὁρῶντεϲ δυϲαναϲχετοῦϲιν, οἱ δὲ κυμβάλοιϲ καὶ τυμπάνοιϲ ἄχθονται, τί δεινὸν ἀπέχεϲθαι τούτων τὰϲ γυναῖκαϲ καὶ μὴ ταράττειν μηδὲ παροξύνειν τοὺϲ ἄνδραϲ, ἀλλὰ ϲυνεῖναι μετ' εὐϲταθείαϲ καὶ πραότητοϲ;

46. Γυνή τιϲ πρὸϲ τὸν Φίλιππον ἄκουϲαν ἐφελ-

4. τοϲοῦτο Reiskius: τοϲούτῳ 16. αἳ*: ὅτι

κόμενον αὐτὴν 'ἄφες με' εἶπε· 'πᾶσα γυνὴ τοῦ λύ-
χνου ἀρθέντος ἡ αὐτή ἐστι'. τοῦτο πρὸς τοὺς μοι- F
χικοὺς καὶ ἀκολάστους εἴρηται καλῶς, τὴν δὲ γαμε-
τὴν δεῖ μάλιστα τοῦ φωτὸς ἀρθέντος εἶναι μὴ τὴν
αὐτὴν ταῖς τυχούσαις γυναιξίν, ἀλλὰ φαίνεσθαι τοῦ
σώματος μὴ βλεπομένου τὸ σῶφρον αὐτῆς καὶ ἴδιον
τῷ ἀνδρὶ καὶ ὑποτεταγμένον καὶ φιλόστοργον.

47. Ὁ Πλάτων τοῖς πρεσβύταις μᾶλλον παρῄνει
αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, ἵνα κἀκεῖνοι πρὸς αὐτοὺς
αἰδημόνως ἔχωσιν· 'ὅπου' γὰρ 'ἀναισχυντοῦσι γέ-
ροντες', οὐδεμίαν αἰδῶ τοῖς νέοις οὐδ' εὐλάβειαν
ἐγγίγνεσθαι. τούτου δεῖ μεμνημένον τὸν ἄνδρα μη-
δένα μᾶλλον αἰδεῖσθαι τῆς γυναικός, ὡς τὸν θάλα-
μον αὐτῇ διδασκαλεῖον εὐταξίας ἢ ἀκολασίας γενησό- 145
μενον. ὁ δὲ τῶν αὐτῶν ἡδονῶν αὐτὸς μὲν ἀπο-
λαύων ἐκείνην δ' ἀποτρέπων οὐδὲν διαφέρει τοῦ
κελεύοντος διαμάχεσθαι τὴν γυναῖκα πρὸς τοὺς πολε-
μίους, οἷς αὐτὸς ἑαυτὸν παρέδωκε.

48. Περὶ δὲ φιλοκοσμίας σὺ μέν, ὦ Εὐρυδίκη,
τὰ πρὸς Ἀρίστυλλαν ὑπὸ Τιμοξένας γεγραμμένα
πειρῶ διαμνημονεύειν· σὺ δέ, ὦ Πολλιανέ, μὴ νό-
μιζε περιεργίας ἀφέξεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ πολυτε-
λείας, ἂν ὁρᾷ σε μὴ καταφρονοῦντα τούτων ἐν ἑτέ-
ροις, ἀλλὰ καὶ χαίροντα χρυσώσεσιν ἐκπωμάτων καὶ B
γραφαῖς οἰκηματίων καὶ χλίδωσιν ἡμιόνων καὶ ἵππων
περιδεραίοις. οὐ γάρ ἐστιν ἐξελάσαι τῆς γυναικωνί-
τιδος ἐν μέσῃ τῇ ἀνδρωνίτιδι τὴν πολυτέλειαν ἀνα-
στρεφομένην.

1, 426—427 H. 6, 546—548 R.

7. ὑποτεταγμένον Reiskius: τεταγμένον 8. Πλάτων] Legg. p. 729 C 20. γεγραμμένα*: γεγραμμένα ἀναγνοῦσα 25. χλίδωσιν Stephanus: χλιδώσεσιν

Καὶ cὺ μὲν ὥραν ἔχων ἤδη φιλοcοφεῖν τοῖc μετ' ἀποδείξεωc καὶ καταcκευῆc λεγομένοιc ἐπικόcμει τὸ ἦθοc, ἐντυγχάνων καὶ πληcιάζων τοῖc ὠφελοῦcι· τῇ δὲ γυναικὶ πανταχόθεν τὸ χρήcιμον cυνάγων ὥcπερ αἱ μέλιτται καὶ φέρων αὐτὸc ἐν cεαυτῷ μεταδίδου καὶ προcδιαλέγου, φίλουc αὐτῇ ποιῶν καὶ cυνήθειc
C
τῶν λόγων τοὺc ἀρίcτουc. πατὴρ μὲν γάρ 'ἐccι' αὐτῇ 'καὶ πότνια μήτηρ ἠδὲ καcίγνητοc'· οὐχ ἧττον δὲ cεμνὸν ἀκοῦcαι γαμετῆc λεγούcηc 'ἄνερ, 'ἀτάρ cύ μοί ἐccι' καθηγητὴc καὶ φιλόcοφοc καὶ διδάcκαλοc τῶν καλλίcτων καὶ θειοτάτων'. τὰ δὲ τοιαῦτα μαθήματα πρῶτον ἀφίcτηcι τῶν ἀτόπων τὰc γυναῖκαc· αἰcχυνθήcεται γὰρ ὀρχεῖcθαι γυνὴ γεωμετρεῖν μανθάνουcα, καὶ φαρμάκων ἐπῳδὰc οὐ προcδέξεται τοῖc Πλάτωνοc ἐπᾳδομένη λόγοιc καὶ τοῖc Ξενοφῶντοc. ἂν δέ τιc ἐπαγγέλληται καθαιρεῖν τὴν cελήνην, γελάcεται τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀβελτερίαν τῶν ταῦτα πειθομένων γυναικῶν, ἀcτρολογίαc μὴ ἀνηκόωc ἔχουcα καὶ περὶ Ἀγλαονίκηc ἀκηκουῖα τῆc Ἡγήτοροc τοῦ Θεccαλοῦ θυγατρὸc ὅτι τῶν ἐκλει-
D
πτικῶν ἔμπειροc οὖcα πανcελήνων καὶ προειδυῖα τὸν χρόνον ἐν ᾧ cυμβαίνει τὴν cελήνην ὑπὸ τῆc cκιᾶc ἁλίcκεcθαι, παρεκρούετο καὶ cυνέπειθε τὰc γυναῖκαc ὡc αὐτὴ καθαιροῦcα τὴν cελήνην. παιδίον μὲν γὰρ οὐδεμία ποτὲ γυνὴ λέγεται κυῆcαι δίχα κοινωνίαc ἀνδρόc, τὰ δ' ἄμορφα κυήματα καὶ cαρκοειδῆ καὶ cύcταcιν ἐν ἑαυτοῖc ἐκ διαφθορᾶc λαμβάνοντα μύλαc καλοῦcι. τοῦτο δὴ φυλακτέον ἐν ταῖc ψυχαῖc γίγνεcθαι τῶν γυναικῶν. ἂν γὰρ λόγων

7. πατὴρ] Homer. Z 429 19. Ἀγλαονίκηc Reiskius: ἀγανίκηc 25. κυῆcαι W: ποιῆcαι

χρηϲτῶν ϲπέρματα μὴ δέχωνται μηδὲ κοινωνῶϲι παι-
δείαϲ τοῖϲ ἀνδράϲιν, αὐταὶ καθ' αὑτὰϲ ἄτοπα πολλὰ E
καὶ φαῦλα βουλεύματα καὶ πάθη κύουϲι. ϲὺ δ', ὦ
Εὐρυδίκη, μάλιϲτα πειρῶ τοῖϲ τῶν ϲοφῶν καὶ ἀγα-
θῶν γυναικῶν ἀποφθέγμαϲιν ὁμιλεῖν καὶ διὰ ϲτόμα-
τοϲ ἀεὶ τὰϲ φωνὰϲ ἔχειν ἐκείναϲ ὧν καὶ παρθένοϲ
οὖϲα παρ' ἡμῖν ἀνελάμβανεϲ, ὅπωϲ εὐφραίνηϲ μὲν
τὸν ἄνδρα, θαυμάζῃ δ' ὑπὸ τῶν ἄλλων γυναικῶν,
οὕτω κοϲμουμένη περιττῶϲ καὶ ϲεμνῶϲ ἀπὸ μηδενόϲ.
τοὺϲ μὲν γὰρ τῆϲδε τῆϲ πλουϲίαϲ μαργαρίταϲ καὶ τὰ
τῆϲδε τῆϲ ξένηϲ ϲηρικὰ λαβεῖν οὐκ ἔϲτιν οὐδὲ περι-
θέϲθαι μὴ πολλοῦ πριαμένην, τὰ δὲ Θεανοῦϲ κόϲμια
καὶ Κλεοβουλίνηϲ καὶ Γοργοῦϲ τῆϲ Λεωνίδου γυναικὸϲ
καὶ Τιμοκλείαϲ τῆϲ Θεαγένουϲ ἀδελφῆϲ καὶ Κλαυδίαϲ F
τῆϲ παλαιᾶϲ καὶ Κορνηλίαϲ τῆϲ Ϲκιπίωνοϲ καὶ ὅϲαι
ἐγένοντο θαυμαϲταὶ καὶ περιβόητοι, ταῦτα δ' ἔξεϲτι
περικειμένην προῖκα καὶ κοϲμουμένην αὐτοῖϲ ἐνδόξωϲ
ἅμα βιοῦν καὶ μακαρίωϲ. εἰ γὰρ ἡ Ϲαπφὼ διὰ τὴν
ἐν τοῖϲ μέλεϲι καλλιγραφίαν ἐφρόνει τηλικοῦτον ὥϲτε 146
γράψαι πρόϲ τινα πλουϲίαν

'κατθάνοιϲα δὲ κείϲεαι, οὐδέ τιϲ μναμοϲύνα ϲέθεν
ἔϲεται· οὐ γὰρ πεδέχειϲ ῥόδων
τῶν ἐκ Πιερίαϲ',

πῶϲ οὐχί ϲοι μᾶλλον ἐξέϲται μέγα φρονεῖν ἐφ' ἑαυ-
τῇ καὶ λαμπρόν, ἂν μὴ τῶν ῥόδων ἀλλὰ τῶν καρ-
πῶν μετέχῃϲ, ὧν αἱ Μοῦϲαι φέρουϲιν καὶ χαρίζονται
τοῖϲ παιδείαν καὶ φιλοϲοφίαν θαυμάζουϲιν;

1, 429—430 H. 6, 550—552 R.

18. Ϲαπφὼ] Bergk. p. 898[3] 21. κατθάνοιϲα p. 646 F: κατθανοῦϲα 22. πεδέχειϲ ibidem: παῖδ' ἔχειϲ

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

---

1. Ἦ που προϊὼν ὁ χρόνος, ὦ Νίκαρχε, πολὺ σκότος ἐπάξει τοῖς πράγμασι καὶ πᾶσαν ἀσάφειαν, εἰ νῦν ἐπὶ προσφάτοις οὕτω καὶ νεαροῖς λόγοι ψευδεῖς συντεθέντες ἔχουσι πίστιν. οὔτε γὰρ μόνων, ὡς ὑμεῖς
C ἀκηκόατε, τῶν ἑπτὰ γέγονε τὸ συμπόσιον, ἀλλὰ πλειόνων ἢ δὶς τοσούτων (ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἦν, συνήθης μὲν ὢν Περιάνδρῳ διὰ τὴν τέχνην, ξένος δὲ Θάλεω· παρ᾽ ἐμοὶ γὰρ κατέλυσεν ὁ ἀνὴρ Περιάνδρου κελεύσαντος), οὔτε τοὺς λόγους ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσεν ὅστις ἦν ὑμῖν ὁ διηγούμενος· ἦν δ᾽ ὡς ἔοικεν οὐδεὶς τῶν παραγεγονότων. ἀλλ᾽ ἐπεὶ σχολή τε πάρεστι πολλὴ καὶ τὸ γῆρας οὐκ ἀξιόπιστον ἐγγυήσασθαι τὴν ἀναβολὴν τοῦ λόγου, προθυμουμένοις ὑμῖν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσομαι.

D 2. Παρεσκευάκει μὲν γὰρ οὐκ ἐν τῇ πόλει τὴν ὑποδοχὴν ὁ Περίανδρος, ἀλλ᾽ ἐν τῷ περὶ τὸ Λέχαιον ἑστιατορίῳ παρὰ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερόν, ἧς ἦν καὶ ἡ θυσία. μετὰ γὰρ τὸν ἔρωτα τῆς μητρὸς αὐτοῦ προεμένης τὸν βίον ἑκουσίως οὐ τεθυκὼς τῇ Ἀφρο-

6. ἦν*: ἤμην 10. ὁ Pflugkius

δίτῃ τότε πρῶτον ἔκ τινων ἐνυπνίων τῆϲ Μελίϲϲηϲ ὥρμηϲε τιμᾶν καὶ θεραπεύειν τὴν θεόν. τῶν δὲ κεκλημένων ἑκάϲτῳ ϲυνωρὶϲ ἱκανῶϲ κεκοϲμημένη προϲήχθη· καὶ γὰρ ὥρα θέρουϲ ἦν, καὶ τὴν ὁδὸν ἅπαϲαν ὑπὸ πλήθουϲ ἁμαξῶν καὶ ἀνθρώπων ἄχρι θαλάττηϲ κονιορτὸϲ καὶ θόρυβοϲ κατεῖχεν. ὁ μέντοι Θαλῆϲ τὸ ζεῦγοϲ ἐπὶ ταῖϲ θύραιϲ ἰδὼν καὶ μειδιάϲαϲ ἀφῆκεν. ἐβαδίζομεν οὖν ἐκτραπόμενοι διὰ τῶν χωρίων καθ' E ἡϲυχίαν, καὶ μεθ' ἡμῶν τρίτοϲ ὁ Ναυκρατίτηϲ Νειλόξενοϲ, ἀνὴρ ἐπιεικὴϲ καὶ τοῖϲ περὶ Ϲόλωνα καὶ Θαλῆν γεγονὼϲ ἐν Αἰγύπτῳ ϲυνήθηϲ. ἐτύγχανε δὲ πρὸϲ Βίαντα πάλιν ἀπεϲταλμένοϲ· ὧν δὲ χάριν οὐδ' αὐτὸϲ ᾔδει, πλὴν ὑπενόει πρόβλημα δεύτερον αὐτῷ κομίζειν ἐν βιβλίῳ καταϲεϲημαϲμένον· εἴρητο γάρ, εἰ Βίαϲ ἀπαγορεύϲειεν, ἐπιδεῖξαι τοῖϲ ϲοφωτάτοιϲ Ἑλλήνων τὸ βιβλίον. ‘ἕρμαιον’ ὁ Νειλόξενοϲ ἔφη ‘μοι γέγονεν ἐνταῦθα λαβεῖν ἅπανταϲ ὑμᾶϲ, καὶ κομίζω F τὸ βιβλίον ὡϲ ὁρᾷϲ ἐπὶ τὸ δεῖπνον’. ἅμα δ' ἡμῖν ἐπεδείκνυε. καὶ ὁ Θαλῆϲ γελάϲαϲ ‘εἴ τι κακόν’ εἶπεν, ‘αὖθιϲ εἰϲ Πριήνην· διαλύϲει γὰρ ὁ Βίαϲ, ὡϲ διέλυϲε τὸ πρῶτον’. ‘τί δ' ἦν’ ἔφην ἐγώ ‘τὸ πρῶτον;’ ‘ἱερεῖον’ εἶπεν ‘ἔπεμψεν αὐτῷ, κελεύϲαϲ τὸ πονηρότατον ἐξελόντα καὶ χρηϲτότατον ἀποπέμψαι κρέαϲ. ὁ δ' ἡμέτεροϲ εὖ καὶ καλῶϲ τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἀπέπεμψεν· ὅθεν εὐδοκιμῶν δῆλόϲ ἐϲτι καὶ θαυμαζό- 147 μενοϲ’. ‘οὐ διὰ ταῦτα’ ἔφη ‘μόνον’ ὁ Νειλόξενοϲ, ‘ἀλλ' οὐ φεύγει τὸ φίλοϲ εἶναι καὶ λέγεϲθαι βαϲιλέων καθάπερ ὑμεῖϲ, ἐπεὶ ϲοῦ γε καὶ τἆλλα θαυμάζει, καὶ τῆϲ πυραμίδοϲ τὴν μέτρηϲιν ὑπερφυῶϲ ἠγά-

2, 2—3 H. 6, 554—556 R.

7. καὶ delet Hertlinus 10. Θαλῆν*: Θάλητα
20. διέλυϲε*: διέλυϲεν αὐτὸϲ 25. ἀπέπεμψεν*: ἔπεμψεν

πηϲεν, ὅτι πάϲηϲ ἄνευ πραγματείαϲ καὶ μηδενὸϲ ὀργάνου δεηθεὶϲ ἀλλὰ τὴν βακτηρίαν ϲτήϲαϲ ἐπὶ τῷ πέρατι τῆϲ ϲκιᾶϲ ἣν ἡ πυραμὶϲ ἐποίει, γενομένων τῇ ἐπαφῇ τῆϲ ἀκτῖνοϲ δυοῖν τριγώνων, ἔδειξαϲ ὃν ἡ ϲκιὰ πρὸϲ τὴν ϲκιὰν λόγον εἶχε τὴν πυραμίδα πρὸϲ τὴν βακτηρίαν ἔχουϲαν. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, διεβλήθηϲ
B μιϲοβαϲιλεὺϲ εἶναι, καί τινεϲ ὑβριϲτικαί ϲου περὶ τυράννων ἀποφάϲειϲ ἀνεφέροντο πρὸϲ αὐτόν, ὡϲ ἐρωτηθεὶϲ ὑπὸ Μολπαγόρου τοῦ Ἴωνοϲ τί παραδοξότατον εἴηϲ ἑορακώϲ, ἀποκρίναιο 'τύραννον γέροντα', καὶ πάλιν ἔν τινι πότῳ, περὶ θηρίων λόγου γενομένου, φαίηϲ κάκιϲτον εἶναι τῶν μὲν ἀγρίων θηρίων τὸν τύραννον, τῶν δ' ἡμέρων τὸν κόλακα· ταῦτα γάρ, εἰ καὶ πάνυ προϲποιοῦνται διαφέρειν οἱ βαϲιλεῖϲ τῶν τυράννων, οὐκ εὐμενῶϲ ἀκούουϲιν'. 'ἀλλὰ τοῦτο μέν' εἶπεν ὁ Θαλῆϲ 'Πιττακοῦ ἐϲτιν εἰρημένον ἐν παιδιᾷ ποτε πρὸϲ Μυρϲίλον· ἐγὼ δέ 'θαυμάϲαιμ' ἄν'
C ἔφη 'οὐ τύραννον ἀλλὰ κυβερνήτην γέροντα θεαϲάμενοϲ'. πρὸϲ δὲ τὴν μετάθεϲιν τὸ τοῦ νεανίϲκου πέπονθα τοῦ βαλόντοϲ μὲν ἐπὶ τὴν κύνα πατάξαντοϲ δὲ τὴν μητρυιὰν καὶ εἰπόντοϲ 'οὐδ' οὕτω κακῶϲ'. διὸ καὶ Ϲόλωνα ϲοφώτατον ἡγηϲάμην οὐ δεξάμενον τυραννεῖν. καὶ Πιττακὸϲ οὗτοϲ εἰ μοναρχίᾳ μὴ προϲῆλθεν, οὐκ ἂν εἶπεν ὡϲ 'χαλεπὸν ἐϲθλὸν ἔμμεναι'. Περίανδροϲ δ' ἔοικεν ὥϲπερ ἐν νοϲήματι πατρῴῳ τῇ τυραννίδι κατειλημμένοϲ οὐ φαύλωϲ ἐξαναφέρειν, χρώμενοϲ ὁμιλίαιϲ ὑγιειναῖϲ ἄχρι γε νῦν καὶ ϲυνουϲίαϲ
D ἀνδρῶν νοῦν ἐχόντων ἐπαγόμενοϲ, ἃϲ δὲ Θραϲύβουλοϲ αὐτῷ κολούϲειϲ τῶν ἄκρων οὑμὸϲ πολίτηϲ ὑφηγεῖται μὴ προϲιέμενοϲ. γεωργοῦ γὰρ αἶραϲ καὶ αἰγί-

2, 3—4 H. 6, 556—558 B.

30. αἶραϲ W: ἄγραϲ αἰγίλωπαϲ*: ὄρνιθαϲ

λωπας ἀντὶ πυρῶν καὶ κριθῶν cυγκομίζειν ἐθέλοντος οὐδὲν διαφέρει τύραννος ἀνδραπόδων μᾶλλον ἄρχειν ἢ ἀνδρῶν βουλόμενος· ἓν γὰρ ἀντὶ πολλῶν κακῶν ἀγαθὸν αἱ δυναστεῖαι τὴν τιμὴν ἔχουcι καὶ τὴν δόξαν, ἄνπερ ἀγαθῶν ὡc κρείττονες ἄρχωcι καὶ μεγάλων μείζονες εἶναι δοκῶcι· τὴν δ᾽ ἀcφάλειαν ἀγαπῶντας ἄνευ τοῦ καλοῦ προβάτων ἔδει καὶ ἵππων καὶ βοῶν ἄρχειν, μὴ ἀνθρώπων. ἀλλὰ γὰρ εἰc οὐδὲν προcήκοντας ἐμβέβληκεν ἡμᾶc᾽ ἔφη ‘ὁ ξένος E οὑτοcὶ λόγους, ἀμελήcας λέγειν τε καὶ ζητεῖν ἃ ἁρμόττει ἐπὶ δεῖπνον βαδίζουcιν. ἢ γὰρ οὐκ οἴει, καθάπερ ἑcτιάcοντός ἐcτί τιc παραcκευή, καὶ δειπνήcοντος εἶναι; Cυβαρῖται μὲν γὰρ ὡc ἔοικε πρὸ ἐνιαυτοῦ τὰc κλήcειc ποιοῦνται τῶν γυναικῶν, ὅπως ἐκγένοιτο κατὰ cχολὴν παραcκευαcαμέναιc ἐcθῆτι καὶ χρυcῷ φοιτᾶν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐγὼ δὲ πλείονος οἶμαι χρόνου δεῖcθαι τὴν ἀληθινὴν τοῦ δειπνήcοντος ὀρθῶc παραcκευήν, ὅτι χαλεπώτερόν ἐcτιν ἤθει τὸν πρέποντα κόcμον ἢ cώματι τὸν περιττὸν ἐξευρεῖν καὶ ἄχρηcτον. οὐ γὰρ ὡc ἀγγεῖον ἥκει κομίζων ἑαυτὸν ἐμπλῆcαι F πρὸc τὸ δεῖπνον ὁ νοῦν ἔχων, ἀλλὰ καὶ cπουδάcαι τι καὶ παῖξαι καὶ ἀκοῦcαι καὶ εἰπεῖν ὧν ὁ καιρὸc παρακαλεῖ τοὺc cυνόντας, εἰ μέλλουcι μετ᾽ ἀλλήλων ἡδέωc ἔcεcθαι. καὶ γὰρ καὶ ὄψον πονηρὸν ἔcτι παρώcαcθαι, κἂν οἶνοc ᾖ φαῦλοc, ἐπὶ τὰc νύμφαc καταφυγεῖν· cύνδειπνοc δὲ κεφαλαλγὴc καὶ βαρὺc καὶ ἀνάγωγοc παντὸc μὲν οἴνου καὶ ὄψου πάcηc δὲ μουcουργοῦ χάριν ἀπόλλυcι καὶ λυμαίνεται, καὶ οὐδ᾽ ἀπεμέcαι τὴν τοιαύτην ἀηδίαν ἕτοιμόν ἐcτιν, ἀλλ᾽ ἐνίοιc εἰc ἅπαντα τὸν βίον ἐμμένει τὸ πρὸc ἀλλή- 148

2, 4–5 H. 6, 558–560 R.

7. προβάτων*: προβάτων πολλῶν 22. ὧν W: ὁ

λουϲ δυϲάρεϲτον, ὥϲπερ ἑωλοκραϲία τιϲ ὕβρεωϲ ἢ ὀργῆϲ ἐν οἴνῳ γενομένηϲ. ὅθεν ἄριϲτα Χίλων, καλούμενοϲ ἐχθέϲ, οὐ πρότερον ὡμολόγηϲεν ἢ πυθέϲθαι τῶν κεκλημένων ἕκαϲτον. ἔφη γὰρ ὅτι ϲύμπλουν ἀγνώμονα δεῖ φέρειν καὶ ϲύϲκηνον οἷϲ πλεῖν ἀνάγκη καὶ ϲτρατεύεϲθαι· τὸ δὲ ϲυμπόταιϲ ἑαυτὸν ὡϲ ἔτυχε καταμιγνύειν οὐ νοῦν ἔχοντοϲ ἀνδρόϲ ἐϲτιν. ὁ δ' Αἰγύπτιοϲ ϲκελετόϲ, ὃν ἐπιεικῶϲ εἰϲφέροντεϲ εἰϲ τὰ ϲυμπόϲια προτίθενται καὶ παρακαλοῦϲι μεμνῆϲθαι τάχα B δὴ τοιούτουϲ ἐϲομένουϲ, καίπερ ἄχαριϲ καὶ ἄωροϲ ἐπίκωμοϲ ἥκων, ὅμωϲ ἔχει τινὰ καιρόν, καὶ εἰ μὴ πρὸϲ τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν ἀλλὰ πρὸϲ φιλίαν καὶ ἀγάπηϲιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακαλεῖ τὸν βίον μὴ τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα πράγμαϲι κακοῖϲ μακρὸν ποιεῖν'.

3. Ἐν τοιούτοιϲ λόγοιϲ γενόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀφικόμεθα πρὸϲ τὴν οἰκίαν, καὶ λούϲαϲθαι μὲν ὁ Θαλῆϲ οὐκ ἠθέληϲεν, ἀληλιμμένοι γὰρ ἦμεν· ἐπιὼν δὲ τούϲ τε δρόμουϲ ἐθεᾶτο καὶ τὰϲ παλαίϲτραϲ καὶ τὸ ἄλϲοϲ τὸ παρὰ τὴν θάλαϲϲαν ἱκανῶϲ διακεκοϲμημένον, ὑπ' οὐδενὸϲ ἐκπληττόμενοϲ τῶν τοιούτων, ἀλλ' C ὅπωϲ μὴ καταφρονεῖν δοκοίη μηδ' ὑπερορᾶν τοῦ Περιάνδρου τῆϲ φιλοτιμίαϲ. τῶν δ' ἄλλων τὸν ἀλειψάμενον ἢ λουϲάμενον οἱ θεράποντεϲ εἰϲῆγον εἰϲ τὸν ἀνδρῶνα διὰ τῆϲ ϲτοᾶϲ. ὁ δ' Ἀνάχαρϲιϲ ἐν τῇ ϲτοᾷ καθῆϲτο, καὶ παιδίϲκη παρειϲτήκει τὴν κόμην ταῖϲ χερϲὶ διακρίνουϲα. ταύτην ὁ Θαλῆϲ ἐλευθεριώτατά πωϲ αὐτῷ προϲδραμοῦϲαν ἐφίληϲε καὶ γελάϲαϲ 'οὕτωϲ' ἔφη 'ποίει καλὸν τὸν ξένον, ὅπωϲ ἡμερώτατοϲ ὢν

2, 5—7 H. 6, 560—562 R.

26. παρειϲτήκει*: προειϲτήκει 27. ὁ*

μὴ φοβερὸς ᾖ τὴν ὄψιν ἡμῖν μηδ᾽ ἄγριος’. ἐμοῦ δ᾽
ἐρομένου περὶ τῆς παιδὸς ἥτις εἴη, ‘τὴν σοφήν’ ἔφη
‘καὶ περιβόητον ἀγνοεῖς Εὔμητιν; τοῦτο γὰρ αὐτὴν D
ὁ πατὴρ αὐτός, οἱ δὲ πολλοὶ πατρόθεν ὀνομάζουσι
Κλεοβουλίνην’. καὶ ὁ Νειλόξενος εἶπεν ‘ἦ που τὴν
περὶ τὰ αἰνίγματα δεινότητα καὶ σοφίαν’ ἔφη ‘τῆς
κόρης ἐπαινεῖς· καὶ γὰρ εἰς Αἴγυπτον ἔνια τῶν προ-
βαλλομένων ὑπ᾽ αὐτῆς διῖκται’. ‘οὐκ ἔγωγε’ εἶπεν
ὁ Θαλῆς· ‘τούτοις γὰρ ὥσπερ ἀστραγάλοις, ὅταν
τύχῃ, παίζουσα χρῆται καὶ διαβάλλεται πρὸς τοὺς
ἐντυχόντας. ἀλλὰ καὶ φρόνημα θαυμαστὸν καὶ νοῦς
ἔνεστι πολιτικὸς καὶ φιλάνθρωπον ἦθος, καὶ τὸν πα-
τέρα τοῖς πολίταις πρᾳότερον ἄρχοντα παρέχει καὶ
δημοτικώτερον’. ‘εἶεν’ ὁ Νειλόξενος ἔφη, ‘καὶ φαί- E
νεται βλέποντι πρὸς τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν αὐ-
τῆς· Ἀνάχαρσιν δὲ πόθεν οὕτω τημελεῖ φιλοστόρ-
γως;’ ‘ὅτι’ ἔφη ‘σώφρων ἀνήρ ἐστι καὶ πολυμαθής,
καὶ τὴν δίαιταν αὐτῇ καὶ τὸν καθαρμόν, ᾧ χρῶνται
Σκύθαι πρὸς τοὺς κάμνοντας, ἀφθόνως καὶ προθύ-
μως παραδέδωκε. καὶ νῦν οἶμαι περιέπειν αὐτὴν τὸν
ἄνδρα καὶ φιλοφρονεῖσθαι, μανθάνουσάν τι καὶ προσ-
διαλεγομένην’. ἤδη δὲ πλησίον οὖσιν ἡμῖν τοῦ ἀν-
δρῶνος ἀπήντησεν Ἀλεξίδημος ὁ Μιλήσιος (ἦν δὲ
Θρασυβούλου τοῦ τυράννου νόθος) καὶ ἐξῄει τεταραγ-
μένος καὶ σὺν ὀργῇ τινι πρὸς αὑτὸν οὐδὲν ἡμῖν γε F
σαφὲς διαλεγόμενος. ὡς δὲ τὸν Θαλῆν εἶδε, μικρὸν
ἀνενεγκὼν καὶ καταστάς ‘οἵαν ὕβριν’ εἶπεν ‘εἰς ἡμᾶς
Περίανδρος ὕβρικεν, ἐκπλεῦσαι μὲν οὐκ ἐάσας ὡρμη-
μένον ἀλλὰ προσμεῖναι δεηθεὶς τῷ δείπνῳ, ἐλθόντι

2, 7—8 H. 6, 562—564 R.

3. τοῦτο γὰρ αὐτὴν*: οὕτω γὰρ ταύτην 19. πρὸς*: περὶ

δὲ νέμων κλιcίαν ἄτιμον, Αἰολέαc δὲ καὶ νηcιώταc
καὶ τίναc γὰρ οὐχὶ Θραcυβούλου προτιμῶν· Θραcύ-
βουλον γὰρ ἐν ἐμοὶ τὸν πέμψαντα προπηλακίcαι
149 βουλόμενοc καὶ καταβαλεῖν δῆλόc ἐcτιν'. 'εἶτα' ἔφη
'cὺ δέδιαc μὴ καθάπερ Αἰγύπτιοι τοὺc ἀcτέραc ὑψώ-
ματα καὶ ταπεινώματα λαμβάνονταc ἐν τοῖc τόποιc
οὓc διεξίαcι γίγνεcθαι βελτίοναc ἢ χείροναc ἑαυτῶν
λέγουcιν, οὕτω περὶ cὲ διὰ τὸν τόπον ἀμαύρωcιc
ἢ ταπείνωcιc γένηται; καὶ τοῦ Λάκωνοc ἔcῃ φαυλό-
τεροc, ὃc ἐν χορῷ τινι καταcταθεὶc εἰc τὴν ἐcχάτην
χώραν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντοc 'εὖ γε' εἶπεν 'ἐξεῦρεc,
ὡc καὶ αὐτὰ ἔντιμοc γένηται'. οὐ καταλαβόνταc'
ἔφη 'τόπον μετὰ τίναc κατακείμεθα δεῖ ζητεῖν, μᾶλ-
λον δ' ὅπωc εὐάρμοcτοι τοῖc cυγκατακειμένοιc ὦμεν,
ἀρχὴν καὶ λαβὴν φιλίαc ἐν αὐτοῖc ζητοῦντεc μᾶλλον
B δ' ἔχοντεc τὸ μὴ δυcκολαίνειν, ἀλλ' ἐπαινεῖν ὅτι τοι-
ούτοιc cυγκατεκλίνημεν· ὡc ὅ γε τόπῳ κλιcίαc δυc-
χεραίνων δυcχεραίνει τῷ cυγκλίτῃ μᾶλλον ἢ τῷ κε-
κληκότι, καὶ πρὸc ἀμφοτέρουc ἀπεχθάνεται'. 'λόγοc'
ἔφη 'ταῦτα ἄλλωc ἐcτίν' ὁ Ἀλεξίδημοc, 'ἔργῳ δὲ
καὶ τοὺc cοφοὺc ὑμᾶc ὁρῶ τὸ τιμᾶcθαι διώκονταc',
καὶ ἅμα παραμειψάμενοc ἡμᾶc ἀπῆλθε. καὶ ὁ Θαλῆc
πρὸc ἡμᾶc τὴν ἀτοπίαν τοῦ ἀνθρώπου θαυμάζονταc
'ἔμπληκτοc' ἔφη, 'καὶ ἀλλόκοτοc φύcει, ἐπεὶ καὶ
μειράκιον ἔτι, μύρου cπουδαίου Θραcυβούλῳ κομι-
cθέντοc, εἰc ψυκτῆρα κατεράcαc μέγαν καὶ προcεγ-
C χέαc ἄκρατον ἐξέπιεν, ἔχθραν ἀντὶ φιλίαc Θραcυβού-
λῳ διαπεπραγμένοc'. ἐκ τούτου παρελθὼν ὑπηρέτηc

2, 8–9 H. 6, 564—566 R.

4. καταβαλεῖν*: καταβαλεῖν ὡc δὴ περιορῶν 8. οὕ-
τω W: οὕτωc ἢ 15. ζητοῦντεc Reiskius: ζηλοῦντεc
28. παρελθὼν idem: περιελθών

'κελεύει σε Περίανδρος' ἔφη 'καὶ Θαλῆν παραλαβόντας τοῦτον ἐπισκέψασθαι τὸ κεκομισμένον ἀρτίως αὐτῷ πότερον ἄλλως γέγονεν ἤ τι σημεῖόν ἐστι καὶ τέρας· αὐτὸς μὲν γὰρ ἔοικε τεταράχθαι σφόδρα, μίασμα καὶ κηλῖδα τῆς θυσίας ἡγούμενος'. ἅμα δ' ἀπῆγεν ἡμᾶς εἴς τι οἴκημα τῶν περὶ τὸν κῆπον. ἐνταῦθα νεανίσκος ὡς ἐφαίνετο νομευτικός, οὔπω γενειῶν ἄλλως τε τὸ εἶδος οὐκ ἀγεννής, ἀναπτύξας τινὰ διφθέραν ἔδειξεν ἡμῖν βρέφος ὥς ἔφη γεγονὸς ἐξ ἵππου, τὰ μὲν ἄνω μέχρι τοῦ τραχήλου καὶ τῶν χειρῶν ἀνθρωπόμορφον, τὰ λοιπὰ δ' ἔχον ἵππου, τῇ δὲ φωνῇ D
καθάπερ τὰ νεογνὰ παιδάρια κλαυθμυριζόμενον. ὁ μὲν οὖν Νειλόξενος 'Ἀλεξίκακε' εἰπών 'ἀπεστράφη τὴν ὄψιν', ὁ δὲ Θαλῆς προσέβλεπε τῷ νεανίσκῳ πολὺν χρόνον, εἶτα μειδιάσας (εἰώθει δ' ἀεὶ παίζειν πρὸς ἐμὲ περὶ τῆς τέχνης) 'ἦ που τὸν καθαρμὸν ὦ Διόκλεις' ἔφη 'κινεῖν διανοῇ καὶ παρέχειν πράγματα τοῖς ἀποτροπαίοις, ὡς τινος δεινοῦ καὶ μεγάλου συμβάντος;' 'τί δέ' εἶπον 'οὐ μέλλω; στάσεως γάρ, ὦ Θαλῆ, καὶ διαφορᾶς τὸ σημεῖόν ἐστι, καὶ δέδια μὴ μέχρι γάμου καὶ γενεᾶς ἐξίκηται, πρὶν ἢ τὸ πρῶτον ἐξιλάσασθαι μήνιμα, τῆς θεοῦ δεύτερον ὡς ὁρᾷς προφαινούσης'. πρὸς τοῦτο μηδὲν ἀποκρινάμενος ὁ E
Θαλῆς ἀλλὰ γελῶν ἀπηλλάττετο. καὶ τοῦ Περιάνδρου πρὸς ταῖς θύραις ἀπαντήσαντος ἡμῖν καὶ διαπυθομένου περὶ ὧν εἴδομεν, ἀφεὶς ὁ Θαλῆς με καὶ λαβόμενος τῆς ἐκείνου χειρὸς ἔφη 'ἃ μὲν Διοκλῆς κελεύει δράσεις καθ' ἡσυχίαν· ἐγὼ δέ σοι παραινῶ νέοις οὕτω μὴ χρῆσθαι νομεῦσιν ἵππων, ἢ διδόναι

2, 9—10 H. 6, 566—568 R.

1. παραλαβόντας Reiskius: παραλαβόντα 25. ταῖς θύραις*: τὰς θύρας

γυναῖκας αὐτοῖς'. ἔδοξε μὲν οὖν μοι τῶν λόγων ἀκούσας ὁ Περίανδρος ἡσθῆναι σφόδρα· καὶ γὰρ ἐξεγέλασε καὶ τὸν Θαλῆν περιλαβὼν κατησπάσατο. κἀκεῖνος 'οἶμαι δέ' εἶπεν 'ὦ Διόκλεις, καὶ πέρας εἶχε F τὸ σημεῖον· ὁρᾷς γὰρ ἡλίκον κακὸν γέγονεν ἡμῖν, Ἀλεξιδήμου συνδειπνεῖν μὴ θελήσαντος'.

4. Ἐπεὶ δ' εἰσήλθομεν, ἤδη μεῖζον ὁ Θαλῆς φθεγξάμενος 'ποῦ δέ' εἶπεν 'ὁ ἀνὴρ κατακλινάμενος ἐδυσχέρανεν;' ἀποδειχθείσης δὲ τῆς χώρας περιελθὼν ἐκεῖ κατέκλινεν ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς 'ἀλλὰ κἂν ἐπριάμην' εἰπὼν ''Ἀρδάλῳ κοινωνεῖν μιᾶς τραπέζης'. ἦν δὲ Τροιζήνιος ὁ Ἄρδαλος, αὐλῳδὸς καὶ ἱερεὺς τῶν 150 Ἀρδαλίων Μουσῶν, ἃς ὁ παλαιὸς Ἄρδαλος ἱδρύσατο ὁ Τροιζήνιος. ὁ δ' Αἴσωπος (ἐτύγχανε γὰρ ὑπὸ Κροίσου νεωστὶ πρός τε Περίανδρον ἅμα καὶ πρὸς τὸν θεὸν εἰς Δελφοὺς ἀπεσταλμένος, καὶ παρῆν ἐπὶ δίφρου τινὸς χαμαιζήλου παρὰ τὸν Σόλωνα καθήμενος ἄνω κατακείμενον) 'ἡμίονος δ'' ἔφη 'Λυδὸς ἐν ποταμῷ τῆς ὄψεως ἑαυτοῦ κατιδὼν εἰκόνα καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος ὥρμησε θεῖν ὥσπερ ἵππος ἀναχαιτίσας. εἶτα μέντοι συμφρονήσας ὡς ὄνου υἱὸς εἴη, κατέπαυσε ταχὺ τὸν B δρόμον καὶ ἀφῆκε τὸ φρύαγμα καὶ τὸν θυμόν'. ὁ δὲ Χίλων λακωνίσας τῇ φωνῇ 'καὶ τύνη' ἔφη 'βραδὺς καὶ τρέχεις τὸν ἡμίονον'. ἐκ τούτου παρῆλθε μὲν ἡ Μέλισσα καὶ κατεκλίνη παρὰ τὸν Περίανδρον, ἡ δ' Εὔμητις ἐκάθισε παρὰ τὸ δεῖπνον. καὶ ὁ Θαλῆς ἐμὲ προσαγορεύσας ἐπάνω τοῦ Βίαντος κατακείμενον 'τί οὐκ ἔφρασας' εἶπεν 'ὦ Διόκλεις Βίαντι τὸν Ναυκρατίτην ξένον ἥκοντα μετὰ προβλημάτων βασιλικῶν

2, 10—12 H. 6, 568—569 B.

27. δεῖπνον*: δειπνεῖν

αὖθις ἐπ᾽ αὐτόν, ὅπως νήφων καὶ προσέχων ἑαυτῷ τὸν λόγον δέχηται;᾽ καὶ ὁ Βίας ʻἀλλ᾽ οὗτος μέν᾽ ἔφη ʻπάλαι δεδίττεται ταῦτα παρακελευόμενος, ἐγὼ δὲ τὸν Διόνυσον οἶδα τά τ᾽ ἄλλα δεινὸν ὄντα καὶ C Λύσιον ἀπὸ σοφίας προσαγορευόμενον, ὥστ᾽ οὐ δέδια τοῦ θεοῦ μεστὸς γενόμενος μὴ ἀθαρσέστερον ἀγωνίσωμαι᾽. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἅμα δειπνοῦντες ἔπαιζον· ἐμοὶ δὲ τὸ δεῖπνον εὐτελέστερον ὁρῶντι τοῦ συνήθους ἐννοεῖν ἐπῄει πρὸς ἐμαυτὸν ὡς σοφῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν ὑποδοχὴ καὶ κλῆσις οὐδεμίαν προστίθησι δαπάνην ἀλλὰ συστέλλει μᾶλλον, ἀφαιροῦσα περιεργίας ὄψων καὶ μύρα ξενικὰ καὶ πέμματα καὶ πολυτελῶν οἴνων διαχύσεις οἷς καθ᾽ ἡμέραν χρώμενος ἐπιεικῶς ὁ Περίανδρος ἐν τυραννίδι D καὶ πλούτῳ καὶ πράγμασι, τότε πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐκαλλωπίζετο λιτότητι καὶ σωφροσύνῃ δαπάνης. οὐ γὰρ μόνον τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς ἀφελὼν καὶ ἀποκρύψας τὸν συνήθη κόσμον ἐπεδείκνυε σὺν εὐτελείᾳ καὶ μετριότητι κεκοσμημένην.

5. Ἐπεὶ δ᾽ ἐπήρθησαν αἱ τράπεζαι καὶ στεφάνων παρὰ τῆς Μελίσσης διαδοθέντων ἡμεῖς μὲν ἐσπείσαμεν ἡ δ᾽ αὐλητρὶς ἐπιφθεγξαμένη μικρὰ ταῖς σπονδαῖς ἐκ μέσου μετέστη, προσαγορεύσας τὸν Ἀνάχαρσιν ὁ Ἄρδαλος ἠρώτησεν εἰ παρὰ Σκύθαις αὐλητρίδες εἰσίν· ὁ δ᾽ ἐκ τοῦ προστυχόντος ʻοὐδ᾽ ἄμπελοι᾽ εἶπε. E τοῦ δ᾽ Ἀρδάλου πάλιν εἰπόντος ʻἀλλὰ θεοί γε Σκύθαις εἰσίν᾽, ʻπάνυ μὲν οὖν᾽ ἔφη ʻγλώσσης ἀνθρωπίνης συνιέντες, οὐχ ὥσπερ δ᾽ οἱ Ἕλληνες οἰόμενοι Σκυθῶν διαλέγεσθαι βέλτιον ὅμως τοὺς θεοὺς ὀστῶν καὶ ξύλων ἥδιον ἀκροᾶσθαι νομίζουσιν᾽. ὁ δ᾽ Αἴσω-

2, 12—13 H. 6, 569—571 R.

5. ἀπὸ*: ὑπὸ

πος 'εἰ γάρ' εἶπεν 'εἰδείης, ὦ ξένε, τοὺς νῦν αὐλοποιοὺς ὡς προέμενοι τὰ νεβρεῖα χρώμενοι τοῖς ὀνείοις βέλτιον ἠχεῖν λέγουσιν. διὸ καὶ Κλεοβουλίνη πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν ᾐνίξατο

F 'κνήμη νεβρόγονός με κερασφόρῳ οὖας ἔκρουσεν,

ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄνον εἰ παχύτατος καὶ ἀμουσότατος ὢν τἆλλα λεπτότατον καὶ μουσικώτατον ὀστοῦν παρέχεται'. καὶ ὁ Νειλόξενος 'ἀμέλει ταῦτα' ἔφη 'καὶ ἡμῖν τοῖς Ναυκρατίταις ἐγκαλοῦσι Βουσιρῖται· χρώμεθα γὰρ δὴ τοῖς ὀνείοις εἰς τὸν αὐλόν. ἐκείνοις δὲ καὶ σάλπιγγος ἀκούειν ἀθέμιτον, ὡς ὄνῳ φθεγγομένης ὅμοιον. ὄνον δ' ὑπ' Αἰγυπτίων ἴστε δήπου διὰ Τυφῶνα προπηλακιζόμενον'.

6. Γενομένης δὲ σιωπῆς ὁ Περίανδρος ὁρῶν βουλόμενον μὲν ὀκνοῦντα δ' ἄρξασθαι τοῦ λόγου τὸν
151 Νειλόξενον 'ἐγώ τοι' εἶπεν 'ὦ ἄνδρες ἐπαινῶ καὶ πόλεις καὶ ἄρχοντας, ὅσοι ξένοις πρῶτον, εἶτα πολίταις χρηματίζουσι· καὶ νῦν δοκεῖ μοι τοὺς μὲν ἡμετέρους λόγους οἷον ἐπιχωρίους καὶ συνήθεις βραχὺν χρόνον ἐπισχεῖν, πρόσοδον δ' ὥσπερ ἐν ἐκκλησίᾳ δοῦναι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκείνοις καὶ βασιλικοῖς, οὓς ὁ βέλτιστος ἥκει κομίζων Νειλόξενος Βίαντι, Βίας δὲ βούλεται κοινῇ σκέψασθαι μεθ' ὑμῶν'. καὶ ὁ Βίας 'ποῦ γὰρ ἢ μετὰ τίνων' ἔφη 'προθυμότερον ἄν τις ἀποκινδυνεύσειεν, εἰ δέοι, πρὸς τοιαύτας ἀποκρίσεις, ἄλλως τε τοῦ βασιλέως κελεύσαντος ἄρξασθαι μὲν

2, 13—14 H. 6, 571—573 R.

1. εἰ γὰρ*: εἴγε 3. Κλεοβουλίνη W: κλεόβουλον ἢ 4. ᾐνίξατο idem: ἤξατο 5. νεβρόγονός με G. Hermannus: νεβρογόνοσαιμε ἔκρουσεν idem: ἐκτικρουσε 10. δὴ*: ἤδη 23. ὑμῶν Meziriacus: ἡμῶν 25. εἰ δέοι*: εἰ δεῖ

ἀπ' ἐμοῦ, περιελθεῖν δ' εἰς ἅπαντας ὑμᾶς τὸν λόγον;' B οὕτω δὴ παρεδίδου μὲν αὐτῷ τὸ γραμματεῖον ὁ Νειλόξενος, ὃ δ' αὐτὸν ἐκέλευσε λύσαντα πᾶσιν ἐς μέσον ἀναγνῶναι. διάνοιαν δὲ τοιαύτην εἶχε τὰ γεγραμμένα.

'Βασιλεὺς Αἰγυπτίων Ἄμασις λέγει Βίαντι σοφωτάτῳ Ἑλλήνων. Βασιλεὺς Αἰθιόπων ἔχει πρὸς ἐμὲ σοφίας ἅμιλλαν. ἡττώμενος δὲ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ πᾶσι συντέθεικεν ἄτοπον ἐπίταγμα καὶ δεινόν, ἐκπιεῖν με κελεύων τὴν θάλασσαν. ἔστι δὲ λύσαντι μὲν ἔχειν κώμας τε πολλὰς καὶ πόλεις τῶν ἐκείνου, μὴ λύσαντι δ' ἄστεων τῶν περὶ Ἐλεφαντίνην ἀποστῆναι. σκεψάμενος C οὖν εὐθὺς ἀπόπεμπε Νειλόξενον. ἃ δὲ δεῖ φίλοις σοῖς ἢ πολίταις γενέσθαι παρ' ἡμῶν οὐ τἀμὰ κωλύσει.'

Τούτων ἀναγνωσθέντων οὐ πολὺν χρόνον ἐπισχὼν ὁ Βίας ἀλλὰ μικρὰ μὲν αὐτὸς πρὸς αὑτῷ γενόμενος μικρὰ δὲ τῷ Κλεοβούλῳ προσομιλήσας ἐγγὺς κατακειμένῳ 'τί λέγεις' εἶπεν 'ὦ Ναυκρατῖτα; βασιλεύων ἀνθρώπων τοσούτων Ἄμασις, κεκτημένος δὲ χώραν ἀρίστην τοσαύτην ἐθελήσει ἐπὶ κώμαις ἀδόξοις καὶ λυπραῖς ἐκπιεῖν θάλασσαν;' καὶ ὁ Νειλόξενος γελάσας 'ὡς θελήσοντος' εἶπεν 'ὦ Βία σκόπει τὸ δυνατόν'. 'φραζέτω τοίνυν' ἔφη 'τῷ Αἰθίοπι τοὺς D ἐμβάλλοντας εἰς τὰ πελάγη ποταμοὺς ἐπισχεῖν, ἕως ἂν αὐτὸς ἐκπίῃ τὴν νῦν οὖσαν θάλασσαν· περὶ ταύτης γὰρ τὸ ἐπίταγμα γέγονεν, οὐ τῆς ὕστερον ἐσομένης'. ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Βίας, ὁ μὲν Νειλόξε-

2, 14—16 H. 6, 573—574 R.

3. λύσαντα Reiskius: λύσαντα πάντα 23. θελήσοντος Pflugkius: θελήσαντος 26. ἂν* ἐκπίῃ*: ἐκπίνῃ

νος ὑφ’ ἡδονῆς ὥρμησε περιβαλεῖν τὸν Βίαντα καὶ φιλῆσαι· τῶν δ’ ἄλλων ἐπαινεσάντων καὶ ἀποδεξαμένων γελάσας ὁ Χίλων ‘ὦ Ναυκρατῖτα’ ἔφη ‘ξένε, πρὶν ἀπολέσθαι τὴν θάλασσαν ἐκποθεῖσαν ἀπάγγελλε πλεύσας Ἀμάσιδι μὴ ζητεῖν ὅπως ἅλμην ἀναλώσει τοσαύτην, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως πότιμον καὶ γλυκεῖαν E τοῖς ὑπηκόοις τὴν βασιλείαν παρέξει· περὶ ταῦτα γὰρ δεινότατος Βίας καὶ διδάσκαλος τούτων ἄριστος, ἃ μαθὼν Ἄμασις οὐδὲν ἔτι τοῦ χρυσοῦ δεήσεται ποδανιπτῆρος ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀλλὰ θεραπεύσουσι πάντες αὐτὸν καὶ ἀγαπήσουσι χρηστὸν ὄντα, κἂν μυριάκις ἢ νῦν ἀναφανῇ δυσγενέστερος’. ‘καὶ μήν’ ἔφη ὁ Περίανδρος ‘ἄξιόν γε τοιαύτας ἀπαρχὰς τῷ βασιλεῖ συνεισενεγκεῖν ἅπαντας ‘ἀνδρακάς’, ὥσπερ ἔφησεν Ὅμηρος· ἐκείνῳ τε γὰρ ἂν γένοιτο πλείονος ἀξία τῆς ἐμπορίας ἡ παρενθήκη, καὶ ἡμῖν ἀντὶ πάντων ὠφέλιμος’.

7. Εἰπόντος οὖν τοῦ Χίλωνος ὡς Σόλων κατάρ- F χεσθαι τοῦ λόγου δίκαιός ἐστιν, οὐ μόνον ὅτι πάντων προήκει καθ’ ἡλικίαν καὶ τυγχάνει κατακείμενος πρῶτος, ἀλλ’ ὅτι τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην ἀρχὴν ἄρχει, νόμους Ἀθηναίοις θέμενος, ὁ Νειλόξενος ἡσυχῇ πρὸς ἐμέ ‘πολλά γε’ εἶπεν ‘ὦ Διόκλεις πιστεύεται ψευδῶς, καὶ χαίρουσιν οἱ πολλοὶ λόγους ἀνεπιτηδείους περὶ σοφῶν ἀνδρῶν αὐτοί τε πλάττοντες καὶ δεχόμενοι παρ’ ἑτέρων ἑτοίμως, οἷα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἰς Αἴγυπτον ἀπηγγέλθη περὶ Χίλωνος, ὡς ἄρα διαλύσαιτο τὴν πρὸς Σόλωνα φιλίαν καὶ ξενίαν,

2, 16—17 H. 6, 574—576 R.

1. περιβαλεῖν*: περιβάλλειν 12. δυσγενέστερος Reiskius: δυσγενέστατος 15. Ὅμηρος] v 14 22. ὁ*: ὁ οὖν 26. ἑτοίμως W: ἕτοιμοι

ὅτι τοὺϲ νόμουϲ ὁ Cόλων ἔφηϲεν ἀμετακινήτουϲ εἶναι. 152
καὶ ἐγώ ‘γελοῖοϲ’ ἔφην ‘ὁ λόγοϲ· οὕτω γὰρ δεῖ πρῶτον ἀποποιεῖϲθαι τὸν Λυκοῦργον αὐτοῖϲ νόμοιϲ ὅλην μετακινήϲαντα τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν’. μικρὸν οὖν ἐπιϲχὼν ὁ Cόλων ‘ἐμοὶ μέν’ ἔφη ‘δοκεῖ μάλιϲτ’ ἂν ἔνδοξοϲ γενέϲθαι καὶ βαϲιλεὺϲ καὶ τύραννοϲ, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίαϲ καταϲκευάϲειε τοῖϲ πολίταιϲ’. δεύτεροϲ δ’ ὁ Βίαϲ εἶπεν ‘εἰ ἀτρέπτοιϲ χρῷτο τοῖϲ νόμοιϲ τῆϲ πατρίδοϲ’. ἐπὶ τούτῳ δ’ ὁ Θαλῆϲ ἔφηϲεν ‘εὐδαιμονίαν ἄρχοντοϲ νομίζειν, εἰ τελευτήϲειε γηράϲαϲ κατὰ φύϲιν’. τέταρτοϲ Ἀνάχαρϲιϲ ‘εἰ μὴ μόνοϲ εἴη φρόνιμοϲ’. πέμπτοϲ δὲ Κλεόβουλοϲ ‘εἰ μηδενὶ πιϲτεύοι τῶν ϲυνόντων’. ἕκτοϲ δ’ ὁ B
Πιττακόϲ ‘εἰ τοὺϲ ὑπηκόουϲ ὁ ἄρχων παραϲκευάϲειε φοβεῖϲθαι μὴ αὐτὸν ἀλλ’ ὑπὲρ αὐτοῦ’. μετὰ τοῦτον ὁ Χίλων ἔφη τὸν ἄρχοντα χρῆναι μηδὲν φρονεῖν θνητόν, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα. ῥηθέντων δὲ τούτων ἠξιοῦμεν ἡμεῖϲ καὶ αὐτὸν εἰπεῖν τι τὸν Περίανδρον. ὁ δ’ οὐ μάλα φαιδρὸϲ ἀλλὰ ϲυϲτήϲαϲ τὸ πρόϲωπον ‘ἐγὼ τοίνυν’ ἔφη ‘προϲαποφαίνομαι τὰϲ εἰρημέναϲ γνώμαϲ ἁπάϲαϲ ϲχεδὸν ἀφιϲτάναι τοῦ ἄρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα’. καὶ ὁ Αἴϲωποϲ οἷον ἐλεγκτικόϲ ‘ἔδει τοίνυν’ ἔφη ‘τοῦτο καθ’ ἑαυτοὺϲ περαίνειν καὶ μή, ϲυμβούλουϲ φάϲκονταϲ εἶναι καὶ φίλουϲ, κατηγόρουϲ C
γίγνεϲθαι τῶν ἀρχόντων’. ἁψάμενοϲ οὖν αὐτοῦ τῆϲ κεφαλῆϲ ὁ Cόλων καὶ διαμειδιάϲαϲ εἶπεν ‘οὐκ ἂν δοκεῖ ϲοι μετριώτερον ἄρχοντα ποιεῖν καὶ τύραννον

2, 17–18 H. 6, 576–578 R.

1. ἔφηϲεν*: ἔφη ἀμετακινήτουϲ Döhnerus: μετακινήτουϲ 8. ἀτρέπτοιϲ*: πρῶτοϲ vel τρόποιϲ 12. μὴ Stobaeus Floril. XLVIII 47 21. ἀφιϲτάναι W: ἀφεϲτάναι

ἐπιεικέστερον ὁ πείθων ὡς ἄμεινον εἴη τὸ μὴ ἄρχειν
ἢ τὸ ἄρχειν;' 'τίς δ' ἂν' ἔφη 'σοὶ τοῦτο πεισθείη
μᾶλλον ἢ τῷ θεῷ φράσαντι κατὰ τὸν πρὸς σὲ
θεσμόν

'εὔδαιμον πτολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἀκοῦον;'

καὶ ὁ Σόλων 'ἀλλὰ μήν' ἔφη 'καὶ νῦν ἑνὸς Ἀθη-
D ναῖοι κήρυκος ἀκροῶνται καὶ ἄρχοντος τοῦ νόμου,
δημοκρατίαν ἔχοντες. σὺ δὲ δεινὸς εἶ κοράκων ἐπαΐειν
καὶ κολοιῶν, τῆς δὲ θεοῦ φωνῆς οὐκ ἀκριβῶς ἐξα-
κούεις, ἀλλὰ πόλιν μὲν οἴει κατὰ τὸν θεὸν ἄριστα
πράττειν τὴν ἑνὸς ἀκούουσαν, συμποσίου δ' ἀρετὴν
νομίζεις τὸ πάντας διαλέγεσθαι καὶ περὶ πάντων'. 'σὺ
γάρ' ἔφη ὁ Αἴσωπος 'οὔπω γέγραφας οἰκέτας μὴ
μεθύειν, ὡς ἔγραψας Ἀθήνησιν οἰκέτας μὴ ἐρᾶν μηδὲ
ξηραλοιφεῖν'. γελάσαντος οὖν τοῦ Σόλωνος Κλεό-
δωρος ὁ ἰατρός 'ἀλλ' ἀνόμοιον' ἔφη 'τὸ ξηραλοι-
φεῖν τῷ λαλεῖν ἐν οἴνῳ βρεχόμενον· ἥδιστον γάρ
E ἐστι'. καὶ ὁ Χίλων ὑπολαβὼν ἔφη 'διὰ τοῦτό τοι
μᾶλλον ἀφεκτέον αὐτοῦ'. πάλιν δ' ὁ Αἴσωπος 'καὶ
μήν' ἔφη 'Θαλῆς ἔδοξεν εἰπεῖν ὅτι τάχιστα γηράσει'.

8. Γελάσας οὖν ὁ Περίανδρος, 'ἔχομεν' εἶπεν
'Αἴσωπε τὴν δίκην προσηκόντως, πρὶν ἢ τοὺς Ἀμά-
σιδος οὓς προειλόμεθα πάντας εἰσαγαγεῖν λόγους εἰς
ἑτέρους ἐμπεσόντες. ὅρα δή, Νειλόξενε, τὰ λοιπὰ
τῆς ἐπιστολῆς, καὶ χρῶ παροῦσιν ἐν ταὐτῷ τοῖς ἀν-
δράσιν'. 'ἀλλὰ μήν' ὁ Νειλόξενος ἔφη 'τὴν μὲν
τοῦ Αἰθίοπος ἐπίταξιν οὐδὲν ἄν τις ἄλλο πλὴν

2, 18–20 H. 6, 578–580 R.

5. ἀκοῦον nescio quis: ἀκούειν 9. θεοῦ Reiskius: σοῦ
13. γέγραφας idem: γέγραφας ὅτι ὅμοιον 16. ἀνό-
μοιον W: ὅμοιον 22. προσηκόντως Reiskius: προσηκόν-
τως ὅτι 25. ταὐτῷ idem: τούτῳ

'ἀχνυμένην σκυτάλην' προσείποι κατ' Ἀρχίλοχον, ὁ δὲ σὸς ξένος Ἄμασις ἡμερώτερος ἐν τοῖς τοιούτοις F προβλήμασι καὶ μουσικώτερος γέγονεν· ἐκέλευσε γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν τὸ πρεσβύτατον καὶ τὸ κάλλιστον καὶ τὸ μέγιστον καὶ τὸ σοφώτατον καὶ τὸ κοινότατον, καὶ ναὶ μὰ Δία πρὸς τούτοις τὸ ὠφελιμώτατον, καὶ τὸ βλαβερώτατον καὶ τὸ ἰσχυρότατον καὶ τὸ ῥᾷστον. ἆρ' οὖν ἀπεκρίνατο καὶ διέλυσε τούτων ἕκαστον;' 'οὕτως' ὁ Νειλόξενος ἔφη· 'κρίνετε δ' ὑμεῖς ἀκούσαντες. περὶ πολλοῦ γὰρ ὁ βασιλεὺς ποιεῖται μήτε 153 συκοφαντῶν ἁλῶναι τὰς ἀποκρίσεις, εἴ τε τι σφάλλεται κατ' αὐτὰς ὁ ἀποκρινάμενος, τοῦτο μὴ διαφυγεῖν ἀνεξέλεγκτον. ἀναγνώσομαι δ' ὑμῖν ὥσπερ ἀπεκρίνατο. τί πρεσβύτατον; χρόνος. τί μέγιστον; κόσμος. τί σοφώτατον; ἀλήθεια. τί κάλλιστον; φῶς. τί κοινότατον; θάνατος. τί ὠφελιμώτατον; θεός. τί βλαβερώτατον; δαίμων. τί ῥωμαλεώτατον; τύχη. τί ῥᾷστον; ἡδύ.'

9. Τούτων πάλιν ἀναγνωσθέντων, ὦ Νίκαρχε, γενομένης σιωπῆς Θαλῆς ἠρώτησε τὸν Νειλόξενον εἰ προσήκατο τὰς λύσεις ὁ Ἄμασις. ἐκείνου δ' εἰπόντος ὅτι τὰς μὲν ἀπεδέξατο ταῖς δ' ἐδυσκόλαινε, 'καὶ μὴν B οὐδέν' εἶπεν ὁ Θαλῆς 'ἀνεπίληπτόν ἐστιν, ἀλλ' ἔχει πάντα διαμαρτίας μεγάλας καὶ ἀγνοίας. οἷον εὐθὺς ὁ χρόνος πῶς ἂν εἴη πρεσβύτατον, εἰ τὸ μὲν αὐτοῦ γεγονὸς τὸ δ' ἐνεστώς ἐστι τὸ δὲ μέλλον; ὁ γὰρ μεθ' ἡμᾶς ἐσόμενος χρόνος καὶ πραγμάτων τῶν νῦν καὶ ἀνθρώπων νεώτερος ἂν φανείη. τὸ δὲ τὴν ἀλήθειαν

2, 20—21 H. 6, 580—581 R.

1. ἀχνυμένην] Bergk. p. 708³ 7. τὸ ante βλαβερώτατον* ῥᾷστον*: ῥᾷστον εἰπεῖν 12. κατ' αὐτὰς Madvigius: κατὰ ταύτας ὁ W

ἡγεῖcθαι cοφίαν οὐδὲν ἐμοὶ δοκεῖ διαφέρειν τοῦ τὸ φῶc ὀφθαλμὸν ἀποφαίνειν. εἰ δὲ τὸ φῶc καλὸν ὥcπερ ἔcτιν ἐνόμιζε, πῶc τὸν ἥλιον αὐτὸν παρεῖδε; τῶν δ' ἄλλων ἡ μὲν περὶ θεῶν καὶ δαιμόνων ἀπό- C κριcιc θράcοc ἔχει καὶ κίνδυνον, ἀλογίαν δὲ καὶ πλάνην ἡ περὶ τῆc τύχηc· οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε ῥᾳδίωc οὕτωc, ἰcχυρότατον οὖcα τῶν ὄντων καὶ ῥωμαλεώτατον. οὐ μὲν οὐδ' ὁ θάνατοc κοινότατόν ἐcτιν· οὐ γάρ ἐcτι πρὸc τοὺc ζῶνταc. ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν εὐθύνειν τὰc τῶν ἑτέρων ἀποφάcειc, τὰc οἰκείαc ταῖc ἐκείνου παραβάλωμεν· ἐμαυτὸν δὲ παρέχω πρῶτον, εἰ βούλεται Νειλόξενοc, ἐρωτᾶν καθ' ἕκαcτον'.

Ὡc οὖν ἐγένοντο τότε, κἀγὼ νῦν διηγήcομαι τὰc ἐρωτήcειc καὶ τὰc ἀποκρίcειc. 'τί πρεcβύτατον;' 'θεόc' ἔφη Θαλῆc· 'ἀγέννητοc γάρ ἐcτι'. 'τί μέγι- D cτον;' 'τόποc· τἄλλα μὲν γὰρ ὁ κόcμοc, τὸν δὲ κόcμον οὗτοc περιέχει'. 'τί κάλλιcτον;' κόcμοc· πᾶν γὰρ τὸ κατὰ τάξιν τούτου μέροc ἐcτί'. 'τί cοφώτατον;' 'χρόνοc· τὰ μὲν γὰρ εὕρηκεν οὗτοc ἤδη, τὰ δ' εὑρήcει'. 'τί κοινότατον;' 'ἐλπίc· καὶ γὰρ οἷc ἄλλο μηδέν, αὕτη πάρεcτι'. 'τί ὠφελιμώτατον;' 'ἀρετή· καὶ γὰρ τἄλλα τῷ χρῆcθαι καλῶc ὠφέλιμα ποιεῖ'. 'τί βλαβερώτατον;' 'κακία· καὶ γὰρ τὰ πλεῖcτα βλάπτει παραγενομένη'. 'τί ἰcχυρότατον;' 'ἀνάγκη· μόνη γὰρ ἀνίκητοc'. 'τί ῥᾷcτον;' 'τὸ κατὰ φύcιν, ἐπεὶ πρὸc ἡδονάc γε πολλοὶ πολλάκιc ἀπαγορεύουcιν'.

E 10. Ἀποδεξαμένων δὲ πάντων τὸν Θαλῆν, ὁ

2, 21–22 H. 6, 581–383 R.

2. καλόν ὥcπερ ἔcτιν Reiskius: ὥcπερ καλόν ἐcτιν 5. πλάνην idem: πολλὴν 15. ἀγέννητοc*: ἀγέννητον 25. μόνη γὰρ ἀνίκητοc*: μόνον γὰρ ἀνίκητον 26. πολλοὶ Hauptius

Κλεόδωρος εἶπε ‘τοcαῦτα ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεcθαι βαcιλεῦcιν, ὦ Νειλόξενε, προcῆκόν ἐcτιν· ὁ δὲ προπίνων τὴν θάλατταν Ἀμάcιδι βάρβαροc ἐδεῖτο τῆc Πιττακοῦ βραχυλογίαc, ᾗ πρὸc Ἀλυάττην ἐχρήcατο προcτάττοντά τι καὶ γράφοντα Λεcβίοιc ὑπερήφανον, ἀποκρινάμενοc οὐδὲν ἀλλ’ ἢ μόνον κελεύcαc κρόμμυα καὶ θερμὸν ἄρτον ἐcθίειν’. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Περίανδροc ‘ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖc παλαιοῖc Ἕλληcιν ἔθοc ἦν, ὦ Κλεόδωρε, τοιαύταc ἀλλήλοιc ἀπορίαc προβάλλειν. ἀκούομεν γὰρ ὅτι καὶ πρὸc τὰc Ἀμφιδάμαντοc ταφὰc F εἰc Χαλκίδα τῶν τότε cοφῶν οἱ δοκιμώτατοι ποιηταὶ cυνῆλθον· ἦν δ’ ὁ Ἀμφιδάμαc ἀνὴρ πολεμικόc, καὶ πολλὰ πράγματα παραcχὼν Ἐρετριεῦcιν ἐν ταῖc περὶ Ληλάντου μάχαιc ἔπεcεν. ἐπεὶ δὲ τὰ παρεcκευαcμένα τοῖc ποιηταῖc ἔπη χαλεπὴν καὶ δύcκολον ἐποίει τὴν κρίcιν διὰ τὸ ἐφάμιλλον, ἥ τε δόξα τῶν ἀγωνιcτῶν, Ὁμήρου καὶ Ἡcιόδου, πολλὴν ἀπορίαν μετὰ αἰδοῦc τοῖc κρίνουcι παρεῖχεν, ἐτράποντο πρὸc τοιαύταc ἐρωτήcειc, καὶ προύβαλε μὲν ὥc φαcι Λέcχηc

‘Μοῦcά μοι ἔννεπε κεῖνα, τὰ μήτ’ ἐγένοντο πάροιθε 154
μήτ’ ἔcται μετόπιcθεν’,

ἀπεκρίνατο δ’ Ἡcίοδοc ἐκ τοῦ παρατυχόντοc

‘ἀλλ’ ὅταν ἀμφὶ Διὸc τύμβῳ καναχήποδεc ἵπποι
ἅρματα cυντρίψωcιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκηc’.

καὶ διὰ τοῦτο λέγεται μάλιcτα θαυμαcθεὶc τοῦ τρίποδοc τυχεῖν’. ‘τί δὲ ταῦτα’ ὁ Κλεόδωροc εἶπε ‘διαφέρει τῶν Εὐμήτιδοc αἰνιγμάτων; ἃ ταύτην μὲν ἴcωc B οὐκ ἀπρεπέc ἐcτι παίζουcαν καὶ διαπλέκουcαν ὥcπερ ἕτεραι ζώνια καὶ κεκρυφάλουc προβάλλειν ταῖc γυ-

2, 22—23 H. 6, 583—584 R.

14. Ληλάντου*: λιλάντου

ναιξίν, ἄνδρας δὲ νοῦν ἔχοντας ἔν τινι σπουδῇ τίθεcθαι γελοῖον’. ἡ μὲν οὖν Εὔμητις ἡδέως ἂν εἰποῦcά τι πρὸc αὐτόν, ὡc ἐφαίνετο, κατέcχεν ἑαυτὴν ὑπ’ αἰδοῦc, καὶ ἀνεπλήcθη τὸ πρόcωπον ἐρυθήματοc· ὁ δὲ Αἴcωποc οἷον ἀμυνόμενοc ὑπὲρ αὐτῆc ‘οὐ γελοιότερον οὖν’ εἶπε ‘τὸ μὴ δύναcθαι ταῦτα διαλύειν, οἷόν ἐcτιν ὃ μικρὸν ἔμπροcθεν ἡμῖν τοῦ δείπνου προύβαλεν

‘ἄνδρ’ εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ’ ἀνέρι κολλήcαντα;’

C τί τοῦτ’ ἔcτιν ἔχοιc ἂν εἰπεῖν;’ ‘ἀλλ’ οὐδὲ μαθεῖν δέομαι’ ἔφη ὁ Κλεόδωροc. ‘καὶ μὴν οὐδείc’ ἔφη ‘coῦ τοῦτο μᾶλλον οἶδεν οὐδὲ ποιεῖ βέλτιον· εἰ δ’ ἀρνῇ, μάρτυραc ἔχω cικυωνίαc’. ὁ μὲν οὖν Κλεόδωροc ἐγέλαcε· καὶ γὰρ ἐχρῆτο μάλιcτα ταῖc cικυωνίαιc τῶν καθ’ αὑτὸν ἰατρῶν, καὶ δόξαν οὐχ ἥκιcτα τὸ βοήθημα τοῦτο δι’ ἐκεῖνον ἔcχηκε.

11. Μνηcίφιλοc δ’ ὁ Ἀθηναῖοc, ἑταῖροc ὢν καὶ ζηλωτὴc Cόλωνοc, ‘ἐγώ τοι’ εἶπεν ‘ὦ Περίανδρε τὸν λόγον ἀξιῶ καθάπερ τὸν οἶνον μὴ πλουτίνδην
D μηδ’ ἀριcτίνδην ἀλλ’ ἐξ ἴcου πᾶcιν ὥcπερ ἐν δημοκρατίᾳ νέμεcθαι καὶ κοινὸν εἶναι· τῶν δ’ ἄρτι περὶ ἀρχῆc καὶ βαcιλείαc εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖc δημοτικοῖc μέτεcτιν. ὅθεν οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαcτον ὑμῶν περὶ πολιτείαc ἰcονόμου γνώμην τινὰ cυμβαλέcθαι, ἀρξαμένουc αὖθιc ἀπὸ Cόλωνοc’. ἐδόκει δὴ ταῦτα ποιεῖν. καὶ πρῶτοc ὁ Cόλων ‘ἀλλ’ ἀκήκοαc μέν’ εἶπεν ‘ὦ Μνηcίφιλε μετὰ πάντων Ἀθηναίων ἣν ἔχω γνώμην περὶ πολιτείαc· εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν ἀκούειν, δοκεῖ μοι πόλιc ἄριcτα πράττειν καὶ μάλιcτα cῴζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήcαντα τοῦ

ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται E καὶ κολάζουσι'. δεύτερος δ' ὁ Βίας ἔφη κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον. ἐπὶ τούτῳ Θαλῆς τὴν μήτε πλουσίους ἄγαν μήτε πένητας ἔχουσαν πολίτας. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων ἀρετῇ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, κακίᾳ δὲ τὸ χεῖρον. πέμπτος δ' ὁ Κλεόβουλος ἔφη μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. ἕκτος δὲ Πιττακός, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν. μετατραπεὶς δ' ὁ Χίλων ἀπεφήνατο τὴν μάλιστα νόμων ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν F πολιτείαν ἀρίστην εἶναι. τελευταῖος δὲ πάλιν ὁ Περίανδρος ἐπικρίνων ἔφη δοκεῖν αὐτῷ πάντας ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιοτάτην ἀριστοκρατίᾳ.

12. Τέλος δὲ καὶ τούτου τοῦ λόγου λαβόντος ἠξίουν ἐγὼ καὶ περὶ οἴκου ᾗ χρηστέον εἰπεῖν τοὺς ἄνδρας ἡμῖν· 'βασιλείας μὲν γὰρ καὶ πόλεις ὀλίγοι κυβερνῶσιν, ἑστίας δὲ πᾶσιν ἡμῖν καὶ οἴκου μέτεστι'. 155 γελάσας οὖν ὁ Αἴσωπος 'οὔκ, εἴγε τῶν πάντων' ἔφη 'καὶ Ἀνάχαρσιν ἀριθμεῖς· τούτῳ γὰρ οἶκος οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται τῷ ἄοικος εἶναι, χρῆσθαι δ' ἁμάξῃ, καθάπερ τὸν ἥλιον ἐν ἅρματι λέγουσι περιπολεῖν, ἄλλοτ' ἄλλην ἐπινεμόμενον τοῦ οὐρανοῦ χώραν'. καὶ ὁ Ἀνάχαρσις 'διὰ τοῦτό τοι' εἶπεν 'ἢ μόνος ἢ μάλιστα τῶν θεῶν ἐλεύθερός ἐστι καὶ αὐτόνομος, καὶ κρατεῖ πάντων, κρατεῖται δ' ὑπ' οὐδενός, ἀλλὰ βασι-

2, 24—25 H. 6, 586—588 R.

2. ἔφη Stobaeus Floril. XLIII 131: ἔφησε 7. κακία (κακίᾳ Pflugkius) δὲ Stobaeus: καὶ κακία 12. μετατραπεὶς] μετὰ τούτους W

λεύει καὶ ἡνιοχεῖ. πλὴν cέ γε τὸ ἅρμα λέληθεν αὐτοῦ ὡς ὑπερφυὲc κάλλει καὶ μεγέθει θαυμάcιόν ἐcτιν· B οὐ γὰρ ἂν παίζων ἐπὶ γέλωτι παρέβαλεc ἐκεῖνο τοῖc ἡμετέροιc. οἶκον δέ μοι δοκεῖc, ὦ Αἴcωπε, ταυτὶ τὰ πήλινα καὶ ξύλινα καὶ κεραμεᾶ cτεγάcματα νομίζειν, ὥcπερ εἰ κοχλίαν ἡγοῖο τὸ κέλυφοc, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῷον. εἰκότωc οὖν cοι γέλωτα παρέcχεν ὁ Cόλων, ὅτι τοῦ Κροίcου τὴν οἰκίαν κεκοcμημένην πολυτελῶc θεαcάμενοc οὐκ εὐθὺc ἀπεφήνατο τὸν κεκτημένον εὐδαιμόνωc οἰκεῖν καὶ μακαρίωc, ἅτε δὴ τῶν ἐν αὐτῷ μᾶλλον ἀγαθῶν ἢ τῶν παρ' αὐτῷ βουλόμενοc γενέcθαι θεατήc· cὺ δ' ἔοικαc οὐδὲ τῆc cεαυτοῦ μνημονεύειν ἀλώπεκοc. ἐκείνη μὲν γὰρ εἰc ἀγῶνα ποικιλίαc καταcτᾶcα πρὸc τὴν πάρδαλιν ἠξίου τὰ ἐντὸc C αὐτῆc καταμαθεῖν τὸν δικαcτήν, ποικιλωτέρα γὰρ ἐκεῖθεν φανεῖcθαι· cὺ δὲ τὰ τεκτόνων καὶ λιθοξόων ἔργα περινοcτεῖc, οἶκον ἡγούμενοc οὐ τὰ ἐντὸc ἑκάcτου καὶ οἰκεῖα, παῖδαc καὶ γάμον καὶ φίλουc καὶ θεράπονταc, οἷc κἂν ἐν μυρμηκιᾷ τιc ἢ νεοττιᾷ νοῦν ἔχουcι καὶ cωφρονοῦcι κοινωνῇ τῶν ὑπόντων, χρηcτὸν οἶκον οἰκεῖ καὶ μακάριον. ἐγὼ μὲν οὖν' ἔφη 'ταῦτα καὶ πρὸc Αἴcωπον ἀποκρίνομαι καὶ Διοκλεῖ cυμβάλλομαι· τῶν δ' ἄλλων ἕκαcτοc ἀποφαίνεcθαι δίκαιόc ἐcτι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην'. τοῦτον οὖν ἄριcτον ὁ Cόλων εἶπεν αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ κτήματα μήτε κτωμένοιc D ἀδικία μήτε φυλάττουcιν ἀπιcτία] μήτε δαπανῶcι μετάνοια πρόcεcτιν. ὁ δὲ Βίαc ἐν ᾧ τοιοῦτόc ἐcτιν ὁ δεcπότηc δι' αὐτὸν οἷοc ἔξω διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ Θαλῆc ἐν ᾧ πλείcτην ἄγειν τῷ δεcπότῃ cχολὴν ἔξ-

2, 25—27 H. 6, 588—590 R

24. τοῦτον — εἶπεν Stobaeus Floril. LXXX 14: οὕτωc ὁ cόλων ἄριcτον

εστιν. ὁ δὲ Κλεόβουλος εἰ πλείονας ἔχοι τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεσπότης. ὁ δὲ Πιττακὸς εἶπεν ‛ὡς ἄριστος οἶκός ἐστιν ὁ τῶν περισσῶν μηδενὸς δεόμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος’. ὁ δὲ Χίλων ἔφη δεῖν μάλιστα βασιλευομένῃ πόλει προσεοικέναι τὸν οἶκον. εἶτα προσεπεῖπεν ὅτι καὶ Λυκοῦργος πρὸς τὸν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει καταστῆσαι ‛πρῶτος’ ἔφη ‛ποίησον ἐν τῇ οἰκίᾳ E σου δημοκρατίαν’.

13. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος ἔσχεν ὁ λόγος τέλος, ἡ μὲν Εὔμητις ἐξῆλθε μετὰ τῆς Μελίσσης, τοῦ δὲ Περιάνδρου τῷ Χίλωνι προπιόντος εὐμεγέθη κύλικα, τῷ δὲ Βίαντι τοῦ Χίλωνος, Ἄρδαλος ἐπαναστὰς καὶ προσαγορεύσας τὸν Αἴσωπον ‛σὺ δ’ οὐκ ἄν’ ἔφη ‛διαπέμψαιο δεῦρο τὸ ποτήριον πρὸς ἡμᾶς, ὁρῶν τούτους ὥσπερ τὴν Βαθυκλέους κύλικα διαπεμπομένους ἀλλήλοις, ἑτέρῳ δὲ μὴ μεταδιδόντας;’ καὶ ὁ Αἴσωπος ‛ἀλλ’ οὐ δεῖ τοῦτο’ ἔφη ‛τὸ ποτήριον δημοτικὸν εἶ- F ναι· Σόλωνι γὰρ ἔκπαλαι παράκειται μόνῳ’. τὸν οὖν Μνησίφιλον προσαγορεύσας ὁ Πιττακὸς ἠρώτησε τί οὐ πίνει ὁ Σόλων ἀλλὰ καταμαρτυρεῖ τῶν ποιημάτων ἐν οἷς γέγραφεν

‛ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς νῦν μοι φίλα καὶ Διονύσου
καὶ Μουσέων, ἃ τίθησ’ ἀνδράσιν εὐφροσύνας’.

ὑποφθάσας δ’ Ἀνάχαρσις ‛σὲ γάρ’, ὦ Πιττακέ, καὶ τὸν σὸν ἐκεῖνον τὸν χαλεπὸν φοβεῖται νόμον, ἐν ᾧ γέγραφας Ἐάν τις ὁτιοῦν μεθύων ἁμάρτῃ, δι-

1, 345—347 H. 6, 429—431 R.

4. μηδενὸς δεόμενος Stobaeus 18. οὐ δεῖ Madvigius: οὐδὲ 23. Bergk. p. 430[3]

πλασίαν ἢ τῷ νήφοντι τὴν ζημίαν εἶναι’. καὶ ὁ Πιττακός ‘σὺ δέ γε’ εἶπεν ‘οὕτως ἐξύβρισας εἰς τὸν νόμον, ὥστε πέρυσι παρα λίβυτ’ ἀδελφῷ μεθυσθεὶς
156 ἆθλον αἰτεῖν καὶ στέφανον’. ‘τί δ’ οὐκ ἔμελλον’ ἔφη ὁ Ἀνάχαρσις ‘τῷ πλεῖστον πιόντι προκειμένων ἄθλων πρῶτος μεθυσθεὶς ἀπαιτεῖν τὸ νικητήριον; ἢ διδάξατέ με ὑμεῖς, τί τέλος ἐστὶ τοῦ πολὺν πιεῖν ἄκρατον ἢ τὸ μεθυσθῆναι’. τοῦ δὲ Πιττακοῦ γελάσαντος ὁ Αἴσωπος λόγον εἶπε τοιοῦτον. ‘λύκος ἰδὼν ποιμένας ἐσθίοντας ἐν σκηνῇ πρόβατον ἐγγὺς προσελθών ‘ἡλίκος ἂν ἦν’ ἔφη ‘ὑμῶν θόρυβος, εἰ ἐγὼ τοῦτο ἐποίουν.’ καὶ ὁ Χίλων ‘ὀρθῶς’ ἔφη ‘Αἴσωπος ἠμύνατο, μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπιστομισθεὶς ὑφ’ ἡμῶν, εἶτα νῦν ὁρῶν ἑτέρους τὸν Μνησιφίλου λόγον ὑφῃρπακότας· Μνησίφιλος γὰρ ᾐτήθη τὴν ὑπὲρ Σόλωνος ἀπόκρισιν’. ‘καὶ λέγω’ ὁ Μνησίφιλος εἶπεν
B ‘εἰδὼς ὅτι Σόλωνι δοκεῖ πάσης τέχνης καὶ δυνάμεως ἀνθρωπίνης τε καὶ θείας ἔργον εἶναι τὸ γιγνόμενον μᾶλλον ἢ δι’ οὗ γίγνεται, καὶ τὸ τέλος ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος. ὑφάντης τε γὰρ ἂν οἶμαι χλαμύδα ποιήσαιτο μᾶλλον ἔργον αὑτοῦ καὶ ἱμάτιον ἢ κανόνων διάθεσιν καὶ ἀνέγερσιν ἀγνύθων, χαλκεύς τε κόλλησιν σιδήρου καὶ στόμωσιν πελέκεως μᾶλλον ἤ τι τῶν ἕνεκα τούτου γιγνομένων ἀναγκαίων, οἷον ἀνθράκων ἐκζωπύρησιν ἢ λατύπης παρασκευήν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχιτέκτων μέμψαιτ’ ἂν ἡμᾶς ἔργον αὐτοῦ μὴ ναῦν μηδὲ οἰκίαν ἀποφαίνοντας, ἀλλὰ τρυπῆσαι ξύλα καὶ
C φυρᾶσαι πηλόν· αἱ δὲ Μοῦσαι καὶ παντάπασιν, εἰ νομίζοιμεν αὐτῶν ἔργον εἶναι κιθάραν καὶ αὐλούς,

2, 28—29 H. 6, 591—593 R.

3. παρὰ Διβουτάδῃ Δελφῷ Madvigius 16. λέγω W: λέγων 20. ποιήσαιτο idem: ποιήσαι

ἀλλὰ μὴ τὸ παιδεύειν τὰ ἤθη καὶ παρηγορεῖν τὰ πάθη τῶν χρωμένων μέλεςι καὶ ἁρμονίαις. οὐκοῦν οὐδὲ τῆς Ἀφροδίτης ἔργον ἐςτὶ ςυνουςία καὶ μῖξις, οὐδὲ τοῦ Διονύςου μέθη καὶ οἶνος, ἀλλ' ἣν ἐμποιοῦςι διὰ τούτων φιλοφροςύνην καὶ πόθον καὶ ὁμιλίαν ἡμῖν καὶ ςυνήθειαν πρὸς ἀλλήλους· ταῦτα γὰρ ἔργα θεῖα καλεῖ Cόλων, καὶ ταῦτά φηςιν ἀγαπᾶν καὶ διώκειν μάλιςτα πρεςβύτης γενόμενος. ἔςτι δὲ τῆς μὲν πρὸς γυναῖκας ἀνδρῶν ὁμοφροςύνης καὶ φιλίας δημιουργὸς ἡ Ἀφροδίτη, τοῖς ςώμαςιν ὑφ' ἡδονῆς ἅμα ςυμμιγνύουςα D καὶ ςυντήκουςα τὰς ψυχάς· τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ μὴ πάνυ ςυνήθεςι μηδ' ἄγαν γνωρίμοις ὁ Διόνυςος ὥςπερ ἐν πυρὶ τῷ οἴνῳ μαλάςςων τὰ ἤθη καὶ ἀνυγραίνων ἀρχήν τινα ςυγκράςεως πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλίας ἐνδίδωςιν. ὅταν δὲ τοιοῦτοι ςυνέλθωςιν ἄνδρες, οἵους ὁ Περίανδρος ὑμᾶς παρακέκληκεν, οὐδὲν ἔργον ἐςτὶν οἶμαι κύλικος οὐδ' οἰνοχόης, ἀλλ' αἱ Μοῦςαι καθάπερ κρατῆρα νηφάλιον ἐν μέςῳ προθέμεναι τὸν λόγον, ᾧ πλεῖςτον ἡδονῆς ἅμα καὶ παιδιᾶς καὶ ςπουδῆς ἔνεςτιν, ἐγείρουςι τούτῳ καὶ κατάρδουςι καὶ διαχέουςι τὴν φιλοφροςύνην, ἐῶςαι τὰ E πολλὰ τὴν οἰνοχόην ἀτρέμα κεῖςθαι 'κρητῆρος ὕπερθεν', ὅπερ ἀπηγόρευςεν Ἡςίοδος ἐν τοῖς πίνειν μᾶλλον ἢ διαλέγεςθαι δυναμένοις. ἐπεὶ τάς γε προπόςεις' ἔφη 'λιτὰς πυνθάνομαι πίνειν τοὺς παλαιούς, 'δαιτρόν', ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μετρητὸν ἑκάςτου πίνοντος, εἶτα ὥςπερ αἴας μερίδας μεταδιδόντος τῷ

2, 29—31 H. 6, 593—595 R.

22. κρητῆρος*: κρατῆρος 23. Ἡςίοδος] O. et D. 742 24. γε Reiskius: τε 25. λιτὰς*: αὐτὰς πίνειν τοὺς παλαιούς*: λέγειν τοῖς παλαιοῖς 26. δαιτρόν Meziriacus: ἔνδεινον Ὅμηρος] Δ 262 27. αἴας] λείας Hauptius

πλησίον’. εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Μνησιφίλου Χερ-
F σίας ὁ ποιητής (ἀφεῖτο γὰρ ἤδη τῆς αἰτίας καὶ διήλ-
λακτο τῷ Περιάνδρῳ νεωστί, Χίλωνος δεηθέντος) ‘ἆρ’
οὖν’ ἔφη ‘καὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεύς, ὥσπερ τοῖς ἀρι-
στεῦσιν ὁ Ἀγαμέμνων, μετρητὸν ἐνέχει τὸ ποτόν, ὅτε
προύπινον ἀλλήλοις ἑστιώμενοι παρ’ αὐτῷ;’ καὶ ὁ
Κλεόδωρος ‘σὺ δ’ ὦ Χερσία’ εἶπεν, ‘εἰ τὴν ἀμβρο-
σίαν τῷ Διὶ πελειάδες τινὲς κομίζουσιν, ὡς ὑμεῖς λέ-
γετε, τὰς Πλαγκτὰς ὑπερπετόμεναι χαλεπῶς καὶ μό-
λις, οὐ νομίζεις καὶ τὸ νέκταρ αὐτῷ δυσπόριστον εἶναι
157 καὶ σπάνιον, ὥστε φείδεσθαι καὶ παρέχειν ἑκάστῳ τε-
ταμιευμένον;’

14. ‘Ἴσως’ εἶπεν ὁ Χερσίας· ‘ἀλλ’ ἐπεὶ πάλιν
περὶ οἰκονομίας λόγος γέγονε, τίς ἂν ὑμῶν φράσειεν
ἡμῖν τὸ ἀπολειπόμενον; ἀπολείπεται δ’ οἶμαι κτή-
σεώς τι λαβεῖν μέτρον αὐτάρκους καὶ ἱκανῆς ἐσομέ-
νης’. καὶ ὁ Κλεόβουλος ‘ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφοῖς’ ἔφη
‘μέτρον ὁ νόμος δέδωκε, πρὸς δὲ τοὺς φαύλους ἐρῶ
λόγον τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ὃν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἶ-
πεν. ἔφη γὰρ τὴν Σελήνην δεῖσθαι τῆς ἑαυτῆς μητρὸς
ὅπως αὐτῇ χιτώνιον ὑφήνῃ σύμμετρον· τὴν δ’ εἰπεῖν
B ‘καὶ πῶς σύμμετρον ὑφήνω; νῦν μὲν γὰρ ὁρῶ σε
πανσέληνον, αὖθις δὲ μηνοειδῆ, τοτὲ δ’ ἀμφίκυρτον’.
οὕτω δή, ὦ φίλε Χερσία, καὶ πρὸς ἄνθρωπον ἀνόη-
τον καὶ φαῦλον οὐδέν ἐστι μέτρον οὐσίας· ἄλλοτε
γὰρ ἄλλος ἐστὶ ταῖς χρείαις διὰ τὰς ἐπιθυμίας καὶ
τὰς τύχας, ὥσπερ ὁ Αἰσώπου κύων, ὃν οὑτοσί φησιν
ἐν τῷ χειμῶνι συστρεφόμενον καὶ συσπειρώμενον διὰ
τὸ ῥιγοῦν οἰκίαν ποιεῖν διανοεῖσθαι, θέρους δ’ αὖ
πάλιν ἐκτεταμένον καθεύδοντα φαίνεσθαι μέγαν ἑαυ-

2, 31—32 H. 6, 595—597 R.

14. περὶ W

τῷ καὶ μήτ᾽ ἀναγκαῖον ἡγεῖϲθαι μήτε μικρὸν ἔργον οἰκίαν περιβαλέϲθαι τοϲαύτην. ἦ γὰρ οὐχ ὁρᾷϲ᾽ εἶπεν ‘ὦ Χερϲία, καὶ τοὺϲ φαύλουϲ νῦν μὲν εἰϲ μικρὰ κομιδῆ ϲυϲτέλλονταϲ ἑαυτοὺϲ ὡϲ ϲτρογγύλωϲ καὶ Λακω- C
νικῶϲ βιωϲομένουϲ, νῦν δέ, εἰ μὴ τὰ πάντων ἔχουϲιν ἰδιωτῶν ἅμα καὶ βαϲιλέων, ὑπ᾽ ἐνδείαϲ ἀπολεῖϲθαι νομίζονταϲ;᾽ ὡϲ οὖν ὁ Χερϲίαϲ ἀπεϲιώπηϲεν, ὑπολαβὼν ὁ Κλεόδωροϲ ‘ἀλλὰ καὶ τοὺϲ ϲοφούϲ᾽ εἶπεν ‘ὑμᾶϲ ὁρῶμεν ἀνίϲοιϲ μέτροιϲ τὰϲ κτήϲειϲ νενεμημέναϲ πρὸϲ ἀλλήλουϲ ἔχονταϲ᾽. καὶ ὁ Κλεόβουλοϲ ‘ὁ γάρ τοι νόμοϲ᾽ εἶπεν ‘ὦ βέλτιϲτε ἀνδρῶν, ὡϲ ὑφάντηϲ ἑκάϲτῳ τὸ πρέπον ἡμῶν καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ ἁρμόττον ἀποδίδωϲι. καὶ ϲὺ καθάπερ νόμῳ τῷ λόγῳ D
τρέφων καὶ διαιτῶν καὶ φαρμακεύων τοὺϲ κάμνονταϲ οὐκ ἴϲον ἑκάϲτῳ, τὸ δὲ προϲῆκον ἀπονέμειϲ ἅπαϲιν᾽. ὑπολαβὼν δ᾽ ὁ Ἄρδαλοϲ ‘ἆρ᾽ οὖν᾽ ἔφη ‘καὶ τὸν ἑταῖρον ὑμῶν Cόλωνοϲ δὲ ξένον Ἐπιμενίδην νόμοϲ τιϲ ἀπέχεϲθαι τῶν ἄλλων ϲιτίων κελεύει, τῆϲ δ᾽ ἁλίμου δυνάμεωϲ ἣν αὐτὸϲ ϲυντίθηϲι μικρὸν εἰϲ τὸ ϲτόμα λαμβάνοντα διημερεύειν ἀνάριϲτον καὶ ἄδειπνον;᾽ ἐπιϲτήϲαντοϲ δὲ τοῦ λόγου τὸ ϲυμπόϲιον ὁ μὲν Θαλῆϲ ἐπιϲκώπτων εὖ φρονεῖν ἔφη τὸν Ἐπιμενίδην ὅτι μὴ βούλεται πράγματα ἔχειν ἀλῶν τὰ ϲιτία καὶ πέττων ἑαυτῷ, καθάπερ Πιττακόϲ. ἐγὼ γάρ᾽ εἶπε ‘τῆϲ E
ξένηϲ ἤκουον ᾀδούϲηϲ πρὸϲ τὴν μύλην, ἐν Ἐρέϲῳ γενόμενοϲ,

‘ἄλει μύλα ἄλει·
καὶ γὰρ Πιττακὸϲ ἄλει
μεγάλαϲ Μιτυλάναϲ βαϲιλεύων᾽.

ὁ δὲ Cόλων ἔφη θαυμάζειν τὸν Ἄρδαλον εἰ τὸν νό-

2, 32—33 H. 6, 597—599 R.

3. φαύλουϲ*: μικροὺϲ 13. καθάπερ*: καθάπερ τῷ

μον οὐκ ἀνέγνωκε τῆς διαίτης τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖς Ἡσιόδου γεγραμμένον· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ πρῶτος Ἐπιμενίδῃ σπέρματα τῆς τροφῆς ταύτης παρασχὼν καὶ ζητεῖν ὁ διδάξας

'ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ'.

F 'οἴει γάρ' ὁ Περίανδρος εἶπε 'τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δ' ὁ ἀνθέρικος· τὰ δ' ἄλιμα ταῦτα καὶ ἄδιψα φάρμακα μᾶλλον ἢ σιτία πυνθάνομαι, καὶ μέλι καὶ τυρόν τινα βαρβαρικὸν δέχεσθαι, καὶ σπέρματα πάμπολλα τῶν οὐκ εὐποριστων. πῶς οὖν οὐκ ἂν τῷ Ἡσιόδῳ τὸ 'πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ' κείμενον

'ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν',

εἰ τοσαύτης δεήσειε παρασκευῆς; θαυμάζω δέ σου τὸν
158 ξένον ὦ Σόλων εἰ Δηλίοις ἔναγχος ποιησάμενος τὸν μέγαν καθαρμὸν οὐχ ἱστόρησε παρ' αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν κομιζόμενα τῆς πρώτης ὑπομνήματα τροφῆς καὶ δείγματα μετ' ἄλλων εὐτελῶν καὶ αὐτοφυῶν μαλάχην καὶ ἀνθέρικον, ὧν εἰκός ἐστι καὶ τὸν Ἡσίοδον προξενεῖν ἡμῖν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν'. 'οὐ ταῦτα' ἔφη 'μόνον' ὁ Ἀνάχαρσις 'ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν λαχάνων ἑκάτερον ἐπαινεῖται'. καὶ ὁ Κλεόδωρος 'ὀρθῶς' ἔφη 'λέγεις· ἰα-
B τρικὸς γὰρ ὢν Ἡσίοδος δῆλός ἐστιν οὐκ ἀμελῶς οὐδ'

2, 33—34 H. 6, 599—600 R.

2. Ἡσιόδου] O. et D. 41 13. ἂν Pflugkius: ἐν Ἡσιόδῳ] O. et D. 45 14. μὲν* 17. δεήσειε*: δεήσει 27. ὢν Ἡσίοδος*: ἡσίοδος ὡς

ἀπείρως περὶ διαίτης καὶ κράσεως οἴνου καὶ ἀρετῆς ὕδατος καὶ λουτροῦ καὶ γυναικῶν διαλεγόμενος καὶ συνουσίας καιροῦ καὶ βρεφῶν καθίσεως. ἀλλ' Ἡσιόδου μὲν ἐμοὶ δοκεῖ δικαιότερον Αἴσωπος αὐτὸν ἀποφαίνειν μαθητὴν ἢ Ἐπιμενίδης· τούτῳ γὰρ ἀρχὴν τῆς καλῆς ταύτης καὶ ποικίλης καὶ πολυγλώσσου σοφίας ὁ πρὸς τὴν ἀηδόνα λόγος τοῦ ἱέρακος παρέσχηκεν. ἐγὼ δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι Σόλωνος· εἰκὸς γὰρ αὐτὸν πεπύσθαι, πολὺν χρόνον Ἀθήνησιν Ἐπιμενίδῃ συγγενόμενον, ὅ τι δὴ παθὼν ἢ σοφιζόμενος ἐπὶ τοιαύτην ἦλθε δίαιταν'.

15. Καὶ ὁ Σόλων ἔφη 'τί δὲ τοῦτο ἐκεῖνον ἐρωτᾶν ἔδει; δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τοῦ μεγίστου τῶν ἀγαθῶν C καὶ κρατίστου δεύτερόν ἐστι τὸ δεῖσθαι τροφῆς βραχυτάτης, εἴ γε μέγιστόν σοι δοκεῖ τὸ μηδ' ὅλως τροφῆς δεῖσθαι'. 'οὐδαμῶς' ὁ Κλεόδωρος 'ἔμοιγε' εἶπεν, 'εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, καὶ μάλιστα παρακειμένης τραπέζης, ἣν ἀναιροῦσιν αἰρομένης τροφῆς φιλίων θεῶν βωμὸν οὖσαν καὶ ξενίων. ὡς δὲ Θαλῆς λέγει τῆς γῆς ἀναιρεθείσης σύγχυσιν τὸν ὅλον ἕξειν κόσμον, οὕτως οἴκου διάλυσίς ἐστι· συναναιρεῖται γὰρ αὐτῇ πῦρ ἑστιοῦχον ἑστία κρατῆρες ὑποδοχαὶ ξενισμοί, φιλανθρωπότατα καὶ πρῶτα κοινωνήματα πρὸς ἀλλήλους, μᾶλλον δὲ σύμπας ὁ βίος, εἴ γε διαγωγή τίς D ἐστιν ἀνθρώπου πράξεων ἔχουσα διέξοδον, ὧν ἡ τῆς τροφῆς χρεία καὶ παρασκευὴ τὰς πλείστας παρακαλεῖ.

2, 34—36 H. 6, 600—602 R.

3. καθίσεως] Hesiod. O. et D. 750 Ἡσιόδου] O. et D. 203 15. εἴ γε*: εἰ τὸ σοι W: εὖ 18. τραπέζης ἣν αἰδοῦμαι φιλίων θεῶν βωμὸν οὖσαν καὶ ξενίων et οὕτως οἴκου διάλυσίς ἐστι αἰρομένης τροφῆς W 24. εἴ γε Xylander: εἴ τε

δεινὸν μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ γεωργίαϲ αὐτῇ· διαλυομένη γὰρ αὖθιϲ ἀπολείπει τὴν ἡμῖν ἄμορφον καὶ ἀκάθαρτον, ὕληϲ ἀκάρπου καὶ ῥευμάτων πλημμελῶϲ φερομένων ὑπ' ἀργίαϲ ἀνάπλεων. ϲυναπόλλυϲι δὲ καὶ τέχναϲ πάϲαϲ καὶ ἐργαϲίαϲ, ὧν ἔξαρχόϲ ἐϲτι καὶ παρέχει βάϲιν πάϲαιϲ καὶ ὕλην, καὶ τὸ μηδέν εἶ-
E ϲι, ταύτηϲ ἐκποδὼν γενομένηϲ. καταλύονται δὲ καὶ τιμαὶ θεῶν, Ἡλίῳ μὲν μικράν, ἔτι δ' ἐλάττω Ϲελήνῃ χάριν αὐγῆϲ μόνον καὶ ἀλέαϲ ἀνθρώπων ἐχόντων. ὀμβρίῳ δὲ Διὶ καὶ προηροϲίᾳ Δήμητρι καὶ φυταλμίῳ Ποϲειδῶνι ποῦ βωμὸϲ ἔϲται, ποῦ δὲ θυϲία; πῶϲ δ' χαριδότηϲ ὁ Διόνυϲοϲ, εἰ δεηϲόμεθα μηδενὸϲ ὧν δίδωϲι; τί δὲ θύϲομεν ἢ ϲπείϲομεν; τίνοϲ δ' ἀπαρξόμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τῶν μεγίϲτων ἀνατροπὴν καὶ ϲύγχυϲιν ἔχει πραγμάτων. ἡδονῆϲ δὲ πάϲηϲ μὲν περιέχεϲθαι καὶ πάντωϲ ἀλόγιϲτόν ἐϲτι, πᾶϲαν δὲ φεύγειν καὶ πάντωϲ ἀναίϲθητον. τὴν μὲν οὖν ψυχὴν ἑτέραιϲ τιϲὶν ἡδοναῖϲ χρῆϲθαι κρείττοϲιν ὑπαρχέτω,
F τῷ δὲ ϲώματι λαβεῖν ἡδονὴν τῆϲ ἀπὸ τοῦ τρέφεϲθαι δικαιοτέραν οὐκ ἔϲτιν, ὅπερ οὐδένα λέληθεν ἀνθρώπων· ταύτην γὰρ ἐν μέϲῳ θέμενοι κοινωνοῦϲιν ἀλλήλοιϲ δείπνων καὶ τραπέζηϲ, ἀφροδιϲίων δὲ νύκτα καὶ πολὺ προβάλλονται ϲκότοϲ, ἡγούμενοι τὸ τούτων κοινωνεῖν ἀναίϲχυντον εἶναι καὶ θηριῶδεϲ, ὡϲ τὸ μὴ κοινωνεῖν ἐκείνηϲ'. ὑπολαβὼν οὖν ἐγὼ τοῦ Κλεοδώρου διαλιπόντοϲ 'ἐκεῖνο δ' οὐ λέγειϲ' εἶπον, 'ὅτι καὶ τὸν ὕπνον ἅμα τῇ τροφῇ ϲυνεκβάλλομεν; ὕπνου
159 δὲ μὴ ὄντοϲ οὐδ' ὄνειρόϲ ἐϲτιν, ἀλλ' οἴχεται τὸ πρε-

2, 36—37 H. 6, 602—604 R.

7. δὲ Meziriacus 8. μέν Reiskius: δὲ 11. ἔϲται idem: ἐϲτι 20. ἔϲτιν*: ἔϲτιν εὑρεῖν 23. τὸ τούτων Reiskius: ταύτηϲ τὸ

σβύτατον ἡμῖν μαντεῖον. ἔσται δὲ μονοειδὴς ὁ βίος, καὶ τρόπον τινὰ μάτην τὸ σῶμα περικείσεται τῇ ψυχῇ· τὰ πλεῖστα γὰρ αὐτοῦ καὶ κυριώτατα τῶν μερῶν ἐπὶ τὴν τροφὴν ὄργανα παρεσκεύασται, γλῶττα καὶ ὀδόντες καὶ στόμαχος καὶ ἧπαρ. ἀργὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν οὐδὲ πρὸς ἄλλην συντεταγμένον χρείαν· ὥσθ' ὁ μὴ δεόμενος τροφῆς οὐδὲ σώματος δεῖται. τοῦτο δ' αὐτὸν ἦν αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι· σὺν σώματι γὰρ ἡμῶν ἕκαστος'. 'ἡμεῖς μὲν οὖν' ἔφην ἐγώ 'ταύτας τῇ γαστρὶ συμβολὰς εἰσφέρομεν· εἰ δὲ Σόλων ἤ τις ἄλλος τι κατηγορεῖ, ἀκουσόμεθα.'

16. 'Πάνυ μὲν οὖν' ἔφη ὁ Σόλων, 'μὴ καὶ τῶν B Αἰγυπτίων ἀκριτώτεροι φανῶμεν, οἳ τὸν νεκρὸν ἀνατεμόντες ἔδειξαν τῷ ἡλίῳ, ** εἶτ' αὐτὰ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν κατέβαλον, τοῦ δ' ἄλλου σώματος ὡς ἤδη καθαροῦ γεγονότος ἐπιμέλονται. τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῶν καὶ ὁ τάρταρος ὁ ἐν Ἅιδου, δεινῶν τινων ῥευμάτων καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου καὶ νεκρῶν περίπλεως. ζῶν γὰρ οὐδεὶς ἀπ' οὐδενὸς τρέφεται ζῶντος, ἀλλὰ θανατοῦντες τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ φυόμενα τῷ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι μετέχοντα τοῦ ζῆν ἀπολλύντες ἀδικοῦμεν. ἀπόλλυται γὰρ ἐξ οὗ πέφυκε τὸ μεταβάλλον C εἰς ἄλλο, καὶ πᾶσαν φθείρεται φθοράν, ὅπως ἂν θατέρου τροφὴ γένοιτο. τὸ δ' ἀπέχεσθαι σαρκῶν ἐδωδῆς, ὥσπερ Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱστοροῦσι, σόφισμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικημάτων ἐστί. φυγὴ δὲ μία καὶ καθαρμὸς εἰς δικαιοσύνην τὸ

13. ἀνατεμόντες Winckelmannus: ἀνατέμνοντες 14. Feci asteriscos 20. οὐδεὶς Reiskius 28. τὸ τέλειον καὶ*: τελειοῖ

τέλειον καὶ αὐτάρκη καὶ ἀπροςδεᾶ γενέςθαι. ᾧ δ'
ἄνευ κακώςεως ἑτέρου τὴν αὑτοῦ ςωτηρίαν ἀμήχανον
ὁ θεὸς πεποίηκε, τούτῳ τὴν φύςιν ἀρχὴν ἀδικίας
προςτέθεικεν. ἆρ' οὖν οὐκ ἄξιον, ὦ φίλε, ςυνεκτε-
μεῖν ἀδικίᾳ κοιλίαν καὶ ςτόμαχον καὶ ἧπαρ, ἃ καλοῦ
D μὲν οὐδενὸς αἴςθηςιν ἡμῖν οὐδ' ὄρεξιν ἐνδίδωςι,
ςκεύεςι δὲ μαγειρικοῖς, οἷα κοπίδες καὶ λέβητες, τὰ
δὲ μυλωθρικοῖς καὶ καμίνοις καὶ φρεωρύχοις καὶ μα-
κτηρίοις ἔοικεν; ἀτεχνῶς δὲ τῶν πολλῶν ἴδοι τις ἂν
ὥςπερ ἐν μύλωνι τῷ ςώματι τὴν ψυχὴν ἐγκεκαλυμ-
μένην ἀεὶ περὶ τὴν τῆς τροφῆς χρείαν κυκλοῦςαν,
ὥςπερ ἀμέλει καὶ ἡμεῖς ἄρτι μὲν οὔθ' ἑωρῶμεν ἀλ-
λήλους οὔτ' ἠκούομεν, ἀλλ' ἕκαςτος ἐγκεκυφὼς ἐδού-
λευε τῇ περὶ τὴν τροφὴν χρείᾳ. νυνὶ δ' ἐπαρθειςῶν
τῶν τραπεζῶν ἐλεύθεροι γεγονότες ὡς ὁρᾷς, ἐςτεφα-
νωμένοι περὶ λόγους διατρίβομεν καὶ ἀλλήλοις ςύν-
E εςμεν καὶ ςχολὴν ἄγομεν, εἰς τὸ μὴ δεῖςθαι τροφῆς
ἐληλυθότες. ἆρ' οὖν, ἄνπερ ἡ νῦν οὖςα περὶ ἡμᾶς
ἕξις ἄπαυςτος διαμένῃ παρὰ πάντα τὸν βίον, οὐκ ἀεὶ
ςχολὴν ἕξομεν ἀλλήλοις ςυνεῖναι, μὴ δεδιότες πενίαν
μηδ' εἰδότες πλοῦτον; ὁ γὰρ τῶν περιςςῶν ζῆλος
εὐθὺς ἀκολουθεῖ καὶ ςυνοικίζεται τῇ χρείᾳ τῶν ἀναγ-
καίων. ἀλλ' οἴεται δεῖν τροφὴν εἶναι Κλεόδωρος,
ὅπως τράπεζαι καὶ κρατῆρες ὦςι, καὶ Δήμητρι καὶ
Κόρῃ θύωμεν. ἕτερος δέ τις ἀξιούτω μάχας εἶναι
καὶ πόλεμον, ἵνα καὶ τείχη καὶ νεωςοίκους καὶ ὁπλο-
F θήκας ἔχωμεν καὶ θύωμεν ἑκατομφόνια, καθάπερ φαςὶ
νόμον εἶναι Μεςηνίοις. ἄλλον δὲ πρὸς τὴν ὑγίειαν

2, 38—40 H. 6, 606—608 R.

11. τροφῆς Amiotus: ψυχῆς 14. ἐπαρθειςῶν W: παρατεθειςῶν 24. καὶ Δήμητρι*: αἳ δήμητρι 25. θύωμεν*: θύεται ἔτι

οἶμαι χαλεπαίνειν· δεινὸν γὰρ εἰ μηδενὸς νοσοῦντος οὐ στρωμνῆς ἔτι μαλακῆς ὄφελος οὐ κλίνης, οὐδ' Ἀσκληπιῷ θύσομεν οὐκ ἀποτροπαίοις, ἰατρικὴ δὲ μετὰ ὀργάνων καὶ φαρμάκων κείσεται τοσούτων ἀκλεὴς καὶ ἀπόθεστος. ἢ τί ταῦτα ἐκείνων διαφέρει; καὶ γὰρ ἡ τροφὴ λιμοῦ φάρμακον προσάγεται, καὶ θεραπεύειν ἑαυτοὺς λέγονται πάντες οἱ τρεφόμενοι, οὐχ ὡς ἡδύ 160
τι καὶ κεχαρισμένον ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον τοῦτο τῇ φύσει πράττοντες. ἐπεὶ λύπας γε πλείονάς ἐστιν ἀπὸ τῆς τροφῆς τῶν ἡδονῶν γιγνομένας καταριθμῆσαι, μᾶλλον δ' ἡ μὲν ἡδονὴ καὶ τόπον ἔχει βραχὺν ἐν τῷ σώματι καὶ χρόνον οὐ πολύν· ἡ δὲ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀσχολία καὶ δυσχέρεια τί δεῖ λέγειν ὅσων αἰσχρῶν καὶ ὀδυνηρῶν ἡμᾶς ἐμπίπλησιν; οἶμαι γὰρ εἰς ταῦτα βλέψαντα τὸν Ὅμηρον ἀποδείξει κεχρῆσθαι περὶ θεῶν τοῦ μὴ ἀποθνήσκειν τῷ μὴ τρέφεσθαι

'οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον·
τούνεκ' ἀναίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται',

ὡς μὴ μόνον τοῦ ζῆν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν τὴν B
τροφὴν ἐφόδιον οὖσαν. ἐκ ταύτης γὰρ αἱ νόσοι συντρεφόμεναι τοῖς σώμασιν οὐκ ἔλαττον ἐνδείας κακὸν ἔχουσι τὴν πλήρωσιν· πολλάκις δὲ καὶ μεῖζόν ἐστιν ἔργον τοῦ πορίσαι τροφὴν καὶ συναγαγεῖν τὸ καταναλῶσαι καὶ διαφορῆσαι πάλιν εἰς τὸ σῶμα παραγενομένην. ἀλλ' ὥσπερ εἰ διαποροῖεν αἱ Δαναΐδες τίνα βίον βιώσονται καὶ τί πράξουσιν ἀπαλλαγεῖσαι τῆς περὶ τὸν πίθον λατρείας καὶ πληρώσεως, οὕτω

2, 40—41 H. 6, 608—610 B.

2. οὐδ'*: οὐκ 4. κείσεται*: ἀποκείσεται 5. ἀπόθεστος W: ἀπόθετος 7. τρεφόμενοι Reiskius: τρεφόμενοι δίαιταν 9. γε idem: τε vel τὰς 15. ταῦτα Pflugkius: τοσαῦτα 17. Homer. Ε 341

διαποροῦμεν ἡμεῖϲ, εἰ γένοιτο παύϲαϲθαι φοροῦνταϲ
C εἰϲ τὴν γαϲτέρα τὴν ἄτρυτον ἐκ γῆϲ ἅμα καὶ θαλάττηϲ
τοϲαῦτα, τί πράξομεν ἀπειρίᾳ τῶν καλῶν τὸν ἐπὶ
τοῖϲ ἀναγκαίοιϲ ϲτέργοντεϲ βίον. ὥϲπερ οὖν οἱ δου-
λεύϲαντεϲ, ὅταν ἐλευθερωθῶϲιν, ἃ πάλαι τοῖϲ δεϲπό-
ταιϲ ἔπραττον ὑπηρετοῦντεϲ, ταῦτα πράττουϲιν αὑ-
τοῖϲ καὶ δι' αὑτούϲ, οὕτωϲ ἡ ψυχὴ νῦν μὲν τρέφει
τὸ ϲῶμα πολλοῖϲ πόνοιϲ καὶ ἀϲχολίαιϲ, εἰ δ' ἀπαλ-
λαγείη τῆϲ λατρείαϲ, αὑτὴν δήπουθεν ἐλευθέραν γε-
νομένην θρέψει καὶ βιώϲεται εἰϲ αὑτὴν ὁρῶϲα καὶ τὴν
ἀλήθειαν, οὐδενὸϲ περιϲπῶντοϲ οὐδ' ἀπάγοντοϲ.' τὰ
μὲν οὖν ῥηθέντα περὶ τροφῆϲ, ὦ Νίκαρχε, ταῦτ' ἦν.

17. Ἔτι δὲ τοῦ Cόλωνοϲ λέγοντοϲ εἰϲῆλθε Γόρ-
γοϲ ὁ Περιάνδρου ἀδελφόϲ· ἐτύγχανε γὰρ εἰϲ Ταίνα-
D ρον ἀπεϲταλμένοϲ ἔκ τινων χρηϲμῶν, τῷ Ποϲειδῶνι
θυϲίαν καὶ θεωρίαν ἀπάγων. ἀϲπαϲαμένων δ' ἡμῶν
αὐτὸν καὶ τοῦ Περιάνδρου προϲαγαγομένου καὶ φιλή-
ϲαντοϲ καθίϲαϲ παρ' αὑτὸν ἐπὶ τῆϲ κλίνηϲ ἀπήγγει-
λεν ἄττα δὴ πρὸϲ μόνον ἐκεῖνον, ὁ δ' ἠκροᾶτο,
πολλὰ πάϲχοντι πρὸϲ τὸν λόγον ὅμοιοϲ ὤν. τὰ μὲν
γὰρ ἀχθόμενοϲ τὰ δ' ἀγανακτῶν ἐφαίνετο, πολλάκιϲ
δ' ἀπιϲτῶν, εἶτα θαυμάζων· τέλοϲ δὲ γελάϲαϲ πρὸϲ
ἡμᾶϲ 'βούλομαι μέν' ἔφη 'πρὸϲ τὸ παρὸν φράϲαι τὸ
προϲηγγελμένον· ὀκνῶ δ' ἀκούϲαϲ Θάλεώ ποτε εἰπόν-
E τοϲ ὅτι δεῖ τὰ μὲν εἰκότα λέγειν, τὰ δ' ἀμήχανα ϲιω-
πᾶν'. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Βίαϲ 'ἀλλὰ καὶ τοῦτ'' ἔφη
'Θάλεω τὸ ϲοφόν ἐϲτιν, ὅτι δεῖ τοῖϲ μὲν ἐχθροῖϲ καὶ
περὶ τῶν πιϲτῶν ἀπιϲτεῖν, τοῖϲ δὲ φίλοιϲ καὶ τὰ ἄπιϲτα
πιϲτεύειν, ἐχθροὺϲ μέν, ἔγωγ' ἡγοῦμαι, τοὺϲ πονηροὺϲ
καὶ ἀνοήτουϲ, φίλουϲ δὲ τοὺϲ χρηϲτοὺϲ καὶ φρονί-
μουϲ αὐτοῦ καλοῦντοϲ'. 'οὐκοῦν' ἔφη 'λεκτέον εἰϲ

ἅπαντας, ὦ Γόργε, μᾶλλον δ' ἐξαρκτέον τοὺς νέους τούτους διθυράμβους ὑπερφθεγγόμενον ὃν ἥκεις λόγον ἡμῖν κομίζων'.

18. Ἔφη τοίνυν Γόργος ὅτι τῆς θυσίας ἐφ' ἡμέρας τρεῖς συντελεσθείσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῇ τελευταίᾳ παννυχίδος οὔσης καὶ χορείας τινὸς καὶ παιδιᾶς παρὰ F τὸν αἰγιαλὸν ἡ μὲν σελήνη κατέλαμπεν εἰς τὴν θάλατταν, οὐκ ὄντος δὲ πνεύματος ἀλλὰ νηνεμίας καὶ γαλήνης πόρρωθεν ἀφεωρᾶτο φρίκη κατιοῦσα παρὰ τὴν ἄκραν, ἀφρόν τινα καὶ ψόφον ἄγουσα τῷ ῥοθίῳ περὶ αὐτὴν πολύν, ὥστε πάντας ἐπὶ τὸν τόπον οὗ προσβάλλειν ἔμελλε καταδραμεῖν θαυμάσαντας. πρὶν δ' εἰκάσαι τὸ προσφερόμενον ὑπὸ τάχους, δελφῖνες ὤφθησαν, οἳ μὲν ἀθρόοι πέριξ κυκλοῦντες, οἳ δ' ὑφη- 161 γούμενοι τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τὸ λειότατον, ἄλλοι δ' ἐξόπισθεν, οἷον περιέποντες. ἐν μέσῳ δ' ἀνεῖχεν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ὄγκος ἀσαφὴς καὶ ἄσημος ὀχουμένου σώματος, μέχρι οὗ συναγαγόντες εἰς ταὐτὸ καὶ συνεποκείλαντες ἐξέθηκαν ἐπὶ γῆν ἄνθρωπον ἔμπνουν καὶ κινούμενον, αὐτοὶ δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἄκραν ἀναφερόμενοι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐξήλαντο, παίζοντες ὑφ' ἡδονῆς τινος ὡς ἔοικε καὶ σκιρτῶντες. 'ἡμῶν δέ' ὁ Γόργος ἔφη 'πολλοὶ μὲν διαταραχθέντες ἔφυγον ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ὀλίγοι δὲ μετ' ἐμοῦ θαρρήσαντες προσελθεῖν ἐγνώρισαν Ἀρίονα τὸν κιθαρῳδόν, αὐτὸν τοὔνομα φθεγγόμενον ἑαυτοῦ, καὶ τῇ B στολῇ καταφανῆ γενόμενον· τὸν γὰρ ἐναγώνιον ἐτύγχανεν ἀμπεχόμενος κόσμον, ᾧ κιθαρῳδῶν ἐχρῆτο. κο-

2, 42—43 H. 6, 611—613 R.

1. δ' ᾀστέον Hauptius*: δὲ ἀκτέον ἐπὶ 12. προσβάλλειν ἔμελλε Reiskius: προσέμελλε 18. συναγαγόντες W: συνάγοντες 28. ἐχρῆτο*: ἐχρήσατο

μίcαντεc οὖν ἐπὶ cκηνὴν αὐτόν, ὡc οὐδὲν εἶχε κακὸν ἀλλ' ἢ διὰ τάχοc καὶ ῥοῖζον ἐφαίνετο τῆc φορᾶc ἐκλελυμένοc καὶ κεκμηκώc, ἠκούcαμεν λόγον ἄπιcτον ἅπαcι πλὴν ἡμῶν τῶν θεαcαμένων τὸ τέλοc. ἔλεγε γὰρ Ἀρίων ὡc πάλαι μὲν ἐγνωκὼc ἐκ τῆc Ἰταλίαc ἀπαίρειν, Περιάνδρου δὲ γράψαντοc αὐτῷ προθυμότεροc γενόμενοc ὁλκάδοc Κορινθίαc παραφανείcηc εὐθὺc ἐπιβὰc ἀναχθείη, μετρίῳ δὲ πνεύματι χρωμένων ἡμέραc τρεῖc αἴcθοιτο τοὺc ναύταc ἐπιβουλεύονταc C ἀνελεῖν αὐτόν, εἶτα καὶ παρὰ τοῦ κυβερνήτου πύθοιτο κρύφα μηνύcαντοc ὡc τῇ νυκτὶ τοῦτο δρᾶν αὐτοῖc εἴη δεδογμένον. ἔρημοc οὖν ὢν βοηθείαc καὶ ἀπορῶν ὁρμῇ τινι χρήcαιτο δαιμονίῳ τὸ μὲν cῶμα κοcμῆcαι καὶ λαβεῖν ἐντάφιον αὐτῷ τὸν ἐναγώνιον ἔτι ζῶν κόcμον, ἐξᾷcαι δὲ τὸν βίον τελευτῶν καὶ μὴ γενέcθαι κατὰ τοῦτο τῶν κύκνων ἀγεννέcτεροc. ἐcκευαcμένοc οὖν καὶ προειπὼν ὅτι προθυμία τιc αὐτὸν ἔχοι τῶν νόμων διελθεῖν τὸν Πυθικὸν ὑπὲρ cωτηρίαc αὐτοῦ καὶ τῆc νεὼc καὶ τῶν ἐμπλεόντων, καταcτὰc παρὰ D τὸν τοῖχον ἐν πρύμνῃ καί τινα θεῶν πελαγίων ἀνάκληcιν προανακρουcάμενοc ᾄδοι τὸν νόμον. καὶ ὅcον οὔπω μεcοῦντοc αὐτοῦ καταδύοιτο μὲν ὁ ἥλιοc εἰc τὴν θάλατταν, ἀναφαίνοιτο δ' ἡ Πελοπόννηcοc. οὐκέτ' οὖν τῶν ναυτῶν τὴν νύκτα περιμενόντων ἀλλὰ χωρούντων ἐπὶ τὸν φόνον, ἰδὼν ξίφη γεγυμνωμένα καὶ παρακαλυπτόμενον ἤδη τὸν κυβερνήτην, ἀναδραμὼν ῥίψειεν ἑαυτὸν ὡc δυνατὸν ἦν μάλιcτα πόρρω τῆc ὁλκάδοc. πρὶν δ' ὅλον καταδῦναι τὸ cῶμα δελφίνων ὑποδραμόντων ἀναφέροιτο, μεcτὸc ὢν ἀπορίαc καὶ ἀγωνίαc καὶ ταραχῆc τὸ πρῶτον· ἐπεὶ δὲ ῥᾳcτώνη

2, 43—44 H. 6, 613—615 R.

15. τὸν βίον Reiskius: τῷ βίῳ 30. ἀγωνίαc*: ἀγνοίαc

τῆς ὀχήσεως ἦν, καὶ πολλοὺς ἑώρα ἀθροιζομένους
περὶ αὐτὸν εὐμενῶς καὶ διαδεχομένους ὡς ἀναγκαῖον E
ἐν μέρει λειτούργημα καὶ προσῆκον πᾶσιν, ἡ δ' ὁλκὰς
ἀπολειφθεῖσα πόρρω τοῦ τάχους αἴσθησιν παρεῖχε,
μήτε τοσοῦτον ἔφη δέους πρὸς θάνατον αὐτῷ μήτ'
ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν ὅσον φιλοτιμίας ἐγγενέσθαι πρὸς
τὴν σωτηρίαν, ὡς θεοφιλὴς ἀνὴρ φανείη καὶ λάβοι
παρὰ θεῶν δόξαν βέβαιον. ἅμα δὲ καθορῶν τὸν οὐ-
ρανὸν ἀστέρων περίπλεων καὶ τὴν σελήνην ἀνίσχου-
σαν εὐφεγγῆ καὶ καθαράν, ἑστώσης τε πάντη τῆς θα-
λάσσης ἀκύμονος ὥσπερ τρίβον ἀνασχιζόμενον τῷ δρό- F
μῳ, διανοεῖσθαι πρὸς αὑτὸν ὡς οὐκ ἔστιν εἷς ὁ τῆς
Δίκης ὀφθαλμός, ἀλλὰ πᾶσι τούτοις ἐπισκοπεῖ κύκλῳ
ὁ θεὸς τὰ πραττόμενα περὶ γῆν τε καὶ θάλατταν. τού-
τοις δὲ δὴ τοῖς λογισμοῖς ἔφη τὸ κάμνον αὐτῷ καὶ
βαρυνόμενον ἤδη τοῦ σώματος ἀναφέρεσθαι, καὶ τέ-
λος ἐπεὶ τῆς ἄκρας ἀπαντώσης ἀποτόμου καὶ ὑψηλῆς
εὖ πως φυλαξάμενοι καὶ κάμψαντες (ἐν χρῷ γὰρ ἐνή-
χοντο τῆς γῆς) ὥσπερ εἰς λιμένα σκάφος ἀσφαλῶς
κατάγοντες,** παντάπασιν αἰσθέσθαι θεοῦ κυβερνήσει 162
γεγονέναι τὴν κομιδήν. ταῦτα' ὁ Γόργος ἔφη 'τοῦ
Ἀρίονος εἰπόντος ἠρόμην αὐτὸν ὅπου τὴν ναῦν οἴε-
ται κατασχήσειν. ὁ δὲ πάντως μὲν εἰς Κόρινθον,
πολὺ μέντοι καθυστερεῖν· αὐτὸν γὰρ ἑσπέρας ἐκπε-
σόντα πεντακοσίων οὐ μεῖον οἴεσθαι δρόμον σταδίων
κομισθῆναι, καὶ γαλήνην εὐθὺς κατασχεῖν.' οὐ μὴν
ἀλλ' ἑαυτὸν ὁ Γόργος ἔφη πυθόμενον τοῦ τε ναυκλή-
ρου τοὔνομα καὶ τοῦ κυβερνήτου καὶ τῆς νεὼς τὸ παρά-
σημον ἐκπέμψαι πλοῖα καὶ στρατιώτας ἐπὶ τὰς κατάρ-

3, 44—46 H. 6, 615—616 R.

8. παρὰ Reiskius: περὶ 10. τε*: δὲ 19. ἀσφαλῶς Reiskius: ἀσφαλὲς 20. Hiatum significavi

B ϲειϲ παραφυλάξονταϲ· τὸν δ' Ἀρίονα μετ' αὐτοῦ κομίζειν ἀποκεκρυμμένον, ὅπωϲ μὴ προαιϲθόμενοι τὴν ϲωτηρίαν διαφύγοιεν. ὄντωϲ οὖν ἐοικέναι θείᾳ τύχῃ τὸ πρᾶγμα· παρεῖναι γὰρ αὐτοὺϲ ἅμα δεῦρο καὶ πυνθάνεϲθαι τῆϲ νεὼϲ κεκρατημένηϲ ὑπὸ τῶν ϲτρατιωτῶν ϲυνειλῆφθαι τοὺϲ ἐμπόρουϲ καὶ ναύταϲ.

19. Ὁ μὲν οὖν Περίανδροϲ ἐκέλευϲεν εὐθὺϲ ἐξαναϲτάντα τὸν Γόργον εἰϲ φυλακὴν ἀποθέϲθαι τοὺϲ ἄνδραϲ οὗ μηδεὶϲ αὐτοῖϲ πρόϲειϲι μηδὲ φράϲει τὸν Ἀρίονα ϲεϲωϲμένον· ὁ δ' Αἴϲωποϲ 'ἀλλ' ὑμεῖϲ' ἔφη 'τοὺϲ ἐμοὺϲ χλευάζετε κολοιοὺϲ καὶ κόρακαϲ εἰ διαλέγονται· δελφῖνεϲ δὲ τοιαῦτα νεανιεύονται;' κἀγὼ πρὸϲ αὐτόν 'ἄλλο τι λέγωμεν' ἔφην 'ὦ Αἴϲωπε· τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ C πιϲτευομένῳ καὶ γραφομένῳ παρ' ἡμῖν πλέον ἢ χίλια ἔτη διαγέγονε καὶ ἀπὸ τῶν Ἰνοῦϲ καὶ Ἀθάμαντοϲ χρόνων'. ὁ δὲ Ϲόλων ὑπολαβών 'ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Διόκλειϲ, ἐγγὺϲ θεῶν ἔϲτω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶϲ· ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸϲ ἡμᾶϲ τὸ τοῦ Ἡϲιόδου πάθοϲ· ἀκήκοαϲ γὰρ ἴϲωϲ τὸν λόγον'. 'οὐκ ἔγωγε' εἶπον. 'ἀλλὰ μὴν ἄξιον πυθέϲθαι. Μιληϲίου γάρ, ὡϲ ἔοικεν, ἀνδρόϲ, ᾧ ξενίαϲ ἐκοινώνει ὁ Ἡϲίοδοϲ καὶ διαίτηϲ ἐν Λοκροῖϲ, τῇ τοῦ ξένου θυγατρὶ κρύφα ϲυγγενομένου καὶ φωραθέντοϲ ὑποψίαν ἔϲχεν ὡϲ γνοὺϲ D ἀπ' ἀρχῆϲ καὶ ϲυνεπικρύψαϲ τὸ ἀδίκημα, μηδενὸϲ ὢν αἴτιοϲ, ὀργῇ δ' ἀκαίρῳ καὶ διαβολῇ περιπεϲὼν ἀδίκωϲ. ἀπέκτειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆϲ παιδίϲκηϲ ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον ἐνεδρεύϲαντεϲ, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀκόλουθον, ᾧ Τρωίλοϲ ἦν ὄνομα. τῶν δὲ ϲωμάτων εἰϲ τὴν θάλαϲϲαν ὠϲθέντων τὸ μὲν τοῦ Τρωί-

2, 46—47 H. 6, 616—618 R.

19. εἶπον Reiskius: εἶπεν 25. ὀργῇ δ' ἀκαίρῳ*: ὀργῆϲ δὲ καιρῷ 29. Τρωίλου*: τρωίλου εἰϲ τὸν δάφνον ποταμὸν

λου ἔξω φορούμενον ἐπεςχέθη περικλύςτῳ χοιράδι
μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλαςςαν ἀνεχούςῃ· καὶ μέχρι νῦν
Τρωίλος ἡ χοιρὰς καλεῖται· τοῦ δ' Ἡςιόδου τὸν νε-
κρὸν εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦςα δελφίνων ἀγέλη E
πρὸς τὸ Ῥίον ἐκόμιζε. ἐτύγχανε δὲ Λοκροῖς ἡ τῶν
Ῥίων καθεςτῶςα θυςία καὶ πανήγυρις, ἣν ἄγουςιν
ἔτι νῦν ἐπιφανῶς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον. ὡς
δ' ὤφθη προςφερόμενον τὸ ςῶμα, θαυμάςαντες
ὡς εἰκὸς ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον, καὶ γνωρίςαν-
τες ἔτι πρόςφατον τὸν νεκρὸν ἅπαντα δεύτερα τοῦ
ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο διὰ τὴν δόξαν τοῦ
Ἡςιόδου. καὶ τοῦτο μὲν ταχέως ἔπραξαν, εὑρόντες
τοὺς φονέας· αὐτούς τε γὰρ κατεπόντιςαν ζῶντας
καὶ τὴν οἰκίαν κατέςκαψαν. ἐτάφη δ' ὁ Ἡςίοδος
πρὸς τῷ Νεμείῳ· τὸν δὲ τάφον οἱ πολλοὶ τῶν ξένων
οὐκ ἴςαςιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται ζητούμενος ὑπ' Ὀρ-
χομενίων, ὥς φαςι, βουλομένων κατὰ χρηςμὸν ἀνε- F
λέςθαι τὰ λείψανα καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς. εἴπερ οὖν
οὕτως ἔχουςιν οἰκείως καὶ φιλανθρώπως πρὸς τοὺς
ἀποθανόντας, ἔτι μᾶλλον εἰκός ἐςτι τοῖς ζῶςι βοη-
θεῖν, καὶ μάλιςτα κηληθέντας αὐλοῖς ἤ τιςι μέλεςι.
τουτὶ γὰρ ἤδη πάντες ἴςμεν, ὅτι μουςικῇ τὰ ζῷα
ταῦτα χαίρει καὶ διώκει, καὶ παρανήχεται πλοίοις ἐλαυ-
νομένοις πρὸς ᾠδὴν καὶ αὐλὸν ἐν εὐδίᾳ χορείαις
τερπόμενα. χαίρει δὲ καὶ νήξεςι παίδων καὶ κολύμ-
βοις ἁμιλλᾶται. διὸ καὶ νόμος ἀδείας ἄγραφός ἐςτιν 163
αὐτοῖς· θηρᾷ γὰρ οὐδεὶς οὐδὲ λυμαίνεται, πλὴν ὅταν
ἐν δικτύοις γενόμενοι κακουργῶςι περὶ τὴν ἄγραν,

2, 47—48 H. 6, 618 - 620 R.

5. τὸ Ῥίον*: τὸ ῥίον καὶ τὴν μολυκρίαν 6. Ῥιείων Reiskius 23. πλοίοις Pflugkius: τοῖς 24. χορείαις W: πορείαις 27. οὐδὲ*: οὔτε 28. κακουργῶςι Pflugkius: κακουργοῦςι

πληγαῖς κολάζονται καθάπερ παῖδες ἁμαρτόντες. μέμνημαι δὲ καὶ παρὰ Λεσβίων ἀνδρῶν ἀκούσας σωτηρίαν τινὰ κόρης ὑπὸ δελφῖνος ἐκ θαλάττης γενέσθαι λεγόμενον ἀκριβῶς. ἀλλ' ὁ Πιττακὸς ἐπεὶ γιγνώσκει, δίκαιός ἐστι περὶ τούτων διελθεῖν'.

20. Ἔφη τοίνυν ὁ Πιττακὸς ἔνδοξον εἶναι καὶ μνημονευόμενον ὑπὸ πολλῶν τὸν λόγον. χρησμὸν γὰρ γενέσθαι τοῖς οἰκίζουσι Λέσβον, ὅταν ἕρματι πλέοντες B προστύχωσιν ὃ καλεῖται Μεσόγειον, τότε ἐνταῦθα Ποσειδῶνι μὲν ταῦρον Ἀμφιτρίτῃ δὲ καὶ Νηρηίσι ζῶσαν καθεῖναι παρθένον. ὄντων οὖν ἀρχηγετῶν ἑπτὰ καὶ βασιλέων, ὀγδόου δὲ τοῦ Ἐχελάου πυθοχρήστου τῆς ἀποικίας ἡγεμόνος, οὗτος μὲν ἠίθεος ἦν ἔτι, τῶν δ' ἑπτὰ κληρουμένων, ὅσοις ἄγαμοι παῖδες ἦσαν, καταλαμβάνει θυγατέρα Σμινθέως ὁ κλῆρος. ἣν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ κοσμήσαντες ὡς ἐγένοντο κατὰ τὸν τόπον, ἔμελλον εὐξάμενοι καθήσειν. ἔτυχε δέ τις ἐρῶν αὐτῆς τῶν συμπλεόντων, οὐκ ἀγεννὴς ὡς ἔοικε νεανίας, οὗ καὶ τοὔνομα διαμνημονεύουσιν Ἔναλον. C οὗτος ἀμήχανόν τινα τοῦ βοηθεῖν τῇ παρθένῳ προθυμίαν ἐν τῷ τότε πάθει λαβὼν παρὰ τὸν καιρὸν ὥρμησε καὶ περιπλακεὶς ὁμοῦ συγκαθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν. εὐθὺς μὲν οὖν φήμη τις οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον, ἄλλως δὲ πείθουσα πολλοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ διηνέχθη περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ κομιδῆς. ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ τὸν Ἔναλόν φασιν ἐν Λέσβῳ φανῆναι καὶ λέγειν ὡς ὑπὸ δελφίνων φορητοὶ διὰ θαλάττης ἐκπέσοιεν ἀβλαβῶς εἰς τὴν ἤπειρον, ἔτι δ'

2, 48—49 H. 6, 620 - 622 B.

1. ἁμαρτόντες*: ἁμαρτάνοντες 4. ἐπεὶ γιγνώσκει W: ἐπιγιγνώσκει 7. χρησμὸν γὰρ γενέσθαι*: χρησμοῦ γὰρ γενομένου 11. καθεῖναι*: καθιέναι 28. ἔτι*: ἔστι

ἄλλα θειότερα τούτων ἐκπλήττοντα καὶ κηλοῦντα τοὺϲ πολλοὺϲ διηγεῖϲθαι, πάντων δὲ πίϲτιν ἔργῳ παραϲχεῖν. κύματοϲ γὰρ ἠλιβάτου περὶ τὴν νῆϲον αἰρο- D μένου καὶ τῶν ἀνθρώπων δεδιότων ἀπαντῆϲαι, μόνον θαλάττῃ ἕπεϲθαι πολύποδαϲ αὐτῷ πρὸϲ τὸ ἱερὸν τοῦ Ποϲειδῶνοϲ. ὧν τοῦ μεγίϲτου λίθον κομίζοντοϲ λαβεῖν τὸν Ἔναλον καὶ ἀναθεῖναι, καὶ τοῦτον Ἔναλον καλοῦμεν. καθόλου δ' εἰπεῖν, εἴ τιϲ εἰδείη διαφορὰν ἀδυνάτου καὶ ἀϲυνήθουϲ καὶ παραλόγου καὶ παραδόξου, μάλιϲτ' ἄν, ὦ Χίλων, μήτε πιϲτεύων ὡϲ ἔτυχε μήτ' ἀπιϲτῶν τὸ 'μηδὲν ἄγαν' ὃ ϲὺ προϲέταξαϲ διαφυλάττοι.'

21. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρϲιϲ εἶπεν ὅτι τοῦ Θάλεω καλῶϲ ὑπολαμβάνοντοϲ ἐν πᾶϲιν εἶναι τοῖϲ κυριωτάτοιϲ μέρεϲι τοῦ κόϲμου καὶ μεγίϲτοιϲ ψυχήν, E οὐκ ἄξιόν ἐϲτι θαυμάζειν εἰ τὰ κάλλιϲτα περαίνεται θεοῦ γνώμῃ. 'ψυχῆϲ γὰρ ὄργανον τὸ ϲῶμα, θεοῦ δ' ἡ ψυχή· καὶ καθάπερ ϲῶμα πολλὰϲ μὲν ἐξ αὑτοῦ κινήϲειϲ ἔχει, τὰϲ δὲ πλείϲταϲ καὶ καλλίϲταϲ ὑπὸ ψυχῆϲ, οὕτωϲ αὖ πάλιν ἡ ψυχὴ τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῆϲ κινουμένη πράττει, τὰ δὲ τῷ θεῷ παρέχει χρωμένῳ κατευθύνειν καὶ τρέπειν αὐτὴν ᾗ βούλεται, πάντων ὀργάνων εὐτρεπέϲτατον οὖϲα. δεινὸν γάρ' εἶπεν 'εἰ πῦρ μὲν ὄργανόν ἐϲτι θεοῦ καὶ πνεῦμα καὶ ὕδωρ καὶ νέφη καὶ ὄμβροι, δι' ὧν πολλὰ μὲν ϲῴζει τε καὶ F τρέφει, πολλὰ δ' ἀπόλλυϲι καὶ ἀναιρεῖ, ζῴοιϲ δὲ χρη-

7. Ἔναλον Stephanus: ει 8. δ' εἰπεῖν*: δὲ εἶπεν εἰδείη Pflugkius: εἶδεν ἢ 10. Χίλων W: χίλων καὶ 11. ὃ*: ὡϲ διαφυλάττοι W: διαφυλάττων 22. αὐτὴν ᾗ βούλεται*: ἑαυτὴν ᾗ βούλοιτο

ται πρὸς οὐδὲν ἁπλῶς τῶν ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένων. ἀλλὰ μᾶλλον εἰκὸς ἐξηρτημένα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ὑπουργεῖν, καὶ cυμπαθεῖν ταῖς τοῦ θεοῦ κινήcεcιν ἢ Cκύθαις τόξα λύραι δ' Ἕλληcι καὶ αὐλοὶ cυμπαθοῦcιν. ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ ποιητὴς Χερσίας ἄλλων τε cωθέντων ἀνελπίcτως ἐμέμνητο καὶ Κυψέλου τοῦ Περιάνδρου πατρός, ὃν οἱ πεμφθέντες ἀνελεῖν νεογνὸν ὄντα προcμειδιάcαντα αὐτοῖς ἀπετράποντο· καὶ
164 πάλιν μετανοήcαντες ἐζήτουν καὶ οὐχ εὗρον, εἰς κυψέλην ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀποτεθέντα. διὸ καὶ τὸν οἶκον τὸν ἐν Δελφοῖς κατεcκεύαcεν ὁ Κύψελος, ὡς τοῦ θεοῦ τότε τὸν κλαυθμυριcμὸν ἐπιcχόντος, ὅπως διαλάθοι τοὺς ζητοῦντας'. καὶ ὁ Πιττακὸς προcαγορεύcας τὸν Περίανδρον 'εὖ γε' ἔφη 'Περίανδρε Χερcίας ἐποίηcε μνηcθεὶς τοῦ οἴκου· πολλάκις γὰρ ἐβουλόμην ἐρέcθαι cε τῶν βατράχων τὴν αἰτίαν ἐκείνων, τί βούλονται περὶ τὸν πυθμένα τοῦ φοίνικος ἐντετορευμένοι τοcοῦτοι, καὶ τίνα πρὸς τὸν θεὸν ἢ τὸν ἀναθέντα λόγον ἔχουcι'. τοῦ δὲ Περιάνδρου τὸν Χερcίαν ἐρωτᾶν κελεύcαντος, εἰδέναι γὰρ ἐκεῖνον καὶ
B παρεῖναι τῷ Κυψέλῳ καθιεροῦντι τὸν οἶκον, ὁ Χερcίας μειδιάcας 'ἀλλ' οὐκ ἄν' ἔφη 'φράcαιμι πρότερον ἢ πυθέcθαι παρὰ τούτων ὅ τι βούλεται τὸ 'μηδὲν ἄγαν' αὐτοῖς καὶ τὸ 'γνῶθι cαυτὸν' καὶ τοῦτο δὴ τὸ πολλοὺς μὲν ἀγάμους πολλοὺς δ' ἀπίcτους ἐνίους δὲ καὶ ἀφώνους πεποιηκὸς 'ἐγγύα πάρα δ' ἄτα'. 'τί δ'' εἶπεν ὁ Πιττακός 'ἡμῶν δέῃ ταῦτα φραζόντων; πάλαι γὰρ Αἰcώπου λόγον εἰς ἕκαcτον ὡς ἔοικε

1. ἁπλῶς Reiskius: ἁπλῶς οὐδέπω 8. προcμειδιάcαντα idem: προcομιλήcαντα 11. τὸν* 11. ὡς τοῦ*: ὥcπερ

τούτων συντεθεικότος ἐπαινεῖς’. καὶ ὁ Αἴσωπος ‘ὅταν γε παίζῃ πρὸς ἐμὲ Χερσίας’ εἶπε· σπουδάζων δὲ τούτων Ὅμηρον εὑρετὴν ἀποδείκνυσι καί φησι τὸν μὲν Ἕκτορα γιγνώσκειν ἑαυτόν, τοῖς γὰρ ἄλλοις ἐπιτιθέμενος C

‘Αἴαντος ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο·’

τὸν δ’ Ὀδυσσέα τοῦ ‘μηδὲν ἄγαν’ ἐπαινέτην τῷ Διομήδει παρακελεύεσθαι

‘Τυδείδη, μήτ’ ἄρ’ με μάλ’ αἴνεε μήτε τι νείκει’.

τὴν δ’ ἐγγύην οἱ μὲν ἄλλοι λοιδορεῖν αὐτὸν ὡς πρᾶγμα δείλαιον καὶ μάταιον οἴονται λέγοντα

‘δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι’,

Χερσίας δ’ οὑτοσί φησι τὴν Ἄτην ὑπὸ τοῦ Διὸς ῥιφῆναι τῇ ἐγγύῃ παραγιγνομένην ἣν ἐγγυησάμενος ὁ Ζεὺς ἐσφάλη περὶ τῆς τοῦ Ἡρακλέους γενέσεως’. D ὑπολαβὼν δ’ ὁ Σόλων ‘οὐκοῦν’ ἔφη ‘καὶ τῷ σοφωτάτῳ πιστευτέον Ὁμήρῳ

‘νὺξ δ’ ἤδη τελέθει· ἀγαθὸν καὶ νυκτὶ πιθέσθαι’.

σπείσαντες οὖν Μούσαις καὶ Ποσειδῶνι καὶ Ἀμφιτρίτῃ διαλύωμεν εἰ δοκεῖ τὸ συμπόσιον’.

Τοῦτο ἔσχεν, ὦ Νίκαρχε, πέρας ἡ τότε συνουσία’.

2, 52—53 H. 6, 625—626 R.

3. Ὅμηρον] Λ 542 6. Κ 249 9. Θ 351 17. Ὁμήρῳ] Η 282 293 21. τοῦτ’] τοιοῦτο Reiskius

---

E

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

---

1. Τῆϲ περὶ θεῶν ἀμαθίαϲ καὶ ἀγνοίαϲ εὐθὺϲ ἐξ ἀρχῆϲ δίχα ῥυείϲηϲ τὸ μὲν ὥϲπερ ἐν χωρίοιϲ ϲκληροῖϲ τοῖϲ ἀντιτύποιϲ ἤθεϲι τὴν ἀθεότητα, τὸ δ' ὥϲπερ ἐν ὑγροῖϲ τοῖϲ ἁπαλοῖϲ τὴν δειϲιδαιμονίαν πεποίηκεν. ἅπαϲα μὲν οὖν κρίϲιϲ ψευδήϲ, ἄλλωϲ τε κἂν ᾖ περὶ ταῦτα, μοχθηρόν· ᾗ δὲ καὶ πάθοϲ πρόϲεϲτι, μοχθηρότατον. πᾶν γὰρ πάθοϲ ἔοικεν πληγὴ φλεγμαίνουϲα
F εἶναι· καὶ καθάπερ αἱ μετὰ τραύματοϲ ἐκβολαὶ τῶν ἄρθρων, οὕτωϲ αἱ μετὰ πάθουϲ διαϲτροφαὶ τῆϲ ψυχῆϲ χαλεπώτεραι. ἀτόμουϲ τιϲ οἴεται καὶ κενὸν ἀρχὰϲ εἶναι τῶν ὅλων. ψευδὴϲ ἡ ὑπόληψιϲ, ἀλλ' ἕλκοϲ οὐ ποιεῖ οὐδὲ ϲφυγμὸν οὐδ' ὀδύνην ταράττουϲαν. ὑπολαμβάνει τιϲ τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι μέγιϲτον.
165 τοῦτο τὸ ψεῦδοϲ ἰὸν ἔχει, νέμεται τὴν ψυχήν, ἐξίϲτηϲιν, οὐκ ἐᾷ καθεύδειν, οἴϲτρων ἐμπίπληϲιν, ὠθεῖ κατὰ πετρῶν, ἄγχει, τὴν παρρηϲίαν ἀφαιρεῖται. πάλιν οἴονταί τινεϲ εἶναι ϲῶμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν. αἰϲχρὸν ἴϲωϲ τὸ ἀγνόημα, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν οὐκ ἄξιον, ἀλλ' αἵτινέϲ εἰϲι τοιαῦται κρίϲειϲ καὶ ὑπολήψειϲ

2, 54—55 H. 6, 627—628 R.

7. πληγή*: ἀπάτη

'ὦ τλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρ' ἦςθ'· ἐγὼ δέ cε
ὡς ἔργον ἤςκουν'

ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάςης ἡδονῆς ἀκολαςίαν, ταύτας ἄξιόν ἐςτιν οἰκτείρειν ὁμοῦ καὶ δυςχεραίνειν, ὅτι πολλὰ νοςήματα καὶ πάθη B καθάπερ εὐλὰς καὶ ςκώληκας ἐντίκτουςι ταῖς ψυχαῖς παροῦςαι.

2. Οὐκοῦν καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος, ἡ μὲν ἀθεότης κρίςις οὖςα φαύλη τοῦ μηδὲν εἶναι μακάριον καὶ ἄφθαρτον εἰς ἀπάθειάν τινα δοκεῖ τῇ ἀπιςτίᾳ τοῦ θείου περιφέρειν, καὶ τέλος ἐςτὶν αὐτῇ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς τὸ μὴ φοβεῖςθαι· τὴν δειςιδαιμονίαν δὲ μηνύει καὶ τοὔνομα δόξαν ἐμπαθῆ καὶ δέους ποιητικὴν ὑπόληψιν οὖςαν ἐκταπεινοῦντος καὶ ςυντρίβοντος τὸν ἄνθρωπον, οἰόμενον μὲν εἶναι θεούς, εἶναι δὲ λυπηροὺς καὶ βλαβερούς. ἔοικε γὰρ ὁ μὲν ἄθεος ἀκίνητος εἶναι πρὸς τὸ θεῖον, ὁ δὲ δειςιδαίμων κινούμενος C ὡς οὐ προςήκει διαςτρέφεςθαι. ἡ γὰρ ἄγνοια τῷ μὲν ἀπιςτίαν τοῦ ὠφελοῦντος ἐμπεποίηκε, τῷ δὲ καὶ δόξαν ὅτι βλάπτει προςτέθεικεν. ὅθεν ἡ μὲν ἀθεότης λόγος ἐςτὶ διεψευςμένος, ἡ δὲ δειςιδαιμονία πάθος ἐκ λόγου ψευδοῦς ἐγγεγενημένον.

3. Αἰςχρὰ μὲν δὴ πάντα τὰ τῆς ψυχῆς νοςήματα καὶ πάθη, τὸ δὲ γαῦρον ἐνίοις ὅμως καὶ ὑψηλὸν καὶ διηρμένον ἔνεςτιν ὑπὸ κουφότητος, δραςτηρίου δ' ὁρμῆς οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀπεςτέρηται. ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν ἔγκλημα παντὸς πάθους ἐςτίν, ὅτι ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς ἐκβιαζόμενα κατεπείγει καὶ ςυντείνει D τὸν λογιςμόν. μόνος δ' ὁ φόβος, οὐχ ἧττον ὢν τόλμης ἐνδεὴς ἢ λογιςμοῦ, ἄπρακτον ἔχει καὶ ἄπορον

1. Nauck. p. 698

καὶ ἀμήχανον τὸ ἀλόγιστον. ᾗ καὶ δεῖμα καὶ τάρβος αὐτοῦ τὸ συνδέον ὁμοῦ τὴν ψυχὴν καὶ ταράττον ὠνόμασται. φόβων δὲ πάντων ἀπρακτότατος καὶ ἀπορώτατος ὁ τῆς δεισιδαιμονίας. οὐ φοβεῖται θάλασσαν ὁ μὴ πλέων οὐδὲ πόλεμον ὁ μὴ στρατευόμενος, οὐδὲ λῃστὰς ὁ οἰκουρῶν οὐδὲ συκοφάντην ὁ πένης οὐδὲ φθόνον ὁ ἰδιώτης, οὐδὲ σεισμὸν ὁ ἐν Γαλάταις οὐδὲ κεραυνὸν ὁ ἐν Αἰθίοψιν· ὁ δὲ θεοὺς δεδιὼς πάντα
E δέδιε, γῆν θάλατταν ἀέρα οὐρανὸν σκότος φῶς κληδόνα σιωπὴν ὄνειρον. οἱ δοῦλοι τῶν δεσποτῶν ἐπιλανθάνονται καθεύδοντες, τοῖς πεδήταις ἐπελαφρύνει τὸν δεσμὸν ὁ ὕπνος, φλεγμοναὶ περὶ τραύματα καὶ νομαὶ σαρκὸς θηριώδεις καὶ περιωδυνίαι κοιμωμένων ἀφίστανται.

'ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον ἐπίκουρον νόσου,
ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί γε'.

τοῦτο οὐ δίδωσιν εἰπεῖν ἡ δεισιδαιμονία (μόνη γὰρ οὐ σπένδεται πρὸς τὸν ὕπνον, οὐδὲ τῇ ψυχῇ τότε γοῦν δίδωσιν ἀναπνεῦσαι καὶ ἀναθαρρῆσαι τὰς πικρὰς
F καὶ βαρείας περὶ τοῦ θεοῦ δόξας ἀπωσαμένῃ), ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἀσεβῶν χώρῳ τῷ ὕπνῳ τῶν δεισιδαιμόνων εἴδωλα φρικώδη καὶ τεράστια φάσματα καὶ ποινάς τινας ἐγείρουσα καὶ στροβοῦσα τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἐκδιώκει τοῖς ὀνείροις ἐκ τῶν ὕπνων, μαστιζομένην καὶ κολαζομένην αὐτὴν ὑφ' αὑτῆς ὡς ὑφ' ἑτέρου, καὶ δεινὰ προστάγματα καὶ ἀλλόκοτα λαμβάνουσαν. εἶτ' ἐξαναστάντες οὐ κατεφρόνησαν οὐδὲ κατεγέλασαν, οὐδ' ᾔσθοντο ὅτι τῶν ταραξάντων οὐδὲν ἦν ἀληθινόν, ἀλλὰ σκιὰν φεύγοντες ἀπάτης οὐδὲν κακὸν ἐχούσης

15. Eurip. Or. 208 18. τότε Pflugkius: ποτε

ὕπαρ ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς καὶ δαπανῶσι καὶ σπαθῶ- 166 σιν εἰς ἀγύρτας καὶ γόητας ἐμπεσόντες λέγοντας

'ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον φάντασμα φοβεῖ,
χθονίας θ' Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω',

τὴν περιμάκτριαν κάλει γραῦν καὶ βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ διημέρευσον.

'ὦ βάρβαρ' ἐξευρόντες Ἕλληνες κακά'

τῇ δεισιδαιμονίᾳ, πηλώσεις καταβορβορώσεις βαπτισμούς, ῥίψεις ἐπὶ πρόσωπον, αἰσχρὰς προκαθίσεις, ἀλλοκότους προσκυνήσεις. δικαίῳ τῷ στόματι τοὺς κιθαρῳδοὺς ἐκέλευον ᾄδειν οἱ τὴν νόμιμον μουσικὴν σῴζειν δοκοῦντες· ἡμεῖς δὲ τοῖς θεοῖς ἀξιοῦμεν ὀρθῷ B τῷ στόματι καὶ δικαίῳ προσεύχεσθαι, καὶ μὴ τὴν ἐπὶ τῶν σπλάγχνων μὲν γλῶτταν εἰ καθαρὰ καὶ ὀρθὴ σκοπεῖν, τὴν δ' ἑαυτῶν διαστρέφοντας καὶ μολύνοντας ἀτόποις ὀνόμασι καὶ ῥήμασι βαρβαρικοῖς καταισχύνειν καὶ παρανομεῖν εἰς τὸ θεῖον καὶ πάτριον ἀξίωμα τῆς εὐσεβείας. ἀλλ' ὅ γε κωμικὸς οὐκ ἀηδῶς εἴρηκέ που πρὸς τοὺς καταχρυσοῦντας τὰ κλινίδια καὶ καταργυροῦντας ὅτι

'προῖκα μόνον ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοί
τὸν ὕπνον. τί τοῦτο πολυτελὲς σαυτῷ ποιεῖς;'

ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸν δεισιδαίμονα εἰπεῖν ὅτι τὸν C ὕπνον οἱ θεοὶ λήθην κακῶν ἔδοσαν ἡμῖν καὶ ἀνάπαυσιν. τί τοῦτο κολαστήριον σαυτῷ ποιεῖς ἐπίμονον καὶ ὀδυνηρόν, τῆς ἀθλίας ψυχῆς εἰς ἄλλον τόπον ἀπο-

2, 58—60 H. 6, 632—634 R.

1. σπαθῶσιν*: ταράττουσιν 3. Nauck. p. 698 8. βαπτισμούς Bentleius: σαββατισμούς 17. εἰς* 18. κωμικὸς] Meinek. IV. p. 670 21. προῖκα — θεοί idem: μόνον ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοὶ προῖκα 22. σαυτῷ idem: σεαυτῷ 26. τόπον*: ὕπνον

δρᾶναι μὴ δυναμένης; ὁ Ἡράκλειτός φηςι τοῖς ἐγρηγορόςιν ἕνα καὶ κοινὸν κόςμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαςτον εἰς ἴδιον ἀποςτρέφεςθαι. τῷ δὲ δειςιδαίμονι κοινὸς οὐδεὶς οὐδ' ἴδιός ἐςτι κόςμος· οὔτε γὰρ ἐγρηγορὼς τῷ φρονοῦντι χρῆται οὔτε κοιμώμενος ἀπαλλάττεται τοῦ ταράττοντος, ἀλλ' ὀνειρώττει μὲν ὁ λογιςμός, ἐγρήγορε δ' ὁ φόβος ἀεί, φυγὴ δ' οὐκ ἔςτιν οὐδὲ μετάςταςις.

4. Ἦν φοβερὸς ἐν Cάμῳ Πολυκράτης τύραννος, ἦν ἐν Κορίνθῳ Περίανδρος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφοβεῖτο
D τούτους μεταςτὰς εἰς πόλιν ἐλευθέραν καὶ δημοκρατουμένην. ὁ δὲ τὴν τῶν θεῶν ἀρχὴν ὡς τυραννίδα φοβούμενος ςκυθρωπὴν καὶ ἀπαραίτητον ποῖ μεταςτῇ ποῖ φύγῃ, ποίαν γῆν ἄθεον εὕρῃ, ποίαν θάλαςςαν; εἰς τί καταδὺς τοῦ κόςμου μέρος καὶ ἀποκρύψας ςεαυτόν, ὦ ταλαίπωρε, πιςτεύςεις ὅτι τὸν θεὸν ἀποπέφευγας; ἔςτι καὶ δούλοις νόμος ἐλευθερίαν ἀπογνοῦςι πρᾶςιν αἰτεῖςθαι καὶ δεςπότην μεταβάλλειν ἐπιεικέςτερον· ἡ δὲ δειςιδαιμονία θεῶν ἀλλαγὴν οὐ δίδωςιν, οὐδ' ἔςτιν εὑρεῖν ὃν οὐ φοβήςεται θεὸν ὁ φοβούμενος τοὺς πατρῴους καὶ γενεθλίους, ὁ φρίττων τοὺς ςωτῆρας καὶ μειλιχίους, ὁ τρέμων καὶ δε-
E δοικὼς παρ' ὧν αἰτούμεθα πλοῦτον εὐπορίαν εἰρήνην ὁμόνοιαν ὄρθωςιν λόγων καὶ ἔργων τῶν ἀρίςτων. εἶτα οὗτοι τὸ δουλεύειν ἀτύχημα ἡγοῦνται καὶ λέγουςι

'δεινή τις ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ ςυμφορά
δούλους γενέςθαι δεςπότας τε δυςχερεῖς
λαβεῖν'·

2, 60—61 H. 6, 634—635 R.

4. οὐδ' ἴδιος Matthaeus 13. ποῖ — ποῖ*: ποῦ — ποῦ 22. ὁ τρέμων Reiskius: τρέμων 26. Nauck. p. 698 27. δυςχερεῖς Valckenarius: δυςτυχεῖς

πόσῳ δὲ δεινότερον οἴεσθε πάσχειν αὐτοὺς ἀνεκφεύ-
κτους ἀναποδράστους ἀνυποστάτους λαμβάνοντας;
ἔστι δούλῳ φεύξιμος βωμός, ἔστι καὶ λῃσταῖς ἀβέβηλα
πολλὰ τῶν ἱερῶν, καὶ πολεμίους οἱ φεύγοντες ἂν
ἀγάλματος λάβωνται ἢ ναοῦ θαρροῦσιν· ὁ δὲ δεισι-
δαίμων ταῦτα μάλιστα φρίττει καὶ φοβεῖται καὶ δέ-
δοικεν, ἐν οἷς οἱ φοβούμενοι τὰ δεινότατα τὰς ἐλπί-
δας ἔχουσι. μὴ ἀπόσπα τὸν δεισιδαίμονα τῶν ἱερῶν· F
ἐνταῦθα κολάζεται καὶ τιμωρεῖται. τί δεῖ μακρὰ λέ-
γειν; 'πέρας ἐστὶ τοῦ βίου πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ θά-
νατος'· τῆς δὲ δεισιδαιμονίας οὐδ' οὗτος, ἀλλ' ὑπερ-
βάλλει τοὺς ὅρους ἐπέκεινα τοῦ ζῆν, μακρότερον τοῦ
βίου ποιοῦσα τὸν φόβον καὶ συνάπτουσα τῷ θανάτῳ
κακῶν ἐπίνοιαν ἀθανάτων, καὶ ὅτε παύεται πραγμά- 167
των, ἄρχεσθαι δοκοῦσα μὴ παυομένων. Ἅιδου τινὲς
ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ
καὶ Στυγὸς ἀπορρῶγες ἀνακεράννυνται, καὶ σκότος
ἐμπίπλαται πολυφαντάστων εἰδώλων χαλεπὰς μὲν
ὄψεις οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ
καὶ κολασταὶ καὶ χάσματα καὶ μυχοὶ μυρίων κακῶν
γέμοντες. οὕτως ἡ κακοδαίμων δεισιδαιμονία τῇ πε-
ριττῇ πρὸς ἅπαν τὸ δοκοῦν δεινὸν εὐλαβείᾳ λαν-
θάνει ἑαυτὴν ὑποβάλλουσα παντοίοις δεινοῖς.

5. Τούτων οὐδὲν τῇ ἀθεότητι πρόσεστιν, ἀλλ' ἡ
μὲν ἄγνοια χαλεπὴ καὶ τὸ παρορᾶν καὶ τυφλώττειν
περὶ τηλικαῦτα συμφορὰ μεγάλη ψυχῆς, ὥσπερ ὀμ- B
μάτων τὸ φανότατον καὶ κυριώτατον ἀπεσβεσμένης
τὴν τοῦ θεοῦ νόησιν. ταύτῃ δὲ τὸ ἐμπαθές, ὥσπερ

2, 61—64 H. 6, 635—637 R.

2. ἀνυποστάτους Meziriacus: ἀναποστάτους 18. ἐμπίπλαται — εἰδώλων Stobaeus Floril. t. IV. p. 245: ἐφήπλωται πολυφάνταστον εἰδώλων τινῶν

εἴρηται, καὶ ἑλκῶδες καὶ ταρακτικὸν καὶ καταδεδουλωμένον εὐθὺς πρόσεστι τῇ δόξῃ. μουσικήν φησιν ὁ Πλάτων ἐμμελείας καὶ εὐρυθμίας δημιουργὸν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν οὐ τρυφῆς ἕνεκα καὶ κνήσεως ὤτων δοθῆναι, ἀλλὰ ὥστε τῶν τῆς ψυχῆς περιόδων καὶ ἁρμονιῶν τὸ ταραχῶδες καὶ πεπλανημένον ἐν σώματι, μούσης τε καὶ χάριτος ἐνδείᾳ πολλαχῇ δι' ἀκολασίαν καὶ πλημμέλειαν ἐξυβρίζον, αὖθις εἰς τάξιν ἀνελίττουσαν
C οἰκείως καὶ περιάγουσαν καθιστάναι.

'ὅσσα δὲ μὴ πεφίληκε Ζεύς' φησὶ Πίνδαρος 'ἀτύζονται βοάν
Πιερίδων ἀίοντα·'

καὶ γὰρ διαγριαίνεται καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ τὰς τίγρεις δέ φασι περιτυμπανιζομένας ἐκμαίνεσθαι καὶ ταράττεσθαι καὶ τέλος αὑτὰς διασπᾶν. ἔλαττον οὖν κακὸν οἷς διὰ κωφότητα καὶ πήρωσιν ἀκοῆς ἀπάθεια πρὸς μουσικὴν καὶ ἀναισθησία συμβέβηκεν. ὁ Τειρεσίας ἐχρῆτο δυστυχίᾳ μὴ βλέπων τὰ τέκνα μηδὲ τοὺς συνήθεις, ὁ δ' Ἀθάμας μείζονι καὶ ἡ Ἀγαυή, βλέποντες ὡς
D λέοντας καὶ ἐλάφους· καὶ τῷ Ἡρακλεῖ δήπου μανέντι τοὺς υἱεῖς ἐλυσιτέλει μήτε ἰδεῖν μήτε αἰσθέσθαι παρόντας ἢ χρῆσθαι τοῖς φιλτάτοις ὡς πολεμίοις.

6. Τί οὖν; οὐ δοκεῖ σοι καὶ τὸ τῶν ἀθέων πρὸς τοὺς δεισιδαίμονας πάθος ἔχειν τοιαύτην διαφοράν; οἳ μὲν οὐχ ὁρῶσι τοὺς θεοὺς τὸ παράπαν, οἳ δὲ κακοὺς ὑπάρχειν νομίζουσιν· οἳ μὲν παρορῶσιν, οἳ δὲ δοξάζουσι φοβερὸν τὸ εὐμενὲς καὶ τυραννικὸν τὸ πατρικὸν καὶ βλαβερὸν τὸ κηδεμονικὸν καὶ τὸ ἄμικτον

3. Πλάτων] Tim. p. 47 D 9. καθιστάναι*: καθιστᾶν 10. Πίνδαρος] Pyth. I 13 25. μὲν Pflugkius: μὲν οὖν

ἄγριον εἶναι καὶ θηριῶδες. εἶτα χαλκοτύποις μὲν πείθονται καὶ λιθοξόοις καὶ κηροπλάσταις ἀνθρωπόμορφα τῶν θεῶν τὰ εἴδη ποιοῦσι, καὶ τοιαῦτα πλάττουσι καὶ κατασκευάζουσι καὶ προσκυνοῦσι· φιλο- E
σόφων δὲ καὶ ποιητικῶν ἀνδρῶν καταφρονοῦσιν, ἀποδεικνύντων τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα μετὰ χρηστότητος καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ εὐμενείας καὶ κηδεμονίας. περίεστιν οὖν τοῖς μὲν ἀναισθησία καὶ ἀπιστία τῶν ὠφελούντων, τοῖς δὲ ταραχὴ καὶ φόβος πρὸς τὰ ὠφελοῦντα. καὶ ὅλως ἡ μὲν ἀθεότης ἀπάθεια πρὸς τὸ θεῖόν ἐστι μὴ νοοῦσα τὸ ἀγαθόν, ἡ δὲ δεισιδαιμονία πολυπάθεια κακὸν τὸ ἀγαθὸν ὑπονοοῦσα. φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεούς, κολακεύουσι καὶ λοιδοροῦσιν, εὔχονται καὶ καταμέμφονται. κοινὸν ἀνθρώπων τὸ μὴ πάντα διευτυχεῖν· F

'κεῖνοι γάρ τ' ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι
πόνων τ' ἄπειροι, βαρυβόαν
πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος',

ὁ Πίνδαρός φησι, τὰ δ' ἀνθρώπινα πάθη καὶ πράγματα μέμικται συντυχίαις ἄλλοτε ἄλλως ῥεούσαις.

7. Φέρε δὴ πρῶτον ἐν τοῖς ἀβουλήτοις σκόπει τὸν ἄθεον καὶ καταμάνθανε τὴν διάθεσιν, ἂν ᾖ τἄλλα μέτριος, χρωμένου σιωπῇ τοῖς παροῦσι καὶ πορίζοντος αὑτῷ βοηθείας καὶ παρηγορίας, ἂν δὲ δυσφορῇ καὶ περιπαθῇ, πάντας ἐπὶ τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ἀπερειδομένου τοὺς ὀδυρμοὺς καὶ βοῶντος ὡς 168
οὐδὲν κατὰ δίκην οὐδ' ἐκ προνοίας ἀλλὰ πάντα συγκεχυμένως καὶ ἀκρίτως φέρεται καὶ σπαθᾶται τὰ τῶν ἀνθρώπων. τοῦ δὲ δεισιδαίμονος οὐχ οὗτος ὁ τρό-

2, 66—67 H. 6, 482—484 R.

5. ποιητικῶν*: πολιτικῶν 16. γάρ τ' p. 1076 A: γὰρ
19. Πίνδαρος] Bergk. fr. 120 (107)[3]

ποc, ἀλλ' εἰ καὶ μικρότατον αὐτῷ κακὸν cυμπεπτωκόc ἐcτιν, ἄλλα κάθηται πάθη χαλεπὰ καὶ μεγάλα καὶ δυcαπάλλακτα τῇ λύπῃ προcοικοδομῶν, καὶ προcεμφορῶν αὐτῷ δείματα καὶ φόβουc καὶ ὑποψίαc καὶ ταραχάc, παντὶ θρήνῳ καὶ παντὶ cτεναγμῷ καθαπτόμενοc· οὔτε γὰρ ἄνθρωπον οὔτε τύχην οὔτε καιρὸν
B οὐθ' ἑαυτὸν ἀλλὰ πάντων τὸν θεὸν αἰτιᾶται, κἀκεῖθεν ἐπ' αὐτὸν ἥκειν καὶ φέρεcθαι ῥεῦμα δαιμόνιον ἄτηc φηcί, καὶ ὡc οὐ δυcτυχὴc ὢν ἀλλὰ θεομιcήc τιc ἄνθρωποc ὑπὸ τῶν θεῶν κολάζεcθαι καὶ δίκην διδόναι καὶ πάντα πάcχειν προcηκόντωc δι' αὑτὸν οἴεται. νοcῶν τε ὁ ἄθεοc ἐκλογίζεται καὶ ἀναμιμνήcκεται πληcμονὰc αὐτοῦ καὶ οἰνώcειc καὶ ἀταξίαc περὶ δίαιταν ἢ κόπουc ὑπερβάλλονταc ἢ μεταβολὰc ἀέρων ἀήθειc καὶ τόπων, ἔπειτα προcκρούcαc ἐν πολιτείαιc καὶ περιπεcὼν ἀδοξίαιc πρὸc ὄχλον ἢ διαβολαῖc πρὸc ἡγεμόνα τὴν αἰτίαν ἐξ αὑτοῦ καὶ τῶν περὶ αὑτὸν cκοπεῖ

'πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέcθη;'

τῷ δὲ δειcιδαίμονι καὶ cώματοc ἀρρωcτία πᾶcα καὶ
C χρημάτων ἀποβολὴ καὶ τέκνων θάνατοι καὶ περὶ πολιτικὰc πράξειc δυcημερίαι καὶ ἀποτεύξειc πληγαὶ θεοῦ καὶ προcβολαὶ δαίμονοc λέγονται. ὅθεν οὐδὲ τολμᾷ βοηθεῖν οὐδὲ διαλύειν τὸ cυμβεβηκὸc οὐδὲ θεραπεύειν οὐδ' ἀντιτάττεcθαι, μὴ δόξῃ θεομαχεῖν καὶ ἀντιτείνειν κολαζόμενοc, ἀλλ' ὠθεῖται μὲν ἔξω νοcοῦντοc ὁ ἰατρόc, ἀποκλείεται δὲ πενθοῦντοc ὁ νουθετῶν καὶ παραμυθούμενοc φιλόcοφοc. 'ἔα με' φηcίν 'ἄνθρωπε

2, 67—69 H. 6, 641—642 R.

1. κακόν*: κακόν τι vel κακὸν τὸ 19. Pythag. Carm. Aur. 42

διδόναι δίκην, τὸν ἀcεβῆ, τὸν ἐπάρατον, τὸν θεοῖc καὶ δαίμοcι μεμιcημένον. ἔcτιν ἀνθρώπου μὴ πεπειcμένου D θεοὺc εἶναι λυπουμένου δ' ἄλλωc καὶ περιπαθοῦντοc ἀπομάξαι δάκρυον, ἀποκεῖραι κόμην, ἀφελέcθαι τὸ ἱμάτιον· τὸν δὲ δειcιδαίμονα πῶc ἂν προcείποιc ἢ πῇ βοηθήcειc; ἔξω κάθηται cακκίον ἔχων καὶ περιεζωcμένοc ῥάκεcι ῥυπαροῖc, πολλάκιc δὲ γυμνὸc ἐν πηλῷ κυλινδούμενοc ἐξαγορεύει τινὰc ἁμαρτίαc αὑτοῦ καὶ πλημμελείαc, ὡc τόδε φαγόντοc ἢ πιόντοc ἢ βαδίcαντοc ὁδὸν ἣν οὐκ εἴα τὸ δαιμόνιον. ἂν δ' ἄριcτα πράττῃ καὶ cυνῇ πράῳ δειcιδαιμονίᾳ, περιθειούμενοc οἴκοι κάθηται καὶ περιματτόμενοc, αἱ δὲ γρᾶεc 'καθάπερ παττάλῳ' φηcὶν ὁ Βίων 'ὅ τι ἂν E τύχωcιν αὐτῷ περιάπτουcι φέρουcαι καὶ περιαρτῶcι'.

8. Τὸν Τιρίβαζόν φαcιν ὑπὸ τῶν Περcῶν cυλλαμβανόμενον cπάcαcθαί τε τὸν ἀκινάκην, εὔρωcτον ὄντα, καὶ διαμάχεcθαι· μαρτυρομένων δὲ καὶ βοώντων ὅτι cυλλαμβάνουcιν αὐτὸν βαcιλέωc κελεύcαντοc, αὐτίκα τὸ ξίφοc καταβαλεῖν καὶ τὼ χεῖρε cυνδῆcαι παραcχεῖν. ἆρ' οὖν οὐχ ὅμοιόν ἐcτι τὸ γιγνόμενον; οἱ μὲν ἄλλοι διαμάχονται cυμφοραῖc καὶ διωθοῦνται τὰ πράγματα, φυγὰc ἑαυτοῖc μηχανώμενοι καὶ παρατροπὰc τῶν ἀβουλήτων· ὁ δὲ δειcιδαίμων οὐδενὸc ἀκούcαc, αὐτὸc πρὸc αὑτὸν εἰπὼν 'ταῦτα πάcχειc, F ὦ κακόδαιμον, ἐκ προνοίαc καὶ θεοῦ κελεύοντοc' ἔρριψε πᾶcαν ἐλπίδα, προήκατο ἑαυτόν, ἔφυγε διεκρούcατο τοὺc βοηθοῦνταc. πολλὰ τῶν μετρίων κακῶν ὀλέθρια ποιοῦcιν αἱ δειcιδαιμονίαι. Μίδαc ὁ παλαιόc, ὡc ἔοικεν, ἔκ τινων ἐνυπνίων ἀθυμῶν καὶ ταραττόμενοc οὕτω κακῶc ἔcχε τὴν ψυχήν, ὥcθ' ἑκου-

2, 69—71 H. 6, 642—644 R.

11. πραείᾳ Reiskius περιθειούμενοc*: περιθυόμενοc
12. καὶ Reiskius 15. Τιρίβαζόν*: τηρίβαζόν

ϲίωϲ ἀποθανεῖν αἷμα ταύρου πιών. ὁ δὲ τῶν Μεϲϲηνίων βαϲιλεὺϲ Ἀριϲτόδημοϲ ἐν τῷ πρὸϲ Λακεδαιμονίουϲ πολέμῳ, κυνῶν λύκοιϲ ὠρυομένων ὅμοια καὶ περὶ τὴν ἑϲτίαν αὐτοῦ τὴν πατρῴαν ἀγρώϲτεωϲ ἀναβλαϲτανούϲηϲ καὶ τῶν μάντεων τὰ ϲημεῖα φοβουμένων, ἐξαθυμήϲαϲ καὶ καταϲβεϲθεὶϲ ταῖϲ ἐλπίϲιν αὐτὸϲ
169 ἑαυτὸν ἀπέϲφαξεν. ἦν δ' ἴϲωϲ καὶ Νικίᾳ τῷ Ἀθηναίων ϲτρατηγῷ κρεῖττον οὕτωϲ ἀπαλλαγῆναι τῆϲ δειϲιδαιμονίαϲ ὡϲ Μίδαϲ ἢ Ἀριϲτόδημοϲ ἢ φοβηθέντι τὴν ϲκιὰν ἐκλιπούϲηϲ τῆϲ ϲελήνηϲ καθῆϲθαι περιτειχιζόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἶθ' ὁμοῦ τέτταρϲι μυριάϲιν ἀνθρώπων φονευθέντων τε καὶ ζώντων ἁλόντων ὑποχείριον γενέϲθαι καὶ δυϲκλεῶϲ ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ γῆϲ ἀντίφραξιϲ ἐν μέϲῳ γενομένηϲ φοβερόν, οὐδὲ δεινὸν ἐν καιρῷ περιόδων ϲκιᾶϲ πρὸϲ ϲελήνην ἀπάντηϲιϲ, ἀλλὰ δεινὸν τὸ τῆϲ δειϲιδαιμονίαϲ ϲκότοϲ ἐμ-
B πεϲὸν ἀνθρώπου ϲυγχέαι καὶ τυφλῶϲαι λογιϲμὸν ἐν πράγμαϲι μάλιϲτα λογιϲμοῦ δεομένοιϲ.

'Γλαῦκ', ὅρα, βαθὺϲ γὰρ ἤδη κύμαϲι ταράϲϲεται
πόντοϲ, ἀμφὶ δ' ἄκρα Γυρέων ὀρθὸν ἵϲταται νέφοϲ,
ϲῆμα χειμῶνοϲ'.

τοῦτο ἰδὼν κυβερνήτηϲ εὔχεται μὲν ὑπεκφυγεῖν καὶ θεοὺϲ ἐπικαλεῖται ϲωτῆραϲ, εὐχόμενοϲ δὲ τὸν οἴακα προϲάγει, τὴν κεραίαν ὑφίηϲι,

'φεύγει μέγα λαῖφοϲ ὑποϲτολίϲαϲ ἐρεβώδεοϲ ἐκ θαλάϲϲηϲ'.

2. Λακεδαιμονίουϲ Xylander: μεϲϲηνίουϲ 8. κρεῖττον Reiskius: κράτιϲτον 15. περιόδων Xylander: ποδῶν 16. ἐμπεϲὸν*: ἐμπεϲόντοϲ 19. Bergk. p. 696[3] Γλαῦκ' ὅρα βαθὺϲ Canterus: γλαυκεοράβδοιϲ 20. Γυρέων Xylander: γυρῶν 26. Bergk. p. 1351[3]. Nauck. p. 698

ὁ Ἡσίοδος κελεύει πρὸ ἀρότου καὶ σπόρου τὸν γεωργὸν εὔχεσθαι 'Διὶ χθονίῳ Δημήτερί θ' ἁγνῇ' τῆς ἐχέτλης ἐχόμενον, Ὅμηρος δὲ τὸν Αἴαντά φησι τῷ Ἕκτορι μέλλοντα μονομαχεῖν εὔχεσθαι κελεύειν τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς, εἶτ' εὐχομένων ἐκείνων ὁπλίζεσθαι. καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε τοῖς μαχομένοις προσέταξεν

'εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω',

τότε παρὰ τοῦ Διὸς αἰτεῖ

'δός με κατὰ πρηνὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον·'

ἀρετῆς γὰρ ἐλπὶς ὁ θεός ἐστιν, οὐ δειλίας πρόφασις. ἀλλ' Ἰουδαῖοι σαββάτων ὄντων ἐν ἀγνάπτοις καθεζόμενοι, τῶν πολεμίων κλίμακας προστιθέντων καὶ τὰ τείχη καταλαμβανόντων, οὐκ ἀνέστησαν ἀλλ' ἔμειναν ὥσπερ ἐν σαγήνῃ μιᾷ τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεμένοι.

9. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ περιστατικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ καιροῖς ἡ δεισιδαιμονία, βελτίων δ' οὐδὲν οὐδ' ἐν τοῖς ἡδίοσι τῆς ἀθεότητος. ἥδιστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἑορταὶ καὶ εἰλαπίναι πρὸς ἱεροῖς καὶ μυήσεις καὶ ὀργιασμοὶ καὶ κατευχαὶ θεῶν καὶ προσκυνήσεις. ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ Σαρδόνιον γέλωτα τοῖς ποιουμένοις καί που παραφθεγγόμενον ἀτρέμα πρὸς τοὺς συνήθεις ὅτι τετύφωνται καὶ δαιμονῶσιν οἱ θεοῖς ταῦτα δρᾶσθαι νομίζοντες, ἄλλο δ' οὐδὲν ἔχοντα κακόν. ὁ δὲ δεισιδαίμων βούλεται μὲν οὐ δύναται δὲ χαίρειν οὐδ' ἥδεσθαι, D

2, 73 –74 H. 6, 646—647 R.

1. Ἡσίοδος] O. et D. 463 3. Ὅμηρος] H 193
8. B 382 10. B 414

‘πόλιϲ δ’ ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
E ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ ϲτεναγμάτων’

ἡ ψυχὴ τοῦ δειϲιδαίμονοϲ. ἐϲτεφανωμένοϲ ὠχριᾷ, θύει καὶ φοβεῖται, εὔχεται φωνῇ παλλομένῃ καὶ χερϲὶν ἐπιθυμιᾷ τρεμούϲαιϲ, καὶ ὅλωϲ ἀποδείκνυϲι τὸν Πυθαγόρου λόγον φλύαρον εἰπόντοϲ ὅτι ‘βέλτιϲτοι γιγνόμεθα πρὸϲ τοὺϲ θεοὺϲ βαδίζοντεϲ’· τότε γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κάκιϲτα πράττουϲιν οἱ δειϲιδαίμονεϲ, ὥϲπερ ἄρκτων φωλεοῖϲ ἢ χειαῖϲ δρακόντων ἢ μυχοῖϲ κητῶν τοῖϲ τῶν θεῶν μεγάροιϲ ἢ ἀνακτόροιϲ προϲιόντεϲ.

10. Ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἔπειϲι τοὺϲ τὴν
F ἀθεότητα φάϲκονταϲ ἀϲέβειαν εἶναι, μὴ φάϲκονταϲ δὲ τὴν δειϲιδαιμονίαν. καίτοιγε Ἀναξαγόραϲ δίκην ἔφυγεν ἀϲεβείαϲ ἐπὶ τῷ λίθον εἰπεῖν τὸν ἥλιον, Κιμμερίουϲ δ’ οὐδεὶϲ εἶπεν ἀϲεβεῖϲ ὅτι τὸν ἥλιον οὐδ’ εἶναι τὸ παράπαν νομίζουϲι. τί ϲὺ λέγειϲ; ὁ μὴ νομίζων θεοὺϲ ἀνόϲιόϲ ἐϲτιν; ὁ δὲ τοιούτουϲ νομίζων οἵουϲ οἱ δειϲιδαίμονεϲ, οὐ μακρῷ δόξαιϲ ἀνοϲιωτέραιϲ ϲύνεϲτιν; ἐγὼ γοῦν ἂν ἐθέλοιμι μᾶλλον τοὺϲ ἀνθρώπουϲ
170 λέγειν περὶ ἐμοῦ μηδὲ γεγονέναι τὸ παράπαν μηδ’ εἶναι Πλούταρχον ἢ λέγειν ὅτι Πλούταρχόϲ ἐϲτιν ἄνθρωποϲ ἀβέβαιοϲ εὐμετάβολοϲ, εὐχερὴϲ πρὸϲ ὀργήν, ἐπὶ τοῖϲ τυχοῦϲι τιμωρητικόϲ, μικρόλυποϲ, ὅϲγε, ἂν καλῶν ἐπὶ δεῖπνον ἑτέρουϲ παραλίπῃϲ ἐκεῖνον, ἂν ἀϲχολίαϲ ϲοι γενομένηϲ ἐπὶ θύραϲ μὴ ἔλθῃϲ ἢ μὴ προϲείπῃϲ, διέδεταί ϲου τὸ ϲῶμα προϲφὺϲ καὶ ϲυλλαβὼν ἀποτυμπανιεῖ τὸ παιδίον, ἢ θηρίον τοῖϲ καρποῖϲ ἐφήϲει καὶ λυμανεῖται τὴν ὀπώραν. τοῦ Τιμο-

1. Soph. O. R. 4 18. θεοὺϲ Schellensius: θεοὺϲ εἶναι 21. μηδὲ*: μήτε 24. ὅϲγε* 28. θηρίον*: θηρίον ἔχων

θέου τὴν Ἄρτεμιν ᾄδοντος ἐν Ἀθήναις καὶ λέγοντος θυάδα φοιβάδα μαινάδα λυσσάδα Κινησίας ὁ μελοποιὸς ἐκ τῶν θεατῶν ἀναστάς 'τοιαύτη σοι' εἶπε 'θυγάτηρ B γένοιτο'. καὶ μὴν ὅμοια τούτοις καὶ χείρω περὶ Ἀρτέμιδος οἱ δεισιδαίμονες ὑπολαμβάνουσιν αἴ τε κἂν ἀπ' ἀγχόνας ἀίξασα αἴ τε καλεχόνα κναίσατε αἴ τε καν έκεκρος μαίουσα αν πεφυρμένα ἐσῆλθες αἴ τε καὶ ἐκ τριπόδων καθ' ἑρμάτευσιν ἐπισπώμενα τῷ παλαμναίῳ συμπλεχθεῖσα. οὐδὲν δὲ τούτων ἐπιεικέστερα φρονοῦσι περὶ Ἀπόλλωνος περὶ Ἥρας περὶ Ἀφροδίτης· πάντας γὰρ τούτους τρέμουσι καὶ δεδοίκασι. καίτοι τί τοσοῦτον ἡ Νιόβη περὶ τῆς Λητοῦς ἐβλασφήμησεν, ὅσον ἡ δεισιδαιμονία πέπεικε περὶ τῆς θεοῦ τοὺς ἄφρονας, ὡς ἄρα λοιδορηθεῖσα κατετόξευσε τῆς C ἀθλίας γυναικός

'ἓξ μὲν θυγατέρας, ἓξ δ' υἱέας ἡβώοντας;'

οὕτως ἄπληστος ἀλλοτρίων κακῶν ἦν καὶ ἀνίλαστος. εἰ γὰρ ἀληθῶς ἡ θεὸς χολὴν εἶχε καὶ μισοπόνηρος ἦν καὶ ἤλγει κακῶς ἀκούουσα καὶ μὴ κατεγέλα τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας ἀλλ' ἠγανάκτει, τούτους ἔδει κατατοξεῦσαι τοὺς τοσαύτην ὠμότητα καὶ πικρίαν καταψευδομένους αὐτῆς καὶ τοιαῦτα λέγοντας καὶ γράφοντας. τῆς γοῦν Ἑκάβης προβαλλόμεθα τὴν πικρίαν ὡς βάρβαρον καὶ θηριώθη λεγούσης

'τοῦ ἐγὼ μέσον ἧπαρ ἔχοιμι D
ἐσθέμεναι προσφῦσα',

τὴν δὲ Συρίαν θεὸν οἱ δεισιδαίμονες νομίζουσιν, ἂν

5. Lobeck. Aglaoph. p. 633. Bergk. p. 1316[3] 13. ὅσον*: οἷον 16. Homer. Ω 604 υἱέας*: υἱεῖς 21 κατατοξεῦσαι Reiskius: τοξεῦσαι 26. Homer. Ω 212

μαινίδας τις ἢ ἀφύας φάγῃ, τὰ ἀντικνήμια διεςθίειν, ἕλκεςι τὸ cῶμα πιμπράναι, cυντήκειν τὸ ἧπαρ.

11. Ἆρ' οὖν τὸ μὲν λέγειν τὰ φαῦλα περὶ τῶν θεῶν ἀνόςιον, τὸ δὲ δοξάζειν οὐκ ἀνόςιον; ἢ καὶ τὴν φωνὴν ἄτοπον ἡ δόξα ποιεῖ τοῦ βλαςφημοῦντος; καὶ γὰρ ἡμεῖς τὴν βλαςφημίαν ὅτι δυςμενείας cημεῖόν ἐςτι προβαλλόμεθα, καὶ τοὺς κακῶς ἡμᾶς λέγοντας ἐχθροὺς νομίζομεν ὡς καὶ κακῶς φρονοῦντας. ὁρᾷς δ' οἷα περὶ τῶν θεῶν οἱ δειςιδαίμονες φρονοῦςιν, E ἐμπλήκτους ἀπίςτους εὐμεταβόλους τιμωρητικοὺς ὠμοὺς μικρολύπους ὑπολαμβάνοντες, ἐξ ὧν ἀνάγκη καὶ μιςεῖν τὸν δειςιδαίμονα καὶ φοβεῖςθαι τοὺς θεούς; πῶς γὰρ οὐ μέλλει, τὰ μέγιςτα τῶν κακῶν αὐτῷ δι' ἐκείνους οἰόμενος γεγονέναι καὶ πάλιν γενήςεςθαι; μιςῶν δὲ θεοὺς καὶ φοβούμενος ἐχθρός ἐςτι. καίτοι προςκυνεῖ γε καὶ θύει καὶ κάθηται πρὸς ἱεροῖς, καὶ οὐ θαυμαςτόν ἐςτι· καὶ γὰρ τοὺς τυράννους ἀςπάζονται περιέπουςι χρυςοῦς ἀνιςτᾶςιν, ἀλλὰ μιςοῦςι ςιγῇ 'κάρα ςείοντες'. Ἀλέξανδρον Ἑρμόλαος ἐθεράπευε, Παυςανίας ἐδορυφόρει Φίλιππον, Χαιρέας Γάιον, F ἀλλ' ἕκαςτος τούτων ἔλεγε παρακολουθῶν

'ἦ ς' ἂν τιςαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη'.

οὐκ οἴεται θεοὺς εἶναι ὁ ἄθεος, ὁ δὲ δειςιδαίμων οὐ βούλεται, πιςτεύει δ' ἄκων· φοβεῖται γὰρ ἀπιςτεῖν. καίτοι γ' ὥςπερ ὁ Τάνταλος ὑπεκδῦναι τὸν λίθον ἐπαιωρούμενον οὕτω καὶ οὗτος τὸν φόβον ὡς οὐχ ἧττον ὑπ' αὐτοῦ πιεζόμενος ἀγαπήςειεν ἄν, καὶ μακαρίςειε τὴν τοῦ ἀθέου διάθεςιν ὡς ἐλευθερίαν. νυνὶ δὲ τῷ μὲν ἀθέῳ δειςιδαιμονίας οὐδὲν μέτεςτιν, ὁ δὲ δειςιδαίμων τῇ προαιρέςει ἄθεος ὢν ἀςθενέςτερός ἐςτιν ἢ ὥςτε δοξάζειν περὶ θεῶν ὃ βούλεται.

2, 76—78 H. 6, 650—652 B.

19. κάρα] Soph. Ant. 326 22. Homer. X 20

12. Καὶ μὴν ὁ ἄθεος δειcιδαιμονίας οὐδαμῆ cυν- 171
αίτιος, ἡ δὲ δειcιδαιμονία τῇ ἀθεότητι καὶ γενέcθαι παρέcχε καὶ γενομένῃ δίδωcιν ἀπολογίαν, οὐκ ἀληθῆ μὲν οὐδὲ καλήν, προφάcεωc δέ τινος οὐκ ἄμοιρον οὖcαν. οὐ γὰρ ἐν οὐρανῷ τι μεμπτὸν οὐδ' ἐν ἄcτροιc οὐδ' ἐν ὥραιc ἢ περιόδοιc cελήνηc ἢ κινήcεcιν ἡλίου περὶ γῆν, 'ἡμέραc καὶ νυκτὸc δημιουργοῖc', ἢ τροφαῖc ζῴων ἢ καρπῶν γενέcεcι πλημμελὲc καὶ ἄτακτον ἐνιδόντεc οὕτωc ἀθεότητα τοῦ παντὸc κατέγνωcαν, ἀλλὰ τῆc δειcιδαιμονίαc ἔργα καὶ πάθη καταγέλαcτα, καὶ ῥήματα καὶ κινήματα καὶ γοητεῖαι καὶ μαγεῖαι B
καὶ περιδρομαὶ καὶ τυμπανιcμοὶ καὶ ἀκάθαρτοι μὲν καθαρμοὶ ῥυπυραὶ δ' ἁγνεῖαι, βάρβαροι δὲ καὶ παράνομοι πρὸc ἱεροῖc κολαcμοὶ καὶ προπηλακιcμοί, ταῦτα δίδωcιν ἐνίοιc λέγειν ὡc μὴ εἶναι θεοὺc ἄμεινον ἢ εἶναι, τοιαῦτα μὲν δεχομένουc τοιούτοιc δὲ χαίρονταc, οὕτω δ' ὑβριcτάc, οὕτω δὲ μικρολόγουc καὶ μικρολύπουc.

13. Οὐκ ἄμεινον οὖν ἦν Γαλάταιc ἐκείνοιc καὶ Cκύθαιc τὸ παράπαν μήτ' ἔννοιαν ἔχειν θεῶν μήτε φαντακίαν μήθ' ἱcτορίαν ἢ θεοὺc εἶναι νομίζειν χαίρονταc ἀνθρώπων cφαττομένων αἵματι καὶ τελεωτάτην θυcίαν καὶ ἱερουργίαν ταύτην νομίζονταc; τί δέ; C
Καρχηδονίοιc οὐκ ἐλυcιτέλει Κριτίαν λαβοῦcιν ἢ Διαγόραν νομοθέτην ἀπ' ἀρχῆc μήτε τινὰ δαιμόνων μήτε θεῶν νομίζειν ἢ τοιαῦτα θύειν οἷα τῷ Κρόνῳ ἔθυον; οὐχ ὥcπερ Ἐμπεδοκλῆc φηcὶ τῶν τὰ ζῷα θυόντων καθαπτόμενοc

'μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν ἀείραc
cφάζει ἐπευχόμενοc μέγα νήπιοc',

2, 78—80 H. 6, 652—654 R.

3. παρέcχε*: παρέcχεν ἀρχὴν 7. Plat. Tim. p. 40 C
30. cφάζει Sextus Empir. adv. Math. IX 129: cφάξει

ἀλλ' εἰδότες καὶ γιγνώσκοντες αὐτοὶ τὰ αὑτῶν τέκνα καθιέρευον, οἱ δ' ἄτεκνοι παρὰ τῶν πενήτων ὠνούμενοι παιδία κατέσφαζον καθάπερ ἄρνας ἢ νεοσσούς, D παρειστήκει δ' ἡ μήτηρ ἄτεγκτος καὶ ἀστένακτος. εἰ δὲ στενάξειεν ἢ δακρύσειεν, ἔδει τῆς τιμῆς στερέσθαι, τὸ δὲ παιδίον οὐδὲν ἧττον ἐθύετο, κρότου τε κατεπίμπλατο πάντα πρὸ τοῦ ἀγάλματος ἐπαυλούντων καὶ τυμπανιζόντων ἕνεκα τοῦ μὴ γίγνεσθαι τὴν βοὴν τῶν θρήνων ἐξάκουστον. εἰ δὲ Τυφῶνές τινες ἢ Γίγαντες ἦρχον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ἐκβαλόντες, ποίαις ἂν ἥδοντο θυσίαις ἢ τίνας ἄλλας ἱερουργίας ἀπῄτουν; Ἄμηστρις δ' ἡ Ξέρξου γυνὴ δώδεκα κατώρυξεν ἀνθρώπους ζῶντας ὑπὲρ αὑτῆς τῷ Ἅιδῃ, ὃν ὁ Πλάτων φησὶ φιλάν- E θρωπον ὄντα καὶ σοφὸν καὶ πλούσιον, πειθοῖ καὶ λόγῳ κατέχοντα τὰς ψυχάς, Ἅιδην ὠνομάσθαι. Ξενοφάνης δ' ὁ φυσικὸς τοὺς Αἰγυπτίους κοπτομένους ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ θρηνοῦντας ὁρῶν ὑπέμνησεν οἰκείως. 'οὗτοι' φησίν 'εἰ μὲν θεοί εἰσι, μὴ θρηνεῖτε αὐτούς· εἰ δ' ἄνθρωποι, μὴ θύετε αὐτοῖς'.

14. Ἀλλ' οὐδὲν οὕτω πολυπλανὲς καὶ πολυπαθὲς νόσημα καὶ μεμιγμένον ἐναντίαις δόξαις καὶ μαχομέναις ὡς τὸ τῆς δεισιδαιμονίας. φευκτέον οὖν αὐτὴν ἀσφαλῶς τε καὶ συμφερόντως, οὐχ ὥσπερ οἱ ληστῶν ἢ θηρίων ἔφοδον ἢ πῦρ ἀπερισκέπτως καὶ ἀλογίστως F περιφεύγοντες ἐμπίπτουσιν εἰς ἀνοδίας βάραθρα καὶ κρημνοὺς ἐχούσας. οὕτω γὰρ ἔνιοι φεύγοντες τὴν δεισιδαιμονίαν ἐμπίπτουσιν εἰς ἀθεότητα τραχεῖαν καὶ ἀντίτυπον, ὑπερπηδήσαντες ἐν μέσῳ κειμένην τὴν εὐσέβειαν.

2, 80—81 H. 6, 654—655 R.

13. Πλάτων] Crat. p. 403 C 21. μαχομέναις*: μαχομέναις μᾶλλον

